

BRASILIA
PONTIFICIA.

BRAZIL
PONTIFICIA

Digitized by the Internet Archive
in 2012 with funding from
Research Library, The Getty Research Institute

BRASILIA PONTIFICIA,

S I V E

SPECIALES FACULTATES PONTIFICIÆ,
Q U Æ

BRASILIAE EPISCOPIS

conceduntur ,

ET SINGULIS DECENNIIS RENOVANTUR,

cum Notationibus evulgatæ ,

ET IN QUATUOR LIBROS DISTRIBUTÆ

P E R

R.P.SIMONEM MARQUES

CONIMBRICENSEM SOCIETATIS JESU,

IN PROVINCIA BRASILICA DIOECESIS FLUMINENSIS EXAMINATOREM
Synodalem, olim in Collegio Januariensi sacrae Theologiae Primarium Professore, postea vero
in eodem Collegio Studiorum generalium Decanum.

ACCESSIT APPENDIX

Pro casibus in Brasilia reservatis cum desiderata eorum expositione.

O P U S

OMNIBUS CONFESSARIIS, PAROCHIS, CAUSIDICIS, ET JUDICIBUS
Ultramarinis, praesertim Ecclesiasticis, in utraque India tam Orientali, quam Occidentali per-
quam utile, ac necessarium.

De la Lib.^{re} del Col. Max.^o de Quito

de la Comp.^{te} de Jhs.

ULYSSIPONE.

Ex Typis MICHAELIS RODRIGUES,
Eminentissimi Domini Cardinalis Patriarchae Typogr.

M. DCC. XLIX.

Cum facultate Superiorum.

FOR THE

OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

A M P L I S S I M O ,
A C
R E V E R E N D I S S I M O D O M I N O
D. LAURENTIO
D E V A L L A D A R E S V I E I R A

Sedis Fluminensis in Brasilia Thesaurario Maiori , Tribunalis S. Inquisitionis Ulyssiponensis Commissario fidissimo , Protonotario Apostolico ex numero participantium , Regalis Collegii Sebastianopolitani Societatis J E S U Conservatori Apostolico &c.

*Eliberandum diu non 'fuit',
Amplissime , ac Reverendissime Domi-
ne , cuinam potius è tot amplissimis vi-
ris,*

ris, quibus Brasilia nostra maximè clarescit, Brasiliam nostram Pontificiam jure merito nuncuparem. Enim verò ex quo illam mente concepi, statim unus præ cæteris in illius Patronum eligendus occurristi. Nec me (si vera fatear) ad erigendum qualecumque hoc meæ erga Te observantiæ monumentum impulit (ut plerisque Authoribus mos est in suis lucubrationibus dicendis) Domus Tuæ hæreditaria Nobilitas, quamquam hæc illustris admodum habeatur, & in Interamnensti Provincia insignibus Militiæ Ducibus, ac integerrimis Senatoribus præclara semper extiterit: ea quippe fuit Tuæ virtutis industria, ut Tuis Maioribus vere magnis maior fieres, ex quo paternam domum, ubi vitalem in lucem feliciter prodiiisti, magnæ Luminum Matri, Sanctissimæ nimirum Deiparæ sine originali labe conceptæ, in templum erexisti: ubi pulchrè adeo certant ars, & operis materies, ut jure dubitandum sit, quænam potius

potius alteri antecellat : citra dubium
vero utrique præstat , quod annuis de
tua liberali pietate redditibus in perpe-
tuum constitutis plura ibi Deo Optimo
Maximo sacrificia quotidie offerantur ,
ac maximæ Dei Matri , quæ mere-
tur , venerationis officia cultu perpetuo
consecrentur. Felicem dicam millies Do-
mum Tuam , quæ non alio jure desit
esse Tua , nisi ut cælestis juris esset :
felicem sane Domum , in qua Divis cæ-
lestibus complacet habitare ! Quin po-
tius feliciorum Te prædicabo , Reveren-
dissime Domine , qui Natali Domo priva-
ri gaudes , ut , quæ locum in diversorio
non invenerat Cælorum Regina , ampliissi-
mam in Domo Tua Regiam habeat. Quis
Te amodo hominem ditissimum non dicat ,
qui Cælorum Reginam Domus debitri-
cem facis ? Crederet imprudenter aliquis
antiquam Gentis tuæ Domum corruere ,
quando illam solo penitus æquasti , ut inde
se ipsa sublimior cælo surgeret , non Tuo
jam,

jam, sed Immaculatæ Virginis nomine insignita: Tu vero, & Domui tuæ, & tuo Nomini in factō hujusmodi præclare consuluisti: eo siquidem in magno nomine nomen Tuum leget Posteritas, & quæ laudes superis per dies in sacra Æde decantantur, eædem tuæ laudes erunt, quæ venerandam tui memoriam æternum sonabunt.

Non etiam me, ut te in Mecenate adsciscerem, movere potuerunt, quibus fungeris, vel quibus à prima juventute functus es, Ecclesiasticæ Dignitates; nullæ enim Tibi sunt, licet magnæ omnes, ac illustri viro dignæ, quæ Tuis non sint meritis inferiores. Unde factum credo, quod nunquam Tu Dignitates, sed Te illæ potius ambierint. Vix etenim emensis Philosophiæ, Theologiæ, ac Jurisprudentiæ curriculis, sic ad omnia Ecclesiastica munia obeunda mirifice instructus apparuisti, ut statim pro Ecclesiasticis litibus dirimendis

mendis Judex creatus fueris ; protinus ad sanctæ hujus Cathedralis Archidiaconatum promotus ; sæpe Parochiarum Visitatorem egeris , sæpe Vicarium Generalem : dumque per hosce laboriosi honoris gradus immoraberis supra modum adeo Tua in rebus pertractandis dexteritas singularis , Tua in causis cognoscendis sublimis perspicacia , Tua in judicando inflexibilis rectitudo , Tua in omnibus inviolata morum integritas emicere , ut ad altiora natus omnium iudicio credereris. Te maximo deinde Thesaurario , mirum sane , quantum sanctæ hujus Sedis creverint annui redditus haud alia quidem , quam Tua providentia in perpetuum stabiliti . Visus propterea de cælo virtutem locupletandi Ecclesiam habere præ manibus , quò decentior cultus Numini exhibeatur.

Hæc autem , quæ præ oculis late patent , neutiquam latere potuerunt Excellentissimum , ac Reverendissimum Do-

*

mi-

minum D. Fr. Antonium de Guadalupe
huiusce Januariensis Episcopatus non
extinguendæ memoriæ Præsulem meri-
tissimum, cordis mei indelebile deside-
rium; qui Tibi, ne pro sua in auri-
fodinas absentia, ut est humanæ fragi-
litas in peius semper pronā conditio,
serperet morum corruptela, regimen spi-
rituale commisit: certissima quidem spe
fretus, quod, Te regente, desideran-
dus non esset optimus animarum ReCTOR,
qui probatæ vitæ norma suis præiret
Diœcesanis, eosque intra Christianæ
Religionis fines contineret: conceptæ
vero de Te spei optatus respondit even-
tus; compositis interea ad virtutem ani-
mis, aut frænatis saltem improborum
vitiis, ne insolentius pullularent. Ea
propter tanti Prædecessoris dignus Suc-
cessor Excellentissimus, ac Reveren-
dissimus Dominus D. Joannes à Cruce
exemplum secutus, eandem Tibi guber-
nationem semel, & iterum delegavit,
quam

quam modo omnium plausu tenes, omnium approbatione exerces: approbant namque primæ nobilitatis viri, quos Tua devincis comitate: approbant de Ecclesia optime meriti, quibus opportuna confers præmia: approbant Confraternitates, quibus de Tua munificentia splendorem auges: approbant miseri, quorum necessitatibus abunde subvenis: approbant vel ipsi criminum rei, quibus justam correctionem Tua humanitate demulces: plaudunt vero universi, quia indefesso Tuæ vigilantie lumine vitia procul fugas, sanctissimosque mores, quantum fieri, sperarive potest, omnibus suaviter instillas: sic enim in illis admovendis magnopere invigilas, sic in his promovendis constanter insudas, ut nemo subditorum ita improbus sit, ut Te non timeat; nemo probus, qui Te non amet; quin potius nemo, qui Præsulem suspiret absentem, dum Te præsentem intuetur.

Cæte-

Cæterum haud mens erat per res
tuas optime gestas spatium ; scio nam-
que Tuis oculis ingratiſſimam fore pro-
prietarum laudum ſcripturam ſpontè tamen
ſua fluxit calamus , & incautum manu-
duxit , quo nolebam. Porro non ea , quæ
de Te hætenus leviſſimo qualicumque
ſtilo attigi , ſed nec altiora plura , quæ
Tuo indulgens genio conſultius omiſi ,
in cauſa fuere , (quemadmodum ingenue
faſſus ſum) ut Tuum in hujus operis
fronte nomen inſcriptum vellem. Illud
ergo (ut tandem ad motricem cauſam
veniam) illud me admotis impulit ſtimu-
lis , quod cum amicitia Tua non niſi
viri aut probitate venerabiles , aut
claro ſanguine illuſtres , aut literatura
inſignes gaudeant , mihi tantillo ignota
de plebe homini inter amicorum ſubſel-
lia locum non ultimum præſtitisti . Po-
tuiſti in hoc , ſi falli poteſt , errorem
pati , quòd me nempe alium à me ipſo
putaveris : reor autem meam mihi ſor-
tem

*tem immerito indulſiſſe , quod aliis
egregia merita pepererunt. At quis , ex
quo Te primum vidi , ex quo Tuam omni
pretio maiorem propenſiſſimam erga me
voluntatem aperuiſti , ex quo veræ ami-
citæ vincula , quæ una mors diſſolvat ,
contraximus ; quis , inquam , pro digni-
tate explicet , quis debitis proſequatur
laudibus , quis meritis gratiis exæquet
tot , tamque ingentia beneficia , quæ huc-
usque in me de Tua benevolentia uber-
rimo ſemper flumine promanarunt. Enim-
vero plura ſunt , quam ut numero con-
cludantur ; & maiora ſane , quam ut
meis vocibus exornari queant. Longe ve-
ro plura forent , indiesque maiora , ſi à
mea poſſent exiguitate capi. Illud vero
præ omnibus maximum ſemper duxi , quod
Tuus ſum , & Amicus dicor.*

*Ne tamen omnino mihi plauderem ,
nihil unquam , quod poſtulaverim , à Te
negatum fuiſſe , vel citra difficultatem
conceſſum , unum , idque enixe roganti*
**
negan-

negandum fore judicasti, copiam scilicet dicandi Tibi Brasiliam nostram Pontificiam. Renuisti sane, Reverendissime Domine, quasi quidquam humane laudis, aut gloriæ ex hocce qualicumque meæ gratitudinis monumento Tibi cresceret. Verum (liceat ita semel loqui) Tuam in hac parte modestiam nimis difficilem se præbuisse crediderim, cum non meum aliquid Tibi consecrem: Tuum siquidem esse, ac dici debet, quod Tuis sumptibus prælo mittitur haud secus publicam lucem visurum; quod tamen minimum est (sciat enim siquis hæc legat) ex innumeris beneficiis, quæ de Tua profusissima liberalitate in me hætenus profluxere. Quibus cum nunquam aliter respondere possim, quis mihi jure succenseat, si aliquali istud obæratî animi vectigal ad Tuos pedes reverenter exolvam? Accipe itaque, Reverendissime Domine, in meæ erga Te observantiæ Tesseram hunc mei laboris fructum.

(quid

(quid enim nudus rerum homo præter suas offerat cogitationes?) Accipe , rogo iterum , quod Tuis sumptibus fecisti Tuum; & gratissimo , quo res meas intueri soles , vultu aspice. Quod siquid censura tua dignum introspicias , quod multum fore non inficior , Præsul es , reumque amicum habes genuflexum , quem absolvas. Tandem eo saltem accipe de titulo , quod nimirum communi bono , cui magno- pere consulis , quodammodo possit inser- vire. Vive diu Reipublicæ , & amicis Tuis. Vale

D. T.

Multis nominibus addictissimus , & obsequentissimus

Simon Marques è S. J.

AD

(quid enim minus rectus homo poterit
 offendi cogitationes?) Accipe, rogo ite-
 ram, quod Tuis iuribus fecisti Tuum;
 et gratias, quo res meas intueri so-
 les, vultu accipe. Quod siquid con-
 tus dignum intus, quod nullus
 fore non videtur, Presertim, et, tamquam
 amicis habes gratias, quod videri
 vult. Tamen eo saltem accipe de tuis,
 quod minimum committit bono, cui magno-
 bus censuris, quodammodo posse infer-
 ri. Vix illi Republice, et amicis
 Tuis Vale

17. 18.

1900, 1901, 1902, 1903, 1904, 1905, 1906, 1907, 1908, 1909, 1910, 1911, 1912, 1913, 1914, 1915, 1916, 1917, 1918, 1919, 1920, 1921, 1922, 1923, 1924, 1925, 1926, 1927, 1928, 1929, 1930, 1931, 1932, 1933, 1934, 1935, 1936, 1937, 1938, 1939, 1940, 1941, 1942, 1943, 1944, 1945, 1946, 1947, 1948, 1949, 1950, 1951, 1952, 1953, 1954, 1955, 1956, 1957, 1958, 1959, 1960, 1961, 1962, 1963, 1964, 1965, 1966, 1967, 1968, 1969, 1970, 1971, 1972, 1973, 1974, 1975, 1976, 1977, 1978, 1979, 1980, 1981, 1982, 1983, 1984, 1985, 1986, 1987, 1988, 1989, 1990, 1991, 1992, 1993, 1994, 1995, 1996, 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024, 2025, 2026, 2027, 2028, 2029, 2030, 2031, 2032, 2033, 2034, 2035, 2036, 2037, 2038, 2039, 2040, 2041, 2042, 2043, 2044, 2045, 2046, 2047, 2048, 2049, 2050, 2051, 2052, 2053, 2054, 2055, 2056, 2057, 2058, 2059, 2060, 2061, 2062, 2063, 2064, 2065, 2066, 2067, 2068, 2069, 2070, 2071, 2072, 2073, 2074, 2075, 2076, 2077, 2078, 2079, 2080, 2081, 2082, 2083, 2084, 2085, 2086, 2087, 2088, 2089, 2090, 2091, 2092, 2093, 2094, 2095, 2096, 2097, 2098, 2099, 2100, 2101, 2102, 2103, 2104, 2105, 2106, 2107, 2108, 2109, 2110, 2111, 2112, 2113, 2114, 2115, 2116, 2117, 2118, 2119, 2120, 2121, 2122, 2123, 2124, 2125, 2126, 2127, 2128, 2129, 2130, 2131, 2132, 2133, 2134, 2135, 2136, 2137, 2138, 2139, 2140, 2141, 2142, 2143, 2144, 2145, 2146, 2147, 2148, 2149, 2150, 2151, 2152, 2153, 2154, 2155, 2156, 2157, 2158, 2159, 2160, 2161, 2162, 2163, 2164, 2165, 2166, 2167, 2168, 2169, 2170, 2171, 2172, 2173, 2174, 2175, 2176, 2177, 2178, 2179, 2180, 2181, 2182, 2183, 2184, 2185, 2186, 2187, 2188, 2189, 2190, 2191, 2192, 2193, 2194, 2195, 2196, 2197, 2198, 2199, 2200, 2201, 2202, 2203, 2204, 2205, 2206, 2207, 2208, 2209, 2210, 2211, 2212, 2213, 2214, 2215, 2216, 2217, 2218, 2219, 2220, 2221, 2222, 2223, 2224, 2225, 2226, 2227, 2228, 2229, 2230, 2231, 2232, 2233, 2234, 2235, 2236, 2237, 2238, 2239, 2240, 2241, 2242, 2243, 2244, 2245, 2246, 2247, 2248, 2249, 2250, 2251, 2252, 2253, 2254, 2255, 2256, 2257, 2258, 2259, 2260, 2261, 2262, 2263, 2264, 2265, 2266, 2267, 2268, 2269, 2270, 2271, 2272, 2273, 2274, 2275, 2276, 2277, 2278, 2279, 2280, 2281, 2282, 2283, 2284, 2285, 2286, 2287, 2288, 2289, 2290, 2291, 2292, 2293, 2294, 2295, 2296, 2297, 2298, 2299, 2300, 2301, 2302, 2303, 2304, 2305, 2306, 2307, 2308, 2309, 2310, 2311, 2312, 2313, 2314, 2315, 2316, 2317, 2318, 2319, 2320, 2321, 2322, 2323, 2324, 2325, 2326, 2327, 2328, 2329, 2330, 2331, 2332, 2333, 2334, 2335, 2336, 2337, 2338, 2339, 2340, 2341, 2342, 2343, 2344, 2345, 2346, 2347, 2348, 2349, 2350, 2351, 2352, 2353, 2354, 2355, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2362, 2363, 2364, 2365, 2366, 2367, 2368, 2369, 2370, 2371, 2372, 2373, 2374, 2375, 2376, 2377, 2378, 2379, 2380, 2381, 2382, 2383, 2384, 2385, 2386, 2387, 2388, 2389, 2390, 2391, 2392, 2393, 2394, 2395, 2396, 2397, 2398, 2399, 2400, 2401, 2402, 2403, 2404, 2405, 2406, 2407, 2408, 2409, 2410, 2411, 2412, 2413, 2414, 2415, 2416, 2417, 2418, 2419, 2420, 2421, 2422, 2423, 2424, 2425, 2426, 2427, 2428, 2429, 2430, 2431, 2432, 2433, 2434, 2435, 2436, 2437, 2438, 2439, 2440, 2441, 2442, 2443, 2444, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2451, 2452, 2453, 2454, 2455, 2456, 2457, 2458, 2459, 2460, 2461, 2462, 2463, 2464, 2465, 2466, 2467, 2468, 2469, 2470, 2471, 2472, 2473, 2474, 2475, 2476, 2477, 2478, 2479, 2480, 2481, 2482, 2483, 2484, 2485, 2486, 2487, 2488, 2489, 2490, 2491, 2492, 2493, 2494, 2495, 2496, 2497, 2498, 2499, 2500, 2501, 2502, 2503, 2504, 2505, 2506, 2507, 2508, 2509, 2510, 2511, 2512, 2513, 2514, 2515, 2516, 2517, 2518, 2519, 2520, 2521, 2522, 2523, 2524, 2525, 2526, 2527, 2528, 2529, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537, 2538, 2539, 2540, 2541, 2542, 2543, 2544, 2545, 2546, 2547, 2548, 2549, 2550, 2551, 2552, 2553, 2554, 2555, 2556, 2557, 2558, 2559, 2560, 2561, 2562, 2563, 2564, 2565, 2566, 2567, 2568, 2569, 2570, 2571, 2572, 2573, 2574, 2575, 2576, 2577, 2578, 2579, 2580, 2581, 25

1.36 $\frac{1}{2} \times \frac{1}{2} \times \frac{1}{2} \times \frac{1}{2}$

CA

AD LECTOREM.

OSTI plane, quicumque sis, amice Lector, ad hunc propemodum finem inventos fuisse Prologos, ut enormes notæ, quibus passim libri scatent, quodammodo excusentur; etenim nemo fere, aut rarus certe tam sui contemptor erit Author, qui errores suos protegere, si possit, vel si nequeat, excusare non velit. Verùm hæc non petitas excusationes nihil esse aliud, quam pro sanandis librorum infirmitatibus remedia prorsus inania quis Medicus non videt? Ecquis enim ob præmissas excusationes inventis unquam erroribus pepercit? Nemo herclè, experientia magistra; cum nemo scribentem unquam coegerit, ut male sanos prodaret, sive incorrectos edat in lucem libros. Quid ergò de te nunc benignius expectandum, si manum ultimam huic Operi imponere, tum propter ægram valetudinem, cum propter temporis angustias, non licuisse dicam? Ita porrò, si fidem præstas, se res habuit: enim verò cum nati Dei anno 1737. hujus Operis initium fecerim, en tibi, vix quatuor mensibus elapsis, statim Moderatorem jussu ad graviores curas destinatus ab incepto desistere coactus sum ad annum usque 1742. quo tandem habitata aliquantisper quiescendi facultate, nè otio interea putrescerem inutili, ad relictum iter redire statui. Redii quidem, resumptis animis, (nescio, an quid mens futuræ inquietudinis præfagierit) calamo sic velociter currente, ut

conce-

conceptam ultra spem brevi ad exitum pervenerim.

Revocandum itaque erat opus ad incudem , ut valdè multà , quæ festinans calamus neglexerat , exactius corri-gerentur : amplius exponerentur plura , quæ nimia brevitâs obscurat : contraherentur alia , quæ fufius, quam par erat, pertraciantur ; & quæ confuse disponuntur , ad aptiorem reducerentur ordinem ; alia tandem firmitus stabilirentur , quæ minus solida videbuntur. Illa verò temporis interca-pedo , quæ ad otia mihi permissa fuerat , & quam Operi conficiendo decreveram , tam cito evanuit , ut vix biennium adimpleverit : quod multo minus esse , quam perfectâ Operis elucubratio exigebat , nullus inficiaberis : jam verò ad alia longe diffita , quæ cum librorum com-positione neutiquam cohærent , non mea quidem sponte, fateor , sed obedientiæ nutu ductus feror ; unde necesse erit hæc penitus omittere.

Verumtamen quamquam hæc vera omnino sint, nun-quid bene tacitus dissimulabis , si tibi librum sistam haud accuratè perpolitum, nec numeris omnibus absolutum, sed rudem potius , indigestamque molem ? Ne de tua quidem benignitate , nec de mea sorte tantam audeo sperare indul-gentiam : scio namque semper cautius vaticinari , qui ma-lum sperat , quandoquidem peius plerumque accidit , quam timetur. Tua igitur licentiâ utere : succense , obli-tera , expunge , & acuto dente dilacera , quidquid plena offenderis litura dignum. (Nec opus quidem erit , ut te ad hæc invitem.) Siquid autem criminis in hoc ultra justam crisi-m committas , tantum efficies , ut habeam , quod tibi facile condonem.

Cur autem (rogas) quando ab instituto fine devio Prologum præmittere non omiserim ? Ut nimirum tibi no-tum faciam , quare Spartam hanc adornandam suscep-erim ; item quare sic maturaverim , ut illimatum opus prælo
com-

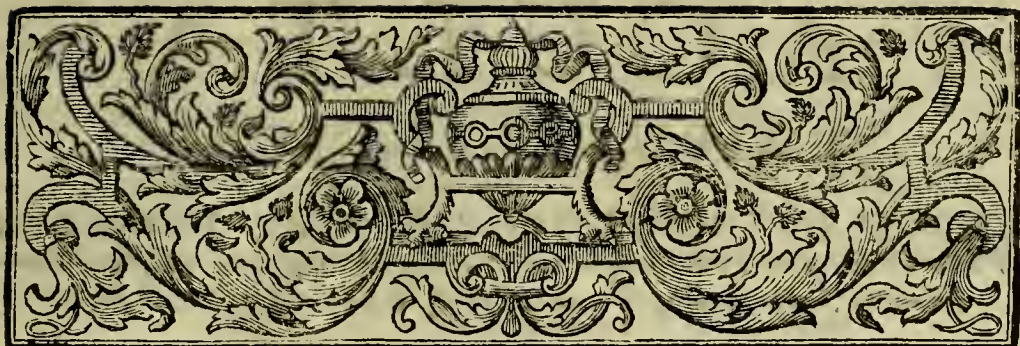
committam. Primi ergo , nisi te nimium fatigo , causam habe. Cum enim , dum per decennium in hoc Januariensi Collegio sacrae Theologiae Lectorem agerem , saepe saepius consultus fuerim de Fluminensis Episcopi , & Capituli , Sede vacante , extraordinaria potestate circa nonnullas dispensationes , quas Dioecesani pro vitandis aliquot spiritualibus incommodis , necnon pro quibusdam temporalibus commodis lucrandis postulabant ; reperi bonam hominum , etiam ex bene literatis , partem Pontificia Indulta ignorare , quae singulis decenniis à Sede Apostolica ultramarinis Episcopis concedi solent. Unde fit , ut Excellentissimi , ac Reverendissimi Praesules crebro vexentur importunis postulationibus , quibus vel annuere non possunt , vel circa quas non semel de suae potestatis extensione jure dubitant. Haud contemnendum ergo ultramarini Orbis partibus beneficium me facturum duxi , si praefata Indulta , nonnullis , prout uniuscujusque materia postulat , adnotationibus adjunctis , evulgarem , quo facile subditis pateret , quid ab Excellentissimis , ac Reverendissimis Dominis petere , & obtinere possint.

Vanæ tamen meae forent cogitationes , nec unquam ad effectum pervenirent , nisi protinus accessissent vota (dicam melius imperata) Excellentissimi , ac Reverendissimi Domini D. Fr. Antonii de Gaudalupe , immortalis memoriae Episcopi Fluminensis , quibus reluctari non licebat. Quid enim Excellentissimo Praesuli negare possem , cui non vulgaribus beneficiis obstrictus eram ? Accesserunt insuper amici plures , tum domestici , cum etiam extranei , viri magna attentione digni , publici boni amatores , quorum suasionibus haud parum incitatus , manum tabulae admovi pro praefatis transmarinorum Praesulum indultis utcumque elucidandis. Quibus interferenda censui , prout se locorum opportunitas offerret , aliquot Societatis JESU

Pontificia privilegia circa varias materias , sed præsertim circa matrimoniales neophytorum dispensationes , ut iis infimul præli opera propalatis , sedari possint scrupuli , quibus non pauci Excellentissimorum Præfulum torquentur affatim , quandiu suis transmarinis Dioëcesibus recentes præfunt : dum enim interea vident Societatis Patres cum prædictis neophytis dispensare in quocumque , seu quibuscumque , excepto primo , consanguinitatis , vel affinitatis gradibus , ut matrimonium inter se contrahere , ac in eo , etiam scienter contracto , remanere valeant : tantam Societatis potestatem aut ægre ferre , aut de illa potius dubitare videntur , donec temporis decursu nostrorum privilegiorum certiores fiant.

Quod autem ad secundum attinet , de immatura scilicet libri editione , paucis dicam : sexagenaria nimirum , qua senescor , ætas , & qua cite nimis ad communis fati necessitatem approximari videor ; necnon curæ aliæ proxime venturæ , quarum onus vix ferre potero , in causa fuerunt , cur sic festinauerim prælo mandare incorrectam operam : censeo namque præstantius fore statim edere imperfectam , si nihilominus publicæ utilitati inservire possit , quam scripio detinere perficiendam ad incertum tempus , sub certo periculo perdendi oleum , & operam , venturæ mortis causa : novi siquidem viros aliquot hujus Provinciæ doctissimos opera prælo digna reliquisse post obitum ; quæ tamen vel expensarum metu , vel negligentia Superiorum cum suis Authoribus sepulta jacent , perpetuis damnata tenebris. Habes itaque integram rationem scribendi scilicet , & maturandi incorrecti Operis editionem ; quam tamen siue approbes , siue reprobes , amicus ero tuus cras , quemadmodum & nudiustertius amicus eram.

Vale.

FACULTAS RELIGIONIS.

EGO Joannes de Seixas, Societatis J E S U in Provincia Lusitana Præpositus Provincialis, potestate ad id mihi facta à Reverendo admodum Patre nostro Francisco Retz, Præposito Generali, facultatem concedo, ut liber, cui titulus *Brasilia Pontificia*, à Patre Simone Marques nostræ Societatis compositus, & ejusdem Societatis gravium, doctorumque hominum judicio approbatus, typis mandetur. In quorum fidem has literas manu nostra subscriptas, sigilloque nostro munitas dedimus. Ulyssipone in Domino Professa D. Rochi 3. Novembris anno 1746.

Joannes de Seixas.

FACULTAS

TRIBUNALIS FIDEI.

CENSURA REVERENDISSIMI P. M. D. ANTONII ALOYSII
Villares Divinae Providentiae Clerici Regularis, sancti Officii Con-
sultoris, necnon Regalis Academiae Historiae Lusitaniae Socii.

EMINENTISSIME, NECNON REVERENDISSIME DOMINE.

E Minentiæ vestræ jussis obtemperans, libenter perlegi librum, cui titulus *Brasilia Pontificia*, in eo nihil offendo puritati fidei dissonum, aut pietati morum; immò, quæ continet, omnia perutilia, & necessaria plura præsertim Brasiliæ incolis. Reverendo igitur admodum Patri Magistro Simoni Marques Societatis JESU, utpotè hujus tantæ, tam præclaræ, tamque venerandæ Parentis legitimæ proli, viro probatissimo, eruditissimo, sapientissimo, illius Authori debet esse, jure merito, desiderata facultas, sic sentio, salvo &c. Ulyssipone: in hac domo Dominae nostræ à Divina Providentia nuncupata die 8. Decembris anno 1746.

D. Antonius Aloysius Villares, Clericus Regularis.

CENSURA REVERENDISSIMI P. M. Fr. TIMOTHEI
à Conceptione ex Ordine Sancti Antonii Capuccinorum, in sacra
Theologia Jubilati, sanctique Officii Qualificatoris.

EMINENTISSIME DOMINE.

V Olumen istud præclarum, & opus maximè eruditum, nempe *Brasilia Pontificia, sive speciales Facultates Pontificiae, quæ Brasiliæ Episcopis conceduntur*, ab adm. R. P. M. Simone Marques Societatis JESU, sacrae Theologiæ Primario professore profundissimo, &c. conscriptum, jussu Eminentiæ vestræ mihi commissum, summa aviditate legi, maiorique cum jucunditate præcurri, & inveni, quòd non solum continet summam in enodandis difficultatibus Theologicis subtilitatem, ac maximam in exponendis Bullis soliditatem, sed etiam omnes sapientiæ aquas, quas gens sitibunda maximè in partibus ultramarinis haurire potest. Est enim liber hic, velut amnis in Januariensi natus, à quo dimanant fluentia doctrinæ, ut mentium agri irrigentur, & in terra sitienti fecunda reddantur animorum arva: siquidem est alter Nilus, cui in sacris literis assimilatur sapientia; qui sicut in Nilo sunt mira incrementa, & quanto augentur aquæ, tanto crescunt in Ægypto deliciae, ita etiam in illo

illo quanto excrescunt doctrinæ latices, tanto amplius augetur mentium hilaritas, & exuberat animorum voluptas. Sunt igitur Opus, & Author omni laude digni, sed ejus laudationi parco invitus, ne transgredi videar Censoris munus. Ob id igitur, & quia Authoris resolutiones conformes sunt Orthodoxæ fidei principiis, sacrorum Canonum sanctionibus, SS. Patrum, gravissimorumque Theologorum doctrinæ, opus utilissimum judico, & prælo dignum censeo. Hoc meum judicium, salvo semper meliori. Ulyssipone in Conventu Divi Antonii, vulgo *dos Capuchos*, die 18. Januarii 1747.

Fr. Timotheus à Conceptione.

V Istas as informações, póde imprimirse o livro, de que se trata, e depois de impresso tornará conferido para se dar licença, que corra, sem a qual não correrá. Lisboa 24. de Janeiro de 1747.

Alencastre.

Sylva.

Abreu.

Almeida.

ORDINARI I.

*CENSURA FRANCISCI XAVERII A SYLVA,
meritissimi Senatoris Nuntiaturæ, Protonotarii Apostolici Suae
Sanctitatis, Matrimoniorumque Judicis.*

EXCELLENTISSIME, ET REVERENDISSIME DOMINE.

Liber, cui titulus *Brasilia Pontificia*, conscriptus à R. P. M. Simone Marques ex illustri Societate JESU, meo examini committitur, ut quid de eo censeam, aperiam. Illum enim accurate legi, & apprimè elaboratum, ac subtili calamo exaratum inveni; unaque valde necessarium ad praxim Indulti Pontificii, seu Facultatum specialium Excellentissimis, & Reverendissimis DD. Episcopis Brasiliæ à Summis Pontificibus concessarum esse duxi. Operis utilitas, & præstantia per se commendatur, cum meis vocibus extolli queat; & si fas esset de-judicio censoreo in elogium R. Authoris declinare, plura, quamvis non omnia, dicerem: ut tandem mei muneris vices impleam, eundem librum doctissimum prædico, dignissimumque luce publica censeo. Ista mea mens est, salva semper meliori. Lisbonæ 23. Martii 1747.

Franciscus Xaverius à Sylva

V Ista a informação, pódesse imprimir o livro, de que trata a petição, e depois torne conferido para se dar licença, para que corra. Lisboa 24. de Março de 1747.

D. J. A. de Lacedemonia.

SUPRE-

SUPREMI, AC REGII SENATUS.

CENSURA R. P. AC SAPIENTISSIMI MAGISTRI IN SACRA
*Theologia Doctoris Fr. Josephi à Sanctis, in sacra Theologia olim
in suo Collegio Conimbricensi Primarii Lectoris, trium Ordinum
Militarium Examinatoris, ex Ordine Sanctissimæ
Trinitatis &c.*

D O M I N E.

Nihil continet contra fidem, aut bonos mores, nec Regias Majestatis vestræ Ordinationes oppugnat; sed utile nimis est opus istud, ut typis mandetur. Ita censeo. In Conventu Sanctissimæ Trinitatis Uli-bonenſi 6. die Junii anno 1747

Doctor Fr. Josephus à Sanctis.

Que se possa imprimir, vistas as licenças do santo Officio, e Ordina-rio, e depois de impresso tornará a esta Mesa para se conferir, e ta-xar, e dar licença para correr, sem a qual não correrá. Lisboa 9. de Junho de 1747.

Vaz de Carvalho. Almeida. Carvalho. Mouraõ.

Hoc exemplar archetypo cohæret. Lisbonæ in hac Domo Dominæ nostræ à Divina Providentia nuncupata. Die 18. Aprilis anno 1749.

D. Antonius Aloysius Villares Cleric. Reg.

Visto estar conforme com o seu original, póde correr. Lisboa 22. de Abril de 1749.

Alencastre. Sylva. Abreu. Almeida. Trigoso.

Visto estar conforme com o seu original, póde correr. Lisboa 24. de Abril de 1749.

Sylva.

Que possa correr, e taixaõ este livro em 1200. reis em papel. Lisboa 6. de Mayo de 1749.

Castro.

Mouraõ.

SERIES

SERIES, ET ORDO

LIBRORUM, DISPUTATIONUM, ET SECTIONUM,
quæ in hoc volumine continentur.

Litera N. indicat numerum marginalem.

LIBER I.

Continet Proemialia ad universas Facultates Pontificias, quæ Brasiliæ Episcopis conceduntur, & præterea Notationes ad priores quinque Facultates.

DISPUTATIO I.

De Proemialibus ad universas Facultates Pontificias, quæ Brasiliæ Episcopis conceduntur.

SECTIO I. **P**remittuntur Facultates Pontificiæ, quæ Brasiliæ Episcopis conceduntur, num. 1.

SECTIO II. *Quid significant Facultates Pontificiæ, quæ Brasiliæ Episcopis conceduntur?* n. 2.

SECTIO III. *Ex quo tempore valeant Facultates Pontificiæ, quæ Brasiliæ Episcopis conceduntur?* num. 13.

SECTIO IV. *Quomodo computandum sit decennium in prædictis facultatibus præscriptum?* n. 29.

SECTIO V. *Qui Episcopi prædictis facultatibus uti possint?* n. 47.

SECTIO VI. *Quando expirent prædictæ Facultates?* num. 55.

DISPUTATIO II.

De prima Facultate Pontificia, quæ Brasiliæ Episcopis conceditur.

SECTIO I. **Q**uid, & quotuplex sit Ordo? Quænam Tempora? Et Interstitia? num. 65.

SECTIO II. *Quomodo servari debeant Tempora, & Interstitia?* num. 72.

SECTIO III. *De Interstitiorum dispensatione, & causis ad illam secundum jus commune,* num. 82.

SECTIO IV. *De Temporum dispensatione, & causis ad illam juxta Facultates Pontificias, Brasiliæ Episcopis concessas,* n. 90.

SECTIO V. *De Interstitiorum dispensatione, & causis ad illam juxta facultates Pontificias, Brasiliæ Episcopis concessas,* num. 94.

SECTIO VI. *De commensuranda*

Sacer-

Series, & Ordo

Sacerdotum necessitate, num. 101.

SECTIO VII. *De personis, cum quibus Episcopus dispensare potest in Temporibus, & Interstitiis*, num. 120.

SECTIO VIII. *De festis diebus, quibus Ordines conferri possunt*, num. 142.

SECTIO IX. *An prædicti dies festi debeant esse continui, vel potius interpolati?* num. 160.

DISPUTATIO III.

De secunda Facultate Pontificia, quæ Brasiliæ Episcopis conceditur.

SECTIO I. *Quid sit Irregularitas?* num. 165.

SECTIO II. *Quotuplex sit Irregularitas?* num. 170.

SECTIO III. *De dispensatione Irregularitatis in communi*, n. 173.

SECTIO IV. *De dispensatione Irregularitatis in particulari*, num. 184.

SECTIO V. *Quid, & quotuplex sit Bigamia?* num. 202.

SECTIO VI. *Resolutiones aliquot circa Bigamiam*, num. 204.

SECTIO VII. *De dispensatione Bigamiæ*, num. 209.

SECTIO VIII. *Quid, & quotuplex sit Homicidium voluntarium* num. 213.

SECTIO IX. *De dispensatione homicidii voluntarii*, num. 217.

SECTIO X. *De conditionibus requisitis ad dispensandum in homicidio voluntario*, num. 222.

SECTIO XI. *De subjectis, & forma dispensationis hujusmodi*, num. 232.

DISPUTATIO IV.

De tertia Facultate Pontificia, quæ Brasiliæ Episcopis conceditur.

SECTIO I. *De ætate ad Ordines requisita*, num. 236.

SECTIO II. *Qualiter ætas ad Ordines computari debeat?* n. 241.

SECTIO III. *Dubium indicens, & curiosum*, num. 245.

SECTIO IV. *De ætate ad Ordines dispensanda secundum jus commune*, num. 248.

SECTIO V. *De ætate ad Ordines dispensanda juxta Facultates Pontificias, Brasiliæ Episcopis concessas*, num. 249.

SECTIO VI. *De causa ad præcedentem dispensationem requisita*, num. 258.

SECTIO VII. *De personis in ætate dispensandis*, num. 262.

DISPUTATIO V.

De quarta Facultate Pontificia, quæ Brasiliæ Episcopis conceditur.

SECTIO I. *Quid sit Votum*, num. 281.

SECTIO II. *Quotuplex sit Votum*, num. 284.

SECTIO III. *Quid sit dispensatio, & commutatio Votorum*, n. 289.

SECTIO IV. *Qualiter differant inter se potestas dispensandi, & commutandi Vota*, num. 291.

SECTIO V. *Quid de jure possint Episcopi circa dispensationem, & commutationem Votorum*, n. 293.

SECTIO VI. *Quid specialiter possint Brasiliæ Episcopi circa dispensationem, & commutationem Votorum*, num. 297.

SE-

Librorum, Disputationum, & Sectionum.

SECTIO VII. *De causis dispensandi in Voto simplici castitatis*, num. 302.

SECTIO VIII. *De causis dispensandi in Voto simplici Religionis*, num. 315.

DISPUTATIO VI.

De quinta Facultate Pontificia, quæ Brasiliæ Episcopis conceditur.

SECTIO I. *Q*uid sit Simonia, num. 324.

SECTIO II. *Q*uotuplex sit Simo-

nia, num. 328.

SECTIO III. *De pœnis Simonie impositis*, num. 336.

SECTIO IV. *An restitui debeant simoniace accepta*, num. 344.

SECTIO V. *Cui restitui debeant simoniace accepta*, num. 349.

SECTIO VI. *De potestate dispensandi cum simoniacis secundum jus commune*, num. 352.

SECTIO VII. *De potestate dispensandi cum Simoniacis juxta Facultates Pontificias, Brasiliæ Episcopis concessas*, num. 356.

LIBER II.

Completitur Notationes ad ultiores sex Facultates Pontificias, quæ Brasiliæ Episcopis conceduntur.

DISPUTATIO I.

De nonnullis supponendis ad sextam Facultatem Pontificiam, Brasiliæ Episcopis concessam.

SECTIO I. *Q*uid sit Matrimonium? num. 1.

SECTIO II. *Quid sit impedimentum matrimonii?* num. 4.

SECTIO III. *Quotuplex sit impedimentum matrimonii?* n. 6.

SECTIO IV. *De Cognatione legali*, num. 9.

SECTIO V. *De Cognatione spiritali*, num. 15.

SECTIO VI. *De Cognatione carnali*, num. 16.

SECTIO VII. *De impedimento Criminis*, num. 22.

SECTIO VIII. *De Cultus disparitate*, num. 25.

SECTIO IX. *De Honestate*, n. 27.

SECTIO X. *De Affinitate*, n. 28.

DISPUTATIO II.

De nonnullis aliis supponendis ad sextam Facultatem Pontificiam, quæ Brasiliæ Episcopis conceditur.

SECTIO I. *Q*uid de jure possint Episcopi circa impedimenta matrimonii dirimentia? num. 31.

SECTIO II. *Quid possint Episcopi circa matrimonium jam contractum cum impedimento occulto?* num. 32.

SECTIO III. *Quid possint Episcopi circa matrimonium futurum cum impedimento occulto?* n. 51.

SECTIO IV. *Quid possint Episcopi circa matrimonium cum impedimento*

Series , & Ordo

dimento occulto , quando intervenit mala fides ex parte unius contrahentis? num. 67.

SECTIO V. *Quid possint Episcopi circa matrimonium cum impedimento occulto , etiam quando intervenit mala fides ex parte utriusque contrahentis? n. 75.*

SECTIO VI. *Quid possint Episcopi circa matrimonium , quando impedimentum est publicum? n. 87.*

SECTIO VII. *Quid possint Episcopi circa matrimonium cum impedimento criminis? num. 95.*

SECTIO VIII. *Consecratoria ad præcedentes Notationes, num. 100.*

DISPUTATIO II.

De ultimis supponendis ad sextam Facultatem Pontificiam, quæ Brasiliæ Episcopis conceditur.

SECTIO I. **P**roponitur Bulla Pii IV. num. 106.

SECTIO II. *De potestate, seu jurisdictione in Bulla Pii IV. contenta quoad Capitulum, Sede vacante, num. 108.*

SECTIO III. *De potestate, seu jurisdictione in Bulla Pii IV. contenta quoad Ordinarios , quorum Ecclesiæ de novo fundantur, num. 125.*

SECTIO IV. *Recensentur privilegia in Bulla Pii IV. concessa, num. 137.*

SECTIO V. *Solvitur difficile dubium, num. 147.*

DISPUTATIO IV.

De sexta Facultate Pontificia , quæ Brasiliæ Episcopi conceditur,

SECTIO I. **E**xplicatur sexta Facultas Pontifi-

cia , & quid ejus virtute possint Brasiliæ Episcopi circa matrimonii dispensationes, num. 165.

SECTIO II. *Dubium secundum , & responsum sacræ Congregationis de Propaganda Fide, n. 178.*

SECTIO III. *De usu prædictæ facultatis circa gradus mistos , num. 185.*

SECTIO IV. *Quid possint Brasiliæ Episcopi circa neophytorum matrimonia ex privilegiis Societati concessis? num. 199.*

SECTIO V. *De potestate dispensandi cum neophytis in aliis impedimentis, num. 218.*

SECTIO VI. *De Capitulo , Sede vacante, num 222.*

SECTIO VII. *Quid veniat nomine Dietæ? num. 225.*

SECTIO VIII. *Quantum viæ spatium importent ducenta millia passuum? num. 233.*

SECTIO IX. *An , & ubi possit Brasiliæ Episcopus se solo , dispensare cum neophytis? n. 235.*

SECTIO X. *Dubia obiter resolvenda, num. 241.*

SECTIO XI. *De his , qui in ordine ad privilegia neophytorum participanda pro neophytis reputantur, num. 248.*

SECTIO XII. *Quæstiones aliæ circa neophytos, num. 285.*

SECTIO XIII. *De Cognationis gradibus apud Indos extinctis , num. 296.*

SECTIO XIV. *De Cognationis gradibus apud Æthiopes extinctis, num. 300.*

SECTIO XV. *De Cognationis gradibus apud Mistos extinctis , num. 305.*

Librorum, Disputationum, & Sectionum.

DISPUTATIO V.

De causis dispensandi super impedimentis matrimonii.

SECTIO I. *Notantur aliqua circa causas dispensandi super impedimentis matrimonii, num. 357.*

SECTIO II. *De causa ob infamiam ex copula, num. 374.*

SECTIO III. *De causa ob vitanda scandala, num. 387.*

SECTIO IV. *De causa ob angustiam loci, num. 396.*

SECTIO V. *De causa ob incompetentiam dotis, num. 418.*

SECTIO VI. *De causa ob aetatem, num. 455.*

SECTIO VII. *De causa pro viduis, num. 464.*

SECTIO VIII. *De causa pro neophytis, num. 475.*

SECTIO IX. *Aliarum causarum compendium, num. 478.*

DISPUTATIO VI.

De septima Facultate Pontificia, quæ Brasiliæ Episcopis conceditur.

SECTIO I. *Quid, & quotuplex sit publica honestas, num. 485.*

SECTIO II. *Ad quotum usque gradum dirimat publica honestas, num. 492.*

SECTIO III. *Ex quibus sponsalibus oriatur publica honestas, num. 495.*

SECTIO IV. *De potestate dispensandi super impedimento publicæ honestatis, num. 505.*

DISPUTATIO VII.

De octava Facultate Pontificia, quæ Brasiliæ Episcopis conceditur.

SECTIO I. *Quid, & quotuplex sit impedimentum Criminis, num. 516.*

SECTIO II. *Quomodo contrahatur impedimentum Criminis, num. 521.*

SECTIO III. *De potestate dispensandi super impedimento Criminis, num. 534.*

SECTIO IV. *De potestate dispensandi cum neophytis super impedimento Criminis, num. 545.*

SECTIO V. *Quid sit, & in quo fundetur jus petendi debitum conjugale, num. 554.*

SECTIO VI. *Quando omittatur jus petendi debitum conjugale, num. 557.*

SECTIO VII. *De potestate dispensandi ad petendum debitum, num. 601.*

DISPUTATIO VIII.

De nona Facultate Pontificia, quæ Brasiliæ Episcopis conceditur.

SECTIO I. *Quid, & quotuplex sit cognatio spiritualis, num. 614.*

SECTIO II. *Peculiares casus circa cognationem spirituales, num. 619.*

SECTIO III. *De potestate dispensandi in impedimento cognitionis spiritualis, num. 627.*

Series, & Ordo

DISPUTATIO IX.

De decima Facultate Pontificia ,
quæ Brasiliæ Episcopis conce-
ditur.

SECTIO I. **D**E Raptu, num.
642.

SECTIO II. *Priora facultatis
verba declarantur*, num. 656.

SECTIO III. *Posteriora faculta-
tis verba declarantur*, num. 661.

DISPUTATIO X.

De undecima Facultate Pontificia ,
quæ Brasiliæ Episcopis conce-
ditur.

SECTIO I. **D**E vinculo matri-
monii inter fide-
les, num. 665.

SECTIO II. *De vinculo matrimo-
nii inter infideles*, num. 671.

SECTIO III. *Præsentis faculta-
tis amplificatio*, num. 677.

LIBER III.

Comprehendit Notationes ad ultiores novem Fa-
cultates Pontificias , quæ Brasiliæ Episcopis
conceduntur.

DISPUTATIO I.

De duodecima Facultate Pontifi-
cia, Brasiliæ Episcopis con-
cessa.

SECTIO I. **P**roponitur, & ex-
planatur præsens
Facultas Pontificia, num. 1

SECTIO II. *Quid in præsentī Fa-
cultate Brasiliæ Episcopis spe-
cialiter concedatur*, num. 14.

SECTIO III. *Quando liceat olea
sacra conficere extra diem Cænæ
Domini*, num. 18.

SECTIO IV. *Resolutiones de
Chrismate ministrando singula-
res*, num. 26.

SECTIO V. *Resolutiones de Ex-
trema Unctione singulares*, num.
41.

DISPUTATIO II.

De decima tertia Facultate Pontifi-
cia, Brasiliæ Episcopis concessa.

SECTIO I. **D**E benedicendis
paramentis, &
aliis utensilibus ad sacrificium
Missæ necessariis, num. 61.

SECTIO II. *Quid Brasiliæ Epif-
copis specialiter concedatur cir-
ca benedicenda paramenta, &
alia utensilia ad sacrificium
Missæ necessaria*, num. 78.

SECTIO III. *Præmittuntur va-
riæ Notationes ad reconcilia-
tionem Ecclesiæ pollutæ*, num. 84.

SECTIO IV. *Quid jure possint
Episcopi circa reconciliationem
Ecclesiæ solum benedictæ*, n. 97.

SECTIO V. *Quid jure possint
Episcopi circa reconciliationem
Ecclesiæ consecratæ*, num. 103.

SECTIO VI. *Quid specialiter
possint Brasiliæ Episcopi circa
reconciliationem Ecclesiæ conse-
cratæ*, num. 107.

Librorum, Disputationum, & Sectionum.

SECTIO VII. *Quid specialiter servandum in reconciliatione Ecclesiae pollutæ ex sepultura infidelis, aut excommunicati, num.* 125.

SECTIO VIII. *An, & quomodo reconciliandum sit Cæmeterium, num.* 132.

DISPUTATIO III.

De decima quarta Facultate Pontificia, Brasiliæ Episcopis concessa.

SECTIO I. *Quid, & quotuplex sit Indulgentia, num.* 139.

SECTIO II. *Quis possit Indulgentias concedere, num.* 153.

SECTIO III. *Quas Indulgentias possit concedere Summus Pontifex, & quas Episcopus, n.* 155.

SECTIO IV. *An, & quomodo possint Brasiliæ Episcopi Indulgentiam plenariam concedere, num.* 162.

SECTIO V. *De conditionibus ad lucrandam indulgentiam plenariam requisitis, num.* 174.

DISPUTATIO IV.

De decima quinta Facultate Pontificia, Brasiliæ Episcopis concessa.

SECTIO I. *Quid sit hæresis, num.* 199.

SECTIO II. *Quotuplex sit hæresis, num.* 209.

SECTIO III. *Quid sit Apostasia à Fide, num.* 213.

SECTIO IV. *Quid sit Schisma, num.* 216.

SECTIO V. *De pœnis, quibus hæretici subjacent, num.* 219.

SECTIO VI. *Dè pœnis, quas incurrunt apostata à Fide, & schismaticus, num.* 229.

SECTIO VII. *Qui dicantur proprie hæretici, apostatæ, & schismatici ad incurrendas pœnas talibus impositas, num.* 231.

SECTIO VIII. *Quid jure possint Episcopi circa hæresis, apostasie, & schismatis absolutionem, num.* 237.

SECTIO IX. *De absolutione hæresis in articulo mortis, num.* 247.

SECTIO X. *Quid specialiter possint Brasiliæ Episcopi circa hæresis, apostasie, & schismatis absolutionem, num.* 255.

SECTIO XI. *Quid ulterius possint Brasiliæ Episcopi circa hæresis, apostasie, & schismatis absolutionem, num.* 264.

SECTIO XII. *Quid possint Brasiliæ Episcopi circa re lapsos in hæsim, apostasiam, & schisma, num.* 271.

SECTIO XIII. *Quid veniat nomine Missionum, num.* 274.

DISPUTATIO V.

De decima sexta Facultate Pontificia, Brasiliæ Episcopis concessa.

SECTIO I. *Quid, & quotuplex sit reservatio, num.* 280.

SECTIO II. *Casus Sedi Apostolicæ reservati in Decretalibus, num.* 289.

SECTIO III. *Casus Sedi Apostolicæ reservati in Clementinis, & Extravagantibus, num.* 290.

SECTIO IV. *Casus Sedi Apostolicæ reservati extra corpus Juris, & Bullam Cænæ, num.* 291.

SECTIO V. *Casus Sedi Apostolicæ re-*

Series, & Ordo.

cæ reservati intra Bullam Cænæ,
num. 292.

SECTIO VI. *An, & quomodo possint Brasiliæ Episcopi absolvere à casibus Sedi Apostolicæ reservatis,* num. 293.

SECTIO VII. *An præter Episcopos sint etiam in Brasilia, qui à casibus Sedi Apostolicæ reservatis possint absolvere,* num. 309.

DISPUTATIO VI.

De decima septima Facultate Pontificia, Brasiliæ Episcopis concessa.

SECTIO I. **D**E primo conversis ab hæresi,
num. 322.

SECTIO II. *Praxis, & formula hæretici cum Ecclesia Catholica reconciliandi,* num. 329.

SECTIO III. *Quibus personis in articulo mortis concedenda sit Indulgentia plenaria,* num. 345.

SECTIO IV. *Qualisnam sit articulus mortis, in quo concedenda est Indulgentia plenaria,* n. 360.

DISPUTATIO VII.

De decima octava, ac decima nona Facultatibus Pontificiis, Brasiliæ Episcopis concessis.

SECTIO I. **D**E Oratione 40. horarum, ejusque primæva institutione, n. 371.

SECTIO II. *Quæ conditiones requirantur ad Indulgentiam lucrandam in triduo Bacchanalium,* num. 384.

SECTIO III. *De Oratione 40. horarum, quam indicare possunt Brasiliæ Episcopi,* num. 394.

DISPUTATIO VIII.

De vigesima Facultate Pontificia, Brasiliæ Episcopis concessa.

SECTIO I. **Q**uid sit Purgatorium: ubi existat.

Et quid animæ in eo detentæ patiantur, num. 406.

SECTIO II. *An animæ in Purgatorio detentæ possint juvari fidelium suffragiis, & quomodo,* num. 412.

SECTIO III. *De conditionibus requisitis ex parte offerentis, ut suffragia prosint defunctis,* num. 425.

SECTIO IV. *De conditionibus requisitis ex parte defunctorum, pro quibus suffragia offeruntur,* num. 430.

SECTIO V. *Qualiter Missa proposit animabus Purgatorii,* n. 433.

SECTIO VI. *An Missa de Requiem magis prosit defunctis, quam Missa de die. Et an magis Missa, cui annexa est Indulgentia plenaria, quam sine illa,* num. 445.

SECTIO VII. *Quid sit Altare portatile, & qualiter eo uti possint Episcopi,* num. 452.

SECTIO VIII. *Quot animæ liberentur à Purgatorii pænis per unam Missam de Requiem, cui annexa est Indulgentia plenaria,* num. 462.

SECTIO IX. *Quibus diebus possint Brasiliæ Episcopi, celebrando Missam de Requiem, liberare animas à Purgatorii pænis,* num. 467.

SECTIO X. *Resolvuntur obiter nonnulla dubia de aliis Missis celebrandis,* num. 495.

Librorum, Disputationum, & Sectionum.

LIBER IV.

Amplectitur Notationes ad posteriores novem Facultates Pontificias, quæ Brasiliæ Episcopis conceduntur.

DISPUTATIO I.

De vigesima prima Facultate Pontificia, Brasiliæ Episcopis concessa.

SECTIO I. **D**E pænis statutis contra libros prohibitos, num. 1.

SECTIO II. **Q**ui, & sub quibus pænis prohibeantur hæreticorum libri, num. 9.

SECTIO III. **Q**uid, & sub quibus pænis prohibeantur libri de Religione tractantes, num. 20.

SECTIO IV. **Q**ui, & sub quibus pænis prohibeantur libri de Astrologia tractantes, num. 24.

SECTIO V. **Q**uæ, & sub quibus pænis prohibeatur librorum damnatorum lectio, num. 38.

SECTIO VI. **Q**uæ, & sub quibus pænis prohibeatur librorum damnatorum retentio, num. 57.

SECTIO VII. **Q**uibus personis prohibeatur librorum damnatorum lectio, & retentio, num. 71.

SECTIO VIII. **Q**uid Brasiliæ Episcopis specialiter concedatur circa librorum damnatorum lectionem, & retentionem, num. 79.

DISPUTATIO II.

De vigesima secunda Facultate Pontificia, Brasiliæ Episcopis concessa.

SECTIO I. **Q**uid sit Parochus, & Parochia, num. 93.

SECTIO II. **Q**ualiter Examinatores debeant digniores Episcopo renunciare, num. 99.

SECTIO III. **Q**uis nomine dignioris intelligatur, num. 107.

SECTIO IV. **D**e electione digni, omisso digniori, ad Parochias, num. 112.

SECTIO V. **A**n Regularis possit Parochus institui, num. 123.

SECTIO VI. **A**n possint Brasiliæ Episcopi suis Parochiis præficere Regulares, num. 126.

SECTIO VII. **A**n possit Episcopus Parochos examinare, num. 139.

DISPUTATIO III.

De vigesima tertia Facultate Pontificia, Brasiliæ Episcopis concessa.

SECTIO I. **A**n, & quando teneatur Sacerdos celebrare, num. 163.

SECTIO II. **A**n possit Sacerdos celebrare his in eadem die, si necessitas urgeat, num. 181.

SE-

Series, & Ordo

SECTIO III. *Qualis debeat esse necessitas, ob quam Sacerdos celebrare possit bis in eadem die*, num. 190.

SECTIO IV. *Qua hora, & loco celebrandum sit*, num. 205.

SECTIO V. *De Ministro, Altari, & reliquiis in altari reponendis*, num. 221.

SECTIO VI. *Quibus personis prohibeatur sacrificio Missæ assistere*, num. 237.

SECTIO VII. *Quid Brasiliæ Episcopis specialiter concedatur quoad Missæ iterationem*, num. 251.

SECTIO VIII. *Quid Brasiliæ Episcopis specialiter concedatur quoad tempus celebrandi*, num. 263.

SECTIO IX. *Quid Brasiliæ Episcopis specialiter concedatur quoad Ministrum, & locum celebrandi*, num. 271.

SECTIO X. *Quid Brasiliæ Episcopis specialiter concedatur quoad Altare, Sanctorum reliquias, & personarum assistentiam ad sacrificium Missæ*, num. 279.

SECTIO XI. *Specialis cura Brasiliæ Episcopis commissa pro cognoscendis, & approbandis causis respectu Sacerdotum, qui ab eisdem Episcopis, vel à Sede Apostolica facultatem obtinuerint celebrandi bis in die*, num. 285.

DISPUTATIO IV.

De vigesima quarta Facultate Pontificia, Brasiliæ Episcopis concessa.

SECTIO I. **P**resentis indulti praxis, num. 298.

SECTIO II. *De sumptione Viatici iteranda*, num. 301.

SECTIO III. *De tempore inter unam, & aliam Viatici sumptionem interponendo*, num. 305.

SECTIO IV. *De nova sumptione Viatici, si infirmus incidat in peccatum mortale*, num. 315.

SECTIO V. *De Viatico conferendo, quando aliquis mane communicavit, & post prandium incidit in articulum mortis*, num. 320.

SECTIO VI. *De Viatico ad mortem damnatis ministrando*, n. 333.

SECTIO VII. *De tempore, quo damnatis ad mortem ministrandum sit Viaticum*, num. 336.

DISPUTATIO V.

De vigesima quinta, & vigesima sexta Facultatibus Pontificiis, quæ Brasiliæ Episcopis conceduntur.

SECTIO I. **U**sus vestium secularium Brasiliæ Episcopis conceditur, n. 347.

SECTIO II. *Rosarium, & aliæ preces loco divini Officii recitandæ*, num. 350.

SECTIO III. *Quid Brasiliæ Episcopis concedatur circa divinum Officium recitandum*, num. 362.

DISPUTATIO VI.

De vigesima septima Facultate Pontificia, Brasiliæ Episcopis concessa.

SECTIO I. **Q**uid, & quotuplex sit Jejunium, num. 366.

SECTIO II. *Qui sint dies jejunii*, num. 374.

SE-

Librorum, Disputationum, & Sectionum.

SECTIO III. *Quid veniat nomine carnis in jejunio prohibita*, num.

383.

SECTIO IV. *De lacticiniis*, num.

405.

SECTIO V. *Quis possit dispensare in jejunio*, num. 415.

SECTIO VI. *An possint Brasiliæ Episcopi dispensare in esu carni-um*, num. 420.

SECTIO VII. *An possint Brasiliæ Episcopi dispensare ad edenda la-cticia*, num. 438.

SECTIO VIII. *Quando expediat dispensare in esu carni-um*, num. 460.

DISPUTATIO VII.

De vigesima octava Facultate Pon-tificia, quæ Brasiliæ Episcopis conceditur.

SECTIO I. **D**E potestate Fa-cultates Pontifi-cias communicandi, num. 481.

SECTIO II. *Quibus personis pos-sint Brasiliæ Episcopi Facultates Pontificias communicare*, n. 490.

SECTIO III. *Quando possint Bra-siliæ Episcopi Facultates Ponti-ficias communicare*, num. 498.

SECTIO IV. *Quid possint Episco-porum delegati, quibus Facul-tates Pontificiæ communicantur*, num. 514.

DISPUTATIO VIII.

De vigesima nona Facultate Ponti-ficia, quæ Brasiliæ Episcopis conceditur.

SECTIO I. **Q**uo intuitu de-beant Brasiliæ E-piscopi Facultates Pontificias exercere, num. 521.

SECTIO II. *An extra fines suæ Diœcesis possint Brasiliæ Episco-pi Facultates Pontificias exer-cere*, num. 527.

SECTIO III. *Quandiu possint Bra-siliæ Episcopi Facultates Ponti-ficias exercere*, num. 549.

SECTIO IV. *Quandiu possint E-piscoporum delegati Facultates Pontificias exercere*, num. 559.

A P P E N D I X.

Pro casibus in Brasilia reservatis cum desiderata eorum exposi-tione.

SECTIO I. **Q**uid, & quotu-plex sit reserva-tio, num. 1.

SECTIO II. *Quando incurratur reservatio*, num. 6.

SECTIO III. *Quæ peccata reser-ventur*, num. 13.

SECTIO IV. *Proponuntur casus in Brasilia reservati*, num. 22.

SECTIO V. *Quid reservetur in Brasiliæ per homicidium volun-tarium*, num. 24.

SECTIO VI. *Quid reservetur in Brasilia per veneficium*, num. 42.

SECTIO VII. *Quid reservetur in Brasilia per furtum rei ad Eccle-siam pertinentis*, num. 54.

SECTIO VIII. *Quid reservetur in Brasilia per juramentum fal-sum in judicio*, num. 68.

SECTIO IX. *Quid reservetur in Brasilia per abortum*, num. 79.

SECTIO X. *Quid reservetur in Brasilia per incendium*, n. 93.

SECTIO XI. *Quid reservetur in Brasilia per decimas non solu-tas*, num. 106.

SECTIO XII. *Quid reservetur in Brasilia per retentionem alieni, cujus dominus ignoratur*, n. 122.

SE-

Series, & Ordo

SECTIO XIII. *Quid reservetur
in Brasilia per excommunica-
tionem maiorem à jure, vel ab
homine alteri non reservatam,*
num. 143.

SECTIO XIV. *Qui sint exempti*

à Brasili reservatis, num. 154.

SECTIO XV. *Qui subjacuat
Brasiliæ reservatis, num. 159.*

SECTIO XVI. *Quis possit absol-
vere à Brasiliæ reservatis,*
num. 164.

BRA-

BRASILIAE PONTIFICIAE

LIBER PRIMUS:
PROÆMIALIA

Ad universas facultates Pontificias,

QUÆ

BRASILIAE EPISCOPIS CONCEDUNTUR:

ET PRÆTEREA NOTATIONES

Ad priores quinque Facultates Pontificias comprehendens.

Dividitur in disputationes sex. Prima agit de Proæmialibus ad universas Facultates Pontificias, quæ Brasiliæ Episcopis conceduntur. Secunda de Facultate conferendi Ordines extra Tempora, & non servatis interstitiis. Tertia de Facultate dispensandi in quibuscumque Irregularitatibus. Quarta de Facultate dispensandi super defectu ætatis unius anni ad Sacerdotium. Quinta de Facultate dispensandi, & commutandi vota simplicia. Sexta de Facultate absolvendi, & dispensandi in quâcumque simonia.

DISPUTATIO PRIMA.

DE PROÆMIALIBUS

Ad universas facultates Pontificias,

QUÆ BRASILIAE EPISCOPIS CONCEDUNTUR.

SECTIO I.

Præmittitur Facultatũ Catalogus.

INDULTIS Apostolicis, quæ Brasiliæ Episcopis conceduntur, Notas additurus, abs re non erit, si eorum catalogum fronti operis præfi-

gam. Tum quia ita postulat scribendi ratio, ac methodus usitatissima, ut, qui exponendi sunt, Textus præmittantur: tum quia si quis genus hoc scriptionis fastidiat, & vix Indultorum Catalogum desideret; liberius ipse, & statim, cum seorsim, & in fronte habeat, Notationibus nostris supersedeat. In-

A

dulta

dulta igitur Apostolica, quæ Brasiliæ Episcopis conceduntur, & singulis decenniis renovantur, sunt tenoris sequentis.

1 Conferendi Ordines extra Tempora, & non servatis Interstitiis usque ad Presbyteratum inclusivè, si Sacerdotum necessitas ibi fuerit.

2 Dispensandi in quibuscumque Irregularitatibus, exceptis illis, quæ vel ex Bigamia vera, vel ex Homicidio voluntario proveniunt, & in his etiam duobus casibus, si præcisa necessitas operariorum ibi fuerit, si tamen quoad Homicidium voluntarium ex huiusmodi dispensatione scandalum non oriatur.

3 Dispensandi super defectu ætatis unius anni ob Operariorum penuriam, ut promoveri possint ad Sacerdotium, si alias idonei fuerint.

4 Dispensandi, & commutandi vota simplicia in alia pia opera, & dispensandi ex rationabili causa in votis simplicibus Castitatis, & Religionis.

5 Absolvendi, & dispensandi in quacumque simonia, & in reali dimissis Beneficiis, & super fructibus malè perceptis in iuncta aliqua eleemosyna, vel pœnitentia salutaris arbitrio dispensantis, vel etiam retentis Beneficiis, si fuerint Parochialia, & non sint, qui Parochiis præfici possint.

6 Dispensandi in 3. & 4. Consanguinit. & Affinit. simplici, & misto tantum, & in 2. 3. & 4. mistis, non tamen in 2. solo quoad futura Matrimonia: quo verò ad præterita etiam in 2. solo, dummodo nullo modo attingat primum gradum, cum his, qui ab

Hæresi, vel Infidelitate convertuntur ad Fidem Catholicam, & in præfatis casibus prolem susceptam declarandi legitimam.

7 Dispensandi super impedimento publicæ Honestatis, iustis ex sponsalibus proveniente.

8 Dispensandi super impedimento Criminis, neutro tamen conjugum machinante, & restituendi jus petendi debitum amissum.

9 Dispensandi in impedimento Cognationis Spiritualis, præterquam inter levantem, & levatum.

10 Hæc verò dispensationes matrimoniales, videlicet 6. 7. 8. & 9. non concedantur, nisi cum clausula, dummodo mulier rapta non fuerit, vel si rapta fuerit, in potestate raptoris non existat, & in dispensatione tenor huiusmodi facultatum inseratur cum expressione temporis, ad quod fuerint concessæ.

11 Dispensandi cum Gentilibus, & Infidelibus plures uxores habentibus, ut post conversionem, & Baptismum, quam ex illis maluerint, si etiam ipsa fidelis fiat, retinere possint, nisi prima voluerit converti.

12 Conficiendi Olea Sacra cum Sacerdotibus, quos potuerint habere, & si necessitas urgeat, etiam extra diem Cænæ Domini.

13 Delegandi simplicibus Sacerdotibus potestatem benedicendi paramenta, & alia utensilia ad Sacrificium Missæ necessaria, ubi non intervenit S. Unctio, & reconciliandi Ecclesias pollutas aqua ab Episcopo benedicta, & in casu necessitatis etiam aqua non benedicta ab Episcopo.

14 Largiendi ter in anno Indulgentiam plenariam, contritis

confessis, ac Sacra Communione re-
fectis.

15 Absolvendi ab Hæresi, & Apostasia à Fide, & a Schismate quoscunque etiam Ecclesiasticos tam Sæculares, quam Regulares, non tamen eos, qui ex locis fuerint, ubi S. Officium exercetur, nisi in locis Missionum, in quibus impunè grassantur Hæreses, deliquerint, nec illos, qui judicialiter abjuraverint, nisi isti nati sint, ubi impunè grassantur Hæreses, & post judicialem abjuratorem, illuc reversi in hæresim fuerint relapsi, & hos in foro conscientie tantum.

16 Absolvendi ab omnibus casibus Sedi Apostolicæ reservatis, etiam in Bulla Cænæ Domini contentis.

17 Concedendi Indulgentiam plenariam primò conversis ab Hæresi; atque etiam fidelibus quibuscunque in articulo mortis, saltem contritis, si confiteri non poterunt.

18 Concedendi Indulgentiam plenariam in Oratione 40. horarum ter in anno indicenda diebus Episcopo bene visis contritis, & confessis, & sacra Communione reffectis, si tamen ex concursu populi, & expositione Sanctissimi Sacramenti nulla probabilis suspicio sit sacrilegii ab Hæreticis, & Infidelibus, aut Magistratibus offensum iri.

19 Lucrandi sibi easdem Indulgentias.

20 Singulis Secundis Feriis non impeditis officio 9. lectionum, vel eis impeditis, die immediatè sequenti, celebrando Missam de Requiem in quocunque Altari, etiam portatili, liberandi animas secundum eorum intentio-

nem à Purgatorii pœnis per modum suffragii.

21 Tenendi, & legendi, non tamen aliis concedendi, libros Hæreticorum, vel Infidelium de eorum Religione tractantium ad effectum eos impugnandi, & alios quomodolibet prohibitos, præter opera Caroli Molinei, Nicolai Machiavelli, & libros de Astrologia judiciaria principaliter, vel incidenter, vel aliàs quovis modo de ea tractantes, ita tamen, ut libri ex illis Provinciis non efferantur.

22 Præficiendi Parochiis Regulares, eisque suos deputandi Vicarios in defectu Sæcularium, de consensu tamen suorum superiorum.

23 Celebrendi bis in die, si necessitas urgeat, ita tamen, ut in prima Missa non sumpserit ablu-
tionem, per unam horam ante auroram, & aliam post meridiem, sine Ministro, & sub dio, & sub terra, in loco tamen decenti, etiam si altare sit fractum, vel sine reliquiis Sanctorum, & præsentibus Hæreticis, Schismaticis, Infidelibus, & Excommunicatis, & aliter celebrari non possit. Caveat verò, nè prædicta facultate, seu dispensatione celebrandi bis in die aliter, quam ex gravissimis causis, & rarissimè utatur, in quo graviter ipsius conscientia oneratur. Quod si hanc eamdem facultatem alteri Sacerdoti juxta potestatem inferius apporendam communicare, aut causas ea utendi alicui, qui à S. Sede hanc facultatem obtinuerit, approbare visum fuerit; seriò ipsius conscientie injungitur, ut paucis dumtaxat, iisque maturioris prudentiæ, ac zeli, & qui absolutè necessarii sunt, nec pro-

quolibet loco, sed ubi gravis necessitas tulerit, & ad breve tempus eandem communicet, aut respectivè causas approbet.

24 Deferendi Sanctissimum Sacramentum occultè ad infirmos sine lumine, illudque sine eodem retinendi pro eisdem infirmis, in loco tamen decenti, si ab Hæreticis, aut Infidelibus sit periculum sacrilegii.

25 Induendi vestibus Sæcularibus, si aliter, vel transire ad loca eorum curæ commissa, vel in eis permanere non poterunt.

26 Recitandi Rosarium, vel alias preces, si Breviarium secum deferre non poterunt, vel Divinum officium ob aliquod legitimum impedimentum recitare non valeant.

27 Dispensandi quando expedire videbitur super usu carniū, ovorum, & lacticiū tempore jejuniorum, & Quadragesimæ.

28 Prædictas Facultates communicandi, non tamen illas, quæ requirunt ordinem Episcopalem, vel non sine Sacrorum oleorum usu exercentur, Sacerdotibus idoneis, qui in eorum Diocesibus laborabunt, & præsertim tempore sui obitus, ut Sede Vacante, sit; qui possit supplere, donec Sedes Apostolica certior facta, quod quamprimum fieri debebit per Legatos, vel per unum ex eis, alio modo provideat: quibus Delegatis auctoritate Apostolica facultas conceditur, Sede Vacante, in casu necessitatis; consecrandi Calices, patenas, & altaria portatilia sacris oleis, ab Episcopo tamen benedictis.

29 Et prædictæ facultates gratis, & sine ulla mercede exercentur, & ad annos decem

tantum concessæ intelligantur, nec illis uti possit extra fines suæ Diœcesis.

Feria quinta die 22. Februarii an. 1725. in Congregatione Generali S. Romanæ, & Universalis Inquisitionis, habita in Palatio Apostolico apud S. Petrum coram SS. D. N. D. Benedicto, Divina Providentia PP. XIII. ac Eminenter, & Reverendissimis DD. S. R. E. Cardinalibus in tota Rep. Christiana contra hæreticam pravitatem Generalibus Inquisitoribus à S. Sede Apostolica specialiter deputatis SS. D. N. Papa prædictus N. Episcopo S. Sebastiani in Indiis Occidentalibus supradictas facultates ad decennium concessit, ita tamen, ut iis nullo modo uti possit extra fines suæ Diœcesis.

D. Cardinalis Judice.

Antonius Lancionus S. Romanæ, & Universalis Inquisitionis Notarius.

SECTION II.

Quid significant Facultates Pontificiæ, quæ Brasiliæ Episcopis conceduntur?

2 **I**ndulta Apostolica, quæ Brasiliæ Episcopis concedi solent, sectione proxima vidimus: modo de illorum Notis agendum: sed antequam ad singulas Notas in particulari deveniamus, aliqua prius in communi, veluti principia generalia, & omnium Indultorum praxi utilia, expediamus. Sit igitur.

3 Notatio Prima. Quid significent

cent Facultates Pontificiæ, quæ Brasiliæ Episcopis conceduntur? R. nomine *Facultatum* venire hic speciales quasdam, & extraordinarias Gratias, seu privilegia latè dicta, quæ in bonum spirituale Brasiliensium concedunt Pontifices, idque ad decennium, quo finito, iterum renovantur eædem Gratiæ. Nam sicut nomen *Facultas* idem interdum sonat, ac *facilitas agendi*, Calep. verb. *Facult.* ita per huiusmodi facultates, seu Indulta Apostolica facile reddunt Pontifices, & fieri posse concedunt, quod aliàs non possent Brasiliæ Episcopi.

4 Cum enim Brasiliæ Episcopi per longos maris tractus, & multa leucarum centenaria ab Europa distent, ita ut difficillimus sit ad Romam recursus, immò & moraliter impossibilis in casu urgentis necessitatis: idcirco convenientissimum fuit, ut Pastores Summi, quibus incumbit fidelium cura, in salutem Brasiliensium aliqua indulgerent, & veluti relaxarent, quæ antea jure antiquo, & moderno Tridentini coarctaverant, & sibi ipsis specialiter reservaverant: similia Indulta Apostolica novæ Hispaniæ Episcopis concessa tangit *Solorzan. de Indiar. jure tom. 2. lib. 3. cap. 7. n. 24.* Atque etiam his affinia testantur concessa Germaniæ Episcopis *Pignat. tom. 7. Consultat. 53. & LaCroix lib. 6. part. 3. n. 846.*

5 Notatio Secunda. An prædictæ Facultates pertineant ad jurisdictionem ordinariam Episcoporum? R. maiori ex parte non pertinere. Ratio est; quia jurisdictio ordinaria est perpetua, quatenus à lege datur, & descendit, *Barbos. de Offic. & Potest. Episcop. part. 3. allegat. 54. n. 32. & 33.* Facultates vero, quæ Brasiliæ Episcopis conce-

duntur, non sunt perpetuæ, sed temporales, ut expressè constat ex ipso Facultatum Catalog. n. 29. *Ad annos decem tantum concessæ intelligantur.* Deinde à nulla lege dantur, nec descendunt, sed à sola Gratia speciali, & benigno favore Pontificum: ergo.

6 Dixi: *Maiori ex parte*, quia in prædictis Facultatibus aliqua continentur, quæ competunt Episcopis de jure communi, atque adeò etiam ante concessas facultates prædictas sunt v. g. dispensare in Interstitiis, si necessitas, aut Ecclesiæ utilitas exposcat. *Trid. sess. 23. cap. 11. de Reformat.* Dispensare cum illegitimis ad Ordines Minores, ad Beneficium simplex, & cap. *Is, qui.* De Filiis Presbyt. in 6. & huiusmodi alia.

7 Dices. Quid igitur speciale concedit Pontifex, dum Brasiliæ Episcopis facultatem concedit dispensandi v. g. in interstitiis, cum illegitimis ad Ordines &c. si hæc, & similia competunt Episcopis de jure communi, atque adeò ante concessas prædictas facultates? R. in his, & similibus semper aliquid de novo concedi. *Anaclet. tom. 1. l. 1. Decret. tit. 3. de Rescriptis §. 5. n. 137.* Ratio est; quia Gratia ita accipienda est, ut semper aliquid operetur, seu conferat, *Card. Tuscus lit. V. Concl. 85. n. 65.* Alioquin inutilis esset Gratia concessa, ut habetur cap. *His 30. De Privileg. ibi: Ita quòd dicti Fratres aliquam ex Indulgentia nostra videantur in hoc gratiam consecuti.* Ubi Gloss. inquit: *Indulgentia enim semper debet aliquid conferre: aliàs delusoria esset Indulgentia Principis.*

8 Undè minus scrupulosi esse debent, & minus solliciti, quam solent Brasiliæ Episcopi in exami-

nandis causis pro suarum facultatum praxi, & usu licito quoad ea scilicet, quæ ex jure possunt, & simul ex speciali favore Pontificum. Pontifices enim, quando facultates speciales concedunt, semper aliquid amplius credendi sunt concedere, quàm de jure possunt Episcopi: alioquin inutiles essent Gratiæ Apostolicæ, & Pontifices in eis concedendis delusorii, quod tamen neque de Pontificibus, neque de eorum Indultis præsumi debet.

9 Notatio Tertia. An in omnibus his facultatibus, & Gratiis dispensandi in irregularitatibus, simonia, votis, absolvendi à reservatis, & quæ sunt hujusmodi, in quibus nec determinantur personæ, nec earum status, sed loquuntur indefinite, & universaliter, sicuti sunt plures earum à 1. usque ad 17. inclusive, possint, aut debeant, servando in reliquis earum tenorem, & restrictionem, extendi ad omnes personas, etiam non subditas prædictis Episcopis, nempe peregrinos, exteros, advenas, Moniales, & Religiosos, etiam Societatis JESU, ita ut omnes, etiam suis Prælati ignorantibus, aut contra eorum voluntatem, possint à prædictis Episcopis absolvi à quibuscumque censuris, & peccatis, prout in n. 16. continetur, etiamsi ad speciale regimen suarum Religionum sint reservata: & eadem ratione dispensari in irregularitatibus, simoniis, & ad eum modum, quo possent in anno Jubilæi absolvi, vel à Pœnitentiariis Summi Pontificis, vel à quocumque Confessario approbato ab Ordinario virtute Jubilæi, dum tamen prædicti Episcopi in propriis Diœcesibus existunt, & prædicti Religiosi, peregrini, & advenæ similiter reperiuntur in iisdem

Diœcesibus, maximè si non per fraudem, & ad prædictas absolutiones, & dispensationes solum ad eas appulerint, seu pervenerint?

10 Ita in terminis proponit cit. *Pignat.* circa Indulta Apostolica, Germaniæ Episcopis concessa, & quoad omnia respondet affirmative loco citato n. 1. ad 1. dummodò non in fraudem juxta Constitutionem Clementis X. anno 1. ejus Pontificatus, §. *Et an habentes facultatem absolvendi.*

11 Hæc *Pignat.* quoad Indulta Apostolica Germaniæ Episcopis concessa. Jam verò quoad Indulta Brasiliæ Episcopis concessa, eadem ratio militat: sunt enim Indulta ferme eadem, & potestas in utrisque contenta non est Episcopis ordinaria, sed extraordinaria. Nihilominus videatur *La Croix lib. 6. part. 3. n. 852.* qui licet ibi nihil resolvat, ibi tamen se remittit *ad lib. 6. part. 2. n. 1464.*

12 Nec ideo Prælati Regulares, præsertim Europæi, qui subditis suis facultatem faciunt in Brasiliam conveniendi, & non rarò in Provincias illas remotissimas, immensi auri, & pretiosissimorum adamantum matrices fecundissimas, vulgò *Minas Geraes, Serra do Frio, Guayaz, Cuyabà &c.* Nec ideo, inquam, Prælati Europæi sententiæ *Pignat.* contraire debent, nec de illa esse inviti: melius enim est eorum subditos, dum tam longe à Claustris peregrinantur, promptum habere remedium, si opus sit, quàm illo penitus destitui, modò serventur quæ ad finem dubii cauta sunt.

11 Cùm de Regularibus dixi supra: *Invitis eorum Prælati*, intellige irrationabiliter; inviti enim irrationabiliter videbuntur, si usus talis facultatis nec est contra Ordinis

nis statuta, vel observantiam Regularem, nec Prælati Regulares habent ex privilegio similes facultates, quas habent Episcopi; vel si habent, non datur ad eos facilis recursus. Et ita quoad Regulares in hoc sensu tantummodo admitto opinionem Pignatelli supra.

SECTIO III.

Ex quo tempore valeant Facultates Pontificiæ, quæ Brasiliæ Episcopis conceduntur.

13 **N**otatio Prima. Ex quo tempore valeant Facultates Pontificiæ, quæ Brasiliæ Episcopis conceduntur? An statim à tempore Datæ, id est, à die, quo Romæ conceduntur, & expediuntur; an potius à die, quo in Brasiliam perveniunt, & ad manus Episcoporum?

14 Ratio dubitandi est; quia in simili materia variè loquuntur Textus, & in utroque sensu intelligi possunt. Nam quòd Indulta Apostolica valeant statim à die concessionis, & datæ, habetur in cap. *Eam te*: ibi: *Datam literarum*. Et in cap. ult. De Rescript. ibi: *Tempore impetrationis* eod. titul. & in multis aliis.

15 Quòd autem valere incipiant à die, quo perveniunt in Brasiliam, & ad manus Episcoporum, probant cap. *Audita* 4. ibi: *Ante posteriorum literarum receptionem*. De Restit. spoliat. & cap. *Ut debitus* 59. De Appellat. & cap. *Super eo* vers. *Si autem* eod. titul.

16 Distinctione igitur utendum est. Aut enim loqui possumus de Indultorum substantia, valore, & essentia, aut de illorum usu, pra-

xi, & exercitio. Si loquamur primo modo, dicendum est, Indulta Apostolica valere statim à tempore datæ; si verò loquamur secundo modo, dicendum est, Indulta Apostolica valere incipere à die, quo in Brasiliam perveniunt, & ad manus Episcoporum. Et sic concilian- tur Textus, qui pro utraque parte pugnare videntur.

17 Et hanc quidem distinctionem, & veluti contrariorum Textuum concordiam primus invenit quidam ingeniosissimus Magister Franciscus Vaz de Gouvea, per Universitatem Conimbricensem in Jure Canonico Doctor, consultus à *The- mud. tom. 4. Decis. 60. n. 9.* qui hanc etiam distinctionem approbavit, juridicam appellavit, & latè promovit *loc. cit. à n. 15.* Dicamus igitur de Indultis in primò sensu: de illis verò in secundo sensu dicemus sectione sequenti.

18 Notatio Secunda. Indulta Apostolica, Brasiliæ Episcopis concessa, quoad sui substantiam, valorem, & essentiam valent statim à tempore Datæ, id est, à die, quo Romæ conceduntur, & expediuntur. *Ita Pignat. tom. 7. Consultat. 53. n. 9. ad 9. Anaclet. lib. 5. Decretal. tit. 33. §. 2. n. 46. & DD. communiter.* Ratio est; quia Indultum Apostolicum est veluti quædam donatio, quæ statim valet, ubi primum fit, & acceptatur. Arg. L. *Absenti* ff. De donation: quoties autem Pontifex concedit, statim adest Episcoporum acceptatio: Ergo.

19 Notatio Tertia. Eadem est resolutio, sive Episcopus supplicet, & acceptet per se, sive per alium, quem ad id constituat procuratorem. *Anaclet. loc. cit.* Procurator enim est persona conjuncta cum consti-

tuate, *Sanch. lib. 1. de Matrim. disp. 6. n. 30.*

20 Notatio Quarta. An Episcopus dictis facultatibus uti possit ante notitiam concessionis? R. negativè. Id patet 1. ex declaratione Sac. Congr. infra num. 31. videnda. 2. quia usus dictarum facultatum ante notitiam concessionis esset temerarius, ac proinde illicitus ob periculum gerendi actum invalidum, si forte illæ per id temporis nondum fuissent concessæ. Unde quamvis ipsæ quoad essentiam valere incipiant à die concessionis, & acceptationis, prout supra dictum est, tamen ipse valor manet veluti impeditus, ac suspensus, ne ad usum, ac praxim deducatur, antequam Episcopo præsententur, sive notum fiat eas concessas fuisse.

21 Hinc infert 1. Anacletus cum aliis valere Matrimonium, cui simplex Sacerdos intersit post petitam à se, mediantibus literis, aut procuratore, & concessam à Parocho, vel Ordinario licentiam assistendi, quamvis de tali concessione nondum factus sit certus: secus, si dictam licentiam nullo modo petierit.

22 Infert 2. Valere absolutionem à reservatis, vel excommunicatione; quandò licentia absolvendi per internuntium fuit petita, & à Superiore jam concessa, licet nuntius nondum redierit. Et quamvis usus talis licentiæ ante acceptam de illa notitiam certam, sit temerarius, adeoque illicitus, adhuc tamen actum gestum fore validum tenet *Anaclet. loc. cit.*

23 Dices 1. Siquis absenti servo scribat, ut liber sit, non acquiritur servo libertas, nisi pro eo tempore, quo servus de hoc factus est certus. L. *Qui absenti ff. De acqui-*

rend. Possess. 2. quia dignitas Consularis primùm acquiritur à literis præstitis, id est, præsentatis. L. ult. C. De Consul. L. 12. *juncta Gloss. ibidem* 3. quia donatio non confert jus aliquod donatario ante acceptationem, & consequenter notitiam ipsius. L. *Absenti ff. de Donation.* Ergo similiter.

24 R. In adductis exemplis, & similibus ideò requiri alterius partis notitiam; quia hæc, & similia aliquam secum trahunt mutuam obligationem. Sic servus manumissus tenetur ad jus Patronatus, Consul ad onera consulatus, & donatarius ad evitandam ingratitudinem. At verò Episcopus præter facultatum suarum usum rectum ad nihil amplius tenetur; nec aliud ab eo requiritur, cum tales facultates ex mera Pontificis benevolentia, & paternali providentia erga animas Brasiliensium proveniant, & concedantur absque ullo onere.

25 Notatio Quinta. Quid, si in mari naufragium faciat, aut aliàs deperdatur Indultorum Catalogus? R. Adhuc posse Episcopos Indultis suis uti, quatenus ad privilegii valorem conveniunt DD. non esse necessariam scripturam. Ratio est; quia privilegium est favor Principis; favor autè Principis non indiget scriptura, ut valeat. Sic Pontifex quando aliquid concedit, ut gratia dicatur facta, satis est, quod dicat: *Fiat. Nogueir. de Bull. Cruciat. disp. 6. Sect. 1. n. 4.*

26 Notatio Sexta. An verò tam pro foro interno, quàm pro externo vigeat tradita resolutio? R. affirmativè. Ratio est; quia licet aliqua privilegia non valeant, nisi scripta inspiciantur, *Castro Pal. tom. 1. tract. 3. disp. 4. punct. 3. §. 1. an. 2.* hoc tamen intelligitur de privilegiis, quæ probanda, vel ostendenda sunt. *Anaclet.*

let. cit. n. 31. In privilegiis autem, seu Indultis, quæ Brasiliæ Episcopis conceduntur, similes qualitates non reperiuntur.

27 Dices. Stylus Curia habet, ut Gratia Apostolica dicantur informes, & nulli suffragentur ante literarum expeditionem, ut habetur Reg. Cancell. 27. ibi: *Cum ante confectionem literarum Gratia Apostolica sint informes.* Et concordat Regul. 52, ejusd. Cancell. Apostol. ibi: *Nulli suffragetur dispensatio, nisi literis confectis*: Ergo.

28 R. Confectionem literarum non esse necessariam quoad substantiam, & valorem, ut tenet communis DD. sententia, sed solum quoad aliquas circumstantias, vel qualitates, v. g. ostensionem, vel probationem, si opus sit. *Anaclet. cit. n. 29.* c. m. autem non sit apud quem Episcopi teneantur privilegia sibi concessa ostendere, vel probare: ideò &c. Tandem hujusmodi privilegia supponuntur Romæ expedita, adeoque non informia, sed solum casualiter amissa, quod est valde diversum.

SECTIO IV.

Quomodo computandum sit decennium in Facultatibus præscriptum?

29 **S**ECTIone præcedenti locuti sumus de tempore, ex quo valeant Indulta Apostolica Brasiliæ Episcopis concessa, quoad sui substantiam, valorem, & essentiam: in præsentem verò dicemus de tempore, ex quo valere incipiant quoad sui usum, praxim, & exercitium jux-

ta distinctionem supra datam à n. 14.

30 Notatio unica. Decennium in Indultis præscriptum quoad sui usum, praxim, & exercitium computandum est à die, quo in Brasiliam perveniunt, & ad manus Episcoporum. Favet primo Text. in *cap. super eo. 2. de Appellat.* ibi: *Si autem intra certum tempus lis decidenda committitur, ex tunc terminus incipit cum judices contigerit literas accepisse.* Quem textum tanquam capitalem adducit Speculator de Rescript. præsentatione, in §. Ratione autem impetrantis, n. 9. ibi: *Quia tempus in literis comprehensum computatur à tempore, quo rescriptum iudicibus præsentatur*

31 Favet secundo declaratio Sacrae Congregat. de Propaganda Fide, die 13. Augusti, anno 1670. apud *Pignat. cit.* Interrogata enim Sacra Congregatio à Missionariis pro declaratione: *An tempus præscriptum in facultatibus sibi concessis currere inciperet à die expeditionis, vel adventus eorum in Missiones?* Sacra Congregatio respondit: *Quod facultates currerent à die, quo perveniunt ad locum Missionum*: Ergo similiter.

32 Probatur modò ratione: quia non est præsumendum de intentione Pontificis concedentis Indulta Brasiliæ, velle se, ut per minus, quàm decennium illis utantur Episcopi: sed hoc verificari non potest. si decennium in Indultis præscriptum, quoad sui usum, praxim, & exercitium non ita computetur, ut currere incipiat à die, quo in Brasiliam perveniunt, & ad manus Episcoporum: Ergo.

33 Colligitur maior, primò ex eo, quòd in Facultatum Catalogo n. 29. bis moneantur Episcopi, nè

dictis Indultis utantur ultra decennium, ibi *Ad annos decem tantum concessæ intelligantur*: & in fine: *Supradictas facultates ad decennium concessit, ita tamen &c.* Ergo sicut de intentione Pontificis non est, quod ultra decennium, ita etiam non est, quod per minus, quam decennium Indultis utantur Episcopi: alias non esset sincera Pontificis indulgentia, quod tamen non est dicendum.

34 Colligitur maior secundò ex eo, quod ad interpretandam mentem Pontificis multum conducatur testificatio Notariorum. Hi autem affirmant hanc esse communem praxim, & usum in Curia Romana receptum. *Themud. cit. n. 7.* ut scilicet concessionem datam cum limitatione temporis currere incipiant à die præsentationis, & non à die datæ. Non est igitur præsumendum de intentione Pontificis concedentis Indulta Brasilie, velle se, ut per minus, quam decennium, illis utantur Episcopi.

35 Colligitur maior tertio ex eo, quod Indulgentia alicui Ecclesie, vel pio loco concessa ad septennium ita accipienda est, ut intelligatur duratura ad septem annos integros, & completos, quamvis tale septennium interrumpatur per annum Jubilæi, quo suspenduntur omnes Indulgentiæ. *Ita cum Gobat, P. Viva tom. 1. Thesum Damnatar. in fine de suspensione Indulgentiar. art. 5. à n. 5.* Ergo similiter Facultates ad decennium concessæ ita accipi debent, ut quoad sui usum, praxim, & exercitium, durent ad decem annos integros, & completos, quamvis à die datæ usque ad diem, quo in Brasiliam perveniunt, tempus aliquod absumatur.

36 Neque obstat discrimen in-

ter septennium, & septem annos, quatenus septennium significat septem annos continuatos; septem vero anni significant annos etiam interpolatos, ut observavit *Pasqualig. quæst. 752.* Unde infert, quod Indulgentia ad septennium concessa, si interrumpatur per annum Jubilæi, intelligi debeat duratura ad sex tantum annos, & non amplius. Non, inquam, id obstat: quia in nostro Facultatum Catalogo etiam exprimitur clausula *ad decem annos*: unde ly *ad decem annos* in Catalogo exponit ly *ad decennium* in nostro sensu, adeoque decem anni computandi sunt integri, & completi, non à die datæ, sed à die, quo in Brasiliam perveniunt Facultates Pontificiæ.

37 Probatur minor primò: quia in Brasiliam raro, aut nunquam perveniunt negotia Romæ expedita, quin annus, & amplius in itinere absumatur, ut experientia constat: Ergò si decennium in Indultis Brasilie præscriptum, quoad sui usum, praxim, & exercitium non ita computetur, ut currere incipiat à die, quo in Brasiliam perveniunt, non poterunt Episcopi per decennium illis uti.

38 Probatur eadem minor secundò: quia legitime impedito ad utendum gratiæ sibi concessæ non debet præjudicare impedimentum ipsum, juxta *Text. in leg. Annus, ibi: Si modò potestas ei fuerit experiundi. ff. de calumniat. l. 1. §. ult. in fin. ibi: Quis enim incusare eos poterit, si hoc non fecerint, quod et si maluerint, minimè adimplere, lege obviante, valebant.* Atqui, dum in Brasiliam non perveniunt Indulta Apostolica, Episcopi sunt legitime impediti ad illorum usum, praxim, & exercitium: Ergò Episcopis præ-

præjudicare non debet impediendum ipsum : præjudicaret autem , ut patet , si ita computaretur decennium , ut currere inciperet à die datæ.

39 Limita, si aliundè per procuratorem, vel aliam personam loco procuratoris substitutam habeatur notitia prævia de Indultis jam concessis, & Romæ expeditis : & deinde cum hac notitia Indultis uti cæpissent Excellentissimi : ut jam fortè contigit , & fieri posse colligitur ex dictis à n. 14. In hac enim hypothesi ita computandum est decennium , ut currere incipiat à die, quo Indultis uti cæperunt Excellentissimi : & non à die , quo postea in Brasiliam perveniunt Indulta , & ad manus Episcoporum.

40 Ratio est : quia sicut Episcopi privandi non sunt , quòd per decennium Indultis utantur , ita Indultis uti non possunt ultra decennium , ut ibidem cavetur : si autem à die, quo Excellentissimi habuerunt notitiam concessionis , Indultis uti cæpissent ; & postea à die, quo in Brasiliam perveniunt , iterum computarent decennium in Indultis præscriptum, tunc ultra decennium trāscurrerent , quod tamen facere non possunt.

41 Objicies tamen. Concessiones , & Gratiæ Apostolicæ de stylo Curiae Romanæ incipiunt habere vigorem à die datæ : ergò. Antecedens probatur exemplo Episcoporum , qui, si non consecrantur intra tres menses secundum datam Romæ , tenentur iterum adire Romanum Pontificem , & alias poenas subire , juxta *Text. in cap. Quoniam quidam Distinct. 100. vers. si vero, & in Trid. sess. 7. cap. 9. & sess. 23. cap. Ergò.*

42 R. disting. anteced. Incipi-

unt habere vigorem à die datæ, quoad sui substantiam , valorem , & essentiam , conced. quoad sui usum , praxim , & exercitium , neg. anteced. Distinctio claret ex dictis.

43 Ad exemplum Episcoporum respondet *Themud. cit. n. 23.* dari specialem rationem, ut tempus Episcoporum consecrationi præscriptum currere incipiat à die datæ, nempe ob periculum viduarum Ecclesiarum, de quo est *Text. in cap. Quoniam quidam Distinct. 100. ibi. Ac per hoc Episcoporum consecratio viduatæ Ecclesiis non sine periculo protelatur.* Quapropter intra breve tempus tenentur Episcopi consecrari.

44 Atque ut hoc ita fiat , Episcopis graves poenæ in eodem Textu imponuntur , videlicet , quòd si intra tres menses non consecrentur , fructibus privantur : & si intra alios tres menses consecrari neglexerint , Ecclesias ipso jure amittunt. At verò in nostro casu non datur simile periculum , nec præjudicium tertii. Undè juxta juridicam distinctionem , quam suprà amplexati sumus.

45 R. secundò , concessio antecedente , neg. conseq. Diversa ratio est : quia consecratio Episcoporum non est ad tempus , sed perpetua , est enim Spiritualis dispensatio Sponsi cum Sponsa : è contrà verò Indulta Apostolica , quæ Brasiliæ Episcopis conceduntur , non sunt perpetua , sed temporaria , est ad annos decem tantum concessa.

46 Nos autem, quando dicimus, quòd tempus literarum , quoad sui usum , praxim , & exercitium non à die datæ , sed à die præsentationis attendendum sit : loquimur de literis , Gratiis , & Indultis Apostolicis , quæ cum limitatione temporis conceduntur , ut Indulta Brasili-

ca: in his enim, (quidquid sit de aliis) ut habet praxis Romana, & testantur Notarii Apostolici apud *Themud.cit.* incipit tempus currere à die, quo literæ præsentantur. Unde non tenet exemplum Episcoporum.

SECTION V.

Quinam Episcopi prædictis Facultatibus uti possint?

47 **N**otatio Prima. An Episcopus confirmatus, & non consecratus, dictis facultatibus uti possit? Ratio dubitandi est: quia dictæ facultates sunt extraordinariæ, saltem maiori ex parte, ut diximus n. 5. Episcopus verò confirmatus, & non consecratus, ea tantum potest, quæ sunt jurisdictionis ordinariæ: *Barbos. p. 2. alleg. 36. n. 6.* Ad punctum.

48 **R.** affirmativè. Ratio est primò: quia licet facultates non sint ordinariæ, sed extraordinariæ, tamen reducuntur ad Gratias factas, quæ simpliciter, & absolute dantur ei, in cujus gratiam conceduntur. *Sanch. tom. 3. de Matrim. lib. 8. disp. 28. quest. 3. n. 48.* Gratia autem facta statim valet à tempore concessionis, & acceptationis, ut ostendimus n. 18.

49 Ratio est secundò: quia Privilegium, quod nemini nocet, & cedit in favorem causæ piæ, licet aliquo modo deroget juri communi, est ample interpretandum. *Castr. Pal. de Privileg. disp. 4. punct. 10. n. 5.* Indulta autem nostra nemini nocent, & præterea sunt in favorem causæ piæ, quatenus sunt in bonum animarum: unde sunt ample

interpretanda, & ut statim valitura à tempore suæ concessionis.

50 Excipe, quæ ordinem Episcopalem requirunt: hæc enim consecrationem expectare debent, ut patet. Unde resolutio de his intelligenda est, quæ non requirunt Ordinem Episcopalem, in quo sensu affirmamus: quatenus hæc etiam, & similia Indulta conceduntur RR. PP. Franciscanis, vulgò *Barbadi-nhos*, qui ad Missiones Angollæ veniunt ex Italia, & hac transeunt, & hic commorantur: qui tamen, si necessitas exigit, talibus privilegiis utuntur, quin sint Episcopi consecrati. Et hinc patet ad rationem dubitandi n. 46.

51 Notatio secunda. An etiam Archiepiscopus, ante receptionem Pallii, dictis facultatibus uti possit? Ratio dubitandi oritur ex *Text.* in *cap. Nisi specialis de auctor. & usu Pallii* ibi: *Non tamen deberet se Archiepiscopus appellare, priusquam à nobis Pallium suscepisset, in quo Pontificalis officii plenitudo cum Archiepiscopalis nominis appellatione confertur.* Ex hoc enim Textu videtur non esse integrum Archiepiscopo talem se nominare, nec jurisdictione aliqua uti, ante Pallii susceptionem. Videatur *Sanch.* infra citand. His non obstantibus.

52 **R.** affirmativè cum *Sanch. in præcept. decalog. tom. 2. lib. 7. cap. 5. n. 66. & tom. 1. lib. 4. cap. 38. n. 9. Barbos. p. 3. alleg. 99. n. 4.* Ratio est: quia Archiepiscopi tantum interdiciuntur ante Pallii receptionem cogere Concilium, & exercere, quæ sunt Ordinis Episcopalis: non autem ea, quæ sunt jurisdictionis ordinariæ; hæc enim, facta confirmatione, etiam ante Pallii receptionem, potest Archiepiscopus exercere, sicut de Episcopo dixi-

diximus Notatione proxima. Et in hoc sensu intelligendus est Textus in contrarium adductus numer. præcedenti.

53 Dices tamen. Anno Salutis 1640. Illustrissimum D. Didacum Salcedo Beancos, Episcopum electum Ecclesiæ Austuricensis, misit Rex Hispaniarum Philippus IV. cum schedula, ut Capitulum Austuricense eum reciperet, dicendo: *Venerable Dean, y Cavildo de la Sancta Iglesia Cathedral de Astorga, Sede Vacante. Ya saveis, como haviendo yo apresentado a essa Iglesia a D. Diego de Salcedo Beancos, su Sanctidad la passò en su favor hà muchos dias, y se le expedieron las Bulas, las quales por algunos accidentes, que se offecieron, se han perdido &c. Fermoſinus tract. 1. de Capitulo, Sede Vacante, quest. 5.* Et tamen Austuricense Capitulum, Sede Vacante, Illustris. D. de Salcedo non recepit, imò se excusavit à mādato Regio per Extravag. *Injunctæ*: Ergo vel Episcopus confirmatus, & non consecratus, non potest, quæ sūt jurisdictionis ordinariæ, vel Indulta Apostolica non vigent, cum deperduntur.

54 R. exemplum adductum non procedere in terminis nostræ quæstionis: supponimus enim Episcopum, vel Archiepiscopum Brasiliæ confirmatum, & non consecratum, in pacifica possessione Ecclesiæ suæ per literas expeditas, & præsentatas Capitulo; neque enim Episcopus potest aliter Episcopatum administrare. *Barboſ. 3. p. allegat. 54. n. 161.* & prout sic dicimus vigere Indulta Apostolica, Brasiliæ Episcopis concessa, esto in mari naufragium fecerint, aut aliter perierint, dummodò de eorum expeditione constet. At verò litigium, de quo

argumentum erat de adeunda possessione, vel Gubernatione Episcopatus; quod est longe diversum.

SECTIO VI.

Quando expirent Facultates Pontificiæ, quæ Brasiliæ Episcopis conceduntur?

55 **N**Otatio Prima. An Indulta Brasilica expirent morte concedentis? Et omiſſa distinctione inter Gratias factas, & Gratias faciendas, quarum priores non expirant morte concedentis, etiam re integra: maximè verò posteriores, re integra: secus, si res non erat integra: *Sanch. lib. 8. de Matrim. disp. 28. quest. 3. n. 64.* Atque etiam independentè à quæſtione illa: An Indulta Brasilica reduci debeant ad gratias factas, an potiùs ad gratias faciendas? Ad quæſitum propositum R. negative. Ratio est: quia initio cujusque Pontificatùs promulgatur regula Cancellariæ; quæ habet sic.

56 *Item revocat quascunque facultates concessas quibusvis Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis, & aliis Prælatiſ, & Personis, necnon Apostolicæ Sedis Nuntiis, ac fructuum, & proventuum Cameræ Apostolicæ debitorum Collectoribus, de dispensando cum quibusvis personis super matrimonio contracto, vel contrahendo in gradu prohibito, ac super natalium, & ætatis defectibus, & de incompatibilibus beneficiis Ecclesiasticis insimul retinendis, necnon Notariis publicis creandis, aliàs à præmissis officio ipsorum Nuntiorum, & Collectorum directè non concernentes quoad omnia, in quibus*

bus facultates ipsæ non sunt sortitæ effectum, etiam Nuntiis ejusdem dictæ Sedis Legatis de Latere competens fuerit concessa facultas.

57 Hinc pro Germaniæ Episcopis, quorum privilegia sunt eadem cum iis, quæ Brasiliæ Episcopis conceduntur, ut notavimus *n. 11.* dubitatum est anno 1700. cum novus esset Pontifex: videlicet; *an relatæ facultates Episcoporum (Germaniæ,) & Nuntii Apostolici revocatæ essent?* Et interrogata Roma, respondit: *Facultates illas, quæ à S. Officio concessæ sunt, quales ordinariè sunt, quæ Nuntiis Apostolicis, & Episcopis mittuntur, non revocari per illam regulam, sed eas tantum, quæ ab Antecessore Papa ipso immediate concessæ erant.* Ita in terminis *Lacroix lib. 6. part. 3. n. 848.*

58 Ex quibus subsumo: Atqui ex facultatibus, quæ Brasiliæ Episcopis conceduntur, apertè constat, quod per S. Officium concessæ fuerint, ibi in fine: *In Congregatione Generali S. Romanæ, & Universalis Inquisitionis habita in Palatio Apostolico apud S. Petrum coràm SS. D. N. D. Benedicto Divina Providentia PP. XIII. ac Eminentiissimis, & Reverendissimis D. D. S. R. E. Cardinalibus in tota Rep. Christiana contra Hæreticam pravitatem Generalibus Inquisitoribus à S. Sede Apostolica specialiter deputatis: Ergò.*

59 Notatio secunda. An prædicta Indulta expirent morte Episcopi, cui conceduntur. R. affirmative. Ratio est primò: quia prædicta Indulta non spectant ad jurisdictionem ordinariam Episcopi, saltem maiori ex parte, ut diximus *n. 5.* ac proinde non sunt perpetua, cum

jurisdictio ordinaria, & perpetua recurrant, ut diximus eod. loco: ergò expirant morte Episcopi, cui conceduntur.

60 Ratio est secundò: quia in Facultatum Catalogo *n. 28.* conferitur Episcopis potestas communicandi easdem facultates, iis exceptis, quæ requirunt ordinem Episcopalem: ergò quia prædicta Indulta expirant morte Episcopi, cui conceduntur: alias superfluo daretur Episcopis specialis potestas communicandi. Quo autem modo, & quibus Personis possit Episcopus communicare? Dicemus suo loco.

61 Notatio Tertia. An saltem mortuo Episcopo, cui conceduntur, transeant aliqua ex prædictis Indultis in Capitulum, Sede Vacante? R. cum distinctione, & dico primò: Indulta, quæ in Catalogo continentur, & non competunt Episcopis de jure communi, non transeunt in Capitulum, Sede Vacante. Ratio est: quia in jurisdictione delegata non succedit Capitulum, Sede Vacante. *Barbos. part. 2. allegat. 36. n. 10.* in fine, & per Indulta, de quibus agimus, confertur Episcopis jurisdictione delegata.

62 Ratio est secundò: quia in Indultorum Catalogo *n. 28.* conferitur Episcopis potestas alteri communicandi, præsertim tempore sui obitus; iisque, quibus Episcopi communicaverint, concedit Sedes Apostolica, tanquam delegatis suis (non Episcoporum), & autoritate sua confirmat easdem facultates, donec eadem S. Sedes certior facta de obitu Episcoporum per delegatos, vel per unum ex eis, alio modo provideat; si autem mortuo Episcopo, cui conceduntur, transirent prædictæ facultates, & Indulta Apostolica in Capitulum, Sede Vacante;

cante ; supervacaneum esset concedere Episcopis facultatem specialem communicandi alteri , seu personæ distinctæ à Capitulo ; Sede Vacante.

63 Notatio Quarta. Dico secundo : Indulta , quæ in Catalogo continentur , & competunt Episcopis de jure communi, transeunt in Capitulum , Sede Vacante , ut sunt v.g. dispensare in Interstitiis. *Barbos. p. 2. allegat. 18. n. 6.* dispensare cum illegitimis ad Ordines Minores , & Beneficium Simplex , & hujusmodi alia , in quibus succedit Capitulum , Sede Vacante. *Barbos. p. 2.*

allegat. 45. n. 25.

64 Ratio est : quia Capitulum , Sede Vacante , repræsentat defuncti personam , & succedit in omnibus , (exceptis casibus in jure expressis) quæ sunt jurisdictionis Ordinariæ. *Barbos. p. 2. allegat. 45. n. 27.* Potestas verò dispensandi in Interstitiis pertinet ad jurisdictionem Ordinariam Episcopi , per *Trid. Sess. 23. cap. 11. & 14. de Reformat ;* & potestas dispensandi cum illegitimis , per cap. *Is, qui de Filiis Presbyt. in 6. Barbos. p. 2. allegat. 45. n. 9.* & sic in hujusmodi : Ergo.

DISPUTATIO SECUNDA.

DE PRIMA FACULTATE PONTIFICIA,

Q U Æ

BRASILIÆ EPISCOPIS CONCEDITUR.

SECTIO I.

Quid, & quotuplex sit Ordo? quænam Tempora, & Interstitia?

Prima Facultas Pontificia , quæ Brasiliæ Episcopis conceditur , sic habet : *Conferendi Ordines extra Tempora, & non servatis Interstitiis usque ad Presbyteratum inclusive, si Sacerdotum necessitas ibi fuerit.*

65 Notatio Prima. Quid sit Ordo ? R. Ordo est Sacramentum , quo traditur potestas circa Eucharistiam ritè administrandam. Ita communiter.

66 Notatio secunda. Quotuplex sit Ordo ? R. Ordines ad institutum nostrum spectantes esse septem, videlicet , Ostiarii , Lectoris , Exorcistæ , Acolyti , Subdiaconi , Diaconi , & Presbyteri. *Ita Concil. Trid. Sess. 23. cap. 2. asserens , ab ipso Ecclesiæ initio dictorum Ordinum nomina , atque uniuscujusque eorum propria ministeria in usu fuisse.* Tonsuram enim , de qua *Trid. cit. cap. 4.* non esse Ordinem , sed meram dispositionem ad Ordines , conveniunt Theologi contra Canonistas. *Anaclet. tom. 6. tract. 14. distinct. 12. de Sacram. Ordin. quæst. 1. n. 10.* Hinc dari potest Tonsura quocumque die , hora , &

B iv

loco ,

loco, ut constat ex Pontificali Romano.

67 Dixi: *Ordines ad Institutum nostrum spectantes*: ut interim præcindamus à controversia illa celebri: An Episcopatus sit Ordo distinctus à Sacerdotio? Nam cum Ordines, ad quorum dispensationes faciendas Episcopis est facultas, non sint Episcopales, sed solum Sacerdotales, ibi: *usque ad Presbyteratum inclusivè*, si Sacerdotum necessitas &c. ideo supervacaneum est disputare: an Episcopatus sit Ordo à Sacerdotio distinctus?

68 Sciendum tamen obiter Canonistas apud *Barbos. p. 2. allegat. 1. n. 18.* affirmare ex *Trid. Sess. 23. cap. 4. & rursus can. 7.* & cum Canonistis nonnullos Theologos, quorum *Decastil. tom. 1. tract. 6. de Sacram. Ordin. disp. 1. dubitat. 3.* partem affirmativam latè probat. Partem verò negativam tuentur *Bonac de Sacram. disp. 8. quæst. unica, punct. 1. n. 3. Filliuc. tom. tract. 9. n. 12. & alii Theologi. Castr. Pal. tract. 27. punct. 13 n. 4.* addit esse sententiam communem. Legantur citati DD.

69 Notatio Tertia. Quænam sint Tempora? R. esse Feriam Quartam, Sextam, & Sabbatum post Festum Exaltationis S. Crucis, post Diem Cinerum, post Pentecosten, & post Festum S. Lucie, habet antiquus ille versus: *Post Crux, post cineres, post Spiritus, atque Lucie.* Adde, quòd Temporum Sabbatis æquiparentur Sabbata ante Dominicam Passionis, & Paschæ; in his enim Sabbatis possunt etiam celebrari Ordinationes, ex cap. quòd *sicut*, de elect.

70 His non obstantibus, Ordines Minores dari possunt in quibuscumque Dominicis, aut festis diebus, ut

habetur in Pontificali Romano. Itè absque Missa, & a non jejuno. *Barbos. p. 2. alleg. 11. n. 14.* Quinimò vespere cujuscumque. Sextæ feriæ, quæ est proxima Sabbato Ordinationi peragenda, vel etiam feriâ Quartâ quatuor Temporum, ex communi consuetudine, & praxi. *Castr. Pal. cit. n. 2. §. Diem festum, in fine.*

71 Notatio Quarta. Quænam sint Interstitia? R. esse illa temporis intervalla, quæ current ab uno Ordine ad alium suscipiendum: Sic à susceptione ultimi Ordinis Minoris ad Subdiaconatum currere debet unus annus; à Subdiaconatu ad Diaconatū alius annus; & à Diaconatu ad Presbyteratum alius item annus. *Trid. Sess. 23. cap. 11. 13. & 14. de Reformat.* Hic autem annus non est computandus naturaliter, sed more Ecclesiastico, id est, à jejuniis quatuor Temporum hujus præsentis anni usque ad simile jejunium anni sequentis. *Castr. Pal. cit. n. 5.*

SECTIO II.

Quomodo servari debeant Tempora, & Interstitia?

72 **N**otatio Prima. An omnes Ordines Minores uno die conferri possint? Dico primò: Attento jure *Trid. Sess. 23. cap. 11. de Reformat.* etiam ab uno Gradu Minorum ad alium Gradum recipiendum servari debent Interstitia. *Trid. ibi: atque ita de gradu in gradum ascendant, ut in eis cum ætate vitæ meritum, & doctrina maior accrescat.*

73 Dico secundò. Si tamen consuetudo sit, omnes Ordines Minores, & simul Tonsura eodem die

con.

conferri possunt. *Barbos. part. 1. allegat. 11. n. 19. Castr. Pal. n. 5.* Idque jam hodie, præsertim in Diocæsi- bus amplioribus, magis expedire visum est. *Anaclet. tom. 6. tract. 14. de Sacram. distinct. 12. quæst. 5. n. 61.*

74 Dico Tertio. Etiam si non sit consuetudo, si quis uno, eodem- quæ die omnes Minores, vel pri- mam Tonsuram cum Minoribus reci- piat, nullam incurrit irregulari- tatem. Cum multis *Barbos. cit.*

75 Notatio Secunda. An om- nes Ordines Minores, & simul Sub- diaconatus eodem die dari possint? Dico primò: stando juri communi, dari nequeunt. Constat ex *cap. li- teras, ex capit. Dilectus; de Tem- porib. Ordinatus; & postremo ex Trid. Sess. 23. cap. 11. de Refor- mat.*

76 Dico Secundo: stando con- suetudini in quibusdam Diocæsi- bus introductæ dari possunt. Ita cum *Navarr. Henriq. Vasq. Suar. Sa, Laym. Busembaum, Lacroix. lib. 6. p. 2. n. 2214. fusiùs tamen n. 2296. Et cum Villalob. Castr. Pal. qui ita sæpè in Hispania factum es- se testatur. n. 5.*

77 Notatio Tertia. An duo Sa- cri Ordines eodem die conferri possint. R. Duos Sacros Ordines nemini, etiam Regulari, eodem die conferri posse, non obstanti- bus quibuscumque privilegiis, ac Indultis, ex *cap. literas, ex cap. Dilectus, & ex Trid. Sess. 23. cap. 13. de Reformat.* Atque ita trade- re DD. affirmat *Castr. Pal. n. 8.* Hinc si quis eodem die duos Sacros Ordines susciperet, suspenderetur ipso facto ab exercitio saltem ul- timi Ordinis secundum Avers; imò & utriusque, secundum *Castr. Pal. num. 14.*

78 Notatio Quarta. An saltem unus Ordo Sacer conferri possit Sabbato, & sequenti Dominica alius Ordo Sacer, continuato jejuniò? R. negativè. Ratio est: quia sic Or- dinans censeretur duos Sacros Ord- ines eodem die conferre, quatenus fictione Canonica ad Sabbatum re- trotrahitur Dominica. *Sanch. lib. 7. Consil. cap. 1. dub. 51. Laym. tract. 9. de Ordin. cap. 8. n. 5. Castr. Pal. n. 3. in fine.*

79 Notatio Quinta. Tradita re- solutio viget, quamvis Episcopus ex Indulto Apostolico facultatem habeat ordinandi extra Tempora, & non servatis Interstitiis. Ratio est eadem: nam cum per continua- tionem jejunii ad Sabbatum retrotra- hatur Dominica, & reputetur unus tantum dies; ideò esset contra In- dultum dans facultatem Ordinandi in tribus festis diebus. *Pignat. tom. 4 Consultat. 228. n. 4.* Quas verò pænas incurreret sic Ordinans, & sic Ordinatus? Refert *Pignat. n. 5.*

80 His non obstantibus, per- mittitur Episcopis, ut vel partem ordinationis differant, vel ordina- tiones omnes Sabbato faciendas ad sequentem Dominicam transferant, ex causa aliqua rationabili: qualis esset, si v. g. ob infirmitatem tum Ordinantis, tum Ordinandi, vel ob multitudinem Ordinandorum, Sab- bato non potuissent Ordines pera- gi.

81 Debent tamen Ordinans, & Ordinandi jejunium Sabbati præce- dentis continuare ob rationem pro- ximè datam, videlicet, ut unus tantum reputetur dies. *Castr. Pal. n. 3. Anaclet. tom. 1. lib. 1. Decretal. tit. 11. §. 2. n. 36.* An autem jeju- nium debeat esse naturale, vel po- tius Ecclesiasticum? Discrepant. DD. apud *Anaclet. cit. n. 37. 38. 39.*

Tandem qui ordinatur non servatis interstitiis, quamvis non incurrat suspensionem, aut irregularitatem, graviter tamen peccat. *Barbos. Ricc. Avers. Lacroix. n. 2302.*

SECTIO III.

*De Interstitiorum dispensatione,
& causis ad illam secundum
jus commune.*

82 **N**Otatio Prima. Quid sufficiat ad dispensandum in Interstitiis pro Minoribus? R. arbitrio Episcopi id relinqui *Trid. Sess. 23. cap. 11.* Unde sufficit consuetudo, uti habet *Castr. Pal. n. 5.* vel qualiscunque causa, aliquo modo rationabilis, & prudens, ut ex *Sanch. & Avers tenet Lacroix. n. 2296.*

83 Notatio Secunda. Quid requiratur pro dispensatione Interstitii inter Minores, & Subdiaconatum? R. requiri necessitatem, vel utilitatem Ecclesiæ. *Trid. cit.* Unde non requiritur utraque copulative, sed sufficit quælibet disjunctivè, id est, vel sola necessitas, vel sola Ecclesiæ utilitas. Imò data sola necessitate, vel sola Ecclesiæ utilitate, eodem die Sabbati, & Minores, & Subdiaconatus dari possunt, ut dictum est *n. 76.* nam, ut bene *Castr. Pal. n. 5. nullus est Textus id interdicens.*

84 Notatio Tertia. Qualisnam censenda sit necessitas, & utilitas Ecclesiæ? Dico primò: necessitas Ecclesiæ censetur adesse, primò, quando Ordinandus habet Beneficium, cui debeat inservire: magis enim decens est, quòd serviat per se, quam per alium. Secundò: quando

desunt idonei Ministri, qui solitis Officiis Divinis satisfaciant. *Castr. Pal. cit. §. Necessitas.*

85 *Addit Menochius casu 427. de Arbitr. Judic. n. 31.* aliam causam dispensandi in Interstitiis, nempe causam studiorum, quibus promovendus incumbit.

86 Hanc etiam causam admittunt P. *Benedict. Pereyr. in Sum. Theologiæ Moral. part. 2. tract. 42. de Ordin. n. 1506. Anaclet. to m. 1. lib. 1. Decretal. tit. 11. §. 6. n. 152.* qui aliam deinde causam subjungit ibidem ex *Barbos.* videlicet, si ætas promovendi sit provecta, & juncta cum integritate vitæ. Ratio illi est: quia necessitas Ecclesiæ non consistit in indivisibili, sed moraliter pensari debet, secundum arbitrium boni viri.

87 Dico Secundò. Utilitas Ecclesiæ reputatur adesse, quando præsumitur obsequium Ecclesiæ aptius esse præstandum. *Castr. Pal. cit. v. g. si Ordinandus esset in Sacra Theologia Doctor, vel in Sacris Canonibus Formatus, vel alias vir doctus, & probus, ex cujus ordinatione ornamentum status Ecclesiastici, & futurum Ecclesiæ servitium sperari possit.* Ita in re DD. omnes.

88 Notatio Quarta. Quid requiratur pro dispensatione Interstitii ad Diaconatum? R. neque necessitatem, neque utilitatem Ecclesiæ requiri, sed quamlibet rationabilem causam arbitrio Episcopi sufficere, ex *Trid. cap. 13. Villalob. Rodrig. Castr. Pal. n. 6.* sic sedulo incumbere Philosophiæ, aut Theologiæ, ut cæteri provocentur ad studium: esse idoneum ad prædicandum, aut cantandum Evangelium in solemnibus, & his inferiora, sunt quidem rationabilis causa, ut Subdiaconus

Diaconus dispensetur, & citò ordinetur Diaconus.

89 Notatio Quinta. Quid requiratur pro dispensatione ad Presbyterarum? R. requiri necessitatem simul, & utilitatem Ecclesiæ. *Trid. cap. 14.* Unde pro dispensatione interstitii inter Diaconatum, & Presbyteratum non sufficit vel sola necessitas, vel sola Ecclesiæ utilitas disjunctivè, sed requiritur utraque copulativè. *Villalob. Rodrig. Castr. Pal. n. 7.*

SECTIO IV.

De Temporum dispensatione, & causis ad illam secundum Facultates Pontificias, Brasiliæ Episcopis concessas.

90 **H**Actenus locuti sumus de Interstitiorum dispensatione, & causis ad illam, spectato jure communi, vi cujus etiam dispensare possunt Brasiliæ Episcopi: nunc verò de Temporum, & Interstitiorum dispensatione, & causis ad illam agendum venit, spectatis Indultis Apostolicis, Brasiliæ Episcopis concessis. Et hic est propriè arrepti laboris scopus, & instituti nostri finis.

91 Notatio Prima. An Brasiliæ Episcopi possint conferre Ordines extra Tempora? Resolutio affirmativa est omnino certa. Ratio est: quia ita expressè constat ex Facult. Catalog. *n. 1. ibi: Conferendi Ordines extra Tempora.* Hoc igitur amplius possunt Brasiliæ Episcopi præter id, quod possunt ex jure communi: nam licèt Episcopi omnes dispensare possint in Interstitiis ex

Trid. Sess. 23. cap. 11. 13. & 14. de Reformat. tamen nisi habeant speciale privilegium, Ordines extra Tempora conferre nequeunt. *La Croix lib. 6. part. 2. n. 2298.*

92 Notatio Secunda. Quænam causa sufficiat, ut Brasiliæ Episcopi conferant Ordines extra Tempora? Ratio dubitandi est: quia licèt Episcopi possint dispensare in interstitiis per *Trid. cit.* nullibi tamen reperitur textus, vi cujus Episcopis permittatur conferre Ordines extra Tempora, immò secundum *Gobat. tract. 8. n. 450.* mortale est ordinare (vel ordinari) extra Tempora à jure statuta: gravior ergò causa videtur requiri, ut Brasiliæ Episcopi conferant Ordines extra Tempora, quam ut dispensent in Interstitiis? Nihilominus.

73 R. Ut Brasiliæ Episcopi conferant Ordines extra Tempora, eadem causa sufficit, quæ sufficit ad Interstitia dispensanda. Ratio est: quia ubi Brasiliæ Episcopis datur facultas dispensandi in Interstitiis, ibi etiam datur facultas conferendi Ordines extra Tempora, quin requiratur diversa causa ab ea, quæ requiritur ad Interstitia dispensanda, ut videre est in facultat. Catalog. *num. 1.* ergo ut Brasiliæ Episcopi conferant Ordines extra Tempora, eadem causa sufficit, quæ sufficit ad Interstitia dispensanda.

S E C T I O V.

*De Interstitiorum dispensatione,
& causis ad illam secundum
Facultates Pontificias,
Brasilie Episcopis
concessas.*

94 **N**Otatio unica. Quænam causæ requirantur, ut Brasilie Episcopi dispensent in Interstitiis? Dico primò: Ut Brasilie Episcopi dispensent pro Subdiaconatu, minor necessitas sufficit, quam quæ à *Trid. cap. 11* requiritur. Ratio est: quia interpretatio privilegii, quod nemini præjudicat, ita facienda est, ut non reddat privilegium inutile, *leg. non dubium C. de Legib. cum inutilem, & frustraneam actionem efficere, nullo modo deceat Principem.* Brasilie autem Episcopi attentò solo jure Tridentini loco cit. dispensare possunt pro Subdiaconatu, data necessitate: ergò ut aliquid amplius dicantur posse Brasilie Episcopi, quando illis conceditur nova, & extraordinaria facultas dispensandi pro Subdiaconatu, data necessitate; necessario dicendum est, quòd minor necessitas sufficiat, quam quæ à *Trid.* requiritur. Huc pertinent quæ diximus *num. 7.*

95 Si autem quæras: Qualisnam futura sit hæc minor necessitas? R. cum *Anactet. tom. 1. lib. 1. Decretal. tit. 11. §. 6. n. 151.* hujusmodi necessitatem non consistere in indivisibili, sed moraliter pensandam esse secundum arbitrium boni viri.

96 Dico secundò: Ut Brasilie Episcopi dispensent pro Diaconatu, minor rationabilis causa suffi-

cit, quam quæ arbitrio Episcopi relinquitur, *Trid. cap. 13.* Ratio data est proximè, & ulteriùs confirmatur: nam cum Facultates Pontificie, quæ Brasilie Episcopis conceduntur, eo tendant, ut aliquid cecedant, quod aliàs eis non liceret, semper extendenda est interpretatio, quantum fieri potest, ut hunc effectum operentur tales Facultates. Neque contenti esse debemus, ut confirment, quod aliàs Brasilie Episcopis licet; cum ad id nulla manifesta ratio cogat. *Navar. Salaz, Suar. Castr. Pal. de Privileg. tract. 3. disp. 4. punct. 9. n. 4.*

97 Si autem quæras iterum, quantula futura sit hæc minor rationabilis causa? R. decentius esse arbitrio Episcopi id relinqui, cum hoc non consistat in indivisibili; quam ultrò in id intromitti, & existimari velle virum probum, ac prudentem.

98 Dico tertio: Ut Brasilie Episcopi dispensent pro Presbyteratu, minor causa sufficit, quam quæ à *Tridentino cap. 14.* requiritur. Ratio est: quia ex *Tridentino loc. cit.* solummodo permittitur Episcopis dispensare in Interstitio ad Presbyteratum, concurrente necessitate simul, & utilitate Ecclesie, ut *n. 89.* dictum est.

99 At verò Brasilie Episcopis conceditur dispensare in interstitiis usque ad Presbyteratum inclusivè, sola intercedente necessitate, & non requiritur simul utilitas, ut apertè constat ex *Facult. Catalog. num. 1.* Ergo.

100 Si autem petas: Qualisnam futura sit hujusmodi necessitas? Dicemus sectione sequenti.

SECTIO VI.

*De commensuranda Sacerdotum
necessitate.*

101 **N**Otatio unica Undè com-
mensuranda sit Sacerdo-
tum necessitas? R. comensurandam
à numero Sacerdotum, qui per to-
tam Diœcesim existunt. Aliter. Non
solum in hoc, aut illo loco Diœce-
sis, ubi nota sit Sacerdotum penu-
ria, verum etiam in quolibet Oppi-
do, vel Civitate, ubi plures sint Sa-
cerdotes, tum exteri, tum origina-
rii, possunt Brasiliæ Episcopi confer-
re Ordines extra Tempora, & non
servatis interstitiis, usque ad Pres-
byteratum inclusivè; dummodò ve-
rum sit, quod intra fines totius Diœ-
cesis sit Sacerdotum necessitas.

102 Ratio est primò: quia ver-
ba Indulti, nempè, *si Sacerdotum
necessitas ibi fuerit*, satis, super-
que significant, quod paucitas Sa-
cerdotum attendenda sit pro tota
Diœcesi, non verò pro hoc, aut illo
tantum loco: quando autem ver-
ba Indulti ita sunt clara, & distin-
cta, ut sufficienter exprimant in-
tentionem concedentis, interpre-
tatione non indigent *Ita cum com-
muni DD. Castr. Pal. de Privi-
leg. tract. 3. disp. 4. punct. 9. num.*
1.

103 Ratio est secundò: quia
particula *ibi* in Indulto apposita,
considerata ejus proprietate, non
aliter interpretari debet, quam si
totam Diœcesim respiciat, ut vel
Grammaticæ tyronibus notum est:
at verò in privilegii interpretatio-
ne servanda est verborum proprie-
tas, aliàs nihil in privilegiis esset
firmum. *Bonac. Salaz. Suar. Sanch.*

Castr. Pal. dict. punct. 9. n. 3.

104 Ratio est tertio: quia ta-
le Indultum sive reducatur ad privi-
legium personale, ut reduci potest
juxta *Menochium de Arbitr. Judic.*
lib. 2. casu 472. n. 14 & de Præ-
sumptionibus lib. 1. quæst. 29. n. 7.
sive reducatur ad privilegium mix-
tum ex personali, & reali, ut re-
duci potest juxta *Castr. Pal. cit.*
punct. 2. §. 1. n. 6 semper verba il-
lius tum ad dignitatem, tum ad
personam Episcopi diriguntur: di-
gnitas verò Episcopalis non hoc,
aut illud Oppidum, non hanc, aut
illam Civitatem, sed totam Diœce-
sim respicit.

105 Ratio est quarto; quia Pon-
tifex quando Facultatem facit dis-
pensandi usque ad Presbyteratum
inclusivè sub conditione, *si Sacer-*
dotum necessitas ibi fuerit, perin-
de se gerit, ac si dicat Episcopo
Fluminensi v. g. Hoc tibi concedo,
si Sacerdotum necessitas ibi fuerit,
ibi *in tua Diœcesi*, ibi *in tuo Epif-*
copatu, ibi *ubi Episcopus es*, &
non alibi. Declaratur: quia in Fa-
cult. *Catalog. num. 29.* prohibetur
Episcopus hujusmodi facultatibus
uti extra fines suæ Diœcesis: ergo
intra fines suæ Diœcesis talibus fa-
cultatibus uti potest. At verò fines
Diœcesis Fluminensis v. g. non hoc,
aut illo Oppido, non una, vel al-
tera Civitate, sed potius tribus Ci-
vitatibus, & innumeris Oppidis cir-
cumscribitur.

106 Dices. Ergo virtute præ-
fati Indulti poterit Episcopus Flu-
minensis v. g. conferre Ordines ex-
tra Tempora, & non servatis In-
terstitiis usque ad Presbyteratum
inclusivè, etiam in Aurifodinis, in
Oppido Sanctorum, in Civitate S.
Pauli, immò & in hac Civitate Epif-
copali S. Sebastiani, aliàs Fluvii

Januarii : sequela est absurdissima : ergo & illud , ex quo sequitur.

107 Ostenditur absurdum sequelæ quoad primam partem : quia in ea Brasilie parte , qua patet Aurifodinarum Provincia , vulgò *Minas Geraes* , & territorium vulgò *Serro do Frio* , adamantum seminarium à sæculis absconditum , sed tamen ætate nostra repertum , & anno 1730. divulgatum : quod sanè in Potentissimi Lusitaniæ Regis Joannis V. fortunam cumulatissimam , & in obsequium Excellentissimi , ac Reverendissimi DD. Fr. Antonii à Guadalupe , qui primus ea loca , ne ab Antecessoribus salutata quidem , spretis itinerum incommodis visitaverat anno 1726. ac præsentia sua illustraverat , Cœlum , ejusque providentia ad hæc usque tempora reservavit.

108 In ea , inquam , Brasilie parte à mari remotissima , ast inter maritimas Civitates Fluminensi viciniore , multi sunt Sacerdotes , tum Sæculares, tum Regulares, qui auri ab anno 1698. inventi sacra fame , nunc verò adamantum amore , & numero plurium , & magnitudine , pondere , splendore , & pretio Asiaticis longè æstimabilium , illac confluent.

109 Ostenditur absurdum sequelæ quoad secundam , & tertiam partem : quia in Oppido Sanctorum , ultra Sacerdotes Sæculares , quatuor numerantur Familie Religiosæ , nempe Carmelitana , Benedictina , Paduana , & Jesuitica , è quibus plures sunt Sacerdotes : & licet ab Ordinario exempti , Diocesi tamen , & populo , juxta Instituta , & Ministeria singulis Ordinibus propria , inserviunt. Jam verò de Civitate S. Pauli , Aurifo-

dinarum inventarum parente , idem dicendum est ; cum ibi etiam numerentur tot prædictorum Ordinum Coenobia , quot in Oppido *Sanctorum* , à maiori tamen numero Sacerdotum habitata.

110 Ostenditur absurdum sequelæ quoad quartam partem : nam hæc Civitas Fluminensis , præter Carmelitanam domum , in medio propè urbis situatam , Monasteriis Benedictino , Paduano , Jesuitico , quodlibet in suo colle ad pulchritudinem erecto , & amplitudine , magnificentia , & habitatorum multitudine inter se certantibus , tribus velut munitissimis arcibus , decoratur , circumscribitur , coronatur. Merent subinde in Regia Misericordiæ Domo viginti Sacerdotes , quorum tredecim ex Institutione , & perennibus legatis cujusdam Emmanuelis Pinto à Sanctis , Vimaransenfis , viri soluti , & mercatorie cohortis urbani ducis , choro quotidiano ; reliqui verò cæteris tum Ecclesiæ , tum Xenodochii ministeriis destinantur.

111 In Parochia à Domina de Candelaria nuncupata similiter ex Institutione , & perennibus legatis alterius Emmanuelis Pinto Eduardi , Villamienfis , olim in hac urbe Arcis Regiæ à S. Jacobo Præsidis , ejusque uxoris D. Antonie de Abreu , Januariensis , choro assistunt tredecim Sacerdotes. Adde , quod ibi pluribus aliis Sacerdotibus ad cætera Parochialia officia obeunda , quæ aliquoties choro addicti suppleant , locus sit. Quid referam quamplurimos alios Sacerdotes , tum ejusdem Civitatis originarios , tum externos , & peregrinos , qui fortunæ tentandæ causa , ut aiunt , & beneficii in Aurifodinis consequendi spe , modò ex aliis Brasilie Diocesis,

cesibus , aliquandò ex Africa ; & Asia , & quotidie ex Portugallia hùc convolant ?

112 R. negando minorem. Ad probationem R. negando primum absurdum sequelæ ; quia licet per vastissimam Aurifodinarum Provinciam innumeri vagentur Sacerdotes, tum Regulares, tum Sæculares, nulli tamen sunt manentes , & de quibus certa spes sit , quòd ibi in perpetuum habitabunt. Imò experientia constat illorum quemque , facta opum accessione , in proprium domicilium se recipere. Deindè rarissimi , quos sciam , paucis exceptis , qui Religiones ingressi sunt , illius Provinciæ originarii hùc usque facti sunt Sacerdotes. Adeò auro vilescunt literæ. Undè constat in Aurifodinarum Provincia deesse Sacerdotes , originarios scilicet , qui ibi cum animo permanendi commorentur , adeoque tales , quos Excellentissimi huic , vel illi officio possint immobiliter præficere. Et sanè si hi essent , & cum externis concurrerent , præferri deberent juxtà speciales Constitutiones hujus Episcopatus. *lib. 3. tit. 26. num. 530.*

113 Ad Secundum absurdum sequelæ R. illud etiam negando : licet enim in Oppido *Sanctorum* quatuor numerentur Ordines , quorum Religiosi Parochos juvant , & bono animarum cooperantur ; eos tamen , ut exemptos , nequit Ordinarius huic , vel illi officio ad arbitrium destinare. Et quamvis juxta Facult. 22. eos possit Parochiis præficere , suosque deputare Vicarios , (id , quod ego in Parochia , Brasiliæ *Itanhaè* , & alibi non semel practicum vidi) tamen necessarius est Superiorum Regularium consensus , qui non est in manu Episcopi.

114 Ad tertium absurdum se-

quelæ idem à fortiori dicendum est : cum sub ditione Civitatis S. Pauli , ejusque suprema Gubernatione , ultra Aurifodinas *Parananpanema* , *Guayaz* , & *Cuyabà* , ubi partim aurum effodiunt , & partim negotiantur multa hominum millia ; sint etiam Indorum novem Pagi , & non Indorum septem suprà triginta Oppida , quorum aliqua populosa. Si tamen numerum Sacerdotum spectes , aliqua sunt Oppida , ubi sæpè nullus , ut in Insulà S. Carharinæ , modò solus Parochus , interdum unus , vel alter reperitur Sacerdos.

115 Ad quartum absurdum sequelæ R. illud similiter negando : Episcopatus enim Fluminensis ad oram maritimam per tot Leucas extenditur , quot à Porto Securo numerantur usquè ad Novam Coloniam Sacramenti inclusivè : quà vero in loca mediterranea vergit , adhuc ignoratur ejus terminus. *Portus* autem *Securus* à linea Æquinoctiali ad Austrum versùs jacet ad decimum septimum gradum solarem , ad trigesimum autem quintum *Nova Colonia Sacramenti*.

116 Et in tanta locorum distantia , & populorum multitudine (cum tamen maior pars Dioecesis adhuc inculta sit , & habitatoribus vacua.) heu ! Quanta Sacerdotum paucitas ! Quanta Ministrorum penuria ! Quæ cum humano modo intelligi debeat , ut benè advertit P. Benedict. Pereyr. etiam locutus solum secundum jus commune Tridentini in *summ. Theolog. Moral. p. 2. tract. 42. de Ordine n. 1506. §.* Tunc erit Ecclesiæ utilitas , ibi : *Ita ut quamvis Ecclesia actualiter Ministris non indigeat , nihilominus erit causa dispensandi , si Episcopus judicet prudenter fore , ut acci-*

accidant casus, in quibus indigeat, v.g. si detur absentia, vel morbus Ministrorum.

117 Idcirco potest Excellentissimus etiam cum hujus *Fluvii Famularii* originariis dispensare, Ordines extra Tempora, & non servatis interstitiis, usque ad Presbyteratum inclusive, conferendo. Excellentissimi enim est non solum præcavere, nè Ministri deficiant Dioecesi, sed etiam per loca distribuere, ubi de facto non sunt: id autem commodius præstare non potest, quam cum hujus Civitatis originariis, quos ad manum habet, dispensando. Aliter præsto non erunt, quibus pro occasione uti possit, & huic, vel illi loco destinare, huic, vel illi Capellæ præficere. Hæc de jure: quidquid sit de facto.

118 Tandem pro notitiæ hujus coronæ, & Sacerdotum necessitate prudenter commensuranda, hoc unum subjicio ex *Anaclet.* Necessitas (inquit) Ecclesiæ urget, quando non solum adsunt pauci Ecclesiæ Ministri, sed etiam deficiunt idonei, per quos Ecclesiæ onera, tam in celebratione Missarum, quam in aliis Ecclesiasticis Ministeriis ritè adimpleri possunt. Atque istud accidere potest, non solum ex eo, quia tales omnino non existunt, sed etiam quia ob alias legitimas occupationes, aut infirmitatem, cæteri non resident: nam hujusmodi necessitas, & utilitas non consistit in indivisibili, sed moraliter dijudicari debet secundum arbitrium boni viri. Ita cum Fr. Emmanuel Rodrig. Miranda, Barbof. & aliis *Anaclet. tom. I. lib. I. Decretal. tit. II. §. 6. n. 151. Locutus* secundum jus Tridentini, & potestatem dispensandi omnibus Episcopis communem.

119 Quid si *Anaclet.* loqueretur secundum Indulta Apostolica Brasilæ Episcopis concessa? Quæ sunt adeò ampla, ut semper aliquid de novo conferant, ut alibi diximus, attenta Ministrorum paucitate, qui in Brasilia sunt, præsertim in hac Fluminensi Dioecesi, cujus distantiae metiuntur non per dies, aut hebdomadas, sed per menses, ita ut aliqua ejus loca, ut *Guayaz, & Cuyabà* nemo hinc adeat, quin tres, quatuor, & plures menses in itinere ponat. Quid, inquam, diceret *Anaclet*; si in Brasilia scripsisset, & secundum ejus Indulta Apostolica? Diceret utique per Fluminensem Dioecesim ita paucos existere Sacerdotes, & Ministros idoneos, ut plures, & plures indies sint necessarii: & quantum ex hoc capite posse Excellentissimos absque scrupulo conferre Ordines extra Tempora, & non servatis interstitiis usque ad Presbyteratum inclusive: sed quorsum hæc? si hæc omnia dixit *Anaclet.* cum dixit: neque necessitatem, neque utilitatem Ecclesiæ consistere in indivisibili, sed moraliter pensandas esse secundum arbitrium boni viri. Quid enim amplius dici poterat? Quidvè ad tollendos scrupulos favorabilis?

SECTIO VII.

De Personis, cum quibus Episcopus dispensare potest in Temporibus, & Interstitiis.

120 **N**Otatio Prima. An cum suis subditis possit Episcopus dispensare? R. affirmative. Ratio est: quia facultas dispensandi

di conceditur Episcopis, ut ea utantur cū personis, quas jurisdictione ordinaria ordinare possunt, undē in Facult. Catalog. bis dicitur: *Nē dictis facultatibus utātur extra fines suae Diocesis*: at verō Episcopus jurisdictione ordinaria subditos suos ordinare potest, imō, & hos tantum, ut in Constitutione sua *Speculatores Domus Israel*, novissimē declaravit Innocent. XII. Quis autem sit subditus Episcopi, vel ratione originis, & domicilii, vel titulo Beneficii? Non est hujus loci disputare. Videantur interim *Lacroix lib. 6. part. 2. n. 2165. Pignat. tom. 9. consultat. 189. & tom. 10. Consultat. 13. & Consultat. 150. n. 91.*

121 Notatio secunda. An quādo Episcopus subditos suos non ordinat, Dimissorias tamen dat, ut ab alio ordinentur, possit cum illis dispensare? R. affirmative. Ratio est: quia dimissus, tum quoad actum Ordinationis, quā alteri committitur, tum quoad actum dispensationis, est subditus dimittentis: ergo potest dimittens cum dimisso dispensare. Hinc curandū, ut Dimissoriis addatur: *Etiam extra Tempora, & non servatis Interstitiis. Navar. Sanchez, Ford. Avers. Gobat, quos citat. & sequitur Lacroix. num. 2299.*

122 Notatio tertia. An etiam cum Regularibus possit Episcopus dispensare? R. affirmative cum *Barbos. de potest. Episcop. part. 2. alleg. 18. n. 10. Lacroix cit. n. 2300.* Ratio est: quia per literas Prælati Regularis, in quibus rogatur Episcopus, ut cum dimisso dispense, fit Regularis quodammodō subditus Episcopo: ergo.

123 Notandum tamen ex declaratione Sacræ Congregationis, non

esse Episcoporum quoad causam istius dispensationis iudicium facere, sed debere se conformare cum attestatione Superiorum Regularium; ad hos enim pertinet, & non ad Episcopos, providere, & judicare circa utilitatem, & necessitatem Ecclesiarum suarum. Ita AA. citati.

124 Notatio Quarta. An etiam cum eo, qui ab Ordinario suo Dimissorias præsensat, in quibus rogatur Episcopus, ut cum dimisso dispense? R. affirmative. Ratio est: quam dedimus n. 122. videlicet: quia per literas dimittentis, in quibus rogatur Episcopus, ut cum dimisso dispense, fit dimissus quodammodō subditus Episcopi Ordinantis, etiam quoad actum dispensationis. Hinc Dimissoriis addi solet: *Etiam extra Tempora, & non servatis Interstitiis.* Videatur num. 121.

125 Notatio Quinta. An etiam cum eo, qui ab Ordinario suo Dimissorias præsensat, ex quibus tamen non constat, an dispensatus accedat; nec deinde rogatur Episcopus, ut cum dimisso dispense? De hoc casu consultus *Gobat, ut ipse testatur tract. 8. n. 493.* an scilicet consilium aliquod bonum, vel auxilium præsaret? Respondit, nullum posse à se præstari.

126 Imò ex Jordā. Ita in terminis transferibit Gobat. In concedendis Dimissoriis semper opus esse dispensatione expressa, vel quòd Ordinatori specificè facultatem concedat. Talis enim dispensandi potestas pertinet ad concedentem Dimissorias, non ad Ordinantem. Ita Sacra Congregat. *Concil. Trid.* teste Piafecio, ibidem.

127 Deinde prosequitur Gobat. Ego quidem minimè dubito, quin is, qui Maroni dedit Dimissorias, fuisset

fet additurus dispensationem, si venisset in mentem: sed video Dominos Ordinarios non libenter uti in ejusmodi casibus, præsumpta voluntate dimittentis, nisi habeant claram auctoritatem. *Hæc Gobat. cit.*

128 His tamen non obstantibus, censeo valde probabile posse Episcopum dispensare in præsentī casu. Ratio est primò: quia Indulta Apostolica, Brasiliæ Episcopis concessa, quoad ea, in quibus non determinantur personæ, nec earum status, sed loquuntur indefinite, & universaliter, sicuti sunt plura eorum à n. 1. usque ad n. 17. extenduntur etiam ad omnes personas etiam non subditas prædictis Episcopis, nempe peregrinos, exteros, & advenas, ita ut etiam cum his praticari possint, ut in simili tenet *Pignat. cit.* prout illum citavimus à n. 9. Primum autem Indultum Apostolicum, Brasiliæ Episcopis concessum, est *conferendi Ordines extrà Tempora, & non servatis Interstitiis usque ad Presbyteratum inclusive.*

129 Nam si quoad absolutionem à censuris, & peccatis, imò & quoad dispensationes Irregularitatis, Simonia, & ejusmodi, possunt Episcopi talibus Indultis uti etiam cum Regularibus, etiam eorum Prælati ignorantibus, aut etiam contra eorum voluntatem, quamvis ad speciale regimen suarum Religionum peccata sint reservata, ut tenet *Pignat. cit.* (cujus tamen opinionem tam amplam non admisi suprà num. 12. sed cum limitatione) quanto magis poterunt dispensare in Interstitiis cum exteris, peregrinis, & advenis, qui ab Ordinario suo Dimissorias præsentant, neque huc cum dolo accedunt, sed solum cum Dimissoriis, in quibus

non exprimitur, ut Episcopus cum dimisso dispense, quod potius oblivioni dimittentis, quam alii vitio tribuendum est.

130 Ratio est secundo: quia de Ordinario Ultramarino, qui Dimissorias concedit, præsumendum est velle in tali casu, quod cum dimisso suo dispense, ob locorum distantiam, pericula maris, & ampliores sumptus, quos faciunt Ordinandi, cum navigant de una Diocesi in aliam: ergo prudenter dispensatur cum tali dimisso.

131 Antecedens desumitur ex doctrina *Avilæ part. 7. disp. 10. dubitat. 6. §. Tercio notandum est, ibi*: Præterea dico cum *Henriq. cap. 18. n. 4.* quod dum Prælati Religionis, aut Episcopus mittit subditum, ut ordinetur, censetur concedere suas vices Episcopo ordinanti, ut dispense in defectu occurrenti, aut oblito: ergo de Ordinario Ultramarino, qui Dimissorias concedit, prudenter præsumitur velle in tali casu, quod cum dimisso suo dispense in Interstitiis. Quod si non ita expressit in Dimissoriis, id potius inadvertentiæ, aut oblivioni, quam malevolentia, aut alii vitio dimittentis tribuendum est.

132 Ratio est tertio: quia Ordinarius ultramarinus, qui Dimissorias concedit, id facit in Gratiam, & favorem dimissi sui: sed si in nostro casu non esset dispensandum cum dimisso, Dimissoria potius cederent in ejus detrimentum, quam in ejus Gratiam, & favorem: ergo. Maior constat ex praxi, & usu communi: nam qui subditis suis dant Dimissorias, ideo dant, quia cedere intelligunt in subditorum suorum Gratiam, & favorem.

133 Minor patet: maiora enim incom-

incommoda pateretur dimissius, fer-
vando Interstitia extra propriam
Diœcesim, etiam obtentis Dimis-
soriis; quàm si intra propriam Diœ-
cesim expectaret Tempora Ordina-
tionum, & Interstitia servaret;
Dimissoriis non obtentis; cum pe-
regrinari à domo, adire pericula ma-
ris, & extraordinarios sumptus
facere in navigatione, sustentatio-
ne, & habitatione in aliena Diœ-
cesi, citrà dubium sint maiora in-
commoda, quàm Interstitia serva-
re intra propriam Diœcesim, Di-
missoriis non obtentis: ergò si cum
tali dimisso non esset dispensandum
in Interstitiis, Dimissoriæ potiùs
cederent in ejus detrimentum, quàm
in ejus Gratiam, & favorem, quod
tamen est contra *Regul. 61. jur.*
in 6. ubi dicitur, non esse in alicu-
jus dispendium retorquendum, quod
in ejus Gratiam concessum fuit.

134 Ad id, quod ex Piafocio
affert Gobat, respondetur ita qui-
dem esse de modo ordinario, &
non suppositis defectibus, qui pas-
sim contingunt, & omnino vitari
non possunt, ut silentium de dis-
pensatione jam facta, vel facienda
cum dimisso, quod potiùs inad-
vertentiæ, & oblivioni, quam ma-
levolentiæ, aut alii vitio dimitten-
tis tribuendum est.

Id, quod colligitur ex pra-
xi, & usu communi: nam Episco-
pi Ultramarini, quoties subditis suis
Dimissorias concedunt, toties cum
illis dispensant, aut eos, ad quos
mittuntur, rogare solent, ut cum
dimissis dispensent. Undè licet po-
testas dispensandi pertineat ad di-
mittentem, & non ad Ordinantem,
ut declaravit Sacra Congregatio; ta-
men in nostro casu dispensaret Or-
dinans, non ex se, sed ex præsump-
ta voluntate dimittentis.

135 Ad scrupulum, quo angu-
tur P. Gobat, respondetur Domi-
nos Ordinarios Germaniæ, ubi Go-
bat natus est, vixit, & scripsit,
prudenter se gerere, quatenus in
ejusmodi casibus non libenter utun-
tur præsumpta voluntate dimitten-
tis: quia scilicet eorum Diœceses,
& alienæ, quò mittuntur Ordinan-
di, non multum distant, & siquis
suboriat scrupulus, intrà paucos
dies, & ad plurimum hebdomadas,
tollì potest. In partibus verò Ultra-
marinis, ubi per leucarum centena-
ria distant inter se Excellentissimi,
& multa sunt incommoda in trans-
fretatione de uno in alium Episco-
patum, etiam prudenter se gerent,
qui in ejusmodi casibus utantur præ-
sumpta voluntate dimittentis: tum
quia Ordinarii Ultramarini, quo-
ties Dimissorias concedunt, toties
cum dimissis dispensant, aut saltem
eos, ad quos mittunt, rogare so-
lent, ut cum dimissis dispensent:
tum quia siquis de oblivione, aut
simili defectu oriatur scrupulus,
non nisi post multos menses, &
fortassè post annum, tollì potest.

136 Deindè Sacra Congrega-
tio, & P. Gobat loquuntur de Do-
minis Episcopis, qui solam habent
jurisdictionem ordinariam: ast Bra-
siliæ Episcopi extraordinariis gau-
dent privilegiis, & tam amplis,
ut affirmaverit *Pignat. cit.* posse
Episcopos, quibus similia concessa
sunt, illis uti cum peregrinis, ad-
venis, & exteris, imò etiam cum
Regularibus, etiam eorum Præla-
tis ignorantibus, aut contrà eorum
voluntatem, ut videri potest *loc.*
citato. Hoc autem militare vide-
tur in nostro casu, maximè cum Or-
dinandi, ostensis Dimissoriis, non
huc accedant per dolum, aut frau-
dem.

137 Notatio Sexta. An etiam cum eo, qui aliò dimissus fuit; & hùc appulit? Ante resolutionem sciendum est; an aliò dimissum, & hùc appulsum possit Episcopus ordinare? Figurat casum *Lacroix. lib. 6. part. 2. num. 2241.* & circa illum habet sequentia. Si Ordinandus ex speciali causa, quam habuit ejus Ordinarius, aliò dimissus fuit, ita ut noluisset hùc dimittere; tunc dimissus nequit ab hoc Episcopo ordinari. Ratio esse potest: quia Episcopus ordinare non potest subditum alienum contra voluntatem ejus superioris: at verò superior dimissi ita illi Dimissorias concessit, & aliò dimisit, ut noluisset hùc dimittere.

138 Si verò nullam specialem causam habuit Ordinarius, sed idèò Ordinandum aliò dimisit, vel quia alius Episcopus erat vicinior, vel quia Ordinandus ita petivit, tunc dimissus potest ab hoc Episcopo ordinari. Ratio est: quia in Gratiam Ordinandi fuerat designatus alius Episcopus vicinior: quod autem in Gratiam alicujus conceditur, non est in ejus dispendium retorquendum, juxta *Regul. 61. jur. in 6.* His positis, ad dubium.

139 & cum distinctione, & dico primò: si Episcopus aliò dimissum, & hùc appulsum ordinare nequit, nequit etiam cum illo dispensare. Ratio est: quia Episcopus cum illo potest dispensare, quem potest ordinare; cum Ordo sit materia, circa quam versetur dispensatio: ergò si Episcopus aliò dimissum, & hùc appulsum ordinare nequit, nequit etiam cum illo dispensare.

140 Dico secundo: si verò Episcopus aliò dimissum, & hùc appulsum ordinare potest, potest etiam

cum illo dispensare. Ratio est: quia vel ex Dimissoriis constat, quòd dimissus dispensatus accedit, vel in eis rogatur Episcopus, ut cum dimisso dispense: quocumque autem ex his duobus modis potest Episcopus dispensare, juxta ea, quæ hæcenus diximus.

141 Addo; quòd si sententiæ Pignat. standum sit, non solum in hac secunda consideratione, verum etiam in prima, potest Episcopus cum tali dimisso dispensare. Ratio est: quia stando sententiæ *Pignat. cit. n. 9.* potest Episcopus aliò dimissum, & hùc appulsum ordinare, etiam contra voluntatem ejus superioris: ergò etiam poterit cum illo dispensare: admissio enim, quòd Episcopus sic aliò dimissum ordinare possit, cum in Ordine ponatur fundamentum dispensationis, sequitur juxta sententiam Pignat. quòd etiam cum illo dispensare possit.

SECTIO VIII.

De Festis diebus. quibus Ordines conferri possunt.

142 **U**T certa ab incertis separemus, certum est primò: Ordines, qui ex Indulto Apostolico conferuntur extra Tempora, & non servatis Interstitiis, dari posse in quibuscumque Dominicis, & festis diebus, quibus populus ab operibus abstinet ex præcepto Ecclesiæ. Ita cum *Barbos. Cardin. de Lug.* qui solum in præfatis diebus conferendos esse Ordines mordicus defendit *lib. 1. Consil. dub. 34.*

143 Certum est secundo: per hujusmodi dies non esse intelligen-

gendos dies festos ex solemnibus; qui ubique per totam Ecclesiam; aut integrum Regnum celebrantur, sed sufficere, quod in Diœcesi, in qua Ordines conferuntur, sit dies festus; in quo populus ab operibus servilibus vacet. *Ita cum aliis Barbos. part. 2. allegat. 11. n. 22. in fine, Castr. Pal. tract. 27. punct. 13. n. 2.* Quinimò doctissimus Corona apud Gobat. tract. 8. n. 479. ait sufficere pro Regularibus; si in eorum Monasterio, aut Religione celebretur aliquod festum, & non alibi. Hæc sunt communia apud AA. adeoque moraliter certa.

144. Incertum tamen est: an nomine diei festi sufficiat intelligere diem festum in choro, id est, diem festum in ordine ad Officia Divina, quamvis in tali die non vacetur in foro, nec teneatur populus à labore, & operibus servilibus cessare? Pro cuius parte affirmativa promovenda, ac stabilienda sit,

145. Notatio unica. Etiam in præfatis diebus potest Episcopus Ordines conferre. Et in primis Lacroix, qui in severiorem sententiam plerumque abit, *lib. 6. part. 2. n. 2293.* cum aliis ibi relatis habet sequentiam. Practicè probabile est, quod Episcopus possit conferre Ordines in festo duplici, etiam si non celebretur in foro, sed in choro tantum, & ad libitum, imò, & si solemniter celebretur in solo illo loco, in quo ordinat, & ita videmus fieri ab optimis Episcopis.

146. Deinde Barbos. *quamvis part. 2. allegat. 11. n. 22.* teneat sententiam contrariam; tamen *allegat. 17. n. 7. §. an autem,* prædictam sententiam vocat non improbabilem, tum quia *Clement. Unica de Reliquiis, & venerat. Sanc-*

tor, festa Doctorum Ecclesiæ, & Evangelistarum æquiparantur festis Apostolorum; non quidem in feriatio horum festorum, sed in celebratione eorum sub officio duplici: tum quia Ecclesia celebrat festa S. Lucae Evangelistæ, S. Ambrosii, Bonaventuræ, & S. Thomæ Aquinatis sub officio duplicis & tamen in dicta *Clement. unica* hi dies horum Sanctorum, dies festi appellantur. Ita in terminis citatus Barbos.

147. Fagundes verò in quinque Ecclef. *præcept. lib. 1. cap. 2. n. 12. cum Fr. Emmanuël. Rodrig. tom. 3. quæst. Regul. quæst. 23. art. 5.* expressè dicit, hanc sententiam esse veriore, & probabilior. Ratio illi est: quia ille est dies festus, qui ut talis appellatur in jure: at verò in jure appellatur dies festus non solum ille, qui à laboribus feriatu est, sed etiam ille, qui à laboribus feriatu non est, ut constat ex his, quæ proximè adduximus ex Barbos. & hic ex Fagund. & Suar. *qui tom. 1. de Religion. lib. 2. diebus festis cap. 9. n. 22.* notat in *Clement. Unica* (adeoque in jure) appellari dies festos etiam illos, qui à laboribus feriatu non sunt, ut dies Evangelistarum &c. His præsuppositis,

148. Ratio nostra sit. Sententia certò, & absolutè probabilis licetè in praxim deducitur, etiam in occurso probabilioris: atqui sententia de Ordinationum celebratione in die festo duplici, etiam non feriato, est certò, & absolutè probabilis: ergò licetè in praxim deducitur. Maior est doctrina probabilistarum, præcipuè à fine sæculi proximè elapsi, & labentis exordio. Minor constat ex eo, quod eam teneant, ut practicè probabilem;

bilem, ut non improbabilem, imò ut probabiliorem opposita. *Rodrig. Fagund. Barbos. & cum Tamburin. Gobat. & aliis P. Lacroix* ubi suprâ. Præterea *Dian. Homobon. Tamer, Franciscus Hallier, & Joan. Præposit*; quos refert *Cardin. de Lug.* Cum tamen pauciores Doctores sufficiant, ut opinio aliqua, in quam conveniunt, præsumatur certò, & absolutè probabilis intrinsecè, & constituatur probabilis extrinsecè, ut etiam apud Probabilistas commune est.

149 Neque obstat propositio ab Innocencio XI. damnata, videlicet: *Non est illicitum in Sacramentis conferendis sequi opinionem probabilem de valore Sacramenti, relicta tutiore.* Non, inquam, id obstat: quia est diversa ratio inter opinionem probabilem, spectantem ad materiam, aut formam Sacramenti, & opinionem probabilem, spectantem ad jurisdictionem, idque sive jurisdictione dicatur essentialè requisitum ad Sacramentum, ut docent communiùs, sive etiam constituat Sacramentum. Quando enim opinio versatur circa materiam, & formam Sacramenti, tunc illud exponitur periculo frustrationis, & incertum manet: an Sacramentum conficiatur? Cùm de ratione opinionis sit incertitudo. At verò quando opinio probabilis versatur circa jurisdictionem, tunc Sacramentum non exponitur periculo frustrationis, quia certum moraliter est, tunc jurisdictionem ab Ecclesia Parente pientissimâ suppleri, si forte desit. Ita in terminis cum *Lug. Suar. & Sancti. P. Viva tom. 1. Thesium Damnat. in Exposition. primæ Propositionis ab Innocent. XI. damnatæ num. 20.*

150 Dices tamen primò cum

Cardin. de Lug. In nova recognitione, & correctione Pontificalis Romani, in Titulo de Ordinibus conferendis, jussu Urbani VIII. expressè additum fuit: *Ordines Minores conferri posse omnibus Dominicis, & diebus festis ex præcepto*, ut nemo ampliùs posset prætere ibi etiam comprehendere dies, qui in Breviario appellantur *festi*: ergò Ordines conferri nequeunt, nisi in Dominicis, & diebus festis ex præcepto. R. primò: Pontificem non declarasse, an pro diebus festis ex præcepto usurpári debeant dies festivi ex præcepto in foro, vel potiùs ex præcepto in choro tantum, cùm tamen utrumque intelligi possit: nam sicut sunt dies festivi ex præcepto in foro v. g. Natalitia Apostolorum, ita etiam sunt dies festivi ex præcepto in choro tantum v. g. dies Evangelistarum, aut aliorum Sanctorum, qui sub ritu duplici celebrantur. At verò juxta *Regul. 55. jur. in 6.* contra eum, qui mentem suam non expressit, cùm posset, facienda est interpretatio. *Suar. Bonac. Castr. Pal. tract. 3. de Privileg. disp. 4. punct. 6. n. 1.*

151 R. secundò: Pontificem locutum fuisse de Collatione Ordinum Minorum, ut constat ex Rubrica Pontificalis Romani, ibi: *Ordines verò Minores possunt dari &c.* non verò de Collatione aliorum Ordinum. Dato igitur, & non concessio, quòd per ordinem ad Collationem Minorum de diebus festis ex præcepto in foro, intelligendum esset additamentum Pontificis, adhuc tamen intelligi non debet, nec extendi ad Collationem Ordinum Maiorum; cùm hujusmodi extensio sit odiosa, & odia sint restringenda, maxime in privilegiis

giis, quæ conceduntur intuitu causæ piæ, qualiter nostra conceduntur, & ideo sunt amplè interpretanda, ut alibi diximus.

152 R. Tertio: Pontificem locutum fuisse de Ordinatione regulariter celebranda, & tanquam de jure Ordinario juxta Rubricam Pontificalis Romani: non autem de Ordinatione extraordinariè celebranda, & secundum Indulta Apostolica specialiter concessa, vel concedenda: in his enim, cum concedatur id, quod est maius, nempe conferre Ordines extra Tempora, & non servatis Interstitiis, denegandum non est, quod est minus, nempe conferre Ordines in quibuscumque diebus festivis ex præcepto, etiam in choro tantum; idque ob assignatas rationes. Prima responsio procedit juxta doctrinam communem; secunda verò, & tertia juxta nostram doctrinam particularem.

153 Dices secundò cum eodem Cardin. de Lug. In vulgari significatione, & locutione, festi nomine intelligitur dies, in quo ab operibus servilibus vacandum est, ut constat ex toto titulo de feriis: ergò non intelligitur dies festus in choro tantum. Probatur primò ex *Trid. Sess. 24. cap. 1. de Reform. Matrim.* ubi præcipitur, ut denunciationes fiant publicè in Ecclesia tribus diebus festivis, quod semper intelligitur de diebus festivis ex præcepto in foro, ut declaravit *Concil. Mediolan. teste Dian. part. 5. tract. 13. resolut. 97.*

154 Probatur idem antecedens secundò: quia nomine festi, vel diei festivi in ordine ad recitandum Officium Divinum, non solum venit dies festus duplex, sed etiam semiduplex, vel simplex, ut

constat ex Rubricis Missalis, & Breviarii: ergò si latè accipiat hæc vox *festum*, non solum in die festo duplici, sed etiam in semiduplici, & simplici, poterunt Ordinationes celebrari.

155 Probatur idem antecedens tertio: quia stando juri, seu communi modo loquendi in jure relatè ad Ordinationum celebrationem, pro diebus festivis usurpandi non sunt dies festi, qui tales sunt in choro, sed solum ii, qui tales sunt in foro. Ostenditur hoc. Quia licet in Rubricis Missalis, & Breviarii nomen *festi* accipiat, prout contradistinguitur à *diebus ferilibus*, seu *feriis*, in quibus non fit de aliquo Sancto; tamen in jure usurpantur feriæ pro diebus festivis, in quibus à labore, & aliis operibus servilibus vacandum est, ut constat ex toto titulo de feriis: ergò stando juri, seu communi modo loquendi in jure relatè ad Ordinationum celebrationem, pro diebus festivis usurpandi non sunt dies festi, qui tales sunt in choro, sed solum ii, qui tales sunt in foro.

156 R. negando antecedens. Ad primam probationem R. negando consequentiam. Diversa ratio est: quia necessitas, quæ urget ad primum, non urget ad secundum. Necessitas ad primum urget, ne irrita fiant Matrimonia: opus est igitur, ut denunciationes fiant publicè, quando in Ecclesiam convenit maior pars populi, ut manifestentur impedimenta, quæ aliàs matrimonium dirimerent: ad secundum autem non urget similis necessitas: quia inquisitiones de vita, & moribus Ordinandorum supponuntur jam factæ.

157 Si tamen dies festus requiratur ob alium finem, huic æquè attenditur, sive dies sit festus in foro, sive in choro tantum; maxime cum in Capella speciali, & privata Domus Episcopalis Ordinationes celebrantur, ut plerumque fit, & fieri potest. *Henriq. Barbos. Villalob. Castr. Pal. n. 9.* Tunc enim licet sit dies festus de præcepto in foro, non plures adfunt ferme testes, quam Ordinandorum cognati, amici, & Ministri necessarii ex Familia Episcopopali.

158 Ad secundum probationem R. negando consequentiam. Ratio est: quia in Rubrica Pontificalis Romani, in qua præcipuè fundatur sententia contraria, habetur expresse: *Minores verò Ordines possunt dari singulis Dominicis, & festivis diebus duplicibus*: ergo licet in ordine ad ritum recitandi officium accipiatur hæc vox *festum*, tam pro festis duplicibus, quam semiduplicibus, & simplicibus: tamen in ordine ad Ordinationum celebrationem non ita accipi potest, cum in Rubrica exprimitur, quod in duplici conferantur Ordines, & non exprimitur, quod futurum sit duplex ex præcepto in foro, aut in choro tantum.

159 Ad tertiam probationem R. negando antecedens; siquidem in jure appellatur dies festus non solum ille, qui talis est in foro, & à labore feriat, sed etiam ille, qui talis est in choro tantum, & à labore non feriat, ut constat ex *Clement. Unica*, adeoque ex jure, ubi dies festi appellantur festa Doctorum Ecclesiæ, & Evangelistarum, SS. Bonaventuræ, & Thomæ Aquinatis, ut cum *Suar. Fagund;* & *Barbos.* supra notavi-

mus: & tamen dies festi horum Sanctorum, non sunt dies festi in foro: ergo non solum in Missali, & Breviario, sed etiam in jure accipitur hæc vox *festum* pro festo in choro. Et hinc patet ad antecedentis probationem.

SECTIO IX.

An prædicti dies festi debeant esse continui, vel potius interpolati?

160 **N**Otatio unica. An prædicti dies festi debeant esse continui, vel potius interpolati? R. ejusmodi dies debere esse interpolatos, non verò continuos, nisi ex speciali privilegio. Ita *Gobat tom. 3 tract. 8. n. 464. Lacroix. lib. 6. part. 2. n. 230.* Ratio est: quia facultas conferendi, vel recipiendi Ordines tribus diebus festis, etiam continuis, est favor specialis, & gratia paucis concessa, ut constat ex variis Indultis Apostolicis apud *cit. Gobat*: ergo rectè inferitur, quod si aliquando privilegium concedatur Ordines conferendi, vel recipiendi tribus diebus festivis, semper hi dies subintelligi debeant interpolati.

161 Dixi: *nisi ex speciali privilegio*: quia extra Tempora, & non servatis Interstitiis, in tribus Dominicis, aut diebus festis, etiam continuis, ordinari possunt Societatis JESU Religiosi ex speciali privilegio, quod afferunt *Fagund. in quinque Eccles. præcept. lib. 1. cap. 2. n. 13. Barbos. part. 2. allegat. 17. n. 7. & novissimè Lacroix, qui lib. 6. part. 2. n. 2194.* privilegium affert, videlicet.

Decreta

Decreta Sanctissimi, suarumve
Congregationum, in causis in-
frascriptis Societatis
JESU.

BEATISSIME PATER.

Societas JESU ex Sedis Aposto-
licæ benignitate à sæculo, &
ultra utitur privilegio, quod Sanct.
Mem. Greg. XIII. eidem Societa-
ti concessit in sua Constit. 77. Bul-
larii Rom. tom. 2. die 22. Sept. 1582.
ut nimirum ejusdem Societatis Re-
ligiosi prævia suorum Superiorum
facultate, ad quoscumque tam Mi-
nores, quam Sacros Ordines pro-
moveri valeant à quolibet Episco-
po, & Antistite, gratiam, & com-
munionem dictæ S. Sedis habente
absque ulla functione, inquisi-
tione de idoneitate, aliisque requi-
sitis, & signanter absque ulla in-
terstitiorum observatione, in tri-
bus Dominicis, vel aliis festis diebus
etiam continuis. Quod indultum
Greg. XIV. & Paulus V. Sanct. mem.
cum cæteris eidem Societati a Sum-
mis Pontificibus antea concessis pla-
nè confirmarunt. Quoniam verò die
14. Decembr. 1693. Congregatio par-
ticularis à Sanctitate vestra depu-
tata decretum edidit super modera-
tione indultorum suscipiendi Or-
dines extra Tempora à jure statu-
ta, quamvis dicta Societas nec ex-
plicitè, nec implicitè videatur in
eodem decreto comprehensa, nihi-
lominus, ad omnem hæsitacionem,
quæ contingere posset, removen-
dam, Thyrus Gonzalez, Præpo-
situs Generalis ejusdem Societatis,
humilimè supplicat S. V. ut di-
gnetur declarare dispositionem præ-
fati decreti nullatenus involvere

dictam Societatem, quod sperat,
&c. Quam Deus &c.

Commissio Sanctissimi ad Relatio-
nem Illustr. & Reverendiss. Dom.
Secretarii memorialium.

Ad Dominum Vices-gerentem
cum Sanctissimo.

Carolus Augustinus Fabronus.

DECERTUM.

Sanctissimi D. N. Innocentii Pa-
pæ XII. referente Illustr. &
Reverendiss. Dom. Episcopo Inte-
ramnensi Vices-gerente, die 17.
Aug. 1695.

Facto verbo cum Sanctissimo
D. N. Sanctitas sua prævia decla-
ratione, quod in decreto de Sacris
Ordinationibus edito die 14. De-
cembr. 1693. non comprehendantur
Clerici Societatis JESU, spe-
cialiter, & expresse mandavit in
eis ad Ordines promovendis servari
Constitutionem Greg. XIII. quæ in-
cipit: Pium, & utile, datam 22.
Sept. 1582.

Sperellus Episcopus Interam-
nensis Vices-gerens.

Gregorius Papa XIII. ad futuram
rei memoriam.

Pium, & utile Societatis JESU
institutum non patitur certa
quædam ab eis, qui sub ejus vexil-
lo, & disciplina salutari militant,
obiri, quæ in Sacris ineundis gene-
raliter præscribuntur.

Quocirca cum dictæ Societa-
tis, ac disciplinæ alumni nulli Ec-
clesiæ, nullivè loco certo mancipa-
ti sint, ut ibi permaneant, sed ve-
luti viatores omni tempore parati,
expectantesque diem, & horam,

E

qua

qua vel ad extremas Orbis regiones, cum venit usus, emittantur, ubi quisque pro captu suo, & juxta datam sibi à Domino sapientiam sese in vinea Domini excolenda exerceat, ejusque rei causa fel. record. Paulus Papa III. Præposito ejusdem Societatis concesserit, ut idoneos, & comprobatos ab ipsa Societate, quibuscumque mallet Catholicis Antistitibus, & gratiam, & communionem Sedis Apostolicæ habentibus præsentare posset, qui illos sic præsentatos absque ulla promissione, vel obligatione ad Ordines hujusmodi promoverent.

Nonnulli tamen Antistites post Conc. Trid. decreta eos sic præsentatos prius in cujusque tam Minorum, quam Sacrorum Ordinum hujusmodi præscripto munere exercitatos, temporumque determinatorum post susceptos præscriptum finem, antequam ad superiores Ordines ascendant, omnino expectandum, eosque eorundem Ordinum functionibus, chorique officiis plenè instructos, & denique super eorum vita, moribus, ætate, & natalibus ad Parochi inquisitionem, aut aliàs testimonium, & certa alia requisita habenda esse contendunt, quamvis non nisi ad eosdem Ordines suscipiendos numeris alioqui omnibus idonei dimittantur.

Nos his incommodis, quantum in nobis est, occurrere volentes, omnibus Episcopis, & aliis Antistitibus præsentibus, & futuris in perpetuum præcipimus, atque interdiciamus, nè ab hujusmodi promovendis, qui licentiam à Præposito Generali dictæ Societatis pro tempore existente, vel ab eo delegatis habuerint, quicquam prædictorum requirant, vel exigant, sed ipsos etiam absque ulla func-

tionem in Ordinibus ipsis, interstitiorumque ad illos suscipiendos observatione, aut inquisitione de cantu, officiis, & cæremoniis Ecclesiasticis, idoneitate, proprii Ordinarii licentia, & aliis in aliis requisitis, ad Minores, ac etiam extra Tempora à jure statuta, tribusque Dominicis, aut aliis festis diebus etiam continuis ad Sacros etiam Presbyteratus Ordines promoveant, ac se omnibus illis præditi essent: nos enim illis Ordines omnes prædictos sic suscipiendi, ac prædictis Antistitibus eos ipsis conferendi facultatem tribuimus.

Non obstantibus præmissis, ac Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrariis quibuscumque: præsentis autem gratiæ communicationem omnibus aliis, etiam qui sua privilegia cum ipsa Societate copiose participant, & participare poterunt quomodolibet in futurum, fieri omnino prohibemus. Cæterum quia difficile esset præsentibus, quocumque illis opus erit, deferre.

Volumus, ut earundem præsentium transumptis manu Notarii publici subscriptis, & sigillo personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ, seu etiam dicti Præpositi munitis eadem prorsus fides in judicio, & extra illud adhibeatur, quæ ipsis præsentibus adhiberetur, si essent exhibitæ, vel ostensæ.

Datum Tusculi sub annulo Piscatoris die 22. Septemb. 1582. Pontificatus nostri anno XI.

Ordinationis Mechliniensis.

ARchi-Episcopus Mechliniensis per libellum à Sanctissimo remissum, Oraculum S. Congregationis Conc. Trid. exquisivit super jura

jura examinandi, & ad Ordines promovendi Religiosos Societatis JESU, duplici dubio proposito.

Primum dubium. An Clerici Societatis JESU Sacros Ordines ab Episcopo Mechliniensi suscepturi, debeant se subicere examini, prout cæteri Regulares?

Die 5. Julii 1681. S. Congreg. Concilii respondit negativè, nisi adsit consuetudo in contrarium.

Secundum dubium. An Clerici Societatis JESU, habitantes in Diocesi Mechliniensi, Archi-Episcopo Ordinationem habente, possint extra Diocesim Mechliniensem ordinari ab alio Episcopo in propria Diocesi?

Dicta die 5. Jul. 1681. & 8. Maii 1683. Sacra Congreg. respondit affirmativè.

162 Non obstante, quòd Pontifex supra dicat: *Præsentis autem gratiæ communicationem omnibus aliis, etiam qui sua privilegia cum ipsa Societate copiosè participant, & participare poterunt quomodo libet in futurum, fieri omninò prohibemus.* Hoc, inquam, non obstante; P. Escobar in sua Theolog. Moral. lib. 23. cap. 6. n. 88. nominat alias Religiosas familias, quibus etiam est directè præstita hæc Gratia. Quinimò Gobat cit. §. *Quin vidi ipse*, similem Gratiam cuidam Helvetio è plebe concessam ab Alexandro VII. die 10. Julii, anno 1660. se vidisse testatur.

163 His tamen prætermisiss, & redeundo ad Societatis privilegium,

adhuc circa illud dubitari potest de illis festivis diebus etiam continuis: An debeant esse à laboribus feriat? an sufficiat, quòd sint festi in choro tantum, & in ordine ad Officium duplex? Et licèt hoc dubium jam supra resolutum maneat, ubi generaliter diximus sufficere, si dies dicantur festi in ordine ad Officium duplex: nunc tamen in particulari, & determinatè quoad Societatis privilegium, iterum dicimus sufficere, si dies sint festi in choro tantum, & in ordine ad Officium duplex, & non requiri, quòd sint à laboribus feriat, & festi etiam in foro. In cujus confirmationem, ut debita fides adhibeatur, nihil ex me, sed omnia ex Fagund. adducam loco citato.

164 Privilegium Societatis est in viridi observantia, & usu confirmatum: nam tribus diebus duplicibus ordinatus fuit P. Emmanuel Vieyra ejusdem Societatis Conimbricæ à Domino Alfonso ab Albiastro, Conimbricensi Episcopo, non feriat: tribus item diebus duplicibus non feriat ordinati fuere Amææ (vulgo Portalegre) duo Patres Societatis JESU, me præsentè, ab Illustrissimo Domino D. Roderico à Cunha, Episcopo Amienensi, postea meritissimo Portuensi, examinato prius nostro privilegio, & diligenti præmisso studio super hanc rem, & sæpè hoc vidi fieri in nostra Societate. Hæc laudatus Fagund.

DISPUTATIO TERTIA.

DE SECUNDA FACULTATE PONTIFICIA,

QUÆ

BRASILIAE EPISCOPIS CONCEDITUR.

SECTIO I.

Quid Irregularitas?

165 **S**ecundum Indultum Apostolicū, Brasiliæ Episcopis concessum. *Dispensandi in quibuscumque Irregularitatibus, exceptis illis, quæ vel ex Bigamia vera, vel ex Homicidio voluntario proveniunt, & in his etiam duobus casibus, si præcisa necessitas operariorum ibi fuerit, si tamen quoad Homicidium voluntarium ex huiusmodi dispensatione scandalum non oritur.*

166 Notatio Prima. Undè dicitur Irregularitas? R. dici ab *In*, & *Regula*, quod idem est, ac sine regula: nam præpositio *In* vim habet significandi privationem. Undè sicut vox *irregulare* significat, quod est extrà regulam, & à sensu contrario regulare, quod est secundum regulam. *l. Regulariter. ff. de Pet. hæred.* ità etiam vox *Irregularitas* significat, quod est extrà regulam ratione alicujus impedimenti, quo homo fit incapax illius gradus, & actionis, quæ aliis communis est, adeoque extra cōmunem, & generalem regulam collocatur.

167 Notatio Secunda. Quomo-

dò definiatur Irregularitas? R. definiri: Impedimentum Canonicum ex facto, vel defectu proveniens, quo quis ad Ecclesiasticos Ordines promoveri, & jam promotus in iisdem ministrare prohibetur. Traditur communiter à Theologis, & Juristis, & deducitur ex cap. *Significasti*, & ex cap. *Ad audientiam de Homicid.* Aliter etiam describi potest: Moralis quædam Incapacitas, & Inhabilitas ad Ordinem Ecclesiasticum suscipiendum, aut, si jam susceptus fuerit, exercendum, propter aliquam maculam, & indecentiam ex culpa, aut quovis alio defectu contractum *Gibalin. lib. singular. de Irregularit. quæst. 1.*

168 Particula -- *Impedimentum* ponitur loco generis: per illam enim convenit Irregularitas cum censura, & quolibet defectu naturali, v. g. cum cæcitate, quæ etiam est impedimentum. Ubi notandum ex Doctoribus in definitione non poni particulam -- *pœna* -- quia Irregularitas aliquando incurritur absque ulla culpa propria, nec aliena, respectu cujus dicenda sit pœna. Particula -- *Canonicum* -- ponitur, ut distinguatur Irregularitas ab impedimenti, quæ jure Divino, aut naturali posita sunt: nam scœmina v. g. & mas membris omnibus captus, aut truncus, arcentur ab Ordinibus; & tamen non dicuntur proprie

priè irregulares. Irregularitas enim solo jure Humano, & Ecclesiastico inducta fuit, ut tradit Innocent. cap. *ad audientiam de Homicid.* & DD. communiter.

169 Reliquæ particulæ sunt loco differentia, ut Irregularitas distinguatur ab excommunicatione, suspensione, & interdicto, quæ licet impediant receptionem, vel usum Ordinum, non tamen quatenus Ordines sunt, sed sub aliis rationibus, v. g. Excommunicatione privat receptione, & usu Ordinum, quatenus receptio, & usus Ordinum est quædam communicatio cum fidelibus: suspensio privat Ordinis usu, & non suspensione, cum Ordinem supponat: & Interdictum aliquando privat usu Ordinum, non ut Ordo est, sed ut est quoddam Officium Divinum. *Avil. de Censur. p. 7. à quæst. 1.* An verò Irregularitas, saltem quæ ex facto oritur, sit censura? Non est instituti nostri examinare. Videatur *Gibalin. cit.* & alii communiter contra Thomistas.

SECTIO II.

Quotuplex sit Irregularitas?

170 **N**Otatio Unica. Quotuplex sit Irregularitas? R. Irregularitatem dividi primò in eam, quæ est ex delicto, & in eam, quæ est ex defectu. Secundò in totalem, & partialem. Totalis est, quæ omni Ordine suscipiendo, & suscepti exercitio privat, v. g. Homicidium, Bigamia. Partialis verò, quæ aliquo tantum Ordinis ministerio privat, vel solo ascensu ad Ordinem superiorem. Sic Sacerdos, qui manibus truncatur, inhabilis

fit ad Missam, non tamen ad Confessiones audiendas; & Diaconus, qui sinistro oculo orbatur, incapax fit Sacerdotii, non autem ministrandi in suo Ordine.

171 Inter Irregularitates ex delicto numerantur, quæ contrahuntur primò ob iterationem Baptismi. Secundò, ob violationem censuræ, quoties ea innodatus aliquem actum Ordinis solemniter exercet. Tertiò, ob peccatum, quo Clericus actum Ordinis Sacri, quem non habet, solemniter exercet. Quarto, ob delictum, quo quis male suscepit Ordines, v. g. in excommunicatione, suspensione, vel per saltum, vel ante legitimam ætatem, vel sine Dimissoriis, vel furtivè, Episcopo nesciente, nec approbante. Quintò, propter enormia crimina, quæ à jure habent annexam infamiam, ut adulterium publicum, raptus, incestus, & perjurium in judicio. Sexto, ex injusta mutilatione alicujus membri principalis, atque etiam ex homicidio, etiam indirectè tantum voluntario, extenditurque ad omnes, qui ad alterutrum, sive in bello injusto, sive extra illud, injustè concurrunt, consulendo, mandando, & sic de hujusmodi aliis, de quibus *Avil. de Censur. part. 7. à disp. 1. Gibalin. cit. cap. 3. à quæst. 4. & passim omnes.*

172 Irregularitates ex defectu animæ contrahunt primò amentes, phrenetici, arrepticii, epileptici, illitterati, Neophyti, seu recentè conversi. Secundò, ex defectu corporis, cæcus, surdus, mutus, claudus, Hermaphroditus, notabiliter deformis, Gybbosus, Leprosus, Paralyticus, Gygas, Pygmaeus. Item, qui manu, pollice, indice, oculo sinistro, seu ut aiunt, canonis, auribus,

auribus, naso, aut alia parte principali careat. Tertio, ex infamia juris, quæ vel ex delicto proprio, vel parentum, vel vili conditione personæ nascitur. Quarto, ex defectu libertatis, natalium, lenitatis, & siquæ sunt aliæ Irregularitates, quæ ex defectu contrahantur, & videri possunt apud citatos AA.

SECTIO III.

De Dispensatione Irregularitatis in communi.

173 **N**Otatio Unica. An in prædictis Irregularitatibus, & omnibus aliis quibuscunque, tum ex delicto, tum ex defectu provenientibus, quarum dispensationes Papæ reservantur, dispensare possint Brasiliæ Episcopi? Ut tamen vitentur varia dubia, quæ in hac materia passim occurrunt, ad resolutionem præmittendum primò: Quid sit dubium juris, quid dubium facti?

174 Dubium juris tunc est, quando dubitatur, an sit lata lex in jure, per quam ob tale factum inducatur Irregularitas. Dubium facti est, quando scitur quidem, quòd per tale factum inducatur Irregularitas, sed dubitatur, an aliquis commiserit illud factum, quod necessarium erat, ut incurreretur Irregularitas?

175 In dubio sive juris, sive facti circa Irregularitatem, vel, an hic casus contineatur sub lege inducente Irregularitatem, docent *Navar. Suar. Cen. Avil. Salaz. Bonac. Tambur. Sanchez. Laym. Castr. Pal. Dicastil. & alii*, quos refert *Lacroix lib. 7. n. 456.* neminem

censeri irregularem, excepto casu dubii Homicidii. Ratio est: quia Irregularitas non debet censeri lata, nisi clarè exprimatur in jure *cap. Is, qui De sententia excommunicat. in 6.*

176 Extenditur hæc doctrina primò, ad dubium purum, quando scilicet anceps est animus, nec in alteram partem ullà ratione trahitur: & ad dubium non purum, quando scilicet utraque, vel altera pars contradictionis apparet probabilis, & constitutiva opinionis; adhuc enim tunc citrà periculum culpæ potest deponi dubium. & eligi pars illa, quæ docet dubitantem non esse irregularem. *Ita cum Henriq. & aliis Avil. cit. disp. 2. dub. 5. à §. Sed circa id.*

177 Extenditur secundò ad utrumque forum, tam internum, quàm externum: pro neutro enim tenetur dubitans se credere irregularem, cum ei pro utroque foro faveat possessio. *Gibalin. cit. cap. 2. consecr. 6. & alii communiter.*

178 Præmittendum secundò, Episcopos omnes posse dispensare in omnibus Irregularitatibus ex delicto occulto provenientibus, excepta Irregularitate, quæ oritur ex Homicidio, & exceptis aliis deductis ad forum contentiosum. *Trid. Sess. 24. cap. 6. ibi: Liceat Episcopis in Irregularitatibus omnibus, & suspensionibus, ex delicto occulto provenientibus, excepta ea, quæ oritur ex Homicidio voluntario, & exceptis aliis deductis ad forum contentiosum, dispensare.* His præmissis.

179 Dubium superest de Irregularitatibus in jure expressis, aut ex delicto publico provenientibus, ad quarum dispensationes jurisdictionem Ordinariam non habent Episcopi.

copi. In hoc igitur sensu ad dubium propositum n. 173. R. affirmative. Ratio est primò : quia qui totum dicit, nihil excludit ex cap. *Solitæ* De maiorit. & obedient. *Leg. Julianus, in princip. ff. De Legat. 3. l. Hoc articul. ff. De hæred. Instit.* ; & ex communi Doctorum ; sed facultas Pontificia ; quæ Brasiliæ Episcopis conceditur circa Irregularitates dispensandas, ad omnes se extendit, exceptis duabus, ut ex contextu ejusdem facultatis patet : ergò nullas excludit, sive ex delicto, sive ex defectu nascantur.

180 Ratio est secundò : quia dictio, *quæcumque*, non est minùs universalis, nec minùs comprehensens, quàm dictio *quilibet*, aut dictio *quivis* : atqui dictio *quilibet*, est universalis, & omnia comprehensens, ut in leg. *Cùm quis ff. Si certum petatur* ; & dictio *quivis* est etiam universalis, & omnia complectens, leg. *A Procuratore*, cap. *Mandati*, & cap. *Solitæ* De maiorit. & obedient : ergò similiter dictio *quæcumque* est universalis. Subsumo : sed quod est universale, & omnia complectens, nihil excludit : ergò si in Facultate Brasiliæ circa Irregularitates dispensandas apponitur dictio universalis, nempe *in quibuscumque Irregularitatibus*, rectè infertur, quod nullas excludat, & ad omnes se extendat.

181 Ratio est tertio : quia in prædicta Facultate excipiuntur Bigamia vera, & Homicidium Voluntarium, in quibus solùm Brasiliæ Episcopi prohibentur dispensare, nisi sub conditionibus, & circumstantiis ibi positis ; atqui exceptio illa firmat regulam in contrarium pro casibus non exceptis, ut jure tenent *Molin. Suar. Tolet. Dicastil. quos citat. Lacroix. lib. 7. n.*

475. ergò si à dictione illa universalis *quibuscumque* non excipiuntur Irregularitates Pontifici reservatæ, nisi prædictæ duæ, inde firmatur, quod ad omnes alias dispensandas se extendat concessa facultas, & nullas excludat, sive ex delicto, sive ex defectu nascantur.

182 Ratio est quartò : quia Summus Pontifex non solùm potest concedere, sed etiam de facto concedit aliquibus facultatem dispensandi in omnibus Irregularitatibus, excepta Bigamia vera, & Homicidio voluntario. *Avil. part. 7. disp. 6. Sect. 5. Gibalm. cit. cap. 6. quæst. 4. Lacroix. lib. 7. n. 443.* & alii : sed ex facultatum catalogo expressè constat ita de facto Brasiliæ Episcopis concessisse : ergò Brasiliæ Episcopi ita de facto possunt dispensare.

183 Dices. Solus Papa potest dispensare in Irregularitatibus ex defectu : ergò. R. Solus Papa potest de jure ordinario ; cùm enim Papa sit Ecclesiæ universalis Caput, & totius juris Ecclesiastici Conditor, etiam penès ipsum est ejusdem juris relaxatio ; quatenus ille tantùm potest in lege dispensare, qui potest legem condere : at verò de jure speciali, & extraordinario id etiam possunt, quibus Papa talem facultatem concedat, ut concedit Brasiliæ Episcopis.

SECTIO IV.

De Dispensatione Irregularitatis in particulari.

184 **N**Otatio Prima. Quid sentiendum in particulari de Irregularitate illegitimitatis per ordi-

ordinem ad beneficia curata. Imprimis non est dubium posse Episcopos de jure ordinario dispensare cum illegitimis ad Ordines Minores, & Beneficium simplex, ex cap. 1. & 2. de Filiis Presbyter, idque, licet Beneficio simplici sit annexum Beneficium curatum. *Azor part. 2. lib. 6. cap. 3. quæsit. 14. Gobat. tract. 3. n. 443. Castr. Pal. de Censur. punct. 9. n. 7.*

185 Non est dubium secundo, posse probabiliter Episcopos de jure ordinario dispensare cum illegitimis occultis ad Sacros Ordines. *Henriq. Avil. Laym. & alii apud Dian. part. 10. tract. 11. Resolut. 24.*

186 Non est dubium tertio posse Pontificem dispensare cum illegitimis ad omnes Ordines Sacros, Episcopatus, Dignitates, & Beneficia Curata, ex eodem cap. 1. & 2. de Filiis Presbyter.

187 Non est dubium quarto idem etiam posse, qui ad id obtineant privilegium Pontificium, ut per se patet: cum igitur Brasiliæ Episcopi à Pontifice obtineant Indultum dispensandi in *quibuscumque Irregularitatibus*: hinc deducitur posse Brasiliæ Episcopos dispensare cum illegitimis ad omnes Ordines Sacros, ut probatum manet Notat. præcedenti.

188 Præsens dubium est: an etiam possint Brasiliæ Episcopi dispensare cum illegitimis ad Beneficia Curata, & alias Dignitates Ecclesiasticas? R. affirmativè. Ratio est primò: quia Irregularitas orta ex illegitimitate non est Irregularitas orta ex Bigamia vera, nec ex Homicidio voluntario: atqui solum huiusmodi casus, seu Irregularitates ex his ortæ à Pontifice excipiuntur: ergò non debet censeri, excepta fa-

cultas dispensandi cum illegitimis ad quodcumque beneficium, etiam curatum.

189 Declaratur: nam licet illegitimus dispensatus ad Ordines Sacros, & Beneficium simplex, non maneat eo ipso dispensatus ad Beneficium Curatum, sed potius ad hoc egeat nova dispensatione: tamen ejusmodi dispensatio, seu dispensabilitas non excipitur communiter à privilegiis, in quibus conceditur universalis facultas dispensandi in omnibus Irregularitatibus, ut ex Avil. supra diximus: ergò licet illegitimus dispensatus ad Ordines Sacros, egeat nova dispensatione ad Beneficium Curatum, eam tamen dare poterit Brasiliæ Episcopus.

190 Ratio est secundo: quia ideò de jure ordinario nequit Episcopus dispensare cum illegitimis ad Beneficia Curata, quia etiam cum illis dispensare nequit ad Ordines Sacros, & illorum usum: atqui Brasiliæ Episcopi possunt dispensare cum illegitimis ad Ordines Sacros, & illorum usum: ergò etiam ad Beneficia Curata, & alias Dignitates, cum ad ejusmodi dispensationes non restringatur facultas Brasiliæ Episcopis concessa, ut patet ex eodem Indulto.

191 Ratio est tertio ex doctrina communi. Nam licet dispensatio sit res odiosa, ideòque restringenda; tamen potestas dispensandi est res favorabilis, & latè interpretanda, ideòque in dubio: an se extendat ad hunc, vel illum casum? Potest judicari, quòd se extendat. Neque obstat, quòd lex sit in possessione: nam pro hoc casu constat de benigna voluntate Principum, qui beneficium suum volunt amplam esse. *Ita cum cōmuni DD.*

La-

Lacroix. lib. 1. num. 798.

192 Quod dicimus de facultate dispensandi cum illegitimis per ordinem ad Beneficia curata, & alias dignitates Ecclesiasticas, extendimus etiam ad Regulares illegitimos, si eorum personis, & industria indigeat Episcopus intrā propriam Diocesim. Dato enim, quòd in Diocesi esset præcisa necessitas operariorum, & deinde in familia aliqua Religiosa esset aliquis illegitimus, quem Episcopus vellet pro tempore deputare, & constituere Vicarium suum in hac, vel illa Parochia, in defectu tamen sacerdotum sæcularium, atque etiam de consensu superiorum ipsius Regularis juxta facultatem 22. In hoc casu censeo, tum ob rationes hic factas, tum ob eas, quas dedimus à n. 9. quod etiam cum isto posset Episcopus dispensare. Quidquid sit de dispensatione ad Prælaturas Clausuales, quibus illegitimus non fit habilis per Professionem Religiosam, quamvis habilis fiat ad Ordines Sacros. *Navar. Henriq. Avil. part. 7. disp. 3. dub. 6. §. Notandum est, & Text. in cap. 1. De Filiis Presbyter.*

193 Colliges primò: illegitimum dispensatum ab Episcopo ad Ordines Minores, non idèò censeri dispensatum ad Beneficium simplex, sed nova ad illud dispensatione indigere. *Navar. Henriq. Avil. & alii communiter apud Gobat tract. 8. n. 443.*

194 Colliges secundò: illegitimum dispensatum ad Ordines Sacros, non manere eo ipso dispensatum ad Beneficium Curatum, sed ad illud obtinendum rursus dispensandum fore: sicuti si dispense-
tur ad unum tantum Beneficium Curatum, non manet dispensatus ad

plura: Secus, si dispense-
tur ad Beneficium incertum in cò-
muni: tunc enim potest, relicto primo, ob-
tinere aliud, atque aliud Beneficium
absque nova dispensatione. *Hen-
riq. lib. 13. cap. 57. n. 5. litera S;
& alii communiter.*

195 Colliges tertio: pluribus Ir-
regularitatibus incursum totidem
dispensationibus indigere, seu Irre-
gularitates sint ejusdem generis,
v. g. ob Homicidium sæpius patra-
tum, seu diversi generis v. g. ob
Homicidium, & Bigamiam. *Rodrig.
aliique multi apud Lacroix. lib. 7.
n. 475.* Ratio generalis est: quia li-
cèt potestas dispensandi commissa
alicui sit latè interpretanda; ipsa
tamen actualis dispensatio cum sit
odiosa, seu contraria juri, strictè in-
terpretanda est. Ita omnes.

196 Notatio Secunda. An idem
dicendum de Irregularitate illitera-
turæ, sive ex defectu scientiæ. Cir-
ca quòd nota primò: illiteratos es-
se in dupplici differentia: alii enim
sunt, qui nec legere sciunt, & alii,
quamvis legere sciant, adhuc ta-
men non habent, quantum doctri-
næ requirit *Tridentinum Sess. 23.
cap. 11. & 13.* Priores esse irregu-
lares constat ex cap. *illiteratos
dist. 36. junct. Gloss. & an in eo-
rum Irregularitate possit Papa dis-
pensare?* Controvertitur inter Do-
ctores. Negantes fundantur in eo,
quòd ejusmodi Irregularitas sit de
jure Divino. Affirmantes verò ne-
gant esse de jure Divino; cum om-
nis Irregularitas inducta fuerit ju-
re Humano, & Ecclesiastico, alioquin
si ordinaretur puer, non maneret
ordinatus. Undè in hac etiam Irre-
gularitate (inquiunt hi AA.) po-
test Papa, quamvis ei non liceat,
dispensare. *Villalob. tract. 21. Dif-
ficult. 34. num. 2.*

197 Nota secundo, etiam posteriores esse irregulares secundum aliquos, quatenus sic illiterati non habent scientiam, quam ab illis postulat Tridentinum cit. Alii vero limitant, & dicunt non esse irregulares, si aliqualem habeant scientiam sufficientem, scilicet ad munus suum obeundum, esto non tantam, quantam exigit Tridentinum. Ratio est: quia certum in jure est non dari Irregularitatem, nisi in jure exprimatur: Tridentinum autem, quamvis singulis Ordinibus præscribat scientiam, non exprimit Irregularitatem, si ordinando, vel ordinato deficiat scientia ab eodem Tridentino requisita. His notatis.

198 Dico primo. Brasiliæ Episcopus potest dispensare in omni Irregularitate illiteraturæ, seu ex defectu scientiæ, qui sit contra Canones Ecclesiasticos. Ratio est: quia Brasiliæ Episcopus de jure speciali, & potestate sibi delegata, potest dispensare in omnibus Irregularitatibus, in quibus potest Papa, exceptis Bigamia vera, & Homicidio voluntario modo infra explicando: sed Papa de jure ordinario potest dispensare in omni Irregularitate illiteraturæ, seu ex defectu scientiæ, qui sit contra Canones Ecclesiasticos, cum universim is possit in lege dispensare, qui potest legem condere, ut communiter dicitur in Tract. de legib. ergo. Quando autem id liceat? Videant DD. Episcopi.

199 Dico secundo. Quoad Regulares minor debet esse scrupulus, cum in Regularibus minor requiratur scientia, quam in sæcularibus. Ratio est: quia Religiosi cum vitam communem profiteantur, & in aliorum consortio vivant, defectum scientiæ suppleant, tum alio-

rum doctrina, monitis, & correctione, tum Prælatorum cura, & diligentia, nè frequenter errorem committant, quæ in sæculari Clerico non procedunt. Hinc *Henrig. Roderig. Mirand. Villalob. & alii* ab ipsis relati credunt Religioso sufficere, ut omnibus Ordinibus, etiam Presbyteratu, ordinetur, si Sacramenta, eorumque materias, & formas agnoscat, & rectè legere latine sciat, tametsi linguæ latinæ parum intelligat. *Castr. Pal. tract. 27. disp. unic. punct. 8. n. 17.*

200 Favet Text. in cap. *Nullus Episcopus*, De Temporib. ordinat. lib. 6. ubi *infanti, & illiterato prohibetur Episcopus primam tonsuram conferre, nisi Religionem intraret*. ergo Religionem intranti conferri permittitur. Et forte hæc spectans Gloss. in cap. *Legi Epistolam*, verb. *Instructus*, agens de requisitis ad Ordines, dixit. *Sufficit Monacho, quod tantum bonus sit, licet sit illiteratus*. Et *Dominicus Soto* apud *Castr. Pal. cit.* ait: *quando Religiosi, qui curam animarum non habent, ordinantur, non requiritur alia scientia, quam ut mysterium Sacramenti intelligant*.

201 Ex quibus infertur maiorem requiri scientiam in Religiosis, qui habent animarum curam, ut in Brasilia habent Jesuitæ. Cæterum quoad hos, cum Ordines poscunt, nullus debet esse scrupulus Excellentissimis. Nam Religiosi Societatis JESU, qui à Præposito Generali, ejusvè delegatis, quales sunt Provinciales, licentiam obtinent ad Ordines suscipiendos, non debent ab Episcopis examinari de Cantu, Officiis, & Cæremoniis Ecclesiasticis, & aliis in aliis ordinandis requisitis, ex concessione Gregor.

XIII. die 22. Septembris an. 1582. Quod Privilegium ad preces Reverendissimi Patris Thyrſi Gonçales de Santalla Bon. Memor. Præpoſiti Generalis Societatis JESU; innovavit, roboravit, & confirmavit Innocent. XII. die 17. Auguſt. an. 1695. ut videre eſt ſuprà à n. 161.

SECTION V.

Quid, & quotuplex ſit Bigamia?

202 **N**Otatio Prima. Quid ſit Bigamia? R. eſſe reiterationem Matrimonii conſummati. *Lacroix. lib. 4. n. 768.* Nam ſicut unius uxoris vir dicitur monogamos à *monos*, quod eſt unum, & à *Gamos*, quod eſt mulier, ſeu uxor: ità à *bis*, & *Gamos* dicitur *Bigamus*, binæ uxoris vir. Unde cum Sacerdos deſponſetur Eccleſiæ, & repræſentet perſonam Chriſti, qui fuit unicus Sponſus unius Sponſæ Eccleſiæ, ideò ſtatuit jus commune, ut qui carnem ſuam diſiſit in duas uxores, ex defectu ſignificandiſtiſmodi conjunctionē, ſeu Chriſtum unum deſponſatum cum Eccleſia una, ſit irregularis. Conſtat ex toto tit. de Bigamis.

203 Notatio Secunda. Quotuplex ſit Bigamia? Eſſe triplicem; veram, interpretativam, & ſimilitudinariam. Vera eſt, quando aliquis cum duabus, ſucceſſivè uxoribus conſummavit matrimonium, ſive ante, ſive poſt ſuſceptum Baptiſmum: hic enim reperiuntur duo matrimonia vera. Bigamia interpretativa dicitur, cum quis in uxorem ducit, & cognoscit viduam à priori viro cognitam, aut etiam non viduam,

ſed prius corruptam ab alio. Dicitur interpretativa; quia per juris fictionem cenſetur ſecundum matrimonium ex parte uxoris, quæ carnem ſuam jam diſiſit cum alio. Bigamia ſimilitudinaria datur, quoties Clericus in Sacris conſtitutus, aut in Religione profeſſus cum Virgine contrahit matrimonium, (eſto invalidè) eamque agnoſcit: nam per votum ſolemne Caſtitaſis quaſi ſpirituali matrimonio copulatur Chriſto, & Eccleſiæ: & poſtea carnali matrimonio copulatur Virgini. *Navar. cum Gloſſ. in cap. 2. de Bigamis communiter recepta, & Avil. part. 7. diſp. 8. per totam.*

SECTION VI.

Resolutiones aliquot circa Bigamiam.

204 **N**Otatio Prima. Circa incurrendam, aut non incurrendam irregularitatem Bigamiæ, varia reſolvunt DD. Reſolvunt primò duo requiri, ut aliquis ſiat Bigamus. Primum, quod bis contrahat matrimonium, validè, vel invalidè verè, vel ſimilitudinariè; ſecundò, quòd interveniat copula. Ratio hujus eſt: quia ut inquit Innocent. III. cap. *debitum* De Bigamis, Sacramentum Matrimonii ante conſummationem ſolùm ſignificat unionem verbi cum Eccleſia per charitatem: at verò poſtquam eſt conſummatum, ſignificat unionem realem Chriſticum cū Eccleſia, me diante unionē aſſumpta, quam nunquam dimiſſit, & ideò qui contrahit duo matrimonia, ſi ea conſummet, non repræſentat perfectè hanc unionem. Ita in terminis *Avil. cit. §.*

F ii

ſequi.

Sequitur secundò ex dictis.

205 Notatio Secunda. Resolvunt secundò, eodem modo reputari Bigamum quoad effectum dispensationis, qui cum quatuor, aut pluribus uxoribus consummavit matrimonium, ac qui cum duabus tantum. Undè in petenda dispensatione satis est explicare, se duo contraxisse matrimonia, quamvis contraxerit quatuor, vel plura. *Navar. Henriq. Avil. cit. §. Ultima conclusio. Gibalin. cap. 3. quæst. 4. Expositio, & confirmatio Proposition. n. 3.*

206 Notatio Tertia. Resolvunt tertio, solum esse Bigamum interpretative, qui duas uxores habuit, unam legitimam, & alteram invalidè, vel simul, quia vivebat prima, vel successivè, propter aliquod impedimentum consanguinitatis, vel affinitatis, dummodò cum utraque consummaverit. Quod *Avil.* tenet, sive matrimonium invalidum præcedat, sive subsequatur. Et dicitur: *Consanguinitatis, vel affinitatis*, nam si unum matrimonium sit nullum ex defectu consensùs, quia contraxit delusoriè, solum ad obtinendam copulam, non erit Bigamus. *Avil. cit.*

207 Notatio Quarta. Resolvunt quartò, nec interpretative esse Bigamum, qui duo contraxit matrimonia, & utrumque invalidum propter aliquod impedimentum. *Ita cum. Henriq. Avil. cit. §. Sed partem negativam.* Ratio est: quia non invenitur expressum in jure. Neque obstat cap. *Nuper* De Bigamis, ubi decernitur, *Bigamus Sacerdos, qui contraxit, invalidè.* Non, inquam, obstat: quia Textus iste non decidit nostrum casum, ut fatetur *Sotus apud Avil. cit.* nam ille Presbyter jam contraxerat matri-

monium similitudinarium, validum tamen. *Navar. Avil. cit. §. si obijcias.*

208 Notatio Quinta. Resolvunt quinto, non esse Bigamum primò, qui uxorem prius à se ipso defloratam ducit; secundò, qui cognoscit uxorem vi, fraude, aut dolo oppressam ab adultero. Tertio, qui pendente lite de adultero uxoris, illam, jubente iudice, cognovit. Quartò, qui recipit uxorem suam, quæ ex falsa ipsius mortis fama secundas nuptias iniverat. Hæc, & hujusmodi alia quam plurima resolvit ex DD. *Gibalin. cap. 3. quæst. 4. per totam, præsertim à n. 25.* Quia tamen nostrum non est examinare: quis sit, vel non sit Bigamus? Sed solum, supposita Bigamia, disputare: quàliter in ea dispensare possint Brasiliæ Episcopi? Ideò sit sequens.

S E C T I O VII.

De Dispensatione Bigamiæ.

209 **N**otatio Prima. An possint Brasiliæ Episcopi dispensare in Bigamia interpretativa, & similitudinaria? R. affirmative. Ratio est: quia in potestate dispensandi in quibuscumque irregularitatibus, quæ Brasiliæ Episcopis conceditur, solum excipitur Bigamia vera, non autem interpretativa, aut similitudinaria: ergo in his etiam possunt dispensare, cum exceptio firmet regulam in contrarium, ut cum communi DD. diximus n. 181. Accedit, quòd in Bigamia similitudinaria affirmet *Avil. cit. dub. 4. §. Quarta conclusio*, posse

posse Episcopos de jure ordinario dispensare, & cum interpretativa mitius agendum de jure, quam cum verà, ut patet.

210 Notatio Secunda. An possint Brasiliæ Episcopi dispensare in Bigamia verà: R. affirmative, dummodò sit præcisa necessitas operariorum. Constat ex Indulto, ibi: *Dispensandi in quibuscumque irregularitatibus, & in his etiam dubiis casibus*, (Bigamia verà, & Homicidio voluntario) *si præcisa necessitas operariorum ibi fuerit*.

211 Dices. Irregularitas Bigamiæ est de jure divino: ergò neque Papa, neque ejus delegatus possunt in ea dispensare. Antecedens patet ex D. Paulo 1. *ad Thimoth. cap. 3.* ubi dicit *Apostol.* Episcopum, vel Sacerdotem debere esse *unius uxoris virum*. Undè cap. 2. De Bigam. dicitur. *Non licet contrà Apostolum cum Bigamis dispensare, ut promoveri possint ad Ordines*.

212 R. negando antecedens. Ad probationem R. cum *Soto, Avil. cit. §. Sed contrà*, & cum *Leurenio*, quem citat, & sequitur *Lacroix. lib. 4. n. 769.* D. Paulum loco citato non loqui tanquam Apostolum promulgando jus Divinum, sed tanquam Episcopum, & Pastorem Ecclesiæ condendo leges Ecclesiasticas, & humanas. Undè patet ad Textum in cap. 2. De Bigam. *Non licet &c.* ibi enim non dicitur Papam, aut ejus delegatum non posse dispensare, sed tantum insinuatùr difficultas dispensandi, quæ tamen tollitur in nostro casu, si fuerit præcisa necessitas operariorum. Quæ autem futura sit, & undè commensuranda talis necessitas? Diximus à n. 110.

S E C T I O. VIII.

Quid, & quotuplex sit Homicidium voluntarium?

213 **N**otatio Unica. Quid sit Homicidium voluntarium? R. Homicidium Voluntarium aliter usurpari à Theologis, & aliter à Juristis. Theologi enim Homicidium voluntarium dicunt, quod est volitum in se, vel in causa, directè, vel indirectè, sive ex casu, sive ex proposito contingat. Undè in acceptione Theologica etiam Homicidium casuale dicitur voluntarium, quoties ante illius commissionem non adhibetur diligentia omnino necessaria, nè committatur. Sic sagittam jaciens in feram, dubius, an in hominem, peccat graviter, & fit Homicida voluntarius Theologicè, si hominem occidat.

214 Homicidium verò casuale, & fortuitum vocant Theologi, quod omni prorsus modo involuntarium est, quatenus neque in se, neque in sua causa, neque directè, neque indirectè volitum fuit, sed omnino præter intentionem, & prævisionem agentis accidit; ut si, dum æs campanum pulsatur, casu decidat, & subjectum hominem conterat, Homicidium fortuitum erit, nec pulsanti campanam poterit tribui ad culpam. Quia igitur Theologi culpam duntaxat attendunt, omne Homicidium culpabile dicunt voluntarium, quocumque modo voluntarium sit; quod autem expers est culpæ, quamvis objectivè, & materialiter iniquum sit, dicunt casuale, & fortuitum.

215 **E**t contra Juristæ illud tantum Homicidium voluntarium nominant,

minant, quod est directe volitum, sive in se, sive in sua causa proxima necessaria, & inseparabili, atque ut tali cognita: nam qui prout sic vult causam ponere, vult etiam Homicidium ab ea inseparabile; ut patet in eo, qui venenum presentissimum propinat alteri; talis enim vult necessario mortem extali veneno certo, & necessario secuturam.

216 Homicidium autem casuale, & per ordinem ad questionem de irregularitate nominant Juristæ, quod est indirecte tantum voluntarium, & prout sic distinctum à directe voluntario, ut constat ex *Trid. Sess. 14. cap. 7.* ubi per Homicidium casuale non intelligit Tridentinum homicidium ita casuale, & fortuitum, ut prorsus inculpabile sit, hoc enim nullam parit irregularitatem, ut tenent communiter Doctores; sed Homicidium, quod aliquo modo est culpabile, adeoque voluntarium saltem indirecte, alias non puniretur tam gravi pœna, qualis est irregularitas. His notatis, sit.

SECTIO IX.

De Dispensatione Homicidii voluntarii.

217 **N**otatio Prima. An possint Brasiliæ Episcopi dispensare in Homicidio voluntario? R. affirmative. Constat ex Indulto ubi: *Dispensandi in quibuscumque irregularitatibus... & in his etiam duobus casibus* (Bigamia vera, & Homicidio voluntario) *si tamen quoad Homicidium voluntarium, ex huiusmodi dis-*

pensatione scandalum non oriatur: ergo si concurrant conditiones à Pontifice requisitæ, etiam in irregularitate Homicidii voluntarii dispensare possunt Brasiliæ Episcopi. Unde deducuntur sequentia.

218 Notatio Secunda. Brasiliæ Episcopi possunt dispensare cum Homicida voluntario, non solum ad Ordines Sacros, & illorum usum, sed etiam ad obtinenda, vel retinenda beneficia Ecclesiastica simplicia, vel curata. Ratio est: quia in *Trid. Sess. 14. de Reform. cap. 7.* non solum prohibetur Episcopus conferre Ordines, & illorum usum permittere Homicidæ voluntario, seu etiam illi conferre dignitates, & quæcumque beneficia Ecclesiastica simplicia, vel curata, aut eorum retentionem permittere: & tamen ex Indulto Apostolico conceditur Brasiliæ Episcopis conferre Ordines Sacros, & illorum usum permittere Homicidæ voluntario, ut Notatione præcedenti vidimus: ergo etiam cum illo dispensare ad obtinenda, vel retinenda quæcumque beneficia Ecclesiastica simplicia, vel curata, cum ad hoc nulla fiat restrictio in Indulto.

219 Notatio Tertia. Brasiliæ Episcopi possunt dispensare in Homicidio casuali. Ratio est: quia Homicidium casuale distinguitur à voluntario per hoc, quod casuale fiat non ex proposito, sed casu, fortuito, ut in rixa subito contingente, quando succensus ira occidit authorem rixæ. *Avil. p. 7. disp. 6. Sect. 5. dubit. 5. §. secunda conclusio*: voluntarium vero fiat non casu, & fortuito, sed ex proposito, seu, ut loquitur *Trid. cit.* per insidiam, & infidias: in privilegio autem Brasiliæ excipitur solummodo

dò Homicidium voluntarium sub certis conditionibus, de quibus suo loco.

220 Notatio Quarta. Etiam in Irregularitate ex defectu perfectæ lenitatis dispensare possunt Brasiliæ Episcopi. Ratio est: quia licet occisio iusta aliquando dicatur Homicidium, tamen non comprehenditur in exceptione Homicidii voluntarii: Homicidium enim voluntarium, utpotè iniustum, est crimen: occisio verò iusta non est crimen, ut patet: ergò quanvis in Privilegio Brasílico exciperetur omninò Homicidium voluntarium, adhuc tamen non excipitur potestas dispensandi in irregularitate ex defectu perfectæ lenitatis. Id, quod etiam extenditur ad potestatem dispensandi cum Iudice, Teste, & aliis, qui concurrunt ad mortem, atque etiam cum milite, qui in bello iusto alios occidit. *Ita cum Banez, & aliis Avil. p. 7. disp. 6. Sect. 5. dubit. 1. §. secunda conclusio.*

221 Notatio Quinta. In Homicidio facto causa propriæ defensionis, quamvis excedatur moderamen inculpatæ tutelæ: In mutilatione gravi alicujus membri principalis: Postremò in omnibus casibus, de quibus *Barbos. part. 2. allegat. 39. à n. 46.* dispensare possunt Brasiliæ Episcopi. Ratio est: qui Brasiliæ Episcopi possunt dispensare etiam in Homicidio voluntario, sub certis conditionibus: ergò à fortiori in omnibus casibus, qui non sunt propriè Homicidium voluntarium: nam qui potest maius, potest, & minus in eodem genere, ut est tritum in jure. Quinam autem reputandi sint Homicidæ voluntarii? Videatur apud AA. præsertim *Avil, & Gibalin.* sæpè citatos.

S E C T I O X.

De Conditionibus ad dispensandum in Homicidio Voluntario.

222. **D**Uæ conditiones requiruntur, ut Brasiliæ Episcopi dispensent in Homicidio voluntario. Prima est, quod detur præcisa operariorum necessitas. Secunda, quod ex dispensatione scandalum non oriatur. De prima conditione diximus affatim à n. 101. Et licet dictio *præcisa* videatur novam inducere necessitatem; tamen quia loco citato diximus cum *Anacleto* talem necessitatem non consistere in indivisibili, sed potius suscipere magis, & minus; ideò in ejus mensura taxanda non est, cur hic immoremur. De secunda igitur conditione requisita.

223 Notatio Prima. An scandalum oriatur ex dispensatione Homicidii voluntarii, quod alibi est publicum, & hic, ubi dispensatur, occultum? R. negativè. Ratio est primò: quia nullum oritur scandalum ex eo, quod publicè denunciatus, & vitandus in uno loco, in alio non vitetur, ubi non est publicè denunciatus. *Sanch. Avil. Castr. Pal. Burgh. apud Lacroix. lib. 7. n. 187.* ergò similiter nullum oritur scandalum ex eo, quod Homicidium dispensetur, ubi est occultum, licet alibi sit publicum. Ratio est secundò: quia ex dispensatione Homicidii occulti nullum esse potest scandalum: nostrum autem Homicidium, ubi dispensatur, est occultum. *Avil, & alii cum Sanch. in Decalog. lib. 2. cap. 11. n. 20.*

224 Notatio Secunda. An scandalum

dalum oriatur ex dispensatione Homicidii voluntarii ad forum contentiosum deducti? R. cum distinctione, & dico primò. Ex dispensatione Homicidii, post litis contestationem, id est, postquam inter partes super Homicidio commisso contenditur, negando, vel confitendo, quo actu inducitur litis contestatio, *Barbos. part. 2. allegat. 39. n. 29.* tunc scandalum oritur. Ratio est: quia turbatur tribunal, quo inquiritur de Homicidio puniendo: hoc autem non fit sine scandalo: est enim ratum habere Homicidium, vel saltem aliquo modo cooperari, nè malefactores puniantur.

225 Dico secundò: Ex dispensatione Homicidii ante litis contestationem, id est, antequam inter partes super Homicidio commisso contendatur, negando, vel confitendo; tunc non oritur scandalum. Ratio est primò: quia forum contentiosum talem sonat, ac iudicium: Iudicii verò solummodò post litis contestationem dicitur propriè tale. Ratio est secundò: quia forum contentiosum nihil differt à lite mota; at lis non dicitur mota nisi postquam inter partes contenditur, negando, vel confitendo. *Barbos. cit.* Hoc autem intellige de scandalo orto ex perturbatione iudicii; aliunde autem scandalum oriri poterit, si quis de Homicidio infamatus sit; cum publica infamia de Homicidio laborare quis poterit, quamvis nunquam ejus delictum deducatur ad forum contentiosum.

226 Notatio Tertia. An scandalum oriatur ex dispensatione Homicidii voluntarii ad forum contentiosum deducti, non tamen probati? R. negative. Ratio est: quia tale Homicidium reputatur occultum, nec dicitur deductum cum effectu,

ex quo probatum non fuit. *Barbos. cit. n. 32.* ergo ex ejus dispensatione scandalum non oritur. Quod etiam viget primò, tametsi Homicida mediis depravatis absolvatur. *Barbos. cit. n. 33.* Viget secundò, accusator per annum tacuit. *Barbos. cit. 34.* Ratio utriusque est: quia in primo casu per absolutionem Iudicis, & in secundo per taciturnitatem accusatoris tollitur scandalum.

227 Notatio Quarta. An scandalum oriatur ex dispensatione Homicidii voluntarii, ad forum contentiosum deducti, sed jam finito iudicio puniti? R. negative. Ratio est: quia supplicio purgatur crimen, & nihil authoritatis detrahitur Iudici, qui jam est functus officio suo, ut cum praxi tenet *Avil. part. 7. disp. 10. dubit. 7. §. conclusio est.*

228 Notatio Quinta. An scandalum oriatur ex dispensatione cum Paulopolitanis, qui ad venandos Indos proficiscuntur, & in eorum venatione multos occidunt. R. affirmative. Ratio est, quia licet Paulopolitani à teneris huic venationi assuescant, attamen id à viris probis, & sapientibus reprehenditur, & homicidia ab ipsis injuste patrata judicantur: ergo cum notum est eos talia homicidia perpetrasse, dabitur scandalum, si cum ipsis dispensetur; utpote qui publica infamia laborant: infamia autem hic sumitur pro publica fama de crimine Homicidii, non pro ignominia, quia Homicida irregularis est, quamvis Homicidium illi probro, & ignominie non sit.

229 Et hæc sit ratio, seu regula generalis, quæ pro omnibus Notationibus de non orto scandalo hucusque factis maximè observari debet:

det : quia scilicet scandalum , quod vitari debet in ejusmodi dispensationibus, non sufficit esse quaecumque, sed debet esse maximum, & supponens personam publicè infamatam ex ipso homicidio commissio : quandiu enim aliquis ex crimine non laborat publica infamia, tandiu non datur scandalum publicum, *Henriq. Rodrig. Navar. Suar. Molin. Azor*, quos refert, & sequitur *La Croix lib. 6. part. 3. n. 870.*

230 Observandum deinde primò, quod si quis duo homicidia cômisit, & de primo homicidio jam dispensatus fuit, impetratio dispensationis pro secundo homicidio non valet, nisi fiat mentio de dispensatione data pro primo. *Guilielm. Bald. Felin. Navar. Avil part. 7. disp. 6. Sect. 5. §. Dubitatur tertio.*

231 Observandum secundò, quòd qui occidit Presbyterum, & in petenda dispensatione solum dicit, se occidisse hominem, non maneat tutus, nec dispensatio fit valida juxta *Navar. Avil. part. 7. disp. 10. §. Dubitatur octavo.* Contra verò talem dispensationem esse validam, tenent *Sanch. Laym. & alii cum Dian. apud La Croix lib. 1. n. 806.*

SECTIO XI.

De subjectis, & forma dispensationis.

232 **N**Otatio Prima. Quænam sint personæ, cum quibus Episcopi dispensare possint? R. Hoc dubium jam resolutum manet à n. 9. & 12. Unde nihil est de novo addendum præter verba, quæ juvat adducere ex *Avil. part. 7. disp. 10. dub. 6. §. Tertio notandum est,*

ibi: *Præterea dico cum Henriq. cap. 18. n. 4. quòd dum Prælatas Religionis, aut Episcopus mittit subditum, ut ordinetur, censetur concedere suas vices Episcopo ordinanti, ut dispenset in defectu occurrenti, aut oblito.*

232 Notatio Secunda. An si Episcopus dispensationem injustè neget, ideòque ejus subditus ad Metropolitanum appellet, possit Metropolitanus dispensare cum appellante? R. affirmativè. Ratio est: quia subditus Episcopi in causis ad Archiepiscopum per appellationem devolutis est etiam ejus subditus, cap. 1. de Offic. delegati, cap. duo de Offic. ordinarii, & apertius cap. *Pastoralis* eodem titul. *Cum in eum (suffraganti subditum) exceptis quibusdam articulis nullam habeat potestatem:* ex articulis autem, in quibus potestatem habet Metropolitanus in suffraganei subditum, unus est, si per appellationem causa ad ipsum deferatur, vel negata absolute à Suffraganeo, impleretur auxilium Metropolitanus, ut ex misericordia dispentet. *Henriq. lib. 14. cap. 18. n. 3. Avil. part. 7. disp. 10. dubit 6. §. Secundò notandum est, Sanch. in Decalog. lib. 4. cap. 38. n. 12. Castr. Pal. de Censur. disp. 6. punct. 7. n. 6. & alii, quos tacito nomine refert La Croix lib. 7. num. 469.*

234 Notatio Tertia. An in omnibus Irregularitatibus, in quibus Episcopus potest dispensare cum suis subditis, possit etiam dare facultatem alteri, ut dispenset secum ipso? R. affirmativè. Ratio generalis est: quia talis jurisdictio non est contentiosa, sed gratiosa: ergò bene potest Episcopus eam committere alteri, ut eam exercent in ipsummet. *Ità in terminis cum Henriq.*

riq. Palud. & Maiol. Avil. part. 7. disp. 10. dub. ultimo. Ratio verò specialis est: quia in *Facult. Catalog. n. 28.* conceditur Brasiliæ Episcopis, ut facultates sibi concessas possint alteri communicare: ergò ab illo, cui communicaverint, poterunt Episcopi dispensari, aliàs deterioris essent conditionis, quam ejus subditi.

235 Notatio Quarta. An dispensatio irregularitatis habeat determinata verba, aut aliquam certam formam? R. negativè. Ratio est: quia nulla determinata verba, nec certa ulla forma dispensationis as-

signantur in jure. *Gibalin. cap. 6. quæst. 4. in fine.* Nihilominus conveniens forma, quam ex *Henriq. approbat Avil. cit. part. 7. disp. 10. §. Et in primis, esse potest: Dispensio tecum in irregularitate, quam contraxisti propter talem causam.* Si verò Irregularitates fuerint plures, forma erit: *Dispensio tecum in hac, & illa irregularitate, quas contraxisti propter talem, & talem causam:* vel alio quovis modo, dummodò sit intentio dispensandi. Videatur *Tambur. de Censur. lib. 10. tract. de Irregularit. capit. 23. §. 4.*

DISPUTATIO QUARTA.

DE TERTIA FACULTATE PONTIFICIA,

Q U Æ

BRASILIAE EPISCOPIS CONCEDITUR.

SECTIO I.

De ætate ad Ordines requisita.

236 **T**ertium Indultum Apostolicum. *Dispensandi super defectu ætatis unius anni ob operariorum penuriam, ut promoveri possint ad Sacerdotium, si aliàs idonei fuerint.*

237 Notatio Prima. An Tonsura, & Ordines Minores dari possint ante usum rationis? R. negativè cum *Sanch. lib. 7. consil. cap. 1. dub. 33. n. 15. & aliis communiter.* Ratio est: quia in *Trid. Sess. 23. cap. 4. de*

Reform. statuitur, ut Ordinandi prima Tonsura sciant rudimenta fidei, & legere, & scribere, & *cap. 5.* quòd Ordinandi ad Minores Ordines bonum à Parocho, & Magistro scholæ testimonium habeant, & *cap. 11.* quòd sciant Latinam linguam; sed hæc non habentur ante usum rationis: ergò. An verò usus rationis veniat regulariter septennio? Affirmant *Mandosius* apud *cit. Sanch.*

238 Notatio Secunda. An Ordines Minores dari possint, septennio completo? R. affirmativè. Ratio est: quia temporum Interstitia, quæ postulat *cap. In singulis* distinct. 77. non sunt jam in usu, neque ætas illic præscripta, ut cum aliis tenet *Sanch.*

Sanch. cit. n. 17. An verò sit mortale conferre Minores ante usum rationis? Affirmat *Sanch. citat. n. 16.* Negat vero *Henriq. ibidem.*

239. Notatio Tertia. Quænam ætas ad Sacros Ordines requiratur? R. ad Subdiaconatum requiri v. g. simum secundum annum: ad Diaconatum vigesimum tertium: & vigesimum quintum ad Presbyteratum. *Trid. Sess. 23. cap. 12. de Reformat.*

240. Notatio Quarta. An sufficiat ut prædicti anni sint incepti? R. affirmative: ad Subdiaconatum enim sufficit 21. annus, & unica dies: ad Diaconatum 22. & dies una: & ad Sacerdotium 24. & unica dies. *Sanch. cit. n. 4.* Impletur hodiè v. g. ætas 24. annorum: potest quis post mediam noctem ordinari Sacerdos. *Sanch. cit. n. 7.* Ratio est: quia in favorabilibus dies incepta habetur pro completa. Non tamen antea, neque etiam in ipso ultimo die, quo implentur 24. anni. *Sanch. n. 6.* Ratio est: quia in ultimo die, in quo implentur 24. anni, nullo modo attingitur 25. annus, qui saltem inchoatus ad Sacerdotium requiritur.

SECTIO II.

Qualiter ætas ad Ordines computari debeat?

241. **N**otatio Prima. Qualiter ætas ad Ordines computanda? R. computandam esse non à die conceptionis, sed à die Nativitatis, etiam, si quis nascatur, cæso matris utero. *Sanch. cit. n. 8.* Ratio est: quia generali usu receptum est ita computari, nempe, non à die conceptionis, sed à die Nativitatis.

242. Notatio Secunda. Pro legitima ætate ad Ordines negat cum multis *Barbos. p. 2. allegat. 16. n. 2.* Curandum esse de die Bissexti. Probabiliter verò affirmant. *Salmanticens. tom. 2. tract. 8. de Ordine, cap. 5. punct. 1. n. 33. cum Sanch. de Matrim. lib. 2. disp. 24. n. 22.*

243. Notatio Tertia. Ætas ad Ordines requisita, ex præcepto Ecclesiæ constituta est; *Trid. loc. cit.* Neque enim de jure Divino aliquà fuit determinata ætas ad necessitatem Sacramenti Ordinis. Unde si hujusmodi Sacramentum pueris, furiosis, vel amentibus, qui usu rationis carent administraretur, characterem in eorum animam imprimeret. *D. Bonav. Navar. Vasq. & alii, quos affert Barbos. cit. n. 4. & 5.*

244. Notatio Quarta. Non est nostrum referre, quot, & quales pœnæ sint à jure statutz contrà Ordinantes aliquem, qui non habeat ætatem ad Ordines requisitam, nec etiam contrà sic ordinatos. Videatur *Barbos. cit. à n. 7.* Nihilominus quia hic quæstionem curiosam excitant *Salmanticens. proximè citati n. 34.* imperare mihi non possum, quin eam transcribam, & notitiam, quam sine fictione didici, aliis sine invidia communicem.

SECTIO III.

Dubium incidens, & curiosum.

245. **N**otatio Unica. An si quis Sabbato Sancto nascetur anno, in quo Pascha die 10. Aprilis caderet, posset, decursis 24. annis, eodem die Sabbati ordinari, si in illo anno Pascha incidere-

ret die 10. Martii? Et videtur affirmativè respondendum. Primò, quia ætatis annus computari debet juxta ritum Ecclesiæ, maximè in his, quæ ex ejus præcepto requiruntur; sed Ecclesia annum Ecclesiasticum computat de festo in festum, & ideò est probabile privilegia Bullæ Cruciatæ debere intelligi de anno in annum à sua publicatione juxta hunc modum computandi annum Ecclesiasticum: ergò.

246 Secundò; quia annus requisitus ad Interstitia temporum pro Ordinibus Sacris hoc modo computari debet, & ideò si quis Subdiaconom Sabbato Sancto reciperet eo anno, quo incideret Pascha 10. Aprilis, posset anno sequenti, servatis debitis Interstitiis, ordinari Diaconus, si Pascha incideret 10. Martii; quia annus ille ex jure Ecclesiastico requisitus debet de anno Ecclesiastico intelligi, & juxta computum Ecclesiæ, quæ annum Ecclesiasticum de festo in festum instituit: ergò eodem modo, & propter eandem rationem philosophandum est in nostro casu.

247 Hæc certè videbantur hanc opinionem probare; sed quia nullum vidimus in terminis eam excitantem, aliorum judicio remittimus: maximè, quia eadem est ratio in professione Religiosa, si modo dicto emitteretur, videlicet, si quis in die Parasceve, vel Sabbato Sancto ingrederetur Religionem anno, quo die 10. v. g. Aprilis incideret, & anno sequenti die etiam Sabbati Sancti incidentis die 10. Martii profiteretur: nullus enim esse validam hanc professionem diceret: & quia non est facile assignare disparitatem; ideò brevitati, quam profitemur, consulentes, à resolutione abstinere-

mus, & illam aliorum placito remittimus.

S E C T I O IV.

De Ætate ad Ordines dispensanda secundum jus commune.

248 **N**otatio Unica. An de jure communi possint Episcopi dispensare in ætate ad Ordines requisita? R. negativè cum *Navar. Sylvestr. S. Antonin. & aliis*, quos refert *Sanch. lib. 7. consil. cap. 1. dub. 33. n. 18.* Ratio est: quia nullus est Textus, ex quo constet ejusmodi potestatem esse Episcopis ordinariam.

S E C T I O V.

De Ætate ad Ordines dispensanda juxta Facultates Pontificias, Brasilie Episcopis concessas.

249 **N**otatio Prima. An Brasilie Episcopi possint dispensare in ætate ad Ordines requisita? R. affirmativè: constat enim ex Indulto, quod habent à Sede Apostolica concessum.

250 Notatio Secunda. Qualiter possint dispensare Brasilie Episcopi? R. posse dispensare super defectu ætatis unius anni ob operariorum penuriam, ut promoveri possint ad Sacerdotium. Constat ex eodem Indulto.

251 Notatio Tertia. An ille ætatis annus, in quo dispensare possunt Brasilie Episcopi, intelligi possit de anno deficiente ad Subdiaconom,

natum, vel Diaconatum, vel Sacerdotium indeterminatè? Vel potius sumi debeat de anno deficiente ad Sacerdotium determinatè. Ratio dubitandi est: quia in Privilegio datur facultas dispensandi super defectu ætatis unius anni, ut promoveri possint ad Sacerdotium: Subdiaconatus autem, & Diaconatus non sunt simpliciter Sacerdotium. Non obstante hac ratione dubitandi.

252 R. prædictum ætatis annum intelligi posse de anno deficiente ad Subdiaconatum, vel Diaconatum, vel Sacerdotium indeterminatè. Probatur primò ex cap. *ex parte tuâ*. De decimis, ibi: *quia ubi maius conceditur, minus concessum esse videtur*. Ex cap. *Per venerabilem*. Quia filii sint legitimi; ibi: *quod in maiori conceditur, licitum esse videtur, & in minori*; atqui Subdiaconatus, & Diaconatus, sunt quid minus Sacerdotio: ergò si Brasiliæ Episcopi possunt dispensare in uno ætatis anno ad Sacerdotium, etiam possunt ad Subdiaconatum, vel Diaconatum.

253 Probatur secundo; Nam quando minus est annexum cum maiori, vel in eo inclusum; tanquam pars ejus, tunc dispensatio in casu maiori extenditur ad minorem: quia concessio toto, partes concessæ videntur. Ut dispensatio ad Sacerdotium extenditur ad omnes inferiores Ordines. Ità interminis *Dian. part. 8. tract. 3. Resolut. 41. §. limitanda est tamen opinio nostra*.

254 Probatur tertio. Quia ad partes sub toto comprehensas extenditur dispensatio, juxta Regulam 80. *in toto partem non est dubium contineri*, de Reg. jur. in 6. *Nogueyr. quæst. singul. disp. 1. de*

Sacram. quæst. 23. de Ordine, n. 4. Quod autem Subdiaconatus, & Diaconatus in Sacerdotio comprehendantur, & contineantur, probat cum multis *P. Amicus tom. 5. disp. 6. Sect. 2. n. 16*. Et ex *Amic. & cit. Regul. concludit Dian. cit. Resol. 32. ibi*: Unde si cum aliquo dispensatur in Sacerdotio; consequenter dispensatur in reliquis Ordinibus à Sacerdotio præsuppositis. Et hinc patet ad rationem dubitandi suprapositam.

255 Confirmatur: quia dispensatio matrimonialis concessa in gradu proximiori v. g. in 2. gradu consanguinitatis; eò ipso censetur concessa in gradu remotiori v. g. in 3. ejusdem consanguinitatis; pro quo fuit supplicatum, & hoc, quia tertius gradus, utpotè conjunctio minor, includitur in secundo, tamquam in maiori: ergò propter eandem rationem dispensatio concessa pro Sacerdotio, benè potest applicari reliquis Ordinibus minus principalibus, & in ipso Sacerdotio inclusis.

256 Si igitur Petrus v. g. habeat vigesimum primum ætatis annum inchoatum; benè potest Episcopus illum ordinare; & promoveri ad Subdiaconatum, licet ad hunc Ordinem aliundè requiratur vigesimus secundus ætatis annus, saltem inchoatus. similiter si Paulus v. g. habeat vigesimum secundum ætatis annum inchoatum, benè potest Episcopus illum ordinare, & promoveri ad Diaconatum; licet ad hunc Ordinem aliundè requiratur vigesimus tertius ætatis annus, saltem inchoatus.

257 Ita tamen in tali hypothesi ordinandi sunt Petrus, & Paulus Subdiaconatu, vel Diaconatu, ut in susceptione ulteriorum Ordinum fervent

servent postea Interstitia, nè Sacerdotium recipiant, nisi per annum ante legitimam ætatem, juxta Indultum Apostolicum.

SECTIO VI.

De causa ad præcedentem dispensationem requisita?

258 **N**otatio Unica. Si autem quæras: quæ causa requiratur, ut Episcopus dispense cum Petro, vel Paulo in uno ætatis anno ad Subdiaconatum, vel Diaconatum? R. nullam novam causam requiri, sed sufficere illam ipsam, quæ ad dispensandum in ætate ad Sacerdotium sufficit, nempe operariorum penuria. Ratio est primò: quia nomine operariorum veniunt etiam Subdiaconi, & Diaconi, quatenus hi etiam habent distincta officia, & ministeria singulis propria, in quibus Ecclesiæ serviunt.

259 Ratio est secundo: quia si Doctores allegati Notat. præced. per totam, dicunt dispensatum ad Sacerdotium, eò ipso intelligi dispensatum ad Subdiaconatum, vel Diaconatum, rectè infertur nullam novam causam requiri pro dispensatione ad Subdiaconatum, vel Diaconatum, sed sufficere eandem, quæ allegata fuit pro dispensatione ad Sacerdotium.

260 Declaratur. Nova causa solum est necessaria ad dispensationem obtinendam, non verò ad jam obtentam: sed sic est, quòd Doctores citati conveniant in eo, quòd dispensatus ad Sacerdotium intelligatur etiam dispensatus ad Subdiaconatum, vel Diaconatum: ergò

non est, cur nova causa allegetur pro dispensatione ad Subdiaconatum, vel Diaconatum, sed sufficit eadem, quæ pro dispensatione ad Sacerdotium assignatur, nempe operariorum penuria.

261 Potest igitur contingere, ut in hoc, aut illo loco, aut etiam per totam Diocesim pauci existant Sacerdotes, qui prædicando, cantando in solemnibus, & aliis ministeriis Ecclesiasticis vix sufficient, aut si existant plures, fortasse sint talibus officiis obeundis minus idonei, quam qui petunt fieri Subdiaconi, vel Diaconi. In hoc casu censeo posse Episcopum anticipare tempus, dispensando in uno ætatis anno cum supplicantibus, eosque promovere ad Subdiaconatum, vel Diaconatum (sicut alias potest ad Sacerdotium) ob operariorum penuriam: quòd ego in hac Fluminensi Diocesi ob has omninò rationes practicum vidi.

SECTIO VII.

De Personis in ætate dispensandis.

262 **N**otatio Prima. Quæ sint personæ, cum quibus Episcopi dispensare possunt in ætate ad Ordines? R. ex dictis à n. 9. & n. 120. constare dispensandos ab Episcopo debere esse ejus Subditos, vel ratione originis, vel domicilii, vel titulo Beneficii, vel alio quovis titulo. Sic qui aliundè accedit cum dimissoriis, in quibus rogatur Episcopus, ut in ætate dispense cum dimisso: aut etiam Regularis, cujus Superior idem rogat, quo ad hoc subjiciuntur Episcopo, ut

ut ab illo dispensentur. Vide *loc. cit.*

263 Notatio Secunda. An Brasiliæ Episcopi possint etiam dispensare cum habentibus simile privilegium, eoque utentibus, ita ut privilegiatus ad Ordines suscipiendos accedat in duplici ætatis anno dispensatus, altero à privilegio suo, altero ab Episcopo? Sensus est. Societas J E S U v. g. habet privilegium, ut utriusque Indiæ Provinciales possint subditos suos ad Ordines Sacros promoveri per annum ante legitimam ætatem à Tridentino requisitam. Concessit S. Pius V. die 4. Januarii anno 1569. & prorogavit ejus Successores usque ad Benedictum XIII. qui die 12. Decembris anno 1729. confirmavit, & prorogavit per Bullam, quæ incipit: *Animarum saluti. Compend. Indic. Romæ impresso*, anno 1730. Verb. *Ordines* §. 3. & verb. *India*, §. 2.

264 Dubium modò est: An possint prædicti Provinciales cum suis subditis dispensare in uno ætatis anno, & deinde facta, aut etiam non facta mentione de istiusmodi dispensatione, ulterius rogare Episcopum, ut cum ordinandis dispenset in alio ætatis anno, & prout sic ordinabuntur Societatis Homines in dupplici ætatis anno dispensati? Ad dubium sub his terminis propositum.

265 R. affirmativè. Probatur primò: quia si jam habenti privilegium celebrandi per duas horas, v. g. ante ortum solis, concedatur privilegium celebrandi per horam ante ortum solis; hora celebrandi concessa per novum privilegium ita accipienda est, ut antea privilegiatus per duas horas possit deinceps celebrare per tres horas ante

ortum solis. *Rodrig. tom. 1. quæst. Regul. quæst. 42. art. 2. Suar. disp. 80. de Euchar. Sect. 4. §. Tertia exceptio. Tambur. de jure Abbat. tom. 2. disp. 5. quæst. 7. Filliuc. tract. 5. cap. 4. quæst. 7. n. 112. & alii quamplures apud Pascalig de Sacrific. Missæ quæst. 426. num. 6. Sed omnibus clarius. Castr. Pal. tract. 22. disp. unic. punct. 7. n. 13. §. Quinta sumitur: ergo similiter, si cum Regulari, qui à privilegio suo jam est dispensatus in uno ætatis anno, velit Episcopus dispensare super defectu ætatis unius anni, talis annus intelligendus est de anno illo, in quo Regularis nondum est dispensatus.*

266 Probatur antecedens, & consequentia: quia Gratia ita accipienda est, ut aliquid operetur, ac de novo conferat, ut cum multis latè probavimus à n. 7. & n. 94. & n. 96. Neque contenti esse debemus, ut nova gratia solum confirmet, quòd aliàs jam nobis licitum erat, ut benè *Castr. Pal. de Privileg. tract. 3. disp. 4. punct. 9. n. 4.* ergo Gratia, quam Episcopus facere potest, dispensandi cum Regulari in uno ætatis anno, ita accipi potest, ut aliquid operetur, ac de novo conferat. Subsumo: Sed in figurato eventu solum aliquid operabitur, ac de novo conferet, si præter ætatis annum, in quo Regularis jam est dispensatus, in alio ætatis anno cum eodem dispenset Episcopus: ergò.

267 Probatur secundò eadem resolutio: quia privilegia, quæ sunt concessa in favorem publicum, ut sunt v. g. Indulta Apostolica, Brasiliæ Episcopis concessa, non debent censerì mera privilegia, & odia juris; sed potiùs favor, & benevolentia Principis. *Anaclet. tom.*

1. lib. 1. *Decretal. tit. 3. de Rescriptis* §. 5. n. 139. temerarium est autem, & valdè absurdum, liberalitatem Principis non ad augmentum privilegiorum, sed ad diminutionem convertere, & interpretari velle. *L. Hac saluberrima, C. De Præpos. Agent. in rebus lib. 12.*

268 Probatur tertio: quia Indultum Brasiliæ Episcopis concessum ita dicit: *Dispensandi super defectu ætatis unius anni*: ergò si Regularis à privilegio suo in uno ætatis anno jam dispensatus accedat, adhuc poterit Episcopus cum eodem dispensare super defectu ætatis unius anni, ut ait Indultum, si forte alter ætatis annus adhuc deficit Regulari dispensando. Ostenditur consequentia: nam jure suo quisque uti potest, ut tenet commune axioma; atqui Prælatus Regularis, & Episcopus habent jus utendi privilegiis suis, maximè, quia privilegia ipsa non contrariantur, immò eodem tendunt, ut scilicet in ætate ad Ordines dispensetur: ergò.

269 Probatur quarto ex absurdo, quod sequeretur ex contrario: sequeretur enim, quòd respectu Episcopi essent deterioris conditionis Regulares, quam non Regulares: sequela est absurda: ergò & illud, ex quo sequitur. Patet sequela: quia in figurato eventu non posset Episcopus, quamvis vellet, dispensare cum habentibus simile privilegium, eoque utentibus, sicut dispensat cum non habentibus tale privilegium: ergò respectu Episcopi essent deterioris conditionis Regulares, qui simile habent privilegium, quàm non Regulares, seu simile privilegium non habentes.

270 Absurdum etiam patet: quia in personis privilegiatis præ-

sumitur meritum proprium, vel hæreditarium, & quidem Regulares sunt de Ecclesia optimè meriti; quales fortassè non sunt, cum quibus Episcopus dispensat: ergò absurdum est, quod deterioris conditionis sint Regulares, quàm non Regulares. Et hujus ratio est: quia interpretatio privilegii nunquam est facienda ita stricte, ut reddat privilegium inutile, *L. non dubium, C. de Legib.* quatenus inutilem, & frustraneam actionem efficere non decet Principem: *Castr. Pal. proximè cit.* Si autem Episcopus privilegio suo uti non posset in sensu quæstionis, inutile, & frustraneum redderetur privilegium, saltem quoad tales Regulares in nostro casu.

271 Declaratur. Pontifex potest concedere Titio v. g. ut ordinetur, & fiat Sacerdos per duos annos ante legitimam ætatem à Trid. requisitam, cum ætas ad Ordines requisita solummodò sit de jure Ecclesiastico, ut cum *Barbos. diximus supra à n. 243.* ergò idem possunt duo ejus delegati, dummodo quilibet eorum habeat facultatem dispensandi in uno ætatis anno. Ostenditur consequentia à pari: siquidem non plus facit Sacerdos, qui Titium absolvit à reservatis, & simul non reservatis, quàm duo Sacerdotes, quorum alter Titium absolvit à reservatis, & alter à non reservatis: ergò similiter non plus faciunt duo Pontificum delegati, quorum quilibet habet potestatem dispensandi in uno ætatis anno, si ambo cum Titio dispensent simul, ac faceret Pontifex, si se solo cum Titio dispensaret in duplici ætatis anno.

272 Hinc infertur traditam resolutionem extendi etiam ad sæcularem

larem ordinandum, qui jam à Pontifice, vel aliundè sit dispensatus in uno ætatis anno, & deinde roget Episcopum, ut tecum ipso dispentet super defectu ætatis unius anni, declarando, aut etiam non declarando, se jam esse dispensatum, imò perindè se gerendo, ac si nondum sit dispensatus. Ratio est: quia in tali eventu prædictæ rationes sunt Sæcularibus, & Regularibus communes.

273 Dices primò. Stylus Curix est, etiam quando à Pontifice dispensatur in ætate ad Ordines, non dispensari, nisi pro tredecim mensibus ad summum, ut testatur *Lacroix lib. 6. part. 3. n. 931.* ergò. R. hunc esse stylum Curix, quando dispensatur modo ordinario, & frequenti, non autem quando dispensatur modo extraordinario, & paucis concessò, ut in nostro casu: cum constet solos Episcopos Ultramarinos, præter Germanos, tanto gaudere privilegio, prioribus concessò ob locorum distantiam, posterioribus verò ob aliàs justas causas.

274 Dices secundo. Esse contrá mentem Pontificis interpretari privilegium modo dictò: ergò. R. negando antecedens. Ratio est primò: quia privilegium Brasilicū cum concedatur in favorem publicum, est benevolentia Principis: temerarium est autem, & valdè absurdum, liberalitatem Principis, non ad augmentum privilegiorum, sed ad diminutionem interpretari, ut diximus ex leg. *Hac consultißima.*

275 Ratio est secundo: quia Privilegium Brasilicum, quamvis modo dictò interpretetur, nemini nocet: quando autem privilegium nemini nocet, est amplè interpretandum. *Castr. Pal. cit. n. 2.*

276 Ratio est tertio: quia in Privilegio Brasilico non determinantur personæ, ut diximus à n. 9. Quoties autem in privilegio non determinantur personæ, latè interpretatur. *Castr. Pal. cit. n. 5.* Illustratur vulgari illo axiomate: concessum intelligitur, quod expressè non prohibetur: atqui non invenitur expressè prohibitum, quòd possit quis duobus simul privilegiis uti, maxime; quando non contrariantur privilegia: ergò concessum intelligitur posse unumquemque suo uti privilegio.

277 Dices tertio. Ex hac doctrina sequitur, posse ordinandum obtinere dispensationem à Papa, Nuntio, Prælato, & simul ab Episcopo, & prout sic ordinabitur per quatuor annos ante legitimam ætatem à Trid. requisitam: sequela est absurda: ergò, & illud, ex quò sequitur.

278 R. primò negando maiorem; neque enim in re morali tenet hæc consequentia, nec similes. Et patet primò: nam quoad privilegiatum ad celebrandum per duas horas ante ortum solis, etiam tenent Doctores citati posse deinceps celebrare per tres horas ante ortum solis, si ei concedatur novum privilegium celebrandi per horam ante ortum solis: & tamen iidem Doctores non concedent posse ejusmodi horas ulterius, & ulterius prorogari; ita ut privilegiatus deinceps celebret, aut dicatur celebrare posse ante mediam noctem sequentis diei, cum in hoc sit absurdum manifestum: ergò similiter; licet concedamus posse jam dispensatum in uno ætatis anno, in alio ulterius dispensari, non ideo cogimur concedere, ita posse ulterius, & ulterius dispensari, ut ordinetur

dinetur per plures, & plures annos ante legitimam ætatem à Trid. requisitam, si in hoc sit inconveniens.

279 Patet secundò: quia etiam ex hoc, & illo furto levi non resultat peccatum mortale, nec obligatio restituendi sub gravi: & tamen, quoties in materiam gravem coalescunt furta levia, statim resultat peccatum mortale, & obligatio restituendi sub gravi, ut est commune DD: ergò similiter, bene potest nullum sequi absurdum ex eo, quòd ordinandus dispensetur in uno, vel altero ætatis anno, cum ætas ad Ordines requisita solum sit ex jure Ecclesiastico; maximum verò sequi absurdum, si in pluribus, & pluribus ætatis annis dispensetur.

Quare ad argumentum.

280 R. secundò, concedendo maiorem, & negando minorem. Nullum enim sequitur absurdum ex eo, quòd contra nullum jus est, imò ex jure fit, aut ejus Indulto. Sicut nullum sequitur absurdum ex eo, quòd ille, qui jam habet privilegium celebrandi per duas horas ante ortum solis, si eidem concedatur novum privilegium celebrandi per horam ante ortum solis, celebret deinceps per tres horas ante ortum solis, ut tenent Doctores allegati. Et hæc sufficiant pro quæstione in praxi satis utili, & quam nos ideò excitamus, ut vel posteri indies promoveant, vel ita seriò impugnent, ut cogamur ab ea recedere.

DISPUTATIO QUINTA.

DE QUARTA FACULTATE PONTIFICIA,

QUÆ

BRASILIE EPISCOPIS CONCEDITUR.

SECTIO I.

Quid sit Votum?

281 **Q**uartum Indultum Apostolicum: *Dispensandi, & commutandi vota simplicia in alia pia opera, & dispensandi ex rationabili causa in votis simplicibus Castitatis, & Religiosis.*

282 Notatio Prima. Quid sit Votum? R. Votum est: *Voluntaria,*

& deliberata promissio Deo facta de meliori bono. Priora verba, nempe *Voluntaria*, & *deliberata promissio.* sunt loco generis, quia per illa convenit votum cum promissione homini facta. Posteriora sunt loco differentie: cum per illa votum, ex eo, quòd fiat Deo, & de meliori bono, differat à promissione homini facta. An autem promissio facta Sanctis sit votum? Distinguunt Authores, quos consule in Materia de Voto.

283 Notatio Secunda. In quod differat votum à proposito exequendi

quendi rem honestā in honorem Dei? R. differre in eo, quod ex proposito rem faciendi nulla oriatur obligatio, qualis reperitur in voto, quod est, quasi lex privata: aliter, qui absolute proponeret observare mandata, strictius ad illa teneretur: ad obligationem verò contrahendam non sufficit propositum sine promissione, aut intentione se obligandi.

SECTIO II.

Quotuplex sit Votum?

284 **N**otatio Prima. Quotuplex sit Votum? R. dividi primò in Solemne, & Simplex. Solemne est illud, quod fit cum cæremoniis, & solemnitatibus ab Ecclesiæ præscriptis, & ut tale ab Ecclesia acceptatur, qualia sunt vota, quæ emittuntur in Professione Religiosa: exceptis votis, quæ emittuntur post biennium in Societate JESU, quæ licet constituent verum Religiosum, sunt tamen simplicia. Votum simplex est illud, quod fit autoritate particulari, & licet fiat privatim, vel publicè, non acceptatur tanquam solemne ab Ecclesia.

285 Notatio Secunda. R. secundò, dividi secundò in Reservatum, & non Reservatum. Reservata sunt quinque, videlicet, votum Castitatis, Religionis, Peregrinationis ad Limina Apostolorum, ad S. Jacobum Compostellam, & Ultramarina, sive in Terram Sanctam. Dicuntur reservata hujusmodi vota, quia solus Papa potest in illis dispensare: cum hoc tamen addito, quod vota trium Peregrinationum non sunt reservata, nisi fiant devotionis causa. Tandem

vota non reservata sunt omnia alia ab his quinque, in quibus Prælati Papæ inferiores dispensare possunt. 286 Notatio Tertia. R. tertio, dividi tertio in Absolutum, & Conditionatum. Illud est, quod fit sine ulla conditione, ut voveo Eleemosinam: hoc verò, quod fit cum conditione, ita ut, nisi ponatur conditio, non exurgat obligatio, & subdividitur in conditionale purum, & non purum. Conditionale purum est v. g. voveo eleemosynam, si sanitati restituar. Conditionale non purum (quod alias dicitur poenale) est v. g. si quis dicat *promitto Religionem ingredi, si post hac lusero*; tunc enim ingressus Religionis voveitur in poenam criminis ludendi.

287 Notatio Quarta. R. quartò, dividi quartò in Reale, Personale, & Mixtum. Reale est, cum res externa promittitur v. g. pecunia, domus, prædium. Personale, cum promittitur actio emanans à persona. Mixtum, cum id, quod promittitur, partim est Reale, & partim Personale, ut si promittas dare templo ornamentum à te portandum.

288 Notatio Quinta. Datur etiam votum, quod dicitur Commune, seu necessarium, quia est de rebus præceptis, seu necessariis ad salutem, quæ omnibus communes sunt. Et votum, quod dicitur singulare, seu liberum, quia est de rebus ad consilium pertinentibus, & quarum obligatio pro singulorum arbitratu suscipitur. Cæterum de his, & hujusmodi aliis, utpotè ad institutum nostrum impertinentibus, videantur Authores in materia de Voto.

S E C T I O III.

*Quid sit Dispensatio, & Commu-
tatio votorum?*

289 **N**otatio Prima. Quid sit dispensatio voti? R. dispensatio voti est integra obligationis voti ablatio, nomine Dei facta ex rationabili causa. *Ita cōmune Theologorum, & SS. cum D. Thoma 2. 2. q. 80. art. 2. ad tertium.*

290 Notatio Secunda. Quid sit Commutatio voti? R. Commutatio voti est mutatio illius operis, quod voto promissum erat, in aliud opus, manente eādē obligatione. Itā cōmune. Quomodo autem, & in quod possit quis autoritate propria cōmutare vota? Videatur apud Authores.

S E C T I O IV.

Qualiter differant inter se potestas dispensandi, & commutandi vota?

291 **N**otatio Unica. Qualiter differant inter se potestas dispensandi, & commutandi vota? R. primò: concessa potestate commutandi, non intelligitur concessa potestas dispensandi. *Itā Suar. lib. 6. de Voto cap. 11. n. 4. & Sanch. de Matrim. lib. 4. cap. 53. n. 2. Barbof. part. 2. allegat. 37. n. 4.* Ratio est: quia potestas dispensandi, cum sit maior, contineri nequit in potestate commutandi, quæ est minor.

292 R. secundò, concessa potestate dispensandi, intelligitur concessa potestas commutandi. *Suar.*

cit. n. 9. Laym. lib. 4. tract. 8. n. 2. Barbof. cit. n. 13. Ratio est: quia commutatio est quædam veluti partialis, seu diminuta dispensatio, cum transferat obligationem, eam minuendo: qui autem potest, quod est plus, potest etiam, quod est minus sub eodem ordine contentum juxta Regulam 53:

S E C T I O V.

Quid de jure possint Episcopi circa dispensationem, & commutationem Votorum?

293 **N**otatio Prima. Quid de jure possint Episcopi circa dispensationem, & commutationem Votorum? R. de jure ordinario possunt Episcopi dispensare, & cōmutare omnia vota, quæ non sunt reservata. *Itā commune Theologorum cum Suar. lib. 6. de Voto cap. 10. Sanch. lib. 4. Moral. cap. 38. Less. lib. 2. cap. 4 n. 115. & sequentibus.* Ratio est: quia potestas dispensandi, & commutandi vota, convenit omnibus Prælatiis, qui habent jurisdictionem ordinariam erga suos subditos: tales autem sunt Episcopi, Archiepiscopi, Capitulum, Sede Vacante &c.

294 Notatio secunda An tradita doctrina extendatur etiam ad vota de non petenda dispensatione, aut commutatione Votorum? R. affirmative cum Covarrub. Azor, Dian. part. 11. tract. 2. resolut. 35. Ratio est manifesta: quia votum de non petenda dispensatione, nec commutatione, non est reservatum: Episcopi autem possunt dispensare, & commutare omnia vota, quæ non sunt reservata. An autem, urgen-
te

te necessitate, possint etiam dispensare, & commutare reservata? Vide Authores in materia de Voto.

295 Notatio Tertia. An etiam extendatur ad vota jurata, & iuramenta Soli Deo facta? R. affirmativè cum *Suar. cit. & Sanch. de Matrim. lib. 8. disp. 2.* Ratio jam data est numero præcedenti. Ubi addendum primò, commutationem votorum fieri posse extrà confessionem. *Suar. Sanch. Henriq. Bonac. Laym. Castr. Pal. Dian. Gobat, quos citat, & sequitur Lacroix lib. 3. part. 1. n. 507.* Ratio est: quia nullibi præscribitur, ut in confessione fiat commutatio.

296 Notatio Quarta. Addendum secundò, posse commutantem dicere: commuto in hoc, quod postea assignabo. *Rodrig. Sanch. Sayr. & alii apud Lacroix cit. n. 508.* Quinimò dicere potest: commuto in illud, in quod vir ille doctus, quamvis Laicus, censuerit commutandum. *Sanch. Less. Laym. Gobat apud citatum Lacroix.* Vide plura ibidem.

SECTIO VI.

Quid specialiter possint Brasiliæ Episcopi circa dispensationem, & commutationem Votorum?

297 **N**otatio Unica. Quid specialiter possint Brasiliæ Episcopi circa dispensationem, & commutationem Votorum? R. cum distinctione, & dico primò: Brasiliæ Episcopi possunt dispensare, & commutare vota simplicia in alia pia opera. Constat expressè ex Indulto, circa quod verba illa in *alia pia opera* denotant commutationem

faciendam arbitrio Episcopi in alia quæcumque pia opera, etiam temporaria, quæ fuerint suaviora, facilioris executionis, & favorabilioris voti. Ratio est primò: quia Brasiliæ Episcopi possunt omninò tollere obligationem votorum per dispensationem: ergò à fortiori commutare vota ad arbitrium in alia quæcumque pia opera, quæ fuerint suaviora, facilioris executionis, & favorabilioris voti.

298 Ratio est secundò: quia verba illa *Indulti in alia pia opera* ita accipienda sunt, ut aliquid amplius intelligantur concedere, quàm de jure possunt Episcopi, juxta ea, quæ diximus à n. 9. & à n. 94. 96. ergò ex speciali concessione possunt Brasiliæ Episcopi commutare vota simplicia in alia pia opera, etiam temporaria, quæ fuerint suaviora, facilioris executionis, & favorabilioris voti, quam aliundè possunt ex jure.

299 Dico secundò: Brasiliæ Episcopi possunt dispensare, & commutare tria vota peregrinationis Hierosolimitanæ, Romanæ, & Compostellanæ. Ratio est primò: quia in potestate delegata dispensandi, aut commutandi vota reservata, nulla facta exceptione, veniunt omnia. *Suar. & Sanch. quos citat, & sequitur P. Benedictus Pereyra in Summa Theolog. Moral. tract. 31. n. 501.* In nostro autem Indulto nulla fit exceptio.

300 Ratio est secundò: quia ubi conceduntur vota maiora, nempe Castitatis, & Religionis, etiam intelliguntur concessa vota minora, qualia sunt vota trinæ peregrinationis. *Pereyra cit. §. quid si Pontifex.* At verò Indultum Brasilicum etiam concedit dispensare, & commutare vota Castitatis, & Religionis.

301 Dico

301 Dico tertio. Brasiliæ Episcopi possunt etiam dispensare in votis simplicibus Castitatis, & Religionis. Constat expresse ex Indultis sibi: *Dispensandi ex rationabili causa in votis simplicibus Castitatis, & Religionis.* Idem de illis.

SECTIO VII.

De causis dispensandi in voto simplici Castitatis.

302 Quoniam requiritur causa rationabilis, ut Brasiliæ Episcopi dispensent in votis Castitatis, & Religionis, aliqua assignandæ sunt causæ, quæ videantur esse rationabiles. Sed antequam assignentur, notandum primò: votum simplex Castitatis, & votum Religionis tunc esse reservata, quando sunt absoluta, perfecta, & in nullo deficientia, secundum Doctorum explicationes. Ratio est: quia reservatio est odiosa, & idèò restringi debet. Ita communiter DD. cum *Sanchez in Decal. lib. 4. cap. 34. n. 91. Castr. Pal. tract. 15. disp. 2. punct. 11. n. 6.*

303 Notandum secundò: ad dispensandum in votis Castitatis, & Religionis semper requiri causam aliquo modo obstantem executioni ipsius voti, id quod non requiritur ad commutandum, cum ad commutandum satis sit quæcumque occasio. *Sanch. de Matrim. lib. 8. disp. 20. n. 5.*

304 Notandum tertio: quid teneant communiter Doctores circa vota Castitatis, & Religionis dispensanda de potestate Ordinaria Episcoporum. *Sanch. de Matrim. lib. 8. disp. 9. n. 22.* referens alios

ait *Hæc Votorum reservatio non ita amarè, ac strictè accipienda est quin liceat Episcopo dispensare in his votis Castitatis perpetuæ, & Religionis, quando magnum incontinentiæ periculum imminet, nec facilis aditus ad Pontificem patet, præ paupertate, vel alia causa: quia jure optimo credi potest non esse mentem Pontificis velle in tali casu reservare sibi hæc vota, neque est verisimile velle eum, ut animæ laqueis irretitæ in tanto periculo versentur. Et infra, imò ob easdem rationes dicendum est idem, quamvis non immineat periculum incontinentiæ ex morâ, si aliud quodcumque grave periculum immineat, ut gravis scandali, vel magni damni tertiæ personæ.*

305 Idem docet Lessius, si non sit facilis recursus ad Papam, vel ejus Delegatum. Item *Gracia. Torrecrem, Ledesm; Dian; Pasq.* quos refert. *Moya tom. 2. disp. 1. q. 2. à n. 10.* Præterea *Sylvestr. Navar. Henriq. Valent. Sà, Suar. Laym. Castr. Pal. aliique cum Carden. in 1. crisi disput. 79. n. 17.* qui dicunt non esse credendum, quòd Papa velit sibi cum damno salutis animarum reservare illam potestatem à Christo Domino in bonum animarum concessam. His diligenter observatis ex communi DD.

306 Notatio Prima. An proclivitas in luxuriam sit rationabilis causa dispensandi in voto simplici Castitatis? R. affirmative cum DD. proximè citatis. Ratio est: quia quando vovens Castitatem est ita proclivis in luxuriam, ut salubrius videatur inire Matrimonium, datur sufficiens causa, ut cum illo dispenset Episcopus de jure communi. Imò addit

addit *Moya tom. 1. tract. 2. disp. 1. q. 1. n. 23.* in his circumstantiis neque votum Castitatis, neque votum Religionis esse reservata: ergò à fortiori datur rationabilis causa, ut cum tali dispenset Episcopus ex Indulto speciali, quod habet. Et quod dicitur de voto Castitatis, intelligitur etiam de voto Religionis, tametsi proclivitas illa supervenisset post emissum votum. *Moya citatus.*

307 Advertendum tamen primò: quòd dispensatus in voto Castitatis, ad effectū ineundi matrimonium, mortua uxore, iterū obligatur voto, nec secundas nuptias inire potest. *Ità Card. de Lug. lib. 6. respons. Moral. dub. 1.* Contrarium tamen tenet *Castr. Pal. de Privileg punct. 15. n. 7. ad finem.*

308 Advertendum secundò: quòd dispensatus ad effectum ineundi matrimonium ob periculum incontinentiæ peccat contra votum Castitatis, si habeat pollutionem, aut rem cum foemina extra matrimonium. *Sanch. de Matrim. disp. 9. n. 26. Castr. Pal. de voti relaxatione disp. 2. punct. 12. n. 6.*

309 Notatio Secunda. An si uterque conjux, ante, vel post consummatum matrimonium, cum animo tamen habitandi simul, vovissent ex mutuo consensu, & contractu irrevocabili, quo cessissent jure suo, in quo casu *Navar. Sylvestr. Rodrig. Sà, Dian.* & alii communiter apud *Lacroix lib. 3. part. 1. n. 560.* tenent votum esse reservatum. An, inquam, in tali casu daretur rationabilis causa dispensandi in voto Castitatis? R. affirmative. Ratio est: quia periculum incontinentiæ est sufficiens causa dispensandi etiam de jure communi, ut dictum est à n. 304. At verò in nos-

tro casu propter simultaneam cohabitationem semper adestet (moraliter loquendo) periculum incontinentiæ: ergò.

310 Notatio Tertia. An si quis in gravi periculo, aut infirmitate vovisset Castitatem, addendo, aut etiam non addendo, *si evasero, si convalesco*, detur rationabilis causa, ut cum illo dispensetur? Ante responsionem notandum primò talia vota esse conditionata, & non absoluta, cum non fuerint plenè voluntaria, quatenus ad illa emitenda principaliter moverit gravis necessitas corporis. *Sanch. Less. Castr. Pal. Dian. Tamb.* aliique communiter apud *Lacroix lib. 3. part. 1. n. 544.* Vota autem conditionata non sunt reservata, ut tenent *Suar. Sanch.* & alii cum *Moya tom. 2. disp. 1. q. 1. n. 23.* quamvis, cum postea impletur conditio, putent *Less. & Moya*, votum conditionatum transire in absolutum, adeoque in reservatum.

311 Notandum secundò: idem dicendum de voto Religionis, quod sub simili conditione emissum fuit: cum adhuc post impletam voti conditionem communius affirmant Doctores non reservatum esse, quatenus ab initio non fuit reservatum; undè nec tale fit post impletam conditionem, cum nulla nova voluntas accedat. Imò addit cum multis *Dian. part. 6. tract. 8. resol. 3.* votum conditionatum non esse reservatum; quamvis post impletam conditionem fuisset confirmatum: quia confirmatio semper cadit suprà idem votum à principio conditionale, nisi postea esset emissum independentè à primo voto. His notatis, ad quæsitum n. 310.

312 R. affirmative. Ratio est: quia in dubio, an Votum sit reservatum,

vatum, siue sit dubium facti, siue juris, votum non est reservatum, ut tenet Commune DD. atqui circa Votum Castitatis, aut Religionis modo dicto emissum, est dubium juris, quatenus alii affirmant, & alii negant esse reservatum, etiam post impletam conditionem: ergò vel absolutè tenendum est tale Votum non esse reservatum, vel saltem fatendum ejusmodi dubium esse rationabilem causam, ut in illo dispensetur.

313 Notatio Quarta. An si ille, qui vovit Castitatem, esset morti proximus, & nisi foeminam duceret, relinqueret filios illegitimos, daretur rationabilis causa dispensandi cum illo? R. affirmative. Ratio est: quia legitimatio cedit in magnum bonum prolis, quatenus inde fit, ut maneat legitimati absque infamia, quin etiam cum appetidine ad honores publicos juxta leges positivas; atqui si in nostro casu celebretur matrimonium, resultat ejusmodi tantum bonum prolis: ergò. Confirmatur: quia potestas dispensandi datur in salutem animarum: at verò respectu moribundi de prole superstite cogitantis, salubrior est dispensatio, ut patet.

314 Notatio Quinta. An sit rationabilis causa dispensandi in Voto Castitatis infamia puellæ, orta ex frequenti ingressu viri alicujus in domum patris ejus? R. affirmative. Ratio est: quia ejusmodi causa judicatur sufficiens, ut cum puella dispensetur in impedimentis matrimonii, eique concedatur nubere etiam consanguineo, vel affini suo intra gradus à jure Ecclesiastico prohibitos: ergò etiam erit rationabilis causa, ut cum eadem dispensetur in Voto Castitatis ad nubendum vi-

ro, ex cujus ingressu in domum suam infamata est: vel etiam ad dispensandum cum viro, si is fuisset, qui vovisset Castitatem.

SECTIO VIII.

De Causis dispensandi in Voto simplici Religionis.

315 **N**otatio Prima. An sit rationabilis causa dispensandi in Voto simplici Religionis, si in ejus executione superveniat magna difficultas? R. affirmative. Ratio est primò: quia tunc illud Votum est ferè vovendi inutile, & potius deservit, ut sacrilegiis, illud violando, implicetur. Ratio est secundò: quia experientia ipsa hoc testatur: passim enim Pontifex ex hac sola causa dispensat in votis Religionis, & Castitatis. *Ita fermè Sanch. de Matrim. lib. 8. disp. 20. n. 18.*

316 Sic qui vovit Religionem, & voti executionem per multos annos ferè usque ad senectutem distulit, quando jam merito dubitari potest, an ferè valeat communes Religionis observantias? Aut qui vovit Religionem Minimorù, Carthusianorum, aut Dominicanorum, in quibus à carnibus abstinetur, & postea factus fuit ita debilis stomachi, ut dubium sit, an eam abstinentiam ferè valeat? Utrumque hoc dubium est rationabilis causa ad dispensandum in Voto Religionis: *Sanch. citatus n. 22.*

317 Notatio Secunda. An sit rationabilis causa dispensandi necessitas conservandæ progeniei alicujus nobilissimæ familiæ? R. cum distinctione, & dico primò: nisi etiam

etiam admisceatur aliqua commutatio, dispensari nequit. Ratio est: quia ejusmodi causa est merè temporalis: at verò causa merè temporalis non est rationabilis ad dispensandum in Voto Religionis. *Sanch. citatus num. 25.*

318 Dico secundò: admixta verò aliqua commutatione, tunc dispensari potest. Ratio est: quia ejusmodi causa est sufficiens ad dispensandum in impedimentis matrimonii intrà gradus à jure Ecclesiastico prohibitos: ergò etiam erit rationabilis causa ad dispensandum in Voto Religionis, si admisceatur aliqua commutatio. *Sanch. ibidem.*

319 Neque obstat, quòd minor causa sufficiat ad dispensandum in impedimentis Matrimonii, utpote jure Ecclesiastico inductis, quam ad dispensandum in Votis, quæ sunt de jure Divino. *Sanch. cit. disp. 18. n. 4.* Non inquam, id obstat: nam sit admisceatur aliqua commutatio, benè fieri potest dispensatio, quatenus permixta commutatione, non tollitur omninò obligatio, sed solum mutatur in aliam materiam: at verò ratio naturalis dicit, ut bonum commune, quamvis solum obliget ex lege positiva, aliquandò præferatur bono particulari, quod obligat ex lege naturali.

320 Notatio Tertia. An sit rationabilis causa dispensandi, si vovens conferat magnam pecuniæ summam, & nulla sit causa executioni voti obfians? R. negativè. Ratio est: quia omnes DD. dicunt, quòd ad dispensandum in Voto Religionis aliqua semper causa execu-

tioni voti obfians intervenire debeat. *Sanch. cit. n. 6.*

His non obstantibus, si elemosyna eroganda reputetur æqualis obsequi Divini, ac Votum, puta, si applicetur alicui templo restaurando, aut de novo construendo, aut hujusmodi, tunc fieri posset commutatio. *Sanch. citatus.*

321 Notatio Quarta. An ad dispensandum in Voto Religionis, aut Castitatis, requiratur certitudo de rationabilitate causæ, an potius satis sit, si prudentis arbitrio dubium sit, an causa rationabilis sit? R. Satis esse, si prudentis arbitrio dubium sit, an causa rationabilis sit. Ratio est: quia alias inutilis esset dispensandi potestas, cum rarò constaret de rationabilitate causæ: ergò in dubio in mitiorem partem inclinandum est. *Sanch. de Matrim. l. 8. disp. 20. n. 10.*

322 Otiosum est igitur de causis dispensandi in Voto Religionis, & Castitatis ulterius inquirere, quæ rationabiles sint? Cum hoc ab Episcopi arbitrio pendeat, & in dubio, an causæ rationabiles sint? Possit Episcopus (imò aliquandò ex charitate paternâ tenetur) in benigniorem, & mitiorem partem inclinare.

323 Nihilominus, ut benè notat *Sanch. cit. n. 28.* quia rationabilis causa omninò dispensandi in Voto Religionis, saluberrimum erit, si Votum ipsum partim dispensetur, & partim commutetur: sic enim vitantur scrupuli, qui de causarum rationabilitate oriri possunt. Videatur *Sanch. cit.*

DISPUTATIO SEXTA.

DE QUINTA FACULTATE PONTIFICIA,

Q U Æ

BRASILIAE EPISCOPIS CONCEDITUR.

S E C T I O I.

Quid sit Simonia?

324 **Q**uintum Indultum Apostolicum : *Ab solvendi , & dispē sandi in quacumque Simonia , & in reali , dimissis Beneficiis , & super fructibus malè perceptis , injuncta aliqua eleemosyna , vel pœnitentia salutaris arbitrio dispensantis , vel etiam retentis beneficiis , si fuerint Parochialia , & non sint , qui Parochiis præfici possint.*

325 Notatio Prima. Quid sit Simonia? R. Simonia est studiosa voluntas vendendi , aut emendi pretio temporali aliquid spirituale ; vel spirituali annexum. *Ità commune Theologorum cum D. Thom. in 4. dist. 25. quæst. 5. art. 1. Suar. tom. 1. Relig. tract. 3. lib. 4. cap. 1. Simoniam describit in hunc modum: Simonia est sacrilegium , quod cōmittitur in emptione , & venditione , seu in contractu quolibet , quores spiritualis , ut talis est , pro temporali commutatur.*

326 Notatio Secunda. Particulæ *studiosa voluntas* ponuntur loco generis , tum quia omne vitium habet voluntatem pro subjecto pro-

prio , tum quia studiosa voluntas , idem est , ac voluntas deliberata , quæ reperitur in omni vitio. *Less. lib. 2. cap. 33. n. 3.* Reliquæ particulæ ponuntur loco differentia , cum per illas differat Simonia ab aliis vitiis , & sacrilegiis.

327 Notatio Tertia. Quale autem peccatum sit Simonia? Et an detur in parvitate materiae , & unde nomen trahat? Tradunt Authores. Nihilominus notitiæ gratia , dico primo : Simonia est peccatum contra virtutem Religionis. *Suar. lib. 4. de Simonia , cap. 2.*

Dico secundo. Simonia semper est peccatum grave , etiam in parvitate materiae. *Sanch. in Decalog. lib. 1. cap. 4. & Suarius cit. cap. 3. n. 5.*

Dico tertio. Simonia nomen trahit à Simone Mago , qui primus in lege Gratia peccavit saltem affectu , intentione , & conatu emendi , & vendendi Spiritum Sanctum. nempè , illam potestatem communicandi Spiritum Sanctum , quam videbat relucere in Apostolis. *Act. 8.*

S E C T I O II.

Quotuplex sit Simonia?

328 **N**otatio Prima. Quotuplex sit Simonia? R:

multipliciter dividi: dividitur enim primò in eam, quæ est juris naturalis divini, & in eam, quæ est juris positivi Ecclesiastici. *Suar. Less. Castr. Pal. tract. 17. disp. 3. punct.* 2. Simonia juris naturalis Divini datur, quando res aliqua de se spiritualis venditur, aut emitur, ut si vendantur Sacramenta.

329 Simonia juris positivi Ecclesiastici est, quæ à sola lege Ecclesiastica ortum habet: unde *cap. questum, & cap. cum olim* De rerum permutatione, prohibetur, commutatio rerum Spiritualium, hoc est, Beneficiorum. Et *cap. si quis Episcopus, & cap. Salvator*, statuitur esse Simoniacum, qui vendit Æconomi, Sacristæ, & similia officia; cum huiusmodi venditio, juxta *Less. lib. 2. cap. 35 n. 26.* non sit contra jus Divinum: sunt enim temporalia huiusmodi officia.

330 Notatio Secunda. Dividitur secundo Simonia in mentalem, conventionalem, & realem. Mentalis est, propositum internum, quo quis, sine nullo tamen pacto externo, cum confert alteri spirituale, intendit illum obligare ad reddendum temporale, vel è contrà, ut si quis serviat Episcopo ea intentione, ut in mercedem ei conferat Beneficium; & tandem Beneficium conferatur; nulla tamen exterius facta conventionione. Vocatur mentalis, quia licet externum effectum habeat; malitia non se prodit exterius, sed in mente manet.

331 Notatio Tertia. Conventionalis dicitur illa, in qua fit conventio, seu pactum dandi spirituale pro temporali; vel è converso, nondum tamen ad executionem perducta est per traditionem, & duplex est, altera purè conventionalis, & altera conventionalis non purè; sed mixta, utpotè mandata executioni ex altera tantum parte, ut si pactione inita conferatur beneficium, altera parte nondum solvente pretium, aut è converso.

332 Notatio Quarta. Realis est quando pactio ex utraque parte completa est saltem inchoatè, ut si conferatur Beneficium, & saltem pars pretii solvatur. Undè realis distinguitur à conventionali per hoc; quòd suprà conventionem addat traditionem rei. Sub his continetur Simonia ficta, & confidencialis. Ficta dicitur, quando fit exterius promissio rei temporalis pro spirituali; vel spiritualis pro temporali; sine intentione tamen implendi promissum.

333 Notatio Quinta. Confidencialis; quæ humano jure fuit introducta, & est vera Simonia, habet pro speciali materia Renuntiationes, & Collationes Beneficiorum; & committitur tum à Renuntiante, tum à Providente Beneficium. A' Renuntiante tripliciter committitur: primò; per accessum, secundo, per regressum; tertio per ingressum. Per accessum, cum Caius v. g. cupit provideri Titio, qui nondum habet ætatem: & tunc Caius hoc beneficium petit sibi, & suum renunciat Sempronio, cum pacto; ut Sempronius tandù eo fruatur, sed postea renunciet Titio, cum ætatem habuerit.

334 Per regressum; uti si quis renunciet in favorem alterius cum

certa confidentia, quòd ille postea renunciabit, vel ipsi renuncianti, vel in favorem alicujus ejus nepotis, tunc enim ob spem dicitur Beneficium regredi. Per ingressum, quando quis habet Beneficium jam collatum, & nondum possessum, & illud alteri renunciat, reservando per similem confidentiam jus ingrediendi postea in possessionem ejus; tunc enim dicitur Beneficium ingredi.

335 Tandem à Providente, vel à concurrentibus ad provisionem Beneficii committitur Simonia confidentialis, præsentando, nominando, eligendo, conferendo, commendando, quando dicti aliquam ex his actionibus faciunt cum confidentia, quòd ille, quem eligunt, præsentant, confirmant, instituunt, vel cui conferunt, vel commendant, postea illud renunciabit, vel dimittet aliquo modo in alterius favorem, vel fructus ejus, aut partem illi persolvat. *Ita ferme ex Suar. Less. Castr. Pal. & aliis P. Benedict. Pereyr. in Sum. Theolog. Moral. tract. 33. quæst. 2. per totam à n. 588.*

SECTIO III.

De pœnis Simonie impositis.

336 **P**ost factam Simonie provisionem, disputandum erat, an, & quomodo incurratur? At quoniam de absolutione, & dispensatione Simonie Indultum loquitur, supposita jam Simonie incursione; festinandum nobis est ad censuras, & alias pœnas Ecclesiasticas, quibus subjacent simoniaci, ut inde intelligatur, in quid cadat talis absolutio, & dispensatio.]

337 Pro quo notabis, nullam incurri pœnam ipso jure latam, nisi ob Simoniam in tribus casibus commissam, nempe in Ordine, Beneficio Ecclesiastico, & Religionis ingressu. *Navar. cap. 23. n. 111. Ugolin. lib. 1. Tab. 1. cap. 12. Less. lib. 2. cap. 35. Suar. lib. 4. cap. 55. n. 5.* Ratio est: quia nullum apparet jus, quòd pœnam ipso facto Simoniaci infligat, nisi in tribus assignatis materiis. His positus.

338 Notatio Prima. Quibus pœnis subjaceant Simoniaci ex Religionis ingressu? R. subjacere tribus: primò enim excommunicantur personæ aliquid ab ingressuro exigentes, in *Extravag. 1. De Simonia*. Secundò, suspenditur Capitulum, seu Conventus, qui in hanc Simoniam consentit. Tertiò, tenetur ingrediens è Monasterio egredi juxta *cap. quoniam De Simon.* Cæterum ejusmodi pœnæ rarò incurruntur, vel ob tenuitatem Monasterii, vel ob contrariam consuetudinem receptam. *Suar. lib. 4. cap. 56. & 57. Less. lib. 2. cap. 3. dub. 23. Laym. lib. 4. tract. 10. cap. ultimo. § 7.*

339 Notatio Secunda. Quas pœnas incurrant Ordines Simoniaci dantes, & suscipientes? Quoad dantes, R. quatuor pœnas incurrere. Prima est excommunicatio Papalis, in *Extravag. 2. cum detestabile De Simon.* Secunda est suspensio ipso jure à Collatione Ordinum, & exercitio Pontificalium. Tertia est interdictum ab ingressu Ecclesiæ. Quarta est suspensio à regimine, & administratione suæ Ecclesiæ, & perceptione fructuum omnium suorum Beneficiorum, si violabitur interdictum ab ingressu Ecclesiæ.

340 Quoad suscipientes verò R. præ-

præter excommunicationem ipso facto incurrere suspensionem suorum Ordinum. *Ità in Extravag. supra citata.* An verò ejusmodi suspensio sit solius Ordinis, qui suscipitur, an etiam omnium aliorum Ordinum? Variant Doctores. *Castr. Pal. tract. 17. disp. 3. punct. 24. n. 3.* probabile dicit, quod suspensio illa sistat in Ordine Simoniacè accepto, & non extendatur ad alios.

341 Aliqui existimant in Bulla Sixti V. reservari Pontifici absolutionem harum Censurarum, & inhabilitatum, simulque revocari facultates concessas Religiosis, & concessas Episcopis in *Trid. Sess. 24. cap. 6. de Reformat.* Nihilominus *Castr. Pal. cit. n. 4. Less. citat. n. 134.* in fine, & *Sà. V. Simonia, n. 12.* dicunt Bullam illam in hac parte non fuisse receptam.

342 Notatio Tertia. Quomodo puniantur dantes, & recipientes Simoniacè Beneficium? *R.* puniri primò excommunicatione ipso facto, ut habetur in motu S. Pii V. *Extravag. cum detestabile* De Simonia. Secundò, provisionis, & Collationis annullatione, & irritatione, ex quà provisos nulum jus acquirit, nec fructus facit suos, & siquos recipit, tenetur, restituere, ut in eadem *Extravag.* Tertiò, manet inhabilis ad idem Beneficium. Quinam autem comprehendantur sub his pœnis? Vidè latius apud AA. de Simon.

343 Notatio Quarta. Quænam Simoniaæ confidentialis numerentur pœnæ? *R.* Septem numerari. 1. est Excommunicatio Papalis, tam in dantes, quàm in accipientes. 2. Interdictum Episcopis, & Collatoribus. 3. Resignatio, & Collatio Benefi-

cii nulla. 4. Inhabilitas ad idem, & alia beneficia obtinenda. 5. Beneficium illud, in quo Simonia commissa fuit, reservatur Sedi Apostolicæ, ita ut se nequeat Ordinarius intromittere in illius provisione. 6. Fructus malè percepti applicantur Camerae Apostolicæ. 7. Privatio omnium Beneficiorum, & pensionum, quæ antea obtinebantur. *Castr. Pal. tract. 17. disp. 3. punct. 25. n. 8.*

S E C T I O IV.

An restitui debeant Simoniacè accepta?

344 **N**otatio Prima. An minister, qui pretium recepit pro Sacramentorum administratione, de jure naturæ teneatur restituere? *R.* negativè. Ratio est primò; quia minister recipiens pecuniam in pretium rei spiritualis solum peccat contra Religionem. Secundò; quia ministris debetur congrua sustentatio. Nihilominus si pretium excedat congruam sustentationem, tunc peccat minister contra justitiam, & ex ea tenetur restituere excessum. *Castr. Pal. tract. 17. disp. 3. punct. 26. n. 7.*

345 Notatio Secunda. An restitui debeat pretium receptum pro Sacramentalibus permanentibus, qualia sunt Agnus Dei, Cerei, & Coronæ benedictæ? *R.* negativè, si ex tali datione aliquod incommodum, vel damnum patiaris corporale, vel spirituale. Ratio est: quia non peccas contra justitiam, (estò Simoniam committas) sed contra Religionem: & non teneris ejusmodi incommodum, vel damnum gratis pati. *Ità cum Less. Castr. Pal. cit. §. Pro Sacramentalibus.*

346 Notatio Tertia. An aliquo jure restitui debeant spiritualia, (exceptis Beneficiis) pro quibus datum est pretium? R. negativè. Ratio est primò: quia spiritualia, nempe Religiosa professio, Sacramentorum susceptio, & similia, pro quibus datum est pretium, vel restitui non possunt, vel expectant judicis sententiam, cum Canones aliud non statuerint. Ratio est secundo: quia dando pretium pro spiritualium acquisitione, solum peccasti, contra Religionem, indebitè tractando res Ecclesiasticas, non verò contra justitiam. *Castr. Pal. n. 1.*

547 Dixi *exceptis Beneficiis*: quia Beneficia restitui debent etiam ante judicis sententiam, ut patet tum ex *cap. si quis*, tum ex 2. *Extravag. cum detestabile*, De Simon. Et similiter fructus ex Beneficio percepti: tum quia nullo justo titulo possunt retineri, cum adeptio Beneficii Simoniaca sit ipso facto irrita: tum quia sic expressè habetur in *cit. Extravag.* & apud DD. communiter.

348 Notatio Quarta. An verò idem dicendum sit de pretio recepto præsentatione, collatione; vel confirmatione Beneficii? R. affirmativè. Constat ex *cap. de hoc* De Simonia, ubi in poenam Simoniacæ præcipitur ejusmodi restitutio. Accessit decretum Alexandri VII. damnantis hanc propositionem, quæ est 22. *Non est contra justitiam Beneficia Ecclesiastica non conferre gratis, quia Collator conferens illa Beneficia, pecunia interveniente, non exigit illam pro Collatione Beneficii, sed veluti pro emolumento temporali, quod tibi conferre non tenebatur.*

S E C T I O V.

Cui restitui debeant Simoniacè accepta?

349 **N**otatio Unica. Cui restitui debeant Simoniacè accepta R. cum distinctione, & dico primò. Acceptum pro Beneficio, non secuta collatione, restituendum est ei, à quo fuit acceptum. Ratio: est quia nullus est titulus retinendi, cum non præstetur id, pro quo datum est pretium.

350 Dico secundo: si verò Beneficium collatum fuit; alii dicunt restitutionem faciendam esse Ecclesiæ, in qua est Beneficium, & non danti; cum Ecclesia utrumque punire intendat: alii verò dicunt restitutionem ex consuetudine faciendam esse pauperibus.

351 Dico tertio. Alii distinguunt, & dicunt pretium pro datione Beneficii acceptum posse restitui ante judicis sententiam ei, qui dedit: post sententiam verò restituendum esse ei, cui judex addixerit. Videatur *Castr. Pal. cit. n. 5.*

S E C T I O VI.

De potestate dispensandi cum Simoniacis secundum jus commune.

352 **N**otatio Prima. An de jure possint Episcopi absolvere ab excommunicatione, suspensione, & interdicto, & dispensare in inhabilitatibus, & aliis privationibus, quæ ipso jure incurruntur ob Simoniam publicam? R. negativè.

gativè. Ratio est : quia censuræ , & pœnæ , quæ simoniacis imponuntur , sunt reservatæ , & jure ordinario à solo Papa absolvi , & dispensari possunt , ut supra diximus. Nihilominus eadem censuræ , & pœnæ veniunt sub generali concessione casuum reservatorum per Bullas , jubilææ , & privilegia , nisi specialiter excipiantur. *Suar. cap. 16. de Simon. n. 3. ad 8.*

353 Notatio Secunda. An saltem possint Episcopi absolvere , & dispensare in simonia occulta? R. affirmative cum *Henriq. Less. Suar.* & aliis , quos citat ; non tamen sequitur *Castro Pal. tract. 17. disp. 3. punct. ultim. n. 4.* Ratio est : quia talis inhabilitas est veluti quædam irregularitas : ergo concessio irregularitatum per *Trid. sess. 24. cap. 6.* ad talem inhabilitatem extenditur. Neque obstant declarationes Cardinalium , nec decisiones Rotæ , quas affert *Farinac. tom. 4. Decision. Rot.* cum ejusmodi declarationes , & decisiones non habeant vim legis , cui necessario standum sit. *Castro Pal. cit.*

354 Notatio Tertia. An possit Episcopus dispensare cum simonia occulto , ut sine nova collatione retineat beneficium ? R. affirmative : sic enim habetur in *cap. Expostulastis* de Cleric. empt. ubi dicitur ; non posse Clericum sic delinquentem retinere beneficium , nisi cum illo fuerit misericorditer dispensatum : ergo posita dispensatione bene poterit retinere , cum ibi nihil aliud desideretur. *Castro Pal. cit. n. 5.* Et hoc procedit sive beneficium sit de collatione Episcopi , sive de collatione Pontificis. *Castro Pal. n. 7.*

355 Colliges primò : idem potiori jure dicendum esse per ordi-

nem ad alia beneficia : nam Doctores , qui negant posse Episcopum dispensare per ordinem ad idem beneficium , id concedunt per ordinem ad alia beneficia.

Colliges secundò : idem posse Episcopum , quamvis fuisset complex in eadem simonia , cum *Trid. loc. cit.* loquatur indistincte : unde non debet restringi ejus concessio.

Colliges tertio : nullam esse præscriptam formam ad dispensandum in pœnis simoniæ , modo dispensans suam voluntatem declaret. *Castro Pal. n. 8.*

SECTIO VII.

De potestate dispensandi cum simoniacis juxta facultates Pontificias , Brasiliæ Episcopis concessas.

356 **N**otatio Prima. An Brasiliæ Episcopi possint dispensare in simonia publica ? R. affirmative. Ratio est primò : quia Indultum loquitur indistincte , & sine ulla restrictione ad simoniam publicam , vel occultam , ibi : *In quacunque Simonia* : & ubi lex non distinguit , nec nos distinguere debemus. Ratio est secundò : quia de jure possunt Episcopi dispensare in simonia occulta , ut diximus *supra num. 353.* ergo aliquid amplius possunt Brasiliæ Episcopi juxta ea , quæ diximus à *num. 9. & à num. 94. & 96.*

357 Notatio Secunda. An Brasiliæ Episcopi possint dispensare in simonia , retentis beneficiis ? R. cum distinctione , & dico primò : In simonia non reali possunt Brasiliæ Episcopi dispensare , retentis beneficiis.

neficiis. Ratio est : quia juxta Indultum Apostolicum solum dimitti præcipiuntur beneficia , in quibus intervenit simonia realis , ibi : *Et in reali , dimissis beneficiis* : ergo in quibus non intervenit simonia realis , possunt retineri , cum exceptio firmet regulam in contrarium , & nulla sit urgens ratio ad limitandum , aut aliter interpretandum Indultum.

358 Dico secundò : etiam in simonia reali (occulta tamen) possunt Basilicæ Episcopi dispensare , retentis beneficiis. Ratio est : quia Indultum non restringit jurisdictionem ordinariam , quam habent Basilicæ Episcopi , immò potius illam ampliat , & ampliare intendit : ast de jure possunt Episcopi dispensare in retentione beneficii , si simonia fuerit occulta , ut *supra diximus num. 353.*

359 Dico tertio : Basilicæ Episcopi non possunt dispensare in simonia reali (publica tamen) retentis beneficiis. Constat ex Indulto , ibi : *Et in reali , dimissis beneficiis*. Excipiuntur tamen beneficia Parochialia , de quibus *infra num. 368.*

360 Notatio Tertia. Si autem quæras primo : an dispensatus in simonia reali post dimissionem beneficii , maneat privatus aliis beneficiis rite obtentis ? R. negative. Ratio est : quia lex in simoniacos lata , est poenalis , adeoque restringenda : ergo non debet extendi ad beneficia , quæ non fuerunt simoniace obtenta. *Suar. & alii apud P. Benedikt. Pereir. tract. 33. num. 663. §. Rogabis primo.*

361 Notatio Quarta. Si quæras secundò : an dispensatus in simonia reali post dimissionem beneficii , maneat inhabilis ad benefi-

cia in posterum obtinenda ? R. quod juxta Constitutionem S. Pii V. maneat inhabilis ; ait enim Pontifex : *Beneficiis per simoniam acquisitis sit ipso jure privatus , & perpetuo sit inhabilis ad ea , & quæcumque alia obtinenda.* Verum *Suar. & Less. apud Benedikt. Pereir. cit. §. Rogabis secundò* , credunt oppositum : quia in hac parte Constitutio illa recepta non est.

362 Notatio Quinta. Si quæras tertio : an dispensatus in simonia reali post dimissionem beneficii , possit iterum ad beneficium dimissum redire ? R. affirmative , & sequitur ex dictis n. 354. Ratio est primò : quia verba illa Indulti : *Dimissis beneficiis* , sunt poenalia : ergo restringi debent ; atqui in Indulto non dicitur , quod , dimissis beneficiis , non possit dispensatus iterum ad illa redire : ergo nec nos dicere debemus , cum beneficiis semel dimissis , non contraveniatur Indulto , quod circa iterandas collationes nihil dicit. Ratio est secundò : quia facta dimissione beneficii , & nova insuper dispensatione facta , quasi de novo confertur beneficium : hoc autem fieri non vetat Indultum Apostolicum.

363 Ratio est tertio : quia quando non præcipitur dimitti beneficium , sublato vitio , convalescit collatio : ergo licet quando præcipitur dimitti beneficium , non convalescat collatio , etiam sublato vitio ; tamen , si re ipsa dimittatur beneficium , & postea fiat nova ejus collatio , non contravenitur Indulto.

364 Ubi notandum : beneficia , de quibus est sermo , fore propria talia. Ratio est : quia poenæ restringendæ sunt , & non extendendæ : ergo beneficia , in quibus ver-

fatur

fatur Simonia, debent esse proprietaria. Unde Capellania, & Vicaria ad nutum amovibilis, siue sit Parochi, siue Episcopi, siue ejusmodi, quia proprie Beneficia non sunt, non comprehenduntur sub pœnis impositis recipientibus, vel dantibus simoniace Beneficium. *Castr. Pal. cit. punct. 25. n. 1.*

363 Notatio Sexta. An Brasiliæ Episcopi possint dispensare super fructibus male perceptis ex Beneficio simoniace obtento? Quoad primum R. affirmative: ita enim constat ex Indulto, ibi: *Dispensandi super fructibus male perceptis*. Quoad secundum vero R. dispensationem faciendam ad libitum Episcopi, vel injungendo aliquam eleemosynam, vel aliquam pœnitentiam salutarem, ibi: *Injuncta aliqua eleemosyna, vel pœnitentia salutari arbitrio dispensantis*.

366 Notatio Septima. An Brasiliæ Episcopi possint applicare dictam eleemosynam ipsi Simoniaco, si sit pauper? R. affirmative. Ratio est: quia cum probabile sit pretium simoniace acceptum posse restitui Ecclesiæ, vel pauperibus, ut supra diximus n. 350. hinc tenent Doctores, quod si ille, qui pretium recepit, sit pauper, illud possit sibi retinere. *La Croix lib. 3. p. 1. n. 24.* ergo à fortiori poterit Brasiliæ Episcopus applicare eleemosynam ipsi

Simoniaco, si sit pauper; cum talis eleemosyna distribuenda sit arbitrio dispensantis, ut constat ex Indulto.

367 Notatio Octava. An possint Brasiliæ Episcopi dispensare super fructibus male perceptis, non injungendo eleemosynam? R. affirmative. Ratio est: quia in Indulto habetur: *Injuncta aliqua eleemosyna, vel pœnitentia salutari*: ergo sufficit injungere aliquam pœnitentiam, quæ Episcopo videbitur salutaria, & non est necesse, quod injungatur eleemosyna: cum particula *vel* sit disjunctiva: & vel eleemosyna, vel pœnitentia remittatur arbitrio Episcopi.

368 Notatio Nona. An possint Brasiliæ Episcopi dispensare in Simonia, etiam reali, retentis Beneficiis, si hæc fuerint Parochialia, & non sint, qui Parochiis præfici possint? R. affirmative: ita enim constat expresse ex Indulto Apostolico.

369 Notatio Decima. An possint Brasiliæ Episcopi dispensare secum ipsis, casu, quo aliquid simoniace recepissent pro conferendis Ordinibus, Beneficiis, aut hujusmodi? R. affirmative, & probatur eo fere modo, quo probatum manet de dispensatione ab irregularitate, n. 234.

FINIS LIBRI PRIMI.

BRASILIAE PONTIFICIAE LIBER SECUNDUS. NOTATIONES

Ad ulteriores sex facultates Pontificias ,

QUAE

BRASILIAE EPISCOPIS CONCEDUNTUR,
COMPLECTENS.

Continet disputationes decem. Prima, Secunda, & Tertia agunt de variis praesupponendis ad sextam Facultatem Pontificiam, quae Brasiliae Episcopis conceditur super dispensationibus Matrimonii faciendis. Quarta de facultate dispensandi in impedimentis Matrimonii. Quinta de causis dispensandi super impedimentis Matrimonii. Sexta de facultate dispensandi super impedimento publicae honestatis. Septima de facultate dispensandi super impedimento criminis, & restituendi jus petendi debitum amissum. Octava de facultate dispensandi in impedimento cognationis spiritualis. Nona de conditionibus, quae in dispensationibus Matrimonialibus concedendis servari debent. Decima de facultate dispensandi cum gentilibus, & infidelibus plures uxores habentibus.

DISPUTATIO PRIMA.

DE QUIBUSDAM PRAESUPPONENDIS AD SEXTAM
Facultatem Pontificiam, Brasiliae Episcopis concessam.

SECTIO I.

Quid sit Matrimonium?

QUONIAM in sexta Facultate Pontificia, quae Brasiliae Episcopis conceditur, de Matrimonii dispensationibus, tra-

ctabimus, postulat scribendi ratio, ut impedimenta prius, in quae cadunt tales dispensationes, atque etiam vocabulum, quod semper in obliquo secum trahit impedimentum Matrimonii, breviter exponamus: sit igitur

2 Notatio Unica. Quid sit Matrimonium? R. Matrimonium, quod

Deus instituit Genes. 1. & Christus Dominus elevavit, ut sit Sacramentum, Joan. 2. definitur: *Conjunctio maritalis viri, & fœminæ inter legitimas personas, causativa gratiæ, & individuam vitæ societatem retinens.*

3 Particulâ *conjunctio* non usurpatur pro conjunctione carnali, sed pro conjunctione animorum, quæ fit per verba de præsentî, videlicet: *Ego accipio te in meum: Ego accipio te in meam*, & constat ex Matrimonio inter B. V. Mariam, & S. Josephum inito, quod cum sola animorum conjunctione, & utriusque sponsi unione verum fuit Matrimonium, ut fatentur omnes ad illud Math. 1. *Cum esset desponsata Mater JESU Maria Joseph.*

SECTIO II.

Quid sit impedimentum Matrimonii?

4 **N**otatio Unica. Quid sit impedimentum Matrimonii? R. Impedimentum Matrimonii est inhabilitas illud contrahere volentium, proveniens vel à naturali, vel ab Ecclesiastico jure. Cum qua

inhabilitate siqui de facto contrahant, aliquando illicitè tantum, aliquando illicitè, & invalidè simul contrahunt. *Clericat. de Sacram. Matrim. decis. 18. n. 2.*

5 Inhabilitas ponitur tanquam genus, & ut quid commune impedimentis Matrimonii, & aliis impedimentis Ecclesiasticis, v. g. irregularitati. Quod verò hujusmodi inhabilitas proveniat vel à jure naturali, vel à jure Ecclesiastico, ponitur tanquam differentia, & quia utrumque jus est principium, fons, & origo, unde ipsa impedimenta dimanant. *Clericat. citat. num. 3. & 4.*

SECTIO III.

Quotuplex sit impedimentum Matrimonii?

6 **N**otatio Unica. Quotuplex sit impedimentum Matrimonii? R. Impedimenta Matrimonii dividuntur in dirimentia, & merè impediencia. Impedimenta Matrimonii impediencia tantum sunt quæ illicitum reddunt Matrimonium, non tamen invalidum, & his versibus comprehenduntur.

*Ecclesiæ vetitum, necnon tempus feriarum,
Atque catechismus, sponsalia jungito votum:
Impediunt fieri, permittunt facta teneri.*

7 Impedimenta verò dirimentia, & quæ non solum illicitum, sed etiam invalidum reddunt Matrimonium, his carminibus continentur.

*Error, conditio, votum, cognatio, crimen,
Cultus disparitas, vis, Ordo, ligamen, honestas,
Si sis affinis, si forte coire nequibis,
Si Parochi, & duplicis desit præsentia testis:
Hæc facienda vetant connubia, facta retractant.*

8 Cæterum , quia non omnia impedimenta , quæ in prædictis verbis continentur , ad institutum nostrum pertinent , idcirco ea tantum , quæ ad rem faciunt , proponemus , triplicem scilicet cognitionem , cultus disparitatem , affinitatem , crimen , & honestatem. Reliqua verò , quorum expositiones hic deerunt , videantur apud Autores , qui de Matrimonio tractant ex professo.

SECTIO IV.

De cognitione Legali.

9 **N**otatio Prima. Supposita divisione cognitionis in Legalem , Spiritualem , & Carnalem , describitur cognitio Legalis : *Propinquitas personarum proveniens ex adoptione perfecta*. Datur , quoties persona extranea assumitur infilium , vel nepotem , ita ut transeat in potestatem adoptantis , eique succedat , vel tanquam hæres necessarius ex testamento , vel tanquam filius ab intestato.

10 Dirimit Matrimonium usque ad quartum gradum inter adoptan-

tem , & adoptatum , ejusque descendentes ; cap. *per adoption*. 3. q. 3. cap. *diligere* 30. q. 3. Bonac. q. 3. p. 5. §. 3. n. 54. quamvis Laym. cap. 7. & Dian. p. 9. tract. 6. Resol. 54. contra communem sententiam notent ex Henriq. Lessl. & aliis , probabile esse , quod post Trid. dirimant solum usque ad gradum secundum inclusive , sicut cognitio spiritualis.

11 Notatio Secunda. Rursus cognitio Legalis dividitur in Paternitatem , Fraternitatem , & Affinitatem. Paternitas reperitur inter adoptantem , & adoptatum , ac hujus descendentes ; & hæc cognitio est perpetua , etiam si per emancipationem , aut aliter solvatur adoptio.

12 Fraternitas reperitur solummodo inter Liberos legitimos adoptantis , & inter adoptatum : non autem inter adoptatum , & filios illegitimos adoptantis ; neque etiam inter filios legitimos adoptantis , & filios illegitimos adoptati.

13 Affinitas Legalis reperitur inter adoptantem , & uxorem adoptati , & inter uxorem adoptantis , & adoptatum.

LINEA LEGALIS PATERNITATIS EST HÆC :

Titius adoptans est cognatus cum

Adoptato in primo gradu :
Liberis adoptati in secundo :
Nepotibus adoptati in tertio :
Pronepotibus adoptati in quarto :

LINEA LEGALIS FRATERNITATIS EST HÆC :

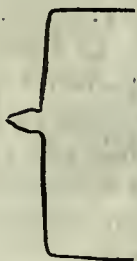
Caius adoptatus est cognatus cum

Liberis adoptantis , in 1. gradu :
Nepotibus adoptantis , in 2.
Pronepotibus adoptantis , in 3.
Abnepotibus adoptantis , in 4.

LINEA

LINEA LEGALIS AFFINITATIS EST HÆC :

Titius adoptans ,
& uxor Caii ad-
optati.
Caius adoptatus,
& uxor Titii ad-
optantis.

Sunt Legaliter affines.

14 Siqua insuper dubia circa prædictam cognationem, ejusvè divisionem occurrent, consule *Lacroix lib. 6. part. 3. à n. 591.*

S E C T I O V.

De cognatione Spirituali.

15 **N**Otatio Unica. Secunda cognatio dicitur Spiritu-
alis, quæ jure Ecclesiastico oritur in-
ter personas aliquas ratione Baptis-
mi, & Confirmationis, dirimit-
que Matrimonium, ut constat ex
Trid. Sess. 24. cap. 2. inter baptisat-
um, & baptisatum, & hujus Pa-
trem, & Matrem: item inter sus-
ceptum, & suscipientem, & hu-
jus Patrem, & Matrem. Reliqua
vide apud *Lacroix cit. n. 595.*

S E C T I O VI.

De cognatione Carnali.

16 **N**Otatio Unica. Tertia
est cognatio consangu-
initatis Carnalis, quæ est vincu-
lum personarum ab eodem stipite
proximo descendantium, dirimit-
que Matrimonium usque ad quar-
tum gradum lineæ transversæ in-
clusivè. Et quidem quo ad primum,
fortassis jure naturæ: quo ad reli-

quos tres, solo jure Ecclesiastico.
Pro gradibus consanguinitatis dig-
noscendis statuuntur sequentes re-
gulæ.

17 Regula 1. In Linea recta
tam ascendentium, quam descen-
dentium, quot sunt personæ, tot sunt
gradus, unà dempta, scilicet, sti-
pите: v. g. Pater, & Filius sunt con-
sanguinei in primo gradu: nepos,
& avus in secundo.

18 Regula 2. In Linea transver-
sa æquali, tot gradibus distant per-
sonæ inter se comparatæ, quot
gradibus singuli distant à communi
stipite, v. g. Ego, Frater, & So-
ror mea, singuli à communi sti-
pите, qui est Pater, distamus, uno
gradu. Item: Ego, & Patruelis meus,
id est, filius Patruis mei, à com-
muni stipite, qui est Avus noster,
distamus, duobus gradibus, & sumus
consanguinei in secundo gradu æqua-
li.

19 Regula 3. In Linea trans-
versa inæquali, tot gradibus dis-
tant personæ inter se comparatæ,
quot gradibus distat à communi
stipite persona illa, quæ est re-
motior v. g. Patruus meus distat ab
Avo meo uno gradu: Ego autem
disto ab eodem Avo meo duobus
gradibus: hinc ego etiam duobus
gradibus disto a Patruo meo, ideo-
que cum illo sum consanguineus

in

in secundo gradu inæquali. Pro 6. part. 3. num. 606. sequentes li-
maiori claritate ponit *La Croix lib.* neas.

LINEA RECTA CONSANGUINITATIS.

Titius est	Cum Abavo suo in 4. Cum Proavo in 3. Cum Avo in 2. Cum Patre in 1.	Ascendētes
	Cum Filio in 1. Cum Nepote in 2. Cum Pronepote in 3. Cum Abnepote in 4.	

LINEA TRANSVERSA ÆQUALIS.

Titius est	Cum Amitino suo in 2. Cum Confobрино in 2. Cum Patruale in 2.	Cum horum Liberis in 3. cum Nepotibus in 4.
	Cum Fratre suo in 1. Cum hujus Liberis in 2. Cum Nepotibus in 3. Cum Pronepotibus in 4. Cum Sorore in 1. Cum hujus Liberis in 2. Cum Nepotibus in 3. Cum Pronepotibus in 4.	
	Cum Patruale in 2. Cum Confobrina in 2. Cum Amitina in 2.	Cum harum Liberis in 3. cum Nepotibus in 4.

LINEA TRANSVERSA INÆQUALIS RATIONE PATRIS.

Titius est	Cum Propatruo, ejusque Liberis, Nepotibus, & Pronepotibus in 4.
	Cum Patruo Magno, ejus Liberis, & Nepotibus in 3. Cum Pronepotibus in 4.
	Cum Patruo in 2. Cum Liberis Patruī in 2.
	Cum Nepotibus in 3. Cum Pronepotibus in 4.
	Cum Amita in 2. Cum Liberis Amitæ in 2.
	Cum Nepotibus in 3. Cum Pronepotibus in 4.
	Cum Amita Magna, hujus Liberis, & Nepotibus in 3.

Cum

Titius est

Cum Pronepotibus in 4.
 Cum Proamita, ejusque Liberis, Nepotibus, & Pronepotibus in 4.

LINEA TRANSVERSA INÆQUALIS RATIONE MATRIS.

Titius est

Cum Proavunculo, ejusque Liberis, Nepotibus, & Pronepotibus in 4.
 Cum Avunculo Magno, ejus Liberis, & Nepotibus in 3.
 Cum Pronepotibus in 4.
 Cum Avunculo in 2. Cum hujus Liberis in 2. Cum Nepotibus in 3. cum Pronepotibus in 4.
 Cum Matertera in 2. Cum hujus Liberis in 2. Cum Nepotibus in 3. Cum Pronepotibus in 4.
 Cum Matertera Magna, ejus Liberis, & Nepotibus in 3.
 Cum ejus Pronepotibus in 4.
 Cum Promatertera, ejus Liberis, Nepotibus, & Pronepotibus in 4.

LINEA TRANSVERSA INÆQUALIS RATIONE FRATRIS,
ET SORORIS.

Titius est

Cum Fratris sui Pronepote in 4.
 Cum Fratris sui nepote in 3. Cum hujus Liberis in 4.
 Cum Fratris sui Liberis in 2. Cum horum Liberis in 3.
 Cum Nepotibus in 4.
 Cum Sororis suæ Liberis in 2. Cum horum Liberis in 3.
 Cum Nepotibus in 4.
 Cum Sororis suæ nepote in 3. Cum hujus Liberis in 4.
 Cum Sororis suæ pronepote in 4.

20 Advertendum hic est 1. in uno tantum stipite provenit. prædictis lineis non poni plures consanguinitates, quas forsitan quis habet ex diversis stipitibus v. g. aliam ex parte Patris, & aliam ex parte Matris; quæ quidem consanguinitates exponi distincte debent à petentibus dispensationem: sed solum poni unam tantum consanguinitatem Lineæ transversæ æqualis, & inæqualis, quæ habet

21 Advertendum 2. non poni communiter ab Authoribus Lineas, unde disgnoscantur plures consanguinitates, quæ ex diversis stipitibus proveniunt, & formant gradus, qui dicuntur mixti: tum quia gradus mixti mille modis contingunt, eosque comprehendere non est facile: tum quia comprehensio gradibus ex parte solius patris, aut ex

ex parte solius Matris, colligi inde plenius intelligantur, subjicimus poterunt gradus mixti. Nihilominus hic lusitanè significationem nominum, per quæ hætenus consanguinitates latine explicavimus, num. 185. Interim, ut superiora

NOMINA CONSANGUINITATIS.

<i>Abavia</i>	Terceira Avò, Mãy do Bisavò, ou da Bisavo.
<i>Abavus</i>	Terceiro Avò, Pay do Bisavo, ou da Bisavo.
<i>Abnepos</i>	Terceiro Neto, Filho do Bisneto, ou Bisneta.
<i>Abneptis</i>	Terceira Neta, Filha do Bisneto, ou Bisneta.
<i>Amita</i>	Tia, Irmãa do Pay.
<i>Amita magna</i>	Tia, Irmãa do Avo.
<i>Amitini</i>	Primos, hum filho de Irmaão, e outro filho de Irmãa.
<i>Atavia</i>	Quarta Avò, Mãy do terceiro Avo, ou da terceira Avò.
<i>Atavus</i>	Quarto Avo, Pay do terceiro Avo, ou da terceira Avò.
<i>Atneptis</i>	Quarta Neta, filha do terceiro Neto, ou da terceira Neta.
<i>Atnepos</i>	Quarto Neto, filho do terceiro Neto, ou da terceira Neta.
<i>Avia</i>	Avò.
<i>Avunculus</i>	Tio, Irmaão da Mãy.
<i>Avunculus magnus</i>	Tio, Irmaão do Avo Materno.
<i>Avus</i>	Avo.
<i>Avus Maternus</i>	Avo por parte de Mãy.
<i>Avus Paternus</i>	Avo por parte de Pay.
<i>Cognata</i>	Parenta.
<i>Cognatus</i>	Parente.
<i>Consobrini, Consobrinæ</i>	Primos, ou Primas, filhos de Irmaos.
<i>Filia</i>	Filha.
<i>Filius</i>	Filho.
<i>Frater</i>	Irmaão.
<i>Frater ex Patre</i>	Irmaão por parte de Pay,
<i>Frater uterinus</i>	Irmaão por parte de Mãy.
<i>Gemini</i>	Irmaos do mesmo parto nascidos.
<i>Germanus frater</i>	Irmaão por parte de Pay, e Mãy.
<i>Liberi</i>	Filhos.
<i>Mater</i>	Mãy.
<i>Matertera</i>	Tia, Irmãa da Mãy.
<i>Matertera magna</i>	Tia, Irmãa do Avo,
<i>Nepos</i>	Neto.
<i>Nepos ex filia</i>	Neto por parte de Filha.

<i>Nepos ex filio</i>	Neto por parte de filho.
<i>Nepos ex fratre</i>	Neto por parte de Irmão.
<i>Nepos ex sorore</i>	Neto por parte de Irmãa.
<i>Neptis</i>	Neta.
<i>Neptis ex filia</i>	Neta por parte de filha.
<i>Neptis ex filio</i>	Neta por parte de filho.
<i>Neptis ex fratre</i>	Neta por parte de irmão.
<i>Neptis ex sorore</i>	Neta por parte de irmãa.
<i>Pater</i>	Pay.
<i>Patruales</i>	Primos, ou primas, filhos de irmãos.
<i>Patruus</i>	Tio, irmão do Pay.
<i>Patruus magnus</i>	Tio, irmão do Avo.
<i>Proamita</i>	Tia, irmãa do Bisavo.
<i>Proavus</i>	Bisavo, Pay do Avo, ou da Avò.
<i>Proavia</i>	Bisavò, Mãy do Avo, ou da Avò.
<i>Proavunculus</i>	Tio, irmão do Bisavo Materno.
<i>Promatertera</i>	Tia, irmãa do Bisavo.
<i>Pronepos</i>	Bisneto, filho de Neto, ou de Neta.
<i>Proneptis</i>	Bisneta, filha de Neto, ou de Neta.
<i>Propatruus</i>	Tio, irmão do Bisavo.
<i>Sobrini, sobrinæ</i>	Primos, ou primas, filhos de irmãos.
<i>Soror</i>	Irmãa.
<i>Tritavia</i>	Quinta Avo, Mãy do 4. Avo, ou da 4. Avò.
<i>Tritavus</i>	Quinto Avò, Pay do 4. Avo, ou da 4. Avò.

S E C T I O VII.

De impedimento criminis.

22. **N**Otatio prima. Quid sit crimen? & Triplex esse crimen. Primum est homicidium conjugis ab altero conjuge, & alio tertio, sive physice, v.g. gladio, vel veneno, sive moraliter, ut imperio, perfectum; eo consilio, ut postea inter se Matrimonium contrahant. Quod si cædes tentata sit, non tamen perfecta, vel perfecta, sed absque intentione Matrimonii ineundi, vel cum intentione quidem ea, sed non significata exterius, vel non communi consilio, sed ab altero tantum, non dirimit Matrimonium, nisi etiam adulterium præcesserit; tunc enim tametsi unus

tantum eadem perfecerit, altero ignaro, dummodò id fecerit intentione Matrimonii, verè dirimit. *Könich. Ledesm. Sà, Sanch. de Matrim. lib. 7. disp. 78. num. 13.*

23. Notatio secunda. Secundum est adulterium, quando nimirum duo carnaliter se cognoscunt, vivente alterius conjuge, & vel Matrimonium ineunt de præfenti, vel saltem dant fidem de ineundo post mortem conjugis; sed in hoc casu requiritur, ut promissio sit acceptata, & uterque sciat alterum esse conjugatum: si enim, & vel alteruter ignorat, non irritatur Matrimonium, siquod postea ineatur, conjuge mortua. *Perez, König. Filliuc. Bonacin. Dian. apud Busemb. lib. 6. tract. 6. cap. 3. dub. 2. excusatque ignorantia quævis, etiam*

etiam facti. *Sanch. ibidem.*

24 Notatio Tertia. Tertium est raptus, per quem persona cum violentia abducitur libidinis exercendæ, vel Matrimonii ineundi causa. *D. Thom. Molin. ibidem.* Durat hoc impedimentum juxta Trident. quandiu rapta, est in potestate raptoris, etiamsi liberè consentiat. Unde libertati restitutam ducere potest. Probabile tamen est Tridentini decreto tantum comprehendì raptum, qui sit causa Matrimonii. *Sanch. Laiman. ibidem.*

SECTIO VIII.

De cultus Disparitate.

25 **N**otatio unica. Quid sit Cultus Disparitas? Esse diversitatem Religionis, v. g. inter fidelem, & infidelem. Dirimit Matrimonium inter baptizatum, & non baptizatum, etiam catechumenum, idque jure Ecclesiastico, non scripto. *Bonacin. Konich.*

26 Inter baptizatos verò quamvis diversæ Religionis non dirimit, quamvis impediatur. Unde Matrimonia cum hæreticis, quamvis illicita, sunt tamen valida. *Busemb. loco citato.*

SECTIO IX.

De Honestate.

27 **N**otatio unica. Quid sit Honestas? R. Esse justitiam publicæ honestatis, ob quam nemo potest contrahere cum consanguineis illius, cum qua contrahit sponsalia, vel Matrimonium ratum. Et quidem ante Tridentinum, & jure antiquo hoc impedimentum dirimit Matrimonium inter

sponsum, & consanguineos sponsæ usque ad 4 gradum, oriturque ex sponsalibus quibuscunque, etiam invalidis (præterquam ex defectu consensus.) Jure autem novo Tridentini non oritur, si sponsalia sint invalida; & irritat tantum usque ad primum gradum, si ex sponsalibus sequatur: ad quartum verò, si ex Matrimonio rato. *Busemb. citat.*

SECTIO X.

De Affinitate.

28 **N**otatio unica. Quid sit Affinitas? R. *Est propinquitas personarum, quæ oritur ex copula carnali, sive licita, sive illicita.* Utraque, saltem jure Ecclesiastico, dirimit Matrimonium: cum hoc tamen discrimine, quod orta ex copula licita dirimit usque ad quartum gradum inclusive: orta verò ex copula illicita, jure novo Tridentini, usque ad secundum tantum: & quidem si antecedit Matrimonium; nam si superveniat, v. g. si Titius cognoscat uxoris suæ cognatam in secundo gradu, non dirimit; licet is, qui peccavit, non possit petere debitum, sed tantum reddere.

29 Porro gradus, & lineæ affinitatis accipiuntur, sicut in consanguinitate, ita ut qui est uxoris consanguineus in primo gradu, sive rectæ, sive transversæ lineæ, is sit affinis marito in eodem gradu lineæ rectæ, vel transversæ. Denique omnis affinitas, quæ oritur ex affinitate, sublata est per Concil. Lateranens. *Laim. Bonacin. apud Busemb. cit.* Ut autem hoc ipsum magis illucescat, ponuntur sequentes lineæ.

AFFINITAS MARITI CUM UXORIS SUÆ COGNATIS.

Maritus est

Cum uxoris suæ Abavo, Abavia, & similiter cum horum
Fratribus, ac Sororibus, in 4. gradu affinitatis.
Cum uxoris suæ Proavo, Proavia, & similiter cum horum
Fratribus. ac Sororibus in 3.
Cum uxoris suæ Avo, Avia, & similiter cum horum
Fratribus, ac Sororibus in 2.
Cum uxoris suæ Patre, & Matre, & similiter cum horum
Fratribus, ac Sororibus in 1.

Descendentes.

Ascendentes.

Cum uxoris suæ Fratribus, & Sororibus in 1.
Gradu affinitatis. Cum horum liberis in 2.
Cum Nepotibus, & Neptibus in 3. Cum
Pronepotibus, & Proneptibus in 4.

AFFINITAS UXORIS CUM MARITI SUI COGNATIS.

Uxor

Cum mariti sui Abavo, Abavia, & similiter cum horum
Fratribus, & Sororibus, in 4. gradu affinitatis.
Cum mariti sui Proavo, Proavia, & similiter cum horum
Fratribus, & Sororibus in 3.
Cum mariti sui Avo, Avia, & similiter cum horum
Fratribus, & Sororibus in 2.
Cum mariti sui Patre, & Matre, & similiter cum horum
Fratribus, & Sororibus in 1.

Descendentes.

Est

Cum mariti sui Fratribus, & Sororibus in 1. gradu
Affinitatis. Cum horum Liberis in 2.
Cum Nepotibus, & Neptibus in 3.
Cum Pronepotibus, & Proneptibus in 4.

Ascendentes.

30 Hæc tantum de Matrimonii
impedimentis, tum dirimentibus,
tum mere impediens ex Autho-
ribus visum est transcribere: hæc
enim, & non plura instituto nostro
inserviunt. Et quidem quoad impe-
dimenta tantum impediens, nem-

pe vota simplicia castitatis, & Re-
ligionis, diximus lib. 1. à num. 302.
Quo verò ad impedimenta diri-
mentia dicemus in sequentibus.
Supereſt, ut affinitatis nomina,
eorumque significationem appona-
mus.

NOMINA AFFINITATIS.

<i>Congener.</i>	Con-genro, marido da Irmã da Mulher.
<i>Connurus.</i>	Con-nora, mulher do Irmão do Marido.
<i>Consocer.</i>	Con-sogro, homem, que casa sua filha com filho de outro.
<i>Fratria.</i>	Cunhada, mulher do Irmão.
<i>Gener.</i>	Genro, marido da filha.
<i>Glos.</i>	Cunhada, Irmã do Marido.
<i>Fatitritices.</i>	Cunhadas, mulheres de dous Irmãos.
<i>Levir.</i>	Cunhado, Irmão do Marido.
<i>Noverca.</i>	Madrasta, mulher do Pay.
<i>Nurus.</i>	Nora, mulher do Filho.
<i>Privigna.</i>	Enteada, filha do marido, ou da mulher.
<i>Privignus.</i>	Enteado, filho da mulher, ou do marido.
<i>Progener.</i>	Segundo genro, ou genro do Avo, marido da Neta.
<i>Pronurus.</i>	Segunda Nora, ou Nora do Avo, mulher do Neto.
<i>Profocer.</i>	Segundo Sogro, Avo da mulher, ou marido.
<i>Profocrus magna.</i>	Segunda Sogra, Avo do marido, ou mulher.
<i>Socer.</i>	Sogro, Pay da mulher, ou marido.
<i>Socrus.</i>	Sogra, Mãe do marido, ou mulher.
<i>Sororius.</i>	Cunhado, marido da Irmã.
<i>Sororum mariti.</i>	Maridos de duas Irmãs.
<i>Vitricus.</i>	Padrasto, Marido da Mãe.

DISPUTATIO SECUNDA.

DE QUIBUSDAM ALIIS SUPPONENDIS.

AD SEXTAM FACULTATEM PONTIFICIAM,

Q U Æ

BRASILIAE EPISCOPIS CONCEDITUR.

S E C T I O I.

Quid de jure possint Episcopi circa impedimenta Matrimonii dirimentia?

31 **N**otatio Unica. An de jure possint Episcopi dispensare super impedimentis matrimonii diri-

mentibus! R. negativè cum Sanch. de Matrim. lib 8. disp. 6. à n. 14. Castrop. de Sponsalib. disp. 4. punct. ultim. §. 1. n. 2. Leand tract. 9. de Matrim. disp. 24. quest. 6. & multis aliis apud citatos DD. præsertim apud Sanch. Ratio est: quia in lege Superioris hequit inferior dispensare: atqui impedimenta matrimonii dirimentia lege

lege Pontificia inducta sunt : ergo in illis dispensare nequit Episcopus, utpotè inferior Pontifice, nisi ab illo specialem ad id facultatem habeat.

SECTIO II.

Quid possint Episcopi circa Matrimonium jam contractum cum impedimento occulto?

32 **N**Otatio Unica. An saltem possint Episcopi dispensare in impedimentis dirimentibus, Matrimonio jam contracto, quando gravis necessitas urget, & est periculum in mora, vel impotentia adeundi Pontificem, dummodò Matrimonium sit publicum, & impedimentum occultum, & separatio fieri nequeat sine scandalo? R. affirmativè: Ita passim Canonistæ, inter quos *Pyrrb. Corr. lib. 8. cap. 4. n. 35. §. At verò. De Justis. lib. 2. cap. 2. à n. 119 Pignat. tom. 3. Consult. 33. n. 4. & Theologi, præsertim Suar. lib. 6. de legib. cap. 14. n. 10. Vasq. 1. 2. disp. 178. n. 15. Sanch. de Matrim. lib. 2. disp. 40. n. 3. Castr. Pal. de sponsalib. disp. 4. punct. ultim. n. 7. Dicastil. de Matrim. disp. 8. dub. 4. n. 53. Salas. de legib. disp. 20. Sect. 3. n. 27. Laym. lib. 1. tract. 4. cap. 22. n. 4. Less. de Matrim. n. 133. Carden. de Proposition. Dissert. 2. cap. 8. quæst. 1. Coninch. Perez. Hurtad. Tamburin. Gobat; & plures alii, quos refert, & sequitur Kugler n. 2125. apud Marin tom. 3. tract. 23. disp. 19. Sect. 5. n. 6.*

33 Probatur 1. quia non debet præsumi Papam velle sibi reservare eam dispensationem in maxima necessitate, quæ excusare solet ab observatione legis humanæ. Cap.

Quanto - 4. De consecration. capit. 4. de Rescript. capit. Concilium 2. circa finem De observat. jejun, in quâ salus animarum periclitaretur, quod leges vitare debent, cap. *erit autem Dist. 4. Novel. auth. 6.* in princip. ibi: *Imperialis benevolentie proprium hoc esse, ut omni tempore subjectorum commoda tam investigare, quàm eis videre procuret.* Confirmatur: quia in dictis circumstantiis observatio legis Canonice est moraliter impossibilis: erga præsumendum est Papam concedere Episcopis dispensandi potestatem pro eo casu.

34. Probatur. 2. quia ita habet consuetudo, quæ est optima legum interpret, cap. *cum dilectis*, 8. De consuet. L. 37. ff. De Leg. & habet vim legis, L. 32. & seq. eodem, adèò ut *Perez disp. 44. sect. 6. n. 3.* dicat de hac sententia jam videri certam, postquam Papæ constat id fieri ab Episcopis: quia præsumitur approbare suâ taciturnitate; & cum sere omnes DD. hoc teneant, & publicè doceant, videtur incredibile hoc latere Papam.

35 Probatur 3. quia Papa in tali casu sine dubio dispensaret, nè animas afflictas remedio destitueret: ergo eadem ratione præsumendum est non reservare sibi jus dispensandi. Confirmatur ex *Trid. Sess. 24. de Reformat. cap. 5. ubi ait: Facilius cum eo, & gratis dispensare poterit*: ubi non videtur hanc legem præscripsisse Papæ, qui est supra Concilium, sed Episcopis, qui tamen in eo casu poterunt dispensare.

36 Probatur 4. quia quoties duo præcepta concurrunt, minus cedit maiori; sed hic concurrunt lex Ecclesiæ prohibens Matrimonium;

nium; & Lex Divina charitatis erga proximum, & in conjugibus lex naturalis tuendi propriam famam, quæ sine dubio sunt maiores: ergo.

37 Probatur 5. quia Rota *decif.* 262. apud *Fagnan. in cap. Nimis* De jur. Patronat. decidit, Episcopos ex causa gravis necessitatis dispensare posse in legibus Conciliaribus, & id probat ex cap. *Tali* 17. & cap. *exigunt* 18. 1. *quæst.* 7. & cap. *exposuisti* 23. de Præb. ibi: *Si evidēs utilitas, vel necessitas exigat.* 6. rationibus, quas adducimus sectione sequenti.

38 Objicies 1. Inferior dispensare nequit in lege superioris, nec eam corrigere, immutare, aut interpretari in benigniorem sensum, cum hæc omnia ad superiorem spectent, ut expressè constat ex variis utriusque juris textibus, quos affert *P. Marin. cit. num.* 63. ergo Episcopi, cum sint inferiores Papæ, dispensare non possunt in lege Papæ statuentis impedimenta. R. cum eodem *P. Marin*; ita quidem esse de modo ordinario, & extra gravem necessitatem, non tamen in casibus, & circumstantiis, de quibus est quæstio, cum in eis exigat salus, charitas, & justitia, ut ab Episcopo talis dispensatio fiat ex tacita licentia Papæ, & merito præsumpta.

39. Objic. 2. si quando Episcopis competit jus dispensandi in legibus Papæ; vel Concilii, debet hoc expressè concedi à Papa, aut Concilio, ut patet ex *Trident. sess.* 24. *de reform. cap.* 6 ubi conceditur Episcopis in urgentissima necessitate facultas dispensandi in ætatis impedimento. Ideoque nonnulli Episcopi petere solent expressam licentiam dispensandi, ut tes-

tantur *Gobat, & Kugler*: ergo sine hac expressa licentia dispensare non possunt: alias si eam negligent, petere, non poterunt præsumere sibi tacite concedi.

40 R. disting. anteced. Debet expressè concedi, ut possint dispensare etiam in casibus ordinariis, ubi non est periculum in mora, & daretur accessus ad Papam, concedo: ut possint dispensare pro raris casibus, ubi est periculum in mora, & accessus ad Papam difficillimus, nego antecedens, & consequentiam: & de prima facultate loquitur Tridentinum: facultates enim, quas petierunt Episcopi in argumento relati, erant dispensandi etiam pro foro externo pro Matrimonio contrahendo, & etiam in casibus, in quibus non erat periculum in mora ad dispensandum enim in raris casibus, circumstantiis gravibus, & urgente necessitate non est necessaria expressa licentia, cum sufficiat tacita, quam Episcopi habent.

41 Objic. 3. Opinio concedens jus dispensandi in dictis circumstantiis est tantum probabilis: ergo non licet ea uti in Sacramento Matrimonii. Declaratur: quia talis opinio est obnoxia abusibus: facile enim Episcopi excedent, si tanquam judices in propria causa possent in suum favorem interpretari, & facile dispensando prætexerent jus ex consuetudine cum præjudicio jurisdictionis Papæ: ergo.

42 R. in terminis quæstionis valide, & licite Matrimonium celebrari ex opinione verè probabilis; cum Matrimonium celebratum, sub vera probabilitate juris sit certò validum, ut cum *Carden. & Sanch.* probat. *Marin. citat disp.* 9. *sect.* 7. *à num.* 127.

43. Ad declarationem R. maius esse periculum excessus, quando facultates dispensandi expressè conceduntur, & tamen concedi solent. Neque in nostro casu potest resultare inconveniens ex consuetudine, quia ut consuetudo præscribat contra legem, requirit actus frequentatos ex intentione præscribendi elicitos à populo, publicos, & notorios: & nihil horum verificari potest in nostro casu. Et cum aliundè juxta tot Authores Episcopi habeant tacitam licentiam, idcirco non est opus, ut consuetudo inducatur.

44. Objic. 4. Pro dispensationibus in legibus Conciliaribus requiritur necessitas, vel utilitas maxima, gravissima, & evidens ex cap. *Ab excommunicatis*, cap. *Exposuisti*. Et postremò ex *Trident. sess. 23. de Reform. cap. 1.* ibi: *Christiana charitas, urgens necessitas, debita obedientia, ac evidens Ecclesie, vel Reipub. utilitas*. Sed aliqui Authores judicant, ut Episcopus possit dispensare, sufficere causas satis leves, v. g. legitimationem prolis natæ ex muliercula paupere: ergo.

45. R. allegata jura loqui de dispensationibus pro foro externo, & ante Matrimonium contractum, & quando impedimentum est publicum: non autem de dispensationibus pro foro interno, & post Matrimonium contractum, & quando impedimentum est occultum: cum ad dispensandum in his circumstantiis leviores causæ sufficiant etiam in Sacra Pœnitenciaria. Unde quamvis legitimitas prolis pauperis possit esse causa levis; aliquando tamen sufficit, ut fiat dispensatio, si nimirum proles illegitima semper habenda sit contemptibilis,

& infamis, cum exclusione ab honesto Matrimonio, officio publico, aut hujusmodi, quæ sunt mala gravissima.

46. Objic. 5. Papa dispensare nequit in lege naturali, aut divina, licet urgeat gravissima necessitas, id eoque nunquam potest dispensare, ut quis in uxorem ducat matrem suam, aut filiam: sed non ex alio capite, nisi quia Papa est inferior Deo, & natura: ergo similiter, quia Episcopus est inferior Papa, dispensare non potest in lege Papæ.

47. R. permessa maiori, de qua videri potest *P. Marin. cit. disp. 19. sect. 1* negando minorem, ejusque causalem, non enim ideò, non potest Papa dispensare in lege naturali, aut Divina, quia est inferior Leo, & natura, sed ex aliis capitibus. Unde nec ipse Deus juxta multos potest propriè dispensare in ulla lege naturæ, & in aliquibus nec impropriè, v. g. in lege non mentiendi. At verò Episcopus, quamvis sit inferior Papa, ideò potest dispensare in ejus lege, quia ab illo habet tacitam licentiam, ut ex dictis constat.

48. Nota postremò, quod prædicta resolutio viget 1. tametsi dispensandus sit dives. *Perez, de Matrim. disp. 4. sect. 6. n. 4. quem citat, & sequitur Dian. tract. 2. de Dispensat. resol. 129. num. 8.* Ratio est; quia etiam in divitibus potest urgere necessitas, occurrere ex distantia à Papa, & magno incontinentiæ periculo, ut docent *Sanch. & Basil. apud Dian. citat.*

49. Viget 2. etiam quando concurrunt duo impedimenta, sive etiam plura: *Sanch. Basil. & plurimi alii*, quos refert, & sequitur *Dian. citat. n. 9.* Ratio est 1. quia quan-

quando delegatur alicui facultas dispensandi in aliquo singulari impedimento, quamvis non possit dispensare repertis duobus, quatenus mixtum sub simplici non comprehenditur: tamen cum in nostro casu necessitas sit, quæ tollit reservationem, hinc sicut tollit respectu simplicis, ita etiam tollit respectu mixti.

50 Ratio est 2. quia si quis habeat duo peccata reservata Papæ, & sit moraliter impotens adeundi Papam, poterit ab Episcopo absolvi: ergo etiam si quis habeat duo impedimenta sub prædictis circumstantiis, poterit ab Episcopo dispensari. *Sanch. de Matrim. lib. 2. disp. 40. n. 7.*

SECTIO III.

Quid possint Episcopi circa Matrimonium futurum cum impedimento occulto?

51 **N**Otatio Unica. An possit Episcopus aliquando dispensare in impedimento occulto, etiam ante Matrimonium contractum, concurrentibus prædictis causis, n. 32. & affirmative: *Ita Sanch. de Matrim. lib. 2. disp. 4. n. 8. Less. in Auctario verb. Matrimonium casu 6. Carden. de Proposit. damnat. Dissert. 2. cap. 8. Propos. 1. quest. 1. n. 634. & apud eum omnes Theologi, & Jurisperiti, Cast. Pal. Valent. Dicastil. Reginald. Basil. Ponce, & alii, quos citat, & sequitur Leander. part. 2. tract. 9. disp. 28. quest. 8. Tamburin. lib. 8. tract. 1. cap. 4. §. 4. n. 9. & 21. Perez disp. 44. Sect. 6. n. 11. & 12. Hurtad. disp. 26. n. 7. Dian. tract. 2. de Dispensat. Resol. 132. n. 3. Barbos. de potest. Episcop. p. 2. alleg. 35. n. 5. Gonzalez Tel-*

les in cap. 6. de consanguin. n. 2. Gobat. tract. 9. n. 582. Kugler. p. 2. n. 2134. & alii, quos tacito nomine citat, & sequitur Marin. tom. 3. disp. 19. sect. 5. n. 67. & 52. Probatur 1. quia Episcopus potest dispensare post Matrimonium contractum, urgente necessitate, dato periculo in mora, & concurrentibus aliis gravibus causis supradictis: sed aliquando hæc eadem omnia, & timor gravium malorum possunt concurrere, etiam ante contractum Matrimonium: ergo in tali casu potest Episcopus dispensare in impedimento occulto. Ostenditur minor ex *Sanch.* proximè citato n. 8. in sequenti casu. Accedit mulier manè confessura, & reperitur habens impedimentum dirimens, cujus detectio produceret notabilem infamiam, & omnia sunt jam parata ad nuptias vesperè celebrandas, & tentatis omnibus mediis, nulla evadendi via aperitur: sed suspicio vehemens orietur alicujus criminis detecti in confessione, si foemina velit abstinere à nuptiis, aut eas differre, dum Pontificia dispensatio obtinetur.

53. Aliud exemplum afferunt *Tamburin. Pignat. Gonzalez, & Gobat. cit. n. 583.* in moribundo, ut si quis proximus morti vellet ducere foeminam, quam violavit promisso Matrimonio, & per legitimum Matrimonium vult impedire perpetuam infamiam, & alia mala ipsius, & prolis, & interim cognoscit intercedere aliquod impedimentum. Alios etiam casus affert *Gobat. tract. 9. n. 264. & 570.* omninò videndus: in quibus tamen casibus, & similibus, aiunt hi Auctores posse Episcopos dispensare.

54. Probatur 2. quia consuetudo

do dat jurisdictionem : sed est consuetudo , quod in talibus casibus dispensent Episcopi : ergò. Maior est certa , ex cap. *Cum contingat*.

13. De foro compet. ibi : *Nisi forte hi , quibus delinquentes ipsi deferriunt , ex indulgentia , vel consuetudine speciali jurisdictionem huiusmodi valeant sibi vindicare.* Et cap. *Rom. Ecclesia* , 5. De tentent. Excommunicat. in 6. cap. *Duo simul* , 9. De Offic. Ordin. cap. 5. eod. in 6. cap. *dudum* 54. De elect. post medium , cap. *Cum quidam* 2. De except. in 6. Et docent multi apud *Barbos.* & apud *Carden.* supra n. 172. inter quos *Suar.* *Pellizar.* & alii conformiter ad *Trid. Sess.* 22. de *Reformat.* De jure , seu consuetudine.

55 Ostenditur minor ex dictis Notatione præcedenti , & præterea ex testimonio *Suar.* *Sanebii* , *Navarri* , & aliorum supra , inter quos *Kugler ex Pyrrho Corrado in praxi Dispensation. Apostolic. lib.* 8. cap. 4. n. 41. refert hæc verba : *Nec inter alia me latet certioratum alias de hac re ab Episcopo Astensi extitisse Cardinalem Cuccinum Protodatarium tunc Sissi V. postquam idem Episcopus , urgente sibi oblata causa , in casu proposito dispensaverat : propterea idem Cardinalis , facto prius verbo cum S. Pontifice , eidem Episcopo scripsit : sibi licuisse sic in huiusmodi casu dispensare , cumque prudenter egisse , stante asserta necessitate.* De quo videantur plura apud *Carden.* supra , vocantem proterea hanc opinionem evidenter certam.

56 Probatur 3. quia postquam Matrimonium irritè contractum est , potest Episcopus dispensare in casu extraordinariæ necessitatis : ergò

etiam , antequam sit contractum , si similis necessitas urgeat. Probatur consequentia : tam difficile , periculosum , & danosum est , separare tales sponso , nè contrahant ; quam separare conjuges purè existimatos post contractum Matrimonium : sed nè separentur conjuges purè existimati , dispensari potest in Matrimonio contracto : ergò similiter , nè separentur sponsi , qui sunt proximè accincti contrahendo. 5. probatur rationibus , quibus probata manet Notatio præcedens.

57 Obijcies 1. Episcopo conceditur facultas dispensandi in impedimento dirimente , præcisè propter gravissimam necessitatem , cui aliter succurri non potest : sed ante Matrimonium contractum semper aliter succurri potest : ergò. Ostenditur minor , quia si nuptiæ nequeunt differri absque periculo infamiæ , & manifestationis , nihilominus poterit sponsa sequens consilium *Sanchez* , & aliorum vivere castitatem , vel peregrinationem , saltem ad unum mensem , vel ad longius tempus , usque dum Romæ obtineatur dispensatio , & interim excusare se à copula prætextu voti ; vel uti poterit bimestri concessio ad deliberandum , vel simulare ad tempus morbum , quousque dispensatio impetretur.

58 R. negando minorem ; ad probationē R. quod si res morā patiatur , expectanda sit dispensatio. Verum aliquando interveniunt tales circumstantiæ , ut nullū remedium videatur sufficiens , præter Episcopi dispensationem : & sæpè nullum remedium ex assignatis in objectione prodest ; quia , ut de emissionem voti castitatis ad tempus notant *Dicastil. & Gobat. tract.* 9. n. 574. cum huiusmodi consilium apud plerosque Auctores

thores non reperiatur, & homines sint proni ad suspicandum, non est facile utendum tali remedio.

59 De bimestri similiter ait *Sporer cit. n. 669.* experientiam docuisse, hoc remedium moderno tempore esse plerumque difficile, & periculosa praxis: similiter simulatio morbi ad longius tempus vix ita cautè poterit institui, ut non notetur, aut fiat absque mendacio. Huculque Authorum consilia scribentium intra Europam, quæ jam vel intra Europam vix profunt: ad quid ergò in Brasilia, quæ tam longè à Roma distat, & non nisi per annum, & amplius expectabitur dispensatio, talia consilia prodesse poterunt.

60 Objic. 2. Sæpè potest accedere, ut ad Episcopum non detur accessus, si ille v. g. procul distet, aut sedes vacet: ergo ad Papam recurrendum. Respondet *Marin. cit. n. 71.* id contingere per accidens: cæterum ex natura rei, & regulariter dari accessum ad Episcopum, saltem per literas, ut notat *Gobat.* vel saltem dari accessum longè faciliorem ad Episcopum, quam ad Papam.

61 Prætereà in absentia Episcopi potest etiam dispensare Vicarius Generalis, si Episcopus specialiter deleget ipsi, vel in particulari, vel in genere, ut tenent *Sanch. de Matrim. lib. 2. disp. 40. n. 12. & sequentibus Koninch. disp. 33. n. 33. Martin. Perez disp. 44. Sect. 7. n. 3. Hurtad. disp. 26. n. 8. Dian. tract. 2. de Dispensat. Resol. 135. n. 3. Guittier. cap. 49. n. 584. Krimmer. in lib. 4. Decretal. n. 2055. & sequentibus Kugler. part. 2. 2139.*

62 Et verum est casum in objectione figuratum sæpissime contingere in Brasilia, cum à civitate Epil-

copali tam longè distent aliqua Oppida, ut nequidem intra sex menses recipienda sit dispensatio. Quid igitur in casu urgentissimæ necessitatis? Ad Papamne recurrendum, ut vult argumentum? Quis sanæ mentis hoc dicat? Si enim, etiam in recursum ad Episcopum, qui intra propriam Diocesim existit, tanta est temporis dilatio, quanta erit in recursum ad Papam? Et sub qua spe remedii, urgente necessitate? Inutiliter igitur recursum ad Papam inculcatur, tanquam congruentius remedium, cum tamen in Brasilia nullum difficilius adhiberi possit.

63 Ad id, quod addit de Capitulo, Sede Vacante, & falsum supponi: quatenus in objectione supponitur non posse Capitulum, Sede Vacante in ejusmodi impedimentis dispensare, eo quidem modo, quo potest Episcopus. Ratio est: quia Capitulum, Sede Vacante, repræsentat defuncti personam, & succedit in omnibus (exceptis casibus in jure expressis) quæ sunt jurisdictionis ordinariæ, ut cum *Brabos. diximus lib. 1. à n. 63.* potestas autem dispensandi in prædictis impedimentis est Episcopo ordinaria, ut latè probat *Sanch. de Matrim. lib. 2. disp. 40. à n. 13.* Unde sequitur, quod sicut Episcopus potest hujusmodi potestatem delegare, ut probat *Sanch. ibidem;* ita etiam Capitulum, Sede Vacante, idque ob eandem rationem, videlicet, quia est potestas ordinaria, supposita urgente necessitate, & concurrentibus prædictis circumstantiis n. 32.

64 Objic. 3. Ideò Episcopus pro Matrimonio jam contracto potest dispensare, quia Matrimonium solvi nequit absque scandaio, vel infamia: sed si Matrimonium non

dum sit contractum, non erit opus ulla dissolutione: ergo. Confirmatur: quia per talem usum dispensationum pro Matrimoniis contrahendis aperietur quædam janua ad multa Matrimonia fraudulenta: ergo ne aperiat talis janua &c.

65 R. concedendo maiorem: ad minorem R. idem scandalum secuturum, & eandem perturbationem familiæ, & infamiam mulieris, si mulier ipsa die, qua nuptiæ celebrandæ sunt, resiliat ab sponsalibus, vel peteret inducias plurium hebdomadarum, ac si Matrimonium jam contractum dissolveretur, ut patet. Ad confirmationem R. eam nimis probare: cum etiam probet nec Papam posse dispensare; quia similiter ex ejus dispensationibus posset aperiri talis janua, si sponsi velint abuti ejus potestate.

66 Objic. 14. Episcopus nequit solvere Matrimonium, etiam ratum, licet gravissimæ causæ urgeant, & sit periculum in morâ: nec potest dispensare in impedimento clandestinitatis; quia ab eo nulla necessitas excusat: ergo nec potest dispensare in impedimento dirimente ante Matrimonium contractum. R. negando consequentiam. Diversa ratio est: quia vix potest excogitari talis necessitas, aut periculum in morâ, ut nequeat recurri ad Papam in re tanti momenti, quantum in antecedenti importatur. Secus verò in nostro casu. Ità *Marin.* citatus.

SECTIO IV.

Quid possint Episcopi circa Matrimonium cum impedimento occulto, quando intervenit mala fides ex parte unius contrahentis?

67 **N**otatio Unica. An etiam in prædictis impedimentis, & sub prædictis circumstantiis possit Episcopus dispensare, quando intervenit mala fides ex parte unius tantum contrahentis? R. affirmative cum *Sanch. de Matrim. lib. 2. disp. 40. n. 4. Basil. Ponce, lib. 8. cap. 13. n. 4. Caslr. Pal. de sponsalib. disp. 4. punct. ultimo. §. 1. n. 8.* in fine, & plurimis aliis apud ipsos. Ratio est 1. quia licet *Tridentinum Sess. 24. cap. 5.* dicat: *Siquis intra gradus prohibitos Matrimonium contrahere præsumpserit, separetur, & spe dispensationis careat*: nihilominus id statuit Tridentinum in poenam audaciæ, ac delicti in Matrimonio contrahendo cum notitia impedimenti dirimentis: atqui poena non debet comprehendere innocentem: ergo ne peccatum unius conjugis alteri noceat; non sunt privandi spe dispensationis ab Episcopo obtinendæ; quando unus bona fide contraxit.

68 Ratio est 2. quia stante bona fide unius tantum conjugis, Matrimonium censetur ab Ecclesia bona fide absolute contractum, ex cap. *cum inhibitis* De clandest. dispensat. ex cap. *ex tenore*; Qui filii sint legitimi, ubi proles nata ex Matrimonio de se nullo censetur, & declaratur à Pontifice legitima; eò quod unus conjugum bona fide contraxerit: ergo illud Matrimonium,

nium, de quo loquimur, censendum est absolutè bona fide contractum: sed quando Matrimonium fuit bona fide contractum, daturque urgens necessitas, potest Episcopus dispensare, ut sect. preced. probatum manet: ergò etiam, quando fuit contractum bona fide ex parte unius tantum contrahentis.

69 Dices tamen: Non constat expressè de voluntate Pontificis permittentis Episcopo, ut in tali casu dispenset: ergò non est præsumendus velle favere audaciæ contrahentis mala fide, contra expressam Tridentini instructionem suprà allegatam.

70 Confirmatur primò: quia, ut ait *Tridentinum*, ibi: *Non est dignus, qui Ecclesiæ benignitatem facile experiatur, cujus salubria præcepta temerè contempnit*: ergò non est præsumendum, quòd Pontifex, Ecclesiæ caput, velit tantam in legum suarum contemptores benignitatem ostendere.

71 Confirmatur secundò: quia hujusmodi benignitas vergeret in Ecclesiasticæ disciplinæ relaxationem, præberetque peccandi occasionem: multi enim Matrimonium contraherent cum impedimentis dirimentibus, ea spe freti, quòd postea ab Episcopo facilius possent dispensationem obtinere: ergò.

72 R. negando suppositum consequentis, quatenus falsò supponitur, quòd Pontifex permittendo, ut in tali casu Episcopus dispenset, velit favere audaciæ contrahentis mala fide, solum enim vult, ut per dispensationem avertatur, & præcaveantur subditorum peccata; & scandala, ad quod superior tenetur ex obligatione providendi bono animarum.

73 Ad primam confirmationem

R. negando consequentiam: quia, ut inquit *Dicastil*. Tridentinum intelligendum est pro casu, in quo dispensatio concedenda est ex mera benignitate: ait enim Tridentinum: *non est dignus, qui Ecclesiæ benignitatem facile ex periatur*: at verò in casu quæstionis dispensatio sit, non ex mera benignitate, sed ex obligatione, quam habet superior providendi bono animarum, avertendi, & præcavendi peccata subditorum, eorumque scandala.

74 Ad Secundam confirmationem R. distinguendo antecedens: vergeret in Ecclesiasticæ disciplinæ relaxationem, præberetque occasionem peccandi per accidens, & ex malitia contrahentium, concedo: per se, & ex intentione Pontificis permittentis dispensationem, nego anteced; & consequentiam. Neque obstat, quòd multi Matrimonia contraherent cum impedimentis dirimentibus, eà spe freti, quòd postea ab Episcopo facilius possent dispensationem impetrare: nam id etiam accidere potest, quando Episcopus ex speciali Pontificis Indulto potest dispensare, ut possunt Germaniæ, & Brasiliæ Episcopi; & tamen prædicta Indulta conceduntur.

SECTIO V.

Quid possint Episcopi circa Matrimonium cum impedimento occulto, etiam quando intervenit mala fides ex parte utriusque contrahentis?

75 **N**Otatio Unica. An in prædictis impedimentis, & sub prædictis circumstantiis, possit Epif-

Episcopus dispensare, etiam quando intervenit mala fides ex parte utriusque contrahentis? R. Quamvis opinio negativa sit communissima; probabilis tamen est affirmativa, & tuta in conscientia, utpote D. D. & rationibus non destituta. Illam enim docuerunt *Alfonsus Moscozo Episcopus Malacitanus in Summ. tract. 10. cap. 29. n. 22. Dicastil. tom. 3. de Sacram. tract. 10. disp. 8. dub. 4. n. 66. Joannes de Soria in Epilog. Summarum part. 2. tract. 1. sect. 1. dub. 10. §. circa dispensationem. Martin de S. Joseph in Monit. confess. tom. 1. lib. 1. tract. 41. de Matrim. n. 5. apud Dian. tract. 2. de dispensation. Resol. 134. n. 12. Et illam probabilem dixerunt Villatob. in Summ. tract. 14. Difficult. 5. n. 4. & Præposit. in 3. part. quæst. 8. de dispensat. Matrim. disp. 2. n. 12. Henriq. lib. 12. de Matrim. cap. 3. n. 2. apud Dian. citatum Resol. 131. n. 2. Deinde pro illius probabilitate citat Escobar tom. 3. Theolog. Moral. lib. 27. Sect. 2. dub. 172. n. 682. Angel. Sylvestr. Tabien. Armill. Navarr. & alios plures, qui de bona fide non meminerunt, ac si ipsa non desideraretur, ut notat P. Nogueyr. disp. 1. Question. singular. Quæst. 35. ubi hanc sententiam affirmativam expresse tenet, additque eam quoque tanquam probabilem docuisse in suis manuscriptis Recentiores non paucos. Accessit novissimè P. Marin. tom. 3. Tract. 23. disp. 19. Sect. 5. n. 73.*

76 Probatur I. Quia Episcopus potest dispensare in impedimentis dirimentibus, quando rationabiliter præsumitur voluntas Pontificis permittentis eam potestatem dispen-

sandi: sed quamvis Matrimonium fuerit contractum mala fide utriusque contrahentis, adhuc potest rationabiliter præsumi talis voluntas Pontificis: ergò adhuc in tali impedimento potest Episcopus dispensare. Probatur minor: quia si aliquid obstat, nè talis voluntas præsumeretur, esset utique Tridentinum sect. proxim. allegatum: sed hoc non obstat.

77 Ostenditur hoc: quia Tridentinum non abstulit à Pontifice potestatem dispensandi, nec Pontificem obligat ad non dispensandum cum prædictis contrahentibus, qui mala fide contraxerunt; cum Tridentinum non habeat potestatem supra Pontificem; imò non aliter, quàm ejus autoritate sit confirmatum: ergò adhuc post Tridentinum potest Pontifex Episcopo permittere, ut in prædicto casu dispenset: ergò ita præsumendum est de facto per mittere.

78 Probatur hæc ultima consequentia: quia in tali casu conjuges non possunt absque scandalo separari, ut supponimus, & aliundè sunt in periculo proximo peccandi, si expectandus sit recursus ad Papam: atqui Pontifex potest Episcopo permittere, ut tunc dispenset: ergo præsumendum est ita de facto permittere, alioquin præsumeretur contra paternam ipsius Pontificis pietatem, quam habet, & habere debet, ut Pastor Universalis erga suas oves.

79 Probatur 2. resolutio: quia si Tridentinum obstat, nec ipsemet Pontifex dispensaret: atqui scimus Pontificem dispensare, etiam quando præcessit mala fides in contrahentibus: ergò Tridentinum non obstat. Minor ostenditur imprimò: quia Pontifices de facto concedunt

Reli-

Religiosis Societatis JESU in Indiis facultatem dispensandi cum Neophytis, qui mala fide contraxerunt, ut constat ex Privilegiis Indicis, de quibus infra. Ostenditur secundo: quia etiam de facto eam facultatem concessit Pius IV. Brasiliæ Archiepiscopis, Episcopis, & aliis Ordinariis Ultramarinis, Serenissimo Portugalæ Regi subiectis, ut habetur in Bulla, quam affert *Themudo tom. 4. Decis. 76.* de qua etiam infra. Ostenditur tertio: quia frequenter à Sacra Pœnitentia expediuntur rescripta cum potestate ad revalidanda Matrimonia cum impedimento occulto scienter contracta, ut nobis certò constat: ergo Pontifex de facto dispensat, etiam quando intervenit mala fides in contrahentibus.

80. Objicies tamen. Opinio, quæ docet validam esse Episcopi dispensationem in casu quæstionis, ad plurimum est tenuiter tantum probabilis, ac proinde exponit frustrationi Sacramentum Matrimonii: Sed illicitum est sequi in praxi opinionem tenuiter probabilem, præsertim, quæ exponit frustrationi sacramentum, ut constat ex Decreto Innoc. XI. oppositum damnantis *Propos. 3.* ergo talis opinio non est practicanda. Quòd frustrationi exponatur Sacramentum, patet: quia, cum Ecclesia juxta Trid. cit. resistat ejusmodi dispensationibus, dici nequit, quòd suppleat ejus defectum: ergo non datur principium, ex quo certus maneat valor Sacramenti, atque adeò exponitur frustrationi.

81. Quòd autem prædicta opinio sit tenuiter tantum probabilis, etiam patet. 1. quia procedit contra expressum Tridentini decretum adductum Sect. præcedenti.

Patet 2.: quia non habet solida fundamenta, quæ faciant veram probabilitatem. Patet 3. quia non est communiter recepta inter DD. ut probabilis, imò plerique nullam de illius probalitate mentionem faciunt, sed illam absolute rejiciunt. Sic Tamburinus non audet proferre, an in aliquo casu praticari possit, sed optat, ut id à sapientibus expenderetur. *Diana* verò, sic concludit: *An hæc sententia verè probabilis sit, remitto me iudicio aliorum.* Hoc autem quid est, quam de talis opinionis probabilitate dubitare. *82. R.* negando maiorem quoad utramque partem: ad secundæ partis probationem, *R.* concedendo, quòd Ecclesia resistat pro foro exteriori, & non urgente necessitate: & negando, quòd resistat pro foro conscientie, & in raris casibus propter fundamenta hucusque expensa: & in hoc sensu intelligendum est Tridentini decretum, cum Episcopus in similibus casibus non dispenset ex benignitate, sed potius ex obligatione, quam habet ut Pastor, providendi bono suarum ovium, & sic soluta manet prima probationis pars.

83. Ad secundam ejusdem primæ partis probationem. *R.* negando assumptum, ut patet ex nostris probationibus, & præterea ex Moscoli fundamentis, quorum præcipua, & quidem efficacia juvat hic apponere in proprio ejus idiomate, ut eisdem, ne mutato quidem verbo, maior fides adhibeatur. Ait igitur Moscolo: *Manda Dios, nuestro Señor, que ninguna persona mate al proximo: mas si un hombre no puede conservar su vida, sin quitar la suya al proximo propter inculpatam tutelam, Dios per-*

permitte se laquite. A esta seme-
jança. Manda el Concilio, que nõ
se dispense con los parientes, que
mala fide se casaron; mas siendo
necesaria la dispensacion para el
bien, y vida spiritual, es mucha
razon se dispense, y nõ porque
estos mal casados con mala fé, y
engaño, y por su gran culpa se ayan
puesto en tal mal estado, y de su
parte se ayan hecho indignos, y nõ
mereçcan, que la Iglesia los fa-
vorezca, dexa el Obispo como Pa-
dre de tener obligacion a los reme-
diar, y amar, y usar con ellos
de misericordia en estado tan mi-
serable, y digno de ser favoreci-
dos, dispensando con ellos para
sacarlos de aquella miseria, co-
mo lo està qualquiera a usar de
caridad, y misericordia con el,
que està en extrema necesidad;
aunque sea por haver dissipado sus
bienes en grandes maldades: o co-
mo desesperado se aya echado en
una balsa de agua a ahogarse, o
un lazo a la garganta para abor-
carse, pudiendo remediar a estas
extremas necesidades: quien duda
el haver obligacion a ello con ley
de caridad, usando de misericor-
dia con el miserable? Itã Mosco-
so apud Dian. tract. 2. de dispen-
sation. Resol. 131.

84. Ad tertiam probationem re-
negando, quod dicta opinio non
sit communiter recepta inter DD.
cum tot DD. eam sequantur, quos
suprà allegavimus. Imò pro hac
opinione allegari etiam poterant
Tamburinus, & Diana: hic quate-
nus circa probabilitatem hujus opi-
nionis se remittit iudicio aliorum,
multi autem DD. eam jam judi-
cant probabilem: ille verò, quate-
nus optabat, ut talis opinio a Do-
ctoribus expenderetur; ea verò

fatis jam a Doctoribus expensa est
apud Dicast. & Nogueyr citatos.
85. Quare cum hæc opinio jam
sit verè probabilis, ut ex dictis cõs-
tat, & deinde cum illa etiam con-
jungatur aliud principium, ex quo
certus manet valor Sacramenti,
ideò talis opinio non procedit con-
tra Decretum Innocent. XI. quod
juxta Doctores solum loquitur, quã-
do cum opinione probabili non
conjugitur aliud principium, ex quo
certus maneat valor Sacramenti. Jam
vero principium, quocum conjun-
gitur dicta opinio, est hoc. Quo-
ties in Ecclesia datur consuetudo
judicandi pro valore Matrimonii,
certum est juxta Doctores commu-
niter, quod eadem Ecclesia in iis,
quæ dependent ex ipsius dispositio-
ne, suppleat defectum, si quis
fuerit: sed antiquissima est in Ec-
clesia consuetudo, quod Matrimo-
nium celebratum ex opinione pro-
babili, validum judicetur, ut tes-
tatur, & multis probat P. Carden.
in explicatione Propositionis in
prædicto Decreto damnatæ. Dis-
sert. 2. cap. 8. n. 540. Ergo ex hac
consuetudine constat Ecclesiam in
casu quæstionis supplere defectum,
si quis fuerit, ac proinde certum
manere valorem Sacramenti.

86. Tandem pro complemento
hujus, & præcedentis Sectionis,
advertendum cum Perez, Dian.
Dicastil, & aliis, quos tacito no-
mine citat, & sequitur idem Di-
castil. tom. 3. tract. 10. de Ma-
trim. disp. 8. dubitat. 4. n. 68.
quod tunc dicenda sit mala fides,
quando sponsi, qui contrahere vo-
lunt, non solum sciunt se habere
impedimentum, sed etiam sciunt ta-
le impedimentum esse dirimens Ma-
trimonium. Unde censenda non est
mala fides ex eo præcisè, quod pro-
cedat

cedat ex lata culpa, & ignorantia culpabilior quia Tridentinum citatum expresse requirit. *Int. scienter presumatur*: at non verè dicitur scienter facere, qui ex ignorantia crassa facit, sed dolus requiritur. Solum igitur censebitur mala fides, quando ignorantia est adeò crassa, ut ea uti ingens sit temeritas, quia tunc dolo æquiparabitur. Ita præcitati DD. *en xqo dub. nu. 1000*

SECTIO VI.

Quid possint Episcopi circa Matrimonium; quando impedimentum est publicum?

87 **N**otatio unica. An verò aliquando possit Episcopus dispensare etiam pro foro externo, & quando impedimentum est publicum, occurrentibus tamen gravissimis causis, & in casu valde raro? Hoc opus, hic labor est. Nihilominus sententiam affirmativam secutus est expresse, & nervosè probavit in cujusdam casus particularis resolutione *Pignat. tom. 3. consultat. 33.* Deinde eam tenent expresse *Leand. de Matrim. tract. 9. disp. 24. quæst. 9. §. Respondeo tamen 2.* *Escobar in Theol. Moral. tom. 3. lib. 27. sect. 2. de Impediment. dub. 174. a num. 691.* & *La Croix lib. 6. part. 3. num. 835.* habet sequentia in fine: *Addunt aliqui cum Perez, Gobat num. 580. 190. & aliis apud Kugler num. 2125. sub. finem: Quamvis impedimentum esset publicè notum, si tamen separatio fieri non posset sine gravi damno, posse Episcopum dispensare, uti & tum, si ob paupertatem nequeat adiri Papa, vel dari expensæ pro dispensatione, & tamen separari non possint sine in-*

famia, vel ingenti difficultate.

88 Inclinat *Basilus Ponce lib. 8. cap. 13. num. 5.* quatenus dicit, ibi: *Limita etiam, ut talis Episcopi dispensatio quantumodò sit pro interiori foro, ut docet Henric. lib. 12. de Matrim. num. 2. Quamvis de hac limitatione dubito, cum considero rationes, quibus nititur facultas dispensandi in his casibus (Urgentissimæ necessitatis.) Favet etiam *Torrecil. in Exam. Episcop. tract. 1. quæst. 4. sect. 2. de difficult. 7. n. 65. qui n. 74. vocat hanc opinionem Leandri ab intrinseco probabiliorè opposita, Dian. tract. 2. de Dispensat. resolut. 134. à n. 13. quamvis post fundamenta Leandri ibi relata, dicat: Se talia fundamenta secundum mentem supradictorum doctorem dicta esse velle; ea tamen non impugnât, sed ab impugnatione abstinet, & indifferenter se gerit: abstinere autem ab impugnatione, & indifferenter se gerere, non est negare. Et in hoc sensu *Dian. se remittit, adeoque videtur subscribere P. Marin. tom. 3. tract. 23. disp. 19. sect. 5. num. 72. §. An aliquando.***

89 Fundamenta, quæ pro hac sententia affert *Leander*, sunt hæc. Primum: quia ea sola, aut præcipua de causa potest Episcopus in dicto eventu dispensare in impedimentis occultis, & pro foro interno, quia videlicet ob urgentem dispensandi necessitatem præsumitur à Summo Pontifice facultatem habere, ut docent *Sanch. Basil. & alii Doctores quæst. 7. & 8.* pro nobis relati: ergo si detur casus, in quo urgeat necessitas magna, etiam in impedimentis publicis, & pro foro externo dispensandi, censeri etiam debet habere eandem facultatem à Summo Pontifice ad dis-

pensandum in illis: nam utrobique curret eadem ratio.

90 Secundum fundamentum: quia dato casu præassignato (urgentissimæ necessitatis) Romanus Pontifex id verè concederet ob animarum salutem, si de eo requisitus esset: ergo. An autem de facto possit occurrere casus, cuius magna necessitas urgeat Episcopum ad dispensandum in aliquo impedimento publico, videant ipsi. Mihi, etsi difficilè accidere posse videatur, non tamen impossibile, ut ex dictis facillè colligi potest. Hæc *Leander*.

91 Verùm hæc fundamenta, quamvis efficacia, præterenda non sunt iis, quæ Notationibus præcedentibus adduximus ex *Pignatelli*, & *P. Marin.* præcitatis locis. Unde si quando necessitas cogat ejusmodi sententiam praticare; casu, & non aliter, quo de facto detur necessitas maxima dispensandi, & non pateat aditus ad Pontificem: aut si pateat, detur periculum magnum in mora, ut notat *Leander*, tunc stabiliri poterit hæc opinio, & roborari, desumptis rationibus ex Notationibus præcedentibus, ubi sententiam pro foro interno latè probavimus.

92 Deinde pro maiori eiusdem opinionis firmitate: Notetur 1. quod, ut docet *Sanch. de Matrim. lib. 2. disp. 40. num. 8.* in fine, ibi: *Quando notabile proximi damnum imminet, licitum est omitta fere certa opinione, eam amplecti, quæ speciem aliquam probabilitatis habeat. Et eodem lib. 2. disp. 36. num. 8.* docuerat. *Quod aliàs non judicaretur probabile, facit tale esse urgens necessitas, & periculum, quod ex opposito sequeretur.* Unde prædicta sententia, si urgeat necessitas maxima, redditur verè

probabilis tum ab extrinseco, propter authoritatem Doctorum, qui eam tractant ex professo, & propter eorum, qui eam sequuntur: tum ab intrinseco propter rationes, quibus comprobatur; cum ut jam notavimus ex *Torrecil.* sententia hæc ab intrinseco sit probabilior opposita.

93 Notetur 2. Matrimonium celebratum sub opinione verè probabili non esse dubii, sed certi valoris, uti ex quodam responso Urban. VIII. inferunt *P. Viva in Exposit. 1. Thesis ab Innocencio XI. damnata n. 29. §. confirmatur; & P. Marin. tom. 3. tract. 23. disp. 9. sect. 7. n. 127.* Rogatus enim Urbanus à PP. Societ. Jesu, ut in dubiis, quæ circa Indorum Matrimonia occurrerant, dispensare dignaretur, respondit: *Non esse opus dispensatione sua, sed satis esse in talibus dubiis sequi opiniones favorabiliores Matrimonio. Card. in crisi Theolog. disert 2, cap. 8. art. 5. num. 553.* Si autem Matrimonia celebrata juxta opiniones favorabiliores Indis essent dubii, & non certi valoris, non bene dixisset Pontifex, quod possent celebrari juxta illas.

94 Tandem argumenta, quibus impugnatur hæc sententia, sunt eadem, quæ proposuimus adversus sententiam de potestate dispensandi pro foro interiori. His autem abunde satisfacimus Notationibus superioribus, ideoque, ne actum agamus, eorum repetitione superfedemus. Quare si opus sit, videantur solutiones ibi factæ.

S E C T I O VII.

Quid possint Episcopi circa Matrimonium cum impedimento criminis?

95 **N**Otatio Unica. An doctrina tradita in Notationibus præcedentibus extendatur etiam ad impedimenta, quæ gradibus non constant, ut crimen, de quo diximus, quid sit n. 22. R. affirmativè. Ratio est 1. quia impedimentum criminis non est maius, imò minus, quam impedimentum affinitatis, quod Titius contraxit ex copulâ illicita cum matre, vel sorore Bertæ, quam postea in uxorem duxit: & tamen Doctores loquuntur in terminis istius secundi casus, & sub ejus hypothese affirmant adhuc posse Episcopos dispensare, concurrentibus circumstantiis supradictis n. 23. ergo idem affirmandum de impedimento criminis.

96 Ratio est 2. quia doctrina tradita in præcedentibus Notationibus intelligitur de omnibus impedimentis jure humano inductis, & dispensabilibus à Pontifice, de cujus tacita licentia dispensat Episcopus, quando dispensat modo dicto; sed impedimentum criminis est jure humano inductum, & à Pontifice dispensabile, ut nemo negabit: ergo neque negare poterit, quod doctrina tradita in Notationibus præcedentibus extendatur etiam ad impedimenta, quæ gradibus non constant, ut crimen. Et ita expressè habet *P. Nogueyr. Quest. singul. disp. 1. quest. 35. ubi* consultus de potestate dispensandi in impedimento criminis, quo contractum fuerat quodam Matrimonium, non dubitavit de specie impediendi, sed

solum de mala fide, quâ prædictum Matrimonium initum fuerat. Vide illum loco citato.

97 Dices tamen cum *P. Lacroix. lib. 6. part. 3. n. 837.* In impedimento criminis, secuto per machinationem homicidio, non potest Episcopus dispensare modo dicto: ergo. Antecedens probatur: quia in facultatibus ordinariis Nunciis, & extraordinariis Episcopi sic expressè habetur. *Dispensandi super impedimento criminis, neutro tamen conjugum machinante, ac restituendi jus petendi debitum amissum.* Ex quibus ultimis verbis patet, quod etiam de Matrimoniis jam contractis sermo sit: ergo cum circa Matrimonia jam contracta non habeant Episcopi potestatem, nisi tacitam ex concessione Papæ, & Papa hic non taceat, sed potius dicat expressè, quod si alteruter conjugum machinatus sit, non possit Episcopus dispensare; hinc videtur, quod in impedimento criminis, secuto per machinationem homicidio, non possit Episcopus dispensare.

98 R. negando antecedens. Ad probationem R. ex allegatis verbis Indulti Pontificii solum inferri, quod non possint Episcopi dispensare in impedimento criminis, quantum ex allegatis Indultis, & illorum vi: non autem inferitur, quod non possint ex jure communi, in casu valde raro, & urgente necessitate juxta sensum questionis: cum de hoc taceat Pontifex, nec ad hoc attendat in Indulto particulari, quod scilicet ad casus frequentes, & pro foro externo concedit.

99 Unde cum Pontifex in talibus Indultis solum loquatur attentis gratiis specialibus, quas tunc facit, & non attento jure communi, ideo in ipsis Indultis non restringit

potestatem, qualem habeant Episcopi de jure communi, in casibus raris, & urgente necessitate: sed ipsammet potestatem relinquens in suo vigore, mentem suam exprimit de potestate extraordinariâ, quâ tunc concedit, & non aliter. Unde nihil concludit argumentum.

S E C T I O VIII.

Confectaria ad præcedentes Notationes.

100 **C**onfectarium primum. Universaliter loquendo tunc censetur esse necessitas, in qua dispensare possit Episcopus, quando conjuges etiam divites nequeunt absque gravi incommodo, vel scandalo separari; si autem maneant conjuncti, donec Papa, vel ejus Delegatus dispense, versabuntur in periculo incontinentiæ. Ita Authores aliqui apud *Kugler*. Tum autem censetur non posse adire Papam, vel ejus Delegatum, quando obstat eorum paupertas. Ita cum *Gobat*. *Lacroix. lib. 6. part. 3. n. 836.*

101 Confectarium Secundum. Ut Papa, vel ejus Delegatus dicatur distare, ita ut ob eorum distantiam possit Episcopus dispensare in casu urgentis necessitatis, sufficit spatium duorum mensium in itinere consumendum, si ad Papam, vel ejus Delegatum recurrendum esset pro dispensatione. Fundamentum est: quia si foemina sit proxima nuptiis celebrandis, & deinde repariatur habere impedimentum dirimens, dicunt aliqui, quod castitatem; vel peregrinationem voveat, alii, quod morbum fingat ad tempus, alii verò, quod bimestri utatur veluti ad deliberandum, donec dispensatio à Papa, vel ejus Delega-

to obtineatur: ergò ad exemplum bimestris, quod aliqui assignant pro termino dispensationis Papalis expectandæ; rectè deducimus, quod ut Episcopus dispensare possit in casu urgentis necessitatis, sufficiat spatium duorum mensium in itinere consumendum, si ad Papam, vel ejus Delegatum recurrendum esset pro dispensatione.

102 Confectarium Tertium. Canon. 22. Concil. Milevitani; præfente D. Augustino, cautum fuit, ut propter transmarinæ peregrinationis difficultates, in Africâ finirentur causæ Ecclesiasticæ; (quod etiam nunc observatur in Sardinia Regno) ibique judices vice Pontificiâ fungerentur, adeò ut opus non esset, imò quodammodò prohibitum videretur Romam appellare: non quia præsumerent Patres Africani Pontificiam jurisdictionem proprio sibi jure vindicare; quis enim Catholicus hoc attentare ausus esset? Sed quia ob navigationis pericula existimabant; se in suâ Provinciâ Pontificis vices gerere meritò posse, ac debere. *Pignateli. tom. 3. Consult. 33. n. 9.*

103 Confectarium Quartum. Compara modò distantiam à Roma, & navigationis pericula inter partem illam Africæ, quæ Italiam spectat, & inter Brasiliam, aliasque regiones ultramarinas; ut inde resolvas, an dispensationes in Brasilia, & aliis regionibus ultramarinis benigniores esse debeant in casibus urgentis necessitatis? Nam si Patres Africani partem illam Africæ, quæ Italiam respicit, ita à Roma distare judicarunt (cum tamén inter utramque vix mediterraneum intercedat) ut uniformiter statuerint posse in Africa causas Ecclesiasticas terminari, quid, si in Brasilia, aliis-

vè regionibus ultramarinis conciliū coegissent? Statuissent utique leviores debere esse scrupulos, quàm esse video, dispensandi in casibus urgentis necessitatis ob distantiam à Papa: idque quamvis necessitas in prædictis partibus non esset aliunde tam urgens, quam olim in parte illa Africæ, quæ Italiam spectat: cum necessitas etiam crescat, & fiat urgentior, quo plùs regiones à Româ distant, & maior est impotentia moralis adeundi Papam.

104 **Confectarium Quintum.** Episcopus non tenetur dispensationem à Papa procurare, nec expensas facere pro ejus impetratione Romæ negotianda, quamvis dispensandus sit pauper contra *Vasq. 1. 2. disp. 178. n. 16.* Fundamentum est: quia ex nulla lege constat Episcopum ad id obligari: inò potius ex multis legibus constat, ut hætenùs vidimus, posse in similibus casibus dispensare, urgente necessitate ob distantiam à Papa. Possunt igitur reditus Episcopi in rebus melioribus, aut saltem æquè bonis, & necessariis consumi: ipse verò

Episcopus dispensare ob pauperiem partium, etiam cum ipse eam paupertatem supplere possit, & ita habet praxis, & sentiunt cum communi DD. *Salas, Sanch. & Dian. tr. 2. de Dispensat. Resol. 28. n. 2.*

105 **Confectarium Sextum.** Quando impedimenta sunt occulta, & pro foro conscientie tantum, etiam dispensationes ab Episcopo fieri debent occultè, & pro foro conscientie, eo prorsus modo, quo docet *Sanch. lib. 8. de Matrim. disp. 6. n. 27.* per hæc verba: *Cum autem potestas hæc dispensandi Episcopo concessa sit pro solo conscientie foro, non est facienda publicè (dispensatio) cum Notario, & testibus, nec explicari debent nomina eorum, cum quibus dispensatur, nè impedimentum fiat publicum, sed tacitis eorum nominibus debent expediri litteræ, ut expediuntur litteræ in Sacra Pœnitentiaria pro conscientie foro concessæ: vel absque litteris debet mitti dispensatio Confessario, vel partibus eâ indigentibus. Ità Sanch. citatus.*

DISPUTATIO TERTIA.

DE ULTIMIS SUPPONENDIS.

AD SEXTAM FACULTATEM PONTIFICIAM,

BRASILIAE EPISCOPIS CONCEDITUR.

SECTIO I.

Proponitur Bulla Pii IV.

106 **D**Uabus proximis Disputationibus vidimus, quid de jure possint Episcopi circa impedimenta

matrimonii dirimentia: videndum modò in particulari, quid ulterius possint Brasiliæ Episcopi ex quadam Bullâ Pontificiâ à felicis recordationis Pio IV. expedita. Nam præter Indulta Apostolica, quæ Brasiliæ Episcopis ad decennium conceduntur, de quibus infra: extat

tat etiam Bulla Pontificia, quæ à Pio IV. dimanavit, in quâ varia privilegia continentur, Archiepiscopis, Episcopis, & aliis locorum ordinariis Ultramarinis, Serenissimo Portugalliæ Regi subjectis, concessa. Habetur in lib. Regii Tribunalis, vulgò *Mesa da Consciencia*: ubi omnia Brevia, & Privilegia Pôntificia, quæ Archiepiscopos, Episcopos, & alios locorum ordinarios Ultramarinos Serenissimo Portugalliæ Regi subditos concernunt, accuratè notantur, ut testatur *Themudo tom. 4. Decis. 76. n. 5.* in fine, ubi ait, se manu propria Bullam Pii IV. fideliter transcripsisse ex Libro Mensæ Conscientiæ. Sunt præterea Nostratum testimonia, qui in manuscriptis ejusdem Bullæ mentionem faciunt: quam & Ego manuscriptam in Archivo Collegii Fluminensis, cum ejusdem Collegii Rectorem agerem, hisce oculis vidi. Hac insuper eadem Bulla usus est ætate nostrâ, postquam Facultatum Papalium sibi specialiter concessarum finitum fuerat decennium, cum earundem facultatum renovatam concessionem, quæ Romæ ventura erat, quotidie expectaret Excellentissimus, & Reverendissimus D. D. Aloysius Alvares de Figueiredo; Archiepiscopus Bahiensis meritissimus, vir alioquin doctissimus, & antea in Diœcesi Bracharensi per longum tempus in causis Canonicis versatissimus: qui de hac ipsâ praxi, & Bullæ usu, quem refero, Excellentissimum, & Reverendissimum D. D. Fr. Antonium à Guadalupe, dignissimum Episcopum Fluminensem, per literas suas certiorum fecit, prout iste mihi narravit, & ingenuè fassus est ex causâ.

107 Quo ad Bullæ expeditionem res ita se habuit. Cum regnaret Sere-

nissimus, ac Potentissimus Portugalliæ, & Algarbiorum Rex, immortalis memoriæ Sebastianus, tunc Archiepiscopi, Episcopi, & alii locorum Ordinarii Ultramarini, Insularum scilicet eidem Regi subditarum, Brasilæ, & Indiæ Orientalis, enixè ab eo supplicarunt, ut pro bono spiritali animarum in prefatis partibus, & præsertim pro tollendis omnino scrupulis in Matrimoniis jam contractis, aut in posterum contrahendis, autoritatè Regiam interponeret, & gratiam aliquam Pontificiam impetraret. Id autem, ut tam justis precibus annueret, impetrare curavit Piissimus Rex, & ad ejus instantiam, Pio IV. Summo Pontifice, prodit Bulla Apostolica tenoris Sequentis.

P I U S P A P A IV.

Ad perpetuam rei memoriam.

In supereminentis Apostolicæ Sedis speculâ meritis licet imparibus, disponente Domino, gregem Dominicum nostræ curæ commissum ad vitam lucis æternæ, sublati quibuslibet obstaculis, quantum cum Domino possumus, perducere die, noctuque meditates, ut id facilius assequamur: Venerabilibus fratribus nostris Archiepiscopis, Episcopis, aliisque Ordinariis locorum, præsertim à Curia Romana longa terrarum, mariumque intercapedine distantium, creditæ nobis potestatis autoritatem in his, quæ christi fidelium animarum salutem concernunt, nonnunquam, & præcipuè Catholicorum Regum vota id exposcunt, favorabiliter imperitumur, & scandalis, animarumque periculis obviantes in his remotissimis Orbis partibus teneros novæ plan-

plantationis palmites suæ mansuetudinis imbre irrigamus : ac aliàs illorum infirmitati providemus prout in Domino conspicimus salubriter expedire. Sanè pro parte Clarissimi Filii nostri Sebastiani Portugalliæ, & Algarbiorum Regis illustis nuper nobis petitio continebat : quod in Insulis, & partibus Brasiliæ, & Indiæ Orientalis suo temporali dominio subjectis ; prout sibi ex illarum Prælatorum relatione innotuit, multæ personæ tam Ecclesiasticæ, quàm Sæculares, partim ob ignorantiam juris, partim ex suis delictis, in diversas excommunicationis, & suspensionis, aliasque sententias, censuras, & pœnas Ecclesiasticas frequenter incidunt, & irregularitatem contrahunt, quæ ob longam partium illarum à dicta Curia distantiam, periculosamque navigationem ad Sedem ipsam pro absolutionibus, & dispensationibus necessariis obtinendis faciliè accedere, vel aliàs transmittere nequeunt : ac propterea plurimos sententiis hujusmodi ligatos ab humanis discedere contingat in animarum suarum periculum, & scandalum plurimorum. Quare dictus Sebastianus nobis humiliter supplicari fecit, quatenus locorum, personarumque qualitates in hac parte considerantes, animarum saluti fidelium consulere, ac aliàs in præmissis opportunè providere de benignitate Apostolica dignaremur : Nos igitur, qui inconvenientibus, & scandalis, animarumque periculis, prout nobis ex alto conceditur, paterna benignitate libenter obviamus, hujusmodi supplicationibus inclinati, universis, & singulis venerabilibus Fratribus Archiepiscopis, Episcopis, aliisque locorum eorundem Ordinariis,

præsentibus, & futuris, quòd ipsi per se, vel alium, seu alios ad id per eos pro tempore deputandos quascumque tam Ecclesiasticas, etiam cujusvis Ordinis Regulares, quàm etiam Sæculares personas partium præfatarum, quæ in quascumque excommunicationis, suspensionis, aliasque sententias, censuras, & pœnas Ecclesiasticas, super quibus eadem Sedes veniret consulenda, quavis de causâ pro tempore inciderent, ab hujusmodi sententiis, censuris, & pœnis, ac quibuscumque earum peccatis, criminibus, excessibus, & delictis, quantumlibet gravibus, & enormibus, dictæ Sedis Apostolicæ reservatis, etiam in Bulla Cœnæ Domini contentis (præterquam conspirationis in personam, vel statum nostri, & pro tempore Romani Pontificis, aut alicujus ex Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, injectionis manuum violentarum in Episcopos, vel alios Prælatos, presbytericidii, delationis armorum, & aliorum prohibitorum ad infideles, ac falsificationis literarum Apostolicarum) de quibus corde contriti, & ore confessi fuerint, injuncta tamen eisdem pro modo culpæ poenitentia salutari, ac in foro conscientie dumtaxat, in contentis, videlicet in dicta Bulla, semel in vitâ cuiuslibet personæ, & in mortis articulo, in aliis verò reservatis casibus, quoties ei videbitur, Apostolica authoritate absolvere : ac cum eisdem personis super irregularitate per eos quavis de causâ, non tamen homicidii voluntarii, aliàs quam in bello contra infideles perpetrati, aut bigamiæ occasione pro tempore contractâ. Quòdque præmissis non obstantibus ad omnes etiam Sacros, & Presbyteratus Ordines promoveri,

moveri, seu eisdem Ordinibus jam susceptis uti, & in illis etiam in altaris ministerio ministrare: necnon quæcumque, quodcumque, & qualicumque cum curâ, & sine curâ, aliàs tamen se invicem compatibilia, aut compatiencia Beneficia Ecclesiastica, etiam si Canonicatus, & Præbendæ, dignitates, personatus, administrationes, vel officia, ac dignitates ipsæ in Cathedralibus, etiam Metropolitanis, post pontificales maiores, seu Collegiatis Ecclesiis hujusmodi principales fuerint, & ad dignitates, & personatus, administrationes, vel officia hujusmodi consueverint, qui per electionem assumi, illisque cura emineat animarum, si tibi aliàs canonicè conferantur, aut eligatur, præsentetur, vel aliàs assumatur ad ea, & instituatur in eis recipere, & retinere. Necnon quibusvis earumdem partium personis quarto simplici, aut tertio, & quarto mixtim, sive etiam multiplici contâguinitatis, & affinitatis gradibus invicè conjunctis, aut publicæ honestatis justitia quomodolibet impeditis, seu qui antea per adulterium se polluerint, dummodò in mortem defuncti quidquam machinati non fuerint, vel in contractis per eos, scienter, vel ignoranter Matrimonii, si carnali copula ex inde subsequutâ consummata fuerint, remanere, seu illa de novo contrahere, & in facie Ecclesiæ solemnizare possint, eâdem authoritate, gratis tamen, & sine aliquo quæstu dispensare, prolem ex inde susceptam, & suscipiendam legitimam declarando; ac omnem inhabilitatis, & infamiæ maculam, sive notam à personis Ecclesiasticis per eas pramissorum occasione contractam penitus abolere, ipsasque in pristinum

statum restituere, reponere, & plenariè redintegrare, liberè, & licitè valeant, plenam, & liberam eâdem authoritate, tenore, præsentium perpetuò concedimus facultatem, & indulgemus. Non obstantibus quibusvis Apostolicis, ac in Provincialibus, & Synodalibus, & Conciliis, edictis generalibus, vel specialibus Constitutionibus, & ordinationibus, cæterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud Sanctum Petrum sub annulo Piscatoris die 28. Januarii. 1861. Pontificatus nostri anno secundo.

SECTION II.

De potestate, seu Jurisdictione in proxima Bulla Pii IV. contenta quoad Capitulū, Sede Vacante.

108. **N**Otatio Unica. An potestas, seu Jurisdictio in proxima Bulla Pii IV. contenta, & DD. Archiepiscopis, Episcopis, & aliis locorum Ordinariis Ultramarinis, Serenissimo Portugaliæ Regi subjectis commissa, transeat in Capitulum, Sede Vacante? Præsens dubium olim Bahiæ excitatum fuit, postea Ulyssipone discussum, & à Sapientissimo Doctore *Themudo decisum*, cujus sententiam affirmativam tres Societatis JESU Doctores in Collegio D. Antonii Magni commorantes approbarunt, & secuti sunt, videlicet, *R. P. M. Ludovicus Rodrigues R. P. M. Martinus Leytam, & R. P. M. Mathæus de Figueyredo*, ut refert idem *Themudo tom. 4. Decis. 76. an. 18.* Ejusdem opinionis fuerat Doctor *Ludovicus Pinto Carneyro*, Sedis Bahiensis Decanus, vir pietate conspicuus, & rebus Canonici ita versatus, ut pro hac parte

te sufficeret ejus autoritas, ut ait *Themudo citatus n. 3.* Consenserant præterea Sapientissimi Magistri Societatis JESU, qui Bahiæ existerant, cum primo ortum est dubium, *Themud. cit. n. 4.* His indubitanter adhæreo, & resolutionem ex *Hbemu-di* fundamentis, ejusque rationibus verbo ad verbum translatis, sic ostendo, seu potius refero, ut ei non solum decisio affirmativa, verum etiam probandi modus debeatur.

109 *Probatur igitur primò: quia in jure Canonico notum est illud axioma, quòd Episcopus in suo Episcopatu potest omnia, quæ Summus Pontifex in Orbe, exceptis specialiter reservatis, ut præter alios docet Sanch. de Matrimon lib. 1. disp. 60. n. 3. & lib. 8. disp. 9. n. 3. P. Suares. tom. 4. de penit. disp. 25. Sect. 1. n. 13. & de legibus lib. 6. cap. 14. n. 6. Dian. tom. 8. tract. 4. resol. 8. à n. 1. sed cum Summus Pontifex hanc reservationem tollat in hoc Brevi ob causas in illo expressas ad instantiam D. Regis Sebastiani, remanet dispositio juris Canonici, secundum quod possunt Episcopi in suis Episcopatibus omnia, quæ Summus Pontifex in toto Orbe ad effectum illius gubernationis, ac per consequens transit in Capitulum Sedis Vacantis, tamquam potestas, & jurisdictio Ordinaria ipsius Episcopi, in quâ succedit Capitulum.*

110 *Secundò: quia jurisdictio competens non personæ, sed dignitati perpetuò, vel officio est ordinaria, & transit in successorem, cap. Quoniam Abbas, ubi Berous præter alios, ut infra dicitur, de Offic. delegat. Sanch. de Matrimon. lib. 2. disp. 40. n. 14. Guter. de Matrimon. cap. 125. à n. 1. Dian.*

tom. 8. tract. 4. resol. 9 in fine.

111 *Summus Pontifex in hoc Brevi concedit jurisdictionem Archiepiscopis, Episcopis, & Ordinariis nomine dignitatum, & non nomine personarum sibi cognitarum ad petitionem D. Regis Sebastiani Piissimi, cujus intentum fuit bonum animarum, & providere in futurum bono communi illarum propter difficultatem recurrendi ad Summum Pontificem, cujus intentionem debemus confiteri esse eandem; in quibus terminis non censetur electa industria personæ, quia principale intentum fuit ad animas salvandas, & non ad personas, quibus committebatur potestas, ad cap. ult. de offic. delegat. ubi agitur de electa industria personæ, & nos latè hoc lib. decis. 1. diximus.*

112 *Et licet, ut dicunt aliqui DD. ex citatis, jurisdictionem ex privilegio competentem non transire in successorem, tamen si concessa fuerit non personæ, sed dignitati, vel officio in perpetuum, ut in nostro Brevi habetur, non est delegata, sed est Ordinaria, ita multis citatis docet Sanch. d. n. 14. Guter. ubi proximè, Garcia de Benefic. p. 5. cap. 7. n. 47. Diana tom. 8. tract. 4. resol. 2. & facit doctrina Bald. in L. 1. ff. de offic. consul. Felin. in cap. Licet n. 4. de offic. Ordinar. docentes commissionem perpetuam facere Ordinariam, & dicit Hieron. Gabriel. conf. 32. quem refert, & sequitur Genuens. in prax. Neapolit. cap. 85. n. 1. post medium quod in dubio, quando non exprimitur nomen proprium, censeatur delegantem contemplari Tribunal: ergo cum hæc commissio sit istius qualitatis, necessariò dicendum est transire in Capitulum Sede Vacante.*

113 Quia notissima res est in Capitulum, Sede Vacante, transire omnimodam jurisdictionem Episcopi prædefuncti, & ejus vices gerere; etiam si competat tamquam Sedis Apostolicæ delegato, in quibus terminis non dicitur electa industria personæ; quia hujusmodi jurisdictio per viam juris concessa est perpetua, & non personalis, Federic. de Senis Cons. 130. in cap. Factum est tale, Pavin. p. 1. quæst. 10. n. 4. qui ex mente Innocentii, & Hostiens. in cap. Ad abolendam, asserit, quod, nè in hoc fiat amara interpretatio, dici potest in talibus casibus Capitulum succedere, stante necessitate, vel utilitate actûs expediendi, eoque maximè, si non sit de proximo futurus successor, tenet Quarant. in Sum. Bullar. verbo Capitulum, Sede Vacante §. Secundo quæro; dispensatio enim jurisdictionis est cum causæ cognitione, ut ibi dicit, & melius declarat Concil. Trid. Sess. 25 de Reformat. cap. 18. ibi: Quod siurgens, justaque ratio, & maior quandoque utilitas postulaverit, cum aliquibus dispensandum esse; id causâ cognita, ac summa maturitate, atque gratis à quibuscumque, ad quos dispensatio pertinebit, erit præstandum: Ergo &c.

114 Confirmatur potiùs ex doctrinâ Menoch. tom. 1. Cons. 17. ibi dicit, quod ubi factum committitur, quod per unum, & non per alteram explicari potest, electa dicitur industria personæ, ita Felin. in cap. ult. col. 4. vers. 1. quod ubi de Offic. ejus, Cravet. Cons. 303. col. 2. Si ergo Episcopi industria electa non censetur, ut in nostro Brevis declaratur, ibi: Archiepiscopis, Episcopis, & Ordinariis, dicendum est, concessionem fuisse rea-

lem delegabilem, ac per consequens transire in Capitulum Sedis Vacantis.

115 Tandem regula illa generalis, quod Capitulum, Sede Vacante, possit omnia facere, quæ sùt jurisdictionis Ordinariæ, nisi expresse prohibita reperiuntur, intelligenda veniat, ut non procedat in iis, quæ cõpetunt Episcopo jure proprio, non autem alieno, hoc est jurisdictione Ordinaria, non autem delegata, ut infinitis DD. citatis refert August. Barbof. de Univers. jur. Eccles. lib. 1. de Capitulo, Sede Vacante, cap. 3. n. 104. attamen quod DD. confuse tradunt, & ipse pertransenam in alis locis suorum operum, præcipue de potest. Episcop. attamen magis ad propositum hic n. 107. mirabiliter declarat nostrum intentum in hunc modum, cujus numeri hæc sùnt verba.

116 Ego verò in hac re distinguendum dæxi cum Molin. de just. & jur. tom. 6. tract. 35. disp. 11. n. 8. & 9. inter casum, in quo aliquid jurisdictionis in perpetuum committitur muneri Episcopali ex delegatione Sedis Apostolicæ, ut ex officio deinde competat Episcopis, & inter casum, in quo id Episcopo, & sub nomine dignitatis, & consequenter etiam ejus successoris à Summo Pontifice delegato ad aliquam peculiarem tantum causam, vel negotium juxta tex. in cap. Quoniam Abbas de Offic. deleg. etenim in hoc ultimo casu jurisdictio delegata non transit in Capitulum, Sede Vacante, & ita procedit limitatio cõmunis Doctorum, de quâ suprâ. At in primo casu non procedit eadem limitatio, sed potiùs resolvendû, Capitulum in dubio succedere etiam in hujusmodi jurisdictione in perpetuum Episcopali muneri delegata, nisi aliud

aliud aliundè legitimè colligatur ex mente delegantis. Ratio est: quia supposita perpetuitate hujus delegationis, per quam id, de quo actum fuerit, annectitur in perpetuum Episcopali muneri. non quidem principaliter in bonum Episcopi, nec tanquam ejus privilegiū, sed in bonum eorum, in quos eadem jurisdictio taliter delegata exercetur, vel aliorum, & Ecclesiæ, consequitur, eandem jurisditionem censendam esse, ut accessorium, immò ut partem totius jurisditionis Episcopalis in communi, ac proinde, ut talem transituram in Capitulum, Sede vacante, in quod transit per viam regulæ tota Episcopalis, ut sanò cum judicio advertit Molin. suprà dict. num. 8. Cum ergo ita se habeat in jurisditione perpetuum Episcopali muneri delegata, jam infertur dictam limitationem veram non esse in terminis dictæ Clementinæ, attendentes vers. Hoc igitur, & Concil. Trid. dict. cap. 9. & similium, cum constet jurisditionem delegatam, de qua in his juribus, commissam esse in perpetuum Episcopali muneri, ac proinde quod in ea succedere etiam Capitulum, Sede vacante, sicque poterit ejus virtute visitare in spiritualibus, &c.

117 Hac sunt verba formalia Barboſæ, & nemo miretur ex translatione verborum; ita enim solent facere peritissimi Authores, ut facit D. Michael de Pareja in suo tract. de Univers. instrum. edit. & fecit D. Diana. qui in 8. tom. transcripsit quatuor decisiones nostras integras de verbo ad verbum, non addito, nec adempto minimo verbo, tract. 4. de Capitulo, Sede vacante, resol. 61. cum seqq.

118 Idem Diana d. tom. 8. tract.

4. resol. 2. nostram sequitur sententiam; ubi in principio tantum limitat in jurisdictione accidentali, vel ex speciali mandato, tunc enim censetur persona nota Summo Pontifici, & electa iadustria personæ, & resol. 8. dicit, quod quamvis Capitulum, Sede vacante, non succedat Episcopo in his, quæ illi conveniunt jure speciali delegato, vel ex commissione specialiter illi facta, de quo videri potest Silvester verbo Capitulum, Sede vacante, num. 3. & 4. succedit tamen in iis, quæ conveniunt jure speciali Ordinario, ut tradit Berous in dict. cap. cum Abbas. Felin in cap. Eam te. n. 17. de Rescript. Sanch. lib. 8. disp. 8. num. 21. & talis est tota hæc potestas dispensandi, & absolvendi, cum non detur personæ, sed dignitati, & officio in perpetuum, quod signum est potestatis ordinariæ, & non delegatæ, ut videret est apud eundem Sanch. lib. 2. disp. 40. n. 14. idem repetit Dian. in vers. seq.

119 Ex quibus censeo Capitulum Brasiliense, Sede vacante, non solum posse, sed teneri uti facultatibus dicti Brevis Apostolici, sicut ab antiquo usque adhuc factum est. Ulissypone 10. Septembris 1652. Emmanuel Themudo Officialis Generalis.

Censura Doctoris Ludovici Rodriguez è Societate Jesu.

120 Eandem lubens amplector sententiam, quam doctissimus Officialis Generalis Ulyssiponensis eruditè adeò, ac nervosè comprobavit, ut nullum dubitationi, nullum formidini locum relinqui videam. In Collegio Sancti Antonii Societatis Jesus die 11. Septembris 1652.

Censura Doctoris Martini Leitaõ
è Societate Jesus.

121 **S**Uscribo etiam sententia Sapiientissimi Doctoris Officialis Ulyssiponensis, cujus auctoritatem, & maturitatem in docendo ostendunt scripta, quæ typis mandavit. Subscribo, inquam, & eisdem fundamentis satis solidis, & ex eo amplius, quia Bulla inserta concedit illam potestatem Archiepiscopis, Episcopis, aliisque locorum eorumdem Ordinariis presentibus, & futuris; certum est autem Capitulum, Sede vacante, comprehendendi sub nomine Ordinarii.

122 Confirmatur: quia potestas concessa Episcopis in Concil. Trid. de Reformat. cap. 6. transit in Capitulum, Sede vacante, ut tenet communis praxis, optima legum interpres, & docent. Sanch. lib. 8 de Matrim. disp. 2. num. 10. Suarez de Pœnit. disp. 30. sect. 2. num. 4. (licet contrarium docuerit tom. 5. de Censur. in 3. p. disp. 41. sect. 2. num. 13.) tenent etiam Fr. Emman. Rodrig. tom. 1. Quæst. Regul. quæst. 61. art. 9. Sayro, Garcia, Beja, Riccius, & plures alii, quos refert, & sequitur Barb. in Collect. ad citatum cap. 6. Concil. Trid. n. 4. & de Potestate Episc. alleg. 39. n. 16. contra Marc. Aderet. & Bonac, quorum sententiam tenet Alex. Sperell. decis. 31. n. 7. citans Suar. & Peregrin. A fortiori igitur potestas concessa in dicta Bulla convenit Capitulo, Sede vacante; siquidem eadem Bulla utitur generalibus verbis, & non solum nominat Episcopos, ut Trident. sed etiam quoslibet alios Ordinarios: unde adderem, Capitulum, Sede

vacante, non habere illam potestatem solum pertranseuntem ab Episcopo in ipsum, sed etiam per specialem commissionem ibi factam ab ipso, quod sedes vacet. Ex quibus adeo certa mihi videtur hæc sententia sapientissimi Doctoris, ut non existimem posse vocari in questionem. Ulyssipone in Collegio D. Antonii Societat. Jesu 11. Septembris 1652

Censura Doctoris Matthæi de Figueiredo è Societate Jesus

123 **S**ententiam Sapiientissimi Domini Doctoris Emmanuelis Themudo da Fonseca Officialis Generalis Ulyssiponensis, cujus in utroque jure peritiamea, quæ typis mandavit, satis commendat, lubens, ac libens veneror, & amplector ob solidissima fundamenta, quibus nervosè illam comprobatur. Ulyssipone in Collegio D. Antonii Societatis Jesu die 11. Septembris 1652.

Judicium Authoris.

124 **P**Rædicta omnia, prout jacent, apud Themudum citatum invenies. His tamen addo potestatem, seu jurisdictionem in Bulla Pii IV. contentam, & Ordinariis Ultramarinis concessam, non esse temporariam, sed potius perpetuam, ut ad finem ejusdem Bullæ dicitur ibi: Perpetuò concedimus, & indulgemus: jurisdictio autem perpetua, & Ordinaria recurrūt, ut cum communi tenet Barb. de potestat. Episc. part. 3. allegat. 54. n. 33. si ergo jurisdictio perpetua, & ordinaria idem sunt, inde patet, quod jurisdictio in Bulla Pii IV. contenta, & Ordinariis Ultramarinis concessa

cessa devolvatur etiam ad Capitulum, Sede Vacante; eo prorsus modo, quoad idem Capitulum, Sede Vacante, devolvitur omnis, & quævis alia jurisdictio Ordinaria.

SECTIO III.

De potestate, seu jurisdictione in prædicta Bulla Pii IV. contenta quo ad Ordinarios, quorum Ecclesiæ de novo fundantur.

125 **N**Otatio Unica. An potestas, seu jurisdictio in Bulla Pii IV. contenta, & DD. Archiepiscopis, Episcopis, & aliis locorum Ordinariis Ultramarinis, Serenissimo Portugalliæ Regi subjectis commissa, competat etiam Ecclesiis, quæ de novo fundantur? & affirmative. Primum fundamentum est: quia potestas, seu jurisdictio, quæ in Bulla Pii IV. continetur, & prædictis Prælatiis committitur, reducitur ad jurisdictionem Ordinariam, ut supra ex Themudolatè probatum manet à n. 109. Episcopus verò, qui est Pastor ovium, habet jurisdictionem Ordinariam (unde dicitur Ordinarius) ubi primum Episcopus creatur, & Pontifex ejus Jurisdictionem non limitat. *Barbos. de potest. Episc. part. 1. tit. 1. cap. 1. à n. 27.* Ergo potestas, seu jurisdictio, quæ in Bulla Pii IV. continetur, & prædictis locorum Ordinariis committitur, competit etiam Ecclesiis, quæ de novo fundantur.

126 Secundum fundamentum: quia talis potestas, seu jurisdictio competit Archiepiscopis, Episcopis, & aliis locorum Ordinariis prædictis, non solum præsentibus, sed etiam futuris; ut in Bulla expres-

sè habetur, ibi: *Ordinariis præsentibus; & futuris*: ergo prædicta potestas, seu jurisdictio competit etiam Archiepiscopis, Episcopis, & aliis locorum Ordinariis, quorum Ecclesiæ de novo creantur. Ostenditur consequentia: quia licet particula *futuris* intelligatur de Archiepiscopis, Episcopis, & aliis locorum Ordinariis, quorum Ecclesiæ de novo eriguntur, cum gratiæ & facultates in Bulla Pii contentæ concedantur in favorem publicum, & sint mera benevolentia Principis. *Anaclet. tom. 1. lib. 1. Decretal. tit. 3. de Rescript. §. 5. n. 139. Temerarium est autem, & per absurdum, liberalitatem Principis non ad augmentum privilegiorum, sed diminutionem convertere, seu interpretari velle.* Leg. *Hac consultissima C. De Agentibus in rebus lib. 12.* In hoc igitur sensu, & ampliatione accipi debet particula illa *futuris*, quæ in Bulla Pii exprimitur.

127 Tertium fundamentum: quia mens, & intentio Pontificis fuit, ut etiam Archiepiscopis, Episcopis, & aliis locorum Ordinariis Insularum, Brasiliæ, & Indiæ Orientalis, quorum Ecclesiæ de novo eriguntur, competat potestas, seu jurisdictio, quam ipse in Bulla liberaliter committit; cum mens, & intentio Pontificis fuerit animarum saluti in partibus Ultramarinis providere, mediantibus gratiis, & Indultis Apostolicis, quæ in tali Bulla concedit, ut ex tenore ejusdem Bullæ apertè constat: ergo.

128 Probatur antecedens: quia si Archiepiscopis, Episcopis, & aliis locorum Ordinariis, quorum Ecclesiæ de novo eriguntur, non competit prædicta potestas, seu jurisdictio,

risdictio, sequitur necessario, quod ex nova indulgentia Pontificis, idest, ex nova Ecclesiarum erectione deteriorarentur fideles ipsi, in quorum gratiam, & favorem Pontifex ipse tam ampla privilegia concessit; quatenus fideles ipsi, qui hinc, & nunc sunt subditi D. Episcopi Fluminensis v. g. & ab illo possunt absolvi, & dispensari juxta prædictam Bullam, postea accedente nova Ecclesiæ creatione, cum fierent subditi Episcopi Paulopolitani v. g. (qui de novo creari potest) non possent ab ipso Episcopo Paulopolitano absolvi, nec dispensari ex eadem Bullâ, sicut antea poterant ab Episcopo Fluminensi; quis autem non dicet hoc esse contra mentem, & intentionem Pontificis novas Ecclesias creantis, cum Ecclesiæ de novo creentur in bonum fidelium, & non in eorum detrimentum, ut patet: ergo.

129 Objicies 1. Bulla Pii IV. fuit prior Tridentino: ergo jam non viget. Antecedens constat: quia Bulla Pii IV. fuit expedita anno 1561. Tridentinum verò absolutum anno 1565. Ostenditur consequentia: quia per Bullam ejusdem Pii IV. ad finem Tridentini revocantur omnia privilegia, quæ Tridentino contrariantur: nostra autem Bulla Pii IV. contrariatur *Trid. Sess. 24. cap. 5.* ubi sic: *Siquis intra gradus prohibitos scienter Matrimonium contrahere præsumpserit, separetur, & spe dispensationis consequende careat*: ergo jam non viget nostra Bulla Pii IV.

130 R. negand. consequent. Ad cujus probationem, R. negando antecedens. Ratio est: quia per genus non derogatur species, nec per legem universalem particularis, nisi lege universali exprimaturo-

gatio legis particularis, ut cum multis tenet *Garc. de Benefic. tom. 1. part. 3. cap. 2. n. 256.* Accedit, quod quando Concilium vult privilegiis derogare, id exprimit, ut ait *Germon. &* cum eo *Aldrete, & Emmanuel Rodrigues quæst. Regul. tom. 1. quæst. 8. art. 6. &* ita censuit Congregatio Concilii, videlicet, Concilium non derogare privilegiis Apostolicis, nisi de his expressam faciat mentionem. *Garc. citat. n. 260.* Tandem nostrâ Bullâ Pii IV. etiam post Tridentinum utuntur viri docti, ut supra notavimus n. 106. ergo, quia tenent per Pium IV. ad finem Tridentini non fuisse revocatam.

131 Unde non obstat Bulla Pii IV. ad finem Tridentini: quia ut ait idem *Germon*, eadem Congregatio censuit Bullam Pii IV. ad finem Tridentini, quæ tolluntur omnia privilegia, quæ Tridentino adversantur, non extendi ultra illa, quæ in eodem Tridentino continentur: cujus ratio desumitur ex eo, quod privilegia, quibus Tridentinum non derogavit, non sunt ei contraria. Ita *Garc. cit. n. 261.* nostra verò Bulla Pii IV. non est Tridentino contraria, sed potius illi conformis, quatenus, in *Trid. Sess. 24. cap. 5.* dicitur: *In contrahendis Matrimoniis, vel nulla omnino detur dispensatio, vel raro, idque ex causa.* Unde rectè inferitur, quod si raro, & datâ causâ dispensetur, non contrariatur Tridentino.

132 Rursus in *Trid. Sess. 25. cap. 18.* in fine dicitur: *Quod siurgens, justaque ratio, & maior quandoque utilitas postulaverit, cum aliquibus dispensandum esse, id causâ cognitâ, ac summâ maturitate, atque gratis, à quibuscum-*
que,

que, ad quos dispensatio pertinebit, erit præstandum. Ergò quia ad Põtificem, & quoscumque alios, quibus Pontifex committit, dispensare pertinet; ideò non est contra Tridentinum dispensare, si urgens, iustaque ratio postulaverit.

133 Objicies 2. In Diœcesi de novo fundata nunquam fuit usus talis Bullæ: ergò per non usum abolevit, vel jam lapsu temporis cessavit. R. distinguend. antecedens: nunquam fuit usus talis Bullæ, per accidens, concedo: per se, nego antecedens. Per accidens nunquam fuit usus talis Bullæ, nec privilegiorum, quæ in ea continentur; quia Ecclesia, quæ de novo fundatur, nondum erat, nec etiam Episcopus, vel alter Ordinarius, qui tali Bulla, & gratiis in ea concessis uteretur: at vero per se, & quantum est ex natura Bullæ, & jurisdictionis in ea cõmissæ Archiepiscopis quibuscumque, Episcopis, & aliis locorum Ordinariis Ultramarinis semper fuit potestas ad ejusdem Bullæ usum, & exercitium.

134 Ad primam partem consequentiæ R. privilegia, quæ in nostra Bulla continentur, esse omnia in favorem publicum, & bonum spirituale fidelium, ut ex toto Bullæ tenore constat: quando autem dicitur de privilegiis, quòd per non usum cessent, intelligitur de privilegiis, quæ cedunt in aliorum gravamen. *Cast. Pal. de Privileg. tract. 3. disp. 4. punct. 18. n. 3.* Ad secundam partem consequentiæ, R. Sola privilegia, quæ conceduntur cū limitatione temporis, cessare lapsu temporis. *Cast. Pal. citat. punct. 14. n. 2.* privilegia verò in nostrâ Bullâ contenta in perpetuum conceduntur, ibi: *perpetuò concedimus, & indulgemus.*

135 Instabis 1. Privilegia talis Bullæ revocantur per privilegia posteriora, quæ DD. Archiepiscopis, & Episcopis Ultramarinis ad decennium conceduntur: ergò jam non valent privilegia talis Bullæ. R. negand. anteced. Ratio est: quia in privilegiis decennialibus nulla apparet clausula, imo nec particula, quæ sit revocatoria talis Bullæ Pii IV. prout ad revocationem requiritur; quandò privilegium non est insertum in jure, ut non est dicta Bulla Pii IV. *Cast. Pal. cit. punct. 212 n. 13.*

136 Instab. 2. Saltem Archiepiscopus, & Episcopus per privilegia decennalia possunt, si velint, cedere privilegiis, quæ in tali Bulla Pii IV. conceduntur: ergò. R. negand. anteced. quia privilegia in Bulla Pii IV. contenta, non personis, sed dignitati conceduntur, ut ex ipsa Bulla constat: eo autem ipso quod privilegia concedantur dignitati, & non personis, jam personæ, quamvis vellent, talibus privilegiis cedere non valent. Ad eum planè modum, quo Clericus licet omnibus suis privilegiis renunciare vellet, nihilominus qui illum graviter percuteret, maneret excommunicatus; quia scilicet Clericus particularis privilegium statui Clericalis annexum abdicare nequit.

S E C T I O IV.

Recensentur Privilegia in Bulla Pii IV. concessa.

137 **N**Otatio Prima. Quid ex Bulla Pii IV. possint DD. Archiepiscopi, Episcopi, & alii locorum Ordinarii Ultramarini, Serenissimo Portugalliæ Regi subiecti? R. Notationem hanc pro maioris

oris claritatis gratia per sequentes declarationes esse distribuendam.

Dico igitur primo; ex Bulla Pii IV. possunt præfati Domini per se, vel per alium; seu alios ad id per eos pro tempore deputandos, quascunque tam Ecclesiasticas, etiam cuiusvis Ordinis Regulares, quam etiam sæculares personas, à quibuscumque excommunicationis, suspensionis, aliisque sententiis, censuris, & poenis Ecclesiasticis, super quibus Sedes Apostolica esset consulenda, & à quibusvis earum peccatis, criminibus, & delictis, quantumvis gravibus, & enormibus, eidem S. Sedi reservatis, & in Bulla Cœnæ cõtentis, absolvere: (præterquam in casu conspirationis in personam, vel statum Romani Pontificis, vel Cardinalium, vel injectionis manuum violentarum in Episcopos, & alios Prælatos, Præbytericidium, delationis armorum, & aliorum prohibitorum ad infideles, &c. falsificationis literarum Apostolicarum:). idque in foro conscientie duntaxat. Si tamen casus sint contenti in Bulla Cœnæ, solum absolvere possunt semel in vita, & in mortis articulo: in aliis verò reservatis casibus toties quoties.

138 Dico secundò. Possunt prædicti Domini dispensare cum prædictis personis super irregularitate per ipsas quavis de causa, non tamen homicidii voluntarii, alias quàm in bello contra infideles perpetrati, aut Bigamie occasione pro tempore contracta.

139 Dico tertio. Possunt dispensare, ut præmissis non obstantibus, ad omnes Sacros, etiam Præbyteratus Ordines promoveri, seu eidem ordinibus jam susceptis uti, & in illis etiam in altaris functione ministrare valeant prædictæ personæ.

140 Dico quartò. Possunt dispensare, ut etiam præmissis non obstantibus, recipere, & retinere valeant prædictæ personæ quodcunque, & qualiacumque Beneficia Ecclesiastica cum cura, vel sine cura animarum, in se invicem tamen cõpatibilia: & Canonicatus, Præbendas, Dignitates, vel alia officia administrare in Cathedralibus, etiam Metropolitanis, dum nec canonice conferantur, vel alias ad ea assumantur, & in eis instituantur.

141 Dico quinto: Possunt dispensare in 4. gradu simplici, aut 3. & 4. mixtim, sive etiam multiplici consanguinitatis, & affinitatis gradibus invicem conjunctis, aut publicæ honestatis iustitia quomodolibet impeditis.

142 Dico sexto: Possunt dispensare cum illis, qui antea per adulterium se polluerunt, dummodò in mortem defuncti quidquàm machinati non fuerint.

143 Dico septimò. Possunt dispensare in contractis per quoscunque prædictorum scienter, vel ignoranter matrimoniis, si carnali copula exinde subsecuta consummata fuerint, ut in talibus Matrimoniis remanere, seu illa de novo contrahere, & in facie Ecclesiæ celebrare possint.

144 Dico octavò. Possunt prolem ex prædictis illicitis copulis susceptam, & suscipiendam declarare legitimam, & omnem inhabilitatis, & infamiae maculam, sive notam à personis Ecclesiasticis præmissorum occasione contractam tollere, & omninò abolere, ipsasque personas in pristinum statum restituere, reponere, & plenariè redintegrare.

145 Notatio Secunda. An etiam possint dispensare cum his, qui antea per adulterium se polluerunt, etiam

etiam facta mutua promissione, & acceptatione Matrimonii in posterum ineundi, morte tamen non secuta ex machinatione adulteri?

146 Respondetur affirmativè. Ratio est: quia in Bullà dicitur: *Dummodò in mortem defuncti quidquam machinati non fuerint*: ergò quamvis facta fuisset promissio, & acceptatio mutua; si tamen nulla intervenisset mortis machinatio, fieri potest dispensatio: cum particula *dummodò* sit reduplicativa, ac denotet, quòd solà interveniente mortis machinatione cum effectu dispensari non possit.

Præter privilegia per antecedentes paragraphos distincta, & exposita, plura etiam alia DD. Archiepiscopis, Episcopis, & aliis locorum Ordinariis Ultramarinis, Serenissimo Portugalliæ Regi subiectis, felic. recordat. Pius IV. concedit in eadem Bullà: ea tamen, si opus sit, ibi videri possunt, & examinari. Nos enim prædicta tantum selegimus, & separavimus, quia usu frequentiora, & in praxi communiora esse existimamus.

SECTIO V.

Solvitur difficile dubium.

147 **N**Otatio Unica. An Archiepiscopi, Episcopi, & alii locorum Ordinarii Ultramarini, Serenissimo Portugalliæ Regi subiecti, possint etiam dispensare cum illis, qui Matrimonium contraxerunt in gradibus prohibitis, non solum ignoranter, sed etiam scienter, illud tamen non consummarunt per sequentem copulam? Ratio dubitandi est: quia in Bullà Pii IV. datur *potes tas dispensandi in quarto simplici, aut 3. & 4. mixtim,*

sive etiam multiplici consanguinitatis, & affinitatis gradibus invicem conjunctis... & ut in contractis per eos scienter, vel ignoranter Matrimoniis remanere, Seu illa de novo contrahere, & in facie Ecclesiæ solemnizare possint. Datur tamen prædicta potestas sub hac conditione: *Si carnali copula exinde subsecuta consummata fuerint Matrimonia.* Casu igitur, quo Titius, & Bertha Matrimonium in gradibus prohibitis modo dicto contraxerint, postea verò vel scrupulo tacti, vel alià de causà, non consummaverint per sequentem copulam, inquiritur: an cum talibus dispensari possit, non verificata conditione illa: *Si carnali copula exinde subsecuta consummata fuerint Matrimonia?* Ad dubium propositum.

148 **R.** affirmativè, & probatur 1. quia dictio illa *si*, quæ in Bullà ponitur, solum importat conditionem, & non causam ad dispensandum. Primum patet 1. ex *Barbos.* infra citando. Patet 2. ex communi acceptione, juxta quam per particulam *si* conditio explicari consuevit. Patet 3. ex consensu DD. quatenus dicunt, quòd quando pro dispensatione impetranda allegatur copula, numquam allegetur tanquam causa propriè, & strictè. Ità *Anicus*, quem citat, & sequitur *Dian. tract. 2. de Dispensat. resol. 118. n. 4.* ibi: *Est enim copula solum materia, & occasio, non ratio movens ad dispensationem concedendam.* Clarius tamen *Nogueyr. quæst. singul. disput. 1. quæst. 33. n. 4.* ibi: *Dixi, dato, quòd duplex causa sit allegata: nam per copulam allegatam non dicitur dari duplex causa, nam propter copulam, sive verè, sive falsò alle-*
P
gatam,

gatam, non movetur Pontifex ad dispensandum: nam si verè allegatur, cum sit peccatum, ad dispensandum non movet Pontificem. Unde cum copula, quæ in nostro casu supponitur requisita, tanquam importata per particulam *si*, ibi: *Si copula exinde subsecuta* ... non sit propriè, & stricte causa movens ad dispensandum, rectè deducitur, quod particula *si* in Bulla Pii solum importet materiam, sive conditionem ad dispensandum.

149 Secundum verò, quod scilicet particula *si*, quæ in Bulla ponitur, non importet causam ad dispensandum, etiam patet: nam causæ, quibus Pontifex movetur ad concedendam talem potestatem dispensandi, ut ex ipsâ Bullâ constat, sunt 1. Favor, & benignitas erga illa omnia, quæ Christi Fidelium salutem concernunt in regionibus Ultramarinis. 2. Scandalis, animarumque periculis obviare. 3. Fidelium infirmitatibus providere. 4. Difficilem recursum ad Papam, ob longissimam istarum partium à Curia Romana distantiam, & periculosam navigationem ad Sedem Apostolicam, supplere. 5. Ne Fideles censuris ligati à vivis discedant in animarum suarum perniciem, & scandalum plurimorum. 6. Animarum salutem consulere, ac aliàs in præmissis opportunè providere. Hæc enim omnia, tanquam causas finales, & motivas assignat Pontifex, easque omnes causas per clausulam igitur in Bullâ positam iterum resumit his verbis, ibi: *Nos igitur, qui inconvenientibus, & scandalis, animarumque periculis, prout nobis ex alto conceditur, paterna benignitate libenter obviamus.* Ergo per particulam *si* in Bullâ positam non importatur cau-

sa necessaria, & requisita ad dispensandum in nostro casu; sed aliæ aliundè sunt causæ ad dispensandum, illæ nimirum, quæ in Bullâ à Pontifice ponderantur. His positis.

150 Sic formatur discursus. Sed hoc ipso, quod particula *si* in Bullâ posita non importet causam necessariam, & requisitam ad dispensandum, sed solum conditionem, sequitur, quod licet talis conditio non verificetur, (modò verificentur causæ à Serenissimo Rege allegatæ, & à Pontifice relatæ,) dispensari posse in nostro casu: ergo potest.

151 Antecedens hoc ultimum, in quo est tota difficultas, ostenditur resolutione sequentis casus. Antonius, & Antonia in gradu consanguinitatis, vel affinitatis prohibito conjuncti, dispensationem à Pontifice petierunt, & impetrarunt ad Matrimonium inter se contrahendum, copulam pro causa allegantes, quæ tamen copula inter illos habita non fuerat: allegantes etiam, quod si Antonia Antonio non nubat, infamiam contrahet, & virum non inveniet, cui nubat, ac proinde infamata remanebit. His allegatis, dispensat Pontifex, et executionem dispensationis huic, vel illi personæ remittit, cum hac tamen consueta clausula: *Si preces veritate nitantur.*

152 Inquirunt modò DD. an si inter Antonium, & Antoniam copula habita non fuerit, (ut in nostro casu) dummodò verum sit, quod Antonia infamiam patietur, si Antonio non nubat, valebit dispensatio; & affirmant communiter. Ità cum Sanch. lib. 8. disp. 21. n. 45. & aliis, Dian. tract. 2. de Dispensat. resol. 118. à n. 3. Themud.

tom. 4. decis. 53. n. 4. Nogueyr. quæst. singul. disp. 1. quæst. 33. n. 2. & alii, quos ibi citat.

153 Nunc sic. Dispensatio in tali casu conceditur á Pontifice sub conditione importatá per particulam *si*, *si preces veritate nitantur*: & tamen licèt copula in tali casu allegata non verificetur, dummodó verificetur infamia Antoniæ secutura, id solúm sufficit, ut valeat dispensatio, cujus rationem reddit *Dian. cit. n. 6.* ergò á fortiori, licèt in nostro casu non verificetur conditio importata per particulam *si*, *si copula exinde subsecuta*... dummodó verificentur causæ á Serenissimo Rege allegatæ, & á Pontifice relatæ, id etiam solúm sufficiet, ut in nostro casu dispensetur.

154 Dixi: á fortiori: si enim, quamvis in figurato calu Antonii, & Antoniæ non verificetur una ex causis allegatis, nempe copula; sufficit tamen alteram causam verificari, nempe infamiam secuturam, ut valeat dispensatio juxta citatos DD. quanto magis valebit dispensatio in nostro casu, quamvis non verificetur conditio: *Si copula exinde subsecuta*... dummodó verificentur causæ, quæ in nostro casu sunt plures, prout in Bulla referuntur.

155 Probatur 2. eadem resolutio: quia dictio *si* idem valet, ac dictio *quamvis*. *L. 31. ff. De recept. arbitr. L. 1. §. sed consultó 3. ff. De his, quæ in Testam. & L. Peto 69. §. Prædium 1. ff. De legatis, & fideicom. præsertim quando dictio *si* opponitur termino de præterito. Barbof. diction. 364. n. 5. ibi: *Licèt autem hæc dictio si importet conditionem, tamen quando opponitur termino de præterito, exponitur pro quamvis.* Cum autem in nostra Bulla dictio *si**

opponatur termino de præterito, ibi: *In Matrimoniis contractis*: sequitur, quod dictio *si* in nostra Bulla. *Si copula exinde subsecuta*... ita exponenda sit, ut idem valeat, ac dictio *quamvis*. Qua expositione supposita, ac retenta.

156 Conficitur probatio in hunc modum. Cui maius conceditur, conceditur etiam minus in eodem ordine, cap. *Ex parte tua 27.* De Decimis, & *Regul. jur. 53. n. 6.* ibi: *Cui licèt, quod est plus, licèt utique quod est minus.* Favet doctrina communis; nam qui dispensationem petiit pro 3. gradu consanguinitatis, & ex errore dispensatus fuit in secundo, in quo tertius, pro quo dispensatio fuit petita, continetur, manet dispensatus in 3. Ita *Suar. Sanch. Ledesm. Rodrig. Guttier. Filliuc. Bonac. Basil. Ponc. Hurt. Leand. & alii*, quos affert. & sequitur *Nogueir. quæst. sing. disp. 1. quæst. 23. n. 5.*

157 Atqui in nostra Bulla conceditur maius. nempe potestas dispensandi, ut in Matrimoniis contractis, quamvis copula exinde subsecuta consummata fuerit, remanere, seu illa de novo contrahere, & in facie Ecclesiæ celebrare possint: ergo etiam conceditur, quod est minus, nempe potestas dispensandi, ut in talibus Matrimoniis, quamvis copula exinde subsecuta non consummata fuerit, remanere, seu illa de novo contrahere, & in facie Ecclesiæ celebrare possint. Et hujus ultima ratio est: quia Pontifex ex justis causis dispensat, etiam non habita copula, *Nogueir. cit. n. 3.* ergo existentibus hîc, & nunc justis causis, quæ á Serenissimo Rege fuerunt allegatæ, & in Bulla á Pontifice referuntur, etiam cénsetur concessa potestas hæc minor dispen-

fandi , quando copula habita non fuit.

158 Confirmatur : quia si particula *si* idem valeat , ac particula *quamvis* , tunc conformius ad Tridentinum exponitur nostra Bulla , cum in *Trid. sess. 24. cap. 5.* dicatur difficile dispensandum esse cum illis , qui in gradu prohibito scienter contraxerunt : ibi : *Spe dispensationis consequendæ careant* : difficilius verò , quando inter tales intervenit copula , ibidem : *Idque in ea multò magis locum habet , qui non tantum matrimonium contrahere , sed etiam consummare ausus fuerit.* Unde si particula *si* idem valeat in nostra Bulla , ac particula *quamvis* , tunc facit hunc sensum : *Dispensari poterit , quando non fuit copula , quamvis hoc difficile concedendum sit : & dispensari poterit , quamvis fuerit copula , quod tamen difficilius concedendum erit ;* qui quidem sensus est conformior Tridentino , quam hic : *Dispensari poterit ; si fuerit copula , si autem non fuerit copula , dispensari non poterit* : qui quidem sensus sequitur ex contraria interpretatione ad nostram Bullam.

159 Probatur 3. eadem resolutio : quia privilegium est amplè interpretandum primo : quando alicui conceditur facultas dispensandi , non expressis nominibus dispensandorum. *Pyrrh. Corr. lib. 1. cap. 5. n. 27.* Est amplè interpretandum secundò , quando concurrat favor Religionis , & animarum. *Pyrrh. cit. n. 30. in fine.* Est amplè interpretandum tertio , quando privilegium nulli præjudicat , & cedit in favorem causæ piæ. *Castr. Pal. de Privileg. disp. 4. punct. 10. n. 5.* Est amplè interpretandum quarto , quando privilegium ordinatur in bo-

num publicum. *Anaclet tom. 1. l. 1. Decretal. tit. 3. de Rescript. §. 5. num. 139.* Atqui hæc omnia in nostra Bulla reperiuntur , & in eâ simul concurrunt : ergo privilegia , quæ in ea continentur , sunt amplè interpretanda , & quod indè sequitur , accipi potest particula *si* pro particula *quamvis*.

160 Probatur 4. eadem resolutio : quia dispensatio Matrimonialis conceditur etiam quando non præcessit copula , dummodò detur suspicio de illa , ut nimirum mulieris infamia removetur. *Pyrrh. Corr. L. 8. c. 2. n. 4.* ibi : *Causa dispensandi desumitur ex iustitia Oratricis , nimirum ad eius famæ dignitatem illasam conservandam.* Et ibidem n. 9. ait : *Ita ut Oratrix vere diffamata remaneat ob huiusmodi suspensiones , nisi Matrimonium sequeretur , ex eo quod à nonnullis visum fuit inter ipsos oratores intervenisse oscula , amplexus , & confabulationes , ex quibus deprehenditur etiam intervenisse copulam.* Gloss. in leg. quod ait lex ff. ad leg. Jul. de Adult. ubi Glossa ipsa ait : *Ex his tactibus induci argumentum sceleris.* *Ruin. consil. 162. num. 4. col. 1. Bursat. consil. 218. n. 3. col. 2. Mascard. de Probationib. Couel. 57. n. 5. Covar. 4. decret. 2. p. 7. §. 6. num. 3.* ubi valuit mulierem reddi valdè suspectam ex osculo. Ergo si ex separatione eorum , qui scienter , vel ignoranter contraxerunt , mulieris infamia sequitur , ut re ipsa sequitur in nostra casu : eo ipso ad dispensandum cum illa non requiritur copula præcedens , nec etiam subsecuta ad consummationem Matrimonii , sed precisè sufficit , quod existant , ac verificentur illæ causæ , quæ à Serenissimo Rege allegantur ,

gantur. & à Pontifice referuntur, longissima videlicet distantia, & recurſus moraliter impossibilis ad Sedem Apostolicam &c.

161. Objiciēs 1. Mens, & intentio Pontificis fuit maiori malo succurrere: atqui respectu foeminae, ejusque famæ maius malum est contraxisse, & simul consummasse, quam solum contraxisse, & non consummasse, ut patet: ergo nisi interveniat copula, uti clausula illa requirit: *Si copula exinde subsecuta consummata fuerint Matrimonia, dispensandum non erit in nostro casu.*

162. R. negand. maiorem. Nulla enim ratio dicat mentem, & intentionem Pontificis fuisse prædictam in argumento, sed potius contrariam: nam qui maius concedit, etiam concedit minus in eodem ordine juxta ea, quæ diximus supra n. 156. ac proinde qui maiori malo remedium adhibet, ut Pontifex in nostro casu; potiori jure præsumitur se minori malo remedium adhibere velle. Accedit, quòd data Adversariorum interpretatio sit contra sensum Tridentini, ejusque interpretes, & Doctores communiter, juxta quos difficilior dispensandum est cum illis, inter quos præcessit copula, *Trid. Sess. 24. cap. 5.* quàm cum illis inter quos non præcessit. Quà igitur ratione existimandum est Pontificem de-

disse facultatem dispensandi, quando copula subsecuta fuit ad Matrimonium, non autem dedisse, quando copula non subsecuta fuit.

163. Objic. 2. Quoties in dispensatione Matrimoniali una tantum causa allegatur, si ea sit falsa, non valet dispensatio, ut cum communi tenent *Dian. Themud. & Nogueyr. citati*: atqui in nostrà Bulla una tantum causa allegatur pro dispensatione faciendâ, videlicet, *si copula exinde subsecuta consummata fuerint Matrimonia*: ergo si copula subsecuta non fuerit ad Matrimonium, dispensatio non valebit.

164. R. negand. minorem: Causa enim allegata pro dispensatione faciendâ non est una tantum, sed multiplex, ut vidimus supra n. 149. Præterea per clausulam illam, *si copula exinde subsecuta*, non veniunt causæ, in quo egregie decipiuntur Adversarii, sed solum venit conditio importata per particulam *si*, ut etiam videmus supra n. 148. pro verificatione autem talis conditionis parum curandum, ut videre est supra n. 150. 151. & 153. dummodò verificentur causæ finales, & motivæ, quas pro impetratione Bullæ Serenissimus allegavit, & pro ejusdē Bullæ concessione Pontifex exprimit, ac declarat.

DISPUTATIO QUARTA.

DE SEXTA FACULTATE PONTIFICIA,

Q U Æ :

BRASILÆ EPISCOPIS CONCEDITUR.

SECTIO I.

Explicatur Sexta Facultas Pontificia, & quid ejus virtute possint Brasilæ Episcopi circa Matrimonii dispensationes.

165 **V** Enimus tandem ad Facultatem Pontificiam, ordine sextam, & quotidiana praxi usitatissimam. Facultas est: *Dispensandi in 3. & 4. consanguinitatis, & affinitatis simplici; & mixto tantum; & in 2. 3. & 4. mixtis, non tamen in 2. solo quoad futura Matrimonia; quo verò ad præterita etiam in 2. solo, dummodo nullo modo attingat primum gradum, cum his, qui ab Hæresi, vel Infidelitate convertuntur ad Fidem Catholicam, & in præfatis casibus prolem susceptam declarandi legitimam.*

166 Notatio Prima. Quomodo intelligatur prædicta Facultas Pontificia? R. Talem facultatem intelligendam esse, prout Sacra Congregatio de Propaganda Fide declaravit: Cum enim Excellentissimus, & Reverendissimus D.D. Fraciscus à S. Hieronymo, bonæ memoriæ Episcopus Fluminensis, Sacræ Congregationi de Propaganda Fide duo olim dubia proposuisset; eadem Sacra Congregatio, relatis prius ipsis dubiis, ad ambo si-

mul respondit: quia tamen unum ex dubiis erat prædictæ facultatis interpretationem, & genuinum sensum querere; & aliud de re longè divertit; hinc ego pro maiori distinctione unum ab alio dividam, & alterum hic dabo, alterum verò, sectione sequenti. Titulus, quem Sacra Congregatio responsis suis præfixit, hic est.

Relatis inferioribus dubiis propositis ab Episcopo S. Sebastiani, seu Fluminis Januarii in Americâ Sacræ Congregationi de Propaganda Fide videlicet:

167 **D** Ubium primum. Cum in facultatibus cōcessis dicto Episcopo juxta formulam secundam aliorum Episcoporum eorum partium exprimitur: *dispensandi in 3. & 4. consanguinitatis, & affinitatis gradu simplici, & mixto tantum, & in 2. 3. & 4. mixtis, non tamen in 2. solo quoad futura Matrimonia: quo verò ad præterita etiam in 2. solo, dummodo nullo modo attingat primum gradum, cum his, qui ab Hæresi, vel Infidelitate convertuntur ad Fidem Catholicam: petit inde Episcopus, an ultima verba: Cum his, qui ab Hæresi &c. referantur tantum ad dispensationes in 2. simplici pro præteritis, vel etiam ad antecedentia*

tecedentia verba in 2. 3. & 4. mixtis, non tamen in 2. solo quoad futura Matrimonia.

Responsum Sacræ Congregationis
de Propagandâ Fide.

168 **A**D dubium R. quod dicta restrictio pro conversis refertur tantum ad dispensationem in 2. gradu simplici pro conversis, non autem ad reliqua verba dispensandi in 2. 3. & 4. mixtis, non autem simplici quoad futura, ut præcisè declarando hanc formulam secundam facultatum, rescriptum fuit 15. Julii 1711. ibi. Relata instantia Reverendi prædicti Episcopi Spigæ supplicantis declarari hanc clausulam: cum his, qui ab Hæresi, vel Infidelitate convertuntur ad Fidem Catholicam, comprehensam in §. 6. facultatum formulæ secundæ &c. impressæ sibi concessarum, sit relativa ad omnia capita dictæ facultatis, vel tantum ad ultimum, vel in dicta clausulâ sit conditio sine quâ non, seu ampliatio facultatis? Responsum fuit, clausulam, de quâ agitur, referri ad ultimum caput tantum, ita ut dictus Episcopus dispensare possit in 2. solo consanguinitatis, & affinitatis gradu, dummodò primum non attingat, quoad Matrimonia præterita tantum, & non aliàs, & cum tantummodò personis, quæ ab Hæresi, vel Infidelitate convertuntur ad Fidem Catholicam. Nec est superflua dicta replicatio 3. & 4. gradus: quia in primo capite dicitur: in 2. & 3. gradu simplici, & mixto: cum autem in secundo capite Papa voluerit concedere in 2. mixto cum 3. & 4. necessario debuerat iterum exprimere 3. & 4. sed non purè sim-

plicem, vel mixtum inter se, ut expresserat prius, sed mixtis cum 2. etiam.

169 Notatio Secunda. Quid possint Brasiliæ Episcopi circa Matrimonii dispensationes, ex vi præfati Indulti, ejusque declarationis à Sacra Congregatione factæ? Respondeo cum distinctione, &

170 Dico 1. Possunt Brasiliæ Episcopi quoad futura Matrimonia, cum quibusvis personis in 4. consanguinitatis, & affinitatis gradu simplici conjunctis dispensare.

171 Dico 2. Possunt Brasiliæ Episcopi quoad futura Matrimonia, cum quibusvis personis in 3. consanguinitatis, & affinitatis gradu simplici conjunctis, dispensare.

172 Dico 3. Possunt Brasiliæ Episcopi quoad futura Matrimonia, cum quibusvis personis, in 3. & 4. consanguinitatis, & affinitatis gradu mixtim conjuncti dispensare.

173 Dico 4. Possunt Brasiliæ Episcopi quoad futura Matrimonia, cum quibusvis personis in 2. 3. & 4. consanguinitatis, & affinitatis gradu mixtim conjunctis dispensare.

174 Addo hic, quòd consequenter prædicta omnia possint Brasiliæ Episcopi quoad Matrimonia præterita cum iisdem præfatis personis. Ratio est: quia cui conceditur maius, etiam conceditur minus in eodem ordine, cap. *ex parte tuâ* 27. De Decimis, & *regul. jur.* in 6. Reg. 53. ibi: *Cui licet, quod est plus, licet utique, quod est minus.* Atqui Brasiliæ Episcopis conceditur potestas dispensandi cum præfatis personis quoad futura Matrimonia, quod est plus: ergo etiam censetur concessa facultas dispensandi cum iisdem personis quoad Matrimonia præterita, quod est minus.

175 Dico

175 Dico 5. Cum his dumtaxat, qui ab Hæresi, vel Infidelitate convertuntur ad Fidem Catholicam possunt Brasiliæ Episcopi quoad Matrimonia præterita tantum, & non alias, dispensare in 2. solo consanguinitatis, & affinitatis gradu, dummodo primum non attingat.

176 Dico 6. Quo verò ad futura Matrimonia nequeunt Brasiliæ Episcopi dispensare in 2. solo consanguinitatis, & affinitatis gradu; nec etiam cum illis, qui ab Hæresi, vel Infidelitate ad Fidem Catholicam convertuntur. Constant omnia ex Indulto Apostolico, junctâ Sacræ Congregationis declaratione.

177 Dico 7. In omnibus prædictis casibus, tum quando dispensatur cum illis, qui ab Hæresi, vel Infidelitate ad Fidem Catholicam convertuntur, tum etiam, quando dispensatur cum quibuscumque aliis personis à n. 170. possunt Brasiliæ Episcopi prolem susceptam declarare legitimam. Patet ex Indulto Apostolico, cujus verba quoad hoc nec sunt ambigua, nec restringentia.

SECTIO II.

*Dubium Secundum, & Responsum
Sacræ Congregationis de Propaganda Fide.*

178 **D**ubium Secundum. Cum Patres Societatis JESU habeant Indultum Apostolicum dispensandi cum Neophytis in impedimentis Matrimonialibus, exceptis certis gradibus, cum clausula, ut eo utantur, ubi Ordinarii non adsint, vel ultra duas dietas existant, qui habeant similem

facultatem dispensandi, quam quidem habet Episcopus præfatus: an existente Episcopo ultra duas dietas, sed existentibus Vicariis, quos plures constituit per Diocesim amplissimam, ac quibus delegare posset dictam facultatem dispensandi ultra duas dietas, possint Patres præfati dispensare?

Responsum. Sacræ Congregationis de Propaganda Fide.

179 **A**d dubium R. affirmative, quòd scilicet distantia duarum dietarum intelligi debeat ab Ordinario, ut sunt verba ipsa Indulti, quæ in hujusmodi materia debent attendi, ut advertit Thomas à JESU de convers. omnium gentium lib. 12. tit. Præambule Nationes. Cum enim privilegia, & Indulta hujusmodi antiquitus concessa dictis Patribus illis regionibus fuerunt tempore, quo non aderant Episcopi instituti, ut ipse Episcopus institutus fuit anno 1684. à S. M. Innocentio XI. videbantur similia privilegia cessare in locis, ubi Episcopi fuerunt instituti; ut notat Verriell de Mission. tit. 10. quæst. 91. ideò mos inolevit concedi per Sedem Apostolicam facultatem etiam Episcopis; sed conservare illam pro Regularibus in locis, ubi fideles sunt inter infideles pro Neophytis, ubi iidem Ordinarii ultra duas dietas existant, ut præstò simul sit dispensatio hujusmodi conversis ad Fidem: hoc enim modo conservatur decus Episcoporum, & satisficit necessitati Neophytorum. Hinc nequit extendi intelligentia Brevis ad distantiam à Vicariis, & Officialibus, qui constituuntur plures ab Episcopo per Diocesim illam vast-

vastam: & ad rem facit resolutio edita 8. Aprilis 1689. videlicet: Pro prædicto 3. dubio circa huiusmodi facultates Episcoporum dispensandi: an sit concedenda Episcopis facultas subdelegandi has facultates? Censuit affirmative; ubi non adsunt Missionarii similem facultatem habentes: ergo ubi adsunt, nequit facultas delegari in eorum præjudicium: Cæterum non valent conqueri Ordinarii, si Sedes Apostolica hanc facultatem conservet Regularibus in illis partibus; quia similis facultas directe non pertinet ad dignitatem Episcopalem, ut ea consecrandi, benedicendi, &c. sed ad potestatem Papalem, & sic Papa juste communicat Episcopis, & Regularibus, certo eo modo, ut notat Thomas à Jesu ibidem.

180 Prædicta responsa Sacræ Congregationis de Propaganda Fide, sapientissimo, & Reverendissimo D. Gaspare Gonzalvez de Araujo, Sedis Fluminensis Decano dignissimo, interveniente, ad manus meas pervenere, ille nimirum, cum jam D. Episcopi Fluminensis mors instaret anno 1721. non solum Pontificias facultates decennales cum potestate, ut illis post suum obitum, quandiu durarent, in bonum publicum uteretur juxta facultat. Catalog num. 28. sed etiam præmissas responsiones Sacræ Congregationis à Domino moribundo accepit. Ego vero, ut memoriæ consulerem, manu propria fideliter transcripsi, & usque ad præsentem diem apud me servo una cum anno, mense, ac die sub nominis mei subscriptione.

181 Ut autem ad propositum dubium redeamus, in eo videretur Jesuitarum privilegium super-

fluum, ac inutile existimari; ubi Vicarii DD. Episcoporum adessent, quatenus in illo quærebatur, an privilegium DD. Episcopis concessum subdelegari dictis Vicariis posset? Ibi; *An existente Episcopo ultra duas dietas, sed existentibus Vicariis, quos plures constituit per Diocesim amplissimam, ad quibus delegare posset dictam facultatem dispensandi ultra duas dietas, possint Patres præfati dispensare.*

182 Id vero non est credibile, maxime cum privilegium dispensandi cum Neophytis prius fuerit Societati directe concessum, & postea DD. Episcopis indirecte, seu secundo; maxime vero, quia ejusdem privilegii confirmatio, & prorogatio Pontificia, quæ singulis vicenniis renovatur, non à DD. Episcopis, sed à Societate peti solet, & obtineri ab anno 1573 ex quo S. Sedes Apostolica, experientia teste, precibus Societatis libenter annuit, ut notatur in Procemio ad Compendium Indicum, pag. 8.

183 His tamen prætermis, contra intentatam praxim extat, & sufficit responsio Sacræ Congregationis à Domino Episcopo accepta: ex illa enim constat decisio negativa ad ejusdem Episcopi quæsitum, & facultas tantummodo concessa subdelegandi: *Ubi non adsunt Missionarii similem facultatem habentes: ergo ubi adsunt, nequit facultas delegari in eorum præjudicium.*

184 Id quod ulterius Clemens XI. in Bulla *Cum dudum*, data die 11. Junii anno 1701. stabilivit per hæc verba: *Dictisque Ordinariis alios Presbyteros idoneos à se prius approbatos in locis, ubi non adsint*

Missionarii similem facultatem habentes quoad præmissa (privilegia dispensandi cum Nepphytis) *in sui locum subdelegant, licentiam concedimus*: ergo in locis, ubi adsunt Societatis Presbyteri, similem facultatem habentes, nequit Episcopus subdelegare.

S E C T I O . III.

De usu prædictæ Facultatis circa gradus mixtos.

185 **P**RO usu prædictæ facultatis circa gradus mixtos, sciendum 1. fratres conjungi in 1. gradu consanguinitatis simplici lineæ transversæ, in qua sola linea dispensari potest, aut solet, ad Matrimonia horum filii conjunguntur in 2. gradu, nepotes in 3. & pronepotes in 4. gradu simplici. Probatur autem hos gradus esse simplices: quia non apparent alii gradus simpliciores his, qui nullam habent mixturam alterius gradus: ergo si aliqui consanguinitatis gradus dicendi sunt simplices, erunt hi. At de his jam egimus supra à num. 16.

186 Sciendum 2. gradum mixtum consanguinitatis ad minus quatuor modis sumi posse. Primo sumitur gradus mixtus pro gradu completo, habente mixturam aliquam alterius gradus propinquioris: sic se habet sobrinus, v. g. respectu Patruæ, cum qua conjungitur in 2. gradu mixto cum 1. inchoato.

187 Secundo modo sumitur gradus mixtus pro gradu completo habente mixturam alterius gradus remotioris: sic se habet idem sobrinus respectu filii filiæ fratris sui, cum qua conjungitur in 2. gradu mixto cum 3.

188 Et quamvis P. Sanchez de Matrim. lib. 8. disp. 24. num. 24. & 34 vocet hunc gradum potius simplicem, quam mixtum, eo quod post declarationem S. Pii V. valide in eo dispenseetur, quoties fit mentio solius gradus simplicis remotioris, quin necessario declaranda sit mixtura, si qua detur cum alio gradu remotiori: tamen, quia Pontifex in hac sexta facultate potestatem facit dispensandi, siue gradus sint simplices, siue mixti, hinc non est, cur amplius immoremur in examine, an dictus gradus sit simplex, an potius mixtus.

189 Tertio modo sumitur gradus mixtus pro conflato ex duplici gradu completo ejusdem rationis, ut sunt, v. g. filii fratrum, & hoc titulo conjuncti in 2. gradu simplici ex parte Patris, si ipsi etiam sint filii sororum ex parte Matris, qui in hoc casu dicuntur conjuncti in 2. gradu mixto adæquato, seu in 2. gradu multiplicato.

190 Quarto modo sumitur gradus mixtus pro conflato ex duplici gradu completo diversæ rationis, ut sunt, v. g. filii fratrum ex parte Patris, si ipsi etiam sint filii consobrinarum ex parte Matris, qui in tali casu dicuntur conjuncti in 2. & 3. gradu completis. Quamvis hi duo ultimi gradus potius dicendi sint gradus multiplex conjunctus, quam unus gradus mixtus, & ideo uterque gradus declarari debet in dispensationis impetratione obtinendæ. *Sancti cit. num. 5.*

His positis, dubium esse potest: in quonam ex his quatuor modis accipiendi sint gradus mixti, in quibus Pontifex potestatem facit dispensandi in hac sexta facultate? Sit igitur.

191 Notatio Prima. Quando Pon-

Pontifex potestatem facit dispensandi in 4. gradu mixto, non intelligitur potestatem facere dispensandi in 4. gradu mixto secundo modo, seu mixto cum alio gradu remotiori. Ostenditur: quia si Pontifex facultatem faceret dispensandi in quarto gradu mixto secundo modo, seu mixto cum remotiori v. g. cum quinto gradu, tunc Pontifex nihil concederet, nam quando alter contrahens extra quartum gradum est, v. g. in quinto, cum hic jam sit extra gradus prohibitos, licet alter distet in quarto, nulla est necessaria dispensatio, *Sanch. lib. 8. de Matrim. disp. 24. n. 35.* ergo nè dicamus, quod Pontifex nihil concedit, potius dicendum est facultatem concedere dispensandi in 4. gradu mixto, alio modo, id est, mixto cum gradu propinquiori.

192. Notatio Secunda. Quamvis Pontifex facultatem faciat dispensandi in 4. gradu mixto, primo modo, seu mixto cum gradibus propinquo-ribus, non ideo facultatem facit dispensandi in 4. gradu mixto cum 1. gradu. Ratio est: quia licet S. Pius V. in suo motu proprio apud *Sanch. cit. n. 25.* declarasset dispensationem, aut facultatem dispensandi cum in equaliter inter se distantibus non indigere expressione gradus propinquo-ri, ut valida sit talis dispensatio, attamen idem Pontifex declarat apud *Sanch. cit. n. 32.* hoc intelligi, quando gradus propinquior non est primus gradus, ibi: *Dummodò primum gradum quoquo modo non attingant*; ergo quando petitur dispensatio de aliquo gradu habente mixturam cum primo, requiritur specialis expressio ipsius primi gradus, ut valeat dispensatio.

193. Notatio Tertia. In hac sex-

ta facultate intelligitur Pontifex potestatem facere dispensandi in 3. & 4. gradu mixtis, tertio modo, seu in multiplici gradu completo ejusdem rationis. Probatum; quia licet juxta doctrinam *P. Sanch. de Matrim. dicto lib. 8. disp. 24. n. 5.* probabilius sit dispensationem obtentam de uno gradu simplici, non sufficere pro eodem gradu multiplicato; cum actualis dispensatio sit strictæ interpretationis; tamen juxta eundem *P. Sanch. cit. n. 9.* potestas dispensandi in aliquo gradu, cum sit favorabilis, ad eundem gradum duplicatum extenditur; sed in hac sexta facultate concedit Pontifex non actuale dispensationem, sed potestatem dispensandi: ergo intelligitur concedere facultatem dispensandi in 3. & 4. gradu mixtis, tertio modo, seu multiplicatis: præsertim, quia facultas hæc conceditur pro talibus gradibus non solum, quando sunt simplices, sed etiam quando mixti, ut patet ex facultatis contextu.

194. Notatio Quarta. In hac sexta facultate intelligitur Pontifex potestatem facere dispensandi in 3. & 4. gradu mixtis quarto modo, seu mixtis inter se. Probatum: quia ad hos duos gradus seorsim sumptos, vel sint simplices, vel mixti, concedit Pontifex facultatem dispensandi: sed facultas dispensandi in duobus gradibus seorsim sumptis, applicari potest iisdem gradibus, quamvis reperiantur conjuncti, ut habet *Sanch. cit. n. 9.* ergo in hac sexta facultate intelligitur Pontifex potestatem facere dispensandi in 3. & 4. gradu mixtis inter se.

195. Notatio Quinta. In hac sexta facultate intelligitur Pontifex potestatem facere dispensandi in 2. 3. & 4.

& 4. mixtis tertio, & quarto modo sumptis. Probat^{ur} 1. quia P^otifex potestatem facit dispensandi in 2. mixto cum 3. & 4. gradibus eodem modo, quo potestatem facit dispensandi cum 3. & 4. mixtis, ut vidimus suprà num. 173. sed potestatem facit dispensandi in 3. & 4. mixtis tertio, & quarto modo sumptis, idest, tum quando 3. & 4. gradus sunt multiplicati, ut proximè diximus num. 187. tum etiam, quando 3. & 4. gradus sunt mixti inter se, ut nuper diximus num. 194. ergò in hac sextâ facultate intelligitur Pontifex potestatem facere dispensandi in 2. 3. & 4. mixtis eodem modo, quò potestatem facit dispensandi cum 3. & 4. mixtis.

196 Probat^{ur} 2. ratione, quâ etiam probari poterant duæ præcedentes Notationes: nam concessâ facultate dispensandi, quando nulla fit exceptio, veniunt omnia, ut docent *Suar. & Sanch.* quos citat, & sequitur *P. Benedict. Pereyr. in Sum. Theolog. Moral. part. 2. num. 501.* sed Pontifex in hac sextâ facultate potestatem facit dispensandi in 2. 3. & 4. mixtis, nullâ factâ exceptione: ergò potestatem facit dispensandi in 2. 3. & 4. mixtis tertio, & quarto modo sumptis, idest, sive tales gradus sint multiplicati, sive mixti inter se.

197 Unde patet facilius dispensari, & facilius concedi potestatem dispensandi in 2. mixto cum 3. & 4. gradibus, quam in 2. solo. Ostenditur à posteriori: quia in hac sextâ facultate conceditur potestas dispensandi in 2. solo cum illis dumtaxat, qui ab Hæresi, vel Infidelitate convertuntur ad Fidem Catholicam, idque cum restrictione, videlicet, quoad Matrimonia præterita, non autem quoad futura, ut

constat ex dictis suprà num. 175. 198. At verò in 2. mixto cum 3. & 4. gradibus conceditur facultas dispensandi cum quibuscumque personis, etiam non Neophytis, ut vidimus suprà num. 173. ergò quia facilius dispensatur, & facilius conceditur potestas dispensandi in 2. mixto cum 3. & 4. gradibus, quam in 2. solo.

S E C T I O IV.

Quid possint Brasiliæ Episcopi circa Neophytorum Matrimonia ex privilegiis Societatis concessis?

199 **E**Xposuimus hætenus, qualiter dispensare possint Brasiliæ Episcopi juxta facultates Pontificias ipsis directè concessas ad decem annos: disputabimus modò, quid amplius possint circa Neophytorum Matrimonia ex vi privilegiorum, quæ Societati JESU sunt directè concessa.

200 Ad cujus rei intelligentiam nota, quòd licet per Neophytos accipiant Doctores communiter ad ultos tantum conversos ad Fidem usque ad decem annos post conversionem: tamen ex concessione Clementis XI. & Benedicti XIII. utriusque infrà citandi n. 251. nomine Neophytorum in ordine ad fruendum privilegiis, de quibus agimus, non solum veniunt nuper conversi, sed etiam omnes Indi, omnesque Æthiopes cujuscumque nationis, quamvis non sint nuper conversi, sed potius ex parentibus jam dudum Christianis geniti, & in infantia baptizati. Quin etiam talium Neophytorum privilegia Matrimonialia ampliant, & extendunt Pontifices ad mixtos; vulgò *Mamalu-ros, Mulatos, Caribæas*, & quos-

cumque

cumque alios, qui sanguinis Indici, vel Æthiōpici plus habeant, quàm quartam partem, ut infra dicitur à n. 263. circa Neophytos igitur in hoc sensu sumptos, de quibus post-hac fiet sermo, quæstiones sequentes instituuntur.

201 Notatio Prima. An possint Brasiliæ Episcopi dispensare cum prædictis Neophytis in 2. solo consanguinitatis, & affinitatis gradu, etiam quoad futura Matrimonia? R. cum distinctione, &

202 Dico 1. Attento solo Indulto Apostolico, quod Brasiliæ Episcopis supra concessum vidimus n. 165. nequeunt ipsi dispensare cum talibus Neophytis in 2. solo consanguinitatis, vel affinitatis gradu, quoad futura Matrimonia. Ratio est: quia in præfato Indulto excipitur 2. gradus quoad futura Matrimonia, etiam cum Neophytis propriè talibus, quales sunt, qui ab Hæresi, vel Infidelitate ad Fidem convertuntur, ibi: *Non tamen in 2. solo quoad futura Matrimonia*: ergo.

203 Dico 2. At verò ex privilegiis Societati JESU concessis, ac de ejus Presbyterorum ad id deputatorum judicio, & consensu, etiam possunt Brasiliæ Episcopi dispensare cum talibus Neophytis in 2. solo consanguinitatis, vel affinitatis gradu, etiam quoad futura Matrimonia. Apud compend. Indic. Romæ impressum 1730. pag. 50. verb. *Matrimonium*, ibi: *Possunt Provinciales Indiarum; & ab eis deputati Presbyteri gratis dispensare cum Neophytis utriusque Indię, aliarumque maris oceani Regionum, in quocumque, seu quibusvis jure divino non prohibitis, non tamen in primo consanguinitatis, vel affinitatis gradi-*

bus, vel aliàs conjunctis, seu se attinentibus, ut Matrimonium inter se contrahere, seu in eo etiam scienter contracto remanere valeant in foro conscientie. Ordinarii verò locorum de eorundem Presbyterorum, tanquam adjutorum, & assessorum suorum in locis præfatis, & ubi eorum commodè potuerit haberi copia, consilio, & cum illis, etiam in judiciali foro. In reliquis autem Provinciis præfatis, Ordinariorum præsentia destitutis, vel ab eis ultra duas dietas præfatas, non nimis ducentis millibus passuum remotis, Provinciales, & deputati Presbyteri prædicti, cum eisdem Neophytis, non tamen in primo gradu, in utroque foro dispensare, & eos, qui in gradibus prohibitis hujusmodi, etiam scienter contraxerint, ab excessibus, & excommunicatione, aliisque censuris, & penis Ecclesiasticis in utroque foro gratis pariter absolvere, ac prolem inde susceptam legitimam decernere valēt. Paulus IV. in Bulla, Licet debitum, data 16. Octobris 1549. Pius IV. Brevi dato 25. Junii 1563 à Benedicto XIII. confirmato, & prorogato ad annum 1750.

204 Ubi notanda sunt diligenter verba illa privilegii: *Ordinarii verò locorum de eorundem Presbyterorum, tanquam adjutorum, & assessorum suorum consilio, & cum illis, etiam in judiciali foro.* Ex quibus manifestum fit particulam illam (&) sensum copulativum reddere, ita ut ad dispensandū cum talibus Neophytis, non sufficiat à prædictis Præbyteris cōsiliū petere, nisi etiam illorum consensus, seu assensus accedat: ea enim est vis dictæ particulæ copulativæ, ut cōcur-

sum

ſu copulatorū requirat perGloſſam, & Doctores in cap. de Reſcript. *Baldum*. Conſilio 318. in fine, *volum. 4. Caſtrum Conſilio 44. col. 2. volum. 1. & alios communiter.*

205 Neque obſtat, quòd communiter aſſefforum non aſſenſus, ſed conſilium requiratur; quia licet hoc verum ſit, loquendo de aſſefforibus nudè talibus; tamen deputati Presbyteri, non aſſeffores tantum, ſed etiam adjuutores à Pontifice designantur, ut in privilegio dicitur: unde quoad hoc in partem ſollicitudinis vocantur; tanquam ii; quibus privilegium fuit directe conceſſum, quibusvè miniſterium converſionis, & fidei propagatio incumbit. Conſilium igitur aſſefforibus, aſſenſus verò adjuutoribus reſpondet, ut aperte ſignificant verba illa: *Etiam cum illis*, & ita notavit *Avendan. Theſaur. Indic. tit. 12. cap. 14. n. 392.*

206 Sic praxis habet, ut in locis, ubi Ordinarius exiſtit, ad prædictum munus obeundum Societas Presbyteros deputet, qui unà cum Ordinario diſpenſant ſuper impedimentiſ talium Neophytorum in 2. ſolo conſanguinitatis, & affinitatis gradu, etiam quoad futura Matrimonia: in locis autem, à quibus Ordinarius diſtat ultra duas dietas, non minùs ducentis millibus paſſuum, id præſtant, ſe ſolis, Presbyteri Societatis ad id deputati.

207 Ad hos igitur Presbyteros, qui ubi Theologia Speculativa, aut ſaltem Moralis traditur, plerumque ipſius Theologiæ Profeſſores deputari ſolent, alias alii, remittit Ordinarius Oratorum ipſorum, qui diſpenſandi ſunt, inſtrumèta authentica, ut ſeriò examinentur, ac tandem reſolvatur: an verè Neophytus ſit, qui diſpenſationem pe-

tit juxta Neophytorum privilegia? Quibus ritè peractis, de Patrum deputatorum judicio, atque etiam conſenſu ſit, aut non ſit diſpenſatio: quatenus, ſi Ordinarius diſpenſare præſumeret, ſe ſolo, ubi adſint Patres deputati, diſpenſatio erit nulla, attentis Bullis Pontificiis, ac earum tenore. Quare meminerint RR. Patres deputati de intentione habenda, & conſenſu ſuo præſtando, quoties ſimul cum Ordinario diſpenſabunt.

208 Notatio Secunda. An virtute ejusdem privilegii, ac de eorundem Presbyterorum judicio, & conſenſu poſſint Braſiliæ Episcopii diſpenſare cum prædictis Neophytis in 2. conſanguinitatis, vel affinitatis gradu mixtim cum primo? Affirmandum videtur. Ratio eſt 1. quia tale privilegium excipit dumtaxat primum gradum, ibi: *non tamen in primo*: ergò cum exceptio firmet regulam in contrarium, ſequitur, quod tale privilegium in omnibus aliis gradibus diſpenſare concedat, qui non fuerint ſimpliciter primus: primus autem gradus mixtim cum 2. non eſt ſimpliciter primus. (Standum prout inferius dicitur in fine Notationis num. 215.)

209 Ratio eſt 2. quia gradus remotior trahit ad ſe, & imbibit proximior, ut tenet juris communis axioma: ergò cum gradus ſecundus ſit remotior, debet trahere ad ſe, & imbibere primū, ut proximior: eò autem ipſo, quòd detur facultas diſpenſandi in 2. ſolo, etiam datur facultas diſpenſandi in 2. gradu mixtim cum primo, ut potè tracto ad ſecundum, & in eo imbibito.

210 Neque obſtat, quòd gradus remotior ſolum trahat ad ſe, & imbibat proximior, quando gradus

gradus proximior non est primus gradus, ut dicitur in Motu proprio S. Pii V. apud *Sanch. de Matrimon. lib. 8. disp. 24. n. 32.* ibi: *Dummodò primum quoquo modo non attingat.* Unde sequitur, quòd neque cum Neophytis dispensari possit in 2. gradu mixtim cum primo.

211 Non, inquam, obstat: quia S. Pontifex solùm fuit locutus de dispensatione in gradibus prohibitis mixtim cum primo, quando mixtura primi gradus non exprimitur, ut ait citat. *Sanch.* per hæc verba: *Tertiò advertendum est, quando propinquior gradus stipiti fuerit primus, nullatenus valere dispensationem, in qua solius remotioris mentio fit.* Et rursus ibidem: *Si ergò solius remotioris gradus mentio fiat, non explicata distantia alterius contrahentis à stipite in primo gradu, dispensatio erit prorsus subreptitia.* Et in fine. n. 34. ibidem habet: *Nunquam Pontificis mentem esse dispensare in hoc casu, nisi exprimat primus gradus.*

212 Quæ doctrina, ut radiciculus percipiatur, rem ab ovo aperiamus. Disputabatur olim: an in dispensationis impetratione super gradibus consanguinitatis, vel affinitatis, quando contracturi distant inæqualiter à stipite, ut si alter distet in secundo, & alter in tertio, sit necessaria mentio gradus propinquioris, quo alter distat? An potius sit satis mentio remotioris? Affirmabant alii, alii negabant, ut videre est apud *Sanch. de Matrimon. lib. 8. disput. 24. n. 33. & 34.*

213 Tunc S. Pius V. in Motu proprio, edito anno 1566. die 26. Augusti, controversiam hanc ad jus commune reduxit, ac revocans Mo-

tum proprium Pii IV. decidit non esse necessariam gradus propinquioris mentionem, sed sufficere remotioris, obtentis tamen postea literis declaratoriis super propinquiori. *Sanch. cit. n. 25.* limitavit tamen idem S. Pontifex: *Dummodò gradus remotior primum quoquo modo non attingat.* Quibus addit citatus *Sanch. dict. n. 34.* in fine: *Nisi exprimat primus gradus.*

214 His suppositis, sic infero. Ergò si fiat mentio secundi gradus mixtim cum primo, & exprimat distantia contracturi à stipite in primo gradu mixtim cum secundo, & sub hac expressione, & declaratione petatur, & fiat dispensatio, jam non itur contra motum S. Pii V. Deindè, cum secundus gradus mixtim cum primo non sit simpliciter primus gradus, in quo solo dispensari nequit: rectè inferimus, quòd etiam cum Neophytis dispensari possit in 2. gradu mixtim cum primo, dummodò mixtura primi gradus exprimat.

215 Et hujus ratio esse potest: quia in privilegio pro Neophytis concessio excipitur tantùm primus gradus, ibi: *Non tamen in primo:* non autem excipitur primus gradus mixtim cum secundo: cum igitur contra eum, qui mentem suam, cum posset, non aperuit, facienda sit interpretatio, juxta *Regul. 57.* De regul. jur. in 6. & deinde favores sint ampliandi, Gl. fin. in leg. *Servus.* Inde deducimus, quòd ille, qui in 2. solo dispensare potest, etiam possit in secundo mixtim cum primo; dummodò mixtura primi gradus exprimat juxta mentem S. Pii V. Hæc mihi videntur probabilia.

Sed contrarium videtur verius, & in praxi tenendum: quia in

in conjunctis 1. & 2. gradibus á communi stipite provenientes datur dispensatio super utroque gradu, ut patet ex stylo Curix, & testatur *De Jusis lib. 1. cap. 4. num. 127.* privilegium autem non dat facultatem ad dispensandum in 1. gradu, quia ibi 1. gradus excipitur. Et quidem exceptio intelligi non debet de 1. gradu simplici, qui datur inter fratres, & sorores; aliás superflua esset talis exceptio, cum Papa nunquam dispensarit, nec possit dispensare juxta probabilioris opinionem, ut frater matrimonium contrahat cum sorore: intelligitur ergò exceptio de 1. gradu mixto cum 2. qui intelligeretur concessus, nisi exciperetur, non verò de 1. gradu simplici, qui semper intelligeretur exceptus.

216 Notatio Tertia. An ex privilegio pro Neophytis concessio, ac de Societatis Presbyterorum judicio, ac consensu possint Brasiliæ Episcopi in primo gradu, etiam rectæ lineæ affinitatis, ex copulâ illicitâ resultantis, se attinentibus, ut Matrimonium quoque inter se contrahere; seu in eo etiam scienter contracto remanere similiter valeant, in occultis tamen, & in foro conscientix tantum, ac urgentibus justis causis, dispensare? Affirmamus: ita enim concessit Clemens XI. in Bullâ, quæ incipit, *Cum dudum*, data 11. Junii 1701. & novissimè confirmavit Clemens XII. in Bullâ, quæ etiam incipit, *Cum dudum*, data 9. Septembris, 1734.

217 Et quamvis Avendanius *Theſaur. Indic. tit. 12. cap. 14.* multis probare contendat à n. 388. simile, & amplius privilegium dispensandi cum Neophytis in primo gradu, in occultis tamen, & pro

foro conscientix, ex concessione Gregor. XIII. die 17. Julii, anno 1577. fuisse, & esse perpetuum; hodie tamen post Clementem XI. in compend. Indic. verb. *Matrimonium*. §. 1. versu, *Cum anno Domini*: & novissimè post Clementem XII. in ejus præcitatâ Bullâ, *Cum dudum*, jam doctrina Avendanii sustineri nequit quoad privilegii perpetuitatem: id quod maximè advertendum est, & pro certo tenendum, videlicet, quòd istius, sicut, & cæterorum privilegiorum duratio non sit perpetua, sed temporaria, adeoque suo tempore renovanda.

SECTION V.

De potestate dispensandi cum Neophytis in aliis impedimentis.

218 **A** Pud compend. Indic. verb. *Matrimonium* §. 2. per illa verba in superiori privilegio apposita. *In quocumque vel quibusvis; non tamen in primo consanguinitatis, vel affinitatis* gradibus, seu aliás conjunctis vel se attinentibus: solum excludi primum gradum consanguinitatis, & affinitatis: & posse Nostro modo suprà dicto dispensare in impedimento cognationis spiritualis & in omnibus aliis impedimentis definivit, & declaravit Clemens XI. in Bullâ data 29. Aprilis 1701. incipit. *Aliás pro parte*. His positum sit.

219 Notatio Prima. An de Societatis Presbyterorum judicio, & consensu possint Brasiliæ Episcopi dispensare cum Neophytis in cognatione Spirituali orta ex Baptismo, & confirmatione, & inter

vanten,

vantem, & levatum, vel in cognitione legali orta ex adoptione: ac tandem in impedimento publicæ honestatis ortæ ex sponsalibus, atque etiam ex Matrimonio rato? R. affirmativè. Ratio est: quia in præfato privilegio datur facultas dispensandi etiam in quacumque aliâ conjunctione, quam inter se habeant Neophyti, quæ aliundè Matrimonio obstatet, ibi: *Vel aliâs conjunctionis, seu se attinentibus*: jam verò ultrà consanguinitatis, & affinitatis non apparet alia conjunctio, seu attinentia obstat Matrimonio, nisi cognatio tam spiritualis, quàm legalis, & publica honestas.

220 Notatio Secunda. An ex omnibus prædictis Matrimoniis de nunc celebratis, aut revalidatis prolem antecederet susceptam possint Brasiliæ Episcopi simul cum Jesuitis legitimam declarare, ac decernere? Affirmamus ex præcitato privilegio apud Comp. Indic. verb. *Matrimonium* §. 1. ad finem.

221 Ex dictis in hac, & præcedenti Sectione constat in solo primo consanguinitatis, & affinitatis gradu non posse Episcopos, nec etiam Jesuitas cum Neophytis dispensare, ibi: *Possunt dispensare in quovis, vel quibusvis, non tamen in primo*: hæc autem exceptio, non tamen in primo, intelligitur pro judiciali foro: in occultis enim, & pio foro conscientiæ, etiam possumus dispensare cum Neophytis in primo affinitatis gradu, etiam lineæ rectæ ex copula illicita resultantis juxta proximè dicta n. 216.

SECTIO VI.

De Capitulo, Sede Vacante.

222 **N**otatio Unica. An illa omnia, quæ unâ cum Jesuitis potest Episcopus circa Neophytorum Matrimonia, possit similiter Capitulum, Sede Vacante, dummodò servantur locorum circumstantiæ, & aliæ limitationes, quæ in duabus proximis Sectionibus ponuntur? Affirmamus primò: quia nomine Ordinarii venit etiam Capitulum, Sede Vacante; privilegia autem Societati concessa non alio utuntur nomine, quam Ordinarii. Comp. Indic. verb. *Matrimonium* §. 1. ibi: *Ordinarii verò locorum*: & rursus. §. 5. ibi: *Possunt etiam Nostri, & Ordinarii*.

223 Secundò: quia prædicta privilegia Episcopis non competunt ratione alicujus Gratiæ Apostolicæ ipsis directè concessæ, sed potius intuitu Societatis, cui talia privilegia directè conceduntur, adeoque media ipsa Societate participant Episcopi, ut Ordinarii sunt: in his autem, quæ sunt Episcoporum, ut Ordinarii sunt, succedit Capitulum, Sede Vacante, ut est in jure tritum.

224 Tertio, quia omnia illa rationum momenta, aut saltem illarum plurima, quibus defendimus privilegia à Pio IV. concessa Ordinariis Ultramarinis, Serenissimo Portugalliæ Regi subjectis, transire in Capitulum, Sede Vacante, non tam resolutioni huic adaptari possunt, quàm maiori ex parte pro ea militant: ergo. Videantur superius dicta à n. 108.

S E C T I O VII.

Quid veniat nomine Dietæ?

225 **C**Um in Indultis Apostolicis apud Compendium Indicum verb. *Matrimonium*. §. 1. ponatur hæ clausulæ: *Ultra duas dietas, non minus ducentis millibus passuum*: hinc tractandum est
1. quid per duas dietas intelligatur?
2. quid importent ducenta millia passuum? Ut alia deinde dubia per sequentes Sectiones resolvantur.

226 Suppono tamen 1. quod dieta dupliciter accipiatur, nempe vulgariter, & legaliter, ut notat Glossa in cap. *Nonnulli*, verb. *Ultra duas dietas*, De Rescript. Dieta vulgaris importat iter unius diei juxta consuetudinem regionis, ac proinde non est eadem apud omnes, sed maior, aut minor, præsertim si leucæ non sint ejusdem longitudinis. Dieta verò legalis continet viginti milliaria, septem scilicet leucas, parum, minusvè, juxta Leg. ff. *Siquis caution;* & leg. 3. ff. De verborum significat.

227 Est insuper hoc aliud discrimen intra unam, & alteram dietam: quod in dietâ legali quilibet excessus, etiam unius milliarii, supra viginti computatur pro secundâ dieta, ut dicitur in eadem l. 3. Non sic autem in dietâ vulgari, ut notat *Pasqualig. quest. 611. n. 1.*

228 Suppono 2. duplicem dari sententiam de accipiendis dietis in ordine ad privilegia Indica. Prima sententia asserit dietas esse accipiendas de legalibus. Itâ *Rodrigues tom. 1. quest. Regular. quest. 19. art. 6. in fine. Henriq. lib. 9. Summ. cap. 27. n. 7. & in Comment. lit. D.* Ratio est: quia præsumendum

est, quod Pontifex privilegium cõcedat secundum terminos juris, alioquin cum dietæ vulgares sint incertæ, etiam incertum esset, quando privilegium locum haberet, & suboriri possent plures difficultates.

229 Secunda verò sententia, quam cum *Pasqualig. cit. n. 4.* amplectimur, defendit dietas esse intelligendas de vulgaribus. Fundamentum est: quia de jure, nisi aliter exprimatur, nomine dietæ venit vulgaris: itâ statuitur in cap. *de præsentii*, §. *loca*, De præb. in 6. ubi dicitur: *Dietas, de quibus ibi agitur, debere esse legales, & itâ specialiter computandas in illo casu.* Unde si specialiter sunt computandæ in illo singulari casu, legali modo: rectè inferitur, quod in aliis casibus, & generaliter, erunt computandæ opposito modo, nempe vulgari, ut ponderat ibidem *Joannes Andr.* Vide plura apud *Pasqualig. cit. n. 5.* Sit igitur.

230 Notatio Unica. Per duas dietas veniunt quindécim leucæ Brasilicæ, parum, minusvè. Ostenditur resolutio: quia ad unam dietam requiritur spatium, quod uno die pedes conficit absque incommodo, septem scilicet leucas Brasilicas; parum, minusvè: ergò ad duas dietas requiritur spatium, quod biduo pedes conficit absque incommodo, nempe quindécim leucas Brasilicas, parum, minusvè. Consequentia patet. Antecedens colligitur ex *Cle. ricato Erotemat. Ecclesiastic. cap. 31. n. 28.* ubi ait *Unam dietam continere viginti milliaria ex Glossa in cap. Nonnulli verb. duas dietas* De Rescript. ex viginti autem milliariis septem leucæ, parum, minusvè componuntur. Unde si ad unam dietam requiruntur septem leu-

leucæ parum , minusve : optime deducitur , quòd ad duas dietas requirantur quindecim leucæ parum , minusve.

231 Ubi advertendum 1. cum Pasqualig. *cit. n. 6.* dietas vulgares esse accipiendas juxta consuetudinem regionis , in qua iter conficitur.

232 Advertendum 2. quòd ob eandem rationem sumi debeant dietæ vulgares cum inæqualitate , nempe secundum divisionem itineris , quod singulis diebus fit , habita ratione commoditatis hospitii , & sicuti dividere solent , qui iter faciunt nec lente , nec festinanter. Ratio est : quia dietæ sicut vulgariter accipiendæ sunt , ita etiam vulgariter mensurandæ , & dividendæ sunt , adeoque juxta id , quod regulariter contingere solet.

SECTIO VIII.

Quantum via spatium importent ducenta millia passuum ?

233 **N**Otatio Unica. Quot leucas Brasilicas importent ducenta millia passuum ? R. importare quinquaginta leucas. Ratio est : quia leuca Lusitana , cujus longitudinem Brasilica imitatur , ex quatuor millibus passuum componitur , ut apud Senatus Regios receptum est , & affert Bluteau in suo Dictionar. Lusitan. verb. *Legoa* : facta autem reductione passuum in leucas , ex ducentis millibus passuum quinquaginta leucæ integrantur , & non plures , ut facienti computationem constabit.

234 Notandum tamen cum *Avendan. Thesaur. Indic. tit. 12. cap. 14. n. 394.* prædictos passus non esse arimethicè computandos , quod

est moraliter impossibile , sed reducidos ad dietas , quæ etiam sumi debent cum inæqualitate , & secundum consuetudinem regionis , ut cum *Pasqual.* proxime notavimus *n. 231. & 232.*

SECTIO IX.

An , & ubi possit Episcopus se solo dispensare cum neophytis ?

235 **N**Otatio Prima. An possit Episcopus se solo dispensare cum neophytis ? R. affirmative : ita enim concessit Clemens XII. in Bulla *Cum dudum* , data 9. Septembris 1734. ibi : *Ipsis vero Ordinariis è contra , ubi Presbyteri præfati adsunt , vel eorum commode haberi potest copia , de eorum tamquam adjutorum , & assessorum suorum consilio , & cum illis : ubi autem non adsunt , nec eorum commode copia haberi potest , etiam sine illis : ubi ponderanda sunt illa verba Etiam sine illis.*

236 Notatio Secunda. In quibus locis possit Episcopus se solo dispensare cum neophytis ? R. debere Episcopum distare à Societatis Presbyteris , ut possit se solo dispensare cum neophytis. Constat ex proximo Indulto , ibi : *Ubi autem non adsunt , nec eorum commode copia haberi potest , etiam sine illis.* Quemadmodum igitur Episcopus , ubi adsunt Societatis Presbyteri , aut eorum copia commode haberi potest , dispensare nequit se solo ; ita si per Diocesim discurrat , ubi non adsint præfati Presbyteri , nec eorum copia commode haberi possit , tunc poterit Episcopus se solo cum neophytis dispensare. Totum constat ex privilegio.

237 Advertendum tamen 1. prædictum privilegium non esse perpetuum, sed temporarium, adeoque singulis vicenniis reformandum. Casu igitur, quo ea reformatio cum à Sede Apostolica petitur, Societati JESU denegaretur, (quod tamen ab anno 1573. non contigit, ut notatur in Compend. *Indico pag. 8.*) tunc etiam tale privilegium quoad Episcopos expiraret; cum illud Episcopis, & Societati promiscue, quamvis ad istius preces concedatur.

238 Advertendum 2. quod quando in posterum reformabuntur privilegia Indica, si forte in Bullis reformandis prædictum privilegium supprimatur, (ut jam in Bulla *Animarum salutis* 12. Decembris 1729. suppressum fuit, & nisi postea per Bullam *Cum dudum* 9. Septembris 1734. iterum revivisceret, jam omnino expiraverat:) in tali etiam eventu præfatum privilegium expirat quoad Episcopos, adeoque vilius, utpote jam extincti, nequaquam poterit Episcopus se solo dispensare cum neophytis, etiam ubi non adsint Societatis Presbyteri. Tenebitur igitur Episcopus, ut licite, & valide dispenset cum neophytis se solo, diligenter præscire; an hoc privilegium in Bullis futuris reformatum sit, necne?

239 Notatio Tertia. Quantum debeat Episcopus distare à Societatis Presbyteris, ut possit se solo dispensare cum neophytis? R. nullam certam, & determinatam distantiam definiri posse, cum id arbitrio Episcoporum relinquatur, ut innuunt verba privilegii, ibi: *Ubi non adsunt, nec eorum commode copia haberi potest, etiam sine illis*: quod autem penes Episcoporum arbitrium est, restringere non debemus.

240 In quibus autem locis, & in qua distantia verificabitur hæc conditio: *Nec eorum commode copia haberi potest*; videant D.D. Episcopi: dummodo non exponantur periculo dispensandi nulliter, si videlicet dispensent se solis, quando unà cum Jesuitis dispensare tantum poterunt.

S E C T I O X.

Dubia obiter resolvenda.

241 **N**otatio Prima. An possint Societatis Presbyteri se solis dispensare cum neophytis in utroque foro? Resolutio affirmativa constat expresse ex privilegio supra n. 203. quod in usu est, & viridi observantia.

242 Notatio Secunda. In quibus locis possint Societatis Presbyteri se solis dispensare cum neophytis in utroque foro? R. ut Societatis Presbyteri possint se solis dispensare cum neophytis in utroque foro, debent ab Ordinario distare quinquaginta leucas Brasiliacas. Ostenditur: quia ubi primum habetur distantia ducentorum millium passuum ab Ordinario, statim habetur distantia à privilegio requisita, ut Societatis Presbyteri possint se solis dispensare cum neophytis in utroque foro, ibi: *In reliquis autem Provinciis, Ordinariorum præsentia destitutis, vel ab eis ultra duas dietas, non minus ducentis millibus passuum remotis, Provinciales, & deputati Presbyteri cum eisdem neophytis in utroque foro.* Atqui ducenta millia passuum ad quinquaginta leucas Brasiliacas reducuntur, ut probatum manet supra n. 233. ergo, ut Societatis Presbyteri possint

sint se solis dispensare cum neophytis in utroque foro, debent ab Ordinario distare quinquaginta leucas Brasiliacas.

243 Dices tamen. Verba illa: *Ultra duas dietas, non minus ducentis millibus passuum*, significant, quòd præter ducenta millia passuum quinquaginta leucas importantium, requiratur etiam distantia duarum dietarum quindecim leucas importantium: ergo, ut Societatis Presbyteri possint se solis dispensare cum neophytis in utroque foro, debent ab Ordinario distare sexaginta quinque leucas, non vero quinquaginta tantum; cum ex quinquaginta leucis per ducenta millia passuum importatis, & ex quindecim leucis per duas dietas importatis, sexaginta quinque leucæ, non vero quinquaginta tantum, resultent.

244 R. prædicta verba non esse accipienda in sensu allegato, sed potius in hoc, videlicet: ut Societatis Presbyteri possint se solis dispensare cum neophytis in utroque foro, requiritur maior distantia ab Ordinario, quam duarum dietarum; ita ut hæc distantia non sit minor, quam ducentorum millium passuum: non autem significant verba illa, quòd præter distantiam duarum dietarum requiratur etiam distantia ducentorum millium passuum. Hic est communior sensus; & cum sit in materia favorabili, est absolute retinendus. Consonat *Regul.* 57. de *Regul. jur.* in 6. ibi: *Contra eum, qui legem dicere potuit apertius, facienda est interpretatio.* Itaque per illa verba: *Non minus ducentis millibus passuum*, non venit augmentatio distantiae supra duas dietas, sed solum interpretatio, & expositio distantiae, quæ importatur per hæc verba: *Ultra duas dietas.*

245 Ratio est: quia si Pontifex potestatem faceret dispensandi ultra duas dietas, quin subjungeret: *Non minus ducentis millibus passuum*, sequeretur, quòd ubicumque Societatis Presbyteri ab Ordinario distarent sexdecim leucas v. g. eo ipso dispensarent se solis, & quidem bene: quia jam distarent ultra duas dietas secundum dicta n. 230. Nequis igitur præsumeret brevem adeo distantiam ab Ordinario significari per hæc verba: *Ultra duas dietas*, ideo Pontifex subjunxit: *Non minus ducentis millibus passuum*, ut nimirum sic declararet sub his verbis: *Ultra duas dietas*, non minus spatium comprehendi, nec pauciora, quam ducenta millia passuum contineri, non quidem arithmetice computanda, sed vulgariter, & juxta consuetudinem regionis, ut cum *Avendan.* notavimus supra n. 234.

246 Declaratur ulterius: quia Pontifices modo utuntur omnibus his terminis: *Ultra duas dietas, non minus ducentis millibus passuum*: ut visitur in Bulla: *Animarum salutis* 12. Decembris 1729. modo utuntur his tantum terminis: *Ultra duas dietas juxta constitutionem Pauli III.* ut visitur in Bulla *Cum dudum* 9. Septembris 1734. sed posteriores illi termini, nempe: *Ultra duas dietas*, seorsim sumpti non pauciora significant, nec pauciora significare intelliguntur, quam ducenta millia passuum; quamvis talia ducenta millia passuum in citata Bulla *Cum dudum* non exprimentur: ergo similiter priores illi termini, nempe: *Ultra duas dietas, non minus ducentis millibus passuum*, etiam conjunctim sumpti non plura significant, nec plura significare intelliguntur juxta mentem Pontificis,

tificis, quam ducenta millia passuum, quamvis hæc clausula: *Ultra duas dietas*, in citata Bulla *Animarum saluti* exprimitur.

247 Ostenditur consequentia: nam in Compendio Indico antiquiori Romæ impresso anno 1606. pag. 21. §. 6. nulla alia clausula apponitur, nisi hæc: *Non minus ducentis millibus passuum*: ergo signum est, quod non plura requirantur, quam ducenta millia passuum in tali Compendio assignata, quamvis in Bulla *Animarum saluti* apponatur etiam clausula: *Ultra duas dietas*: sicut è contra per solam clausulam *ultra duas dietas* appositam in Bulla *Cum dudum*, nullatenus pauciora significantur, quam ducenta millia passuum; quamvis talia ducenta millia passuum in Bulla *Cum dudum* non exprimantur. Concludo igitur, ducenta millia passuum esse terminum certum, & à Pontifice præfixum ad explicandam, & commensurandam distantiam, quæ per hanc clausulam: *Ultra duas dietas*, venit, sive talis clausula apponatur, sive non.

SECTIO XI.

De his, qui in ordine ad privilegia neophytorum participanda pro neophytis reputantur.

248 **N**eophytus dicitur quasi novus in fide: à *Neos* novum, & à *Phytos* fides. *Benedict. Pereir. Elucidar. n. 553.* Est igitur propriè neophytus ille, qui ad fidem de novo convertitur, & in adulta jam ætate baptizatur.

249 Tempus vero, pro quo neophytus quis reputandus sit, ad Episcopum spectat determinare; ejus-

que arbitrio, attenta qualitate personæ, & fidei instructione, coarctabitur, vel prorogabitur tale tempus, dummodo non excedat decennium, hoc enim post baptismum elapso, neophytus esse desinit. Ita ex *Suar. & Ægid. Bonacin. disp. 7. de Irregular. q. 2. p. 1. n. 6.*

250 Dicta procedunt secundum jus commune: nam si spectentur jura particularia, seu potius Indulta Apostolica gentibus transmarinis concessa in ordine ad varia privilegia matrimonialia; etiam multi, qui sunt in infantia baptizati, & ex parentibus Christianis progeniti, pro neophytis reputantur, dummodo certas habeant conditiones, de quibus statim.

251 Notatio Prima. Quinam sint pro neophytis reputandi in ordine ad privilegia matrimonialia neophytorum participanda? R. nomine neophytorum in ordine ad participanda privilegia matrimonialia neophytis concessa veniunt, & intelliguntur omnes oriundi, seu naturales omnium tam Orientalium, quam Occidentalium partium, & regionum: immò etiam si Æthiopes, Angolani, vel quarumvis aliarum transmarinarum regionum: etiam si Christianorum filii, & in infantia baptizati, vel etiam inter se, vel cum Europæis mixtim progeniti sint, qui mixti vocantur. Ita declaravit, & concessit Clemens XI. in Bulla: *Alias pro parte* edita 29. Aprilis 1701. & rursus in Bulla: *Animarum saluti*, data 22. Septembris 1708. quam postea confirmavit Benedictus XIII. die 12. Decembris 1729.

252 Textus Bullæ: *Animarum saluti*, quoad privilegia matrimonialia neophytorum sic habet: *Insuper, quia à nonnullis dubi-*

tatum,

tatum, seu hæsitatum fuit, an omnes indigenæ illarum Regionum oriundi, & naturales, & Christianorum indigenarum etiam baptizatorum filii, etiam in eorum infantia baptizati, jure Neophyti appellari possint? Idcirco tenore earumdē præsentium decernimus, ac declaramus, omnes oriundos, seu naturales supradictarum omnium, tam Orientalium, quam Occidentalium partium, imò etiam si Æthiopes, Angolani; vel quarumvis aliarum transmarinarum Regionum, etiam si Christianorum filii, & in infantia baptizati, vel etiam inter se, vel cum Europæis mixtim progeniti sint, ad concessionis hujusmodi effectum esse, & intelligi debere Neophytos, dictosque Presbyteros cum hujusmodi, ut vel Matrimonio conjungi, vel in jam contracto remanere possint, sive eorum alter tantum, sive etiam uterque indè oriundus, ac propriè indigena sit in locis, & aliàs, ut suprà in quibuscumque consanguinitatis, vel affinitatis gradibus jure Divino, ut suprà non prohibitis, primo excepto, & aliàs, ut præfertur, gratis tamen, dispensare posse concedimus, & indulgemus. Quin etiam, quia de mixtim progenitis, quos mixtos vocant, maius dubium esse accepi-mus, cum eisdem mixtis, quos similiter ad hunc effectum Neophytos censendos esse decernimus, in gradibus, & Matrimoniis contractis, & contrahendis præfatis, gratis tamen dispensare, eisdemque Presbyteris facultatem desuper concedimus opportunam. Decernentes Presbyteros dictæ Societatis super præmissis, & aliis juxtà facultates præfatas, & illarum vigore, servatâ tamen il-

larum formâ, exequendis, ex quovis alio prætextu, vel quovis colore per quoscumque loci Ordinarios, seu alios superiores, & Judices Ecclesiasticos, & Sæculares quâvis auctoritate fungentes molestari, perturbari, vel inquietari nullatenus posse: sicque in præmissis per quoscumque Judices, sublata eis, & eorum cuilibet, quâvis aliter judicandi, interpretandi facultate, & auctoritate judicari, & definiri debere, ac irritum, & inane, si secus super his a quoquam, quâvis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

253 Pro pleniori Bullæ intelligentiâ nota, quod nomine: *partium Orientalium*: veniunt omnes Regiones, & Insulæ, quæ ultrâ Mauritaniam versus Austrum, & Orientem ad Regem Portugalliæ spectant, sive jure dominii, sive Conquistæ, sive commercii, & navigationis. Nomine. verò: *partium Occidentalium*: intelligitur quidquid eodem jure Occidentem versus ultrâ Insulas Fortunatas, & eas, quas Tertiarias appellant, sive ad Regem Catholicum, sive ad Regem Portugalliæ spectant. Itâ decisum, & declaratum á Gregorio XIII. die 11. Octobris 1579. apud Compend. *Indic. verb. India*, §. 1. pag. 46. His notatis.

254 Certum est 1. omnes Æthiopes Africani, Americani, atque etiam Asiatici, sive ad fidem de novo conversi, sive in infantia baptizati, & ex Parentibus jam dudum Christianis progeniti, dummodò ad maris Oceani regiones, ejusve Insulas pertineant, Neophyti censentur in ordine ad fruenda privilegia Matrimonialia Neophytis concessa.

255 Certum est 2. omnes Indi utriusque Indię tam Orientalis, quàm Occidentalis, Japones Sinæ, & alterius cujuscumque Nationis transmarinæ homines, sive ad fidem de novo conversi, sive in infantia baptizati, & ex parentibus jam pridē Christianis orti Neophyti censentur in ordine ad fruenda privilegia Matrimonialia Neophytis concessa.

256 Idem asserimus de omnibus illis mixtis, qui nullum sanguinem Europæum habēt, sed solo sanguine Indico, & Æthiopico mixtim constant. Ratio est: quia tales mixti solum sanguinem Indicum, & Æthiopicum retinent absque mixtura sanguinis Europæi: ergo perinde se habent tales mixti, ac si essent Indi puri, aut Æthiopes puri.

257 Confirmatur: quia Neophytorum privilegia etiam conceduntur mixtis, qui sanguine Europæo, & Indico, vel Æthiopico constant, dummodò sanguinis Indici, vel Æthiopici portiones habeant infra taxatas: ergo eadem privilegia potiori jure censentur concessa illis mixtis, qui nullum sanguinem Europæum, habent sed solū Indicū, & Æthiopicum utrimque conservant. Vide inferiùs dicenda n. 309.

258 Certum est 3. à privilegiis Neophytorum participandis exclusos esse *Quarterones*, multòque magis *Puchuelos*. Consultus enim Clemens XI. An appellatione Neophytorum, Indi solū noviter conversi comprehenderentur; an etiam, qui sunt originarii per omnes eorum lineas, quive pro una dumtaxat parte ab illis originem trahunt vulgò *Quarterones* appellati? Et an comprehenderentur, qui octavam partem per Proavum, & Proaviam, & sive ab alterutro, sive ab utroque habent, vulgò *Pu-*

chuelos nuncupati? Declaravit Pontifex, ac decidit *Sub Neophytis non comprehendendi Quarterones, multoque minus Puchuelos*. Ità expresse Clemēs XI. in Bulla: *Aliàs pro parte.*

259 Ad quorum intelligentiam nota L. hominem, ut inquiratur, quo sanguine constet, puro, an infecto? Moraliter dividi in quatuor partes, sumpto fundamento ad hujusmodi divisionem ex quatuor Avis, ex quibus unusquisque originem trahit, sic mixtus vulgò *Quarteron* in ordine ad privilegia Neophytorum participanda, vel non participanda, dicitur ille, qui sanguinis Indici quartam partem habet: & mixtus vulgò *Puchuelo*, qui sanguinis Indici octavam habet partem, seu dimidium uniùs quartæ partis. His addi potest *Semipuchuelo*, qui ex *Puchuelo* nascitur, & decimam sextam partem habet, seu dimidium octavæ, & sic deinceps.

260 Nota 2. idem esse proportionaliter dicendum de mixtis, qui similes portiones habeant sanguinis Æthiopici. Ratio est: quia in ordine ad privilegia Neophytorum participanda tam Æthiopum, quàm Indorum mixti in omnibus, & per omnia sunt æquales, ut videre est supra n. 252. His præjactis, sit.

261 Notatio Secunda. Quinam sint mixti, qui Neophyti non sunt, nec in ordine ad privilegia Matrimonialia Neophytorum participanda pro Neophytis reputantur? Dico 1. Qui sanguinis Indici, vel Æthiopici minùs habent, quàm octavam partem, aut etiam solam octavam partem, ut *Puchuelos*, Neophyti non sunt, nec in ordine ad privilegia Matrimonialia Neophytorum participanda pro Neophytis reputantur. Ità declaravit Clemens XI. in Bulla: *Aliàs pro parte:*

te : edita 29 Aprilis anno 1701.

262 Dico secundó. Qui Sanguinis Indici, vel Æthiopici minùs habent quàm quartam partem, aut etiam solam quartam partem, ut *Quarterones*, Neophyti non sunt, nec in ordine ad privilegia Matrimonialia Neophytorum participanda pro Neophytis reputantur. Declaravit idem Clemens XI. in eadem Bulla: *Aliàs pro parte.*

263 Notatio Tertia. Quinam sint mixti, qui sunt ad instar Neophytorum, & in ordine ad privilegia Matrimonialia Neophytorum participanda pro Neophytis reputantur? Resolutio universalis sit. Omnes, & quicumque illi mixti, qui sanguinis Indici, vel Æthiopici plus habeant, quàm quartam partem, sunt ad instar Neophytorum, & in ordine ad privilegia Matrimonialia Neophytorum participanda pro Neophytis reputantur. Ita praxis. Fundamentum est: quia Summus Pontifex à nomine Neophytorum, eorumque privilegiis Matrimonialibus participandis, illos tantùm mixtos excludit, qui sanguinis Indici, vel Æthiopici solá quartá, parté aut etiam minóre habent, ut proximè vidimus n. 258: ergò omnes, & quicumque illi mixti, qui sanguinis Indici, vel Æthiopici plus habeant, quàm quartam partem sunt ad instar Neophytorum, & in ordine ad privilegia Matrimonialia Neophytorum participanda pro Neophytis reputantur.

264 Antecedens est certum. Consequentia deducitur ex regula, quòd exceptio firmat regulam in còtrarium L. *Quæsimus* §. *Denique* ff. De Instru. vel Instrum: Et notat *Gloss.* in Rubr. de Reg. jur. in 6. sed soli mixti dicti *Quarterones*, & *Puchuelos*, sunt à Neophytis excepti per ordinem ad privilegia

matrimonialia Neophytorum participanda: ergò mixti plusquàm *Quarterones*, & *Puchuelos*, quales sunt omnes illi, qui sanguinis Indici, vel Æthiopici plus habent, quàm quartam partem, excepti non sunt à Neophytis per ordinem ad privilegia Matrimonialia Neophytorum participanda.

265 Confirmatur: quia exceptio declarat, quòd veniat in concessione, quidquid non est exceptum, ut habetur ex Rota in Romana Legatorum 30. Martii 1601. coram Coccino, & aliis plurimis apud *Pasqualig quæst.* 281. n. 6; sed mixti, qui sanguinis Indici, vel Æthiopici plus habent, quàm quartam partem, excepti non sunt à Neophytis in ordine ad privilegia Matrimonialia Neophytorum participanda: ergò veniunt in concessione Neophytis facta quoad privilegia Matrimonialia.

266 Notatio Quarta. Si autem quæras: quantula pars sanguinis Indici, vel Æthiopici sufficiat ultra quartam partem, ut quis reputandus sit Neophytus dispensabilis? Respondeo: qualemcumque portionem moraliter perceptibilem sufficere. Ratio est proximè data. Sic ex Patre mixto sanguinis Indici, vel Æthiopici solam octavam partem habente, vulgò *Puchuelo*, & ex Matre mixta, quæ sanguinis Indici, vel Æthiopici duas partes habeat, filius est Neophytus dispensabilis.

267 Fundamentum est: quia talis filius ex matre, quæ duas partes habet, unam recipit, & hinc mixtus procedit dictus *Quarteron*: quia verò ex patre, qui octavam partem habet, decimam sextam ulterius recipit, hinc mixtus nascitur sanguinis Indici, vel Æthiopici quid jam amplius habens notabile, & moraliter

ter perceptibile, quàm mixtus vulgo *Quateron*. Urgetur: quia ab ingressu Societatis nostræ prohibetur, qui sanguinis Indici, vel *Æthiopici* etiam solam decimam sextam partem habet, neque absque prævia dispensatione in Societatem nostram admittitur; præsertim si ea portio sit sanguinis *Æthiopici*, qui vel à longè captivitatem redolet: ergo quia sanguinis Indici, vel *Æthiopici* decima sexta pars, etiam seorsim sumpta, adhuc est notabilis, & moraliter perceptibilis: juncta ergo, & quartæ parti superaddita, sufficit ad constituendum Neophytum dispensabilem. De hoc nullus dubitat.

268 Notatio Quinta. Dubium est de præcedentis filio: an scilicet ex Patre sanguinis Indici, vel *Æthiopici* decimam sextam partem habente, & ex Matre, quæ sanguinis Indici, vel *Æthiopici* duas partes habeat, adhuc ejusmodi filius sit Neophytus dispensabilis? Ratio dubitandi est: quia in talem filium ex parte Patris, sola sanguinis Indici, vel *Æthiopici* trigesima secunda pars derivatur ultra quartam partem, quæ in eum derivatur ex parte Matris. Dubium est igitur: an hæc sanguinis Indici, vel *Æthiopici* trigesima secunda portio ultra quartam partem, ipsi tamen conjuncta, adhuc reputetur quid moraliter notabile, & perceptibile per ordinem ad ejusmodi filium reddendum Neophytum dispensabilem? Ad dubium.

269 R. affirmative, & sic probō: quia verò foeminæ sanguinis Indici, vel *Æthiopici* trigesimam secundam partem habenti, vere obijci potest, quod sit nepos mixti, vulgo *Puchuelo*, & pronepos mixti vulgo *Quarteron*, sed quando hæc, alicui obijciuntur, non nisi in ejus opprobrium, & in ejus injuriam ob-

jiciuntur, ergo ex eo est, quia sanguinis Indici, vel *Æthiopici* trigesima secunda pars etiam seorsim sumpta, adhuc est notabilis, & moraliter perceptibilis. Maior patet: quia mixtus, vulgo *Quateron* communicat filio sanguinis Indici, vel *Æthiopici* octavam partem, Nepoti decimam sextam, & pronepoti trigesimam secundam. Rursus, mixtus vulgo *Puchuelo* communicat filio sanguinis Indici, vel *Æthiopici* decimam sextam partem, & Nepoti trigesimam secundam, ut consideranti patebit: ergo viro, vel saminæ sanguinis Indici, vel *Æthiopici* trigesimam secundam partem habenti, verè obijci potest, quod sit nepos mixti, vulgo *Puchuelo*, & pronepos mixti, vulgo *Quarteron*.

270 Probatur minor fillogismi supra facti: quia sicut viri nobiles, & puro sanguine clari, & illustres, de hoc ipso gloriantur, ita ut ament progenies suas laudari, unde ait *Ecclesiast.* cap. 44. vers. i. *Laudemus viros gloriosos, & parētes nostros in generatione sua*: ita similiter viri sanguine ignobiles, aut ex infestis parentibus nati, nil magis appetunt, quàm generationes suas ignorari; illasque curant, quoad fieri potest, occultari, ne videlicet à quibusdam Reip. bonis, v. g. à matrimoniis nobilibus, & opulentis contrahendis rejiciantur; atqui Europæus sanguinis puri ducere uxorem rejicit, quæ, cæteris paribus sanguinis Indici, vel *Æthiopici* trigesimam secundam partem habet, & pariformiter Europæa sanguinis puri nubere viro rejicit, qui cæteris paribus, sanguinis Indici, vel *Æthiopici* trigesimam secundam partem habet, experientia teste: ergo quando alicui obijcitur, quod sit nepos mixti, vulgo *Puchuelo*, & pronepos mixti,

mixti vulgò *Quarteron*, in ejus opprobrium, & in ejus injuriam id obicitur.

271 Addo, quòd in regionibus transmarinis Europæi puri multum superbiant, & quascumque familias ex Neophytis descendentes parvi pendant. Hinc nihil frequentius; quàm de talibus familiis confabulationes texere, genus omne inquirere, & postea domesticis persuadere, nè cum similibus Matrimonia contrahant. Adeo vilescit sanguis Neophyticus præ Europæo! Unde fit, ut si quando inter utrosque oriatur contentio, in promptu ab Europæis obiciatur sanguinis Neophytici etiam minor pars, quàm trigesima secunda.

272 Subsumo: sed talia non evenirent, nisi sanguinis Indici, vel Æthiopici trigesima secunda pars, etiam seorsim sumpta, adhuc esset macula notabilis, & moraliter perceptibilis tam ad sustinendam, quàm ad irrogandam injuriam: ergo etiam notabilis, & moraliter perceptibilis reputari debet per ordinem ad favores, & gratias Neophytorum participandas; cum non sit maior ratio pro uno, quàm pro alio; imò potius pro favorabilibus stet, quòd privilegia, quæ in nullo cedunt præjudicium, ut nostra non cedunt, latè sunt interpretanda, cap. *olim* De verb. significat. Et beneficium Principis amplam admittit interpretationem, L. *Beneficium* ff. De constit. Princip. & postremo, quia favores, & gratiæ semper sunt ampliandæ L. *Hoc modò* ff. De condit; & demonstr. L. *Eum quidem* ff. De liberis, & posthum. & ex Reg. *odià restringi, favores convenit ampliari*. De regul. jur. in 6.

273 Replicabis tamen. Ex di-

ctis sequitur, quòd sanguinis Indici, vel Æthiopici etiam quadragesima pars, vel quinquagesima; vel etiam sexagesima quarta adhuc sit pars notabilis, & ita moraliter perceptibilis, ut si quartæ parti accrescat, eique uniatur, adhuc sufficiat ad reddendum Neophytum dispensabilem. sequella est absurda, alioquin non sisteret Neophytismus, sicut non sistit Judaismus, quòd tamen est contra experientiam: ergo etiam absurdum est illud, ex quo sequitur. Maiorque quoad ultimam partem ostenditur: quia viro, vel foeminæ, sanguinis Indici, vel Æthiopici sexagesimam quartam partem habenti adhuc obici potest, quòd sit pronepos mixti, vulgò *Puchuelo*, & quòd sit tertius nepos mixti, vulgò *Quarteron*, ut consideranti patebit: sed ideo est notabilis, & moraliter perceptibilis, sanguinis Indici, vel Æthiopici trigesima secunda pars, quia illam habenti adhuc obici potest, quòd sit nepos mixti, vulgò *Puchuelo*, & pronepos mixti, vulgò *Quarteron*: ergo etiam sanguinis Indici, vel Æthiopici sexagesima quarta pars, quamvis minor, quia tamen aliquo modo obici potest, adhuc etiam aliquo modo est pars notabilis, & ita moraliter perceptibilis, ut si quartæ parti accrescat, eique uniatur, adhuc sufficiet ad reddendum Neophytum dispensabilem.

274 Respondeo me in trigesima secunda parte sistere, nè cum Neophytismo in infinitum procedam ad instar Judaismi; & præterea, quia sanguinis Indici, vel Æthiopici sexagesima quarta pars jam mihi non videtur notabilis, nec moraliter perceptibilis ad intentum, cum Neophytismus in communi hominum æstimatione extinguere debeat, &

juxta leges Pontificias , & civiles tandem aliquando extinguatur.

275 Ausus tamen sum ad trigessimam secundam partem pervenire, nec me pœnitet, ob rationem appositam , videlicet , quia sanguinis Indici , vel Æthiopici trigesima secunda pars adhuc mihi videtur notabilis , & ita moraliter perceptibilis , ut sufficientissima sit , si quartæ parti accrescat , eique uniatur , ad constituendum Neophytum dispensabilem , attento nostro fundamento. Interim , si sanguinis Indici , vel Æthiopici sexagesima quarta pars, vel etiam pars minor, quamvis trigessimâ secundâ parte maior; adhuc tibi appareat notabilis , & moraliter perceptibilis ad intentum, opinionem tuam sequere , & nostram de trigessimâ secundâ parte probabiliorē reddes.

276 Deducitur 1. Omnes , & quicumque mixti , qui ex uno tantum parente , vel utroque simul , sanguinis Indici, vel Æthiopici quid adhuc notabile , & moraliter perceptibile habeant ultra quartam partem , sunt ad instar Neophytorum , & in ordine ad privilegia Matrimonialia Neophytorum participanda pro Neophytis reputantur.

277 Deducitur 2. Illi verò mixti , qui ex uno tantum parente, vel utroque simul , sanguinis Indici, vel Æthiopici duas partes habeant, vel duas partes, & ultra , potiori jure sunt ad instar Neophytorum , & in ordine ad privilegia Matrimonialia Neophytorum participanda pro Neophytis reputantur.

278 Tandem pro complemento totius Sectionis accipe mixtorum elenchos , ex quibus tanquam tabellis ob oculos positis, varia Neophytorum genera distinguere , ac cognoscere possis.

Elenchus Mixtorum ex Europæis descendentium.

1 **E**X Europæo , & Æthiopisâ , aut vice versa, nascitur mixtus vulgò *Mulato* , id est , sanguinis Æthiopici duas partes habens. Neophytus dispensabilis supra num. 263. & 277.

2 Ex Europæo, & Indâ , aut vice versa , nascitur mixtus vulgò *Mamaluco* , id est , sanguinis Indici duas partes habens. Dispensabilis ibidem.

3 Ex Europæo , & Mixtâ sanguinis Æthiopici tres partes habente, aut vice versa, nascitur mixtus sanguinis Æthiopici unam partem habens, & dimidium secundæ. Dispensabilis supra num. 263. & 276.

4 Ex Europæo , & Mixtâ sanguinis Indici tres partes habente, aut vice versa , nascitur mixtus sanguinis Indici unam partem habens , & dimidium secundæ. Dispensabilis ibidem.

5 Ex Europæo , & Mixtâ vulgò *Mulata* , aut vice versa , nascitur mixtus vulgò *Quarteiraõ* , id est , sanguinis Æthiopici unam partem habens. Indispensabilis supra num. 262.

6 Ex Europæo, & Mixtâ vulgò *Mamaluca* , aut vice versa , nascitur mixtus vulgò *Quarteiraõ* , id est , sanguinis Indici unam partem habens. Indispensabilis ibidem.

7 Ex Europæo , & quacumque Mixtâ , vulgò *Quarteiroa* , aut vice versa, nascitur mixtus vulgò *Puchuelo* , id est , sanguinis Indici, vel Æthiopici octavam partem habens. Indispensabilis supra num. 261.

8 Ex Europæo , & quacumque Mixtâ , vulgò *Puchuela* , aut vice versa ,

versa, nascitur *Semipuchuelo*, idest, sanguinis Indici, vel Æthiopici decimam sextam partem habens. Indispensabilis ibidem.

9 Ex Europæo, & quacumque *Semipuchuela*, idest, sanguinis Indici, vel Æthiopici decimam sextam partem habente, aut vice versa, nascitur filius sanguinis Indici, vel Æthiopici trigessimam secundam partem habens. Indispensabilis ibidem.

Elencbus Mixtorum ex Æthiopicis descendentium.

1 **E**X Æthiope, & Æthiopissa nascitur Æthiops purus. Neophytus dispensabilis, supra n. 254.

2 Ex Æthiope, & Indá, aut vice versa, nascitur mixtus vulgò *Coribòca*, idest, solo sanguine privilegiario, Indico scilicet, & Æthiopico utrimque constans. Dispensabilis supra n. 256.

3 Ex Mixto vulgò *Mistiço*, & Æthiopissa, aut vice versa, nascitur mixtus sanguinis Æthiopici tres partes habens, & dimidium quartæ. Dispensabilis supra num. 263. & 277.

4 Ex Mixto, vulgò *Mulato*, & Æthiopissa, aut vice versa, nascitur mixtus sanguinis Æthiopici tres partes habens. Dispensabilis ibidem.

5 Ex Mixto, vulgò *Quarteiraõ*, & Æthiopissa, aut vice versa, nascitur mixtus sanguinis Æthiopici duas partes habens, & dimidium tertiæ. Dispensabilis ibidem.

6 Ex Mixto, vulgò *Puchuelo*, & Æthiopissa, aut vice versa, nascitur mixtus duas partes habens, & prætereà decimam sextam tertiæ. Dispensabilis ibidem.

7 Ex Mixto, vulgò *Misti co*, & Mixta vulgò *Mistiça* nascitur sanguinis Æthiopici tres partes habens. Dispensabilis ibidem.

8 Ex Mixto, vulgò *Quarteiraõ*, & Mixta, vulgò *Mistiça*, aut vice versa, nascitur Mixtus sanguinis Æthiopici duas partes habens. Dispensabilis ibidem.

9 Ex Mixto, vulgò *Puchuelo*, & Mixta, vulgò *Mistiça*, aut vice versa, nascitur mixtus sanguinis Æthiopici unam partem habens, & dimidium secundæ ex uno parente; & prætereà decimam, sextam particulam ejusdem secundæ partis ex alio parente. Dispensabilis supra num. 263. & 276.

10 Ex Mixto, vulgò *Mulato*, & Mixta, vulgò *Mulata*, nascitur mixtus sanguinis Æthiopici duas partes habens. Dispensabilis supra num. 263. & 277.

11 Ex Mixto, vulgò *Quarteiraõ*, & Mixta vulgò *Mulata*, aut vice versa, nascitur mixtus sanguinis Æthiopici unam partem habens, & dimidium secundæ. Dispensabilis supra num. 263. & 276.

12 Ex Mixto, vulgò *Puchuelo*, & Mixta, vulgò *Mulata*, aut vice versa, nascitur mixtus sanguinis Æthiopici unam partem habens; & prætereà decimam, sextam secundæ. Dispensabilis, num. 263. & 266.

13 Ex *Semipuchuelo*, & Mixta vulgò *Mulata*, aut vice versa, nascitur mixtus sanguinis Æthiopici unam partem habens; & prætereà trigessimam secundam secundæ. Dispensabilis supra num. 263. & 268.

14 Ex Mixto, vulgò *Quarteiraõ*, & Mixta, vulgò *Quateiroa*, nascitur mixtus vulgò *Quarteiraõ*, idest, sanguinis Æthiopici unam partem habens. Indispensabilis supra num. 262.

15 Ex Mixto, vulgò *Puchuelo*, & Mixta vulgò *Quarteiroa*, aut vice versa, nascitur mixtus sanguinis Æthiopici dimidium unius quartæ partis habens ex uno parente; & præterea decimam sextam portionem ejusdem unius quartæ partis ex alio parente. Indispensabilis supra num. 261.

16 Ex Mixto, vulgò *Puchuelo*, & Mixta, vulgò *Puchuela*, nascitur mixtus vulgò *Puchuelo*, idest, sanguinis Æthiopici solam octavam partem habens. Indispensabilis: ibidem.

17 Ex Mixto, vulgò *Puchuelo*, & ex *Semipuchuela*, aut viceversa, nascitur filius sanguinis Æthiopici quadragesimam octavam partem habens. Indispensabilis: ibidem.

Elenchus primus Mixtorum ex Indis provenientium.

1 **E**X Indo, & Indà, nascitur Indus purus. Neophytus dispensabilis supra num. 255.

2 Ex Indo, & Mixta sanguinis Indici tres partes habente, aut vice versa, nascitur mixtus sanguinis Indici tres partes habens, & dimidium quartæ. Dispensabilis supra num. 263. & 277.

3 Ex Indo, & Mixta, vulgò *Mamaluca*, aut vice versa, nascitur mixtus sanguinis Indici tres partes habens. Dispensabilis: ibidem.

4 Ex Indo, & Mixta, vulgò *Quarteiroa*, aut vice versa, nascitur mixtus sanguinis Indici duas partes habens, & dimidium tertiæ. Dispensabilis: ibidem.

5 Ex Indo, & Mixta, vulgò *Puchuela*, aut vice versa, nascitur mixtus sanguinis Indici duas partes habens; & præterea decimam sextam portionem tertiæ partis. Dispensabilis: ibidem.

6 Ex Indo, & *Semipuchuela* aut vice versa, nascitur mixtus sanguinis Indici duas partes habens, & præterea trigessimam secundam portionem tertiæ partis. Dispensabilis: ibidem.

Elenchus secundus Mixtorum ex Indis provenientium.

1 **E**X Mixto sanguinis Indici tres partes habente, & Mixta sanguinis Indici tres partes habente, nascitur mixtus sanguinis Indici tres partes habens. Neophytus dispensabilis supra num. 263. & 277.

2 Ex Mixto sanguinis Indici tres partes habente, & Mixta, vulgò *Mamaluca*, aut vice versa, nascitur mixtus sanguinis Indici duas partes habens, & dimidium tertiæ. Dispensabilis: ibidem.

3 Ex Mixto sanguinis Indici tres partes habente, & Mixta, vulgò *Quarteiroa*, aut vice versa, nascitur mixtus sanguinis Indici duas partes habens. Dispensabilis: ibidem.

4 Ex Mixto sanguinis Indici tres partes habente, & Mixta, vulgò *Puchuela*, aut vice versa nascitur mixtus sanguinis Indici unam partem habens, dimidium secundæ, & insuper decimam sextam portionem ejusdem secundæ partis. Dispensabilis, supra num. 263. & 276.

5 Ex Mixto sanguinis Indici tres partes habente, & ex *semipuchuela*, aut vice versa, nascitur mixtus sanguinis Indici unam partem habens, dimidium secundæ, & insuper trigessimam secundam portionem ejusdem secundæ partis. Dispensabilis: ibidem.

*Elenchus tertius Mixtorum ex
Indis provenientium.*

1 **E**X Mixto, vulgo *Mamaluco*, & Mixta, vulgo *Mamaluca*, nascitur mixtus sanguinis Indici duas partes habens, vulgo *Mamaluco*. Dispensabilis, supra num. 263. & 277.

2 Ex Mixto vulgo *Mamaluco*, & Mixta, vulgo *Quarteiroa*, aut vice versa, nascitur mixtus sanguinis Indici unam partem habens, & dimidium secundæ. Dispensabilis, supra num. 263. & 276.

3 Ex Mixto, vulgo *Mamaluco*, & Mixta vulgo *Puchuela*, aut vice versa, nascitur mixtus sanguinis Indici unam partem habens, & prætereà decimam sextam portionem secundæ partis. Dispensabilis, supra num. 263. & 266.

4 Ex Mixto, vulgo *Mamaluco*, & *semipuchuela*, aut vice versa, nascitur mixtus sanguinis Indici unam partem habens, & prætereà trigessimam secundam portionem secundæ partis. Dispensabilis, supra n. 263. & 268.

*Elenchus quartus Mixtorum ex
Indis provenientes.*

1 **E**X Mixto, vulgo *Quarteiraõ*, & Mixta, vulgo *Quarteiroa*, nascitur mixtus sanguinis Indici unam partem habens, vulgo *Quarteiraõ*. Indispensabilis, supra num. 262.

2 Ex Mixto, vulgo *Quarteraõ*, & Mixta, vulgo *Puchuela*, aut vice versa, nascitur mixtus sanguinis Indici dimidium primæ quartæ partis habens, & prætereà decimam sextam portionem ejusdem primæ quartæ partis. Indispensabilis, ibidem.

3 Ex Mixto, vulgo *Quarteiraõ*, & ex *semipuchuela*, aut vice versa, nascitur mixtus sanguinis Indici dimidium primæ quartæ partis habens, & prætereà trigessimam secundam portionem ejusdem primæ quartæ partis. Indispensabilis, ibidem.

4 Ex Mixto, vulgo *Puchuelo*, & Mixta, vulgo *Puchuela*, nascitur mixtus sanguinis Indici octavam partem habens, vulgo *Puchuelo*. Indispensabilis, supra num. 261.

5 Ex Mixto, vulgo *Puchuela*, & ex *semipuchuela*, aut vice versa, nascitur filius sanguinis Indici quadragessimam octavam partem habens. Indispensabilis, ubi proximè.

Advertenda ad præcedentes

Elenchos.

379 **P**Ro usu præcedentium elenchorum adverte 1. Mixtos, vulgo *Mulatos*, strictè sumi pro illis, qui ex Europæo puro, & *Æthiopissa* pura, aut vice versa, nascuntur, & prout sic sanguinis *Æthiopici* duas partes habent.

280 Adverte secundò. Similiter dicendum de mixtis, vulgo *Mamaluco*, quatenus hi ex Europæo puro, & *Inda* pura, aut vice versa nascuntur, & prout sic sanguinis Indici duas partes habent.

281 Adverte tertio Mixtos, vulgo *Coribocas*, intelligi illos tantum, qui ex *Æthiope* puro, & *Inda* pura, aut vice versa generantur, & prout sic quatuor partes habent sanguinis Neophytici.

282 Adverte quarto Mixtos, vulgo *Mistiços*, dici illos, qui ex mixto vulgo *Mulato*, & *Æthiopissa* pura, aut vice versa, generantur, & prout sic sanguinis Neophytici tres habent partes.

283 Adverte quinto. Hujusmodi

nomina *Mulatos*, *Mamalucos*, *Coringocas*, & *Mistiços* aliquando usurpari latè; & tales etiam appellari, qui sanguinis Indici, vel Æthiopici minus habent, ac quando accipiuntur strictè, ut accipi debent in ordine ad dispensationes matrimoniales. Quibus diligenter notatis, per talia nomina nudè sumpta caveat, nè dirigatur, qui dispensat; sed potius ex Indis puris, aut Æthiopicis puris, qui sint oratoris Parentes, Avi, aut Proavi, inquirere incipiat, & seriem deducat usque ad Oratorem ipsum, ut tutò procedat, & certò sciat, quotas partes habeat sanguinis Indici, vel Æthiopici, qui dispensationem petit.

284 Adverte sexto Omnia mixtorum genera, quæ in dispensationibus faciendis communiter occurrunt, nos hic delineasse: omnia autem comprehendisse minime existimines; aliter enim, & aliter mixti esse possunt. Nihilominus, si exempla apposita præ oculis habeas, omnes alios mixtos, qui hic desiderantur, facile discernes.

S E C T I O XII.

Quæstiones aliæ circa Neophytos.

285 **N**Otatio Prima. An ad hoc, ut cum Neophytis dispensetur, sufficiat, quòd unus contrahentium sit Neophytus; an potius requiratur, quòd uterque sit Neophytus? & sufficere, quòd unus contrahentium sit Neophytus. Sic potest Europæus; v. g. Matrimonium inire cum fœmina, quæ sanguinis Indici, vel Æthiopici plus habeat, quàm quartam partem, secundum dicta à num. 263. casu, quò ipsa fœmina per copulam licitam, vel illicitam sit impedita ad contra-

hendum cum tali Europæo in gradibus prohibitis, dispensabilibus tamen.

286 Casum in terminis affert, & affirmativè resolvit *Montenegro lib. 5. tract. 1. sect. 28. n. 5.* ibi: *Dispensada la Mestiça, que es sugeto capaz, queda habil el Espanol, sin nueva dispensacion; porque el parentesco es una relacion, y mutuo respeto, con que se miran los parientes; y quitada por la dispensacion en el uno, por necesaria consecuencia se quita en el otro, que no es possible quedar la relacion de parentesco en uno solo, porque es mutuo respeto, con que se miran, fundamento, y termino.*

287 Verùm independentè ab his, & aliis hujusmodi pro parte affirmativa satis, superque est praxis derivata ex Bulla: *Animarum saluti*: in qua exprimitur ad intentum sufficere, quòd unus contrahentium sit Neophytus, ibi: *Sive eorum alter tantum, sive etiam uterque inde oriundus, ac propriè indigena sit.*

288 Notatio Secunda. An quòd unus contrahentium unam tantum habet quartam partem sanguinis Indici, vel Æthiopici, & similiter alter contrahentium alteram solam quartam partem habet ejusdem sanguinis Indici, vel Æthiopici, adhuc possit cum talibus dispensari tanquàm cum Neophytis? & negativè cum praxi. Fundamentum est: quia quilibet talium contrahentium verè est mixtus, vulgò *Quarteiron*: Quarterones verò à privilegiis Neophytorum participandis sunt exclusi suprà num. 262. Declaratur: nam duæ illæ quartæ partes non adunantur, nec miscentur inter se; misceri autem, & adunari inter se in ordine ad privilegia

gia Neophytorum participanda, necessarium erat, ut colligitur ex Bulla: *Animarum saluti*; ibi: *Vel inter se, vel cū Europæis mixtim progenti sint*. Unde licet in ordine ad privilegia Neophytorum participanda minus sufficiat sanguinis Indici, vel Æthiopici, quàm duæ quartæ partes junctæ, & unitæ in una, eademque personâ, ut suprà diximus à num. 263. tamen duæ quartæ partes in duabus personis disjunctæ, & inter se divisæ, non plus valent ad intentum, quàm quælibet quarta pars separata, & seorsim sumpta, quæ est indispensabilis.

289 Notatio Tertia. An si Indialiqui, Æthiopes, vel mixti sanguinis privilegiarii extra regiones Ultramarinas inveniantur, v. g. Ulyssipone, possint eisdem privilegiis frui, quibus possent in regionibus Ultramarinis? De Indis affirmat expressè *Avendan. tit. 12. cap. 6. n. 128.* quod apertè colligit ex *Suar. lib. 8. de legib. cap. 26. n. 3.* ex cuius autoritate id etiam tenet *Quintanad singul. 7. n. 3.* Cæterū, quia jam Æthiopibus, atque etiam mixtis sanguinis privilegiarii, de quibus suprà à n. 263. communia sunt privilegia Indica, ut constat ex Bulla: *Animarum saluti*: hinc una de omnibus, eademque esse debet resolutio affirmativa. Probat igitur: quia in materia favorabilium fit extensio de loco ad locū, & de persona ad personam, ita ut operetur effectum, quod in gratia facta prætenditur, nè ipsa gratia inutilis, vana, & otiosa reddatur, ut optimè docuit *Baldus in cap. Postulasti, n. 9. de Rescriptis, Felin. Rebuff.* & alii apud *Solorzan. de Indiar. gubernat. lib. 3. cap. 6. n. 30.* ergò privilegia Indis, Æthiopibus, & mixtis sanguinis privile-

giarii concessa, possunt etiam extendi ad Indos, Æthiopes, & mixtos sanguinis privilegiarii, qui extra regiones Ultramarinas existunt, v. g. Ulyssipone, nè respectu talium inutilia, vana, & otiosa reddantur privilegia Indica.

290 Confirmatur: quia privilegia Indica sunt etiam personalia, ut tenet *Avendan. cit. tit. 12. cap. 6. n. 128.*: sed privilegia personalia ubique comitantur personas, quibus directè conceduntur, etiam extra proprium territorium, ut habet *P. Jacobus Illsung. in sua Theologia practica tract. 1. disp. 3. n. 29.*: ergò privilegiis Indicis uti poterunt Indus, Æthiops, & mixtus sanguinis privilegiarii, quamvis extra Indias existant.

His verò non obstantibus, negativa sententia videtur verior. Quia cum privilegia conceduntur personis non præcisè, sed pro certo etiam loco, non sunt purè personalia, sed simul localia, & sicut nequeunt extendi ab unis ad alias personas, ita neque ab unis ad alia loca; atqui dicta privilegia concessa sunt Neophytis non præcisè, sed pro regionibus Transmarinis: ergò ad minus sunt mixta, seu personalia, & simul localia, & proinde non possunt ad usum, & praxim deduci, nisi cum Neophytis existentibus in Transmarinis regionibus. Minor ex tenore concessionum in Compendio Indico constat, & quo ad dispensationes Matrimoniales, de quibus in præsentī quæstione agitur.

Sic ulterius ostenditur: Quia in Comp. Ind. mihi pag. 50. verbo Matrim. §. 1. ita habetur: *Possunt Provinciales Indiarum, & ab eis deputati gratis dispensare cum Neophytis utriusque Indiæ, aliarumque maris Oceani regionum,*

in quibus inter Infideles Fideles existunt, & non adsunt Ordinarii similem facultatem habentes &c. Mox infra: *Ordinarii verò locorum de eorundem Presbyterorum, tamquam adjutorum, & assessorum suorum in locis præfatis, & ubi eorum commodè potuerit haberi copia: consilio, & cum illis etiam in judiciali foro. In reliquis autem Provinciis præfatis Ordinariorum præsentia constitutis &c.* Deinde pag. 53. §. 3. sic prosequitur: *In Angola, Æthiopia, Brasilia, & aliis Indicis regionibus possunt eorundem locorum Ordinarii, Parochi, & Presbyteri Nostræ Societatis ad confessiones audiendas ab ejusdem Societatis Superioribus approbati dispensare cum quibuscumque utriusque sexus fidelibus incolis dictarum regionum &c.* Confirmatur ex declaratione Sacræ Congreg. num. 240 allata, in qua dicitur sub fine, quòd privilegia, & indulta hujusmodi antiquitus concessa dictis Patribus in illis regionibus fuerunt.

291. Notatio Quarta. An cum Indo, Æthiope, vel mixto sanguinis privilegiarii, qui fortè sit Ulyssipone natus, & postea in terras Ultramarinas veniat, etiam dispensandum sit; si quis eorum foeminam aliquam ad id impeditam ducere velit, quæ tamen sanguinis Neophytici nihil habeat? R. affirmative. Ratio est: quia nomine Neophytorum veniunt omnes oriundi, seu naturales omnium, tam Orientalium, quam Occidentalium partium, & regionum: imò etiamsi Æthiopes, Angulani, vel quarumvis aliarum Transmarinarum regionum, etiamsi Christianorum filii, & in infantia baptizati, ut dicitur in Bulla: *Animarum saluti*: sed Indus, Æthiops,

vel mixtus sanguinis privilegiarii, qui fortè sint Ulyssipone nati, adhuc verè sunt prædictarum regionum oriundi per parentes, vel proavos; deinde cum in regiones Ultramarinas veniunt, fiunt illarum incolæ: ergò non est, cùm talibus non prosint privilegia Indica. Confirmari potest rationibus nuper adductis num. 289. & 290.

292. Notatio Quinta. An etiam cum Saraceno dispensandum sit? R. cum distinctione, & dico 1. Si Saracenus sit Ultramarinus, citrà dubium potest cum illo dispensari. Ratio est: quia in Bullis Pontificum, in quibus Saraceni aliis Neophytis adjunguntur, dicitur, quòd à Presbyteris Societatis ad id electis possint etiam Saraceni ab omnibus peccatis absolvi, etiam in Bulla Cœnæ contentis, sicut & quicumque alii diversarum terrarum incolæ, ad quas Hispani, & Lusitani penetrant: ergò idem dicendum, in ordine ad privilegia Matrimonialia participanda. *Avendan. tit. 12. cap. 6. n. 130.* præsertim, quia in Bulla: *Animarum saluti*, circa privilegia Matrimonialia dicitur: *Vel quarumvis aliarum transmarinarum regionum*: ergò cum Saraceno Ultramarino citrà dubium potest dispensari.

293. Dico 2. Si verò Saracenus sit in Mauritania natus, qua parte Mauritania Europam respicit, quanvis postea in partes Ultramarinas veniat, non idèò reputandus videtur Neophytus Ultramarinus, dicente Gregor. XIII. ubi suprà num. 253. quòd nomine Indiæ Orientalis intelliguntur omnes regiones, & Insulæ, quæ ultrà Mauritaniam versùs Austrum, & Orientem ad Portugalliæ Regem spectant, sive jure dominii, sive Conquistæ, sive commercii, & navigationis.

294 Nihilominus adhuc subdistinguendum hoc modo. Si talis Saracenus transmarinarum regionum sit oriundus per Parentes, vel Proavos, idem de illo resolvimus, quod de Indo, Æthiope, vel mixto sanguinis privilegiarii, qui sit Ulyssipone natus v. g. & postea in regiones veniat Ultramarinas. Vide proxime dicta num. 291. Si vero Saracenus talis non sit, sed verè in Mauritania natus, ejusque parètès, & proavi ibidè similiter nati, tunc Saracenus privilegiis Indicis frui non debet, imò nec potest, juxta Gregor. XIII. supra citatum num. 293.

295 Qualiter ergò dispensandū cum tali Saraceno, si in partes Ultramarinas veniat, & hic ad fidem convertatur, ut aliquando fit? R. quod cum illo dispensabunt DD. Episcopi juxta sextam facultatem Pontificiani ipsis concessam, in qua datur potestas dispensandi cum his, qui ab heresi, vel infidelitate convertuntur ad fidem Catholicam: cujuscunque Nationis, seu regionis sint, dummodò existant intra fines suarum Diocesium, ut constat ex facult. Catalog. num. 29.

SECTIO XIII.

De cognationis gradibus apud Indos extinctis.

296 **N**Otatio Prima. An tertius, & quartus consanguinitatis, & affinitatis gradus apud Indos sint ablati? R. affirmative cum Mag. Alfons. à Veracrucè, quem adducit Fr. Joannes Baptista in *Animadversionibus pro confessoribus Indorum parte 1. fol. 88. pag. 1.* in hunc modum loquentem: *Ala primera duda digo, que sin tomar la Bulla los Indios se pue-*

den casar en el tercero, y quarto gradu, como antes. La razon de esto es, porque esto ya entre los Indios es comun derecho, y la tal Bulla, que dispensa en el contraher Matrimonio en tercero, y quarto grado, no es privilegio, sino Extravagante, y de derecho. Y assi como lo fue, quando estaban los grados del Matrimonio estendidos a siete grados, los quales se reduxeron à quatro por Imocencio Tercero: lo mismo hizo Paulo Tercero en estos Indios, que los reduxo al primero, y segundo. Y esto, que aqui digo, no es solo opinion mia, sino tambien averiguada con otros muy doctos aqui, y en España, y consultada y admitida por el Señor Arzobispo Don Pedro Moya de Contreras. Sic ille. Conveniunt Emmanuel Rodrig. tom. 2. quæst. Regular. quæst. 99. art. 5. Vega tom. 2. Summæ cap. 34. casu 126. in fine. Sanch lib. 8. de Matrimon. disp. 24. n. 35. Cardinal. de Lug. in Respons. moralib. lib. 6. dub. 5. Avendan. Thesaur. Indic. Titul. 12. cap. 14. n. 375. Solorzan. de Indiar. Gubernat. tom. 2. lib. 1. cap. 28. n. 51. Montenegro lib. 5. tract. 1. sess. 10. n. 15. & alii. Ut ergò Indi Matrimonium contrahant quando solum in tertio, & quarto consanguinitatis, & affinitatis gradu sunt conjuncti, nulla indigent dispensatione; jam enim illa generaliter potiuntur.

297 Non procedit autem conclusio de gradibus lineæ rectæ ascendentium, & descendentium. Avendan. citat. num. 376. Ratio est: quia licet Pontifex circa hoc discrimen non videatur statuere, ita tamen est recepta concessio, neque oppositum unquam practicatum, imò neque de praxi aliquando cogitatum.

præsertim, quia plurimi Doctores affirmant talia Matrimonia esse jure naturæ illicita, & invalida, ut videri potest apud *Sanch.* qui eorum agmen valde numerosum congerit *lib. 7. de Matrim. disp. 51. num. 12.*

298 Extenditur tamen præcedens conclusio ad gradus affinitatis in linea recta. Ratio est: quia concessio generaliter procedit, & in hoc illa non apparet indecentia, quæ in consanguineis lineæ rectæ ob sanguinis ejusdem participationem. Itaque Indus conjungi potest nepotis uxori, eo mortuo, & Indæ neptis suæ marito, aut e contra: si aliundè impedimentum non sit. *Aven- dan. citat. num. 377.*

299 Notatio Secunda. Dubium est: an quando Indi in tertio, & quarto gradu sunt conjuncti, quanvis aliundè sint conjuncti etiam in primo gradu, adhuc possint Matrimonium contrahere absque ulla dispensatione? R. affirmative. Ratio est: quia ex jure communi, quando unus contrahentium extra quartum gradum est, quanvis alter sit in primo, nulla est necessaria dispensatio, cum distantia graduum computetur juxta remotiorem, *Sanch. lib. 8. de Matrim. disp. 24. n. 35.* cum verò apud Indos tertius, & quartus gradus sint ablati; inde est, quòd tertius, vel quartus gradus in quocumque Indo imbibat, & ad se trahat primum gradum, atque adeò talis Indus maneat omninò liber ad contrahendum cum sibi conjuncta in primo consanguinitatis, vel affinitatis gradu, ut explicat *Sanch. citat. n. 35.* Sic Indus v. g. Justinianus, qui cum fratre suo est in primo gradu, cum fratris sui filia in secundo mixtim cum primo, & cum Theodora fratris sui nepte in tertio mixtim cum primo, potest cum tali

Theodora Matrimonium inire absque dispensatione in primo gradu, qui in Theodora trahitur ad tertium jam extinctum. Neque hoc contradicit declarationi, seu motui proprio S. Pii V. ut videre est apud *Sanch. cit. n. 35.*

Nota postremò doctrinam in hac secunda Notatione traditam de Indis, etiam ad Æthiopes extendi, et quoscumque mixtos, qui in ordine ad privilegia matrimonialia Neophytorum participanda pro Neophytis reputatur, de quibus supra à n. 263. & infra à n. 216.

SECTIO XIV.

De cognationis gradibus apud Æthiopes extinctis.

300 **N**otatio Prima. An tertius, & quartus consanguinitatis, & affinitatis gradus apud Æthiopes sint extincti? P. *Aven- dan.* qui de Indis affirmat *Titul. 12. cap. 14. n. 375.* loquens de Æthiopibus *eod. tit. 12. cap. 6. n. 129.* sic ait. *Non solum pie, & probabiliter dici potest inter Indos, & Æthiopes dari privilegiorum communicationem generaliter loquendo sed pro certo habendum, attentis Pontificum concessionibus, & declarationibus.* Nam Gregorius XIII. ut habetur in compendio Indico verb. *India*, in ordine ad usum privilegiorum Societatis sic declaravit: ut nomine *Indiæ Orientalis* intelligantur omnes regiones, & Insulæ, quæ ultra Mauritaniam versus Austrum, & Orientem ad Portugallæ Regem spectant, sive jure domini, sive Cõquistæ, sive Comerci, & Navigationis. Nomine autem *Indiæ Occidentalis*, quidquid eodem jure Occidentem versus ultra Insulas Fortunatas,

tunatas, & Tertiarias, five ad Regem Catholicum, five ad Portugalliæ Regem pertinent. Constat autem Æthiopicos tractus, unde Æthiopes, esse ultra terminos designatos. Hæc *Avendan.*

301 Quibus positis, sic subsumo pro parte affirmativa quæstionis propositæ: sed præcipua privilegiorum communicatio inter Indos, & Æthiopes tota est in ordine ad Matrimonia contrahenda, ut visitur in Bulla: *Animarum salutis*: ergo sicut tertius, & quartus consanguinitatis, & affinitatis gradus apud Indos sunt extincti, ita etiam apud Æthiopes per communicationem cum Indis.

302 Probatur secundo eadem resolutio affirmativa: quia Neophytorum nomine comprehenduntur Æthiopes, ut liquet ex variis Bullis Pontificum. Sufficit tamen Bulla: *Animarum salutis*: ibi: *Imò etiam si Æthiopes, Angulani, vel quarumvis aliarum transmarinarum regionum, etiam si Christianorum filii, & in infantia baptizati, vel etiam inter se, vel cum Europæis mixtim progeniti sint, ad concessionis hujusmodi effectum esse, & intelligi debere Neophytos*; atqui prædicta concessio Pontificia non ordinatur ad Matrimonia Neophytorum coarctanda, sed potius ad omnia, quæ Neophytorum Matrimonia concernunt, amplianda; omnia enim unius concessionis nomine veniunt, ut notat *Avendan. cit. num. 129.* in fine: ergo in ordine ad privilegia Matrimonialia Indi, & Æthiopes pares sunt, ac proinde sicut in tertio, & quarto gradu jam Indi sunt dispensati, ita etiam dispensati jam sunt Æthiopes.

303 Probatur tertio; quia in

Bulla: *Animarum salutis*: in ordine ad privilegia Matrimonialia non adhibetur limitatio Æthiopibus, imò nec est ratio limitationem adhibendi; cum totum illud, quod pro Indis occurrit, etiam pro Æthiopibus occurrat, quin & pro Æthiopibus aliquid amplius occurrit compassionis dignum, quam pro Indis, miserrima scilicet captivitatis conditio, quæ similibus est gratiis confovenda, & indulgentiis sublevanda, uti factum videmus in constitutionibus Bahiensibus, quarum *lib. 1. Tit. 44. n. 177.* ab incurrendis reservatis Episcopalibus eximuntur omnes captivi, five sint Æthiopes, five etiam mixti; non autem eximuntur Indi, quia liberi: ergo si in Bullis Pontificum nulla adhibetur limitatio Æthiopibus, sed sola sit communicatio inter Indos, & Æthiopes in ordine ad privilegia Matrimonialia, rectè sequitur, quod sicut Indi in tertio, & quarto gradu sunt dispensati, ita sunt etiam Æthiopes.

304 Notatio secunda. Quod dicimus de Indis Sectione præcedenti, & in hac de Æthiopibus, ad Mixtos etiam extendimus, qui ex Æthiope, & Indà, aut ex Indo, & Æthiopissa nascuntur, imò universaliter loquendo idè intelligimus de omnibus, & quibuscumque aliis mixtis, qui nullum sanguinem Europæum habeant, sed solo sanguine Indico, & Æthiopico mixtim constent: respectu enim talium etiam tertium, & quartum consanguinitatis, & affinitatis gradus resolvimus esse ablatos. Ratio est: quia in ordine ad privilegia Matrimonialia Neophytis concessa, quod Neophytus sit Indus, vel Æthiops, perinde est; cum Neophytorum nomine comprehendantur Indus, & Æthio-

& Æthiops, ut constat ex Bulla: *Animarum saluti*; atqui mixti, de quibus est quæstio, nullum sanguinem Europæum habent; sed solo sanguine Indico, & Æthiopico mixtim constant, Neophytico scilicet utroque, ratione cujus taliter mixti æquiparantur Indis puris, aut Æthiopibus puris, juxta superius dicta num. 256. ergò respectu talium mixtorum, tanquam Neophytorum per ordinem ad privilegia Matrimonialia etiam tertius, & quartus consanguinitatis, & affinitatis gradus sunt ablati.

SECTIO XV.

De cognationis gradibus apud mixtos extinctis.

305 **N**Otatio Prima. An aliqui mixti in tertio, & quarto consanguinitatis, & affinitatis gradu sint dispensati ad instar Indorum, & Æthiopum? Affirmat *Eminentiss. Cardin. de Lug. in respons. Moralib. lib. 6. dub. 5. n. 2.* ad finem, & *P. Avendan. in suo Thesaur. Indic. titul. 5. cap. 28. n. 244.* quatenus ad quæstionem: an Hispanorum nomine illi intelligendi sint, qui ex Europæo, & Indis mixtim sunt progeniti; an verò Indorum nomine censeantur? Resolvit *P. Avendanius* ex Europæo, & Indâ, aut vice versa, progenitos, qui ad effectum sumendi Bullam defunctorum pro minori taxâ, non esse Hispanos, sed Indos censendos. Afferit *P. Avendanius* pro hac parte *Ludovicum Miranda in Manuali tom. 1. quæst. 43. art. 2. §. Præter. P. Mendum de Bull. Cruciat. disp. 36. n. 8.* & *P. Quintanadueñas de præceptis Ecclesiæ tract. 6. singulari 6.* generaliter statuentem sic

genitos Indorum privilegiis frui.

306 Resolutionem probat *P. Avendanius n. 245.* sic: mixtum non est absolutè simplex, ex quo æqualiter est compositum, neque ejus nomine absolutè gaudet, ut est penitus exploratum, præsertim in viventibus: genitus enim ex asino, & equâ, non est asinus, neque equus, sed mulus: genitus ex pardo, & leonâ, neque est pardus, neque leo, sed leopardus, & sic in aliis: ergò similiter genitus ex patre Europæo, & matre Indâ, aut vice versa, non est pro Europæo habendus.

307 Hæc tamen *P. Avendani* probatio videtur frivola, & insufficientis ad resolutionem sustentandam; nam si instetur: cur sit potius pro Indo, quam pro Europæo censendus, qui sanguinis Europæi æqualem portionem habet, ac sanguinis Indici? Fortasse pro ratione *P. Avendani* stabilienda esset recurrendum ad vulgare illud proloquium: quodd denominatio desumitur à deteriori parte, ut patet in composito physico, quodd corruptibile dicitur, quanvis ex materia incorruptibili coalescat: & cum pars deterior in nostro casu sit moraliter portio illa sanguinis Indici; ideo talis mixtus potius est pro Indo, quam pro Europæo censendus.

308 Idem aliter probat *P. Mendus* loco citato: quia nimirum quando pater est Indus, filius sequitur patris originem, *L. Assumptio 6. §. Filius*, ff. Ad municipal: quando verò mater est Indâ, partus sequitur ventrem, *Gloss. Filiis in leg. 2. C. De libertis*: ergò ex patre Indo, & matre Europæâ, vel ex patre Europæo, & matre Indâ progenitus pro Indo censeretur, non autem pro Europæo.

309 Quidquid autem sit de hujusmodi probationibus ad finem statuendi, quod *Mamaluci* Indorum privilegiis fruantur quo ad alia beneficia recipienda: certe *Cardin. de Lug.* loquendo ubi suprà in terminis nostræ quæstionis: an scilicet privilegium Pauli III. qui dispensavit cum Indis ut in tertio, & quarto gradu possint Matrimonio conjungi, etiam extendatur ad mixtos, qui ex patre Hispano, & matre Indà, vel ex patre Indo, & matre Hispanà sunt geniti? absolute affirmat n. 2. in fine: licet *Card. de Lug.* id affirmet ex alio principio, nempe ex cōcessione Gregorii XIV; quam ex Fr. Joanne Baptista in *Advertentiis Confessarior. 1. part. in tabula* verb. *Mestizos*, refert D. *Joannes de Solorzano tom. 2. de Indiar. jur. & gubernat. lib. 1. cap. 28. n. 50. & seqq.* ubi testantur hi Authores Gregorium XIV. suo peculiari Brevi dato 21. Septēbris 1591. declarasse quo ad effectum dispensandi cum Indis in tertio, & quarto gradu, hos etiam mixtos intelligendos fore nomine Indorum, seu Neophytorum. Stante igitur concessione Gregorii XIV., & extensione ab eo facta, certum est, eam gratiam extendi etiam ad Indos mixtos, cū Summus Pontifex de facto eam voluerit extendi. Hæc *De Lugo*.

310 Et quamvis *Cardin. de Lug.* solum de mixtis, qui ex Europæo, & Inda, vel ex Indo, & Europæa nascuntur, restrictè loquatur: tamē; *P. Avendanius* loco citato n. 246. habet sequentia: *Quod autem de mixta Hispanorum, & Indorum generatione est dictum, similiter est de generatione mixta Æthiopū afferendum.* In quo concordat *P. Avendanius* cum Bulla: *Animarū*

saluti; in quā mixti ex Indis, & Æthiopibus progeniti quo ad privilegia Matrimonialia Neophytorum communicanda invicem comparantur, & pares fiunt.

311 Constat igitur ex sententia *Lugonis*, quod mixti, quos ille *Mestizos* vocat, nos autem dicimus *Mamalucos*, quales sunt, qui ex Europæo, & Inda, aut vice versa, nascuntur, & ideò sanguinis Indici duas habent partes, jam in tertio, & quarto consanguinitatis, & affinitatis gradu sint generaliter dispensati ad instar Indorum: & constat præterea ex sententia *Avendanii*, quod mixti, quos *Mulatos* appellamus, uti sunt, qui ex Europæo, & Æthiopissa, aut vice versa, nascuntur, & ideò sanguinis Æthiopici duas habent partes, communicant in privilegiis Matrimonialibus cum Æthiopibus: ergò sicut *Mamaluci* jam in tertio, & quarto consanguinitatis, & affinitatis gradu sunt generaliter dispensati ad instar Indorum; ita etiam *Mulati* jam in tertio, & quarto consanguinitatis, & affinitatis gradu sunt generaliter dispensati ad instar Æthiopum.

312 Unde deducitur, quod potiori jure jam in tertio, & quarto consanguinitatis, & affinitatis gradu sint generaliter dispensati omnes illi mixti, qui sanguinis Indici, vel Æthiopici plus habeant, quàm duas partes, quas solum habent *Mamaluci*, & *Mulati*. Et quidem de mixtis tres partes habentibus sanguinis Indici expresse affirmat *Cardin. de Lug. n. 5.*; quia tamen ejus ratio etiam pro mixtis facit sanguinis Æthiopici, eam utrisque accommodabimus. Ratio igitur est: quia tales mixti ex quatuor partibus unam solum habent sanguinis Europæi, tres verò sanguinis Indici, vel Æthiopici;

thiopici; atqui tres partes sanguinis Indici, vel Æthiopici prævalere debet uni tantum parti sanguinis Europæi: ergo mixtus, qui sanguinis Indici, vel Æthiopici tres partes habeat, pro Indo, vel Æthiope reputari debet.

313 Confirmatur: quia sicut vinum, quando cum modica aqua miscetur, quanvis non sit vinum omnino purum, reputatur tamen moraliter pro vino, atque adeo in ordine ad valorem cōsecrationis parum refert, quod sit purum, vel mixtum exiguae parti aquæ, quia hæc duo vina pro eodem moraliter reputantur; sic etiam Indus, vel Æthiops, quibus nihil sanguinis Europæi admixtus est, & mixti illi, quibus parum sanguinis Europæi miscetur, non videntur moraliter differre, & pro Indis, vel Æthiopibus simpliciter, & absolute reputari debent. Ita ferme citatus de Lugo.

314 Ego verò resolutionem preficere ita probo: ideò *Mamaluci* juxta opinionem *Lugonis*, & *Mulati* juxta *Avendanii* opinionem, jam in tertio, & quarto gradu sunt generaliter dispensati; quia privilegia sanguinis Indici, vel Æthiopici, cujus habent duas partes, jure participant in ordine ad Matrimonia celebranda; atqui mixti, qui sanguinis, Indici, vel Æthiopici tres habeant partes, eo ipso plus habent sanguinis privilegiarii, quam *Mamaluci*, & *Mulati*, ut per se patet: ergo tales mixti in tertio, & quarto gradu potiori jure sunt dispensati, quam *Mamaluci*, & *Mulati*.

315. Et hic noster discursus non solum convincit de mixtis, qui sanguinis Indici, vel Æthiopici tres habeant partes; sed etiam de omnibus, & quibusvis aliis mixtis, qui

licet sanguinis Indici, vel Æthiopici tres non habeant partes; plus tamen habeant, quam duas, quas solum habent *Mamaluci*, & *Mulati*. An autem præter *Mamalucos*, *Mulatos*, atque illos mixtos, qui sanguinis Indici, vel Æthiopici plus habeant, quam duas partes, de quibus hætenus; sint etiam alii mixti, qui jam in tertio, & quarto consanguinitatis, & affinitatis gradu sint generaliter dispensati adinstar Indorum, & Æthiopum? pro decisione quaestionis sub his terminis excitata:

Proponitur, ac defenditur nostra Resolutio.

316 **N**otatio Secunda. Resolutio mihi probabilis sit. Omnes, & quicumque illi mixti, qui sanguinis Indici, vel Æthiopici plus habent, quam quartam partem, jam in tertio, & quarto consanguinitatis, & affinitatis gradu sunt generaliter dispensati adinstar Indorum, & Æthiopum. Resolutio hæc quoad universalitatem coheret cum supra posita n. 263. ubi statuimus omnes, & quoscumque mixtos, qui sanguinis Indici, vel Æthiopici plus habent, quam quartam partem, pro Neophytis reputari in ordine ad privilegia Matrimonialia Neophytorum participanda: exceptis enim *Quarteronibus* sanguinis Indici, vel Æthiopici, quos Clemens XI. à privilegiis Neophytorum communicandis exclusit in Bulla: *Aliàs pro parte*: omnes alii mixti, qui sanguinis Indici, vel Æthiopici plus habent, quam *Quarterones*, pro Neophytis reputandos esse quoad prædictum effectum defendimus loco citato. De talibus igitur mixtis dicimus in præsentī, jam in tertio, & quarto con-

consanguinitatis, & affinitatis gradu esse generaliter dispensatos ad instar Indorum, & Æthiopum.

317. Probatur resolutio 1. quia tales mixti in ordine ad privilegia Matrimonialia Neophytorum participanda pro Neophytis reputantur, perinde, ac si essent Indi puri; aut Æthiopes puri, & tanquam Neophytos censendos esse quoad prædictum effectum Pontifices sæpius declararunt, concesserunt, ac decreverunt: atqui Indi puri, & Æthiopes puri jam in tertio, & quarto consanguinitatis, & affinitatis gradu sunt dispensati; ut vidimus Sectionibus præcedentibus: ergo etiam mixti, de quibus loquimur, jam in tertio, & quarto consanguinitatis, & affinitatis gradu sunt dispensati ad instar Indorum, & Æthiopum.

318. Maior non melius probari potest quam ex Bulla: *Animarum salutis*: quam virii Pontifices confirmarunt, quoties confirmationis opus fuit, à Paulo V. usque ad Benedictum XIII. & hic usque ad annum 1750. ibi: *Insuper, quia à nonnullis dubitatum, seu hæsitatum fuit, an omnes indigenæ illarum regionum oriundi, & naturales, & Christianorum Filii, etiam in eorum infantia baptizati; jure Neophyti appellari possint? Idcirco tenore præsentium decernimus, & declaramus omnes oriundos, & naturales supradictarum regionum ... imò etiam si Æthiopes, Angulani ... etiam si Christianorum Filii, & in infantia baptizati, vel etiam inter se, vel cum Europæis mixtim progeniti sint; decernimus, & declaramus ad concessionis hujusmodi effectum esse, & intelligi debere Neophytos. Ulteriùs. Quinetiam,*

quia de mixtim progenitis; quos mixtos vocant; maius dubium esse accepimus, cum eisdem mixtis, quos similiter ad hunc effectum Neophytos censendos esse decernimus; atqui hujusmodi concessionem, & illarum effectus consequendi, ad quos Pontifices alludunt, quando mixtos pro Neophytis reputandos esse declarant, ac decernunt, præcipuè versantur circa privilegia Matrimonialia Neophytorum, ibidem: In quibuscumque consanguinitatis, & affinitatis gradibus, jure divino non prohibitis, primò excepto, dispensare posse concedimus, & indulgemus: ergo mixti, de quibus loquimur, pro Neophytis reputantur in ordine ad privilegia Matrimonialia Neophytorum participanda, perinde, ac si essent Indi puri, aut Æthiopes puri, & tanquam Neophytos censendos esse quoad prædictum effectum Pontifices sæpius declararunt, concesserunt, ac decreverunt.

319. Consequentia prioris syllogismi, in cujus probatione vertitur cardo rei, in hunc modum ostenditur: quia tertius, & quartus consanguinitatis, & affinitatis gradus ideo apud Indos, & Æthiopes sunt ablati, vel quia Indi, & Æthiopes sunt Neophyti præcisè, vel quia sunt Neophyti à Sede Apostolica remotissimi; neque enim alia causa occurrit, ratione cujus Pontifices moveantur ad gratias tam amplas Indis, & Æthiopibus concedendas; atqui mixti sunt æqualiter à Sede Apostolica remoti, & prætereà quoad privilegia Matrimonialia etiam sunt Neophyti ex concessione Pontificum: ergo mixti quoad tertii, & quarti gradus extinctionem, etiam tales esse debent, quales Indi, & Æthiopes.

320 Neque dicas 1. quod tertius, & quartus consanguinitatis, & affinitatis gradus apud Indos, & Æthiopes sint ablati, non quia Indis, & Æthiopes sunt Neophyti præcise, & à Sede Apostolica remotissimi, sed quia sunt personæ miseræ, compassionis dignæ, & moraliter valiores, quam mixti: ergò. Non, inquam, hoc dicas: quia jam ob hujusmodi, aut similes rationes, à nonnullis dubitatum, seu hæsitatum fuit, ut dicitur in Bullâ: *Animarum saluti, an Indorum, & Æthiopum jam dudum Christianorum Filii, & in infantia baptizati, quin etiam, de mixtis maius dubium fuit an jure Neophyti appellari possent?* Et tamen Pontifices, non obstantibus hujusmodi, vel aliis rationibus dubitandi, tales mixtos in ordine ad privilegia Matrimonialia participanda Neophytos esse, & pro Neophytis habendos sæpius declararunt, ac decreverunt: ergò instantia hæc contra mixtos serò venit.

321 Neque dicas secundò, quòd Pontifices privilegia Matrimonialia Indis, & Æthiopibus concedunt, ut eos tanquam imbecilles Neophytos, seu novos in fide confirmet: talis autem confirmationis non egent mixti, quia jam sunt fortes in fide, quatenus sunt ex parentibus jam dudum Christianis nati, & in infantia baptizati: ergò etiam talis concessionis non indigent, nempe, communicandi cum Indis, & Æthiopibus in privilegiis Matrimonialibus.

322 Non, inquam, hoc dicas: quia Pontifices privilegia Matrimonialia Indis, & Æthiopibus concessa ad mixtos de facto ampliant, & extendunt etiam scienter, & jam advertenter ad hoc, quòd mix-

ti sint Christianorum Filii, & in infantia baptizati, ut aperte significant adverbia illa reduplicativa imò, *etiam si, quin etiam*, in Bullâ *Animarum saluti* posita: ad quid ergò insurgit instantia hæc contra mixtos? Certè, non nisi ad restringendum ex præsumptione nostra, quod Pontifices ex benignitate suâ, & clementia paternali ampliarunt, & extenderunt.

323 Probatur resolutio 2. quia tertius, & quartus consanguinitatis, & affinitatis gradus apud Indos, & Æthiopes sunt extincti per concessionem, seu potius derogationem generalem, quæ transit in legem municipalem, & jus commune Indorum (atque etiam Æthiopum per communicationem,) ut dicitur suprâ n. 296. ibi: *Porque esto ya entre los Indios es comun derecho, y tal Bulla, que dispensa en contraer Matrimonio en tercero, y quarto grado no es privilegio, sino Extravagante, y de derecho*: Sed Põtifices quãdo mixtos quo ad privilegia Matrimonialia Neophytos esse declarant, ac decernunt, nullâ legem municipalem revocant, nec jus commune Indorum, & Æthiopum limitant respectu mixtorum; quin etiam mixtos ipsos in omnibus, & per omnia Matrimonium concernentia, Indis, & Æthiopibus pares faciunt, ut constat ex Bullâ: *Animarum saluti*: ergò mixti etiam quoad tertii, & quarti gradus extinctionem Indis, & Æthiopibus sunt pares.

324 Probatur resolutio 3. quia plus est mixtos in ordine ad privilegia Matrimonialia cum Indis, & Æthiopibus communicanda pro Neophytis declarare, quam mixtis jam declaratis Neophytis concedere, quòd privilegia Matrimonialia

nialia cum Indis, & Æthiopibus communicent: atqui Pontifices cōcedunt, quod est plūs: ergo præsumentur sunt concedere, quod est minus. Consequentia tenet à maiori ad minus in eodem genere, cap. *ex parte tua* 27. De Decimis, ex *Regul.* 53. de *Reg. jur.* in 6. minor constat ex Bulla: *Animarum salutē*: ibi: *Quin etiam, quia de mixtim progenitis, quos mixtos vocant, maius dubium esse accepimus ... Neophytos censendos esse decernimus.*

325. Probatur maior: quia mixtos pro Neophytis declarare est procedere contra jus commune ex dispensatione Pontificis; mixti enim sunt Christianorum Filii, & in infantia baptizati, juxta verò jus cōmune Neophyti solum dicuntur, qui ad fidem convertuntur, & in adultà jam ætate baptizantur, ut supra vidimus à n. 248. At verò mixtis jam declaratis Neophytis concedere, quod privilegia Matrimonialia cum Indis, & Æthiopibus communicent, non est procedere contra jus commune ex novà dispensatione Pontificis, sed supposita jam priori dispensatione, solum est procedere conformiter ad finem, ad quem mixti pro Neophytis sunt declarati, videlicet, ad privilegia Matrimonialia cum Indis, & Æthiopibus communicanda; cum reverà mixti solum ad prædictum finem pro Neophytis sint declarati: ergo plūs est mixtos in ordine ad privilegia Matrimonialia cum Indis, & Æthiopibus communicanda, pro Neophytis declarare, quàm mixtis jam declaratis Neophytis concedere, quod privilegia Matrimonialia cum Indis, & Æthiopibus communicent. Quo supposito discursu.

326. Sic subsumo: atqui inter privilegia Matrimonialia Indis, & Æthiopibus communia, notissimum est, quod tertius, & quartus consanguinitatis, & affinitatis gradus apud ipsos sint extincti: ergo etiam notum esse debet, quod iidem gradus apud mixtos sint extincti per communicationem; neque enim prudenter dubitare debemus de hoc ultimo, quod est minus, cum videamus Pontifices concedere, quod est plūs, nempe, mixtos pro Neophytis declarare, ac decernere contra jus commune.

327. Probatur resolutio 4. quia dictiones, quibus Pontifices utuntur in Bulla: *Animarum salutē*, videlicet, *imò etiam si, quin etiam*, non solum sunt augmentativæ, & ampliativæ, *Barbos. de Dictionib. usu frequent. Diction.* 151. n. 4. sed etiam extensivæ de uno casu ad alium, *Barbos. citat. Diction.* 112. n. 8. & 9. atqui per tales dictiones constat, quod Pontifices privilegia Matrimonialia Indis, & Æthiopibus communia ad mixtos ampliarent, & extenderent, ibi: *Imò etiam si ex Europæis mixtim progeniti sint: quin etiam, quia de mixtim progenitis, quos mixtos vocant; constet ergo, quod etiam tertii, & quarti gradus extinctionem Indis, & Æthiopibus communem ad mixtos ampliant, & extendunt, & cur non? Cum mixti per ordinem ad privilegia Matrimonialia Indorum, & Æthiopum communicanda Neophyti omnino sint ex concessione Pontificum, sicut Indi, & Æthiopes.*

328. Confirmatur 1. quia privilegium adinstar est illud, quod datur ad imitationem alterius, seu respicit alterum tanquam exemplar, ad cuius imitationem fit, atque ita

concedit omnem favorem, ac gratiam formaliter contentam in suo exemplari, & in eodem sensu, in quo exemplar eam continet cum eadem extensione. *Suar. l. 8. de Leg. c. 15. n. 2.* Unde sequitur, quod personis privilegiatis *adinftar* conceduntur cum omni sua extensione omnes favores, & gratiæ, quæ sunt concessæ privilegiatis principalibus; ut ita dicam, ad quorum imitationem fiunt privilegiati, qui dicuntur *privilegiati adinstar*: sed mixti sunt Neophyti ad instar Indorum, & Æthiopum, fictione juris, hoc est, ex voluntate Pontificum ita disponentium, ac decernentium Mixtos censendos esse Neophytos, & pro Neophytis reputandos, non utcumque, & vagè, sed restrictè, & determinatè per ordinem ad privilegia Matrimonialia Indorum, & Æthiopum, tanquam Neophytorum participanda absque ulla restrictione: ergo omnes, & quæcumque gratiæ, ac favores matrimoniales, qui Indis, & Æthiopibus tanquam Neophytis sunt concessi, etiam mixtis tanquam Neophytis conceduntur, ac per consequens, vel negandum est Indos, & Æthiopes, quanvis Neophytos, in 3. & 4. gradu esse dispensatos; vel fatendum est Mixtos, quia Neophytos, in 3. & 4. gradu esse dispensatos *adinftar* Indorum, & Æthiopum.

329 Confirmatur 2. quia privilegium communicationis, seu potius communicatio privilegii, alteri prius concessi, est illud, per quod gratia, favor, & jus uni concessum, alteri etiam conceduntur. *Suar. cit. cap. 16. n. 1.* cum adæquata participatione gratiæ, favoris, & juris communicati, etiam si expressè hæc adæquatio non explicetur *Suar. cit. n. 7.* Unde quando dicitur, hoc, vel

illud privilegium communicari, nihil aliud per hoc significatur, nisi quod hoc, vel illud privilegium ut receptum in persona, cui communicatur, sit ejusdem rationis cum privilegio, quod communicatur. *Suar. cit. n. 15.* sed mixti cum Indis, & Æthiopibus communicant in eo, quod sint Neophyti, & pro Neophytis reputari debeant, non in alium finem, nisi in ordine ad privilegia Matrimonialia Indorum, & Æthiopum, tanquam Neophytorum participanda absque ulla restrictione, ut videre est in Bulla: *Animarum salutis*: ergo si Indi, & Æthiopes in quantum Neophyti, in 3. & 4. gradu sunt generaliter dispensati, etiam mixti, in quantum Neophyti, in eodem 3. & 4. gradu sunt generaliter dispensati per communicationem Neophytismi.

Solvuntur argumenta contraria.

330 **A** Rg. 1. & specialiter contra primam nostræ resolutionis probationem. Ex eo mixti non indigeret dispensatione ad Matrimonium contrahendum cum sibi conjuncta in tertio, & quarto consanguinitatis, & affinitatis gradu, quia mixtis in Bulla: *Animarum salutis*: conceduntur omnia Neophytorum privilegia, quæ circa Matrimoniales dispensationes versantur juxta clausulam: *Cum eisdem mixtis, quos similiter quo ad hunc effectum Neophytos censendos esse decernimus, in quibuscumque consanguinitatis, vel affinitatis gradibus jure divino non prohibitis, primo excepto, dispensare posse concedimus, & indulgemus*; sed ex hoc textu non colligitur mixtos esse de facto exemptos à Canonicis impedimentis in 3. & 4. consanguinitatis, & affinitatis gradibus, ut

ut absque dispensatione prius obtenta liberè possint Matrimonium contrahere cum sibi conjuncta in eisdem gradibus : ergò facta probatio non concludit intentum.

331 Maior ulteriori probatione non indiget, cum sit quæ à nobis in probationem adducitur: Consequentia benè sequitur. Probatur minor, Pontificia siquidem facultas, quam per Extravagentem Pauli III. habent Neophyti ad Matrimonium contrahendum cum conjuncta in 3. & 4. gradu, nec ordinatur ad Matrimoniale dispensationem, nec est eorumdem Neophytorum privilegium: ergò licèt mixtis in Bulla: *Animarum salutem* cōcedantur Neophytorum privilegia, quæ circa Matrimoniales dispensationes versantur, non idèò colligitur eos esse exemptos à Canonicis impedimentis in 3. & 4. consanguinitatis, & affinitatis gradibus, ut absque ulla dispensatione liberè possint Matrimonium inire cum consanguinea, vel affine, in eisdem gradibus conjuncta.

332 Antecedens proximi enthemematis quoad primam partem, quæ dicitur Pontificiam facultatem, quam per Extravagentem Pauli III. habent Neophyti ad contrahendum cum conjuncta in 3. & 4. gradu, non ordinari ad Matrimoniale dispensationem, patet; nam talis facultas potius ordinatur ad tollendam dispensationis indigentiam, quatenus respectu Neophytorum tollit Canonica impedimenta, quæ de jure communi prædictis gradibus sunt annexa; alioquin adhuc præfata Extravagens Neophytos relinqueret in eisdem gradibus impeditos ad contrahendum, donec dispensationem impetrarent, quod est contra doctrinam supra traditam: ordi-

natur ergò immediate ad Matrimonium contrahendum cum conjuncta in 3. & 4. gradu independenter ab ulla dispensatione, non autem ad Matrimoniale dispensationem Neophytis concedendam.

333 Quoad secundam verò partem, nempe, quod prædicta Neophytorum facultas non sit privilegium; constat idem antecedens à paritate: quia scilicet Pontificia facultas Fidelibus concessa ad Matrimonium contrahendum cum conjuncta in 5. 6. & 7. de consanguinitatis gradibus, non est Fidelium privilegium, sed potius jus novum antiqui juris derogativum; ergò etiam facultas per Pauli III. Extravagentem Neophytis concessa ad Matrimonium contrahendum cum conjuncta in 3. & 4. consanguinitatis, & affinitatis gradibus, non est Neophytorum privilegium; sed potius jus novum communis, & anterioris juris derogativum respectu Neophytorum; eodem namque modo, & eadem solemnitate concessa fuit una, & alia facultas.

334 Ad argumentum; quod vel ex sola suâ longitudine magnum est, facile re: concessa maiori; negando minorem, & antecedens probationis. Ad probationem verò primæ partis ipsius antecedentis & Pontificiam facultatem; quam habent Neophyti ad contrahendum cum consanguinea, vel affine in 3. & 4. gradu; non ordinari quidem ad Matrimoniale dispensationem, quatenus dicta facultas est ipsamet dispensatio; quam Paulus III. per suam Extravagentem Neophytis jam concessit: ordinari tamen dictam facultatem, Neophytorum privilegiam, ad Matrimoniales dispensationes, & circa illas versari, quatenus circa illas versatur, non tan-

tanquam circa gratias, seu dispensationes amplius faciendas, sed tanquam circa gratias, seu dispensationes jam factas.

335 Sufficit autem, quod privilegiaria Extravagans Pauli III. ad Matrimoniales dispensationes, sive jam factas, sive faciendas ordinetur, ut ad mixtos extendi debeat. Unde quando dicitur Neophytorum privilegia, quæ circa Matrimoniales dispensationes versantur, ad Mixtos extendi debere, non est intelligendum ad eos extendi eademtaxat privilegia, quæ circa dispensationes faciendas versantur; verum etiam, quæ versantur circa dispensationes jam factas, qualis est, quæ in Pauli III. Extravagante eximit Neophytos à Canonicis impedimentis in 3. & 4. consanguinitatis, & affinitatis gradu.

336 Ad secundæ partis probationem propositi antecedentis, concessio antecedente, negatur consequentia. Disparitas stat in eo, quod facultas ad contrahendum cum conjuncta in 5. 6. & 7. gradu sit omnibus Fidelibus concessa, atque adeo Universalis; & idèò absolute destructiva juris communis anterioris. At verò nostra facultas non est omnibus Fidelibus concessa, nec ab impedimentis in 3. & 4. gradu liberat omnes illos, quos jus commune impedit; cum solis Neophytis sit derminatè concessa, atque adeo non sit universalis, nec proinde juris communis destructiva; sed potius quædam illius exceptio, quatenus Neophytos in hac parte ab eodem jure communi eximit, quod est proprium privilegii.

337 Quod præterea dicta facultas contrahendi cum conjuncta in 3. & 4. gradu per Pontificiam Extravagantem concessa fuerit, id mi-

nimè probat eam non æquivalere privilegio, quamvis probet non esse inerum, ac simplex privilegium, qualia esse solent; quæ aliter conceduntur: cum ad rem sufficiat, quod sit facultas ad instar privilegii, quatenus est facultas perpetua, ac tertii, & quarti gradus in perpetuum destructiva.

338 Arg. 2. Ex Bulla: *Animarum salutis*, colligitur mixtos in 3. & 4. gradu non esse dispensatos; ergò. Ostenditur antecedens; quia in Bulla: *Animarum salutis* dicitur: *In quibuscumque consanguinitatis, vel affinitatis gradibus jure divino non prohibitis; primò excepto*; sed illa verba: *In quibuscumque*; potius denotant gradus dispensandos in plurali, nempe 2. 3. & 4. quàm solum 2. gradum dispensandum in singulari; ergò ex Bulla: *Animarum salutis*, colligitur mixtos in 3. & 4. gradu non esse dispensatos.

339 Declaratur argumentum. In Bulla: *Animarum salutis*, concedit Pontifex facultatem dispensandi cum Mixtis in gradibus jure divino non prohibitis, quod est, in gradibus prohibitis solo jure Canonico: supponit ergò Pontifex mixtos in gradibus jure Canonico prohibitis, quales sunt tertius, & quartus, adhuc esse impeditos ad Matrimonium contrahendum, ac per consequens indigere dispensatione, quoties velint cum conjuncta in præfatis gradibus contrahere.

340 R. r. negando antecedens, ad minorem probationis R. per instantiam in Indis, & Æthiopibus: nam si allegata verba Bullæ significarent mixtos in 3. & 4. gradu non esse dispensatos; in eodem sensu accipi deberent respectu Indorum, & Æthiopum, in quorum gratiam

& fa-

& favorem eadem Bulla expeditur; ac proinde significant talia verba etiam Indos, & Æthiopes in 3. & 4. gradu non esse dispensatos; sed tale hoc non intelliguntur significare respectu Indorum, & Æthiopū, cum hi jam in 3. & 4. gradu supponantur dispensati: ergo neque tale hoc significant respectu mixtorum, quatenus hi cum Indis, & Æthiopibus communicant in privilegiis Matrimonialibus.

341 R. 2. In verbis Bullæ: *In quibuscumque gradibus*: non affirmatur, quod in 3. & 4. gradu dispensatio necessaria sit, sed ad plerimum præscinditur ab eo, an necessaria sit: & sub hac præcisione datur facultas dispensandi in quibuscumque gradibus, in quibus necessaria sit dispensatio: cum verò mixtis in 3. & 4. gradu necessaria non sit, jam enim in præfatis gradibus supponitur dispensati ad instar Indorum, & Æthiopum, ideò ex allegatis verbis Bullæ inferri non debet, quod mixti in 3. & 4. gradu non sint dispensati; sed ad plurimum, quod in Bulla præscindatur, an mixti in dictis gradibus sint dispensati.

342 R. 3. illa verba: *In quibuscumque gradibus*: etiam verificari de mixtis, tametsi in 3. & 4. gradu sint aliunde dispensati; si secundus gradus sumatur pluraliter, nimirum, & pro 2. gradu consanguinitatis, & pro 2. gradu affinitatis: hi enim duo gradus, estó sint in eadem lineâ æquali, verè tamen sunt plures gradus, & diversæ rationis, quatenus pro illorum dispensatione impetrandâ diversæ expressiones, ac declarationes sunt necessariò faciendæ.

343 R. 4. clausulam: *In quibuscumque gradibus*: optimè verificari, quin ad 3. & 4. gradum recurramus, si intelligatur de dispensatio-

ne faciendâ in 2. gradu multiplicato: nam de gradu multiplicato verè dicitur: *In quibuscumque gradibus*, sic duorum fratrum filii, si etiam sint duarum sororum filii, indigent dispensatione ad contrahendum in 2. gradu consanguinitatis multiplicato: tales enim sunt dupliciter consanguinei, nempe, ex parte patrum, & ex parte matrum, qui sane duplex gradus consanguinitatis declarari debet pro dispensatione obtinenda, aliàs dispensatio nulla erit, ut docet *Sanch. lib. 8. de matrim. disp. 24. num. 5.*

344 Ad hujusmodi autem multiplices dispensationes, seu multipliciter faciendas in 2. gradu consanguinitatis multiplicato datur facultas in Bulla, cum dicitur: *In quibuscumque gradibus*. Ratio est: quia in Bulla datur facultas dispensandi in quibuscumque gradibus, primo excepto: datur ergo facultas dispensandi in 2. gradu tam simplici, quàm multiplicato: concessa enim potestate dispensandi, quando nulla fit exceptio, veniunt omnia, ut cum *Suar. Sanch.* & aliis diximus supra n. 196. verba igitur Bullæ: *In quibuscumque*: si de 2. gradu multiplicato accipiantur, adhuc verificantur de mixtis, quin ad dispensationes in 3. & 4. gradu faciendas recurramus.

345 Ad argumenti declarationem patet ex dictis: nam Pontifex quando potestatem facit dispensandi cum Neophytis in quibuscumque gradibus jure divino non prohibitis, primo excepto: non supponit Neophytos in 3. & 4. gradu impeditos, cum Neophyti per Extravagantem Pauli III. in hujusmodi gradibus dispensati fuerint. Quando igitur concedit facultatem dispensandi cum mixtis in quibuscumque gradibus jure

jure divino non prohibitis, etiam mixtos non supponit in 3. & 4. gradu impeditos: cum nulla prorsus ratio appareat cur in hac concessione supponantur mixti in 3. & 4. impediti, cum Neophyti sint ad instar Indorum, & Æthiopum; in illa verò non supponantur Indi, & Æthiopes in dictis gradibus impediti? Quare dicimus in Bulla: *Animarum salutis*: potestatem fieri dispensandi cum mixtis in quibuscumque gradibus jure divino non prohibitis, in quibus tamen necessaria sit dispensatio, præscindendo ab eo, quod sit, aut non sit necessaria in 3. & 4. gradu: fortasse enim in ea Bulla expedienda non meminit Pontifex citatæ Extravagantis Pauli III. juxta quàm Neophytos omnes, tam mixtos, quàm non mixtos in 3. & 4. dicimus esse dispensatos.

346 Arg. 3. Mixti non communicant cum Indis, & Æthiopibus in privilegiis, seu exemptione aliquorum præceptorum, v. g. jejunii, dierum festorum, & similibus: ergo neque cum illis communicant in 3. & 4. consanguinitatis, & affinitatis gradibus extinctis, & ablatis. Probatur antecedens, & consequentia: quia dispensatio est stricti juris, & in stricto sensu interpretanda, ut est commune Doctorum, quos congerit, & sequitur *Sanch. lib. 8. de matrim. disp. 6. n. 3.* sed ex hoc capite dispensatio Indis, & Æthiopibus facta super jejunio, & hujusmodi, ad mixtos non extenditur: ergo ex eodem capite tertii, & quarti gradus extinctio, & ablatio Indis, & Æthiopibus concessa, etiam ad mixtos non extenditur.

347 R. concessio antecedente, negando consequentiam. Ad utriusque probationem R. concessa maiori, & minori, negando consequen-

tiam. Diverſa ratio est: quia mixti in ordine ad alia Neophytorum privilegia, quæ ad Matrimonium non spectant, Neophyti nõ sunt, nec pro Neophytis reputantur, ut videre est in Bulla: *Animarum salutis*: & cū dispensatio, seu exceptio à jejunio, & hujusmodi, ad Matrimonium non spectent, idè dispensatio, seu exemptio à jejunio, & hujusmodi Indis, & Æthiopibus concessa, ad mixtos non extenditur; cum revera dispensatio sit stricti juris, & in stricto sensu interpretanda, ut bene argumentum.

348 At verò in ordine ad privilegia Matrimonialia Neophytorum participanda mixtos censendos esse Neophytos, & pro talibus habendos iterum, atque iterum Pontifices declararunt, concesserunt, ac decreverunt: & cum inter privilegia Matrimonialia Indis, & Æthiopibus concessa, unum, ac celeberrimum sit tertii, & quarti gradus ablatio Paulina; idè mixti in eadem tertii, & quarti gradus ablatione cum Indis, & Æthiopibus communicant; non quidem ex interpretatione nostra ad mixtos ampliata, & extensa; sed potius ex mente Pontificum, eorumque declaratione in mixtorum gratiam sapius facta. Unde

349 Concluditur 1. habendos esse pro dispensatis in 3. & 4. consanguinitatis, & affinitatis gradibus ad instar Neophytorum omnes illos, qui sanguinis Indici, vel Æthiopici plus habent, quàm *Quarterones*: ac proinde etiam censendos esse pro dispensatis in 3. & 4. consanguinitatis, & affinitatis gradibus omnes illos mixtos, de quibus suprà diximus à n. 263. pro Neophytis reputari.

350 Concluditur 2. prædictos mixtos non indigere dispensatione ad contrahendum, nec etiam ad remanendum in Matrimonio jam cō-

tra-

tracto, nisi in 2. consanguinitatis; vel affinitatis gradu simplici, aut multiplicato sint invicem conjuncti: cum tales mixti jam in 3. & 4. gradu supponantur dispensati ad instar Indorum, & Æthiopum.

351 Concluditur 3. in præfatis privilegiis non communicare *Quarterones*, multoque minùs *Puchuelos*, & consequenter omnes alios mixtos, qui sanguinis Indici, vel Æthiopici minùs habeant, quàm *Quarterones*: *Quarterones* enim jam non sunt Neophyti nec in ordine ad privilegia Indica pro Neophytis reputantur.

Consecraria ad præcedentem disputationem.

352 **C**onsecrariū Primū. Omnes ii, qui in gradibus prohibitis consanguinitatis, vel affinitatis Matrimonium contrahunt, excommunicationem incurrūt. Clement. Unica de *consanguinit. & affinit.* nisi ignorantia juris, aut facti excuset. Hæc tamen excommunicatio non est reservata Pontifici, sed Episcopis, quando hi generaliter reservant excommunicationem à jure, vel ab homine, alteri non reservatam.

353 Consecrarium Secundum. Similiter incurrunt excommunicationem incestus, qui ante Matrimonium cum consanguinea, vel affine habuerunt copulam cum eadem cap. *de his*, qui incesti, cap. 35. quæst. 2.

354 Consecrarium Tertium. Unde revalidationem Matrimonii taliter contracti, vel contrahendi, priùs absolvendi sunt contrahentes à prædictis excommunicationibus, nisi propter ignorantiam ab illis judicentur immunes, ut diximus. Et

quàmvis tales excommunicationes Episcopi sibi reservent, adhuc tamen tales excommunicatos possunt absolvere, qui cum eisdem dispensare possunt ex Pontificum concessione.

355 Ratio est manifesta: quia talis reservatio Episcoporum non comprehendit, nec potest comprehendere hunc particularem casum, quatenùs impedire non potest effectum privilegii Pontificii, ex vi cujus, ut licitè revalidetur, aut celebretur Matrimonium, priùs debet auferri excommunicatio. Constat ex Bullà: *Animarum saluti*: ibi: *Ab excessibus, & excommunicatione, aliisque censuris, & pœnis Ecclesiasticis in utroque foro gratis pariter absolvere possunt.* Si verò ab hujusmodi excommunicationibus non possent absolvere; qui possunt dispensare, etiam Pontificum privilegiis ad dispensandum sibi concessis uti non possent, quod vel cogitare est absurdum.

356 Consecrarium Quartū. Quàmvis privilegia dispensandi cum Neophytis non sint perpetua, sed temporaria, tamen talia privilegia nūquàm cessant, nec interruptuntur, quatenùs ut in Procemio ad Compendium Indicum notatur pag. 8. R. P. Procurator Generalis Societatis sollicitè curat reformari, & prorogari privilegia omnia temporaria, priusquàm illorum tempus expiret, & illorum prorogationem, ac renovationem à Sanctæ Sedis Apostolicæ benignitate obtinere: ipsaque Sancta Sedes, experientia teste, ab anno 1573. precibus Societatis libenter annuit. Sic de facto Benedictus XIII. die 12. Decembris, anno 1729. confirmavit, & prorogavit ad annum 1750.

DISPUTATIO QUINTA.

DE CAUSIS DISPENSANDI SUPER impedimentis Matrimonii.

SECTIO I.

Notantur aliqua circa causas dispensandi super impedimentis Matrimonii.

357 **N**otatio Prima. Quid sit dispensatio? R. Dispensatio proprie dicta: *Est juris communis relaxatio cum causæ cognitione ab eo, qui habet legitimam potestatem. Barbosa. de potest. Episcop. allegat. 33. n. 3. Pyrrhus Corradus lib. 7. dispensat. Apostolic. cap. 2. n. 1. & alii: communiter. Dicitur: ab eo, qui habet legitimam potestatem: quia dispensatio est actus jurisdictionis, ad quam requiritur legitima potestas.*

358 In subjecta igitur materia, nomine *dispensationis* intelligitur ablatio impedimenti Matrimonialis, seu relaxatio legis tale impedimentum imponentis, facta pro certis personis, & casibus in particulari.

359 Notatio Secunda. Quid requiratur ad Matrimonii dispensationem? Dico 1. Ut Matrimonii dispensatio licite fiat, requiritur causa juxta. Ità omnes ex *Tridentino Sess. 24. de Reformat. Matrim. cap. 5. ubi expresse statuitur, ut in Matrimoniis contrahendis, vel nulla omnino detur dispensatio, vel raro, idque ex causa. Et Sess. 25. cap. 18. Quod si urgens, justaque ratio, & maior quandoque uti-*

litas postulaverit dispensandum esse, causa cognita. Hinc D. Thom. 2. 2. quæst. 82. art. 20. ait: Omnis dispensatio petita a Prælato debet fieri ad honorem Christi, in cujus persona dispensatur, & ad utilitatem Ecclesiæ, quæ est ejus corpus.

360 Dico 2. Etiam requiritur causa justa, ut Matrimonii dispensatio valide fiat. Ita communè Doctorum. Unde invalida est dispensatio, quæ obtinetur subreptitiè, vel obreptitiè. Tunc dicitur dispensatio subreptitia, quando pro ejus impetratione tacetur veritas alioquin exprimenda: obreptitia verò, quando exprimitur falsitas, quæ cognita, dispensatio non fuisset concedenda. Ità omnes.

361 Notatio Tertia. Quotuplex sit causa dispensandi in impedimentis Matrimonii? R. Duplex est causa dispensationis, altera finalis, impulsiva altera. Causa finalis est, quæ funditus, & ex toto movet animum dispensantis, & quæ non existente, dispensationem non concederet. Ità cum communi *Vincenzio De Justis de dispens. Matrimon. lib. 3. cap. 1. n. 46.*

362 Causa verò impulsiva dicitur illa; ob quam dispensans facilius concedit dispensationem, ità tamen, ut etiam sine tali causa impulsiva, secundum causæ merita, & secundum rectam rationem, esset nihilominus dispensationem concessurus. Ità citatus *De Justis n. 53.*

363 Hinc

363 Hinc improprie ista impulsiva dicitur causa, cum potius sit motivum quoddam ad magis adjuvandum, & facilitandum animum dispēantis, ideòque ad hanc causam non extenditur clausula illa, Si preces veritate nitantur. *De Justis citatus n. 54.*

364 Notatio Quarta. In dubio, an causa allegata sit finalis, vel potius impulsiva? Censenda est impulsiva, nisi sola allegata sit. *Sanch. l. 8. de Matrim. disp. 21. n. 20. & n. 25.* & alii, quos citat, & sequitur. *De Justis citatus n. 67.*

365 Dicitur: *Nisi sola allegata sit*: quia quando una sola causa allegatur, tunc censenda est finalis. Ita *De Justis citatus n. 53.*

366 Notatio Quinta. Quando causa aliqua non sufficit se sola ad dispensationem concedendam, possunt plures allegari, ut, quæ singulæ non sufficiunt, aggregatæ se juvent ad invicem, & validam reddat dispensationem. *Sanch. lib. 8. disp. 19. n. 34. Pyrrh. Corr. lib. 7. cap. 2. n. 64. §. Admissum vidimus, ad finem De Justis lib. 3. cap. 1. n. 118*

367 Notatio Sexta. Quando plures causæ allegantur, non requiritur, quod omnes simul sint veræ, sed sufficit, quod aliqua earum verificetur, dummodò se ipsa seorsim sumpta sufficiat ad dispensationem concedendam. *Sanch. lib. 8. disp. 21 à n. 42. De Justis citatus n. 59.* Secus, si una tantum causa allegatur, & ea sit falsa. *Sanch. cit. n. 41.*

368 Nota, quod pro Matrimonii dispensationibus impetrandis, non solum gradus remotioris, sed etiam propinquioris expressa mentio fieri debeat. *Pignat. tom. 7. consult. 22. n. 34.*

369 Hinc non valet dispensatio,

quando fit mentio de simplici consanguinitatis gradu, cum tamen sit duplicatus. *Sanch. lib. 8. disp. 24. n. 5.*

370 Nihilominus gradus propinquior impedimentum non facit, sed solum distantiam. Excipe, quando contrahentes sunt conjuncti, vel se attinent in primo, & secundo consanguinitatis, vel affinitatis gradu: tunc enim gradus uterque, tam propinquior, quam remotior faciunt impedimentum, & non distantiam. Ita *Pignat. proximè citat.*

371 Notatio Septima. Quando petitur dispensatio pro gradu remotiori, sed ex errore conceditur propinquiori valet dispensatio: non tamen è contra. Ratio primi est: quia dispensans pro tertio gradu, v. g. cujus dispensatio est difficilior, censetur dispensare pro quarto, cujus dispensatio est facilior. *Sanch. lib. 8. disp. 24. n. 17.* Ratio secundi est: quia gradus maior, qualis est tertius, v. g. non continetur in minori, qualis est quartus, & pro maiori gradu requiritur maior causa. *Sanch. lib. 8. disp. 19. n. 7.*

372 Notatio Octava. Conjuncti in gradu mixto ex quinto, & quarto, non indigent dispensatione ad contrahendum. Ratio est: quia in sic conjunctis attenditur gradus consanguinitatis penès distantiam remotioris à stipite, ità ut quoto gradu remotior distet à stipite, eodem tales consanguinei distent inter se. Cum igitur remotior à stipite distet ultra quartum gradum, ambo eorum consanguinei ultra quartum gradum, ac proinde nulla erit prohibitio Matrimonii inter illos celebrandi. *Sanch. lib. 8. disp. 53. n. 4. Pyrrh. Corr. lib. 7. cap. 4. n. 60. §. & aliàs.*

373. Habet etiam *Pyrrh. lib. 8. cap.*

8. cap. 2. n. 33. §. *Hinc*, quod præsumitur dispensatio inter virum, & uxorem, qui in gradu prohibito contraxerunt, si per decem annos continuos, & ultra, in Matrimonio vixerunt, & mortui sunt. Ratio est: quia diuturnitas, qua in figura Matrimonii fuerunt vir, & uxor, facit, quod proles illegitima habeatur pro legitima, concurrente publica ignorantia. His notatis, ad causas pro Matrimonii dispensationibus obtinendis frequentiores deveniamus.

SECTIO II.

De causa ob infamiam ex copula.

374 **I**Nter causas, quæ pro Matrimonii dispensationibus impetrandis allegari solent, prima sit: *Ob infamiam ex copula*. Datur hæc causa, *quando consanguinei, vel affines in gradu, vel gradibus prohibitis carnaliter se cognoscunt: & nisi inter eos Matrimonium contrahatur, mulier innupta, & diffamata remanebit, nec virum, cui nubat, invenire poterit*. Valet hæc causa, tam in Matrimonio scienter contrahendo, quam in jam scienter contracto. *Sanch. lib. 8. disp. 19. n. 10. Pyrrh. lib. 7. cap. 3. n. 3.*

375 Notatio Prima. Causa, quæ movet ad dispensandum, non est copula carnalis inter oratores præhabita, cum non possit Princeps recta justitia moveri ad dispensandum ex causa peccaminosa. Causa igitur finalis dispensationis est, nè mulier innupta, & diffamata remaneat, utque ejus honori succurratur. *Pyrrh. lib. 7. cap. 2. n. 8. & n. 12. §. Hanc causam. Vincent. de Justis lib. 3. cap. 17. n. 2. & 3.*

376 Nihilominus, quando inter oratores habita fuit copula, neces-

sario exprimenda est in supplicatione, alias dispensatio erit nulla, utpotè subreptitia. *Pyrrh. lib. 8. cap. 3. n. 27.*

377 Non tamen est necesse exprimere, quot vicibus habita fuerit copula, sed sufficit dicere, quod orator oratricem carnaliter cognoverit in genere, quin addatur in specie, quod eam semel, vel pluries cognoverit. *Sanch. lib. 8. disp. 24. n. 7. Pyrrh. lib. 8. cap. 1. n. 49.*

378 Notatio Secunda. Si forte allegetur copula habita, quæ tamen habita non fuit, & præterea allegetur alia causa sufficiens, v. g. infamia sequenda sceminae, nisi Matrimonium contrahat cum oratore, valebit dispensatio ob solâ infamiam, quamvis habita non fuisset copula. *Sanch. lib. 8. disp. 21. n. 45. Nogueira quæst. singular. disp. 1. quæst. 33. per totam. Themud. tom. 4. Decision. 53. n. 4.*

379 Notatio Tertia. Quando impedimentum est publicum, copula verò occulta, peti potest dispensatio pro impedimento, tacendo copulam, ejus tamen remedium, ac dispensationem occultè procurando. *Pignat. tom. 7. consultat. 22. n. 27.*

380 Hinc, si dispensatio sit pro foro externo, & copula sit occulta, non tenetur incestuosus copulam aperire, imò potest externè interroganti cum juramento copulam denegare in animo reticendo; *Non habui copulam, ut tibi dicam, vel, ut in judicio proferam. Aversa Pont. Trullenb;* & alii plures, quos refert, & sequitur. *Sanch. lib. 8. disp. 25. n. 13. & 14.*

381 Notatio Quarta. Post dispensationem jam factam, nondum tamen contracto Matrimonio, si habeatur copula inter consanguineos, vel

vel affines jam dispensatos, necessaria non est nova dispensatio inter ipsos, *Sanct. lib. 7. disp. 67. n. 9. & lib. 8. disp. 25. n. 4. Pyrrh. lib. 8. cap. 1. n. 43. & 44. De Justis lib. 1. cap. 4. n. 257.* Ratio est: quia per dispensationem jam fuit ablatum impedimentum, & propterea copula subsequuta jam non est incestuosa, sed simplex fornicatio, quæ nullum Matrimonii impedimentum affert: Ecclesia enim, quæ impedimentum constituit ipsamet per dispensationem jam abstulit.

382 Quod viget, tamen si oratores dispensationem jam esse factam ignorarent, *Pyrrh. citat. n. 45.* Ratio est: quia post dispensationem jam factam statim oratores efficiuntur materia legitima ad contrahendum.

383 Dixi tamen: *inter ipsos*: quia si post factam dispensationem copula haberetur, seu reiteraretur cum consanguinea illius fœminæ, quam quis ducere intendit intra gradum prohibitum, tunc nova insurgeret affinitas Matrimonium dirimens, ac proinde nova opus esset dispensatione. *Sanct. lib. 8. disp. 24. n. 8. De Justis lib. 1. cap. 4. n. 258.*

384 Notatio Quinta. Copula inter consanguineos, vel affines præhabita potest probabiliter reticeri in dispensatione super impedimento dirimenti petenda, si alia causa pro dispensatione impetranda allegetur, v. g. angustia loci, incom-

petentia dotis, vel alia similis causa. Ità *Vicent. de Justis lib. 1. cap. 4. ubi à n. 250.* utque *ad rum. 361.* punctum non minus diffusè, quàm nervose tractat, & ex multis Doctoribus, allegatis etiam juribus, ac decisionibus, resolutionem hanc tenet expresse *n. 279. & 364. §. Ex quibus sic cumulatis.*

385 Notatio Sexta. An Infidelis, qui cum duabus consanguineis infidelibus, vel altera infideli, & altera fideli: aut etiam Infidelis, qui cum duabus consanguineis fidelibus, vel altera fideli, & altera infideli: an isti ità contrahant affinitatem ex copula, ut etiam post susceptum baptismum indigeant dispensatione ad contrahendum cum qualibet earum? Vide *Sanct. lib. 7. disp. 65* per totam.

386 Hi ositis, cum nonnullas supplicationum formulas, quæ pro Matrimonii dispensationibus impetrandis porrigi solent Summo Pontifici; afferat *Pyrrh. lib. 7. cap. 2. à n. 99. & lib. 8. cap. 1. à n. 26.* hinc ejusdem Pyrrhi methodum imitari libet, cum hoc tamen discrimine, quòd petitionum exemplaria dabimus idiomate Lusitano, quatenus Lusitanis Brasiliæ Episcopis porrigendæ sunt petitiones, quarum exemplaria proponimus. Unde in præsentì pro Matrimonii dispensatione supplicandà confici poterit petitio hoc, vel illo modo, v. g. sequenti.

EXCELLENTÍSSIMO, E REVERENDÍSSIMO SENHOR.

Dizem os Oradores Ticio de N. e Berta de N. naturales de N. e moradores em N. deste Bispado, que elles contratarão entresfizar-se na forma do Sagrado Concilio Tridentino, o que não podem fazer sem primeiro serem dispensados no 3.º grão de consanguinidade, em que se achão impedidos: porque

P. Que

- P. *Que Pedro de N. e Paulo de N. forão Irmãos , e que deste Pedro de N. nasceu Sempronio de N. e deste Sempronio de N. nasceu Ticio de N. Orador.*
- P. *Que de Paulo de N. nasceu Achaia de N. e desta Achaia de N. nasceu Berta de N. Oradora , que vem a ficar em 3. grão de consanguinidade com o Orador.*
- P. *Que o Orador por fragilidade humana , e não com animo de facilitar a dispensação , teve copula com a Oradora , a qual por esta causa está incapaz de poder cazar com outrem , senão com o Orador ; e não cazando com elle , fica exposta à todos aquelles perigos , que consigo trazem semelhantes desgraças.*
- P. *Que a Oradora não foy raptada , nem está em poder do Orador (ou se foy raptada) já não está em poder do Orador , senão em caza de seus Pays , ou depositada em N. Por tanto.*

P. *A V. Excellência Reverendíssima humildemente os Oradores , que por serviço de Deos lhe faça esmola de os admittir a provar o deduzido na sua petição , e justificadas , que forem as premissas , dispensar com elles no impedimento , que allegão , imposta poenitentia salutari.*

Et orabunt ad Dominum.

Arbor præcedentis Tertii consanguinitatis gradus.

Carolus stipes.		
Petrus. 1.		Paulus. 1.
Sempronius. 2.		Achaia. 2.
Titius. 3.		Berta. 3.

S E C T I O III.

De causâ, ob vitanda scandala.

387 **S**ecunda causa: *ob vitanda scandala.* Datur hæc causa; *quando inter consanguineos, vel affines habita non fuit copula, ex familiari tamen conversatione, aut aliis indiciis orta est suspicio copule, ita ut nisi inter eos Matrimonium contrahatur, gravia inde scandala oriri poterunt, & mulier innupta, & diffamata remanebit, nec virum, cui nubat, invenire poterit.* Hæc causa est affinis, & similis præcedenti, cum ambæ tendant ad Oratricis honori succurrendum, & scandalis obviandum. *Pyrrh. lib. 7. cap. 3. n. 8. & 12. §. Hanc causam.* Unde quæcumque de hac secunda causa dicemus, etiam primæ sunt affinia, eique accommodari poterunt.

388 Notatio Prima. Quænam sint gravia scandala, ob quæ vitanda concedi debeat dispensatio saltem ex charitate? & scandalum grave ex ipso facto, seu delicto commissio, circumstantiis concomitantibus, & consequentiis imminentibus dignosci debet. Regulariter autem tunc dicitur scandalum sequi, quando datur occasio detrahendi, seu temerè judicandi, vel proximum infamandi: *Bonac de Sacram. disp. 4. quæst. 6. punct. 1. n. 18. §. Tunc dicitur sequi scandalum, verùm Hontiens. in sum. lib. 1. tit. de Renuntiati* dicit grave scandalum esse, quotiescumque ex dicto, vel facto alterius, alii trahuntur in consensum peccati mortalis.

389 Notatio Secunda. Hinc quo ad dispensationes Matrimoniales, & pro Matrimoniis jam contractis,

si impedimenta sint occulta; ac proinde pro foro conscientie petatur dispensatio, gravia scandala erunt, primò. Si oratores, inter quos adsit impedimentum dirimens, separari nequeant absque scandalo, eò quod prolem habeant, quæ parentibus destituta commodè educari non possit: secundò: si alter ex conjugibus solus impedimentum novit, & cum occultum sit, illud probare non potest, vel absque famæ jacturâ detegere. Tertiò: si uterque conjux impedimenti conscius sit, cum tamen probari non possit, nequeunt sine scandalo separari, nec eis permittitur aliud Matrimonium inire; unde maximo incontinentiæ periculo expositi erunt. *Sanch. lib. 2. disp. 40. n. 3. in fine.*

390 Notatio Tertia. His addi potest probabile periculum, ut impediti in concubinato remaneant, dum destituti remedio dispensationis obtinendæ se cognoscant; vel timeant, ut si impedimentum detegatur, fama cum honoris de decore jactetur, vel femina à consanguineis suis, vel à viro verberibus affligatur, quæ omnia, si impedimenta occulta sint, ponderat, & scandala gravia judicat *Sanch. cit. n. 5.*

391 Notatio Quarta. Ast, si super publicis impedimentis petatur dispensatio ad contrahendum, tunc scandala gravia sunt. Primò: si Matrimonium non contrahatur inter Oratores, qui copulam carnalem inter se habuerunt, vel cum suspitione ejusdem conversati sunt.

392 Secundò: si Matrimonium ex aliqua causa nulliter contractum sit, & nisi dispensetur super impedimento, divortium fiet. *Sanch. lib. 8. disp. 19. n. 9. & 10.*

393 Tertiò: gravia scandala erunt, quando adest probabilis timor ini-

inimicitiarum, & jurgiorum: vel quoties timetur fornicationis periculum ratione juventutis contrahentium. *Sanch. lib. 8. disp. 19. n. 9.*

394 Quarto: Scandala gravia intelliguntur pericula peccatorum incontinentiæ, fornicationis, & similia. *Aversa de Matrim. quæst. 19. Sect. 4. §. Regulariter verò, in fine.*

395 Notatio Quinta. Hæc autem scandala, non requiritur de necessitate, quòd certa sint, vel certò immineant; sed sufficit, si pro-

babiliter timeantur, nisi dispensatio sequeretur. Ità in terminis *Vincenzii De Justis* curialis versatissimus, è cujus *lib. cap. 17. à num. 2.* omnia hæc transcripsimus, nempe, ut ea non tamquam nostra, sed tanti Doctoris propria omnem scrupulum amoveant. Quamvis his affinia etiam legimus apud *Pyrroh. lib. 8. cap. 2. n. 4. & n. 9. & §. cap. 3. n. 29.*

Petitio ad Excellentissimos, & Reverendissimos DD. Episcopos pro allegandà hac causà confici poterit v.g. tenore sequenti, videlicet.

EXCELLENTISSIMO, E REVERENDISSIMO SENHOR

D Izem os Oradores Sempronio de N. e Achaia de N. naturaes de tal parte, e moradores em tal parte deste Bispado, que elles Supplicantes estaõ ajustados para se cazarem na forma do Sagrado Concilio Tridentino, e onão podem conseguir sem primeiro serem dispẽsados por V. Excellencia Reverendissima por se acharem impedidos no terceiro grão de consanguinidade mixto com o segundo: porque

P. *Que Paulo de N. e Maria de N. eraõ Irmãos, e que deste Paulo de N. nasceu Sempronio de N. Orador.*

P. *Que de Maria de N. nasceu Faustino de N. e deste Faustino de N. nasceu Achaia de N. Oradora.*

P. *Que a Oradora tratou de amores com o Orador, e está infamada de sorte, que não cazando com elle, não achará depois com quem cazar, porque*

P. *Que por razão da grande familiaridade, e outros indicios, que se notaõ nos Oradores, presume a mayor parte da visinhança, que entre elles tem havido copula carnal, (a qual toda via não houve) donde só cazando com o Orador poderá a Oradora recuperar o credito perdido.*

P. *Que a Oradora não foy raptada, (mas ainda que o fosse) não está em poder do Orador, mas sim em caza de seus Pays, ou depositada em N. por tanto.*

P. *A V. Excellencia Reverendissima humildevemente os Oradores, se digne por serviço de Deos de*

de dispensar com elles nos impedimentos, que tem depois de feitas as diligencias necessarias, e imposta penitencia. saudavel.

Et orabunt ad Dominum.

Arbor præcedentis secundi, & Tertii consanguinitatis graduum.

Petrus Stipes	
Paulus. 1.	Maria.
Sempronius. 2.	Faustinus. 2.
	Achaia. 3.

SECTIO IV.

De causa ob angustiam loci.

396 **D**atur hæc causa: Quando femina ob angustiam loci virum sibi non consanguineum, vel affinem paris conditionis, cui nubere possit; invenire nequit.

397 Notatio Prima. Usque ad annum nonum Pontificatus Pauli V. passim admittebatur hæc causa non solum in locis angustis, sed etiam in insignibus, amplis, & populo plenis, atque etiam in civitatibus magnis, & principalibus; imò in ipsamet Alma Urbe: idem verò Pontifex, re maturius pensata, iussit, ut in posterum quoad civitates non admitteretur talis causa; & ita in

praxi observatur, ut testatur. *De Justis lib. 3. cap. 2. n. 4.*

398 Notatio Secunda. Nihilominus ab hac praxi excipiuntur angustæ civitates, quæ tercentum focularia non excedunt; cum attentâ earum angustia, adhuc in his admitti soleat hæc causa. *Pyrrh. lib. 7. cap. 5. n. 44.*

399 Unde infert *De Justis* loco citato n. 12. quòd seclusis solis civitatibus; quæ tercentum focularia excedunt; in omnibus aliis locis; Terris; & Oppidis; quantumcumque insignibus; & populo plenis; soleat admitti hæc causa.

400 Notatio Tertia. Hujusmodi angustia loci non est adeò strictè accipienda, ut necessaria sit exacta inquisitio, an sint in oppido parës

Y ora-

Oratrici, non consanguinei, vel affines, qui eam ducere velint, sed morali modo est intelligenda. *Sancti. lib. 8. disp. 19. n. 14. & 15.* ita ut licet sint in oppido aliqui non consanguinei, vel affines paræ conditionis, adhuc tamen difficile erit, ut fœmina nubere possit æquali sibi, suisque Parentibus grato. Aversa, quem citat, & sequitur *De Justis cit. n. 15.* Ratio est: quia nimis durum est, quod ex nimis stricta interpretatione de angustia loci, fœmina, vel innupta cum animæ periculo remaneat, vel ad unum, & alterum præcisum Matrimonium invita, & cum animi mœrore coarctetur. *De Justis n. 16.*

401 Notatio Quarta. Hinc verificatur angustia loci 1. Si maior pars concivium, vel personarum oppidi, vel alterius loci, cujus angustia allegatur, sint oratricis consanguinei, vel affines, vel alio quovis impedimento dirimente ligati, ita ut cum ea Matrimonium contrahere nequeant. *Sancti. lib. 8. disp. 19. n. 13. & 14.* & alii, quos refert, & sequitur. *De Justis cit. n. 19.*

402 Notatio Quinta. Verificatur angustia loci 2. Si Oratrix per aliquod competens tempus, v. g. per quinque, aut sex annos fuisset ornata, & exposita ad nubendum, & tamen nullus æqualis eam petiit. Ratio est: quia pudor, & muliebris honestas non patitur de per se quærere virum. Cap. *Honorantur 13. Causa 32. quæst. 2.* Unde si per tale tempus nullus æqualis eam in uxorem petiit, præsumi potest valde difficile esse, ut in tali loco nubere possit æquali, non consanguineo, vel affini. *De Justis cit. n. 24.*

403 Nec ideo adstringenda est fœmina ulterius expectare, nè forte innupta cum animæ periculo rema-

neat: quamvis enim fieri possit, ut tractu temporis aliquis eam ducat, tamen futura sunt incerta; ea vero, quæ certam spem de præsentis non habent, & possunt esse, vel non esse, non habentur in consideratione. *De Justis cit. à n. 25.*

404 Notatio Sexta. Verificatur angustia loci 3. Quamvis fœmina, quæ nubere intendit, haberet quidem in suo loco, vel oppido plures æquales non consanguineos, nec affines; quia tamen sit ætate longæva, vel ex alio Matrimonio filios habeat, vel sit deformis, difficile est, ut nubat æquali. *De Justis cit. n. 27.* Ratio est: quia in his Matrimonia redduntur disparia, & inæqualia. *Sancti. lib. 8. disp. 19. n. 29.*

405 Notatio Septima. Verificatur angustia loci 4. Quando fœmina non invenit virum æqualem, eò quod sit de aliquo crimine, & vitio diffamata; vel quia sit rixosa, maledica, & malis moribus imbuta, eoque magis, si sit impudica. *De Justis cit. n. 28. & 29.* Ratio est: quia tunc non immerito, sed prudenter, quamvis aliunde æquales, & non consanguinei, vel affines, eam ducere recusant. Unde fit, ut tales æquiparentur inæqualibus ad Matrimonium contrahendum.

406 Notatio Octava. Verificatur angustia loci 5. Tametsi in loco, vel oppido sint viri æquales, si tamen hi ex alio Matrimonio filios habeant, vel sint valde deformes, vel gibosi, vel strumis infecti, vel lussores, concubinarij, Prodigij, Delapidatores, vel asperi ingenij. *De Justis cit. n. 30.* Ratio est: quia ex his constituitur disparitas ad Matrimonium, adeoque non reputatur inter æquales. *Sancti. lib. 8. disp. 19. n. 15.*

407 Notatio Nona. Verificatur an-

angustia loci 6. si foemina sit juvenis, & viri, qui eam ducere velint, senes: aut contra, si foemina sit senex, & viri, qui eam ducere velint, juvenes. *De Justis n. 33. & 42.* Ratio est: quia inter hos Matrimonia sunt disparia, & inæqualia ob maxima incommoda, quæ ex talibus resultant. ut latè ostendit. *De Justis* loco cit.

408 Notatio Decima. Verificatur angustia loci 7. Quando fæmina, quæ nubere intendit, est nobilis, sed pauper: quamvis in loco, vel oppido sint viri ignobiles, sed divites, qui eam ducere velint cum parvâ dote, quam habet. *De Justis cit. à n. 60. usque ad n. 68.* Ratio est: quia inter hos connubia sunt valdè disparia, & inæqualia.

409 Notatio Undecima Verificatur angustia loci 8. Quando in loco, vel oppido foemina, quæ nubere intendit, non sunt æquales, quamvis in locis finitimis, & suæ patriæ cohærentibus, non desint personæ paris conditionis, quibus commodè nubere possit. *Sanch. lib. 8. disp. 19. n. 13. & alii*, quos citat, & sequitur. *De Justis à n. 70.* ubi ita fuisse à Sacra Congregatione decisum testantur *Sanch. & Pont.* Ratio est: quia durissimum est cogi foeminam extrâ proprium oppidum nubere. *Pyrrh. lib. 7. cap. 2. n. 21.*

Dubium hic resolvendum.

410 **N**otatio Unica. Super est difficultas: quomodo, & qualiter verificatur Nobilitas, & qualitas Oratricis, quæ pro dispensationis causâ allegat in suo loco, vel oppido angusto non invenire virum sibi æqualem, cui nubat, præter consanguineum, vel affinem?

411 Ante resolutionem distinguere oportet inter Nobiles, & Nobiles, alii enim sunt Nobiles ex Genere; alii verò ex Honoribus, & virtute; & alii ex Principis privilegio. Text. in *L. Nobiliores*, C. de comerc. & mercat.

412 Nobiles ex Genere, sunt Duces, Marchiones, Comites, Barones, & ab his progeniti: quibus adde eorum consanguineos, vel affines, quamvis Titulares non sint, vulgò *Cavalheiros*, *Fidalgos*, &c.

413 Nobiles verò ex honoribus, & virtute, sunt Doctores Eximii, & ii etiam, qui possederunt officia, quæ non nisi Nobilibus conferri solent.

414 Nobiles ex privilegio sunt, qui ex speciali Principis gratiâ, quavis aliàs Nobiles non fuerint, inter ipsos tamen Nobiles cooptantur. *De Justis à n. 129. ad n. 132.* His positus.

415 Resolutio sit: Ad probandam Nobilitatem Oratorum sufficit, si probetur Oratores, eorumque Progenitores, vel saltem eorum Patres à populo communiter pro Nobilibus haberi, æstimari, & reputari: quippe qui ab his abstinerunt, quæ populares facere consueverunt, eaque officia, & dignitates in suo oppido possederunt, ad quæ non nisi Nobiles admitti solent. *Pyrrh. lib. 7. cap. 2. n. 119.*

416 Fundamentum est: quia in his communis reputatio Nobiles constituit, & magis consuetudo attenditur, quàm lex; cum possit quis haberi Nobilis in uno loco, & ignobilis in alio. *Mascard. & Mantie. qui decis. 317. n. 2.* concludit ex publicâ voce, & famâ, & communi hominum existimatione, generis qualitatem, & nobilitatem probari. *De Justis cit. n. 137.*

417 Ad probandum verò Oratores descendere ex honestis familiis, sufficit, si probetur Oratores honestè vivere, ejusque familiam nullo turpitudinis vitio laborare, &

ità in praxi fervari testatur *Pyrrh. cit. n. 118.* quod etiam approbat *De Justis cit. n. 134.* Petitio pro allegandà hac causà formari poterit v. g. hoc modo, videlicet.

EXCELLENTÍSSIMO, E REVERENDÍSSIMO SENHOR.

Dizem os Oradores Francisco Rodriguez, e Angela Barbosa, que sendo elles naturaes deste Bispado, e moradores na Villa de N. contratarão entre si caz ar-se na forma do Sagrado Concilio Tridentino, o que não podem conseguir sem dispensação, que desejão alcançar de V. Excellencia Reverendissima por se acharem impedidos no 4. grão de consanguinidade mixto com o 3. porque

P. Que Roza Maria, e Leonor dos Anjos eraõ Irmãas, e que desta Leonor dos Anjos nasceo Pedro Lopes, do qual Pedro Lopes procedeo Joseph Pinto, e deste Joseph Pinto procedeo Angela Barbosa Oradora.

P. Que de Roza Maria nasceo Joaõ Fagundes, e deste Joaõ Fagundes procedeo Francisco Rodriguez Orador.

P. Que os Oradores são pessoas nobres por seus Pays, e Avos, os quaes muitas vezes servirão de Almotaceis, Vereadores, e Juizes Ordinarios na Camara desta Cidade (v. g. de Cabo Frio, ou Villa de Santos) e como taes se tratarão sempre com a estimação devida à sua nobreza.

P. Que no lugar, (Villa, ou Cidade de Cabo Frio,) onde os Oradores nascerão, e são moradores, não ha pessoa igual, com quem a Oradora possa cazar, se não com o Orador; e não cazando com elle, não achará depois com quem cazar, como ao presente não acha, e ficando solteira, poderá talvez padecer inquietações de sua alma.

P. Que a Oradora não foy raptada, nem está em poder do Orador, senão em caza de N. por tanto

P. a V. Excellencia Reverendissima humilmente os Oradores, que attendendo ao referido se digne por serviço de Deos, e bem spiritual das almas dos mesmos Oradores, admittillos a justificar as premissas, e achando ser verdadeiras, dispensar com elles no dito impedimento do

do quarto grao de consanguinidade, mixto com o terceiro, imposta poenitentia salutari.

Et orabunt ad Dominum.

Arbor præcedentis Tertii, & Quarti consanguinitatis Graduum.

Petrus Stipes.	
Roza Maria. 1.	Leonor dos Anjos. 1.
Joannes Fagundes. 2.	Petrus Lopes. 2.
Franciscus Rodrigus. 3.	Josephus Pinto. 3.
	Angela Barbosa. 4.

SECTION V.

§.

De causa ob incompetentiam dotis.

Causus primus.

418 **I**N quinque casibus versatur hæc causa, & in omnibus conceditur dispensatio in gratiam foeminae, nè innupta cum animæ periculo remaneat ob defectum dotis. *De Justis lib. 3. cap. 3. à num. 1.*

419 **P**rimus casus est in cōpetentia dotis, nempe, quòd cū dicta Oratrix dotem habeat minùs competentem juxtà statùs sui conditionem, cum quā virum sibi non consanguineum, vel affinem, cui nubere possit, invenire nequeat; & Orator illam cum dictà minùs competenti dote in uxorem ducere intendat, cupiunt in-

vicem

vicem Matrimonialiter copulari. &c.

420 Notatio Prima. Hæc causa admittitur absque ullo augmento dotis, non tamen in omnibus gradibus, sed tantum in remotioribus v. g. in 4. vel 3. cum 4. quamvis ex diversis, & multiplicatis stipitibus impedimenta nascantur. *De Justis cit. n. 6.*

421 Dicitur: *absque ullo augmento dotis*, nam in Gradibus propinquioribus, ut in 2. & 3. tantum, & in primo publicæ honestatis, ut prædicta causa admittatur, requiritur augmentum dotis. *De Justis citat. n. 7.*

422 Notatio Secunda. Pro in-

competentiâ dotis nulla certa regula assignatur. Unde incompetentiâ dotis arbitrio dispensantis remittitur, cui reliquuntur ea, quæ certâ lege definita non sunt, certâque sub regulâ comprehendî non possunt. *Pyrrh. lib. 7. cap. 2. n. 57.*

423 His non obstantibus, hæc regula, seu quasi regula dari potest; nempe, quod incompetentiâ dotis reputari debet juxta consuetudinem loci, quæ plurimum ad id attenditur, *Pyrrh. citat. n. 39. §. Quoniam verò.*

Petitionis formula ad Excellentissimos pro hoc casu esse poterit; ut sequitur, videlicet.

EXCELLENTÍSSIMO, E REVERENDÍSSIMO SENHOR.

Dizem os Oradores Agostinho de Froes, natural da Cidade de Coimbra, e Anna de Castro natural, e moradora nesta Cidade do Rio de Janeiro, que estando elles contratados entre si para se cazarem na forma do Sagrado Concilio Tridentino, o não podem fazer sem primeiro serem dispensados por V. Excellencia Reverendissima por se acharem impedidos no 4. grão de consanguinidade: porque

P. *Que Maria Borges era Irmaõ de Pedro de Azambuja, e que deste procedeo Catharina Telles, e desta nasceo Antonio Pires, e deste procedeo Anna de Castro Oradora.*

P. *Que de Maria Borges nasceo Josepha Paes, e desta nasceo Thereza Ortiz, e desta nasceo Agostinho de Froes Orador.*

P. *Que elles Oradores são pessoas nobres, e qualificadas por seus Pays, e Avós, os quaes (por esta, e aquella razão são nobres,) porque muitas vezes foraõ Almotaceis, Vereadores, ou Juizes Ordinarios nesta Cidade, ou Villa, e como taes se tratarão sempre com aquella estimação, que he devida à sua nobreza.*

P. *Que o Orador tem bastantes cabedaes para poder tratar a Oradora com a gravidade competente à seu nascimento; e pertende cazar com ella sem esperar outro dote, mais que aquillo, que seus Pays commodamente lhe poderem dar, inda que não cbegue a ser competente à sua pessoa: porque*

P. *Que*

P. *Que os pays da Oradora se achão em estado de a não poderem dotar para casar com pessoa de igual condiçaõ, e nobreza, senão com o Orador, (só com aquillo, que seus pays commodamente lhe poderem dar) que a pede, e deixando de casar com o Orador, não achará depois pessoa igual, com quem possa casar nesta fôrma.*

P. *Que a Oradora não foy raptada, nem está em poder do Orador, senão em casa de seus pays, ou depositada em N. Por tanto*

P. a V. Excellencia Reverendissima humildemente os Oradores lhes faça merce por serviço de Deos de os admittir a justificar o deduzido na sua petiçaõ, e provado que for o necessario para V. Excellencia Reverendissima dispensar com elles, use V. Excellencia Reverendissima de sua paternal benignidade, concedendolhe a dispensaçaõ, que pedem, imposta pœnitentia salutari.

Et orabunt ad Dominum.

Arbor præcedentis consanguinitatis gradus.

Paulus stipes.	
Maria Borges. 1.	Petrus de Azambuja. 1.
Josêfa Paes. 2.	Antonius Pires. 2.
Teresia Ortiz. 3.	Catharina Froes. 3.
Augustinus Froes. 4.	Anna de Castro. 4.

Casus secundus.

424 **S**ecundus casus est incompetencia dotis cum augmento facto ab Oratore. *Quòd cum dicta oratrix dotem habeat minus competentem juxta status sui conditionem, cum qua virum paris conditionis, cui nubere possit, invenire nequeat; & dictus Orator illam cum dicta minus competenti dote in uxorem ducere, illiusque dotem usque ad quantitatem secundum ipsius Oratricis qualitatem competenter augere intendat, cupiunt invicem matrimonialiter copulari, &c.*

425 Notatio Prima. Ad dispensantem spectat examen de qualitate Oratricis, & quantitate dotis, seu augmento juxta ipsius Oratricis conditionem. *De Justis lib. 3. cap. 3. à n. 10.*

426 Notatio Secunda. Orator non in omnibus suis bonis in genere, sed in specie dotem assignare debet. *Pyrrh. lib. 7. cap. 2. n. 43. in fin.*

427 Notatio Tertia. Dotans non debet esse aliunde obligatus ad dotandam fæminam, vel ex toto, vel ex parte. *Pignat. tom. 7. consultat. 22. n. 20.*

428 Notatio Quarta. Augmentum dotis debet esse omnino liberum, & nulli hypothecatum. *Pignat. citat. & de Justis n. 12. §. Et quoniam.*

429 Notatio Quinta. Dotis augmentum scriptura publica sit promissum, & acceptatum, aliàs non dicitur dos aucta. *Pyrrh. cit. n. 40.*

Petitio pro dispensatione impetranda in hoc casu. confici poterit v. g. ut sequitur, videlicet.

EXCELLENTISSIMO, E REVERENDISSIMO SENHOR.

EXpoem a V. Excellencia Reverendissima humildemente os Oradores Annibal de N. natural da Cidade de Angra na Ilha Terceira, e Porcia de N. natural, e moradora na Cidade de S. Paulo deste Bispaço do Rio de Janeiro, que estando elles contratados para se receberem em face da Igreja na fôrma do sagrado Concilio Tridentino, o não podem conseguir sem primeiro serem dispensados por V. Excellencia Reverendissima; por estarem impedidos no terceiro grau de consanguinidade duplicado: porque

P. *Que Antonio de N. foy irmão de Luiz de N. e que deste Luiz de N. procedeo Francisco de N. e deste Francisco de N. procedeo Annibal de N. Orador.*

P. *Que de Antonio de N. procedeo Fabricio de N. e deste Fabricio de N. procedeo Porcia de N. Oradora, que por esta serie fica em terceiro grau com o Orador.*

P. *Que Joaõ de N. foy irmão de Julia de N. e que desta Julia de N. nasceo Francisco de N. e deste Francisco de N. procedeo Annibal de N. Orador.*

P. *Que*

- P. *Que de João de N. nasceo Fabricio de N. e deste Fabricio de N. nasceo Porcia de N. Oradora, que por esta via está com Orador em 3.º grão duplicado.*
- P. *Que os Oradores são pessoas nobres, e qualificadas por seus Pays, e Avós, os quaes muitas vezes servirão de Almotaceis, e Vereadores na Camera desta Cidade (ou por outros titulos) e como taes se tratarão sempre, e forão estimados de todos.*
- P. *Que os Pays da Oradora por falta de cabedaes, (ou porque tem muitos filhos, e filhas) não estão em estado de a poderem cazar com dote sufficiente a sua nobreza, e por esta causa não achará a Oradora pessoa igual, com quem possa cazar decentemente.*
- P. *Que o Orador, movido de piedade Christãa a quer amparar recebendo-a por Esposa, augmentando-lhe o dote em dez (ou vinte mil cruzados conforme a qualidade da Oradora) os quaes assegura, v. g. no Engenho de N. bem livre, e de raiz, avaliado em cincoenta mil cruzados; e não cazando com o Orador, não achará depois a Oradora com quem cazar, conforme a sua nobreza.*
- P. *Que a Oradora não foy raptada, nem está em poder do Orador, mas sim em casa de seus Pays, ou em casa de N: por tanto.*

P. a V. *Excellencia Reverendissima humilamente os Oradores, lhes faça merce, e esmola dispensar com elles no dito 3.º grão duplicado de consanguinidade, depois de feitas as diligencias necessarias, imposita poenitentia salutari.*

Et orabunt ad Dominum.

Abror duplicati Tertii consanguinitatis Gradus.

Polydorus stipes.		Trojanus Stipes.	
Aloyfius, vir Juliæ. 1.	Antonius 1.	Joannes 1.	Julia uxor Aloyfii. 1.
Frâciscus 2.	Fabricius 2.	Fabricius 2.	Frâciscus. 2.
Annibal Sponsus 3.	Portia Sponsa. 3.	Portia Sponsa 3.	Annibal Sponsus. 3.

EX hac quidem arbore præ oculis habes, qualiter Annibal, & Portia sponsi, ultimo loco positi, sunt in duplicato tertio consanguinitatis gradu ex duobus stipitibus provenientes, sub uno namque stipite, scilicet Polydoro, est Franciscus Pater Annibalis sponsi, & Fabricius Pater Portiæ sponsæ: sub altero verò stipite, scilicet Troiano, sunt etiam iidem Fabricius Pater Portiæ sponsæ, & Franciscus Pater Annibalis Sponsi, & sic sub utroque stipite, ipsi Sponsi habent suos progenitores.

Initium verò hujus duplicitationis ex eo provenit, quia Aloyfius, natus Polydori stipitis, duxit in uxorem Juliam natam Trojani stipitis.

Casus Tertius.

430. **T**ertius casus pro muliere indotata: *Quod cum dicta Oratrix indotata existat, & dictus Orator illam sic indotatam ducere intendat, & usque ad quantitatem secundum dictæ Oratricis qualitatem, competenter ex integro dotare intendat, cupiunt invicem Matrimonialiter copulari &c.*

431. Notatio Prima. Circa hanc causam ea omnia observa, quæ circa præcedentem esse observanda diximus. *De Jusis lib. 3. cap. 3. n. 19.*

432. Notatio Secunda. Si fœmina ob paupertatem, & tanquàm indotata dispensetur, & ante Matrimonium contractum dives fiat, v. g.

v. g. ex legato pingui, adhuc valebit dispensatio. *Sanch. lib. 8. disp. 21. n. 28. Pyrrh. lib. 7. cap. 2. n. 27. Filiuc. & Dian.* quos citat, & sequitur *De Justis cit. n. 68. in fin. Castr. Pal. de privileg. disp. 4. Punct. 15. n. 7. Nogueyr. Quæst. singul. Disp. 1. Quæst. 29. 30. 31.* Fundamentum est: quia dispensatio facta ob causam, quæ ex integro sanè existit, quando conceditur, nullo modo cessat, quamvis causa cesset.

433 Notatio Tertia. Si petita sit dispensatio pro muliere indotata, illa verò habeat aliquam quantumcumque minimam dotem, aut contrà pro muliere non habente competentem dotem, illa verò sit omninò indotata, tenet *Pyrrh. lib. 8. cap. 2. n. 5.* quòd dispensatio sic obtenta, sit subreptitia, adedque nulla.

434 Contrarium tamen sequitur *De Justis citat. n. 20.* ad me-

dium, ubi doctrinam *Pyrrh.* sic absolutè firmatam vocat nimis rigorosam. Ratio est: quia dispensas movetur ad dispensandum, ut succurrat Oratrici pauperi, quæ cū non habeat dotem, vel habeat, sed insufficientem, periculum est, ut vel innupta remaneat cum periculo animæ, vel nubere cogatur indigno, & inæquali.

435 Undè cum intentio dispensantis sit quoad prædicta, providere Oratrici, & utroque modo per huiusmodi dispensationē satis provideatur, non videtur cessante dolo, infici gratiam dispensantis, qui æquè movetur ad dispensandum, vel Oratrix nullam habeat dotem, vel habeat insufficientem. Valebit igitur dispensatio sic obtenta juxta citatum *De Justis*, cui adhæreo,

Petitionis paradigma Excellentissimis porrigendæ erit v.g. modo sequenti, videlicet.

EXCELLENTÍSSIMO, E REVERENDÍSSIMO SENHOR

EXpoem a V. Excellencia Reverendíssima os Oradores Manoel de N. natural da Cidade de Angola. e D. Maria de N. natural, e moradora em N. deste Bispado, que estando elles contratados para casar na forma do Sagrado Concilio Tridentino, o não podem conseguir sem primeiro serem dispensados no 4.º grão de consanguidade duplicado, em que estão impedidos por duas linhas: porque

P. *Que Francisco de N. foy Irmaõ de Luiz de N. e que deste Luiz de N. nasceo Antonio de N. e que deste Antonio de N. nasceo Joaõ de N. e que deste Joaõ de N. nasceo Manoel de N. Orador.*

P. *Que de Francisco de N. procedeo Fabricio de N. e deste Fabricio de N. procedeo Octavio de N. e deste Octavio de N. procedeo D. Maria de N. Oradora, a qual por esta linha fica com o Orador em 4.º grão de consanguinidade.*

P. *Que Fozè de N. foy Irmaõ de Julia de N. da qual Julia de N. nasceo Antonio de N. e deste Antonio de N. procedeo Joaõ de N. e deste Joaõ de N. procedeo Manoel de N. Orador.*

- P. *Que de Fozé de N. procedeo Porcia de N. e desta Porcia de N. nasceo Oclavio de N. e deste Oclavio de N. procedeo D. Maria de N. Oradora, a qual por esta linha fica outra vez com o Orador no 4. gráo de consanguinidade.*
- P. *Que os Oradores jaõ pessoas qualificadas por tal, ou tal titulo, e brazaõ, ou ao menos nobres por seus Pays, e Avòs terem servido muitas vezes de Almotaceis, Vereadores, e Juizes Ordinarios na Cidade, ou Villa de N.*
- P. *Que os Pays da Oradora se achão taõ pobres, e faltos dos bens da fortuna, que não tem dote algum, que possão offerecer para apoderem cazar com pessoa igual à sua nobreza, salvo com o Orador, que a quer dotar competentemente, e deixando de cazar com elle, não acharà despois, quem lhe faça semelhante esmolla.*
- P. *Que o Orador he abundante de bens da fortuna, e como tal movido de piedade Christã, quer dotar a Oradora em 000. Cruzados seguros no Engenho, ou fazenda de N.*
- P. *Que a Oradora não foy raptada, nem está em poder do Orador, senão em caza de seus Pays, ou N. por tanto*

P. a V. *Excellencia Reverendissima uze de sua piedade, e benevolencia paternal, deferindo aos Oradores, que justifiquem as premissas, e justificadas, que forem dispensando com elles no dito 4. gráo de consanguinidade duplicado, imposta penitencia saudavel.*

Et orabunt ad Dominum.

Arbor præcedentis Quarti Gradus confanguinitatis.

Petrus Stipes.		Paulus Stipes.	
Aloyfius vir Juliæ. 1.	Franciscus. 1.	Josephus. .	Julia uxor Aloyfii 1.
Antonius. 2.	Fabricius. 2.	Porcia 2.	Antonius. 2.
Joannes. 3.	Octavius. 3.	Octavius. 3.	Joannes. 3.
Emmanuel Sponsus. 4.	Maria Sponsa. 4.	Maria Sponsa. 4.	Emmanuel. Sponsus. 4.

EX arbore, quam præ oculis habes, constat, quòd Emmanuel, & Maria Sponsi, ultimo loco positi, sunt in duplici quarto consanguinitatis gradu, ex duobus stipitibus provenientis; sub uno namque stipite, nempe Petro, sunt Joannes Pater Emmanuelis Sponsi, & Octavius Pater Mariæ Sponsæ: sub altero verò stipite, nempe Paulo, sūt etiam iidem Octavius Pater Mariæ Sponsæ. & Joannes Pater Emmanuelis Sponsi: & sic sub utroque stipite ipsi Sponsi habent suos Genitores.

Principium verò hujus duplicitatis ex eo provenit, quia Aloy-

fius natus Petri stipitis, duxit in uxorem Juliam natam Pauli stipitis.

Casus Quartus.

436 **Q**uartus casus est, cum augmento dotis facto non ab Oratore, sed ab alio tertio, nempe, quòd cum dicta Oratrix dotem habeat minùs competētem juxta statùs sui conditionem, cum qua virum paris conditionis, cui nubere possit, invenire nequeat; & quidam Oratorum consanguineus, vel affinis, vel hujusmodi ad id aliàs non obligatus, Oratricis dotem, ita tamen, ut Oratori nubat,

& non aliter, usque ad quantitatem secundum ejusdem Oratricis qualitatem, competenter augere, dictusque Orator illam cum minùs competenti dote, & illius augmento in uxorem ducere intendat: cupiunt propterea invicem matrimonialiter copulari, &c.

437 Notatio Prima. Causa finalis, quam habet dispensans in hujusmodi, est paupertas Oratricis, & periculum, ne innupta remaneat, vel inferiori nubere cogatur: undè parùm refert, quòd ab Oratore, vel ab alio Tertio augeatur dos. *Pyrrh. lib. 7. cap. 2. n. 48.*

438 Hinc si dispensatio impetre-

tur ob nullam dotem, vel ob ejus incompetentiam, postea verò compariatur Oratorem, qui dotem augere, vel ex integro constituere promiserat, nec augere, nec ex integro còstituere posse, seu nolle: adsit verò alius ab Oratore, qui dotem augeat, vel ex integro constituat, valet dispensatio. Ratio est: quia, quòd Oratricis paupertatem, quæ in hujusmodi dispensationibus attenditur, per inde se habeat, quòd Orator, vel alius Tertius dotem augeat, vel ex integro donet. *Pyrrh. citat. De Juslis n. 24.*

Petitio ad Excellentissimos fiet hoc, vel alio modo, v. g.

EXCELLENTÍSSIMO, E REVERENDÍSSIMO SENHOR.

E Xpoem a V. Excellencia Reverendissima humildemente os Oradores Pedro de N. natural da Cidade de Goa, e D. Agueda de N. natural, e moradora na Cidade de Cabo Frio deste Bispado do Rio de Janeiro, que elles estão contrahidos entre si para se casarem, na forma do Sagrado Concilio Tridentino, o que não podem fazer sem dispensação de V. Excellencia Reverendissima por estarem impedidos no 3. grão de afinidade por copula licita: porque

P. *Que Francisco de N. foy Irmaõ de D. Maria de N; da qual nasceo D. Josepha de N. e desta nasceo D. Agueda de N. Oradora.*

P. *Que de Francisco de N. nasceo Joaõ de N. e deste procedeo Antonia de N. já defunta, e mulher que foy de Pedro de N. Orador, o qual por esta via vem a estar em 3. grão de afinidade com a Oradora.*

P. *Que os Oradores são pessoas nobres, por este, ou aquelle titulo (ao menos por seus Pays, e Avós terem servido muitas vezes de Almotaceis, Vereadores, ou Juizes Ordinarios nesta Cidade, ou Villa de N.*

P. *Que a Oradora ainda que tem dote, não he sufficiente para poder casar com pessoa igual á sua nobreza: mas tem a fortuna de achar hum parente seu (ou parente do Orador, ou sem ser parente de nenhum delles) o qual lhe quer augmentar o dote em huma parte de bens livres, que possui, com condição, que ella*
Ora-

Oradora case com o Orador ; e porque deixando de casar com elle , não achará depis quem lhe faça esta esmola , e ficará exposta aos perigos do celibato , e juntamente

P. *Que Fuaõ, parente da Oradora, (ou do Orador , ou sem ser pa-
rente) he abundante de bens , e pôde augmentar o dote da Orado-
ra, como promette na fôrma dita.*

P. *Que a Oradora não foy raptada , e ainda que o fosse , não está em
casa , ou poder do Orador , mas sim em casa de seus pays , ou de-
positada em N. Portanto*

*P. a V. Excellencia Reverendissima pelo amor de Deos
lhes faça esmola de os admittir a justificar o refe-
rido , e justificado que for , dispensar com elles ,
imposita poenitentia salutari.*

Et orabunt ad Dominum.

Arbor præcedentis tertii Affinitatis gradus.

		Paulus stipes.		
			Franciscus. 1.	Maria. 1.
			Joannes. 2.	Joseph. 2.
Petrus super- tesvir Antonix defunctæ. 3. Affinitatis.	Antonia defun- cta uxor Petri superstitis. 3.		Agatha. 3.	

Casus Quintus.

439 **Q**uintus casus est: Si Ora-
trix habeat quidem do-
tem competentem, sed
valde litibus involutam, nempe,
quod cum dicta Oratrix dotem ha-
beat litibus involutam, & dictus
Orator, qui quoad eas prosequen-
das habilis existit, illam in uxo-
rem ducere, litesque hujusmodi in

*se suscipere intendat: idcirco cupi-
unt Oratores invicem Matrimonia-
liter copulari &c.*

440 Notatio Prima. Circa hanc
causam nota, quod Orator debet
esse valde necessarius, vel magnæ
experientiæ circa talem litem, vel
ex alia causa, ita ut difficile sit Ora-
trici subvenire, ejusque liti, nisi
inter eos Matrimonium contraha-
tur. De Justis lib.3. cap.3. n. 28.

441 Af-

441 Affinis huic casus est, si Oratrix super successione bonorum magni momenti gravem litem sustineat; tunc enim allegatur sic: *Quòd cum gravem litem dicta Oratrix super successione bonorum magni momenti sustineat, & ne ob defectum viri, qui litem hujusmodi prosequatur, & defendat Oratricem, hujusmodi liti succumbere contingat, dictusque Orator illam in uxorem ducere, litemque hujusmodi in se suscipere, defen-*

dere, ac propriis sumptibus prosequi intendat: cupiunt invicem Matrimonialiter copulari &c.

442 Notatio Secunda. Adverte tamen, quod bona, super quibus vertitur lis, sint magni momenti: minima enim, & modica non habentur in consideratione. Quæ autem bona dicantur magni momenti, cum nulla certa regula dari possit, relinquitur arbitrio dispensantis: *De Justis n. 30.* Petitio fit v. g. sic.

EXCELLENTISSIMO, E REVERENDISSIMO SENHOR.

EXpoem a V Excellencia Reverendissima humildemente os Oradores Mattheus de N. e D. Maria de N. naturales de N. e moradores em N. deste Bispado, que elles contratarão entre si casarse na fórma do sagrado Concilio Tridentino, o que não podem fazer sem primeiro serem dispensados no 4. grao de Affinidade, em que se achão impedidos por copula licita: por que

P. *Que Diogo de N. foy irmão de Luiz de N. e que deste Luiz de N. nasceo Francisco de N. e de Francisco de N. nasceo Luiza de N. e de Luiza de N. nasceo Mattheus de N. Orador.*

P. *Que de Diogo de N. nasceo Dorothea de N. e de Dorothea de N. nasceo Donato de N. e de Donato de N. nasceo Luiz de N. já defunto, e marido, que foy de D. Maria de N. Oradora, a qual desta sorte vem a ficar em 4. grao de Affinidade por copula licita com o Orador Mattheus de N.*

P. *Que os Oradores Jaõ pessoas nobres por seus pays, e avos, que sempre forão senhores de Engenho, e Vereadores na Camera desta Cidade, ou Villa de N. e sempre se trataraõ com a estimação devida ás suas pessoas &c.*

P. *Que a Oradora tem dote competente á sua qualidade, mas mui embaraçado com demandas, e litigios, e que o Orador he pessoa habil para correr com as taes demandas, e como tal as quer tomar sobre si, casando com a Oradora.*

P. *Que não casando a Oradora com o Orador não achará depois pessoa capaz, e taõ exercitada, como o Orador, para tomar sobre si semelhantes encargos, e trabalhos, e outro si ficará exposta a perder os seus bens, e a todas as mais ruínas, que dahi se lhe poderaõ seguir.*

P. *Que*

P. *Que a Oradora não foy reptada, nem está em poder do Orador, mas sim vive em casa de seus pays, ou depositada em N. Portanto*

P. a V. Excellencia Reverendissima pelo amor de Deos lhes faça esmola de os admittir a provar o deduzido em sua petição, e provado que for, dispensar com elles, impondo-lhe a penitencia, que V. Excellencia Reverendissima lhe parecer.

Et orabunt ad Dominum

Arbor precedentis quarti Affinitatis gradus.

Joannes stipes.	
Aloysius. 1.	Didacus. 1.
Franciscus. 2.	Dorothea. 2.
Ludovica. 3.	Donatus. 3.
Mattheus. 4.	Ludovicus, defunctus, vii Mariæ superfi- titis. 4.
	Maria superstes, uxor Ludovi- ci defuncti. 4. Affinitatis.

Ulteriora notanda circa præcedentes casus.

443 **N**otatio Prima. An possit petere dispensationem ad nubendum consanguineo, vel affini Oratrix, quæ habeat dotem minus competentem ad nubendum æquali in patria sua, si extra patriam in locis vicinis non desint æquales, quibus nubere possit cum eadem dote minus competenti? Affirmamus cum *Pyrrh. l. 7. cap. 2. n. 21. §. Sed hic ante omnia. Et Sanch. lib. 8. disp. 19. n. 13.* sic fuisse à sacra Congregatione decisum testatur apud *de Justis lib. 3. cap. 3. n. 33.* Ratio est: quia durissimum est cogi foeminam extra proprium oppidum nubere.

444 Notatio Secunda. Hinc incompetencia dotis ad nubendum æquali in patria ita est moraliter intelligenda, ut quamvis aliqui sint in oppido, qui foeminam ducerent cū eadem minus competenti dote, adhuc vera sit causa de incompetencia dotis ob rationem, quam supra dedimus n. 400. Et ita habet *Dian. quem citat, & sequitur De Justis num. 34.*

445 Notatio Tertia. Foemina censetur pauper, quamvis ejus frater, aut alius promittat, vel etiam ex pacto conveniat illam dotare, dummodo nubat consanguineo. Ita *Sanch. & Pyrrh.* quos citat & sequitur *De Justis n. 45.* Ratio est: quia cum hujusmodi promissio dotis facta sit sub hac conditione, *dummodo nubat consanguineo*, donec ea conditio adimpleta non fuerit, nullum jus habet foemina ad dotem, & interim vere censetur pauper, non obstante certitudine, quod eo casu à fratre, vel alio dotanda sit.

446 Notatio Quarta. Foemina

censetur pauper, si parentes sint in tali statu, ut non possint, dum vivunt, se privare parte bonorum, quæ necessaria esset ad constitutionem dotis ipsius foeminæ; cum parentes dicta portione indigeant ad honestam, statuique suo convenientem vitam ducendam, ac proinde parentes dotem prædictam assignare velint post eorū mortem. *Filiuc. Pont. Trullench, Sanch.* quos refert, & sequitur *De Justis n. 46. & 47.* Ratio est: quia onera matrimonii incipiunt in ipsius contractu: foemina vero in statu præsentis, quo nubere intendit, vere caret dote.

447 Notatio Quinta. Esset justa causa dispensandi, si foemina, & ejus consanguineus, vel affinis, quamvis tertio gradu sibi conjunctus, instituti sint hæredes à testatore divites cum conditione, *ut simul contrahant, si dispensatio impetretur.* *De Justis cit. n. 51.* ubi pro hac parte adducit *Sanch. Pont. & Dian.* Ratio est: quia per mortem testatoris acquisitum fuit jus ad eam opulentam hæreditatem, adeoque justa, & pia causa videtur dispensandi, ut sic adimpleatur conditio, & non admittatur jus ad hæreditatem acquisitum.

448 Notatio Sexta. Est justa causa dispensandi, si facultates parentum non sufficiunt ad competenter dotandam filiam, nisi ipsam filiam, ultra legitimam ei debitam, cæteris aliis filiis præferant, ad quam tamen præferentiam jus non habet filia. *De Justis n. 53.* Ratio est: quia filia ad nihil, ultra legitimam, jus habet; legitima vero supponitur insufficientis.

449 Notatio Septima. Quod etiam verum est, quamvis certa sit spes successione, aut donationis bonorum, quæ tamen spes à libera alte-

alterius voluntate dependeat. *De Justis n. 54.* Ratio est: quia etiam per hanc spem fœmina in statu præfenti, quo nubere intendit, non desinit esse pauper.

450 Notatio Octava. Fœmina dicitur pauper, si pater plures filias habeat, & juxta suas facultates posset quidem commode, & sufficienter dotare unam, sed habitatione aliarum, non posset unam dotare sufficienter. *Pyrrob. lib. 7. c. 2 n. 34.* & alii, quos sequitur *De Justis n. 55.* Ratio est: quia illud dicitur fieri non posse, quod commode, & absque difficultate fieri non potest.

451 Notatio Nona. Fœmina dicitur pauper, quamvis habeat dotem, aliàs sufficientem ad nubendum æquali, si tamen sit rixosa, deformis, vetula, filiis ex alio Matrimonio susceptis gravata, inhonesta, de aliquo crimine diffamata, vel punita, vel malis moribus imbuta. *Sanch. lib. 8. disp. 21. n. 29.* & alii, quos sequitur *De Justis n. 69.* in fin. Ratio est: quia licet seclusis dictis qualitatibus cum minori dote commode viro æquali nubere posset talis fœmina, tamen his qualitatibus attentis, maior requiritur dos ad nubendum æquali, genere, ætate, ac divitiis.

452 Notatio Decima. Contra, fœmina non dicitur pauper, si dos, quam habet, sit sufficiens ad nubendum æquali, quamvis non sit sufficiens ad nubendum consanguineo, vel affini, qui eam ducere intendit *De Justis à n. 48.*

453 Notatio Undecima. Item, non dicitur pauper, si fœmina habeat legitimam, aut jus ad opulentem hæreditatem, quamvis ejus possessionem non adierit. *De Justis à n. 35.*

454 Notatio Duodecima. Notata tandem, quòd non est idem petere dispensationem ob *incompetentiam dotis*, ac petere *in forma pauperum*: primum enim est petere dispensationem ob defectum dotis, tanquam causam finalem dispensandi: secundum verò est dispensationem petere ob aliam justam causam, quæ præsupponi debet, ut dispensatio concedatur in forma pauperum, v. g. ob infamiam ex copula, vel ejus suspitione, & deinde additur *in forma pauperum*, ne solvatur solita taxa. Quare decipiuntur, qui putant idem esse dispensari ob paupertatem, ac dispensari in forma pauperum. *De Justis num. 31.*

SECTIO VI.

De causa ob ætatem.

455 **D**atur hæc causa, quoties fœmina vigesimum quartum, & ultra ætatis suæ annum agens, hæctenus virum paris conditionis, cui nubere possit, non invenit, & idèò cupit consanguineo, vel affini, qui eam ducere intendit, matrimonialiter copulari &c.

456 Notatio Prima. Ob hujusmodi causam conceditur dispensatio ad Oratrici succurrendum, ne cum animæ periculo innupta remaneat, quatenus fœminam manere innuptam non semel fuit causa scandalorum, & peccatorum, quæ per dispensationem vitantur. *De Justis lib. 3. cap. 8. à n. 7.*

457 Notatio Secunda. Admittitur hæc causa in omnibus gradibus non valde propinquis, nempe, in secundo misto cum tertio à comuni stipite, in iplo tertio, & in aliis remotioribus, quamvis etiam

ex diversis, & multiplicatis stipitibus impedimenta proveniant, idque notum esse dicit *Pyrrh.* & cum eo *De Justis cit. n. 33.*

458 Notatio Tertia. Excessus viginti quatuor annorum est causa sufficiens ad hujusmodi dispensationem concedendam, quantumvis de viro querendo constet nullam factam fuisse diligentiam usque ad prædictam ætatem. *Pyrrh. lib. 7. cap. 2. n. 93.* ubi refert sic fuisse ab Urbe responsum Episcopo Hof-tunen; & de anno 1639. sic fuisse declaratum à Domino Datario Urbani VIII. quod sufficit, cum Datarius dicatur organum mentis, & vocis Papæ.

459 Notatio Quarta. Quod viget etiam in casu, quo fœmina sponte sua aliquando nubere recusasset. Ita *De Justis lib. 3. cap. 8. à n. 31.* adversus *Pyrrhum* citatum, qui contrarium sentit, sed immerito: quia vel talis fœmina nubere recusavit, quia vitam cœlibem vivere statuerat, vel quia eam ducere intenderat aliquis vir indignus, eique ingratus. Si hoc secundum, perinde est, ac si nullus vir eam ducere intendisset, cum fœmina non debeat adstringi ad nubendum indigno, & sibi non grato, ut jam ex DD. diximus: si verò primum, fœmina ob id laudem meretur, licet postea mutetur, cum res humanæ non semper in eodem statu permaneant; ob id autem, quod cum sit, laudem meretur, nemo puniri debet, nec sibi præjudicari.

460. Accedit, quòd de tali fœmina verificatur, quòd sit maior viginti quatuor annorum; & insuper, quòd intentio dispensantis in hujusmodi dispensationibus concedendis ea sit, ut fœminæ succurrat, nè cum animæ periculo innupta

remaneat: cum autem ejusmodi periculum æque timeri possit in ista, ac in alia fœmina; hinc non est, cur hæc fœmina ob hujusmodi excessum ætatis dispensari nequeat. Ita *De Justis* citatus.

461 Notatio Quinta. Ultra excessum viginti quatuor annorum nulla alia causa requiritur, ut Oratrix dispensetur ad nubendum. *Pyrrh. cit. §. Et ut patet.*

462 Immò notat *De Justis cit. n. 11.* quòd non solum dispensat Papa cum fœmina, si annum vigesimum quintum attingat, ut nubat consanguineo, vel affini; verum etiam, si dispensandum sit in gradibus remotioribus, nempe, in tertio, & quarto à communi stipite, vel in simplici quarto, sive ex uno communi, sive ex pluribus, & diversis stipitibus impedimenta proveniant, adhuc Papa dispensationem concedit, si solum attingat annum vigesimum quartum, idque practicis curialibus notum esse affirmat *De Justis* ibidem.

463 Notatio Sexta. Licet Oratrix sit triginta, vel quadraginta annorum, vel ultra, non tenetur exprimere excessum ætatis ultra vigesimum quartum annum; quia muliebri pudori displicet tot annos propalare, ut ait *Pyrrh. cit. §. Et ut patet* in fin. Sufficit igitur dicere, quòd fœmina vigesimum quartum annum, & ultra agat, quia maior ætas includit minorem, ut ait *De Justis cit. n. 12.*

51. Petitionis formula ad Excel-lentissimos, & Reverendissimos esse poterit v. g. tenoris sequentis, videlicet.

EXCELLENTISSIMO, E REVERENDISSIMO SENHOR.

EXpoemse a V. Excellencia Reverendissima humildemente por parte dos Oradores Antonio de N. e Josefa de N. naturaes de N. e moradores em N. deste Bispado, que estando elles contratados entre si para casarse na fórma do sagrado Concilio Tridentino, o não podem conseguir sem primeiro serem dispensados por V. Excellencia Reverendissima por se acharem impedidos no terceiro grau de consanguinidade misto com o segundo. Porque

P. *Que Maria de N. foy irmã de Anna de N. e que desta Anna de N. nasceo Josefa de N. Oradora.*

P. *Que de Maria de N. nasceo Joaõ de N. e deste Joaõ de N. he filho Antonio de N. Orador.*

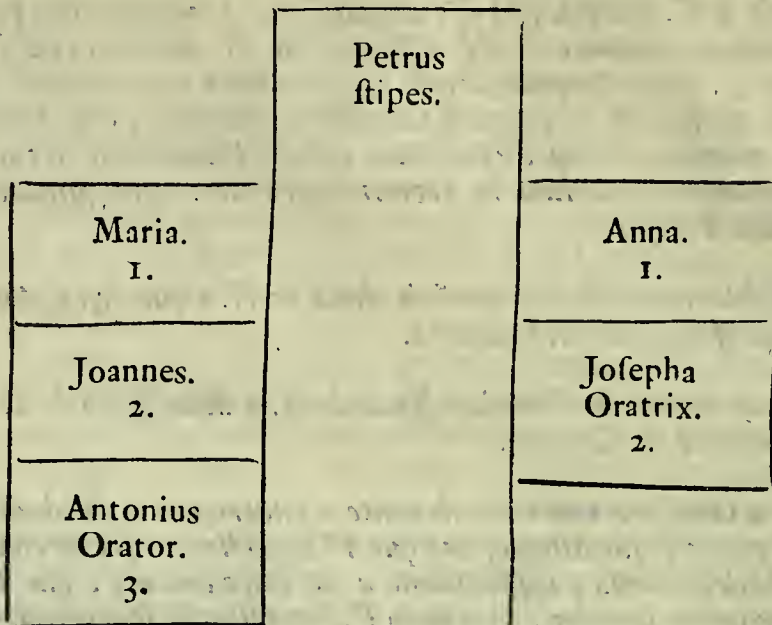
P. *Que a Oradora tem mais de vinte e quatro annos de idade, e esta he a causa, que allega para que V. Excellencia Reverendissima se compadeça della, dispensando-a no impedimento, que tem para casar com o Orador, evitando V. Excellencia Reverendissima por este modo, e acautelando todos aquelles perigos, a que vive arriscada hum mulher solteira.*

P. *Que a Oradora não foy raptada, nem está em poder do Orador, mas sim em sua propria casa, ou em casa de N. Por tanto*

P. *a V. Excellencia Reverendissima humildemente os Oradores, seja servido pelo amor de Deos dispensar com elles, feitas primeiro as diligencias costumadas, e imposta penitencia saudavel.*

Et orabunt ad Dominum.

Arbor præcedentis tertii, & secundi consanguinitatis graduum.

SECTIO VII.

De causa pro Viduis.

464 **D**atur hæc causa: *Quando Oratrix est vidua, & pluribus filiis ex alio Matrimonio gravata existit: Orator tamen illam in uxorem ducere, dictosque ejus filios alere, & gubernare intendit, & ideo cupiunt invicem Matrimonialiter copulari, &c.* Deinde additur clausula: *Postquam dictus Orator idonee caverit, se dictis filiis alimenta præstiturum.*

465 Notatio Prima. Admitti non solet hæc causa in gradibus propinquis, sed solum in remotioribus, & est parum in usu, quia vix inveniri potest vir, qui velit ducere uxorem, & in se suscipere tam grave pondus alendi alienos filios de suo proprio. *De Justis lib. 3. cap. 7. per totum.*

466 Quando tamen commissa

fit dispensatio ob hanc causam, non poterit delegatus ad dispensationem procedere, nisi postquam Orator idonee caverit se dictis filiis alimenta præstiturum; nec sufficiet simpliciter promittere, sed opus erit verè, & effectivè per publicum instrumentum manu publici Notarii in forma juris valida, idoneam cautionem præstari.

467 Immò nec sufficiet nudam cautionem cum simplici hypotheca bonorum præstare, sed debet caveri sub hypotheca bonorum, & fidei jussione; quamvis enim cautionis nomine, nisi aliquid aliud additum sit, nuda cautio comprehendatur, *L. Sancimus C. de Verbor. significat. Barbof. L. Divortio 8. §. Interdum n. 22. ff. de solut. Matrim. Sanch. lib. 10 disp. 18. n. 34.* tamen quando verbo *cautioni* additur aliqua dictio, seu particula, *ut idoneæ, sufficienti, plenæ, rectæ, diligenti:* vel lex mandat caveri causa

cogni-

cognita, vel mandat præstari eam cautionem; quam quis præstare potest, & tunc debet præstari cautio cum hypotheca bonorum, & fidei iussione, ut inter alios accuratissimè docet idem *Sanch. lib. citat. n. 34.* & 35.

468 Notatio Secunda. His tamè non obstantibus, certum est primò: cum viduis dispensari ob infamiam ex copula, vel hujus suspicione, & ob alias deinde causas, quæ censeantur graves, piæ, & justæ. Adèd, ut in petenda dispensatione pro viduis, quando aliæ allegantur causæ (una excepta ob ætatem) necesse non sit exprimere hujusmodi qualitatem, nempe, an Oratrix sit vidua, nec ne? Et hanc esse quotidianam praxim Curix affirmat *De Justis l. 1. cap. 4. n. 114.*

469 Notatio Tertia. Certum est secundò, cum viduis non dispensari ob excessum viginti quatuor annorum tantum, nisi aliquid amplius allegetur, cum leges non curent de viduis: ita ut legatum factum pro filiabus maritandis, intelligatur de his, quæ non habuerunt maritum, non tamen de viduis, quæ ad secundas nuptias transire vellent. *De Justis lib. 3. cap. 8. n. 4.*

470 Hinc, si ob mulieris ætatem, non addita alia causa, petatur dispensatio, tacendo quidem mulierem esse viduam, dispensatio erit subreptitia, cum ob ætatem præcisè non concedatur dispensatio pro viduis. *De Justis lib. 1. cap. 4. n. 114.*

471 Nihilominus, si vidua sit orbata parentibus, vel saltem Patre, adèdque orphana, eoque magis, si plures habeat filios ex alio Matrimonio, tunc ob hanc causam simul cū aliis quamvis minoribus, cum ea dispensari potest. *Sanch. lib. 8. disp. 19. n. 34. Pyrrh. lib. 7. cap. 3. n.*

13. Ratio est: quia valdè confert filiis, vitricis, vel noverca sint eorum consanguinei: sicque, non instar vitrici, vel novercæ se habeant ergà filios; sed tanquam sanguinè juncti.

472 Imò *De Justis lib. 3. cap. 1. n. 118.* aperte insinuat pro dispensando cum viduis sufficere, si vidua sit Patre orbata, & plures habeat filios ex alio Matrimonio, dum ait ibi: *Ideò multoties evenit, ut multe causæ leves, quarum singulae non sufficerent, multiplicatæ juvent, v. g. si Oratrix sit Patre orbata, & habeat plures filios ex alio Matrimonio, quibus valdè conferat habere unum, qui loco Patris naturalis de eis curam habeat.*

473 Et quidem bonum prolis, ejusque educatio, etiã aliis seclulis, videtur causa sufficiens ad dispensandum cum vidua Patre orbata, & filiis gravata ex alio Matrimonio, tum ob rationem proximè factam n. 471. tum maximè, quia hæc dispensatio, si non est in usu, id non tam evenit defectu causæ piæ, & gravis, qualem censeo prædictam, quam defectu viri, qui viduam ducere velit, & in se suscipere tam grave onus alendi filios alienos de suo proprio, ut expressè dicit *De Justis lib. 3. cap. 7. n. 3.*

474 Adde, quòd ultra hujusmodi onus, quod in se suscipit Orator, exponitur à muliere præmitti, cum ea contrahendo, quæ jam priorem virum præmisit: sicut è contrà dicitur de viro, qui viginti sepelierat uxores, & deinde contraxit cum muliere, quæ viginti duos successivè habuerat maritos: talis enim superstes fuit, eumque Populus Romanus coegit in uxoris obitu abstinere à lugubri funere, quinimò lauro coronatum, & palmâ in manibus

nibus tenta, tanquàm victorem, uxoris cadaver ad tumulum associare fecit. Historiam, quæ D. Hieronymo tribuitur, referunt *Pyrrh. lib. 7. cap. 2. n. 80. De Justis lib. 2.*

cap. 9. n. 16.

Petitiones ad Excellentissimos, & Reverendissimos pro viduis confici poterunt modo sequenti, v. g.

EXCELLENTISSIMO, E REVERENDISSIMO SENHOR.

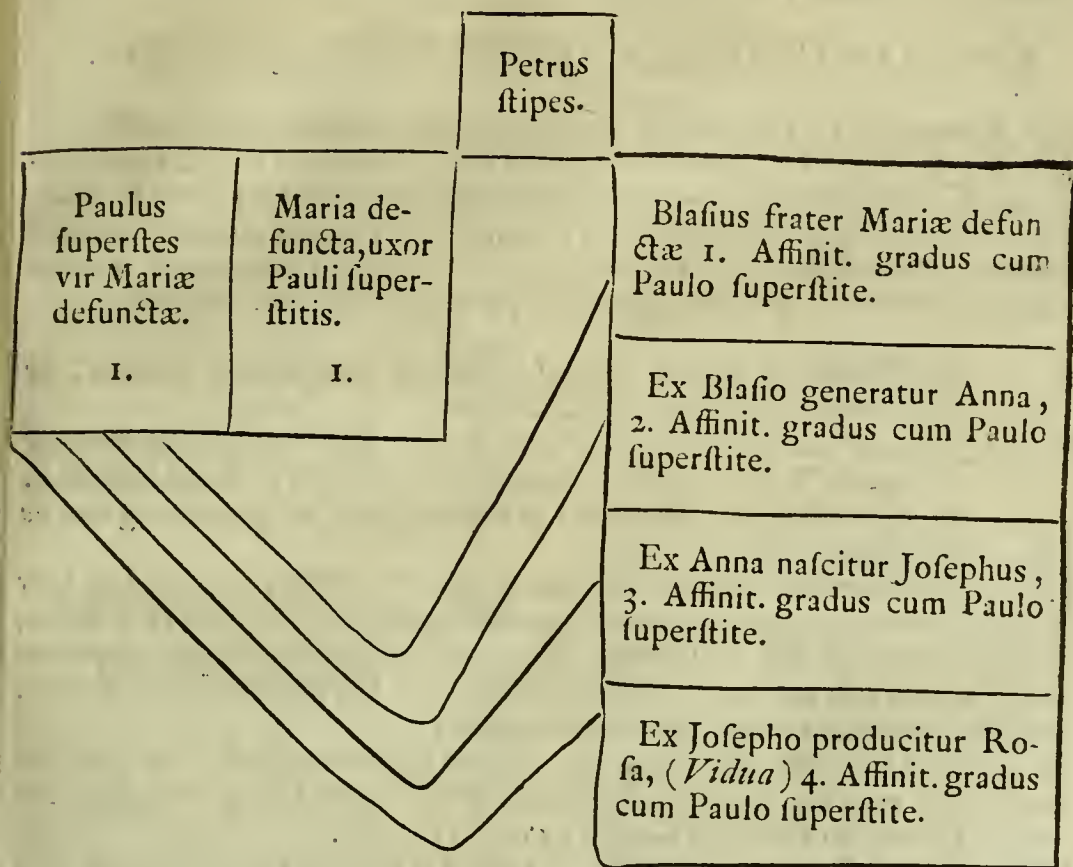
EXpoem a V. Excellencia Reverendissima humildemente por parte dos Oradores Paulo de N. e Roza de N. naturaes de N. e morados em N. deste Bispado, que estando elles contratados entre si para cazar-se na forma do Sagrado Concilio Tridentino, o não podem fazer sem primeiro serem dispensados por V. Excellencia Reverendissima por estarem impedidos no 4. grão de Affinidade por copula licita; porque

- P. *Que Maria de N. foy Irmãa de Braz de N. do qual procedo Anna de N. e de Anna de N. nasceo Joseph de N. e de Joseph de N. he filha Roza de N. Oradora.*
- P. *Que Paulo de N. foy cazado com Maria de N. já defunta, a qual Maria de N. foy Irmãa de Braz de N. Bisavo de Roza de N. Oradora.*
- P. *Que a Oradora se acha Orphãa de Pays, e tão pobre, que não tem com que sustentar os fillos, que lhe ficaraõ do primeiro Matrimonio, vivendo por isso arriscada a usar mal de si, o que Deos não permita.*
- P. *Que o Orador, movido de piedade Christiãa, quer amparar a Oradora, cazando com ella; e como o Orador tem dos bens da fortuna, além de outras industrias, ficaõ juntamente amparados os fillos da Oradora, Orphaos de Pay, e faltos de necessario para a vida humana.*
- P. *Que a Oradora não foy raptada, nem está em poder do Orador, se não em caza della Oradora, ou em N. por tanto*

P. a V. Excellenc. Reverendis. humildemente os Oradores pelas Chagas de Christo seja servido cõpadecer-se, principalmente da Oradora, e de seus fillos, dispensando com ella, feitas primeiro as diligencias costumadas, e imposta penitencia saudavel.

Et orabunt ad Dominum.

Arbor præcedentis quarti Affinitatis gradus.

SECTIO VIII.

De causa pro Neophytis.

475 **N**Otatio Prima. Ad dispensandum cum Neophytis quæcumque causa sufficit, quæ prudentis arbitrio judicetur rationabilis. Inspecito tamen Neophytorum genio, indole, & periculo incontinenti vivendi, quæcumque ratio convenientiæ poterit esse sufficiens causa, ut sine conscientia one dispensatio fiat. *Avendan. tom. I. Thesaur. Indic. tit. 12. cap. 14. n. 394. in fin. §. Tandem sic additur.*

476 Notatio Secunda. Neque ad dispensandum cum Neophytis in causis matrimonialibus requiritur figura judicii, & strepitus forensis, qui servari solet cum non Neophytis, sed potest simpliciter, & de plano absque Tabellione, & scriptura aliqua fieri dispensatio, & absque juramento testium, modo de veritate constet. *Sanch. lib. 10. disp. 19. n. 1.*

477 Et specialiter, quod prædicto modo procedere possunt Religiosi, quibus Indorum cura commissæ est à suis Prælati, docet idem *Sanch. cit. n. 2.* Similiter dicendum

Bb

de

de Religiosis, quibus Æthiopum cura demandata sit à suis Superioribus ob communicationem privilegiorum inter Indos, & Æthiopes.

Formula petitionis pro Neophytis conficiendæ potest esse v. g. modo sequenti, videlicet.

EXCELLENTISSIMO, E REVERENDISSIMO SENHOR.

EXpoemse a V. Excellencia Reverendissima humildemente por parte dos Oradores Braz de N. e Maria de N. nãturaes de N. e moradores em N. deste Bispado, que elles supplicantes contratarão entre si casar-se na fôrma do sagrado Concilio Tridentino, o que não podem fazer sem primeiro serem dispensados em virtude dos Privilegios Indicos por se acharem impedidos no 2.º grao de Affinidade por copula illicita. Porque

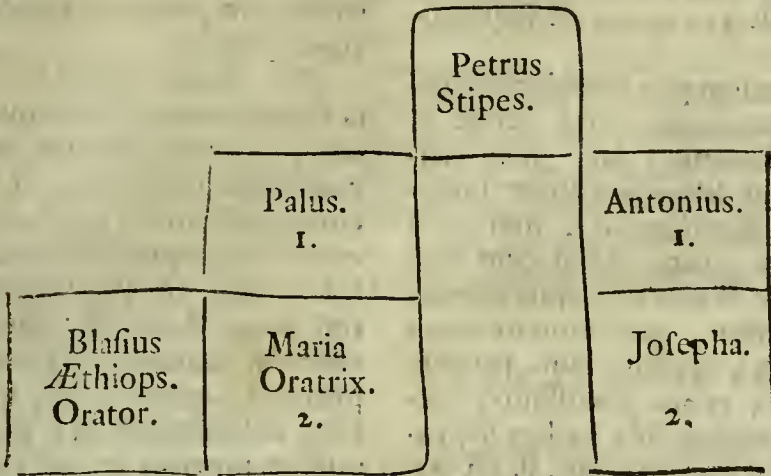
- P. *Que Josefa de N. com a qual o Orador teve copula illicita, he prima irmã de Maria de N. Oradora.*
- P. *Que a Oradora he filha de Paulo de N. e este irmão de Antonio de N. pay de Josefa de N. com quem o Orador teve copula illicita, donde provém aos Oradores o impedimento de segundo grao de Affinidade.*
- P. *Que o Orador he preto de todos os quatro costados (ou que tem tres quartos de gentio de Guiné, ou dous quartos, ou quarto e meyo, ou o que basta de neophyto do gentio de Guiné para ser dispensado em virtude dos Privilegios Indicos.) Do mêmo modo se dirá, quando a Oradora for a privilegiada, v. g.*
- P. *Que a Oradora he preta de todos os quatro costados (ou que tem tres quartos do gentio de Guiné, &c. Porém se o privilegiado for Indio, ou India do Gentio da terra, dirseha.*
- P. *Que o Orador he Indio, (ou India a Oradora) ou que tem tres quartos do Gentio da terra, ou dous quartos, ou quarto e meyo, ou o que basta de Neophyto do Genio da terra para ser dispensado, (ou dispensada) em virtude dos Privilegios Indicos.*
- P. *Que o Orador tem frequentes entradas em casa da Oradora, e outras facilidades com ella, de que já ha escandalo, e suspeita de copula, a qual toda via não houve até agora; mas para evitalla, e para bem, e quietação de suas almas desejaõ os Oradores receber-se em face da Igreja.*
- P. *Que a Oradora não foy raptada, nem está em poder do Orador, senão depositada no Aljube v. g. Por tanto*

P. a V. Excellencia Reverendissima humildemente os Oradores, que para quietação de suas consciencias, e bem de suas almas queira V. Excellencia Reverendissima dispensar com elles, constando ser verdade, o que allegaõ, imposta poenitentia salutari.

Et orabunt ad Dominum.

Arbor

Arbor præcedentis Secundi gradus Affinitatis.

SECTIO IX.

Aliarum causarum compendium.

F Requentiores causas, quæ pro Matrimonii dispensationibus obtinendis in Brasilia allegari solent, huc usque descripsimus; nunc vero aliarum, quæ nunquam, aut rarissime in Brasilia allegantur, compendium faciamus. Sit igitur.

478 Notatio Prima. *De causa ob inimicitias.* Datur hæc causa, quando inter Oratorum parentes, consanguineos, vel affines, graves inimicitie excitantur: quæ tamen aliunde, quam ex causa Matrimonii inter Oratores celebrandi, ortæ sunt, & deinde certa spes est, quod si Oratores Matrimonio copulentur inimicitie hujusmodi omnino componentur.

479 Notatio Secunda. *De causa ob lites.* Datur hæc causa, quando inter contrahentes, vel eorum parentes, aliunde litigatur super rebus magni momenti, si tamen dispensatio fiat, lites hujusmodi penitus tollentur.

480 Notatio Tertia. *De causa ob pacis confirmationem.* Datur hæc causa, quando inter Oratorum parentes, consanguineos, vel affines, graves inimicitie extiterunt, quæ tamen aliunde, quam ex Matrimonio contrahendo, ortæ sunt, & quamvis inter eosdem pax de recenti inita fuerit; nihilominus pro illius maiori confirmatione cupiunt Oratores matrimonialiter copulari.

481 Notatio Quarta. *De causa ob conservationem divitiarum in eadem familia,* nè videlicet causa dotis in extraneam familiam distrahantur facultates, quando eæ amplissimæ sunt, quatenus bono publico non parum convenit familias locupletes, ac integras conservare.

482 Notatio Quinta. *De causa ob conservationem illustriæ familie in eodem sanguine,* quatenus ad pietatem, & bonum publicum conducit illustres familias conservari. De his autem, & aliis causis, quibus consulto supersedeo, si aliquando contingat, ut earum notitia desideretur, videantur *Sanch.*

lib. 8. disp. 19. Pignat. tom. 7. Consult. 22. à n. 19. Pyrrh. Corrad. lib. 7. cap. 2. Vincentius de Justis lib. 3. cap. 4. & sequentibus.

483 Tandem pro completamento totius disputationis nota adhuc 1. quod Episcopus, data iusta causa, tenetur dispensare super impedimenti Matrimonii, tum cum Neophytis, tum etiam cum non Neophytis. Ratio est: quia universaliter Pastor, quo nomine venit Episcopus, tenetur cum proprio dispendio, etiam gravissimo, succurrere omnibus suis ovibus in gravi necessitate constitutis, ut est commune Theologorum cum D. Thom. 22. Quæst. 26. art. 5. ad 3. &

quæst. 185. art. 2. si igitur pro salute animarum, aut bono æquivalenti, necessaria sit dispensatio Matrimonialis, tenetur Episcopus eam concedere.

484 Nota 2. Si verò, data iusta causa, nolit Episcopus dispensare, poterit subditus ad Metropolitanum recurrere, ut ex misericordia dispense, aut saltem faciat, quod Episcopus dispense. Sanch. lib. 3. disp. 10. per totam, præsertim. n. 24. Ratio est: quia quando officium iudicis misericorditer imploratur, quamvis id, quod petitur, debitum non sit; potest nihilominus superior ex officio facere, ut, quod petitur, inferior concedat.

DISPUTATIO SEXTA.

DE SEPTIMA FACULTATE PONTIFICIA,

BRASILIAE EPISCOPIS CONCEDITUR.

SECTIO I.

Quid, & quotuplex sit publica Honestas?

Septima facultas Pontificia. Dispensandi super impedimento publicæ Honestatis, iustis ex sponsalibus proveniente.

486 Notatio Prima. Quid sit publica Honestas? R. Est propinquitatis personarum orta ex sponsalibus, vi cuius ex institutione Ecclesiæ neuter sponzorū valide contrahit cum consanguineis alterius. Dicitur iustitia publicæ honestatis: quia iustum videtur, & publicæ

honestati congruum, ut inter se non copulentur Matrimonio, quos huiusmodi impedimentum afficit. Singulas traditæ definitionis particulas explicat Sanch. lib. 7. de Matrim. disp. 68. n. 1. qui etiam videtur est circa obligationem, quam Sponsalia pariunt. lib. 1. per totum: nos enim potius supponimus contractum Sponsalium in ordine ad ejus dispensationem, quam de eo tractamus.

487 Nihilominus advertendum 1. cum Pyrrh. Corrad. lib. 8. cap. 7. n. 11. Sponsalibus per verba de futuro contrahendis nullam esse formam certam à Tridentino præscriptam.

488 Advertendum 2. Duas esse species sponsalium, quarum altera sit nuda, & simplex; & est illa, quando sponsus simpliciter promittit sponsæ, quod eam ducet in uxorem, & est converso. Cap. *Ad audientiam*, & cap. *Fin.* de Spons. Altera verò sit, quæ sit arrhis intervenientibus, vel pignoribus loco arrharum satis, de quibus est Text. in Leg. in. C. *De Spons.*

489 Notatio Secunda. Non solum ex sponsalibus iustis, sed etiam ex Matrimonio rato, non tamen consummato, oritur publica Honestas. *Sancti. lib. 7. disp. 64. num. 25. Pyrrh. lib. 8. cap. 7. n. 15.* & alii communiter. Ratio est: quia affinitas oritur ex eo, quod vir, & uxor efficiantur una caro per copulam perfectam, & consummatam. *Sancti. cit. num. 8.* hoc autem non reperitur in Matrimonio rato, non tamen consummato, ut patet.

490 Unde jam non subsistit eorum fundamentum, qui tenuerunt ex Matrimonio rato oriri affinitatem; cum jam contrarium se vidisse declaratum per Sacram Congregationem Concilii Tridentini testetur *Pyrrh. cit. num. 20.* Tale igitur impedimentum solum dici potest affinitas initiative, *Pyrrh. n. 15.* quatenus potestas corporum tradita per Matrimonium ratum est initiumactus conjugalis, *Sancti. cit. n. 25.* non tamen dicitur, nec dici debet affinitas perfectè, & consummatè.

491 Notatio Tertia. Etiam ex Matrimonio rato, licet invalido quatenus ex causa, præterquam ex defectu consensus, oritur publica Honestas. *Sancti. lib. 7. disp. 70. n. 5. Ignat. tom. 4. Consult. 15.* Fundamentum est: quia impedimentum publicæ Honestatis, proveniens ex Matrimonio rato, non fuit restrictum

per Tridentinum, sed relictum in vigore antiquo, ut constat ex Motu proptio S. Pii V. quem affert. *Pyrrh. lib. 8. cap. 6. & incipit. Ad Romanum spectat.* sed ante Tridentinum ex Matrimonio rato, quamvis invalido, præterquam ex defectu consensus, surgebat impedimentum publicæ Honestatis, ut colligitur ex cap. *Ad audientiam*, De Spons. & ex cap. *Unde* De Spons. in 6. ergo etiam post Tridentinum surgit idem impedimentum.

SECTIO II.

Ad quotum usque gradum dirimat publica Honestas?

492 **N**Otatio Prima. Impedimentum publicæ Honestatis, ortum ex Sponsalibus validis, (ex invalidis enim nullum oritur impedimentum) primum gradum non excedit. *Trid. Sess. 24. de Reformat. Matrim. cap. 3. ibi; Justitiæ publicæ Honestatis impedimentum, ubi sponsalia quacunque ratione valida non erunt, S. Synodus prorsus tollit; ubi autem valida fuerint, primum gradum non excedant.* Quare invalidè contrahet Sponsus cum Matre, Sorore, vel Filia Sponsæ suæ, & similiter invalidè contrahet Sponsa cum Patre, Fratre, aut Filio Sponsi sui: quia nimirum hæ personæ attinguntur in primo gradu: at verò cum omnibus aliis personis, quæ ultra primum gradum attinguntur, validè contrahet uterque Sponsus.

493 Notatio Secunda. Honestas ex Sponsalibus orta etiam comprehendit consanguineos illegitimos alterius Sponsi. *Sancti. lib. 7. disp. 68. num. 4.* Ratio est: quia in con-

contrahendis Matrimoniis jus naturale, & pudor inspicienda sunt, L. *Adoptivis §. Servilis ff. de Ritu nupt.* Undè cum illegitimi verè sint consanguinei, quamvis naturales, ut vulgo dicitur, eadem honestas naturalis versatur in abstinendo à Matrimonio cum consanguineis Sponsi legitimis, ac illegitimis.

494 Notatio Tertia. Impedimentum honestatis ortum ex Matrimonio rato ad quartum usque gradum extenditur. *Sanch. lib. 7. disp. 70. num. 16.* Et sanè ita declaravit S. Pius V. in Motu proprio *Ad Romanum spectat*: ibi enim declarat Pontifex hoc impedimentum durare in omnibus gradibus, in quibus antea dirimebat Matrimonium: & cum ante Tridentinum impedimentum Honestatis ortum ex Matrimonio rato dirimeret usq; ad quartum gradum, *Sanch. disp. 68. n. 6.* inde concluditur, quod etiam post Trident. dirimat usque ad quartum gradum.

SECTIO III.

Ex quibus sponsalibus oriatur publica Honestas?

495 **N**otatio Prima. An publica Honestas ex validis sponsalibus orta etiam perseveret, si talia sponsalia mutuo utriusque sponsi consensu dissolvantur? *Sanch. lib. 7. disp. 68. num. 21.* & alii, quos citat. non tamen sequitur. *De Justit. lib. 2. cap. 8. n. 51.* partem affirmativam mordicus tuentur. Ratio hujus sententiæ est: quia sponsi, valida sponsalia contrahendo, impedimentum quidem contraxerunt: at non est in eorum potestate illud dissolvere, quamvis mutuo consensu utriusque dissolvantur; cum hujusmodi impedimentum ita perpetuum

sit, ut nec alterius morte dissolvatur.

496 *Contra De Justit. citat. n. 52. Sà, verb. sponsalia,* & alii contanter asserunt ex sponsalibus mutuo consensu dissolutis nullum remanere impedimentum. Sic *Gutierrez de Matrim. cap. 103. num. 11. §. Quinto.* Similiter *Pontius de Matrim. lib. 7. cap. 36. num. 9 Dian. part. 3. tract. 4. resolut. 222 Donatus Antonius de Marinis Resolut. quotid. lib. 1. cap. 267. num. 15. Castro Pal. tom. 5. disp. 4 punct. 10. num. 9* ubi refert decis. Sacræ Congregationis. *Barbos. de potest. Episcop. allegat. 51. num. 118. Rota apud Gregor. XV. decis. 376. à num. 4.* Imò quod ex sententia Sacræ Congregationis Concilii, hujusmodi sponsalia reputentur invalida, & sic comprehendantur in dispositione Concilii sess. 24. de Reform. *Matrim. cap. 3.* testatur idem *Gutierrez de matrim. cap. 109. n. 11.* & sic fuisse ab eadem Sacra Congregatione decisum, refert *Pyrrh. in praxi dispensat. Apostolic. lib. 8. cap. 7. num. 13. & Donat. Anton. de Marinis loc. cit.*

497 Ratio hujus sententiæ est. quia causa præcipua, ob quam Concilium hoc impedimentum statuit, fuit ob gravem injuriam, quæ sponsæ, vel sponso repudiatis inferebatur, & ad tollendâ scandala, quæ inde oriri poterant. Unde si in dissolutione sponsalium adsit mutuosponsorum consensus, cessant omnia prædicta: imò præsumi debet, quod hujusmodi sponsalium dissolutio idè communi consensu facta sit, quia inter sponsos dissensiones, & rixæ ortæ sint; & proinde scandala futura, & maiores dissensiones timeantur, quæ nè sequantur, Ecclesia semper invigilat, nec debet permittere,

mittere, ut inviti ad Matrimonium cogantur, cap. *Præterea*, secundò de Sponsal; quia Matrimonia coacta infelices exitus habere solent. cap. *Requisivit* De Spons. cap. 1.

498 Hæc sententia olim fuit probabilis; modò tamen pro certo tenendum est impedimentum Publicæ honestatis oriri ex Sponsalibus mutuo consensu dissolutis ex Declaratione authentica Sacræ Congreg. Cœcilii de mandato Alexandri VII. die 6. Julii anno 1658. & ab eodem Alexandro approbata die 10. ejusdem mensis. *Ità Lacroix lib. 6. p. 3. n. 683.* citans ibi *Pignat. Sperell; & Gobat*. Idem docet *Tamburinus lib. 8. tract. 1. cap. 11. §. 2 n. 7.*

499 Notatio Secunda. Per posteriora Sponsalia inita cum quacunque persona consanguinea prioris Sponsi, aut Sponsæ, non oritur impedimentum Publicæ honestatis dirimens priora Sponsalia, ex cap. *Unic. De Spons. in 6. ibi: Ex Sponsalibus puris, & certis, dummodò non sint nulla ex defectu consensûs, oritur efficax ad dirimendum sequentia Sponsalia, vel matrimonia non autem ad præcedentia dissolvendum impedimentum iustitiæ publicæ honestatis.* Ubi Gloss. v. *derogatur* rationem reddit: quia scilicet posteriora Sponsalia prorsus irrita sūt ratione Publicæ honestatis ex prioribus inductæ; ergò ex posterioribus non confurgit Honestas prioribus derogans *Sanch. lib. 7. disp. 68. n. 23.*

500 Notatio Tertia. Si post Sponsalia cum Berta contrahat Titius Matrimonium ratum cum Matre, vel sorore Bertæ, adhuc tenetur Titius fidem Sponsalium præstare, ineundo Matrimonium cum Berta. Ratio est: quia Matrimonium ratum, ut potè posterius, & irritum ex impedimento Honestatis

antecedentis non inducit novum impedimentum Honestatis derogans prioribus Sponsalibus, ut constat ex num. præcedenti: ergò adhuc cum Berta validum erit Matrimonium Titii, non autem cum Bertæ Matre, vel Sorore.

501 Notatio Quarta. An si Titius cum Matre, vel Sorore Bertæ consummasset, adhuc posset Matrimonium validè inire cum Berta, cum qua prius inierat Sponsalia? R. quod cum neutra. Non cum Berta, ob impedimentum affinitatis confurgens ex copula cum Matre, vel Sorore Bertæ. Non cum Matre, vel Sorore Bertæ propter impedimentum Honestatis ex Sponsalibus validè contractis cum Berta *Sanch. proximè citat. n. 499.*

502 Notatio Quinta. Ex Sponsalibus tempore infidelitatis contractis non confurgit Publica honestas, ità ut post baptismum nequeat ille, qui fuerat infidelis, ducere consanguineam Sponsæ infidelis intrà gradus prohibitos. *De Justis* supra citat. n. 55. Ratio est: quia Publica honestas solo jure Ecclesiastico inducta est: infidelis verò ante baptismum juri Ecclesiastico non subjacet: ergò nec post baptismum quo ad hoc, ac proinde infideles non comprehendit impedimentum Publicæ honestatis.

503 Si qua hic deerunt (deerunt autem plurima,) adi *Sanch. lib. 7. disp. 67. 68. 70.* per totas: Undè pauca hæc selegimus, tãquàm quid à fine nostro extraneum; cū instituti nostri non sit disputare, multòque minùs resolvere, quando, & quomodo contrahatur Publica honestas? Sed solum supposità ejus contractione, ad potestatem super ea dispensandi pergere, & in tali potestate exponenda inmorari.

504 Nihilominus, quia vel in ipsa Romana Curia, occasione petendæ dispensationis super hujusmodi impedimento, dubitari solet de validitate, aut invaliditate Sponsalium, ut nota *Pyrreb. lib. 8. c. 7. n. 9.* idcirco non abs re visum fuit ex eodem *Pyrreb.* hic subnectere, quot modis ipsa Sponsalia dicantur invalida, ita ut nullo modo necessaria sit dispensatio. Sunt ergo invalida:

1 Quando quis Sponsalia contrahit ante aetatem ad illa requisitam.

2 Quando quis emisit votum solemne continentia.

3 Quando sub conditione contrahuntur ante illam subsecutam, dummodò conditio non sit impossibilis, aut turpis.

4 Quando contrahuntur cum persona incerta.

5 Quando deficeret consensus alterius.

6 Si Matrimonium esset contractum sub conditione.

7 Non solum in Sponsalibus nullis, sed etiam in Matrimonio nullo, nullum est impedimentum *Pyrrebus* loquitur ex propria sententia, sed nos supra num. 491. docuimus contrariam.

8 Quando contrahuntur à parentibus nomine filiorum, sive legitimæ ætatis sint, sive non, nisi expressè, vel tacitè consentiant: vel nisi sint præsentibus, & non contradicant; vel absentes, & postquam eis innotuerit, consenserint.

9 Ex Sponsalibus, & Matrimonio clandestinè contractis, nullum oritur impedimentum.

SECTIO IV.

De potestate dispensandi super impedimento Publicæ Honestatis.

505 **N**otatio Prima. Possunt Brasilæ Episcopi dispensare super impedimento Publicæ Honestatis justis ex Sponsalibus proveniente. Constat ex facultate Pontificia.

506 Notatio Secunda. At verò in impedimento Publicæ honestatis, ex Matrimonio rato proveniente, dispensare nequeunt Brasilæ Episcopi. Ratio est: quia in facultate Pontificia nulla visitur particula, unde colligatur concessa hujusmodi facultas: imò potius restrictio facta ad impedimentum Publicæ honestatis ex Sponsalibus, est quodammodo exclusio concessionis ad dispensandum super impedimento Publicæ honestatis ex Matrimonio rato.

507 Confirmatur: quia ad dispensandum super impedimento Honestatis, quod ex Matrimonio rato confargit, eadem fermè requiruntur causæ, quæ allegari solent super quocumque impedimento consanguinitatis, vel affinitatis in primo, & secundo gradu *Pyrreb. lib. 8. cap. 7. n. 21.* At Brasilæ Episcopis non conceditur facultas dispensandi super impedimento consanguinitatis, vel affinitatis in primo, & secundo gradu, nisi cum Neophytis, eo quidem modo, quo diximus suo loco.

508 Notatio Tertia. An saltem possint Brasilæ Episcopi dispensare super impedimento Publicæ honestatis, quod ex Matrimonio rato provenit inter Neophytos? R. cum, distinctione, & Dico 1. Brasilæ Episcopi, se solis, & quantum ex vi suo-

tuorum privilegiorum præcise, dispensare nequeunt super impedimēto Publicæ honestatis ex Matrimonio rato, ne quidem inter Neophytos. Ratio est proximè data n. præcedenti.

509 Dico 2. Ex privilegio tamen Societati concessio ad dispensandum cū Neophytis super impedimentis Matrimonii, possunt Brasiliæ Episcopi unà cum Societatis Presbyteris ad id deputatis dispensare super impedimento Publicæ honestatis, quod ex Matrimonio rato pullulat inter Neophytos. Fundamentum est 1. quia in privilegio Societati concessio solum excluditur primus gradus consanguinitatis, & affinitatis, ut vidimus supra n. 203. & rursus n. 252. atqui impedimentum Publicæ honestatis pullulans ex Matrimonio rato, non tamen consummato, neque est primus gradus consanguinitatis, neque affinitatis. Non consanguinitatis, ut patet.

510 Deinde non affinitatis, ut tenet *Sanch. lib. 7. disp. 64. n. 1. Pyrrh. lib. 8. cap. 7. n. 20. §. Licet autem.* Ubi notat *Pyrrh.* quod quamvis ipsa Dataria dicat, id esse impedimentum affinitatis, non tamen ita illud appellat, quia tale sit, sed potius ad retrahendos Oratores, omnesque alios à petitione similium dispensationum; cum perinde sit, ac si esset impedimentum primi, vel secundi gradus affinitatis quoad dispensationes super eo impetrandas: ergo.

511 Fundamentum est 2. quia in tali privilegio Societati concessio datur facultas dispensandi etiam in quacumpue alià conjunctione, quam Neophyti habeant inter se, vel quà se attingant, quæ alioquin obstaret Matrimonio, ibi: *Vel alias*

conjunctis, seu se attinentibus: at verò ultra consanguinitatis, & affinitatis, non apparet alia *conjunctio*, seu *attinentia* obstans Matrimonio, nisi cognatio spiritualis, & Publica honestas, sive ex Sponsalibus, sive ex Matrimonio rato pullulans; ergo in his possunt Brasiliæ Episcopi dispensare cum Neophytis modo dicto.

512 Accedit, quod jam de hoc habetur expressa declaratio Clementis XI. in Bulla, data 29. Aprilis 1701. quæ incipit. *Aliàs pro parte.* Consultus enim Pontifex, quomodo intelligerentur verba illa: *In quacumque, vel quibusvis, non tamen in primo consanguinitatis, & affinitatis gradibus, seu aliàs conjunctis, vel se attinentibus.* Definivit, ac declaravit solum excludi primum gradum consanguinitatis, & affinitatis; & posse Nostros, adèoque cum Nostreis Episcopos dispensare in impedimento cognationis spiritualis, & in omnibus aliis impedimentis. Compend. Indic. verb. *Matrim. §. 2.*

513 Colliges 1. Quod quando petitur dispensatio super impedimēto affinitatis ex copulā licita provenientis, non est necesse exprimere impedimentum Publicæ honestatis. *Pyrrh. cit. n. 24.* Ratio est: quia declarando Orator, velle se contrahere cum eà, quæ fuit uxor sui consanguinei intra quartum gradum v. g. sufficienter declarat impedimentū Publicæ honestatis, quatenus si illa fuit uxor, fuit etiam Sponsa.

514 Colliges 2. Non idem esse, si affinitas proveniat ex copulā illicita: tunc enim quamvis declaratur impedimentum hujusmodi affinitatis, non consequenter declaratur, nec implicite impedimentum Publicæ honestatis, si quod

erat; ac propterea debet in talicasu fieri de illo expressa mentio. *Sanch. cit. lib. 8. disp. 24. n. 36.*

515 Colliges 3. Possunt tamen evenire casus, in quibus affinitas ex copulâ licitâ, & Publica honestas simul concurrant, & simul ex primi debeant. v. g. vult Titius impetrare dispensationem, ut Bertam ducat, sibi in tertio gradu affinem: antea verò cum ejusdem Bertæ consanguineâ in primo gradu Sponsalia per verba de futuro contraxerat,

ipsaque consanguinea in nullo penitus attentata remanens decessit: in hoc casu exprimendum est utrumque impedimentum affinitatis, & Publicæ honestatis. Ratio est: quia in hoc casu in impedimento affinitatis non includitur impedimentum Publicæ honestatis, nec per expressionem solius affinitatis intelligitur, vel implicite impedimentum Publicæ honestatis: unde necessaria est utriusque expressio. *Pyrrh. cit. §. Nec tamen.*

DISPUTATIO SEPTIMA.

DE OCTAVA FACULTATE PONTIFICIA,
QUÆ

BRASILIAE EPISCOPIS CONCEDITUR.

SECTIO I.

Quid, & quotuplex sit impedimentum Criminis?

516 **O**ctava Facultas Pontificia: *Dispensandi super impedimento Criminis, neutro tamen conjugum machinante, & restituendi jus petendi debitum amissum.*

517 Notatio Prima. Quid sit Crimen? R. Crimen est id, ex quo oritur impedimentum dirimens Matrimonium, vel propter mortem, quam alter conjugum alteri machinatur cum intentione Matrimonii, vel propter adulterium cum contractu, vel promissione Matrimonii, vel propter raptum foeminae cum violentiâ abductæ, Matrimonii ineundi causa.

518 Notatio Secunda. Quotuplex sit Crimen? R. Triplex esse. Pri-

mum est Homicidium conjugis ab altero conjugē, & alio tertio, sive physice v. g. gladio, vel veneno, sive moraliter, ut imperio perfectum; eo nimirum consilio, ut postea inter se Matrimonium contrahant. *Sanch. lib. 7. disp. 78. num. 13.*

519 Secundum est adulterium, quando nimirum duo carnaliter se cognoscunt, vivente alterius conjugē, & vel Matrimonium ineunt de præsentī, vel saltem dant fidem de ineundo post mortem conjugis. *Sanch. lib. 7. disp. 79. n. 43.*

520 Tertium est raptus, per quem persona cum violentiâ abducitur, Matrimonii ineundi causa. Quod quidem impedimentum durat ex Tridentino, quandiu rapta est in potestate raptoris: unde libertati restitutam ducere potest. *Sanch. lib. 7. disp. 13. n. 4.* Et hæc interim de raptu; de illo enim iterum

rùm redibit sermo disput. 9.

SECTIO II.

Quomodo contrahatur impedimentum Criminis?

521 **N**otatio Prima. An impedimentum Criminis incurratur, si vir occidat uxorem, si uxor virum, ad contrahendum cum adulterante? R. affirmative cum *Sanch. lib. 7. disp. 78. n. 8.* Ratio est: quia in Canon. *Siquis 31. quest. 1.* dicitur: *Sive vir, aut mulier virum, qui mortuus fuerat, occidisse notetur*: ergò utrovis modo incurritur hoc impedimentum.

522 Notatio Secunda. An si uxor virum occidat sine intentione ineundi Matrimonium, & postea viricidium ratum habeat, incurrat impedimentum Criminis? R. negativè. *Sanch. lib. 7. disp. 78. n. 6.* Ratio est: quia ratihabitio viricidii patrati non est illius causa. Neque obstat *Regula 10. De Regul. jur. in 6.* quòd ratihabitio mandato æquiparetur: talis enim regula intelligitur, vel quando effectus pendet à ratihabitione, vel quando jus ita disponit, quod in nostro casu non militat.

523 Notatio Tertia. An si infidelis de consilio fidelis crimen machinationis committat, possit, suscepto baptismo, contrahere cum tali fidele? R. negativè *Sanch. lib. 7. disp. 78. n. 4.* Ratio est: quia in tali casu ad homicidium concurrit fidelis: manet igitur inhabilis ad tale Matrimonium per cap. 1. De convers. infidelium: secus, si infidelis homicidium perpetraret absque fidelis consilio, ejusque concursu.

524 Notatio Quarta. An si duo

infideles homicidium, vel adulterium committant cum promissione ineundi Matrimonii, possint, suscepto baptismo, contrahere inter se? R. affirmative. *Sanch. lib. 7. disp. 78. n. 2.* Ratio est: quia impedimentum Criminis solo jure Ecclesiastico, cui infideles non subjacent ante baptismum, introductum est: ergò illos non comprehendit, etiam post baptismum susceptum.

525 Notatio Quinta. An quando machinatio mortis non intervenit, sed solum adulterium cum Matrimonio de præsenti, vivente priori conjugè, vel cū spe, & promissione Matrimonii de futuro, incurratur impedimentum criminis, si promissio Matrimonii antecedit, si subsequatur post adulterium? R. affirmative. *Sanch. lib. 7. disp. 79. n. 3.* Ratio est: quia in utroque casu datur causa parandi insidias conjugì, eique necem inferendi.

526 Tandem, nè diutius immoremur in his, aut similibus, quæ institutum nostrum excurrunt, ac de quibus cōsulendus omninò *Säch. lib. 7. disp. 28. & disp. 29.* per totas; accipe summam, quæ requiruntur. ut impedimentum criminis contrahatur.

527 Requiritur enim primò, ut adsit machinatio mortis alterius conjugis, si ab altero conjugè, si ab adultero facta cū effectu, id est morte secuta.

528 Requiritur secundò; ut ea machinatio fiat cum animo ineundi Matrimonium determinatè inter cōjugem superstitem, & adulterum, cum quo simul machinatus est.

529 Requiritur tertio, quando, ut adsit adulterium, unus tantum machinatus est: si verò desit adulterium, ut uterque sit machinatus.

530 Requiritur quartò; ut adulterium sit utrique contrahenti notum.

531 Requiritur quintò; ut promissio Matrimonii sit externa, quamvis sit ficta, fictione non apparente exterius.

532 Requiritur sextò, ut promissio ab altero acceptata sit, quamvis non repromittat.

533 Requiritur septimò, ut priùs Matrimonium sit verum, quavis non fuerit consummatum, sitque dissolutum quo ad torum per divortium. Ità quo ad omnia. *Säch. lib. 7. disp. 78. n. 23. & disp. 29. n. 43.*

SECTIO III.

De potestate dispensandi super impedimento Criminis.

534 **N**otatio Prima. An possint Basilicæ Episcopi dispensare super impedimento Criminis quocumque modo commissi, dummodò non intervenerit machinatio mortis? *R.* affirmative. Ratio est: quia exceptio firmat regulam in contrarium, ut constat ex Reg. 50. De Reg. jur. in 6. facultas Pontificia solummodò excipit casu, quo interveniat machinatio mortis: ergò ad omnes alios casus se extendit.

535 Notatio Secunda. An etiam possint dispensare cum eo; qui, vivente uxore, Matrimonium cum alia, quæ prioris Matrimonii conficia erat, de facto contraxit, & consummavit; mortuaque prima uxore (neutro tamen in ejus mortem machinante,) petit dispensari, ut in secundo dicto Matrimonio remanere, seu illud de novo, secreto tamen ad evitanda scandala, contrahere valeat? *R.* affirmative. Ratio est eadem,

nempè; quia in Indulto Apostolico conceditur potestas dispensandi super impedimento Criminis, dummodò mors machinata non fuerit cum effectu: in proposito autem casu talis machinatio non fuit, ut supponitur.

Quia tamen antequam secundum istud Matrimonium contrahatur, contrahentes ipsi à quibusvis sententiis, censuris, & pœnis Ecclesiasticis, quas propter prædicta quomodolibet incurrerunt, absolviendi sunt, ideò.

536 Advertè 1. à prædictis omnibus censuris, & pœnis Ecclesiasticis posse Basilicæ Episcopos absolvere. Ratio est 1: quia concedens aliquam gratiam, etiam concedit omnia requisita ad illam; alioquin frustranea esset talis gratiæ concessio, imò & nugatoria, cum ad effectum reduci non posset: sed Basilicæ Episcopis conceditur facultas dispensandi super impedimento Criminis: ergò illis etiam conceditur facultas ad omnia requisita pro tali dispensatione faciendâ. Ratio est 2: quia in facult. catalog. n. 15. Basilicæ Episcopis conceditur hujusmodi facultas absolvendi.

537 Advertè 2. in prædicto casu dandam esse absolutionem, facta priùs abjuratone de vehementi hæresis Suspicionem, & imposita oratoribus pœnitentiâ salutarî, de cujus taxatione videndus *Pyrrh. lib. 8. cap. 9. à n. 9.* dummodò oratores non sint præventi indiciis in Tribunali S. Inquisitionis; si enim tales sint, tunc Tribunali S. Inquisitionis se præsentabunt; *Pyrrh. cit. n. 17. §. At ubi oratores.*

538 Notatio Tertia. An possint Basilicæ Episcopi dispensare super impedimento Criminis quocumque modo commissi, quamvis interve-

tervenerit machinatio mortis, sed tamen sine effectu? R. affirmative. Ratio est: quia ut in impedimento Criminis nequeant Episcopi dispensare, debet machinatio mortis esse cum effectu; id est, morte secuta: ergo quamvis interveniat machinatio mortis veneno, vel alio quovis instrumento, si tamen non sequatur mors, possunt Episcopi dispensare.

539 Quinimò quando machinatio effectum suum non sortitur, nec ex illa sequitur mors, nullum incurritur impedimentum Criminis ex machinatione, adeoque in eo eventu necessaria non est dispensatio. Quare ut contrahatur impedimentum Criminis ex machinatione, non solum debet esse tentata, sed ulterius requiritur, quod sit perfecta, & consummata mors conjugis, opere, mandato, vel consilio. *Sanch. lib. 7. disp. 78. n. 7.*

540 Notatio Quarta. An possint Brasiliæ Episcopi dispensare super impedimento Criminis, quando intervenit machinatio mortis cum effectu? R. negativè. Constat ex Indulto Apostolico, in quo conceditur facultas amplissima dispensandi, neutro tamen conjugum machinante, adde, cum effectu.

541 Ubi nota cum *Pyrrh. lib. 8. cap. 9. n. 6.* quod quando uterque, vel alter etiam Oratorum, in morte conjugis machinatus est cum effectu, talis facultas dispensandi pro foro externo nec Nuntiis Apostolicis, nec ipsis etiam Legatis à Latere concedit soleat: & n. 8. addit, quod numquam visum fuerit taliter dispensari per Datariam, quæ ad unguem servat dispositionem textus, in cap. *Siquis marito* 31. *quæst. 1.* ubi habetur: *Quod si forte vir, aut mulier virum, qui*

mortuus fuerat, occidisse notetur ... sine ullà spe conjugii remaneant perpetuò cum penitentia.

542 Notatio Quinta. His non obstantibus, finge tibi, quod Episcopum adeant Titius, & Berta, qui de communi consilio in matrimonium Bertæ machinati sunt cum effectu, & deinde Matrimonium cum mala fide contraxerunt. Post tamen aliquot annos in se reversi, & de salute animarum suarum tractantes Episcopum adeunt, & dispensationem petunt, asserentes impedimentum esse omnino occultum, se tamen separari non posse sine infamiae periculo, scandalo, & homicidii commissi præsumptione, sine separatione tamen dari periculum incontinentiæ, cum in eadem domo vivant, nec per breve tempus abesse possint? Quid, inquam, in hoc casu? Poteruntne Episcopi dispensare super impedimento Criminis ex tali machinatione cum effectu?

543 R. Cum distinctione, & dico primò. Ex facultate Pontificia, quæ Brasiliæ Episcopis conceditur, nequeunt ipsi dispensare in tali casu. Ratio est: quia uterque conjux de communi consilio machinati sunt in mortem conjugis: hic verò casus excipitur, ubi: *neutro tamen conjugum machinante.*

544 Dico 2. Ex jure autem communi possunt Episcopi dispensare in eo casu; vide, quæ diximus hoc eod. *lib. 2. à n. 95.* ubi quæestionem ex professo tractavimus, & partem affirmativam secuti sumus cum *P. Nogueira, lib. 1. quæst. singul. quæst. 35.* per totam.

S E C T I O IV.

*De potestate dispensandi cum
Neophytis super impedimen-
to criminis.*

545 **N**Otatio Prima. Quid, si fuerint Neophyti, qui modo supradicto n. 512. machinati sunt, & in facie Ecclesiæ contraxerunt? Estne aliquod privilegium speciale, vi cuius cum talibus Neophytis dispensandum sit in tali crimine? Aut potius recurrendum ad jus commune, & præsumptum Episcoporum in casu urgentissimæ necessitatis? R. Extare speciale privilegium Societati concessum, quo Excellentissimi DD. Episcopi gaudent modo supradicto à num. 203. Privilegium Societati concessum apud Compend. Indic. verb. *Matrimonium* §. 4. habeat sic.

546 *Possunt nostri, à Præposito Generali deputandi in præfatis regionibus, & locis, in quibus similiter fideles cum infidelibus vivunt, & non adsunt Ordinarii, qui huiusmodi potestatem habeant, vel distant ultra duas dietas, cum Neophytis, aliisque ad fidem reductis, ex rationabili causâ, & legitima super voto castitatis, (non tamen solemni) & super Matrimonio de facto, & in facie Ecclesiæ, sive scienter, sive ignoranter contracto, & quovis occulto impedimento, præter primi gradus, propter quod tale Matrimonium in conscientia esset invalidum, & contrahentes sine scandalo separari non possent, dispensare, gratis tamen, & in foro conscientie. Concessit ad decennium Gregor. XIII. 4. Novembris 1579. Confirmarunt Successores, innovavit, & exten-*

dit usque ad annum. 1750. Benedictus XIII. in Bulla, Animarum salutis.

547 Observa primò; prædictum privilegium esse amplissimum, & extendi ad omne cuiuscumque generis impedimentum, præter primum consanguinitatis, & affinitatis gradum. Unde colligitur posse Societatis Presbyteros dispensare cum Neophytis super impedimento Criminis, etiam morte secuta ex machinatione, neque enim hoc impedimentum excluditur, imò dispensandum venit sub clausula illa generali privilegii: *Quovis occulto impedimento, præter primi gradus.*

548 Observa secundò, ex eodem privilegio posse Societatis Presbyteros, se solis, dispensare cum Neophytis in præfato impedimento Criminis, ubi non adsit Ordinarius, qui similem facultatem habeat, vel si habeat, distet ultra duas dietas: ipse verò Ordinarius, ubi adsunt Societatis Presbyteri idem potest unà cum illis, modo supradicto à n. 203. His diligenter observatis,

549 Ad casum propositum n. 545. R. posse Episcopos dispensare; sed de Presbyterorum Societatis ad id deputatorum, tanquam adiutorum, & assessorum suorum, ubi eorum copia haberi potest, consilio. Fundamentum est: quia in casu proposito possunt Societatis Presbyteri dispensare, se solis, si non adsit Ordinarius, qui similem facultatem habeat: sed Ordinarius communicat in privilegiis Societatis in ordine ad dispensandum cum Neophytis, quoties Ordinarius ad id non habet facultatem specialem, ut in præfati casu non habet: ergò in præfati casu potest Ordinarius dispensare unà cū Societatis Presbyteris. Maior constat ex adducto privilegio, ubi datur fa-

facultas dispensandi, *in quovis occulto impedimento præter primi gradus*: impedimentum verò Criminis etiam morte secuta ex machinatione, non est impedimentum primi gradus.

550 Notatio Secunda. An sicut Societatis Presbyteri possunt dispensare cum Neophytis super impedimento Criminis ex machinatione quo ad matrimonium jam contractum: ita etiam possint in ordine ad Matrimonium primò contrahendum? R. negativè. Ratio est: quia in ordine ad Matrimonium primò contrahendum nihil possunt Societatis Presbyteri circa Matrimonii impedimenta, quæ non explicantur per gradus, vel conjunctiones, uti non explicantur impedimentum Criminis Raptus, &c. cum nullibi appareat privilegium talia impedimenta comprehendens, nisi præfatum, quod tamen solum est in ordine ad Matrimonia jam contracta: ergo in ordine ad Matrimonium primò contrahendum etiam inter Neophytos, quantum ex machinationis Crimine, nihil possunt Societatis Presbyteri.

551 Notatio Tertia. An semel dispensatus in Crimine machinationis veræ, si postea incidat in aliud Crimen machinationis veræ, & petat secundam dispensationem, valeat hæc secunda dispensatio, nisi fiat mentio prioris. R. negativè cū *Dian. coordinat. tom. 3. tract. 2. de dispensat. resol. 148.* Ratio est: quia non censetur dispensans bis velle remittere idem genus peccati, juxta Leg. 3. C. De Episcopali audientia, ibi: *Remissionem veniæ crimina, nisi semel commissâ non habeant.*

552 Notatio Quarta. An saltē dispensatus in Crimine machinationis veræ, si fortè incidat in aliud

genus criminis, ut, v. g. est fides data cum adulterio, & petat secundò dispensationem, valeat hæc secunda dispensatio, nisi fiat mentio prioris. R. affirmativè. Ratio est: quia in hoc casu peccata sunt diversa, & unius remissio non obstat remissioni alterius. Ità cum aliis, quos sequitur. *Dian. cit.*

553 Notatio Quinta. An quando prior dispensatio fuit nulla, & petitur secunda, valeat hæc secunda dispensatio, nisi fiat mentio prioris; sive prior illa fuerit concessa cum limitatione, & secunda minimè, sive utraque fuerit concessa absolutè. R. affirmativè. Ratio est primò: quia ex nullo jure constat, quòd debeat fieri mentio talis dispensationis nullius. Secundò: quia id non requiritur ex natura rei, nā cum prior dispensatio fuerit nulla, perinde se habet, ac si nunquam fuisset concessa: ergo illam tacere in petitione dispensationis secundæ, non potest obesse secundæ dispensationi concedendæ. *Dian. citat.*

SECTIO V.

*Quid sit, & in quo fundetur
jus petendi debitum conjugale?*

554 **N**otatio Prima. Quid sit Jus petendi debitum conjugale? R. Jus petendi debitum conjugale, sicut; & obligatio reddendi, est proprietas quædam, seu passio, quæ ex natura matrimonii necessario resultat. *Sanch. lib. 9. disp. 2. n. 8.*

555 Hinc potest amitti, & abesse tale jus, perseverante Matrimonio, ut contingit, quando vir cum consanguinea uxoris suæ, aut uxor cum consanguineo marito sui, copu-

copulam habeat intrà gradus prohibitos : vel etiam quando alter conjugum de communi consensu Religionem ingreditur. *Sanch. lib. 2. disp. 1. n. 6.*

556 Notatio Secunda. In quo fundetur Jus petendi debitum conjugale ? R. Jus petendi debitum conjugale fundatur in mutua corporum traditione , per quam corpus viri fit uxoris , & è contrà , juxta Apostolum 1. *Corinh. cap. 7. ibi: Mulier sui corporis potestatem non habet , sed vir : similiter autem , & vir sui corporis potestatem non habet , sed mulier.*

SECTIO VI.

Quando amittatur Jus petendi debitum conjugale ?

557 **N**otatio Prima. Quotupliciter amittatur jus petendi debitum conjugale ? R. Jus petendi debitum conjugale amittitur primò , quando ad matrimonium præcessit votum castitatis , aut Religionis.

558 Amittitur Secundò , quando conjux post Matrimonium de alterius licentia , vel uterque de mutuo consensu vovent castitatem , vel absque voto pactum ineunt de non petendo.

559 Amittitur tertio , quando resultat cognatio spiritualis , eo quòd alter conjugum , vel alteruter fiunt Patrini communis filii in Baptismo , vel Confirmatione.

560 Amittitur quartò , quando vir cum consanguinea uxoris suæ , vel uxor cum consanguineo mariti sui , copulam habent intrà primum , & secundum gradum , & non ultrà.

561 In his , & aliis casibus , de quibus *Sanch. lib. 9. à disp. 26.*

privantur conjugati jure petendi , & peccant mortaliter , si absque dispensatione tùm petant : quamvis non semper , nec in omnibus his casibus absolvantur ab obligatione reddendi , imò aliquando reddere teneantur. Et licèt juxta methodum , quàm sequimur , hæc potius supponi debeant , quàm ex professo tractari , ut jam sæpè monuimus ; tamen , quia non semper incurritur hæc privationis pœna , ità ut dispensatione ad petendum debitum conjugati indigeant ; idèd utilissimum censeo , & confessariis per gratum exponere : quando conjuges vel propter ignorantiam facti , vel propter ignorantiam juris , vel propter ignorantiam pœnæ , non amittunt Jus petendi debitum conjugale.

562 Triplici itaque modo potest casus contingere. Primò , si Titius accedat ad consanguineam uxoris suæ ignorando esse consanguineam , vel ignorando consanguinitatis gradum , & hæc dicitur ignorantia facti.

563 Secundò , si sciat esse consanguineam intrà secundum gradum , ad quem solum , & non ultrà extenditur privationis pœna , sed ignoret veritatem esse accessum specialiter ad consanguineam uxoris suæ , & hæc dicitur ignorantia juris.

564 Tertiò , si sciat consanguinitatis gradum , & specialem juris prohibitionem : ignoret tamen in pœnam talis delicti impositam esse privationem petendi debitum , quæ dicitur ignorantia solius pœnæ à jure impositæ. His positis , quæstionè in sequentes titulos dividamus.

§. I.

Ut admittatur Jus petendi debitum conjugale, requiritur scientia facti prohibiti.

565 **N**Otatio Secunda. An conjux, qui posita ignorantia invincibili consanguinitatis, habuit illicitam copulam cum sui conjugis consanguinea, vel consanguineo, privetur jure petendi debitum, ita ut egeat dispensatione? & negativè cum *Sanch. lib. 9. disp. 31. num. 47.* Ratio est primo: quia privatio petendi debitum imposita est à jure, tamquam poena propter culpam incestus inducentis affinitatem, ut cum multis docet *Sanch. lib. 9. disp. 30. à num. 2.* sed conjux, posita tali ignorantia, non comisit culpam formalem incestus; cum non præviderit circumstantiam consanguinitatis: ergo non incurrit eam culpam, cum poena Ecclesiastica non incurritur sine culpa formali, propter quam imponitur.

566 Ratio est secundò ex textu cap. 1. De eo, qui cognovit consanguines. ibi: *Siquis cum filiafri sui sua scienier fornicatus fuerit, neque à matre debitum petere, neque filiam unquam habere potest uxorem.* Ubi ad incurrendam privationem petendi debitum expresse requiritur *scientia*: ergo cum ignorantia facti non incurritur talis poena.

567 Adverte tamen dupliciter posse contingere eam ignorantiam: primò: si Titius ignoret talem foeminam esse consanguineam uxoris suæ, in quo eventum nec pribavetur jure petendi, nec committit incestum formalem. Secundò: si sciat

eam foeminam esse consanguineam uxoris suæ, sed existimet illam consanguinitatem jam esse extra secundum gradum (intra quem revèra est) v. g. in tertio, vel in quarto. 568 In hoc ultimo eventu committit Titius incestum formalem, nam post consummatum Matrimonium omnes consanguinei uxoris usque ad quartum gradum inclusive manent affines marito, & consequenter cum illis fornicando committitur peccatum incestus. Non tamen committit Titius illum incestum, sive in illo gradu, ex quo contrahat affinitatem cum uxore sua, ita ut privetur jure petendi, ut notat *Sanch. lib. 9. disp. 32. num. 48.*

569 Ratio est: quia impedimentum hoc non oritur tam ab incestu, quam affinitate inde resultante, ut cum *D. Thom.* & aliis tenet *Sanch. citat. disp. 27. num. 14.* Clarius: incestus solum privat jure petendi, quando inducit affinitatem inter conjuges; atqui post *Trid. de Reformat. Matrim. sess. 24. cap. 4.* incestus extra secundum gradum jam non inducit affinitatem: ergo neque privat jure petendi: cum ergo Titius in prædicto ultimo eventu ignorans foeminam esse uxoris suæ consanguineam intra secundum gradum, non committerit formalem incestum in secundo gradu, etiam non incurrit poenam tali delicto impositam.

570 Notatio Tertia. An Titius privetur jure petendi debitum, quando rem habet cum consanguinea uxoris suæ intra secundum gradum, ignorando tamen consanguinitatis gradum per culpabilem, & vincibilem ignorantiam, dummodò talis ignorantia non sit affectata, vel adeo crassa, ut sit ingens

temeritas ignorare? R. negativè cum *Sanch. lib. 9. disp. 31. num. 47.* Fundamentum est: quia quando jus imponit pœnam facienti aliquid scienter, quælibet ignorantia, quamvis vincibilis, & culpabilis, liberat ab incurssione talis pœnæ, dummodò talis ignorantia non sit affectata, vel ingens temeritas, atqui Jus Canonicum solum imponit privationem petendi debitum illi conjugii, qui scienter fornicatus fuerit cum consanguineis alterius conjugis, ergo conjux, qui tale peccatum commisit cum ignorantia consanguinitatis, quamvis crassa, & culpabilis, dummodò non sit affectata, liberè manet ab eadem pœna. Minor constat ex textu proximè relato num. 566.

571 Maior verò continet communem DD. sententiam, quorum multos refert *Sanch. citat. num. 36.* Et suadetur ratione; quia pœnæ potius sunt leniendæ, quam exaggerandæ Cap. *Pœnæ* de Pœnit. dist. 1. ergo solum incurruntur, quando delictum habet eam circumstantiam, quam lex exprimit. Sublumo; atqui quando lex ad infligendam pœnam requirit in delinquente scientiam per has particulas, *si scienter fecerit, si præsumpserit, si ausus fuerit, &c.* semel quòd in delinquente detur ignorantia, quamvis culpabilis; dummodò non sit affectata, jam delictum non habet illam circumstantiam, quam lex exprimit; cum ignorantia quamvis crassa excludat scientiam: ergo jam non incurritur talis pœna.

572 Dixi: *Dummodò talis ignorantia non sit affectata*: hæc enim æquiparatur scientiæ. Cap. *Cum ambo* De clandestin. desponsat. & cap. *Flos* De temporib. Ordinandi in 6. & ibi *Gloss.* Quid autem sit ignorantia crassa, & supina, vide

apud *Sanch. lib. 9. disp. 32. num. 32.*

573 Hinc deducitur 1. non manere privatum jure petendi, qui cognovit consanguineam uxoris suæ intra secundum gradum, existimando tamen esse in tertio, vel quarto. Ratio est: quia ignorantia, quæ interfuit, liberat ab incurssione pœnæ.

574 Deducitur 2. non manere privatum jure petendi, qui cognovit consanguineam uxoris suæ in tertio, vel quarto gradu, existimando tamen esse in secundo, vel primo. Ratio est: quia revera non est secundus, nec primus gradus, qui solum privant jure petendi existimare autem ibi adesse, non est scire quod requiritur ad incurrendam talem pœnam.

§. II. *Ut amittatur Jus petendi debitum conjugale, requiritur scientia juris prohibentis.*

575 **N**Otatio Quarta. An Titius accidens ad consanguineam uxoris suæ, cognitam ut talem intra secundum gradum, ignorans tamen eam copulam esse specialiter prohibitam jure Ecclesiastico, privetur jure petendi debitum conjugale? R. negativè. Et quidem pro hac parte citari possunt omnes illi, qui generaliter docent pœnam à jure positivo impositam non incurrì ab ignorantibus ipsum jus, quorum plurimos refert *Sanch. lib. 9. disp. 32. num. 17.*

576 Fundamentum est: quia pœna non est protrahenda ultra delictum, cap. *Felicitis* De Pœnis in 6. cap. 2. De his, quæ à majori parte Capituli; atqui Titius in prædicta copula non deliquit cōtra jus Ecclesiasticum, utpote ignoratū, sed tantum

contra

contrà jus naturale, & divinum: ergò solum incurrit pœnam correspondentem læsioni juris naturalis, & divini, non verò correspondentem læsioni juris Ecclesiastici; cum in hoc casu non fuerit formaliter læsum tale jus; atqui privatio petendi non est pœna correspondens læsioni juris naturalis, vel divini, sive non imponitur à jure naturali, vel divino: ergò Titius illam non incurrit.

577 Prædictam resolutionem intelligit *Sancti. cit.* etiam quando illa juris ignorantia fuerit vincibilis, & culpabilis, dummodò non sit affectata. Et alii Doctores idem sentire videntur, quatenus loquuntur absolutè de ignorantia, non distinguentes inter culpabilem, vel inculpabilem. Et ratio esse potest: quia textus statuens pœnam privationis, apponit particulam *scienter*, quæ utique excludit quamlibet ignorantiam tam juris, quam facti: ergò, qualibet posita, jam non incurritur pœna, quia jam dici non potest, quòd deliquit *scienter* contrà legem.

578 Dices tamen primò. Quando datur culpabilis ignorantia legis de novo statuentis aliquam pœnam propter actum aliundè jam prohibitum, non excusatur transgressor à tali pœna: ergò Titius si habeat prædictam copulam cum ignorantia culpabili circa legem Ecclesiasticam, non excusabitur à pœna, id est, à privatione petendi debitum. R. distinguendo: non excusatur transgressor à tali pœna, si lex absolutè loquatur; concedo; si lex requirat scientiam in operante, nego antecedens.

579 Quare observandum est delictum inter leges pœnales maxime Ecclesiasticas, quarum aliquæ im-

ponunt pœnam absolutè delinquentibus; aliæ verò eam imponunt non delinquentibus absolutè, sive utcumque, sed delinquentibus ex certa scientia, præsumptione, vel temeritate, quod lusitanè dicimus *de adrede, de proposito, a sabendas*, ideòque hujusmodi leges utuntur verbis *scienter, præsumpsit, temerè fecerit*, & similibus, quæ secundum Juristas dolum important. Quando leges primo modo se habent, adhuc inter Doctores controversitur: an ignorantia culpabilis excuset?

580 Et in primis si pœna imposita per legem fuerit censura, communis Doctorum sententia tenet, etiam non incurri, quoties datur legis ignorantia, quamvis mortaliter culpabilis, dummodò non sit crassa, & supina. *Sancti. cit. n. 31.* Et ratio desumitur ex cap. *Ut animarum* De Constitutionib. in 6. ibi: *Sententiis per statuta quorumcumque Ordinariorum prolati ligari nolumus ignorantes, dummodò eorū ignorantia crassa non fuerit, aut supina.*

581 Alias verò pœnas, quæ censuræ non sunt, & à lege imponuntur absolutè delinquentibus, incurri à transgressoribus, quoties ignorantia est mortaliter culpabilis, docet *Castr. Pal. lib. 10. tract. 2. disp. 1. punct. 18. n. 3.* Et disparitas est primò: quia circa alias pœnas non invenitur textus favens ignorantie culpabili (sicut invenitur circa censuras) imò contrarium constat ex L. 1 ff. De legib. ibi: *Delictorum, quæ spontè, vel ignorantia contrahuntur, coerceo.*

582 Disparitas est secundò: quia censura non incurritur sine contumacia, quam non habet, qui laborat ignorantia non supina, nec affectata.

fectata. Ad alias verò pœnas sufficit, quòd quis delinquat contrà legem, ut verè delinquit, qui illam transgreditur per ignorantiam mortaliter culpabilem.

583 At verò, quando leges se habent secundo modo, id est, imponendo pœnam delinquentibus *scienter*, ex *præsumptione*, &c. tunc quælibet ignorantia, quamvis culpabilis (dummodò non sit affectata, quæ æquiparatur scientiæ) excusat à pœna ipsius legis, quamvis actus sit per aliam legem aliundè prohibitus. Ratio est: quia licet talis ignorantia non excuset absolutè à culpa, excusat tamen ab illo modo specialis gravitatis, sine quo lex non intendit tale peccatum punire, quandò addit prædictas particulas, & ideo excusat etiam à pœna: cum igitur textus imponens privationem petendi debitum requirat scientiam in conjuge, ideo propter prædictam ignorantiam excusabitur.

584 Instabis: etiam particula: *Suadente Diabolo*, qua utitur textus imponens excommunicationem propter Clerici percussione, cap. *Siquis suadente*, videtur requirere scientiam in percussore: & tamen ignorantia crassa, vel supina non excusat; juxtà Text. in cap. *cum illorum* De sententia excommunicationis, ibi enim dicitur dispensari posse cum percussoribus Clericorum juris Ecclesiastici ignaris: ergò supponitur ibi etiam incurrere censuras taliter ignaros; atque adeò idem erit in nostra quæstione. R. negando maiorem: per illam enim particulam, *siquis suadente*; solum denotatur percussio peccaminosa per distinctionem ab illa, quæ fieri potest sine peccato à legitimo superiore. Quare incurri potest talis excommunicatio cum ignorantia crassa, &

supina, de qua intelligendus est textus in cap. *Ut animarum*.

585 Dices secundò. Sola ignorantia facti, non verò juris excusat: ergò conjux incestuosus quamvis habeat ignorantiam juris, si non habeat ignorantiam facti, incurrit privationem petendi. Antecedens constat ex Reg. *ignorantia* 13. De reg. jur. in 6. ibi: *Ignorantia facti, non juris excusat*. Confirmatur ex Leg. *Vulgaris* §. *Siquis æs* ff. De furtis, ubi qui furatur aurum putando æs, tenetur defurto auri. Unde infert *Bartholus* sacrilegum esse illum, qui furatur calicem consecratum, quamvis ignoret esse consecratum.

586 R. disting. anteced. Sola ignorantia facti, non verò juris excusat, quo ad forum internum, de quo agimus, nego: quo ad forum externum, concedo antecedens: quia in foro externo non præsumitur ignorantia juris, nisi probetur. Et in hoc sensu procedit citata regula, ut cum aliis sentit *Sanch. cit. n. 10*. Ad confirmationem circa primum exemplum dicimus, ibi solum attendi ad damnum re ipsa illatum in ordine ad compensationem, non vero ad intentionem inferentis: & circa secundum calicis, dicimus, ibi non præsumi ignorantiam, cum enim calices communiter sint consecrati, talem credere fur debuerat.

587 Alia prudens omitto argumenta, quæ à paritate aliarum pœnarum formari possunt: omnia enim faciliè dissolventur, si præ oculis semper habeamus nostram resolutionem procedere de hac speciali pœna, ad quam incurrendam requiritur, quod conjux *scienter* delinquat, uti diximus ex cap. 1. De eo, qui cognovit còsanguineam. Unde quid sit de aliis pœnis, & censuris, quando imponuntur absolutè delin-

quen-

quentibus, privatio petendi debitum non incurritur, posita ignorantia etiam culpabili, modo non sit affectata, quia eo ipso non verificatur terminus ille *scienter*.

§. III.

Ut amittatur jus petendi debitum conjugale, requiritur scientia pœnæ à jure impositæ.

588 **N**Otatio Quinta. An per ipsam ignorantiam solius pœnæ excusetur Titius à privatione petendi debitum, ita ut dispensatione non egeat ad petendum? Poteest enim contingere, quod Titius habendo copulam cum consanguinea uxoris suæ, ut tali cognita intra secundum gradum, optimè sciat illam copulam esse per jus Ecclesiasticum specialiter prohibitam; ignoret tamen, quod in pœnam talis delicti imposita sit ab ipso jure privatio, seu inhabilitas petendi debitum ab uxore sua: in quo eventu habet Titius scientiam juris, & facti cum ignorantia solius pœnæ. Terminis quæstionis ita propositis,

589 Negativam sententiam tenent *Suar. Covarr. Poncius, Salas*, & alii, illam etiam vocat probabilem *Sanch. lib. 9. disp. 32. num. 21.* pro quo adducit *Sotum, Ledesm. Henriq.* & alios. Docent igitur hi Doctores per ignorantiam solius pœnæ in lege statutæ non excusari transgressorem ab ipsa pœna; semper tamen excipiunt censuras, cum enim ad has incurrendas requiratur contumacia, debet prius per comminationem notificari, atque adeò qui ignorat centuram esse impositam delicto à se scienter commisso, non illam incurrit.

590 Affirmativam sententiam, quòd scilicet ignorantia solius pœ-

næ generaliter excuset ab ipsa pœna per legem humanam statuta tenent *Navarr. Silvestr. Ostiens. Angel.* & alii apud *Sanch. cit. n. 20.* qui illam vocat probabilem, sicut & alii, qui tamen resolutionem intelligunt, quando pœnæ non sunt ita leves, delictoque proportionatæ, ut nulla ratione videantur excedere.

591 Hæc generaliter de pœnis: loquendo tamen de privatione petendi debitum, eam non incurri à conjugate, qui deliquit ignorando talem pœnam, docet expresse *Castr. Pal. lib. 10. tract. 2. disp. 1. punct. 18. n. 8.* in fine, nec improbat *Sanch. cit. n. 5.* Aliqui hanc opinionem vocant plausibilem Confessariis sæcularibus, qui non habent privilegium in prædicto impedimento dispensandi. *Reginald. lib. 3. num. 298.* ait: *Hanc opinionem non carere probabilitate, posseque practicari in casu urgentis incommodi, quando saltem difficilis erit dispensatio.*

592 Fundatur hæc sententia primò; quia delinquens non debet obligari ad lubeundam pœnam, nisi in illam aliquo modo consentiat, vel saltem in culpam non utcumque, sed formaliter ut causam talis pœnæ: sed quando quis ignorat pœnam, præsertim extraordinariam, neque consentit in pœnam, neque in culpam formaliter, ut illius causam: ergo non debet talem pœnam subire. Maiorem non probant, sed supponunt citati Doctores. Et ratio esse potest: quia delinquens in tantum videtur fieri pœnæ obnoxius, in quantum volendo culpam censetur velle se pœnæ subicere.

593 Suadet minor: quia nihil volitum, quin præcognitum: ergo si delinquens non cognovit pœnam, quæ aliundè imposita est culpæ, non consentit in ipsam pœnam,

nam, neque in culpam, ut illius causam Dixi: *Præsertim extraordinariam*: quia si pœna est ordinaria, & juxta prudentum æstimationem ipsi culpæ secundum se considerata proportionata, tunc qui consentit in culpam, consecutivè consentit in pœnam: cum omnis culpa eo ipso, quòd talis sit, mereatur pœnam sibi proportionatam, sitque illius causa.

594 Fundatur Secundò: quia posita lege gravissimis, & extraordinariis pœnis munita, gravius delinqueret, qui illam violaret, cum pœnarum notitia, quam cum ignorantia: siquidem primo modo maior ostenditur audacia, & legis contemptus: sicut gravius delinqueret, qui ad furandum ingrederetur hortum muro altissimo circumseptum, quam tenui, vel nullo aggere vallatum; sed qui cum pœnarum notitia legem violaret, illas incurreret: ergo cum violatore pœnarum ignaro mitius agendum, nec ei imponenda est eadem pœna, ut hæc proportionetur delicto.

595 Totus hic discursus optimè congruit, nam privatio juris ad petendum debitum, cum sit pœna per totam vitam duratura, est pœna gravissima respectu conjugis, ut per se patet, illamque vocat *Sanch.* rigidam, & extraordinariam; alii verò exorbitantem, atque adeò videtur excedere quantitatem, & qualitatem delicti secundum se considerati, solumque censetur justa ob circumstantias, propter quas imponitur ab Ecclesia, videlicet, nè frequenter committatur tale delictum, ut conjuges ab incestu deterreantur, & hujusmodi: cum ergo non sit proportionata delicto secundum se considerato, non incurritur ab ignorante.

596 Confirmatur: quia talis privatio petendi est pœna, quam ipse delinquens debet in se ipso exequi: (ex quo etiam capite reditur pœna gravior, extraordinaria, & exorbitans:) sed pœna, cujus executio est ab ipso delinquente facienda, nullo modo est annexa delicto secundum se considerato: ergo qui consentit in delictum, ignorando pœnam, ut à se ipso in se exequendam, nullo modo in illam consentit. Quòd autem teneatur quis exequi in se ipso pœnam, in quam nullo modo consentit, quando delinquit, durum nimis, ac rigidum; immò, & à Matris Ecclesiæ pietate videtur alienum.

597 Dices primò: Ignorantia pœnæ non excusat à culpa; cum hæc tota consistat in transgressionem legis, ad quam transgressionem sufficit ipsius legis notitia: ergo neque excusat à pœna. R. negando consequentiam. Sed probatur: Non cessante causa, non cessat effectus: sed culpa est causa pœnæ: ergo si per ignorantiam non evitatur culpa, neque pœna. R. disting. minorem: culpa est causa pœnæ ordinariæ, & sibi proportionatæ, concedo: extraordinariæ, & exorbitantis, qualis est privatio petendi, nego minorem.

598 Dices secundò: Ignorantia pœnæ solum facit, quòd ipsa non sit voluntaria, aliter neque Deus puniret peccatores pœna æterna, qui ignorarent peccato deberi talem pœnam, neque Resp. puniret homicidas pœna capitali: ergo ignorantia solius pœnæ ab illa non excusat. R. disting. minorem: quando pœna est proportionata culpæ, & ab alio exequenda, concedo, ut probant adducta exempla: quando pœna est secundum se im-

S. E. C. T. I. O VII.

De potestate dispensandi ad petendum debitum.

proportionata, & ab ipso delinquente in se exequenda, nego minorem, ut patet ex dictis.

599 Dices tertio: Vel pœna est proportionata, vel improporcionata delicto: si primum; eo ipso, quod committatur delictum, datur condignitas pœnæ, quamvis ignoretur: Si vero secundum, erit injusta, nec reus ad illam tenebitur: ergo ignorantia pœnæ per accidens omnino se habet ad illam incurrendam. R. ad maiorem utroque modo posse considerari pœnam: potest enim esse major, & improporcionata delicto, si comparetur cum illo nudè sumpto secundum suam naturam: si verò attendatur ad talis delicti frequentiam, quam lex vitare intendit, & alias circumstantias, non erit pœna improporcionata, sed iusta, & ita se habet privatio petendi debitum, quam ideo imponit Ecclesia, quia alioquin frequentes sunt occasiones propter ordinariam affinium familiaritatem.

600 Quare delinquens ignorans pœnam à lege impositam, solum incurrit pœnam proportionatam ipsi delicto secundum se considerato præcisivè à circumstantiis, maxime si delinquens ipse futurus sit ejusdem pœnæ executor; quia nimirum quando voluntariè consentit in delictum, solum censetur consentire in pœnam, quæ modo ordinario, & naturali quadam connexionem ipsam delicti naturam, & meritum consequitur: cum vero privatio petendi debitum sit pœna, quæ videtur excedere delicti meritum secundum se expectati, non videtur cogendus ad illam in se exequendam, qui propter ignorantiam nullo modo in illam consentit, neque illi voluit se subijcere.

601 **N**otatio Prima. An possint Brasiliæ Episcopi dispensare cum conjugato, qui voto castitatis ligatus transit ad nuptias, ut petat debitum? *Sanch. lib. 8. disp. 12. num. 4.* tenet hoc posse Episcopos independentem à quocunque privilegio. Ratio est illi: quia consuetudine, quæ jurisdictionem præbet, Cap. *Cum contingit*. De foro compet. jam obtentum est hanc potestatem Episcoporum esse: ergo à fortiori id possunt Brasiliæ Episcopi ex Indulto Apostolico, quod habent.

602 Notatio Secunda. An possint Brasiliæ Episcopi dispensare ad petendum debitum; primo, quando alter conjux absque alterius licentia vovit castitatem: secundo, quando de alterius licentia alter solus vovit: tertio, quando uterque absque alterius licentia: quarto, quando uterque seorsim de alterius licentia, non tamen per modum contractus: quinto, quando uterque de mutua licentia per modum contractus continentiam vovit. Affirmat quoad omnia *Sanch. lib. 8. disp. 11. à num. 1.* spectato tantum jure communi: ergo potiori jure affirmandum, spectatis specialissimis indultis Apostolicis, quæ Brasiliæ Episcopis sunt concessa.

603 Notatio Tertia. An id etiam possint Brasiliæ Episcopi cum conjugatis, qui prædicto modo voverunt post Matrimonium contractum, nondum tamen consummatum? Resolutionem affirmativam de omnibus Episcopis tenet *Sanch. citat.*

cit. disp. 12. à num. 6. ergo multò magis de Basilicæ Episcopis affirmandum.

604 Notatio Quarta. An possint Basilicæ Episcopi dispensare ad petendum debitum cum conjuge, cui debiti petitio interdicta est ratione affinitatis contractæ cum altero conjuge per copulam illicitam cum ejus consanguinea? R. affirmative: quamvis enim rigore juris attentò id nequeant Episcopi, at ratione consuetudinis jam præscriptæ id possunt omnes juxta *Sanch. citat. disp. 12. num. 13. id ergo posse Basilicæ Episcopos quis neget?* attendit præsentem facultatem Pontificiam?

605 Notatio Quinta. An etiam possint dispensare cum conjuge, qui cum suo conjuge contraxit cognitionem spirituales? Id posse Episcopos ex consuetudine docet *Sanch. citat. disp. 12. num. 14. potius ergo id possunt Basilicæ Episcopi ex facultate Pontificia generaliter loquente.*

606 Notatio Sexta. An possint Basilicæ Episcopi dispensare ad petendum debitum quocumque modo amittatur jus ad illud? R. affirmative: Ratio est: quia in facultate Pontificia non apparet dictio ulla restringens: favores autem sunt ampliandi. *Gloss. fin. in L. Servus.*

607 Notatio Septima. An id possint Basilicæ Episcopi toties quoties ab eis petatur dispensatio? R. affirmative cum praxi; neque enim in facultate Pontificia visitur clausula, vel particula in contrarium.

608 Notatio Octava. Qualiter etiam possint in istiusmodi impedimento dispensare Societatis Confessarii? R. eo modo posse, quo constat ex *Compendio Indico* verb. *Matrimonium* §. 6. ubi habetur sic: *Pos-*

sunt Confessarii nostri juxta concessionem factam à Benedicto XIII. in Bulla Animarum saluti dispensare in foro conscientie ad petendum debitum cum iis, qui consanguineam, vel consanguineum sui conjugis post Matrimonium carnaliter cognoverunt, & cum illis, qui post votum simplex castitatis Matrimonium contraxerunt.

609 Ubi adverte, quòd prædictum privilegium ad solos Neophytos extenditur: nam Bulla: *Animarum saluti*, quam compendium citat, sic habet: *Necnon cum Indis in foro conscientie tantum, & cum Neophytis in utroque foro super jejuniis, gratis tamen dispensandi, necnon ab onere petitionis debiti Matrimonialis, quando non esset licitum illud ratione voti castitatis, vel alia rationabili causa petere in foro conscientie tantum, & gratis liberandi.* Undè patet, quod ex vi præsentis privilegii omnes Societatis Confessarii transmarini facultatem habemus à Reverendissimo P. N. Generali communicatam dispensandi cum Neophytis ad petendum debitum conjugale.

610 Addo tamen, quod Societatis Confessarii etiam possunt ex commissione R. P. Provincialis dispensare ad petendum debitum conjugale, cum omnibus aliis personis cujuscunque generis sint, etiam non Neophytis, qui consanguineum, vel consanguineam sui conjugis post Matrimonium carnaliter cognoverunt, atque etiam cum illis, qui post votum castitatis Matrimonium contraxerunt. *Instit. Societ. tom. 1. sub tit. Compend. Privileg. pag. 155. §. 7. & 8.* Hoc autem privilegio solum uti possunt Confessarii, quibus R. R. PP. Provinciales per se, vel per alios commiserint, ut ibidem notatur.

611 Notatio Nona. An prædicta omnia possint Societatis Confessarii non solum in Sacramento confessionis, sed etiam extrà illud? Ratio dubitandi oritur ex illà particulà *Confessarii*, quæ ad Sacramentum Confessionis referenda videtur, ità ut extrà illud nequeant Societatis confessarii dictis privilegiis uti.

612 R. posse Societatis confessarios talibus privilegiis uti etiam extrà Sacramentum Confessionis. Ratio est: quia in talibus privilegiis nulla fit mentio confessionis audiendæ, nec ad eorundem privilegiorum usum necessaria est confessio Sacramentalis: ergò non est, cùm restringantur prædicta privilegia ad Sacramentum Confessionis. *Sanch. cit. disp. 16. n. 11.* Et quidem hujus sententiæ sunt omnes Doctores

neoterici, qui hac ratione ducti, ut notat *Sanch. cit.* in fine, concedebant per Bullas antiquas indulgentes auditis confessionibus absolutionem à peccatis, & censuris; posse extrà confessionem impendi absolutionem à censuris.

613 Ad rationem dubitandi. R. verum quidem esse, quòd prædicta privilegia, seu illorum usus non nisi confessariis Communicentur; communicari tamen præcisivè ab eo, an in Sacramento Confessionis, an potius extrà illud exerceri debeant: cùm prædicta privilegia, seu illorum usus non communicentur simul cum facultate absolvendi, hæc enim facultas alibi, in aliis nempe privilegiis, verb. *Absolutio*, communicatur: unde tenenda est sententia citati *Sanch.*

DISPUTATIO OCTAVA

DE NONA FACULTATE PONTIFICIA,

Q U Æ

BRASILIAE EPISCOPIS CONCEDITUR.

SECTIO I.

Quid; & quotuplex sit cognatio spiritualis.

614 **N**ona Facultas Pontificia. *Dispensandi in impedimento cognationis spiritualis, præterquam inter levantem, & levatum.*

615 Notatio Prima. Quid sit cognatio spiritualis? R. Est quædam propinquitas personarum ex

statuto Ecclesiæ confurgens, propter collationem Baptismi, vel Confirmationis, vel susceptionem recipientis hæc *Sacramenta*. Ità cum communi DD. *Sanch. lib. 7. disp. 54. n. 1. Pyrrh. lib. 8 cap. 8. n. 2.* Quòd quidem impedimentum Matrimonium contrahendum impedit, & contractum dirimit, ut habetur in cap. 1. De cognatione spirituali in 6. & in cap. *Veniens extra*, eod. titul.

616 Notatio Secunda. Quotuplex sit cognatio spiritualis? R. co-
Ee gnatio

gnatio spiritualis ? R. cognatio spiritualis duplex est , altera proveniens ex Baptismo , altera ex Confirmatione. Cognatio spiritualis ex Baptismo dirimit inter baptizantem , & baptizatum , & hujus patrem , & matrem. *Trident. Sess. 24. cap. 2. de Reformat. Matrim.*

617 Cognatio verò spiritualis ex Confirmatione imitatur cognitionem spiritualement ex Baptismo , & de illà intelligitur , quidquid dicitur de cognatione spirituali ex Baptismo. *Sanch. lib. 7. disp. 57. n. 9.* Hinc etiam Patrinus , & Confirmans contrahunt cognitionem cum confirmato , cumque hujus Patre , ac Matre. *Sanch. l. 7. disp. 54. n. 10.*

618 Nota deinde hoc impedimentum cognitionis spiritualis esse perpetuum , ac proinde non extinguí morte personæ , quà mediante contractum est. Ratio est : quia jura absolute hoc impedimentum statuunt , nec invenitur textus id limitans , dum ea persona , quà mediante contractum est , superstes fuerit. *Sanch. cit. n. 8.*

S E C T I O II.

Peculiares casus circa cognitionem spiritualement.

619 **N**otatio Prima. An ille , qui per errorem levat filium Petri , existimans se filium Pauli levare , contrahat cognitionem spiritualement cum Petro , an cum Paulo ? R. cum neutro contrahere. Non cum Paulo ; quia reverà non levavit ejus filium ; non cum Petro ; quia non habuit intentionem requisitam , ut verè fieret Patrinus ; ergò cum neutro contraxit. *Sanch. lib. 7. disp. 58. n. 6. & 7.*

620 Secus dicendum de Bapti-

zante , sive ille baptizet filium Petri , existimans se Pauli filium baptizare , sive Petri. Ratio est : quia baptizans habet animum ministrandi Sacramentum præsenti , quicumque ille sit , ac proinde quamvis erretur in personà , cum verus sit Baptismus , vera cognatio spiritualis contrahitur. *Sanch. cit. n. 7.*

621 Notatio Secunda. An infidelis baptizans , suscipiensvè in Baptismo , aut Confirmatione filium fidelis , contrahat cognitionem spiritualement cum personà baptizata , vel suscepta , ac ejus parentibus ? R. negativè. Ratio est : quia cognatio spiritualis oritur ex mero Ecclesiæ instituto ; cum igitur infidelis sit extra Ecclesiam , non est illius legibus subditus. *Sanch. lib. 7. disp. 60. n. 7.*

622 Quod tamen intellige de infideli non baptizato : nam infidelis baptizatus , v. g. hæreticus prædictam cognitionem contraheret. Ratio est : quia hæreticus cum sit caractere Baptismi insignitus , legibus Ecclesiæ subijcitur , ac proinde istius cognitionis capax est. *Sanch. cit. n. 2.*

623 Notatio Tertia. An saltem infidelis baptizans , aut suscipiens contrahat cognitionem ex eo actu , tempore infidelitatis gesto , si postea baptizetur ? R. negativè. Ratio est : quia , quod à principio fuit nullum , tractu temporis non convalescit. *Sanch. cit. n. 11.*

624 Notatio Quarta. An é contrà ; si fidelis baptizet , seu teneat in Baptismo , aut Confirmatione filium infidelis , contrahat fidelis ipse ex parte suà cognitionem cum parentibus infidelibus illius pueri , quamvis parètes infideles illam non contrahant ? R. negativè. Ratio est : quia cognatio spiritualis est quædam relatio ,

relatio, supponens extrema duo: ergo non potest ab altero contrahi, quin ab utroque contrahatur: cum igitur infidelis incapax sit cognitionis spiritualis, utpote qui Ecclesiæ non subiacet, etiam fidelis cum infideli non contrahet. *Sanch. cit. n. 14.*

625 Eadem est resolutio, quavis tales infideles postea baptizentur. Ratio proximè data est, videlicet, quod enim à principio irritum fuit, convalescere nequit. *Sanch. cit. n. 15.*

626 Unde validum est Matrimonium inter fidelem sic baptizantem, vel suscipientem, & parentes illos infideles, quamvis postea baptizentur. Ratio est: quia nulla inter illos suborta fuit cognatio spiritualis. *Sanch. cit. n. 16.* si plura velis, vide *Sanch. lib. 7. disp. 54.* & Sequentibus.

SECTIO III.

De potestate dispensandi in impedimento cognitionis spiritualis.

627 **N**otatio Prima. An possint Brasiliæ Episcopi dispensare super impedimento cognitionis spiritualis inter compadres, & comatres, ut Matrimonium contrahant? R. affirmativè. Ratio est; quia in facultate Pontificia solum excipiuntur *levans*, & *levatus*: ibi: *Præterquam inter levantem, & levatum*: cum igitur exceptio firmet regulam in contrarium, inde fit, quod inter compadres, & comatres, qui non sunt *levans*, & *levatus*, possint Episcopi dispensare.

628 Declaratur: quia cognatio spiritualis est duplex tantum, altera inter compadres, & comatres,

& altera inter Patrilinos, & filios spirituales, sive ex Baptismo, sive ex Confirmatione: cum ergo Brasiliæ Episcopi nequeant dispensare super impedimento cognitionis spiritualis inter patrilinos, & filios spirituales, sive ex Baptismo, sive ex Confirmatione: ut constat ex facultate, ibi: *Præterquam inter levantem, & levatum*: rectè sequitur, quod possint dispensare super impedimento cognitionis spiritualis inter compadres, & comatres, cum nihil ultra supersit, quod facultas concedat, nisi hoc.

629 Notatio Secunda. An necessarium sit mentionem facere de numero filiorum, quos compater, seu comater de sacro fonte levavit, vel in Sacramento Confirmationis tenuit? R. negativè. Ratio est: quia etiam in tali eventu unica tantum est compaternitas, ut docet quotidiana praxis apud *Pyrrh. lib. 8. cap. 8. n. 16.*

630 Notatio Tertia. An autem idem dicendum, quando compater comatris, & rursus comater compatris prolem tenuit, ac levavit? R. negativè. Ratio est: quia tunc duplex est compaternitas, duplexque oritur impedimentum, ita ut uno per dispensationem sublato, aliud remaneat, ac proinde de utroque impedimento erit mentio facienda. *Pyrrh. cit. versu. Non enim ex eo, Sanch. lib. 7. disp. 54. n. 17. fine.*

631 Notatio Quarta. An pro impetranda dispensatione super impedimento compaternitatis, facienda sit mentio de copulâ carnali, si forte inter compadres habita fuerit? Affirmat *Pyrrh.* & copulam declarandam asseverat *lib. 8. cap. 8. n. 12.* Ratio illi est: quia ita obtinuit stylus Curia, ut copula inter

cognatos spirituales exprimatur, perinde, ac si esset inter consanguineos, & affines, ac proinde copula incestuosa. Videatur *Pyrrh. cit.*

632 Nihilominus negat Navarrus, quem citat, & sequitur *Sanch. lib. 8. disp. 25. n. 2.* Ratio est: quia sola copula cum consanguineis, aut affinibus habet veram rationem incestus: ergo sola hæc, & non copula inter cognatos spirituales declarari debet. Ità cum multis sequitur *De Justis lib. 1. cap. 4. n. 255.* & clarius *lib. 2. cap. 5. 82. §. Nec erit.*

633 Juxta praxim, & stylum Curia quando pro cognatis spiritualiter petitur dispensatio; pro causâ, si alia non adsit, allegari poterit copula inter eos habita. *Pyrrh. cit.*

634 Addit *De Justis lib. 2. cap. 5. n. 72.* quod in compaternitate tam simplici, quàm duplici Summus Pontifex non difficilè dispensat, si aliqua justa causa adsit, imò quo ad hoc sufficiet aliqua ex levibus causis, quæ sufficere solent ad impetrandam dispensationē in gradibus remotioribus.

635 Notatio Quinta. An possint Brasilæ Episcopi dispensare super impedimento cognationis spiritualis inter patrilinos, & filios spirituales, ut Matrimonium contrahant? & negativè. Ratio est: quia in Indulto Apostolico excipiuntur *levans, & levatus*, ibi: *Præterquam inter levantem, & levatum*: hi autem sunt patrini, & filii spirituales, ut ex dicendis constabit.

636 Ratio autem, ob quam Brasilæ Episcopis ea facultas non conceditur, esse potest: quia regeneratio spiritualis, ex qua filiatio ista confurgit, assimilatur generationi naturali. *Sanch. lib. 8. disp. 24. n.*

15. ratione autem istius similitudinis indecentius est cum filio, aut cum filia spirituali, quàm cum compatre, aut comatre contrahere, ut notat *Pyrrh. cit. n. 15.* Unde cum talibus, nisi rarò, & de urgentissimis causis, ne Papa quidem dispensat.

637 Fortasse hoc fuit in causâ, cùm Brasilæ Episcopis non concedatur facultas dispensandi super impedimento cognationis Legalis inter adoptantem, & adoptatum. Vel si alia fuit causa, certum videtur Brasilæ Episcopos dispensare non posse super impedimento talis cognationis; cùm in eorum Indultis nulla reperiatur particula, ex quâ colligi possit talis concessio.

638 Notatio Sexta. An saltem possint Brasilæ Episcopi dispensare super impedimento cognationis spiritualis inter patrilinos, & filios spirituales ex Confirmatione? Ratio dubitandi est: quia in Indulto solum excipiuntur *levans, & levatus*: at verò de patrino Confirmationis non dicitur, quod *levat*, sed quod *tenet*. Affirmare utique vellem, ut Indultum latè exponerem juxta interpretis munus: non audeo tamen, tùm ob identitatem rationis, tùm ob rationum momenta, quæ affert *Sanch. lib. 7. disp. 56. n. 1.* ait enim ibi, quod textus cognationem spirituales statuente utuntur his verbis; *suscipit, accipit, tenet, levat, tangit*. Unde quo ad cognationem inter patrilinos, & filios spirituales contrahendam, idem importat verbum, *tenet*, ac verbum, *levat*; adeoque resolutio negativa ad omnes patrilinos, & filios spirituales extenditur tam ex Baptismo, quàm ex Confirmatione.

639 Notatio Septima. Quid verò, si patrini, vel filii spirituales

ex Baptismo, vel Confirmatione fuerint Neophyti? Extatnè aliquod privilegium, vi cuius dispensari possit cum illis?

640 R. cum distinctione, & dico primò: in ordine ad Matrimonium primò contrahendum, nulum extat privilegium, vi cuius dispensari possit in cognatione inter patrilos, & filios spirituales etiam Neophytos. Constat ex iis, quæ suprà diximus n. 550.

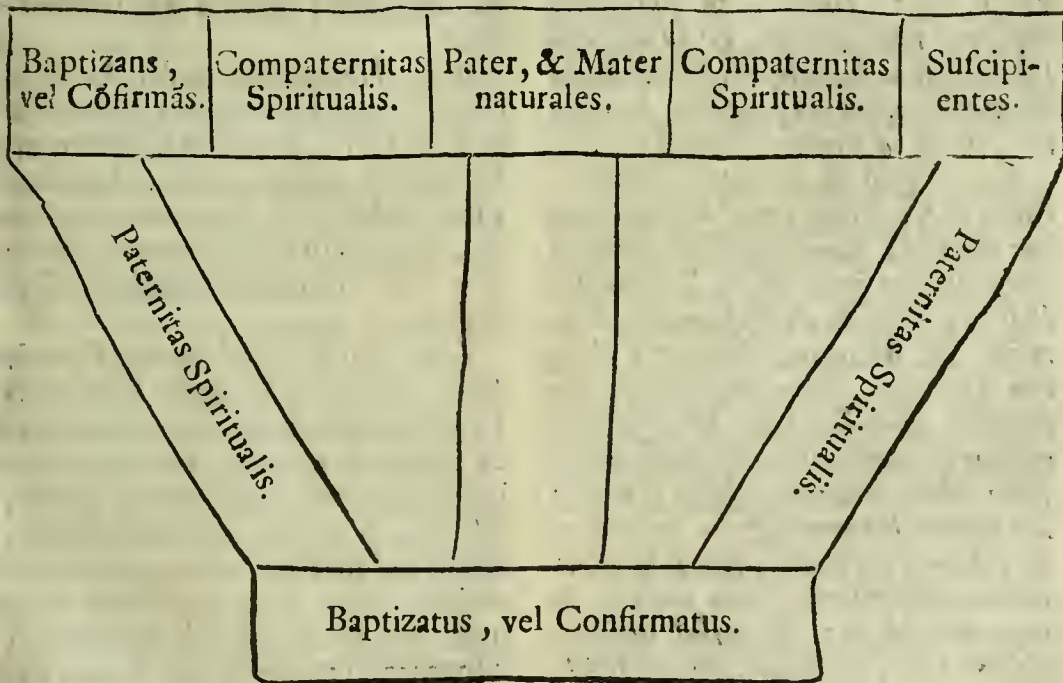
641 Dico secundò. At verò in

ordine ad Matrimonium de facto, & in facie Ecclesiæ, sive scienter, sive ignoranter contractum, extat privilegium, vi cuius possunt cum Neophytis dispensare Societatis Presbyteri, etiam in cognatione inter patrilos, & filios spirituales, sive ex Baptismo, sive ex Cõfirmatione, dūmodo impedimentum sit occultum, & dispensatio fiat in foro conscientiæ tantum. Constat etiam ex dictis suprà n. 546.

SERIES

COGNATIONIS SPIRITUALIS

EX BAPTISMO, VEL CONFIRMATIONE.

DISPUTATIO NONA

DE DECIMA FACULTATE PONTIFICIA,

QUÆ

BRASILIE EPISCOPIS CONCEDITUR.

SECTIO I.

De Raptu.

642 **D**ecima Facultas Pontificia. *Hæ verò dispensationes Matrimoniales, videlicet, 6. 7. 8. & 9. non concedantur, nisi cum clausula, dummodò mulier rapta non fuerit, vel si rapta fuerit, in potestate raptoris non existat, & in dispensatione tenor hujusmodi facultatum inseratur cum expressione temporis, ad quod fuerint concessæ.*

643 Quid sit Raptus, diximus supra n. 24. nunc verò ad ea, quæ hic dicenda supersunt. Et quidem circa raptum jure novo *Tridentin. Sess. 24. cap. 6. de Reformat. Matrim.* Sic statuitur. *Decernit Sancta Synodus inter raptorem, & raptam quandiu ipsa in potestate raptoris manserit, nullum posse consistere Matrimonium. Quod si rapta à raptore separata, & in loco tuto, & libero constituta, illum in virum habere consenserit, eam raptor in uxorem habeat; & nihilominus raptor ipse, ac omnes illi consiliarii, auxilium, & favorem præbentes, sint ipso jure excommunicati, ac perpetuò infames, æniumque dignitatum incapaces: & si Clerici fuerint de proprio gradu decendant: Teneatur præterea raptor mulierem*

raptam, sive eam uxorem duxerit, sive non duxerit, decenter arbitrio judicis dotare.

644 Notatio Prima. An si femina in potestate raptoris non existat, sed jam separata, & in loco tuto, & libero constituta sit, tollatur impedimentum raptus, ita ut absque dispensatione contrahere valeant, nisi aliundè impediuntur? Resolutio affirmativa constat ex *Trident. citat.*

645 Notatio Secunda. An facta separatione, & mulieris restitutione in loco tuto, ac libero, debeat nihilominus raptor ante Matrimonium absolvi ab excommunicatione, quam ipso facto incurrit raptor ipse? R. affirmativè ex *Tridentin.*

646 Circa quod notat *Pyrrh. lib. 7. cap. 6. n. 65.* quod si pro alio impedimento dirimente erit petenda dispensatio cum mentione hujusmodi raptus, tunc nemo potest, nisi ille, à quo petitur dispensatio, absolvere raptorem ab excommunicatione inde incurta. Ratio est: quia per recursum ad superiorem dispensaturum advocatur totum negotium ad illum, & ligantur inferiorum manus.

647 Notatio Tertia. An si mulier rapta sit, non tamen ex intentione Matrimonii, sed propter libidinem exercendam, detur impedimen-

impedimentum raptus? R. negativè cum *Sanch. lib. 7. disp. 13. n. 4.* Ratio est: quia Tridentinum innuit tunc tantum esse impedimentum raptus, quando fit causa Matrimonii. Hinc, ut testatur *Gallem.* in declaratione ad locum Tridentini, decidit *Sacra Cōgregatio die 23. Januarii 1586.* raptos ob aliam causam non comprehendendi à Tridentino illis infligente pœnam excommunicationis.

648 Notatio Quarta. An, ut dicatur raptus, requiratur primò violentia physica, an potius sufficiat solum moralis per minas, & metum gravem? Secundò, an satis sit puellam trahi ab uno conclavi ad aliud, an potius necesse sit, ut vi abducatur de loco in alium moraliter locum? Tertiò, si quis puellam, non per se, sed per alium rapiat; an solus ille, qui rapi mandat, incurrat impedimentum?

649 R. ad primum. Sufficere violentiam solum moralem per minas, & metum gravem. Ad secundum, requiri abductionem de loco in alium moraliter locum. Ad tertium verò; solum mandantem incurrare impedimentum.

650 Notatio Quinta. An si fœmina, quæ rapitur, sit meretrix, aut vidua, etiam rapiens incurrat impedimentum? R. affirmativè. Ratio est: quia Tridentinum non attendit ad qualitatem fœminæ, quæ rapitur, sed tantum ad ejus libertatem in ordine ad Matrimonium contrahendum.

651 Notatio Sexta. An si fœmina fortis, & robusta, vel auctoritate pollens virum rapiat incurreret impedimentum? Sententiam affirmativam late probat *De Justis lib. 2. cap. 8. a n. 72.*

652 Negat tamen *Sanch. lib. 7. disp. 12. n. 25. & disp. 13. n. 16.*

Bonac. Pont. Filliuc. & alii, quos citat *De Justis* cit. Ratio est: quia Tridentinum solum loquitur de raptore, & leges non fiunt de casibus rarissimis, qualis hic esset. Hæc, & alia plura invenies apud *Sanch. locis citatis.*

653 Notatio Septima. An impedimentum raptus incuratur ab ignorante illud esse tali Crimini annexum? Ratio dubitandi oritur ex eo, quod tale impedimentum sit propriè pœna: pœna autem non incurritur ab ignorante, ut ex materiâ de censuris notum est. Non obstante ratione dubitandi.

654 R. affirmativè. Ratio est: quia tale impedimentum, licet imponatur in pœnam delicti, tamen primariò, & principaliter est inhabilitas Canonica: hæc autem etiam ab ignorante incurritur, ut visitur in affinitate fornicariâ ex copula illicitâ, quæ incurritur etiam ab ignorante. Unde patet ad rationem dubitandi.

655 Neque obstat, quod alibi diximus de impedimento ad petendum debitum à propriâ uxore, videlicet, non incurri ab ignorante: hoc enim speciale est in impedimento ad petendū, propter Text. in cap. *Siquis cum filiastrâ* ubi expressè requiritur scientia ad incurrendum tale impedimentum, ibi: *Siquis cum filiastrâ suâ scienter.*

SECTION II.

Priora Facultatis verba declarantur.

656 **I**N hac Sectione priora verba Indulti exponimus, videlicet: *Dispensationes Matrimoniales*, videlicet, 6. 7. 8. & 9. non concedantur, nisi cum clausulâ, dum-

dummodò mulier rapta non fuerit , vel si rapta fuerit , in potestate raptoris non existat. Sectione verò sequenti interpretabimur posteriora verba , scilicet : & in dispensatione tenor hujusmodi facultatum inferatur cum expressione temporis , ad quod fuerint concessæ. Circa quod

657 Notatio Prima. An possint Basilicæ Episcopi dispensare cum rapta ad nubendum , dum existit in potestate raptoris ? R. negativè. Ratio est : quia verba Indulti quo ad hoc sunt clara , & manifesta , tam propter particulam *non* ibi appositam , quæ est malignantis naturæ , & negat omnia , atque adeò omnem , & qualemcumque dispensationem faciendam excludit ; tum etiam propter particulam *nisi* , quæ natura sua excipit , & in effectu ita contradicit præcedentibus , ut si oratio affirmativa præcedat , ut præcedit in facultat. 6. 7. 8. & 9. tunc dictio *nisi* neget præcedentia. *Elucidat. Benedict. Pereyr. lib. 1. Elucidat. 14. pag. mihi 132. n. 422.* Unde si Basilicæ Episcopi dispensare præsumerent juxta facult. 6. 7. 8. & 9. cum rapta ad nubendum , dum rapta existit in potestate raptoris , dispensatio esset nulla.

658 Notatio Secunda. Dubium tamen est : Quid Episcopis concedatur circa impedimentum raptus , quando illis conceditur supra n. 24. potestas dispensandi in impedimento Criminis , sub quo continetur impedimentum raptus ? Ratio dubitandi est : quia si mulier rapta non fuerit , vel si rapta fuerit , in potestate tamen raptoris non existat , tollitur omninò impedimentum raptus , ut constat ex *Trident. citat.*

659 R. quòd rapta duplicis conditionis esse potest : primò , affinis,

vel consanguinea , vel aliter impedita ad nubendum raptori. Secundò , neque affinis , neque consanguinea , sed omninò libera , & expedita ad nubendum raptori. In hoc secundo casu nulla Episcopis conceditur facultas dispensandi , imò nec necessaria est hujusmodi facultatis concessio ; cū in hoc casu nullum sit impedimentum , quippe quod jam sublatum est per *Tridentin.*

660 In primo autem casu , cū præter Crimen raptus , adhuc obstat matrimonio impedimentum affinitatis , vel consanguinitatis , vel aliud quodvis impedimentum ; in tali casu conceditur Episcopis facultas dispensandi in impedimento affinitatis , vel consanguinitatis , vel cujusque alterius juxta facultat. 6. 7. 8. & 9. vel aliter : supposita dispensandi facultate in n. 6. 7. 8. & 9. concessa , relinquitur Episcopis , & veluti renovatur in præsentī liberum dispensandi exercitium , sub conditione tamen , quòd mulier rapta non fuerit , vel si rapta fuerit , in potestate raptoris non existat.

SECTIO III.

Posteriora Facultatis verba declarantur.

661 **N**otatio Prima. An validae sint dispensationes Matrimoniales , videlicet , 6. 7. 8. & 9. si concedantur , quin in dispensatione tenor facultatum inferatur , nec exprimatur tempus , ad quod fuerint concessæ ? R. affirmativè. Ratio est : quia particula *non* , & particula *nisi* cum nimis distent ab ultimis verbis Indulti , non debent ad ea referri ; sed tantum ad priora verba , supra quæ immediatè cadunt : nam licet ea sit regula , ut clausula posita in una parte dispositionis ,

tionis, five ponatur in principio, five in medio, five in fine, debeat referri ad omnia in tali clausula contenta, ut observant DD. ad cap. secundò *requiris*, De Appel. hoc tamen intelligitur, quando omnium est eadem ratio, *Sanch. lib. 8. disp. 16. n. 11.* at verò priorum verborum, simul & posteriorum, quæ in nostro Indulto apponuntur, non est eadem ratio; nam priorum ratio est; nè mulier rapta contrahat invitè, & coactè, adeoque oportet, ut, priusquam Matrimonium celebret, libertati restituatur: in posterioribus autem verbis non viget hæc ratio, ut constabit ex notat. sequent.

662 Notatio Secunda. Cùm Episcopis præcipiatur, ut in dispensatione Matrimoniali tenor facultatum inferatur cum expressione temporis, ad quod fuerint concessæ? R. primò, ut constet Episcopos non de jure ordinario, sed ex facultatibus Pontificiis sibi specialiter concessis, dispensare. R. secundò. Ut si quando dubitetur de dispensatione pro foro externo, sit, unde dubium tolli possit, recurrendo ad Cameram Episcopalem, ubi dispensationes factæ sunt: aut etiam, si opus esset, ad Cameram Apostolicam, ubi tales facultates cum duratione concessionis suæ asservantur. Quamvis ergò in dispensatione Matrimonii tenor facultatum non inferatur, nec expriniatur tempus, ad quod fuerint concessæ: violabitur quidem præceptum Pontificis, valebit tamen dispensatio, cùm verba Indulti quo ad hoc irritantia non sint.

663 Postremò, ut constet de praxi, & usu præsentis Indulti, juvat hic ad longum subicere dispensationem ab Excellentissimo, & Re-

verendissimo Domino D. N. Episcopo Fluminensi factam. Praxis est, ut sequitur.

Christi nomeni invocato.

V Istos estes autos, petição de Salvador Correa, e Roza Maria, seus depoimentos, e prova de testemunhas: mostra-se, que querendo elles contrahir Matrimonio entre si, o não podem fazer por se acharem com impedimento de consanguinidade em quarto grão mixto com o terceiro, em razão de que Anna Borges, e Estacia Requeixa foraõ Irmãas, e desta nasceu Faustina Riscada da qual foy filha Ignez de Jesus, e desta, a Oradora Roza Maria, e de Anna Borges nasceu Ignacio Fernandez, do qual he filho o Orador Salvador Correa. Mostra-se, que os Oradores tiveraõ entre si copula carnal, de que resulta, que a Oradora não achará outra pessoa, com quem caze; e que não foy raptada por estar em casa de sua Mãe, e em sua liberdade.

O que tudo visto havemos as premissas por justificadas, e dispensamos pela faculdade, que temos da Sé Apostolica por tempo de dez annos concedidos em 20. de Janeiro de 1735. no impedimento, que os Oradores tem entre si de consanguinidade no quarto grão mixto cõ o terceiro, para effeito de contrahirem Matrimonio, legitimando a prole, que dellas nascer. E mandamos ao R. Vigario da Vara N. que depois de cumpridas as penitências abaixo referidas, e não antes, lhes mande passar Provisão para serem recebidos pelo seu Parocho, ou outro Sacerdote de licença sua. E damos faculdade a qualquer Confessor

feffor approvado para os absolver da Excommunhaõ incurrida pelo incesto , e de todos os cazos reservados para effeito sómente de receberem a graça do Sacramento.

E supposto que os ditos Ora- dores alleguem , que tiveraõ a copula sem ter noticia do parentesco , não se prova legitimamente essa ignorancia ; pelo que lhe impomos a penitencia de que eslejaõ em tres Domingos á Missa Conventual no arco da Capella Maior da Igreja da sua Freguezia em corpo , cada hum com sua vela acesa na mão , e em cada hum dos ditos Domingos se confessaráõ , e Commungaráõ pelas Almas do Purgatorio , e dispenderaõ tres mil reis na fabrica da dita Igreja , que entregaraõ ao R. Parocho , e satisfeito tudo , se passará a certidaõ para se receberem , e paguem os autos. Rio de

*Janeiro 30. de Outubro de 1738.
N. Bispo.*

664 **U** Bi notandum , quód si-
cut in superiori dispen-
satione expressum est , *que não foy
raptada por estar em caza de sua
Mãe , e em sua liberdade : ita et-
iam , si mulier rapta fuisset , ex-
primendum erat per sequentia ver-
ba , aut hujusmodi similia : a qual
ainda que foy raptada , está res-
tituida à sua liberdade por estar
em caza de N. donde livre , e expen-
taneamente diz , q̃ quer cazar cõ N.*

En habes , quomodo in dis-
pensatione facienda , tenor facul-
tatum inseratur cum expressione
temporis , ad quod fuerint concef-
sæ. Dilce igitur , qui infrà Episcopum , es , si fortè dispensabis ex cõ-
missione , disce praxim dispensandi ,
& sententiam ferendi.

DISPUTATIO DECIMA.

DE UNDECIMA FACULTATE PONTIFICIA ,

Q U Æ

BRASILIAE EPISCOPIS CONCEDITUR.

SECTIO I.

*De Vinculo Matrimonii inter
fideles.*

665 **U** Ndecima Facultas
Pontificia. *Dispen-
sandi cum Gentili-
bus , & Infidelibus plures uxores
habentibus , ut post conversionem ,
& Baptismum , quam ex illis ma-*

*luerint , si etiam ipsa fidelis fiat ,
retinere possint , nisi prima volue-
rit converti.*

666 Ut prædicta facultas ple-
nè intelligatur , præmitto differen-
tiam inter Fidelium , & Infidelium
Matrimonia quo ad indissolubilita-
tem. Dixi : *quo ad indissolubilita-
tem : nam quo ad essentiam , & ra-
tionem Matrimonii , utrimque sup-
ponitur esse contractus naturalis de
mutuâ corporum traditione , qui*
con-

cōtractus sub his, vel his signis exter-
nis celebratur juxta diversos ritus, &
ceremonias Gentium. His præmissis.

667 Notatio Prima. Matrimo-
nium ratum inter Fideles est à
Papà dissolubile per dispensatio-
nem. *Sanch. lib. 2. disp. 14. Pyrrh. lib. 8. cap. 7. n. 26. Pi-
gnat. tom. 1. Consultat. 148. ubi n. 6.* Pontifices sæpè dissolvissè testa-
tur. Fundamentum est : quia Matrimo-
nium ratum inter Fideles signi-
ficat unionem Christi cum animà
per gratiam : cùm igitur unio gra-
tiæ sit per peccatum solubilis, etiam
Matrimonium ratum inter Fideles
manet aliquandò solubile.

668 Notatio Secunda. Matrimo-
nium consummatum inter Fi-
deles est per leges dissolubile quo-
ad torum per divortium temporale,
vel perpetuum. Constat ex cap.
Quanto, & ex cap. Gaudemus De di-
vortiis. Sic per Crimen adulterii, aut
morbum contagiosum, v. g. lepram,
aut per hæresim, & apostasiam à fi-
de supervenientem Matrimonio,
conjuges separari quo ad torum pas-
sim constat.

669 Notatio Tertia. Matrimo-
nium consummatum inter Fideles
est omninò indissolubile, quo ad
vinculum. Constat ex Trident. *sess. 24. de Reformat. Matrim. cap. 8. canon. 5. & ex Sacra pag. Matth. 5. & 19. Marc. 28. Luc. 16.* ubi
Christus præcipit indissolubilita-
tem Matrimonii, quod præceptum
sic interpretatur Apost. ad Rom. 7.
Quæ sub viro est mulier, vivente viro, alligata est legi. Et 1. ad Co-
rinth. 7. *His autem, qui Matrimo-
nio juncti sunt, præcipio, non ego, sed Dominus, uxorem à vi-
ro non discedere, quod si discesserit, manere inuuptam, aut viro suo recõ-
ciliari, & vir uxorem non dimittat.*

670 Deinde, quia secundum
Apost. ad Ephes. 5. 32. *Sacramen-
tum hoc magnum est : ego autem di-
co in Christo, & Ecclesia:* id est, Sa-
cramentum Matrimonii cõsummati inter
Fideles ideo magnū est, quia signum
est conjunctionis Christi cum Ec-
clesia: ergò sicut cõjunctio Christi cū
Ecclesia est perpetua, & indissolubi-
lis, quia tota Ecclesia simul nunquàm
peccat : ita etiam cõjunctio Matrimo-
nii consummati inter Fideles est
perpetua, & indissolubilis.

S E C T I O II.

De Vinculo Matrimonii inter In- fideles.

671 **N**otatio Prima. Matrimo-
nium ratum Infidelium
est jure naturæ dissolubile. Ratio est:
quia nihil tam naturale est, quàm
eo genere quidquam dissolvere, quo
colligatum est : *Regul. 35. ff. De*
diversis reg. juris: ergò sicut infideles
quando Matrimonium contrahunt,
de mutuo cõsësu contrahunt, & ad
invicem obligantur : ita etiam pos-
sunt, si velint, de mutuo cõsensu
distrahere, & ad invicem deobligari.

672 Notatio Secunda. At verò
Matrimonium consummatum infi-
delium est saltem jure divino indis-
solubile. *Sanch. lib. 2. disp. 13. n. 3.*
Ratio est : quia lex Divina omnes
obligat tam fideles, quàm infideles,
ut ex *Abulens.* tenet *Sanch. citat.*
Lex autem divina est. *Matth. 19.*
Quos Deus conjunxit, homo non
separat. Et 1. ad Corinth. 7. *His,*
qui Matrimonio cõjuncti sunt, præ-
cipio, non ego, sed Dominus, uxore-
rem à viro non discedere. Et Rom.
7. *mulier, vivente viro, alligata est*
legi: ergò Matrimonium consum-
matum etiam infidelium est saltem
jure

jure divino indissolubile.

673 Notatio Tertia. His non obstantibus, Matrimonia infidelium etiam consummata dissolvuntur ex dispensatione divina, & in bonum fidei. 1. Si conjux infidelis ideò nolit habitare cum converso, quia cōversus est, dicente Apost. 1. *ad Corinth. 7. Si infidelis discedit, discedat.* 2. Quamvis velit habitare cū converso, non tamen sine injuria Creatoris, vel quia blasphemat Episcopum, vel quia spernit fidem &c. 3. Si ex infidelis contubernio immineat periculum perversionis, vel ad peccatum mortale inducatur conversus.

674 Quæ omnia comprehendit Innocentius VIII. ad C. *Quanto De divort.* sub his verbis: *Si alter infidelium conjugum ad fidem catholicam convertatur, altero, vel nullo modo, vel non sine blasphemia divini nominis, vel ut eum pertrahat ad peccatum mortale, ei cohabitare volente, qui relinquuntur ad secunda, si voluerit, vota transibit, & in hoc casu intelligimus, quod ait Apostolus, quod si infidelis, &c.* ubi nota Pontificem nihil definire, sed solum declarare textum Apostoli.

675 Notatio Quarta. An autem Matrimonium infidelium post Baptismū fiat Sacramentum gratiæ collativum? Negant aliqui apud *Säch. lib. 2. disp. 9. an. 3.* Fundamentum est: quia novum Sacramentum indiget novā materiā, & nova formā, hæc autem non adhibetur post Baptismum, quia licet post Baptismum iteretur consensus, non est novi, sed antiqui ratificatio: ergò.

676 E contrā affirmat *Sanct. cit. n. 5.* Fundamentum est: quia statim ac baptizantur infideles conjugati, repræsentat eorum Matri-

monium unionem Christi cum Ecclesia, cū tale Matrimonium in Christi fide contractum perseveret, & fiat indissolubile, saltem ad instar Matrimonii rati inter fideles: ergò statim, ac baptizantur infideles conjugati, fit Sacramentum eorum Matrimonium.

SECTIO III.

Præsentis Facultatis amplificatio.

677 **N**otatio Prima. An possit Infidelis plures habere uxores? Dubium oritur ex verbis illis Indulti, scilicet; *dispensandi cum Gentilibus, & Infidelibus plures uxores habentibus.* Sed ante dubii decisionem explorandum, quid in talibus verbis supponat Pontifex; videtur enim supponere, quod Infidelis plures uxores legitimas habere possit: siquidem earum legitimitate sublatā, nullum jus speciale in viro est, sicut neque in foeminis, ad cujus relaxationem, seu dispensationem necessaria sit præsens Pontificis cōcessio, & indulgentia.

678 Nihilominus, quod saltem prima uxor pro legitima habenda sit, deducitur ex cap. *Gaudemus*, De divort. ubi Pontifex quæstionem proponit hoc modo: *Quia verò Pagani circa plures insimul feminas affectum dividunt conjugalem, utrū post conversionem omnes, vel quam ex omnibus retinere valeant, non immeritò dubitatur.* Et licet Pontifex difficultati propositæ non respondeat directè, ut notat Glossa verb. *Vel quam*; tamen indirectè satis respondet primam esse uxorem legitimam, quatenus reprobat pluralitatem ex utroque

troque sexu, ut notat eadem Glossa, verb. *Pluralitatem*.

679 Deinde *Sanch.lib. 7. disp. 73. n. 5.* expressè infert ex eod cap. *Gaudemus*, quòd prima sit uxor legitima, ibi: *Si Infidelibus conversis plures sint uxores. eos separandos esse ab aliis, demptà primà, quæ sola est legitima uxor.* Idem, & in nostra facultate non obscurè insinuat, dùm dicitur: *Nisi prima voluerit converti*: in hac enim clausulà satis innuitur, quòd si omnes convertantur, prima uxor præferatur. Si autem præferri debet ex aliquo jure præferri debet.

680 Unde patet, quòd in primà uxore aliquod jus agnoscatur ad habitandum cum viro jam converso, & consequenter in viro jam converso aliqua etiam obligatio correspondeat primam uxorem retinendi post Baptismum; secundam verò, aut tertiam non ducendi; secundam enim, aut tertiam ducendo, violaret jus primæ. Quando igitur Pontifex facultatem facit dispensandi cum Gentilibus, & Infidelibus plures uxores habentibus, nil aliud intendit, quàm in favorem fidei, & gratiam conversi illum absolvere, & liberare à prædictà obligatione per dispensationem faciendam, ut in simili concessit Gregor. XIII. in Bulla: *Populis, & Nationibus*, quàm infra citabimus *n. 695.*

681 Ut ergò talis obligatio relaxari, & omninò tolli possit, si opus sit, conceditur à Pontifice præfens Indultum: non autem quia inter conversum, & secundam, aut tertiam foeminam agnoscatur aliquod jus, quod dispensatione indigeat ad cohabitandum: cum sola prima uxor pro legitimà habeatur, reliquæ verò sint pellices, & concubinæ, quamvis à Pontifice lato

modo appellentur uxores.

682 Advertendum tamen, quòd pro primà uxore non intelligimus eam, quæ sit prior tempore, sed quæ sit prior jure: potest enim Matrimonium Infidelis initum cum foeminà, quæ fuit prior tempore, irritum esse, & invalidum, vel ex defectu còsensùs, & intentionis perpetuò se obligandi ad cohabitandum: vel quia contractum cum matre, aut filia, quarum consanguinitas cum sit in primo gradu lineæ rectæ, jure naturæ dirimit apud omnes: potest autem esse validum, & legitimum Matrimonium infidelis, contractum cum secundà, vel tertiam foeminà ob rationem contrariam: nempe, quia in Matrimonii posterioris celebratione omnia concurrerunt, quæ ad validum, & legitimum Matrimonium requiruntur. Unde validum, & legitimum Matrimonium inter infideles, plures uxores habentes, non ex primitate, seu prioritate temporis colligendum est, sed potius ex consensu, & voluntate in eo permanendi secundum principalem rationem contractus lumine naturæ constantem: ergò si Matrimonium infidelis initum cum foeminà, quæ fuit prior tempore, irritum fuit ex aliquo capite: validum verò, quod fuit contractum cum secundà, vel tertiam foemina, hæc, & non alia, pro primà uxore habenda erit, utpotè prior jure, quamvis fuisset posterior tempore. Vide *Avendan.* qui aliter discurret, & quidem fuisse, *tom. 1. Thesaur. Indic. Titul. 12. cap. 14. à n. 414.* His positis, ad dubium supra excitatum *n. 677.*

683 R. negativè. Ratio est: quia quando Matrimonium pro lege naturæ institutum est, *Sanch.lib. 2. disp. 4.* inter unum, & unam institutum

tutum est. Genes. 1. *Masculum, & Fœminam creavit eos; adhærebit uxori: erunt duo in carne una.* Hinc jure divino naturali prohibita est polygamia, ut innuit *Trident. sess. 24. canon. 2. Siquis dixerit licere Christianis plures simul habere uxores, & hoc nulla lege divina esse prohibitum, anathema sit.*

684 Et quamvis Deus aliquando dispensaverit in tali jure, permittens Hæbreis libellum repudii propter duritiem cordis eorum, *Matth. 19.* tamen cum gentibus numquàm dispensavit. Dato tamen, quòd etiam cum gentibus aliquando dispensasset; sicut Hæbreis jam non licet plures habere uxores, quia lex vetus jam cessavit, ex quo promulgata est lex Nova, seu Evangelica; ita nequè gentibus jam licet polygamia, seu plures habere uxores. Quando igitur dicitur in *Indulto: Dispensandi cum Gentilibus, & Infidelibus plures uxores habentibus*, intelligendum est de uxoribus non propriè, & strictè, sed latè, & impropriè talibus, & juxtà vulgarem dicendi modum, juxtà quem etiam concubinæ, & pellices dicuntur uxores.

685 Notatio Secunda. An postquàm conjuges infideles convertuntur, & baptizantur, liceat alteri ab altero discedere? R. negativè. Ratio est: quia Matrimonium infidelium post Baptismum fit indissolubile, saltem ad instar Matrimonii rati inter fideles *Sanch. lib. 2. disp. 9. n. 5.* & post consummationem post Baptismum fit indissolubile non aliter, ac Matrimonium consummatum fidelium *Sanch. ibid:* ergò postquàm conjuges infideles convertuntur, & baptizantur, non licet alteri ab altero discedere.

686 Hinc non est opus, ut co-

ram Parocho, & testibus iterum contrahant tales conjuges; cum eam formam præscripserit *Tredint. sess. 24. c. 1* pro nuptiis inter fideles denuò contractis: infideles autè fideles facti non denuò contrahunt, sed in legitimo Matrimonio priùs còtracto perseverant. *Sanch. lib. 2. disp. 9. n. 1.* nec etiam tenentur benedictiones Ecclesiæ recipere, quamvis optimè facerent, si eas reciperent. *Sanch. cit. n. 2.*

687 Notatio Tertia. An si post conversionem velit conjux infidelis cohabitare cum converso etiam sine injuria Creatoris, debeat id permitti? R. negativè. Ratio est: quia licet hoc primis sæculis permissum fuerit, dicente Apostolo, 1. *Corinth. 7. Cæteris ego dico, non Dominus, si quis frater uxorem habet infidelem, & hæc consentiet habitare cum illo, non dimittat illam: & si qua mulier virum habet infidelem, & hic consentiet habitare cum illa, non dimittat illum:* tamen jam hodie ob perversionis periculū, quod semper imminet converso, non amplius licet id permitti. *Sanch. lib. 7. disp. 73. n. 12.* hinc notanter apponitur in *Indulto:* quòd infidelis plures habens uxores post conversionem, & Baptismum, quam ex ipsis maluerit, si ipsa etiam fidelis fiat, retinere possit.

688 Notatio Quarta. An si conversus malit secundam, vel tertiam fœminam, non verò primam retinere, debeat post Baptismum poni novus consensus ad Matrimonium revalidandum? R. cum distinctione, & dico primò. Si Matrimonium cum prima fœmina contractum tempore infidelitatis fuit validum, in eo eventu ad retinendam secundam, vel tertiam fœminam, non verò primam, debet poni novus consensu ad Matrimo-

Matrimonium revalidandum post Baptismum.

689 Fundamentum est : quia in eo eventu præter primam fœminam, cum qua conversus valide contraxerat tempore infidelitatis, omnes aliæ sunt pellices, & concubinæ, non vero uxores proprie, & stricte tales, ut nuper diximus n. 681. ergo ut secunda, vel tertia fœmina retineatur post Baptismum, non vero prima, debet poni novus consensus ad Matrimonium revalidandum post Baptismum.

690 Ubi nota istius modi Matrimonium cum secunda, vel tertia fœmina, posthabita prima, celebrandum fore in facie Ecclesiæ, & coram Parocho, & testibus juxta decretum *Trident. sess. 24. cap. 1.* Ratio est : quia in tali eventu est Matrimonium fidelium, cum sit celebratum post Baptisma, & inter conjuges jam fideles : ergo celebrari debet eo plane modo, quo illud celebrant fideles, ubi receptum est *Trident.*

691 Dico secundo. Si vero Matrimonium cum prima fœmina fuit invalidum, vel quia defuit consensus, vel quia contractum cum matre, aut filia, quarum consanguinitas cum sit in primo gradu lineæ rectæ, jure naturæ dirimit apud omnes; in tali casu dupliciter se gere-
re potest conversus : primo, retinendo eam, cum qua valide contraxerat tempore infidelitatis, dummodo ipsa etiam fidelis fiat, si-
ve ea sit secunda, si-ve tertia, si-ve hujusmodi, ut jam dictum est : secundo, ponendo novum consensum, si alteram retinere malit; ex suppositione tamen, quod illa, cum qua valide contraxerat, converti nolit. Ratio est : quia Matrimonium irritum, non nisi per novum consensum, sic vel

sic expressum revalidatur, ut inter omnes constat : ergo vel Matrimonium fuisset irritum defectu consensus, vel culpa alicujus impedimenti dirimentis, vel ratione polygamix etiam prohibitæ inter gentes, Matrimonium non valebit, quin novus consensus accedat.

692 Notatio Quinta. An si Matrimonium fuisset validum cum secunda, vel tertia fœmina, non vero cum prima, possit conversus retinere eam, cum qua Matrimonium fuit validum tempore infidelitatis, prætermis-
sa omnino prima, quamvis ipsa velit converti? R. affirmative. Ratio est : quia postquam conjuges infideles convertuntur, & baptizantur, non licet alteri ab altero discedere, *Säch. lib. 2. disp. 9. n. 5* immò tenetur conversus, si etiam convertatur ejus uxor, eam recipere, cap. *Quanto*, & cap. *Gaudemus* de Divort. Potest igitur, immò & tenetur conversus post Baptismum retinere illam, cum qua Matrimonium valide contraxit tempore infidelitatis, dummodo ipsa etiam fidelis fiat, si-
ve ea sit secunda, si-ve tertia fœmina; primam vero, cum qua irritè contraxerat, repudiare, quamvis ipsa converti velit.

693 Dices tamen. In Indulto Apostolico habetur : *Quòd si prima voluerit converti, ipsa retineatur* : ergo. R. id intelligi, quando Matrimonium cum prima initum tempore infidelitatis validum fuit : secus, si tale Matrimonium fuisset irritum : tunc enim præferenda est illa, cum qua Matrimonium fuit validum, & in hoc sensu loquitur Indultum ob rationes jam factas.

694 Notatio Sexta. An Æthiopes infideles, qui ex Africa, & Asia, earumve Insulis in Brasiliam transportantur; & similiter Indi, qui in-
tra

tra Brasiliam à propriis pagis in Oppida Christianorum abducuntur, possint post susceptum Baptismum, etiam superstite conjuge infideli, & ejus consensu minime requisito, & responso non expectato, cum quovis fideli aliàs tamen ritè contrahere, & in facie Ecclesiæ solemnizare, & in eis carnali copula consummatis, quoad vixerint, licite remanere? Certa est resolutio affirmativa ex Bulla Gregor. XIII. statim citanda.

695. Quin etiam additur, quod licet priores conjuges infideles post

contractum secundum Matrimonium ad fidem convertantur, ut ostendant se justè impeditos fuisse ad declarandam suam voluntatem; nihilominus prædicta Matrimonia rescindi non debere, sed valida, & firma, prolemque susceptam legitimam fore declaravit, & concessit Greg. XIII. die 25. Januarii 1585. in Bulla: *Populis, & nationibus*, cujus mentionem facit Compend. Indic. verb. *Matrimonium* §. 3. eamque ad longum affert *Montenegr. lib. 3. de Sacram. tract. 9. sect. 8.*

FINIS LIBRI SECUNDI.

BRASILIAE PONTIFICIAE LIBER TERTIUS. NOTATIONES

Ad ulteriores novem facultates Pontificias,

QUAE

BRASILIAE EPISCOPIS CONCEDUNTUR,
CONTINENS.

Distribuitur in disputationes octo. Prima agit de Facultate conficiendi Olea sacra, etiam extra diem Cœnæ Domini. Secunda de Facultate delegandi simplicibus Sacerdotibus potestatem benedicendi paramenta, & alia utensilia ad sacrificium Missæ necessaria. Tertia de facultate largiendi ter in anno Indulgentiam plenariam. Quarta de Facultate absolvendi ab Hæresi, Apostasia à Fide, & à Schismate quoscunque etiam Ecclesiasticos. Quinta de facultate absolvendi ab omnibus casibus Sedi Apostolicæ reservatis; etiam in Bulla Cœnæ Domini contentis. Sexta de Facultate concedendi Indulgentiam plenariam primo conversis ab hæresi, atque etiam fidelibus quibuscunque in articulo mortis. Septima de Facultate concedendi Indulgentiam plenariam in Oratione 40. Horarum, & lucrandi sibi easdem Indulgentias. Octava de Facultate liberandi animas per modum suffragii, singulis secundis feriis non impeditis officio 9. Lætionum à Purgatorii pœnis.

DISPUTATIO PRIMA.

De duodecima facultate Pontificia,

BRASILIAE EPISCOPIS CONCESSA.

SECTIO I.

*Proponitur, & explanatur præsens
Facultas Pontificia.*

DUODECIMA Facultas Pontificia. *Conficiendi olea sacra cum Sacerdotibus, quos potuerint habere, & si necessitas urgeat, etiam extra diem Cœnæ Domini.*

Quamvis resolutiones de Chris-

mate ad Tractatum de Sacramento Confirmationis, & resolutiones de Oleo infirmorum ad Tractatum de Extrema Unctione pertineant, tamen occasione præsentis Indulti de sacris Oleis conficiendis, quæstiones aliquot singulares, & praxi utiles ex utroque tractatu excerpere, easque ad finem disputationis appendere visum est.

2 Et ante alia sciendum 1. per
Gg Ole₂

Olea sacra intelligi Oleum infirmorum, Oleum ad sanctum Chrisma, & Oleum Catechumenorum. Oleum infirmorum, non alio, quàm Oleo olivarum constat. Ita communis usus Ecclesiæ, CC. Florent. & Trident. apud *Salmantic. tom. 1. Theolog. Moral tract. 7. cap. 2. punct. 1. n. 1.*

3 Sciendum 2. Oleum infirmorum benedici ab Episcopo cum ritibus, & cæremoniis, quæ in Pontificali Romano præscribuntur. An autem possit etiam benedici à simplici Sacerdote, saltem de commissione Pontificis? Alii affirmant, & alii negant apud *Salmantic. citatos à n. 5.*

4 Sciendum 3. Oleum ad sanctum Chrisma confici ex balsamo, & oleo olivarum. Constat ex Pontificali Romano, & ex communi praxi Ecclesiæ.

5 Notatio Prima. An balsamum sit pars essentialis, & ita requisita ad conficiendum Chrisma, ut sine balsamo non habeatur materia simpliciter necessaria pro Chrismate conficiendo? Affirmat sententia probabilior, quam pluribus relatis sequuntur *Salmantic. citati tract. 3. cap. 2. punct. 1. à n. 7.* Ratio potissima est: quia ad verificandam formam illam: *Confirmo te Chrismate salutis*, necessarium est Chrisma: at verò Chrisma ex communi loquendi consuetudine, & accommodatione illorum, qui res divinas tradunt, conficitur ex balsamo, & oleo olivarum.

6 Nihilominus probabilis est sententia negativa, quæ asserit balsamum non esse necessarium de necessitate Sacramenti; sed solum de necessitate præcepti. Eam tenent *Caet. Sott. Navarr. Covarr. Valentia*, & alii, quos citant, non

tamen sequuntur *Salmantic. cit. n. 5.* Fundamentum hujus sententiæ est: quia Innocentius III. in cap. *Pastoralis* de Sacramentis non iterandis, interrogatus: an Sacramentum Confirmationis esset iterandum in eo, qui per errorem fuit, non Chrismate, sed oleo delinitus? Respondit, *non esse iterandum, sed caute supplendum, quod incaute fuerit prætermisum*: ubi Pontifex videtur docere verum fuisse Sacramentum, quod in oleo tantum fuerit ministratum.

7 Neque obstat Concil. Florent. in Decreto Eugenii, ubi sic: *Secundum Sacramentum est Confirmatio, cujus materia est Chrisma confectum ex oleo, quod nitorem significat conscientiæ, & balsamo, quod odorem significat bonæ famæ.* Non, inquam, obstat, quia Florentinum etiam dicit, quod materia Eucharistiæ sit vinum aqua mixtum, quodque materia Pœnitentiæ etiam sit satisfactio: & tamen satis constat, quod neque aqua sit materia essentialis Eucharistiæ, neque satisfactio Pœnitentiæ: ergo neque balsamum erit materia simpliciter necessaria ad conficiendum Chrisma. In hac igitur opinione non requiritur balsamum de necessitate Sacramenti, sed solum ex præcepto, non purè Ecclesiastico, sed divino Christi, ut cum *Dicast.* ex antiqua traditione Ecclesiæ, & Patrum colligit *La Croix lib. 6. part. 1. n. 375.*

8 Unde si haberi non posset Chrisma ex oleo, & balsamo, non peccaret, qui in articulo mortis confirmaret aliquem solo oleo olivarum. *La Croix cit. n. 376.* quatenus opinio eorum, qui dicunt sufficere solum oleum, est probabilis: & in casu necessitatis licitum est procedere

re juxta opinionem probabilem, ut tenet commune Theologorum.

9 Notatio Secunda. Olea benedicuntur, assistentibus duodecim Sacerdotibus, septem Diaconis, septem Subdiaconis, Acolythis &c. constat ex Pontificali Romano, ibi: *Hora competenti, Pontifex venit ad Ecclesiam, ubi parat se ad Missam &c. Parant se etiam Ministri Pontificis, & ultra illos duodecim Presbyteri, septem Diaconi, septem Subdiaconi, Acolythis, & alii necessarii, omnes vestibus albi coloris Ordini suo congruentibus.*

10 Notatio Tertia. An autem Sacerdotes sint Episcopo necessarii ad Chrisma consecrandum? Affirmat, & probabilius vocat *Lacroix lib. 6. part. 1. n. 379.* Ratio est: quia in Pontificali Romano dicitur de Sacerdotibus, quod sint, & testes, & cooperatores, jubenturque ipsi post Episcopum insufflare, signare, osculari ampullam &c. ergo sunt Episcopo necessarii.

11 Secus dicit *Lacroix cit.* De Diaconis, & Subdiaconis. Ratio est: quia Diaconi, & Subdiaconi in Pontificali Romano vocantur Ministri tantum, & assistentes, non autem testes, & cooperatores, sicut vocantur Sacerdotes: ergo Diaconi, & Subdiaconi non sunt æquè necessarii, ac Sacerdotes.

12 Notatio Quarta. Oleum Catechumenorum, quod etiam dicitur puerorum (quia pueri cum baptizantur, eo inunguntur, primum in pectore, deinde inter scapulas in modum Crucis, sicut inunguntur Catechumeni) est Oleum olivarum ab Episcopo benedictum cum ritibus, & Cœremoniis in Pontificali Romano præscriptis.

13 Notatio Quinta. Prædicta

tria Olea benedicuntur Feriâ quintâ in Cœna Domini, desumpto exemplo à Christo Domino, qui nocte Cœnæ Apostolos docuit Chrisma conficere, ut aperte tradit S. Fabianus Papa Epist. 2. cap. 2. ibi: *Dominus JESUS postquam cœnavit cum Discipulis suis, & lavit eorum pedes, sicut à Sanctis Apostolis Prædecessores nostri acceperunt, nobisque reliquerunt, Chrisma conficere docuit.*

SECTION II.

Quid in præsentī Facultate Brasiliæ Episcopis specialiter concedatur?

14 **N**otatio Prima. Conceditur 1. specialis facultas conficiendi Olea Sacra cum paucioribus Sacerdotibus, quam duodecim. Constat: quia Brasiliæ Episcopis cōceditur facultas *Conficiendi Olea Sacra cum Sacerdotibus, quos potuerint habere.* Si verò clausula illa: *Cum Sacerdotibus, quos potuerint habere*, non restringatur ad pauciores, quam duodecim, tunc frustraneum esset Indultum, & nihil in eo concederet Pontifex, cum ad Olea benedicenda cum duodecim Sacerdotibus, ut disponit Pontificale Romanum, habeat Episcopus potestatem ordinariam.

15 Dubium esse potest: an deficientibus omninò Sacerdotibus sæcularibus, possit Episcopus Olea benedicere cum Sacerdotibus Regularibus? Affirmamus. Ratio est: quia neque in Pontificali Romano, neque in Indulto, de quo agimus, reperitur clausula ulla, vel dictio exclusiva Sacerdotum Regularium: deinde Sacerdotes, ex eo quod sint Regulares, non sunt minùs digni

ad Sacerdotum Sæcularium defectum supplendum pro tali ministerio: posset igitur Episcopus, deficientibus omninò Sacerdotibus Sæcularibus, convocare Regulares, (de consensu tamen suorum Superiorum) & unà cum illis Olea benedicere.

16 Notatio Secunda. Conceditur 2. facultas conficiendi Olea Sacra, etiam extrà diem Cœnæ Domini; constat expresse ex Indulto. Sic benedixerunt, me teste, non in die Cœnæ Domini, sed in festo Pentecostes anno 1718. Excellentissimus, & Reverendissimus D.D. Franciscus à S. Hieronymo: & in eodem Festo Pentecostes, sed anno 1731. Excellentissimus, & Reverendissimus D.D. Fr. Antonius de Guadalupe, hujus Fluminensis Diœcesis, & immortalis memoriæ Episcopus uterque.

17 Quemadmodum verò præfati D.D. Episcopi Olea benedixerunt in Festo Pentecostes, ità benedicere potuerant in quocumque alio die, tam festo, quam non festo. Fundamentum est: quia in Indulto Apostolico conceditur facultas conficiendi Olea Sacra, etiam extrà diem Cœnæ Domini: non tamen præscribitur, neque determinatur dies infra annum, quo Episcopus conficere teneatur: ergò in quocumque die infra annum, tam festo, quam non festo, potest Episcopus Olea Sacra, conficere, cum favores sint ampliandi, Reg. *odia*, De reg. jur. in 6. & Gloss. *restringi*, cap. *Si gratiosè* 5. De rescript. in 6. & ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus, Gloss. *differentiam* in Leg. *fin.* C. De hæredit, vel actione.

SECTIO III.

Quando liceat Olea Sacra conficere extrà diem Cœnæ Domini?

18 **I**N præsentī Indulto exponēdo principale dubium est: quando liceat Olea Sacra conficere extrà diem Cœnæ Domini? Ratio dubitandi oritur ex eo, quòd in Indulto apponitur hæc conditio: *Si necessitas urgeat*. Videndum igitur, quando urgebit necessitas Olea Sacra Conficiendi extrà diem Cœnæ Domini. Ut clarè, & distinctè precedatur, sit.

19 Notatio Prima. Urgebit 1. necessitas, si Episcopus sit legitimè impeditus, v. g. ob ægritudinem, ratione cujus non in die Cœnæ Domini, sed in festo Pentecostes, Olea benedixerunt D.D. Episcopi, quos nuper laudavi n. 16.

20 Notatio Secunda. Urgebit 2. necessitas si deficiat balsamum, vel Oleum olivarum: nam, comparente postea Oleo, vel balsamo poterunt Brasilie Episcopi in quocumque die infra annum, tam festo, quam non festo, Chrisma conficere, & Olea infirmorum, & catechumenorum benedicere.

21 Notatio Tertia. Urgèbit 3. necessitas, si Episcopus à Cathedrali absens sit, v. g. Diœcesim visitando, ità ut in die Cœnæ Domini sit in via, vel existat in loco, ubi Olea benedicere commodè nequeat. Ratio est: quia leges ad sui observantiam non obligant, eo ipso quòd observari nequeant, ut in materia de legibus communiter dicitur: ritus verò, & cæremoniæ, quæ in Pontificali Romano præscribuntur pro Oleis benedicendis, in figurato eventu observari non possent.

22 Notatio Quarta. Urgebit 4. necessitas, si deficient omnino Sacerdotes, qui tali functioni adesse possent. Ratio est: quia res sacræ reverenter, ac decenter tractari debent, ut ait vulgare axioma: Indultum verò Apostolicum, quamvis permittat olea benedicere cum paucioribus Sacerdotibus, quam cum duodecim, ut supra n. 14. nihilominus deficientibus omnino Sacerdotibus, benedicere non permittit, alias indecenter benedicere permetteret, quod non est dicendum.

23 Notatio Quinta. Urgebit 5. quælibet necessitas, quæ in posterum occurreret physica, vel moralis, si judicio prudentum talis reputetur. Ratio est: quia in Indulto Apostolico nulla determinata necessitas assignatur: sed hujusmodi Indultum, cum sit beneficium Principis, est late interpretandum, *Bart. & Fason in leg. Beneficium ff. De Constit. Princip.* ergò quælibet necessitas, quæ in posterum occurreret physica, vel moralis, si judicio prudentum talis reputetur, sufficiens erit, ut olea benedicantur extra diem Cœnæ Domini.

24 Notatio Sexta. Quòd si à prudentibus adhuc dubitetur: An necessitas, quæ in posterum occurreret, verè sit urgens? R. adhuc in eo eventu fore urgentem. Ratio est: quia hæc urgens necessitas non consistit in indivisibili, ut in simili diximus lib. 1. n. 118. ea verò, quæ non consistunt in indivisibili, suscipiunt magis, & minus. Ut igitur necessitas, quæ pro tempore occurreret, verè dicatur urgens, non est necesse, quòd sit tanta, quanta à nimis scrupulosis requiritur.

25 Confirmatur: quia in dubio de rationabilitate causæ sufficientis ad dispensandum in voto Castitatis,

aut Religionis in benigniorem partem inclinandum est: *Sanch. lib. 8. de Matrim. disp. 20. num. 10.* ergo similiter in dubio, an necessitas sit urgens ad olea benedicenda extra diem Cœnæ Domini, pro urgentia necessitatis judicandum est.

S E C T I O IV.

Resolutiones de Chrismate ministrando singulares.

26 **N**otatio Prima. Solus Episcopus Chrismatis conferendi est ordinarius minister. Ita definitur in Concil. *Trident. sess. 7. canon. 3. de Confirmat.* Et habetur in Florent. in Decreto Eugenii. Idque ex sacris literis, & Maximorum Pontificum Decretis, & SS. PP. testimoniis ostendit Catechismus Romanus *part. 2. de Sacram. confirmat. n. 1.*

27 Dixi: *Ordinarius*, quia simplex Sacerdos ex commissione Pontificis sacramentum Confirmationis administrare potest. Ita cum *D. Thom. communis Theologorum, sententia*, quæ satis indicatur à *Trident.* asserente Episcopum esse ordinarium Confirmationis ministrum; cum enim dicit *Ordinarius* supponit alium esse posse ex commissione, & delegatione. Ita *Salmant. tom. 1. Theolog. Moral. tract. 3. de Sacrament. Confirmat. cap. 4. punct. 1. n. 7.*

28 Adverte tamen, quòd licet Episcopus sit ordinarius Confirmationis minister, non ideo potest concedere simplici Sacerdoti facultatem ministrandi hoc Sacramentum, sicut neque Papa alicui non Sacerdoti. Hæc quoad utramque partem est sententia communis apud *Salmant. cit. n. 18.* Et constat ex usu, &

& consuetudine Ecclesiæ, qua institutio Christi declaratur.

29 Notatio Secunda. Episcopus consecratus, licet excommunicatus, vel etiam degradatus, vel hæreticus, validè, quamvis illicitè, confirmat. *Suar. Sà, Reginald. Coninich. Filliuc. Bonac. Barbof. & Castr. Pal.* quos citant, & sequuntur *Salmant. cit. n. 2.* Ratio est: quia Episcopus consecratus, quamvis excōmunicatus, vel hæreticus, vel etiam degradatus, characterem Ordinis, à quo hæc provenit potestas, non amittit.

30 Dixi: *Consecratus*, quia Episcopus nondum consecratus, quamvis sit electus ad Episcopatum, confirmare non potest. Ratio est: quia nondum habet characterem Ordinis Episcopalis. *Salmantic. citat. num. 4.*

31 Notatio Tertia. Sacramentum Confirmationis iterari non potest. *Trident. Sess. 7. de Sacram. in genere canon. 9.* Ratio est: quia sacramentum Confirmationis imprimi characterem. *Trident. cit.* Sacramenta verò, quæ characterem imprimunt, ut Baptismus, & Ordo, non iterantur. *Salmant. cit. cap. 3. punct. 1. n. 2.*

32 Unde sequitur, quod si confirmatus moreretur, & iterum à mortuis resurgeret, non esset denuò confirmandus, sicut nec denuò baptizandus, vel ordinandus. *La Croix lib. 6. part. 1. n. 383.* Ratio est: quia anima retinisset characteres illos, quamvis aliud esset de Matrimonio cum uxore sua, quod iterum contrahi deberet, quia omnino desisset ejus vinculum. *La Croix cit.*

33 Nihilominus, si sacramentum Confirmationis iteretur, non incurritur irregularitas. *La Croix cit. n. 402.* Ratio est: quia pœnam

irregularitatis solummodo jus statuit contra iterantes Baptismum.

34 Notatio Quarta. Tametsi pro infantibus confirmandis expediat, regulariter loquendo, expectare usum rationis; in locis tamen remotis, quo rarò accedit Episcopus, convenienter confirmantur infantes. Ita *Verjuys*, & cum eo *La Croix cit. n. 391.* nam & Græci, teste *Arcud. lib. 1. cap. 13.* statim post Baptismum infantibus conferunt Confirmationem.

35 Notatio Quinta. Episcopus in sua Diœcesi subditos alterius licitè confirmat. *Henriq. Præposit. Laym. Barbof. Tanner. Casp. Sà, Avers. Burgh. Delbene, Dian. & Stephan.* quos citat, & sequitur *La Croix cit. n. 392. Genuens. & Castr. Pal.* apud *Salmant. cit. n. 25.* Ratio est: quia hoc jam ratum, & gratum est aliis Episcopis, uti probat praxis.

36 Hinc si quis afferat literas dimissorias ex alia Diœcesi pro Ordinibus, vel prima Tonsura hic suscipienda, licite confirmabitur, si nondum fuerit confirmatus. Ratio est: quia Confirmatio Ordinibus recipiendis præmitti debet. *Trident. Sess. 23. c. 4.* Qui igitur subditum dimittit, sicut in ejus ordinationem consentit, ita in ejus Confirmationem necessario præmittendam consentire censetur. *Zambran. Laym. Fagund. Dian. & Palaus*, quos referunt, & sequuntur *Salmant. cit. n. 24.*

37 Notatio Sexta. Chrisma debet esse novum, consecratum nimirum intra illum annum à die Jovis sancta computatum: si secus fiat sine urgente necessitate, peccabitur lethaliter. *Suar. Granat. & Palaus*, quos sequuntur *Salmant. cit. n. 29.* Colligitur ex *Fabiano Pa-*

Papa Epist. 2. & ex cap. Siquis de Consecrat. dist. 4. & cap. quoniam de Sentent. Excommunic. in 6.

38 Addo, quòd licet Chrisma fuisset consecratum extra diem Jovis sanctum, debet nihilominus novum Chrisma confici eo ipso die Jovis sancto anni sequentis, quamvis ab una consecratione ad aliam minus anno computetur. Ratio est: quia ex praxi, & consuetudine Ecclesiæ eo ipso die Jovis sancto, & non alio, Chrisma conficitur.

39 Excipe, si de novo obstarat legitimum impedimentum ad Chrisma consecrandum eo ipso die Jovis sancto anni sequentis; si enim de novo legitimum impedimentum obstarat, tunc licitus est nostri privilegii usus, & poterit Chrisma consecrari etiam extra diem Jovis sanctum anni sequentis, sive ab una consecratione ad aliam annus integer, sive plus anno computetur.

40 Notatio Septima. Si anno nondum finito timeatur defecturum Chrisma, potest affundi guttatim oleum olivarum, ita tamen, ut quod denuo infunditur, sit semper minus oleo consecrato, & sic oleum denuo infusum, & veteri additum fiet consecratum. Ita Gobat tom. I. tract. 2. n. 512. quem refert, & sequitur *La Croix* n. 343. Vide, quæ dicimus section. sequent. n. 56.

SECTIO V.

Resolutiones de Extrema Unctione singulares.

41 **N**otatio Prima. Extremam Unctionem esse verum, & proprie dictum novæ legis Sa-

cramentum, patet ex *Trident. sess. 14. de Extrem. Unct. cap. 1. ibi: Instituta est sacra hæc Unctio infirmorum, tamquam vere, & proprie Sacramentum novi Testamenti.* Et rursus canon. 1. *Siquis dixerit Extremam Unctionem non esse vere, & proprie Sacramentum à Christo Domino institutum, & à B. Jacobo Apostolo promulgatum ... anathema sit.* Quæ sit ejus materia, & à quo benedicenda? Diximus supra n. 2. 3. & 4.

42 Notatio Secunda. Nemo, qui non sit Sacerdos, Sacramentum Extremæ Unctionis administrare potest. Quilibet verò Sacerdos licet degradatus, vel excommunicatus existat, illud valide ministrat. Proprius ejus Minister est solus Parochus infirmi, & non alius licite, nisi de Parochi licentia. Ita quoad omnes partes *Salmant. tom. I. Theolog. Moral. tract. 7. cap. 5. num. 1. 2. & 3.*

43 Notatio Tertia. Si ægrotus petat Extremam Unctionem, tenetur Parochus ex justitia, & sub mortali administrare. *Suar. Carden. La Croix lib. 6. p. 2. n. 2113.* Ratio est: tum quia hujus Sacramenti administratio spectat ad officium, quod Parochus in se sumpsit: tum quia Parochianus habet jus ad petendum, & suscipiendum id, ex quo magnam sibi sperat utilitatem.

44 Ubi nota cum *La Croix cit. n. 2116.* quod licet sit gravis obligatio in administratione hujus Sacramenti, uti habitu, id est, superpelliceo, & stola; attamen in necessitate posset ministrari sine habitu.

45 Notatio Quarta. Etiam conferri debet, quamvis æger non petierit,

tierit, nec ullo sensu tunc utatur, quando ei confertur tale Sacramentum. Ita plures, quos citat, & sequitur *La Croix cit. n. 2107*. Ratio est: quia qui vixit in Ecclesia, & in ea vult mori, etiam vult ejus Sacramentis juvari tempore debito: semel igitur, quod æger Christianus sit, censetur velle sibi dari hoc Sacramentum. Huc facit, quod de voluntate interpretativa scribit D. August. *lib. de adult. Conjug. cap. ult. ibi: Multo satius est nolenti dare, quam volenti negare, ubi velit, an nolit, non apparet*: præterquam quod credibilis est eum, si posset, velle se potius dicturum fuisse.

46 Notatio Quinta. Ægrotus, qui caret organo sensuum, ungi debet in partibus proximioribus organo, quod non habet. Ita cum D. Thom. cum communi consensu Doctorum, & praxi Ecclesiæ, *Salmant. cit. cap. 2. punct. 3. n. 23*.

47 Notatio Sexta. Hinc muti, surdi, & cæci à nativitate sunt capaces hujus Sacramenti, ut cum *Possev. Nald. Præposit. & Dian. tenet Busemb. tract. 5. de Extrema Unctione n. 3*.

48 Neque obstat, quod verba illa: *Indulgeat tibi Deus, quidquid deliquisti per visum, auditum, &c.* de talibus videantur non verificari: quatenus cæcus à nativitate nunquam per oculos peccavit, nec surdus per aures, nec mutus per os.

49 Non, inquam, obstat: quia licet tales per sensus externos, quibus semper caruerunt, nunquam peccaverint, potuerunt tamen peccare per interiores potentias, quibus sensus ipsi respondent: & prout sic efficiunt hunc sensum verba illa: *Indulgeat tibi Deus quidquid per*

visum, per aures, aut os, id est, siquid forte saltem interius in ullo istorum sensu, cogitando, aut desiderando, deliquisti. *Salmant. cit. num. 24*.

50 Notatio Septima. Sufficit ad valorem Sacramenti, si in quinque sensuum unctione unum oculum, unam aurem, manum, narem, & os inungat Sacerdos. Ita cum pluribus *Salmant. cit. cap. 2. num. 16*. Ratio est: quia ex unius unctione optime dicitur sensus unctus. Quare urgente necessitate, licite id faciet Sacerdos, ut si infirmus nequeat converti in aliud latus, aut timeatur periculum infectionis. *Salmant. ibid.* Non urgente autem necessitate, mos Ecclesiæ servandus est, alioquin graviter peccabitur. *La Croix lib. 6. part. 2 n. 2117*.

51 Notatio Octava. Etiam durante eadem infirmitate diuturna, v. g. hæctica, vel hydropisi, si varietur morbi status, ita ut æger dicatur incidere in novum periculum, iterari potest Extrema Unctio. Ita cum multis *Salmant. citat. cap. 4. punct. 1. n. 9*.

52 Notatio Nona. Communis, & vera est sententia affirmans quinque unctiones in locis quinque sensuum ita esse de necessitate Sacramenti, ut nulla illarum per se sumpta verum Sacramentum, etiam parziale, (ut contingit in Eucharistia, & Ordine) constituat. Ita DD. quos allegant *Salmant. cap. 2. punct. 3. n. 19*. Ratio est: quia ita Christum Dominum instituisse hoc Sacramentum, ut dictæ quinque unctiones sint de necessitate illius, colligitur ex communi sensu DD. qui omnes illas quinque requirunt, & ex communi usu Ecclesiæ, qui habet, ut semper adhibeantur. Nec in praxi tuta est, quamvis sit speculative probabilis,

babilis, sententia contraria propter damnationem Innocent. XI. in 1. propositione.

53 Nihilominus in praxi tutum est, ut in urgente articuli mortis necessitate possint saltem sub conditione unus oculus, naris, auris, os, & manus velociter ungi sine forma Crucis, & sub una tantum forma complectente omnes, v. g. *Per istas sanctas unctiones parcat tibi Deus, quidquid deliquisti per visum, auditum, &c.* Ita plures, quos citant, & sequuntur *Salmantic. cap. 2. punct. 3. num. 22.*

54 Ubi etiam cum *Aversa* notant *Salmanticenses*, quod si timeatur, ne interim expiret infirmus: dicatur antea ly *Deliquisti*, & postea *per visum, & auditum*, nam alioquin *si deliquisti*, servetur in finem, & interim decedat ægrotus, non conficitur Sacramentum. At vero si dicatur antea ly *Deliquisti*, jam per unctionem, & nominationem aliquorum, vel alicujus sensus, in sententia eorum, qui dicunt unctionem unius partis sufficere ad valorem Sacramenti, habebitur spes de valore Sacramenti, & aliquo ejus effectu ad salutem infirmi.

55 Notatio Decima. Quamvis ad valorem Sacramenti non sit necesse, quod Oleum sit eo anno benedictum, ut communiter docent AA. teste *Leandro disp. 2. quest. 10.* tamen ita requiritur de necessitate præcepti, ut cum communitenent *Salmant. cap. 2. punct. 1. num. 11.* In casu autem, quo Sacerdos non habeat Oleum eo anno benedictum, & adhibeat Oleum anno præterito benedictum, non peccabit: immò tenetur eo uti, ne sinat infirmum decedere absque subsidio hujus Sacramenti. *Salmant. cit.*

56 Notatio Undecima. Si anno

nondum finito timeatur defecturum Oleum benedictum; tunc potest affundi guttatim Olenm non benedictum, ita tamen, ut quod denuo infunditur, sit semper minus Oleo benedicto, & sic Oleum denuo infusum, & veteri additum, fiet etiam benedictum. Ita Sacra Congregatio in responsione *ad P. Carden. datam in 2 Crisi differt 2. à num 460. utque ad num. 492.* Et hoc esse tutum in praxi, dicit *La Croix lib. 6. part. 2. num. 2093.*

57 Notatio Duodecima. Si tamen deesset Oleum benedictum, dubium est: an liceat uti Chrismate? R. quod in casu necessitatis liceret uti Chrismate. Ratio est: quia quoties haberi non potest medium certum, utendum est probabili.

58 Si tamen postea haberi posset Oleum, aut si Sacerdos per errorem inuxisset ægrum Chrismate, tunc repetendum esset Sacramentum sub conditione, quatenus dubium est: An Chrismate fuerit validum? Idem dicendum, si Sacerdos per errorem usus esset Oleo Cathecumenorum. Ita cum aliis, quos citat *La Croix lib. 6. part. 2. num. 2090.*

59 Notatio Decimatertia. Inter effectus, quos præstat Extrema Unctio, aliquando confert primam gratiam sanctificantem, & reddit hominem de impio justum, si nempe inveniat peccata inortalia in animâ, de quibus infirmus habeat attritionem, & non contritionem, nec fuerit de illis confessus, maneat tamen in bona fide: vel quia invincibiliter non cognoscit, nec advertit talia peccata: vel quia putat se de illis contritum, aut rite confessum. Ita cum multis *Salmant. cit. cap. 3. punct. 1. num. 2.*

60 Notatio Decima quarta. Sacramentum Extremæ Unctionis po-

test esse validum, & informe, ita ut recedente fictione, producat gratiam, ut certum est de Baptismo, & probabile de Sacramento Poeniten-

tie. *Salmantic. citat. punct. 3. num. 10.* Quomodo autem id fiat in hoc Sacramento Extremæ Unctionis? Vide *Salmant. ibid.*

DISPUTATIO SECUNDA

DE DECIMA TERTIA FACULTATE PONTIFICIA,

Q U Æ

BRASILIE EPISCOPIS CONCEDITUR.

SECTIO I.

De benedicendis paramentis, & aliis utensilibus ad Sacrificium Missæ necessariis.

61 **D**ecima Tertia facultas Pontificia. Delegandi simplicibus Sacerdotibus potestatem benedicendi paramenta, & alia utensilia ad Sacrificium Missæ necessaria, ubi non intervenit Sancta Unctio, & reconciliandi Ecclesias pollutas aqua ab Episcopo benedicta, & in casu necessitatis, etiam aqua non benedicta ab Episcopo.

62 Supponit prædicta facultas 1. Amictum, Albam, Cingulum Stolum, Manipulum, & Casulam, ad Sacrificium Missæ parata esse, unde dicuntur paramenta. *Pasqualig. quæst. 796. num. 3.* præter Pluviale, seu Cappam, Dalmaticam, & Tunnicellam, quæ Diacono, & Subdiacono intervniunt. *Pasqualig. quæst. 799. num. 1.*

63 Supponit 2. talia paramenta, atque etiam mappalia, seu linteamina, Pallas, Corporalia, & omnia alia, quibus utuntur celebrantes, & veniunt sub nomine *utensili-*

lia, fore benedicenda, juxta cap. *vestimenta* de consecrat. distinct. 1. ubi Stephanus Papa ita injungit: *Vestimenta Ecclesiastica, quibus Domino ministratur, & sacra debent esse, & honesta, quibus aliis in usibus non debent frui, quam in Ecclesiasticis, & Deo dignis officiis.* Hinc sit.

64 Notatio Prima. Paramenta Ecclesiastica, & alia utensilia ad Sacrificium Missæ necessaria possunt benedicere Episcopi. Ita cum multis *Pasq. quæst. 801.* Ratio est primò: quia Episcopi de jure ordinario habent potestatem ad quamcumque benedictionem, licet privilegiatam, & eminentem. Secundò: quia praxis habet, ut nullus Sacerdos, tametsi in dignitate constitutus præter Episcopum, præsumat benedicere paramenta Ecclesiastica. Tertio: quia id etiam declarant privilegia, quæ à Sede Apostolica emanarunt in favorem Regularium pro hujusmodi benedictionibus: ergo.

65 Dubium est: An Episcopus possit dictam facultatem delegare simplici Sacerdoti? Negarunt aliqui apud *Pasq. quæst. 801. n. 2.* Primò: quia hæc benedictio est actus Ordinis Episcopalis: ea vero, quæ sunt Ordinis

Ordinis Episcopalis, nequit Episcopus delegare. Secundò, quia Sacra Rituum Congregatio sæpius concessit etiam Episcopis Cardinalibus, ut possent ipsi pro suis Dioecesibus talem facultatem delegare, ut refert *Pasq.* citatus: ergò signum est, quòd ipsi Episcopi, quamvis Cardinales, de jure nequeant delegare.

66 Affirmandũ tamen cum multis apud *Pasq.* citatum n. 3. Fundamentum est: quia Episcopus potest delegare omnia, quæ non sũt Ordinis Episcopalis: talis verò benedictio non est actus Ordinis Episcopalis, neque ex jure divino, ut per se patet, neque ex jure Ecclesiastico, cum nullibi habeatur, quòd sit actus talis Ordinis: neque etiam id inferri potest. ex eo, quòd sit reservata Episcopis ea benedictio, cum plura alia reserventur Episcopis in signum præminentiæ Episcopalis, quamvis non sint actus Ordinis Episcopalis. Vide *Pasq.* citatum.

67 Ad 1. fundamentum opinionis contrariæ R. prædictas benedictiones non esse actus Ordinis Episcopalis, cum de se non excedant facultatem Sacerdotalem, sintque simplices benedictiones, quæ ideo solum reservantur Episcopis, ut ipsi in suis Dioecesibus cultum divinum regulare possint, & illa Deo dedicare, quæ in ejus obsequium inservire debent.

68 Ad 2. R. concessionem allegatas procedere juxta petitiones Sacræ Congregationi factas: petitiones verò Sacræ Congregationi factæ procedũt ex suppositione, quòd Episcopi nequeant delegare. Unde si corruat ea suppositio, corruit etiam argumentum, quod ex talibus concessionibus deducitur, Cap. *Si Papa*, De privileg. in 6. & Clement. *Si Summus*, De sentent. ex-

communicat. Hæc autem suppositio corruit, si teneatur sententia affirmativa, quæ probabilissima est, ut ait *Pasqualig.* cit.

69 Notatio Secunda. Præter Episcopos, etiam Abbates, qui habent jurisdictionem quasi Episcopalem, Abbates quoque Regulares, & omnes alii Prælati Regulares, sive Generales, sive Provinciales, sive etiam locales possunt benedicere paramenta Ecclesiastica. *Avers. Tambur, Sporer, Gobat. tom. 3. à n. 356. Pellizar. tom. 2. tract. 8. cap. 5. n. 106. Pasq. quæst. 803. Bordon. de Benedict. rer. Ecclesiastic. Resol. 17. n. 2. Lacroix lib. 6. part. 2. n. 353.* Constat ex variis Pontificum privilegiis, in quibus Religionēs communicant, ut videre est apud *Bordon Pasq. & Pelliz.* citatos.

70 Prædictam facultatem benedicendi paramenta Ecclesiastica Præpositis Domorum, & Rectoribus Collegiorum expressè concedit Institutum Societatis *tom. 1. pag. 142. verb. Benedictio*, ubi citantur Pontificum Bullæ id concedentes. Nominine Rectoris autem in Societate putat *Lugo in Respons. Moral. lib. 4. dub. 39.* venire etiam Rectorem Seminarii habentem sub se personas Societatis. Nec dissentire videtur *Lacroix lib. 6. part. 2. n. 353.*

71 Neque obstat restrictio, quam Cõpendium Indicum pag. 22. adhibet, videlicet: *Hac facultate (benedicendi) uti possunt Provinciales, & reliqui Superiores de illorum licentiâ.* Non, inquam, obstat: quia Cõpendii non est restringere, sed tantum proponere, & nudè allegare privilegia, & facultates à Summis Pontificibus concessas, & per R. admod. P. N. Præpositum Generalem communicatas,

juxtâ Bullam Gregorii XIII. datam 30. Maii 1575. quæ incipit : *Decret Romanum Pontificem*. Præpositi verò , & Rectores habent facultatem benedicendi , ubi non intervenit Chrisma , à Summis Pontificibus concessam , & per R. admod. P. N. Præpositum Generalem communicatam apud Institutum loco citato , adeoque facultatem Ordinariam , & independentem a nova licentiâ Provincialium , ad quod fortasse non advertit Compendiator.

72. Secus dicendum de his , in quorum benedictione intervenit Chrisma : in his enim standum est Compendio Indico , ejusque limitationi pag. 22. adhibita.

73. Notatio Tertiâ. An verò dicti Prælati Regulares possint uti prædictis privilegiis benedicendi indumenta Ecclesiastica , non solum ad usum suarum Ecclesiarum , sed etiam aliarum quarumcumque ? *Pellizar. cit. à n. 100.* in partem affirmativam inclinat ; addit tamen , si non extet usus in contrarium , & id fiat sine offensione Ordinariorum. At verò *Pasq. cit. à n. 7.* absolute affirmat , multis Authoribus , & privilegiis Pontificum adductis. *Lacroix cit.* postquam ex *Tamburin.* refert , quod Superiores Ordinum Mendicantium possunt benedicere pro extraneis ; & ex *Sporer.* , quod Superiores Ordinis Seraphici bonâ fide id faciunt passim , addit ibi : *Scio etiam factum sæpius per Rectores Societatis Jesu.*

74. Dubitabis hic 1. An Prælati Regulares possint delegare suis subditis Regularibus facultatem benedicendi prædicta ? R. affirmative cum *Bordon. cit. n. 2.* ad medium , & *Pelliz. cit. n. 113.* Fundamentum est : quia potestas concessa Prælati Regularibus per privilegia per-

petua , est Ordinaria , *Bart. in leg. Ambitiosa* , ff. De decret. ab Ordin. faciendis n. 34. *Bald. & Imol. in Cap. fin. De offic. Ordin. Sanch. lib. 2. disp. 40. n. 14. & lib. 8. disp. 2. n. 10.* Potestas verò Ordinaria delegari potest , Cap. *Aqua* , 9. De Consecr. Ergo Prælati Regulares hanc Ordinariam potestatem benedicendi delegare possunt suis subditis Regularibus.

75. Dubitabis 2. An Prælati Regulares dictam facultatem benedicendi possint delegare alicui Sacerdoti non subdito , etiam Sæculari ? R. affirmative cum *Pelliz. cit. n. 114.* Ratio est : quia nulla ratio extat , cur ea possit delegari Religiosis subditis , & non possit delegari Sacerdoti non subdito , etiam Sæculari : si enim Prælati Regulares possunt delegare cuicumque Sacerdoti extraneo , etiam Sæculari , qui sit idoneus ad Confessiones audiendas , facultatem absolvend. Religiosos subditos à reservatis in Ordine : non est maior ratio , cur possit delegari talis facultas , & non possit delegari facultas benedicendi Vestimenta Ecclesiastica.

76. Hanc verò delegationem , quæ fieri potest Sacerdoti extraneo , etiam Sæculari , intelligo de benedicendis parametis Ecclesiarum , quæ sunt propriæ Prælatorum Regularium delegantium , non autem Ecclesiarum , quæ ad extraneos spectant : quemadmodum facultas absolvendi , quæ à Prælati Regularibus concedi potest Sacerdoti extraneo , etiam Sæculari , versatur circa proprios subditos absolvendos , non verò alienos.

77. Quid ampliùs possint Prælati Regulares circa ea , in quorum benedictione intervenit Chrisma , ex specialibus privilegiis cuique Ordini

dini concessis constare debet: sicut ex Compendio Indico pag. 21. & 22. constat, qualiter Provinciales, & reliqui Superiores Societatis Jesu Calices, & Altaria consecrare possunt.

SECTIO II.

Quid Brasiliæ Episcopis specialiter concedatur circa benedicenda paramenta, & alia utensilia ad Sacrificium Missæ necessaria?

78 **C**UM supra dixerimus num. 66. posse Episcopos de jure delegare simplici Sacerdoti potestatem benedicendi paramenta, & alia utensilia ad Sacrificium Missæ necessaria; examinandum hic est, qui speciale in præsentī Indulto Brasiliæ Episcopis cōcedatur.

79 Notatio Prima. In præsentī Indulto conceditur 1. eadem facultas, quam de jure habent Episcopi delegandi simplici Sacerdoti potestatem benedicendi paramenta Ecclesiastica, juxta sententiam, quam supra secuti sumus num. 66. Conceditur tamen conditionaliter, & ex suppositione, quod Episcopi talem potestatem non haberent, stando opinioni supra traditæ num. 65. eo scilicet fine, ut omnis omnino scrupulus amoveatur de opinionum diversitate. *Pasq. quæst. 801. num. 6. in fine.*

80 Conceditur 2. eadem facultas absque limitatione personarum; cum enim concedatur quoad simplices Sacerdotes, etiam conceditur quoad alios in dignitate constitutos juxta illud, *cui cōceditur maius, etiam conceditur minus in eodem genere*: maior autem est concessio delegandi simplicibus Sacerdotibus

quam aliis in dignitate constitutis, ut per se patet.

81 Conceditur 3. eadem facultas delegandi absque limitatione temporis, neque enim in indulto apparet dictio restrictiva temporis, & ubi lex non restringit, nec nos restringere debemus. Gloss. *differentiam* in leg. fin. C. de Hæredit. vel Action.

82 An vero, qui ab Episcopo obtinuillet facultatem benedicendi paramenta Ecclesiastica, tali facultate uti possit etiam post finitum decennium, ad quod dictæ facultates Episcopo deleganti fuissent concessæ? Dicemus *lib. 4. à num. 557.*

83 Notatio Secunda. An vi præfentis indulti Brasiliæ Episcopis concedatur potestas delegandi simplici Sacerdoti facultatem consecrandi Calices, Patenas, & Altaria portatilia, vulgo *pedras de ara*? R. negativè. Ratio est: quia ad illa consecranda; in quibus intervenit S. Unctio, non extenditur potestas concessa delegandi, immò quoad ea expresse restringitur, & fit exceptio in indulto, in consecratione autem Calicis, Patenæ, & Altaris portatilis intervenit S. Unctio, ut constat ex Pontificali Romano.

SECTIO III.

Præmittuntur variæ Notationes ad reconciliationem Ecclesiæ pollutæ.

84 **N**Otatio Prima. Ecclesia non reconciliatur, nisi sit polluta: nulla vero Ecclesia polluitur, quæ prius non fuisset benedicta, vel consecrata. *Pasq. quæst. 539. num. 1.* Quando autem, & quomodo polluatur Ecclesia, vide *Pasq. cit.* & deinceps.

85 Inte-

85 Interim quatuor sunt causæ, quibus Ecclesia polluitur. 1. Est homicidium voluntarium intra Ecclesiam commissum, vel cum effusione sanguinis, vel sine illa, ut cum quis suffocatur. 2. Effusio sanguinis, etiam sine homicidio, graviter culpabilis, & in magna quantitate. 3. Effusio seminis mortaliter peccaminosa, & abundans secundum subjectam materiam. 4. Sepultura excommunicatorum, & infidelium. Ita DD. communiter ex cap. *Ecclesiam*: de Consec. dist. 1. ex cap. *Proposuisti* de Consecr. Eccles. ex cap. *Significasti*, de Homicidio, ex cap. *Consuluvisti*, de Consecr. Eccles. ex cap. *Unic.* de Consecr. Eccles.

86 Notatio Secunda. Polluta Ecclesia, etiam polluitur Cœmeterium, si Ecclesiæ sit contiguum: è contra verò, polluto Cœmeterio, non polluitur Ecclesia. Statuit Bonifacius VIII. in cap. *Unic.* de Consecrat. Eccles. in 6. ubi istius diversitatis rationem reddit, videlicet: *Ne minus dignum maius, aut accessorium principale ad se trahere videatur.*

87 Notatio Tertia. In dubio, an Ecclesia sit polluta, resolvimus non esse pollutam. Ita cum aliis, quos citat, & sequitur *Pasq. quest. 502 num. 2.* Quia tamen dubium, aut potest esse facti, aut juris: facti, quando dubitarur, an actio pollutiva Ecclesiæ certò facta sit in Ecclesia: juris verò, quando actio certò facta fuit in Ecclesia, dubitatur tamen, an habeat omnes illas circumstantias, quæ ad polluendam Ecclesiam requiruntur; idè quo ad primam partem.

88 Probatur resolutio: quia super facto dubio ferri nequit sententia certa, cap. *Grave* 11. *quest. 3.* & cap. *Judicantem*, *quest. 3.* & cap. *Habuisse*, *dist. 33. §. Illud*

quæsum, Instit. de rer. divis. & §. *Curare*, Instit. de action. sed si factum pollutionis sit dubium, & Ecclesia judicetur polluta, jam super facto incerto fertur sententia certa: ergo in dubio actionis pollutivæ non dedet Ecclesia pro polluta reputari.

89 Probatur eadem resolutio quo ad secundam partem: quia iniqua esset sententia, quæ in jure dubio fundata justum possessorem deturbaret possessione sua, ut constat ex variis Leg. quibus cõgruit Regula juris, quod *in pari causa favendum est possessori*, cap. *In pari*, de reg. jur. in 6. sed Ecclesia benedicta, vel consecrata, est in possessione benedictionis, vel consecrationis suæ: ergo in dubio juris, an Ecclesia fuerit polluta, deturbari non debet benedictione, vel consecratione sua.

90 Notatio Quarta. Ut Ecclesia habeatur pro polluta non requiritur sententia judicis, sed sufficit, quod pollutio sit notoria. Ita cum multis, quos citat, & sequitur *Pasq. quest. 501* Ratio est: quia pollutio Ecclesiæ neque est censura, neque interdictum, neque pœna aliqua Ecclesiastica sub censura, aut interdicto contenta: ergo licet ad censuram, & interdictum, tanquam pœnas Ecclesiasticas declarandas, requiratur judicis sententia: non tamen requiritur ad pollutionem Ecclesiæ declarandam. Quodque ita habeat praxis non solum Romæ, ubi plures casus vidit, sed etiam in aliis Civitatibus Italiæ, ubi similiter plures hujusmodi casus observavit, ait *Pasq. cit. num. 3.*

91 Notatio Quinta. Judicium de pollutione Ecclesiæ ad eum spectat, ad quem spectat ejus reconciliatio. Sic judicium de pollutione Ecclesiæ, quæ sit Episcopo subiecta,

ad

ad Episcopum spectat. *Pasq. quæst. 555. num. 3.* Ratio est: quia reconciliatio Ecclesiæ, quæ subditur Episcopo, ad Episcopum spectat: ergo etiam iudicium de pollutione talis Ecclesiæ: alioquin reconciliandi potestas, quam habet Episcopus, non esset omninò expedita, si aliunde expectandum esset iudicium de pollutione Ecclesiæ.

92 Hinc etiam ad Regulares, qui habent privilegium reconciliandi Ecclesias proprias, spectat similiter iudicium de pollutione illarum; *Pasq. quæst. 555. num. 4.* Ratio est: quia potestas reconciliandi trahit secum facultatem arbitrandi, an secuta sit pollutio? Ergo facultas arbitrandi, an secuta sit pollutio, spectare debet, ad quem spectat potestas reconciliandi. Ostenditur antecedens, & consequentia: quia si aliunde expectandum esset iudicium de pollutione secuta, & indigentia reconciliationis, tunc privilegium reconciliandi non esset omninò expeditum, immò aliquando inveniret obicem pro executione: ergo ne id contingat, facultas arbitrandi, an secuta sit pollutio, spectat, ad quem spectat potestas reconciliandi.

93 Notatio Sexta. Ecclesia multipliciter polluta reconciliatur per unam tantum reconciliationem. *Pasq. quæst. 539. num. 4.* Supponitur hic posse Ecclesiam multipliciter pollui, quatenus pollutio Ecclesiæ se habet proportionaliter ad sanctitatem Ecclesiæ, sicut se habet macula peccati ad animam: unde sicut maculæ habituales formaliter multiplicantur ad multiplicationem peccatorum, ita maculæ, seu pollutiones Ecclesiæ multiplicantur ad multiplicationem actionum pollutivarum. Sic potest Ecclesia multipli-

citer pollui, v.g. per multiplex homicidium, aut per unum tantum homicidium, & effusionem seminis; & sic de aliis causis pollutivis Ecclesiarum.

94 Probatur modo resolutio: quia maculæ, seu pollutiones Ecclesiæ se habent adinstar macularum habitualium in anima: sed maculæ habituales in anima, quamvis sint plures, per unicam gratiæ infusionem tolluntur: ergo similiter maculæ, seu pollutiones Ecclesiæ, quamvis sint plures, per unicam tolluntur reconciliationem, quippè quæ cum omnibus, & singulis pollutionibus oppositionem habet.

95 Notatio Septima. Ecclesia polluta quam cito reconciliari debet. Constat ex cap. *fin.* de consecr. Eccles. ibi: *Aqua protinus exorcizata lavetur*, ubi redditur ratio; cur statim reconcilianda sit Ecclesia: *Ne divinæ laudis organa suspendantur.* Accedit, quod neque per Ecclesiam, neque per ejus Ministros stetit, quod Ecclesia pollueretur: ergo justum non est, quod Ecclesia ob alienam culpam honore suo diu privetur.

96 Intelligi tamen debet prædicta conclusio pro tempore opportuno: si enim reconciliatio exigat celebrationem Missæ, tunc manè fieri debet, & ad manè differenda est reconciliatio. *Pasq. quæst. 602. num. i.*

S E C T I O . IV.

*Quid de jure possint Episcopi circa
reconciliationem Ecclesiæ
solum benedictæ ?*

97 **N**Otatio Prima. Ecclesia solum benedicta reconciliari potest per simplicem Sacerdotem. Idem dicendum de Cœmeterio solum benedicto. *Gloss. Joan. Andr. Panormitan. Canonist. & Pasq. quæst. 603. num. 1.* Ubi pro hac parte citat, & sequitur 21. Doctores. Desumitur ex cap. *fin.* de consecrat. Eccles. ubi Pontifex agens de Ecclesia non consecrata dicit, quod *aquâ exorcizatâ protinus lavetur.* Cum igitur Pontifex ex dict. cap. nihil dixerit de Episcopo, rectè colligitur locutum fuisse de Sacerdote quocumque. Et hanc esse praxim, itaque declarasse Sacram Rituum Congregationem 15. Decembris 1632. testatur *Pax Jordanis* apud *Pasq. citat.* Ratio verò est: quia non plus requiritur ad reconciliandam, quam ad benedicendam Ecclesiam; sed simplex Sacerdos potest benedicere Ecclesiam, ut constat ex Rubr. Ritual. Roman. ergo potest illam quoque reconciliare.

98 Notatio Secunda. Ut simplex Sacerdos possit Ecclesiam reconciliare, si sit tantum benedicta, non requiritur de jure licentia Episcopi. Ita communiter. *Abbas in cap. fin. num. 6.* de consecrat. Eccles. *Angel. verb. consecratio 2. quæst 8. in fin. Sair. lib. 5. censur. cap. 16. num. 32. Fagund. Præcept. 1. Eccles. lib. 3. cap. 14. num. 60. Laym. lib 5. Theolog. Moral. tract. 5, cap. 5. num. 12.* & alii, quos refert, & sequitur *Pasq. quæst. 604.*

num. 3. Ratio est 1. quia in cap. *fin.* de consecrat. Eccles. dicitur, quod *Ecclesia polluta aqua exorcizata lavetur*, qui locus juxta sui observantiam, & communem interpretationem intelligitur de Sacerdote quocumque: & tamen Pontifex nullam ibi mentionem facit de licentia Episcopi: ergo quia ad reconciliandam Ecclesiam solum benedictam non requiritur de jure licentia Episcopi. Ratio est 2. quia actus reconciliationis Ordinem Sacerdotalem non excedit, aliàs neque cum licentia Episcopi posset simplex Sacerdos reconciliare: ergo de jure non requiritur licentia Episcopi.

99 Notatio Tertia. De facto tamen convenit, quod reconciliatio Ecclesiæ, quamvis sit solum benedicta, fiat de licentia Episcopi. *Pasq. cit. num. 4.* & constat ex Ritual. Roman. Tit. *de Reconciliat. Eccles. in Rubric. init.* ubi dicitur, quod *Ecclesiæ violatæ reconciliatio fiat per Sacerdotem ab Episcopo elegatum.* Accedit ratio 1. quia reconciliatio Ecclesiæ est spiritalis: ergo ad Episcopum pertinet, adeòque reconciliari non debet sine ejus licentia. Accedit ratio 2. quia reconciliatio est veluti quoddam consecrarium ad pollutionem Ecclesiæ: pertinet ergo ad idem tribunal, v.g. Episcopi, ad quod pertinet examen, seu judicium de pollutione.

100 Notatio Quarta. Sufficit, quod aqua, cum qua reconciliatur Ecclesia non consecrata, à simplici Sacerdote benedicatur. Ita cum communi, & vera sententia. *Pasq. quæst. 605. num. 2.* Probatur 1. ex cap. *fin.* de consecrat. Eccles. ubi dicitur, quod Ecclesia non consecrata si polluatur, *aquâ exorcizatâ lavetur*; non dicitur autem ibi, quod talis aqua debeat ab Episcopo

100 benedici : sufficit ergò , quòd à simplici Sacerdote benedicatur , cum aquæ benedictio , & exorcizatio facultatem Sacerdotalem non excedat.

101 Probatur 2. Ideò non sufficeret , quòd aqua à simplici Sacerdote benedicatur ; quia aqua cum ab Episcopo benedicatur , maiorem , & specialem virtutem accipit ; sed aqua nec maiorem , nec specialem virtutem accipit , cum ab Episcopo benedicatur. Ostenditur hoc 1. quia Episcopus aquam communem benedicit , ut Sacerdos , non ut Episcopus , cum aquæ benedictio non sit actus ordinis Episcopalis. Ostenditur 2: quia Episcopus aquam benedicit communi modo , seu cum benedictione assignata pro aqua exorcizata , qua etiam Sacerdos benedicit: ergò aqua comunis nec maiore , nec specialem virtutem accipit , cum ab Episcopo benedicatur , adeoque sufficit , quòd à simplici Sacerdote benedicatur.

102 Neque obstat , quòd in Ritual. Roman. dicatur , *paretur vasculum cum aqua benedicta* : nam per hoc satis innuitur locutionem esse de aqua communiter benedicta , nam dum dicitur *paretur* , non faciendo mentionem de nova benedictione , aperte significatur , & supponitur adesse aquam benedictam , & non esse de novo benedicendam ab Episcopo.

SECTIO V.

Quid de jure possint Episcopi circa reconciliationem Ecclesie consecratae ?

103 **N**otatio Prima. Si Ecclesia consecrata polluatur , nemo illam de jure , nisi E-

piscopus reconciliare potest. Ità cõmuniter Theologi , & Canonistæ , Gloss. in cap. *Aqua* De consecr. Eccles. præter 24. DD. quos citat , & sequitur *Pasqual. quest. 606. n. 1.* Ostenditur : quia reconciliatio Ecclesie sequitur naturam consecrationis , tanquam in eodem ordine constituta ; sed consecratio Ecclesie fuit instituta , tanquam actus Ordinis Episcopalis , ut ex variis TT ; & DD. probat *Pasqual. quest. 512. n. 1.* ad dict. Cap. *Aqua* : ergò ejus reconciliatio ad eundem quoque Ordinem Episcopalem pertinet , atque adeò si polluatur Ecclesia consecrata , nemo illam de jure , nisi Episcopus reconciliare potest.

104 Notatio Secunda. Hinc est sententia communis apud *Pasqual. quest. 607. num. 2.* de jure non posse Episcopum delegare simplici Sacerdoti reconciliationem Ecclesie consecratae : nam quæ sunt Ordinis Episcopalis , delegari non possunt Ordinem Episcopalem non habenti ; Cap. *Quamvis*. Dist. 68. cū in delegato requiratur capacitas delegationis , seuabilitas ad exercendum actum delegatum ; sed simplex Sacerdos Ordinem Episcopalem non habet : ergò non est capax tantæ delegationis , seu non habet habilitatem ad exercendum actum Episcopalem , qualis est reconciliatio Ecclesie consecratae.

105 Dixi : *Simplici Sacerdoti* : quia alteri Episcopo potest Episcopus cõmittere reconciliationem Ecclesie consecratae. Constat ex Cap. *Aqua* De consecr. Eccles. ibi : *Aqua per Episcopum benedicta Ecclesiam reconciliari posse per alium Episcopum non negamus.*

106 Notatio Tertia. Aqua per Episcopum benedicenda in figurato casu commissionis benedici potest ,

vel ab Episcopo committente, vel ab Episcopo, cui committitur Ecclesie consecratae reconciliatio. Ita ad Cap. *Aqua* De consecr. Eccles. observant multi, quos refert, & sequitur *Pasq. quest. 606. n. 5.* Ratio est: quia alteri Episcopo committi possunt, quae sunt Ordinis Episcopalis, ut dicitur in eod. Cap. *Aqua*: ergo ad reconciliandam Ecclesiam consecratam, quando reconciliatio committitur Episcopo, etiam committi potest aquae benedictio.

SECTIO VI.

Quid specialiter possint Brasiliae Episcopi circa reconciliatorem Ecclesiae consecratae?

107 **N**Otatio Prima: An vi praesentis Indulti possint Brasiliae Episcopi delegare simplici Sacerdoti facultatem reconciliandi Ecclesias consecratas? Ante responsionem nonnulla tanquam certa supponenda sunt. Supponendum 1. posse Summum Pontificem concedere simplici Sacerdoti facultatem reconciliandi Ecclesias consecratas. Ita cum communi *Pasq. quest. 609 n. 1.* Constat ex Ritual. Roman; ubi post ritum reconciliandae Ecclesiae tantum benedictae dicitur: *Simplex Sacerdos tantum ex privilegio Sedis Apostolicae potest Ecclesiam ab Episcopo consecratam reconciliare*: sequitur ergo, quod ex privilegio Sedis Apostolicae potest simplex Sacerdos Ecclesiam consecratam reconciliare.

108 Supponendum 2. posse Summum Pontificem Episcopis concedere facultatem delegandi simplici Sacerdoti potestatem, quam de jure habent Episcopi reconciliandi Ecclesias consecratas, Ita Innocent.

in Cap. *Aqua* De consecr. Eccles. testans, quod Pontifex id indulserit multis Episcopis, *Joan. Andr. in 2. Anchar. n. 2. Butr. n. 7. Hostiens, & caeteri Canonistae ibidem Miranda tom. 2. manualium q. 49. art. 8. Conclus. 2. Pax Jordani tom. 1. Lucubrat. lib. 5. tit. 12. n. 163. Pasq. quest. 609. n. 5.* Ratio est 1. quia Summus Pontifex potest concedere simplici Sacerdoti facultatem reconciliandi Ecclesias consecratas, ut in 1. supponendo dicimus n. 107. ergo etiam potest Episcopis concedere facultatem delegandi simplici Sacerdoti potestatem quam de jure habent Episcopi reconciliandi Ecclesias consecratas

109 Ratio est 2. quia in hujusmodi facultate Episcopis concedenda, ejusque ulu, nihil aliud intervenit, quam actus reconciliandae Ecclesiae consecratae per inferiorem Episcopo exercendus; sed hoc a Summo Pontifice concedi potest. Ostenditur hoc: quia licet reconciliatio Ecclesiae consecratae sit actus Ordinis Episcopalis, id totum provenit ex jure Ecclesiastico. *Pasq. cit. n. 2* Pontifex autem cum sit supra ius Ecclesiasticum, in illo dispensare potest, & de facto dispensat cum Regularibus, quibus facultatem facit reconciliandi Ecclesias suas consecratas ut videre est apud *Pasq. quest. 610.* His suppositis, ad quaestionem propositam n. 107.

110 R. affirmativé. Probatur resolutio: quia Summus Pontifex potest Episcopis concedere facultatem delegandi simplici Sacerdoti potestatem, quam de jure habent Episcopi reconciliandi Ecclesias consecratas: ergo ita de facto concedit Brasiliae Episcopis. Antecedens probatum manet in 2. supponendo n. 108. Probatur consequens

quentia: quia Pontifex in presenti Indulto, non distinguit inter Ecclesias consecratas, & non consecratas: ergo quando Brasiliæ Episcopis facultatem concedit delegandi simplici Sacerdoti potestatem reconciliandi Ecclesias pollutas, intelligendus est Pontifex promiscue concedere de utrisque Ecclesiis tam consecratis; quam non consecratis nam ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus, Gloss. *differentiam*, in leg. fin. C. De hæredit; vel action. maxime, quia favores sunt ampliandi, Reg. *Odia*. De Reg. jur. in 6. & Gloss. *restringi* Cap. *Sigratiosès*. De rescript. in 6.

111 Probatur 2. eadem resolutio: quia Pontifex in presenti Indulto aliquid amplius concedit, quam de jure possunt Episcopi; alias gratia Pontificis, si nihil de novo concederet, esset inutilis, & delusoria, ut latè probavimus lib. 1. n. 7. & 8. sed Brasiliæ Episcopi possunt de jure delegare simplici Sacerdoti potestatem reconciliandi Ecclesias non consecratas, ut suprà diximus n. 99. ergo ut Pontifex in presenti Indulto dicatur aliquid amplius concedere, quàm de jure possunt Episcopi, necessario dicendum est, quod facultatem concedat delegandi simplici Sacerdoti potestatem reconciliandi Ecclesias consecratas.

112 Probatur eadem resolutio 3. quia ad reconciliandam Ecclesiam non consecratam non requiritur aqua ab Episcopo benedicta, sed sufficit aqua communis à quocumque Sacerdote benedicta, ut suprà diximus n. 100. è contra verò ad reconciliandam Ecclesiam consecratam requiritur aqua solemniter benedicta ab Episcopo, ut latè probat Pasq. *quæst.* 608. à n. 3. sed

in presenti Indulto conceditur, quod Episcopus delegare possit simplici Sacerdoti facultatem reconciliandi Ecclesias pollutas, sub conditione tamen, quod id fiat cum aqua ab Episcopo benedicta: (excepto casu necessitatis, de quo infra:) ergo signum est, quod Pontifex cum taliter indulget, indulgeat de reconciliatione Ecclesiæ consecratæ, & non tantum benedictæ.

113 Confirmatur à pari: quia facultas delegandi simplici Sacerdoti potestatem reconciliandi Ecclesias consecratas, non est maior, quàm facultas reconciliandi Hæreticum cum Ecclesia, quæ facultas Brasiliæ Episcopis conceditur in facultatum Catalogo lib. 1. n. 1. §. 15: ergo si Pontifex longè maiora ibi concedit, cur hinc dubitabimus concedere minora? Nempè, facultatem delegandi simplici Sacerdoti potestatem reconciliandi Ecclesias consecratas?

114 Notatio Secunda. A quo benedicenda sit aqua, quæ simplex Sacerdos delegatus Ecclesiam consecratam reconciliare debet? Dico 1. Extra casum necessitatis debet simplex Sacerdos delegatus Ecclesiam consecratam reconciliare aqua ab Episcopo benedicta. Constat ex Indulto.

115 Dico 2. in casu necessitatis potest simplex Sacerdos delegatus Ecclesiam consecratam reconciliare aqua à se ipso benedicta. Constat ex Indulto saltem illative, ibi: & in casu necessitatis etiam aqua non benedicta ab Episcopo.

116 Notatio Tertia. Dubium tamen est: quomodo benedicenda sit aqua, quæ Sacerdos delegatus Ecclesiam consecratam reconciliare debet, quando reconciliat aqua ab Episcopo non benedicta? Ratio

dubitandi est: quia duplex est reconciliatio Ecclesiæ pollutæ: alia solemnis, quæ fit per Episcopum cum aqua mixtâ vino, & cinere; & alia simplex, quæ fit per simplicem Sacerdotem cum aqua communiter benedictâ. *Pasq. quæst.* 608. n. 1. Prima aqua benedicta cum vino, & cinere non adhibetur, nisi in functionibus Episcopalibus, v. g. cum Episcopus consecrat, aut reconciliat Ecclesiam consecratam Cap. *Consuluisi*, De consecrat. Eccles. Secunda verò aqua communiter benedicta utitur simplex Sacerdos, v. g. cum benedicit, aut reconciliat Ecclesiam tantum benedictam. His positis.

117 Ad dubium videtur dicendum, quod simplex Sacerdos delegatus Ecclesiam consecratam reconciliare possit, & uti aqua, vel solemniter, vel communiter benedicta. Ratio esse potest: quia Pontifex non distinguit inter aquam solemniter, & communiter benedictam: & ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus. Gloss. *Differentiam*, in leg. *fin. C. De hæredit*, vel act. on. ergo sicut Pontifex dispensat in eo, quod simplex Sacerdos Ecclesiam consecratam reconciliare possit; ita etiam dispensare videtur in eo, quod reconciliare possit aqua communiter benedicta, adeoque necessarium non videtur, quod reconciliet aqua solemniter benedicta.

118 Nihilominus dicimus aquam, quâ Sacerdos delegatus Ecclesiam consecratam reconciliare debet, esse ab ipso solemniter benedicendam. Colligitur ex leg. *Mævius*, & leg. *Qui hæredi* ff. De Condit; & demonstr. ubi statuitur, quod quando aliquid est institutum cum certâ formâ, deficiente formâ,

& ipsum quoque deficit; sed pro reconciliatione Ecclesiæ consecratæ instituta est aqua solemniter benedicenda ab Episcopo, ut diximus proximè 116. ergo etiam quâdo Sacerdos delegatus Ecclesiam consecratam reconciliat, & ad id aquam benedicit, debet solemniter benedicere.

119 Urgetur: nam cui conceditur principale, etiam conceditur accessorium in eodem genere, leg. *Si eum §. qui injuriarum* ff. Siquis Caut; sed solemnis benedictio aquæ est accessoria ad consecrationem, & consecratio est principalis, & principaliter concessa: ergo cui cõceditur Ecclesiam consecratam reconciliare posse, etiam conceditur aquam solemniter benedicere: aliàs facultas Ecclesiam consecratam reconciliandi concessa simplici sacerdoti non esset omninò expedita, & qualiter supponitur concessa à Pontifice. Sic Regulares, quibus conceditur facultas reconciliandi Ecclesias suas, etiam consecratas, tenentur aquam solemniter benedicere, præsertim si Episcopus distet ultra duas dietas, ut videre est apud *Pasq. quæst.* 610. n. 4. & 5. idem ergo tenendum de Sacerdote delegato ad reconciliandam Ecclesiam consecratam in casu necessitatis.

120 Neque dicas, quod solemnis benedictio aquæ requirat Ordinem Episcopalem. Non, inquam, hoc dicas: quia etiam reconciliatio Ecclesiæ consecratæ requirit Ordinem Episcopalem ex instituto Ecclesiæ; & tamen Pontifex dispensat in eo, quod simplex Sacerdos possit Ecclesiam consecratam reconciliare: ergo etiam dispensat in eo, quod possit aquam solemniter benedicere pro reconcilianda Ecclesia consecrata, quatenus cui concedi-
tur

tur principale, etiam conceditur accessorium in eodem genere, alias concessio non esset expedita, ut dictum est.

121 Notatio Quarta. Maius dubium est: Quæ necessitas sufficiat, ut simplex Sacerdos delegatus Ecclesiam consecratam reconciliare possit aqua à se ipso solemniter benedicta? Dico 1. Sufficit absentia Episcopi ultra duas dietas. Ratio est: quia dicta distantia sufficit, ut Pontifices concedant Regularibus privilegium reconciliandi Ecclesias suas etiam consecratas aqua ab ipsis benedicta, & non ab Episcopo, ut videre est apud *Pasqualquaest.* 610. ergo eadem distantia sufficiet, ut simplex Sacerdos delegatus Ecclesiam consecratam reconciliare possit aqua à se ipso solemniter benedicta. Quid verò sit dieta? Diximus lib. 2. à n. 225.

122 Dico 2. Ut simplex Sacerdos delegatus Ecclesiam consecratam reconciliare possit aqua à se ipso solemniter benedicta, potiori jure sufficit mors Episcopi, casu quo superfit, cui facultates suas ipse communicasset, dum vixit, juxta facult. catalog. n. 28. Ratio est: quia non est maior distantia, quam ea, quæ ponitur per mortem, nec etiam maior absentia, cum sit sine spe reversionis *Pasq. cit n. 5.*

123 Dico 3. Ut simplex Sacerdos delegatus Ecclesiam consecratam reconciliare possit aqua à se ipso solemniter benedicta, sufficit quodcumque impedimentum physicum, v. g. infirmitas, qua Episcopus ita detineatur, ut impotens sit aquam benedicere. Ratio est: quia gravis infirmitas Episcopi æquiparatur ejus absentie; nam sicut Episcopus absens, ita & graviter infirmus impotens est aquam benedicere: ergo

sicut sufficit absentia Episcopi, ita & satis erit gravis ejus infirmitas, ut Sacerdos delegatus possit Ecclesiam consecratam reconciliare aqua à se ipso solemniter benedicta.

124 Dico 4. Ut simplex Sacerdos delegatus Ecclesiam consecratam reconciliare possit aqua à se ipso solemniter benedicta, sufficit quodcumque impedimentum morale, quo Episcopus reddatur moraliter impotens aquam benedicere. Ratio est: quia necessitas à Pontifice requisita, ut Sacerdos delegatus possit Ecclesiam consecratam reconciliare aqua non benedicta ab Episcopo, non consistit in indivisibili, ut in simili diximus lib. 1. n. 118. ergo quælibet necessitas, quæ arbitrio prudentum pro tali reputetur, satis erit, ut Sacerdos delegatus possit Ecclesiam consecratam reconciliare aqua à se ipso solemniter benedicta.

SECTIO VII.

Quid specialiter servandum in reconciliatione Ecclesiæ pollutæ ex sepultura infidelis, aut excommunicati?

125 Notatio Prima. Si contingat Ecclesiam pollui ex sepultura infidelis, aut excommunicati, ante reconciliationem extrahenda sunt eorum corpora ab Ecclesia, vel Cæmeterio. De corporibus infidelium statuitur in Cap. *Ecclesiam.* 1. & 2. De consecrat. dist. 1. De Corporibus verò excommunicatorum, in Cap. *Sacris* De sepult. ubi redditur hæc ratio; nam quibus viris non communicamus, nec debemus etiam mortuis communicare.

126 Hoc autem intelligitur , quando infidelis , aut excommunicati corpora à cæteris discerni possunt ; secus , si discerni non possint ut declaratur in eod. Cap. *Sacris* , & tenet quo ad utramque partem *Pasq. quæst. 614. n. 1.* Ostenditur quo ad primam partem : nam locus destinatus pro sepultura fidelium prodesse non debet impiis infidelibus , aut excommunicatis. Ostenditur quo ad secundam partem : quia corpora , & ossa fidelium præjudicium pati non debent , ut certò paterentur , si à sepultura sua extraherentur loco cadaveris , aut ossium infidelis , vel excommunicati.

127 Hinc in dubio : an cadaver sit infidelis , aut excommunicati , non erit extrahendum ob eandem rationem , & quia textus dicit , quòd *extrahatur quando discerni potest* ; in dubio autem non discernitur , cujus sit cadaver ; cum ad discernendum necesse sit affirmari posse cum certitudine ; hoc cadaver est infidelis , aut excommunicati. *Pasq. citat.*

128 Notatio Secunda. Dubium est : utrum ante reconciliationem Ecclesiæ sint radenda ejus tigna , & parietes ? Ratio dubitandi oritur ex text. Cap. *Ecclesiam 2.* De consecr. dist. 1. ubi videtur disponi ; quòd ita fiat. Resolutio tamen sit. Non est opus radere parietes , & tigna ad reconciliandam Ecclesiam consecratam , vel benedictam *Pasq. cit. 4.* Probat 1. quia si parietes essent radendi , jus obligaret ad impossibile , maximè , quando parietes essent marmorei , aut opere musivo ornati , aut picturis insignibus distincti : in his enim casibus neque parietes radi possunt , neque dealbari , nisi cum notabili detrimento Ecclesiæ , ejusque splendoris destructione ,

adeoque rasio , & dealbatio habentur pro impossibilibus , ut ad varias LL. notant varii DD. quos refert , & sequitur *Pasq. cit.*

129 Probat 2. quia in Cap. *final.* De consecr. Eccles. ubi disponitur de reconciliatione Ecclesiæ non consecrata , nihil prorsus dicitur de rasure parietum , & tignorum ; imò tacitè excluditur earatura , dum statuitur , quòd *protinus aqua exorcizata lavetur* : quod est reconciliari ; non enim posset protinus reconciliari ; si parietes essent radendi , præsertim quando non suppeteret pecunia pro expensis , unde aliquando contingeret per menses & menses supersedendum esse à reconciliatione Ecclesiæ. *Pasq. cit. n. 5.*

130 Nec contrarium convincitur ex text. in Cap. *Ecclesiam 2.* De consecr. dist. 1. ubi disponi videtur , quòd pro reconciliatione Ecclesiæ sint radendi parietes. Nam si attentè ponderetur textus , nil tale disponit , quatenus non loquitur de reconciliatione Ecclesiæ consecrata , vel benedicta ; sed de Ecclesia , in qua ex consuetudine sepeliuntur infidelium cadavera , ut satis constat ex init. text. ibi : *Ecclesiam , in qua mortuorum cadavera infidelium sepeliuntur.* Ubi non dicit textus , in qua infidelis cadaver sit sepultum , sed in qua cadavera infidelium sepeliuntur ; qui loquendi modus importat frequentiam actus , ideoque significat esse locum quasi destinatum , saltem ex consuetudine , pro infidelium sepultura.

131 Vult ergò textus , quòd tunc parietes , & tigna radantur , quando Ecclesia fuisset locus Sepulturæ infidelium ex consuetudine. Et tunc concedit , quòd Ecclesia infidelium consecratur , si apta sit ,
ne

ne videlicet pereat ædificium, ut de idolorum templis olim fiebat; concedit tamen sub conditione extractionis cadaverum, & rasuræ, per quam veluti reædificetur Ecclesia, seu ædificium ad memoriam profanitatis loci penitus delendam.

SECTIO VIII.

An, & quomodo reconciliandum sit Cæmeterium?

132 **N**otatio Prima. Cœmeterium benedictum cœmuni tantum benedictione reconciliari potest per simplicem Sacerdotem. *Pasq. quæst.* 615. Ratio est: quia Cœmeterium est minùs dignum Ecclesia. Ecclesia verò benedicta communi tantum benedictione reconciliari potest per simplicem Sacerdotem, ut supra diximus *num.* 97.

133 Notatio Secunda. Cœmeterium consecratum reconciliari debet per Episcopum, constat ex cap. *Consuluiti*, de Consecr. Eccles. ubi statuitur, quod pollutum Cæmeterium erit reconciliandum *aspersione aquæ solemniter benedictæ, sicut in dedicationibus Ecclesiarum*: in dedicationibus autem Ecclesiarum Cœmeteria benedicuntur aqua solemniter benedicta cum vino, & cinere, quæ non adhibetur, nisi in functionibus Episcopalibus.

134 Excipe 1. Si cœmeterii consecrati reconciliationem alteri committant Brasiliæ Episcopi ex præsentis Indulto; tunc enim Cœmeterium reconciliari potest per simplicem Sacerdotem, sicut de Ecclesia consecrata diximus supra *num.* 107.

135 Excipe 2. Regulares, qui ex privilegio Ecclesias suas consecratas reconciliare possunt: hi enim

Cœmeteria sua etiam consecrata reconciliare possunt. Ratio utriusque exceptionis est: quia Cœmeteria sunt accessorium Ecclesiæ, cap. *unic.* De consecrat. Eccles. in 6. quod autem conceditur circa principale, etiam circa accessorium censetur concessum.

136 Ubi adverte, quod tum Sacerdos delegatus, tum Regularis privilegiatus, quando Cœmeterium consecratum reconciliant, uti debet ritu in Pontificali Romano præscripto, ut notat Rubrica Ritual. Rom.

137 Notatio Tertia. Reconciliata Ecclesia, non manet reconciliatum Cœmeterium, quamvis solum fuisset pollutum in consequentiam ad pollutionem Ecclesiæ. Ita *Pax Jordan Gloss. Margin.* in cap. *Consuluiti*, De consecrat. Eccles. ubi observatur, quod in Pontificali ponitur Rubrica de reconciliatione Ecclesiæ, & Cœmeterii. Deinde Pontificale mandat, quod tam Ecclesia, quam Cœmeterium reconcilietur, & formam pro utraque reconciliatione præscribit; in hac autem materia Pontificale habet vim legis: ergo, reconciliata Ecclesia, non remanet reconciliatum Cœmeterium.

138 Replicabis. Cœmeterium polluitur in consequentiam ad pollutionem Ecclesiæ: ergo reconciliabitur in consequentiam ad reconciliationem Ecclesiæ. R. negando conseq. Diversa ratio est: nam quoad pollutionem Cœmeterii in consequentiam ad pollutionem Ecclesiæ, statuitur in cap. *unic.* De consecrat. Eccles. in 6. Quo verò ad reconciliationem Cœmeterii in consequentiam ad reconciliationem Ecclesiæ, non ita decernitur in jure, immò pro ejus reconciliatiōe specialis forma præscribitur in Pontificali, ut proximè diximus.

DISPUTATIO TERTIA.

DE TERTIA FACULTATE PONTIFICIA,

QUÆ

BRASILÆ EPISCOPIS CONCEDITUR.

SECTIO I.

Quid, & quotuplex sit Indulgentia?

139 **D**ecima quarta Facultas Pontificia: *Largiendi ter in anno Indulgentiā Plenariam contritis, confessis, ac Sacra Communionem refectis.*

140 Notatio Prima. Indulgentia communiter definitur: *Remissio pœnæ temporalis pro actualibus peccatis debitæ extra Sacramentum facta, ex Thesauri Ecclesiæ dispensatione.* Nogueir. in Bull. Cruciat. disp. 7. sect. 1. num. 3. Dicitur: *Remissio pœnæ*: quia culpa, sive sit mortalis, sive venialis, per Indulgentiam non remittitur, sed per Sacramentum, vel contritionem cum voto Sacramenti.

141 Dicitur: *Pœnæ temporalis*: quia pœna æterna peccato mortali debita, & in Inferno sustinenda per Indulgentiam nō remittitur: solum igitur remittitur per Indulgentiam ea pœna temporalis, quæ in hac vita, vel in Purgatorio solvenda erat.

142 Dicitur: *Pro actualibus peccatis debitæ*: quia pœna peccati originalis non per Indulgentiam, sed per Baptismum, aut veram dilectionem charitatis cum voto Bap-

tismi dimittitur cum ipso originali.

143 Dicitur: *Extra Sacramentum facta*: quia etsi Sacramenta minuant pœnam ex opere operato, & ex institutione Christi, & ex opere operantis juxta devotionem uniuscujusque, non dicitur tamen hæc remissio *Indulgentia*, sed effectus Sacramenti.

144 Ultimo dicitur: *Ex Thesauri Ecclesiæ dispensatione*: quia remissio pœnæ pro peccatis debitæ; quam homo consequitur per sua bona opera, dum est in gratia, non est Indulgentia: est enim satisfactio ex propriis meritis, & non ex thesauro Ecclesiæ. Quid sit thesaurus Ecclesiæ? Infra dicam.

145 Notatio secunda. Quotuplex sit Indulgentia. Dico 1. Indulgentia dividitur in Personalem, Realem, & Localem. Personalis est, quæ alicui personæ immediate conceditur, v. g. ut eam in mortis articulo consequatur. Realis, quæ alicui Imagini, Grano, Numismati, aut similibus conceditur: non quidem ipsis, sed hominibus illa trahentibus, vel coram ipsis orantibus. Localis illa dicitur, quæ alicui Ecclesiæ, Capellæ, vel Oratorio annexa est: non quia ipse locus sit Indulgentiæ capax, sed quia in ejus favorem hominibus ibi orantibus conceditur.

146 Dico 2. Quæcumque ex his subdi-

subdividitur in Totalem, & Partialem. Indulgentia Totalis illa est, quæ totam pœnam remittit, sive peccata sint plura, & graviora, sive pauciora, & minus gravia, ut contingit in Baptismo, qui omnem pœnam pro peccatis debitam remittit non solum ei, qui levem tenebatur solvere, sed etiam ei, qui gravissimam debebat sustinere.

147 Ubi notandum diligenter primò, quod hæc Indulgentia Totalis aliquando dicitur Plena, aliquando Plenaria, & aliquando Plenissima, ut ex Extravag. *Antiquorum*, De pœnit. & remiss. liquet.

148 Notandum secundò, quòd non obstantibus his diversis nominibus, nullum est discrimen inter Indulgentiam Plenam, Plenariam, & Plenissimam; & eam, quæ conceditur in anno Sancto, vel aliis Temporibus virtute Jubilæi. Ità quo ad omnia *Nogueir. citat. n. 9.*

149 Notandum Tertiò nullum etiam dari discrimen inter unam, & aliam Indulgẽtiam Plenariam, quasi una sit maior alia, ut vulgus existimat: quia certum est inter Indulgentias Plenarias non dari inæqualitatem: Unde eandem consequitur Indulgẽtiam, qui obtinet Jubilæum, ut vulgò dicitur, Porciunculæ, aut 40. Horarũ in tribus diebus Feriam Cinerum præcedentibus: ac si obtineret Jubilæum die S. Francisci de Assis, aut S. Ignatii Parentis N. in Templis harum Religionum. *Nogueir. cit. sect. 4. n. 39.*

150 Notandum Quartò. Posse aliquem obtinere Indulgentiam Plenariam, & nihilominus ei superesse pœnam luendam in Purgatorio, illa scilicet, quæ correspondeat venialibus, de quibus ipse, qui lucratus est Indulgentiam, non doluit. Ratio est: quia non remissa culpa, e-

tiam non remittitur pœna. *Mend. & Nogueir. cit. sect. 1. n. 11.*

151 His notatis, ad Indulgentiam partialem. Indulgentia igitur partialis alia est indeterminata, v. g. Tertiæ, vel Quartæ Partis pœnarum debitarum; alia verò determinata, v. g. Septem, vel centum Annorum, vel Quadraginta dierum. Ut tamen hæc intelligantur, advertè olim pro criminibus gravioribus pœnitentias publicas imponi, v. g. Septem annorum, & Quadragenarii jejunii, & etiam Quadraginta dierum jejunii in pane, & aqua, quæ dicebatur *Carena*.

152 Quando ergò Indulgentia conceditur Quadragena, intelligendum est concedi pœnæ remissionem, quæ Quadragena Pœnitentia obtineretur. Si autem sit septena, ea Indulgentia conceditur, quæ per pœnitentiam Annorum septem obtineretur: & sic quando conceditur Indulgentia unius, vel plurium annorum, credendum est concedi illam indulgentiam, quæ Pœnitentia communi, & juridica unius, vel plurium annorũ obtineretur. *Suar.; Gobat; & Nogueir. cit. n. 12.*

SECTIO II.

Quis possit Indulgentias concedere?

153. **N** Oratio Prima. Ex jure divino solus Summus Pontifex potest Indulgentias concedere. Ita communiter Theologi apud *Nogueir. in Bull. Cruciat. disp. 7. sect. 3. a n. 22.* Ratio est: quia soli Petro, ejusque successori, qui est Summus Pontifex, Christus dixit. *Pasce oves meas.* Joan. 21 & claves Regni Cœlorum, Thesaurique Ecclesiæ traditi sunt. Dixi: *Ex ju-*

re divino: quia Indulgentias de jure divino, nec Concilium Generales nec Cardinales, nec Archiepiscopi, aut Episcopi possunt concedere, ob rationem datam.

154 Notatio Secunda. Nihilominus Episcopi quamvis non habent potestatem à Christo Domino concedendi Indulgentias, illam tamen habent à Summo Pontifice. Hæc verò potestas non extenditur ad eorum Vicarios, nec ad Capitulum Sede Vacante, ut probabilior sententia. Postremò istiusmodi potestas Episcopo concessa, est limitata, ut constat ex Cap. *cum ex eo*, De pœnit; & remissit; at est ordinaria, vel quasi ordinaria, quia eorum officio annexa est. *Mend. Castro Pal.* & alii communiter apud *Nogueir. citat. num. 23.*

SECTIO III.

Quas Indulgentias concedere possit Summus Pontifex, & quas Episcopus?

155 **N**otatio Prima. Omnes Indulgentias tam parciales, quam totales, seu Plenarias, & Plenissimas concedere potest Summus Pontifex. Ratio est: quia Indulgentiæ sunt gratiæ ex Ecclesiæ Thesauo depromptæ: Summus verò Pontifex est hujus Thesauri dispensator. Ità cum communi *Nogueir. in Bull. Cruciat. disp. 7. sect. 1. n. 7.*

156 Quid autem sit Thesaurus Ecclesiæ? R. Est cumulus infinitus ex satisfactionibus Christi Domini, & ex satisfactionibus Beatissimæ Virginis Mariæ, & aliorum Sanctorum constans, ut traditur à Clemente VII. in Extravag. *Unigenitus* De pœnit; & remiss; & à Leone X. in Bulla condemnatoria Martini Lu-

theri, & à *Trid. sess. 21. Cap. 9. & sess. 25. ad finem.*

157 Notatio Secunda. Solus Papa primariò potest Indulgentias concedere, solasque Plenarias concedit, & perpetuas. *Barbos. de potest. Episc. part. 3. allegat. 88. num. 5.*

158 Notatio Tertia. Quamvis solus Papa possit Indulgentias Plenarias concedere, tamen Episcopi in Dedicatione Ecclesiæ possunt concedere Indulgentiam unius anni, & in Anniversario, vel alias, quando placuerit, Indulgentiam Quadraginta dierum, ex eodem Cap. *cum ex eo*, De pœnit; & remiss. Nomine Episcoporum veniunt Archiepiscopi, ut colligitur ex Cap. *Nostro* De pœnit; & remiss.

159 Notatio Quarta. Archiepiscopi possunt in tota sua Provincia, & suffraganeorum Diæcesibus, prædictos 40. dies concedere, quamvis non sint in actu visitationis. *Nogueir. cit. sect. 3. n. 25.* Quin etiam potest Archiepiscopos, Primates, & Patriarchas in suis Diæcesibus Indulgentiam 80. dierum concedere, tenet *Barbos. cit. num. 16.*

160 Nota tamen, quòd si Archiepiscopi, aut Episcopi ampliorrem Indulgentiam concedant, quam ipsis permissum est, solum quo ad excessum irrita erit concessio. *Barbos. cit. n. 22.* Ratio est: quia utile per inutile non vitiatur.

161 Notatio Quinta. Non solum suis subditis, & extrà suum Territorium, sed etiam Regularibus exemptis possunt Episcopi Indulgentias concedere. Ità multi, quos citat, & sequitur *Nogueir. cit. n. 27.* Ratio est: quia inventa in favorem Religiosis obesse non valent. His præjactis.

SECTIO IV.

An, & quomodo possint Brasiliæ
Episcopi Indulgentiam Plenari-
am concedere?

162 **N**otatio Prima. Ex speciali, & extraordinaria facultate Pontificia possunt Brasiliæ Episcopi largiri ter in anno Indulgentiam Plenariam contritis, confessis, ac Sacra Communione refectis. Constat ex ipsa facultate.

193 Notatio Secunda. Ex speciali, & extraordinaria facultate Pontificia possunt Brasiliæ Episcopi personis idoneis communicare prædictam facultatem largiendi ter in anno Indulgentiam Plenariam contritis, confessis, ac Sacra Communione refectis. Fundatur in eo, quod Summus Pontifex possit committere personis idoneis facultatem concedendi Indulgentias; cum ea potestas in Pontifice sit ordinaria, atque adeò delegabilis, ut tenent omnes apud *Nogueir. in Bull. Cruciat. disp. 7. sect. 3. num. 29.* De facto autem ita committit Pontifex, quibus Brasiliæ Episcopi communicaverint, ut videre est in facultat. *Catalog. num. 28.*

164 Notatio Tertia. In omnibus, & singulis locis propriæ Diocesis possunt Brasiliæ Episcopi largiri ter in anno Indulgentiam Plenariam contritis, confessis, ac Sacra Communione refectis. Constat ex dictis *lib. 1. à num. 101.* Ubi ostendimus facultates Pontificum, quæ Brasiliæ Episcopis conceduntur, non limitari ad hunc, aut illum locum, sed ad totam Diocesim extendi pro maiori utilitate, & bono spirituali subditorum.

165 Notatio Quarta. Tribus an-

ni diebus quibuscumque, sive ii sint continui, sive interpolati, sive fixi, sive vagi, possunt Brasiliæ Episcopi ad libitum largiri ter in anno Indulgentiam Plenariam contritis, confessis, ac Sacra Communione refectis. Fundamentum est: quia Summus Pontifex quando concedit Brasiliæ Episcopis facultatem largiendi ter in anno Indulgentiam Plenariam, illis non præscribit dies ejusmodi largitionis, seu concessionis: ergo neque nos præscribere debemus juxta leg. *Si servum.* Confirmatur: quia in facultat. *Catalog. num. 18.* ubi Summus Pontifex concedit Brasiliæ Episcopis facultatem concedendi Indulgentiam Plenariam 40. Horarum, illis non præscribit dies, sed dies ipsos relinquit arbitrio Episcoporum, ibi: *Diebus Episcopo bene visis:* ergo à fortiori in nostro calu, ubi Pontifex nequidem dies nominat.

166 Notatio Quinta. An autem pro tali Indulgentia concedenda congruentius sit statuere dies fixos, vel potius eam concedere tribus anni diebus vagis, & incertis? Dissidium est, quod quisque juxta proprium sensum resolvit. Ego inclino in dies vagos, & incertos, modo præcedat sufficiens notitia, & publicatio Indulgentiæ. Ratio mihi est: quia devotiones fixæ, & certæ tractu temporis frigescent, ut experientia docet; devotiones autem vagæ, & incertæ, tamquam quid novum, & insperatum, semper cum gaudio excipiuntur. Deinde Indulgentiæ si sint alligatæ ad certum diem, ad alium transferri non possunt. *Pelliz. tom. 2. tract. 8. cap. 5. num. 227.* Potest autem contingere, ut aliquando congruum esset Indulgentiam transferre.

167 Notatio Sexta. An qui in uno loco talem Indulgentiam lucratur, possit in alio loco eam iterum lucrari? Pro dubii resolutione suppono in hac Civitate Fluminensi, v. g. unos dies assignari ad Indulgentiam lucrandam, & in Civitate S. Pauli, v. g. alios dies fixos, vel vagos ad arbitrium Episcopi. Nunc sic Petrus, qui in hac Civitate lucratus est Indulgentiam, proficiscitur postea, & accedit ad Civitatem S. Pauli tempore, quo ibi promulgatur Indulgentia: poteritne ibi eam iterum lucrari?

168 R. cum distinctione, & dico 1. Si Petrus in hac Civitate bis tantum lucratus est Indulgentiam; in Civitate S. Pauli poterit eam tertio lucrari. Ratio est: quia Petrus toties potest Indulgentiam lucrari, quoties Episcopus potest eam concedere. Episcopus autem potest eam ter concedere. Confirmatur: quia hæc facultas est quasi privilegium locale sumpto loco pro tota Diœcesi, ut alibi diximus: privilegio autem locali fruitur, qui in eodem loco existit, ut est omnium.

169 Dico 2. Si vero Petrus ter conatus fuisset Indulgentiam lucrari in hac Civitate; re tamen vera non fuisset lucratus, adhuc potest in Civitate S. Pauli ter conari Indulgentiam consequi. Ratio est: quia Petrus toties potest conari Indulgentiam consequi verè, & cum effectu, quoties Episcopus eam potest concedere verè, & cum effectu; sed in nostro casu Episcopus ter concedit verè, & cum effectu: ergo Petrus potest conari Indulgentiam consequi, donec eam ter consequatur verè, & cum effectu. Immo optimum consilium erit, si in omnibus Indulgentiis acquirendis ita fiat, ne for-

te cum aliquas amiserimus, amittamus omnes.

170 Dico 3. At si Petrus in hac Civitate Indulgentiam verè lucratus est jam ter, nequit postea in Civitate S. Pauli Indulgentiam iterum lucrari. Ratio est manifesta: quia Petrus solum potest Indulgentiam lucrari, quoties Episcopus eam potest concedere, & non pluries; Episcopus autem solum ter in anno, & non pluries dictam Indulgentiam concedere potest, ut patet ex facultate Pontificia.

171 Neque obstat, quod post absolutum Romæ Annum Sanctum soleat Pontifex concedere Jubilæum etiam pro aliis Provinciis extra Italiam, & nihilominus possint Jubilæum in aliis partibus iterum lucrari, qui illud jam Romæ lucrati sunt. *La Croix lib. 6. part. 2. num. 1405.* Non, inquam, obstat, quia Summus Pontifex non habet potestatem limitatam, ut habent Brasiliæ Episcopi ad concedendam Indulgentiam Plenariam ter in anno, & non pluries. Unde ex plenitudine potestatis in Pontifice infertur ejus plenitudo voluntatis.

172 Notatio Septima. Prædictam Indulgentiam lucrari possunt omnes Christi Fideles, tam Brasiliæ incolæ, quam advenæ, & peregrini, tam subditi, quam non subditi, atque etiam Regulares exempti. Constat ex his, quæ diximus *lib. 1. à num. 9.* Confirmatur: quia inducta in favorem non debent converti in exemptorum læsionem. *Barbos. de potest. Episcop. part. 3. allegat. 88. num. 27.*

173 Notatio Octava. An etiam Episcopus possit sibi lucrari eadem Indulgentiam? Manifesta est resolutio affirmativa. Ratio est: quia Episcopus non debet esse deterio-

ris conditionis ; sicut igitur potest aliis concedere Indulgentiam , ita potest sibi lucrari. *Barboj. cit. n. 28.* Confirmatur , quia Summus Pontifex sicut Brasiliæ Episcopis dat facultatem concedendi Indulgentias , ut habetur in facultat. Catalog. n. 14. 17. 18. ita etiam illis dat facultatem lucrandi sibi easdem Indulgentias , ut habetur in eodem Catalog. num. 19.

S E C T I O V.

De Conditionibus ad lucrandam Indulgentiam Plenariam requisitis.

174 **N**Otatio Prima. Ad lucrandam Indulgentiam Plenariam , quam ter in anno largiri possunt Brasiliæ Episcopi , requiritur 1. Contritio. Constat ex facultate Pontificia, ibi: *Cōtritio*. Hæc autem Contritio sufficit , quod sit perfecta , quæ dicitur simpliciter *Contritio* : vel etiam imperfecta , quæ dicitur *Attritio* , & justificat cum Sacramento. *Nogueir. in Bull. Cruciat. disp. 7. sect. 12. à num. 132.* Ratio est : quia in concedendis Indulgentiis Plenariis , quando requiritur Contritio , intentio Pontificis est imponere partes essentielles Sacramenti Pœnitentiæ , quarum una est scilicet *Attritio* vera , & supernaturalis.

175 Dixi: *Saltem Attritio vera, & supernaturalis* : quia ad valorem Sacramenti Pœnitentiæ non sufficit Attritio existimata , neque etiam Attritio naturalis : tum, quia Innocentius XI. damnavit hanc propositionem : *Probabile est sufficere Attritionem naturalem, modo honestam* : tum, quia Attritio, quæ disponit ad gratiam in Sacramento impetrandam , est donum Dei , & Spiritus Sancti impulsus , ut dicitur in

Trid. sess. 14. cap. 4.

176 Notatio Secunda. Requiritur 2. Confessio ; id est, oris Confessio in Sacramento Pœnitentiæ Constat ex facultate Pontificia , ibi: *Confessio*.

177 Quod intellige de Confessione valida , non autem de invalida. Ratio est 1. quia per Confessionem invalidam non redditur homo Deo gratus : ergo neque dignus Indulgentiæ impetrandæ. 2. quia per Confessionem invalidam , si voluntaria sit , non satisfat Ecclesiæ præcepto , juxta Propositionem ab Alexandro VII. damnatam ; *Qui facit Confessionem voluntarie nullam, satisfacit præcepto Ecclesiæ* : ergo neque conditioni requisitæ ad Indulgentiam lucrandam ,

178 Observa tamen, quod licet in facultate Pontificia ponatur prius particula *contritis* , & posterius particula *Confessio* , ibi: *Contritis Confessio* , nihilominus ad Indulgentiam lucrandam sufficit, quod Contritio , (sive perfecta , sive imperfecta) subsequatur ad Confessionem , dummodò præcedat absolutionem. Est sententia communis. Fundatur in eo, quod Sacramentum Pœnitentiæ est quoddam compositum morale, cujus pars materialis est contritio , seu dolor ; absolutio vero forma , sufficit autem ad compositum, quod materia præcedat formam.

179 Notatio Tertia. Requiritur 3. Communio ; id est , Sacræ Eucharistiæ sumptio. Constat ex facultate Pontificia , ibi : *Sacra Communionem refectis*.

180 Adverte tamen cum *Nogueir.* quod Indulgentia non obtinebitur, si Cômuniô sit sacrilega. Ratio est 1. quia Summus Pontifex quando ad Indulgentias requirit Cômuniô-

new

nem, eam intendit, qua communicantes redduntur spiritualiter refectioni: spiritualiter autem refectioni non redduntur, qui sacrilegè communicant. 2. quia communio sacrilega non admittitur ad satisfaciendum præcepto communionis Paschalis, juxta propositionem damnatam ab Innocentio XI. *Præcepto communionis annuæ satisfit per sacrilegam Domini manducationem*: ergo neque ad Indulgentiam lucranda.

181 Unde colligitur 2. quod ad Indulgentiam consequendam requiratur status gratiæ. *Nogueir. cit. num. 40.*

182 Colligitur 2. quod Contritio, Confessio, & Communio non debent sumi distributivè, nempe ut aut Contritio detur, aut Confessio, aut Communio: sed necessario sumi debent conjunctivè, nempe, ut detur Contritio, & Confessio simul cum Communione. *Nogueir. cit. sect. 9. à num. 98.* Delumitur ex facultate Pontificia, ibi: *Contritis, Confessi, ac Sacra Communionem refectionis.*

183 Sic qui in Quadragesima præterita Confessus fuit, licet postea eliceat Contritionem, in qua includitur votum confitendi in Quadragesima futura, si re ipsa non confiteatur ad Indulgentiam consequendam, eam utique non consequetur: id quod cum *Nogueir. cit.* extendimus etiam ad eos, qui nulla habeant peccata mortalia, sed solum venialia.

184 Neque obstat, quòd præcepto annuæ Confessionis solum obligentur, qui habent conscientiam peccati mortalis: idem ergo videtur dicendum de eo, qui Indulgentiam consequi velit. Non, inquam, obstat: quia per id præ-

ceptum solum obligamur ad Confessionem, ad quam tenemur ex jure divino: ex jure autem divino non tenemur confiteri peccata venialia, sed tantum mortalia. At verò ad Indulgentiam consequendam potest Summus Pontifex exigere Confessionem etiam venialium, sicut alia opera pietatis, & consilii. *Nogueir. cit. à num. 98.*

185 Notatio Quarta. Quæstio est: An ad Indulgentiam consequendam requiratur intentio actualis, an virtualis, an satis sit habitualis, & interpretativa? Pro quæstionis intelligentia præmittendum est discrimen inter has intentiones. Intentio igitur actualis est illa, qua quis actu intendit aliquid facere.

186 Virtualis est intentio præterita non retractata, quæ tamen aliquatenus influit in opus, ut quando quis ex intentione celebrandi, induitur vestibibus Sacris, accedit ad altare, & reliqua peragit, quamvis dum actu consecrat, involuntariè distrahatur.

187 Habitualis est intentio præterita non retractata, ut si quis heri intenderit aliquid facere, & hodie illud efficiat, quin intentionem retractarit.

188 Interpretativa demum intentio ea est, qua quis aliquid vult in causa, ut quando quis inebriatur advertens se facile in ebrietate patratum homicidium, sicut etiam ea, quam quilibet censetur communiter habere saltem implicite, dum operatur. His præmissis,

189 Putant aliqui, inter quos *Nogueir. cit. num. 166*: non lucrari Indulgentias, qui opera injuncta facit ignorans illis annexam esse Indulgentiam: quia scilicet non videtur ea esse intentio Pontificis, quòd Indulgentia concedatur ignorant,

ranti, habenti solum voluntatem Habitualement, aut interpretativam lucrandi illam: Indulgentia enim est veluti donatio satisfactionum Christi Domini, quibus solvimus debita propria: donatio autem sine acceptione est invalida. Ità discurrunt, qui ad Indulgentiam lucrandam requirunt intentionem formalem, actualem, vel virtualement

190 Nihilominus oppositum tenent *Sanctarellus*, & *Layman*. apud *Viva tom. 1. Thes. damnatar.* in fine, ubi de *Jubilæo quæst. 6. art. 4.* Fundamentum est, quia mens Pontificis non videtur postulare, quod opera ponantur ex intentione Indulgentiam consequendi, cum Pontifex id nunquam expresserit; nec sit ratio, cur ea mens de Pontificis benignitate præsumatur. Confirmatur: quia id non exigit natura Indulgentiarum, cum Indulgentiæ etiam amentibus concedi possint, & satisfiat ad eas lucrandas passivè se habere.

191 Quemadmodum igitur, ut ego eximar ab aliquo debito satis est, quod alius pro me solvat; etiam si id ignorem, nec ullatenus hujusmodi veluti donationem acceptem; imò licet renuam, adhuc immunis sum à debito, si creditor cessit jure suo, acceptando solutionem, quam alius fecit pro me: ità pariter, ut ego eximar à debito poenarum, satis est, quod Pontifex velit pro me satisfactiones Christi Domini offerre, & Deus eas acceptet, quavis me inscio, sicut accidit, quoties applicatur Sacrificium Missæ pro me id ignorante.

192 His non obstantibus, consultius est in Indulgentiis lucrandis intentionem habere actualem, vel virtualement, intendendo lucrari Indulgentias annexas operibus faciendis. *P. Viva cit.*

193 Colliges adhuc 1. Indulgentiam plenariam à Brasiliæ Episcopis concessam, casu, quo promulgetur tempore Quadragesimæ, etiam obtineri posse per Confessionem, & Communionem, quibus satisfiat præcepto annuæ Confessionis, & Communionis. *Nogueir. cit. n. 170.*

194 Colliges 2: ad Indulgentiam lucrandam non requiri confessionem generalem totius vitæ. *Nogueir. cit. n. 112.* cum id non exprimitur in facultate, quam Pontifex Brasiliæ Episcopis concedit.

195 Colliges 3. quod occasione Indulgentiæ Plenariæ sicut non sunt imponendæ Pœnitentiæ graves, ità leves non sunt omittendæ, præsertim si sint medicinales. Ratio primi est: quia per Indulgentiam Plenariam remittitur omnis poena in Purgatorio luenda, & per consequens Pœnitens istam Indulgentiam lucrans, nullius manet reus poenæ, pro qua satisfactorius sit in Purgatorio.

196 Ratio secundi est: quia poenitentia est pars integralis Sacramenti: Undè ut Sacramentum maneat integrum, debet confessarius aliquam poenitentiam imponere Poenitenti, neque enim Indulgentiæ substituantur pro poenitentia Sacramentali. Neque obstat, quod *Trid.* dicat: *Ne leves poenitentiae pro gravibus culpis injungantur*: Concilium enim loquitur, & intelligitur præscindendo ab Indulgentiis, & Jubilæis.

197 Dixi suprà: *Præsertim si sint medicinales*: quia obligatio Poenitentiae medicinalis nullo modo per consecutionem Indulgentiæ plenariæ extinguatur: cum adhuc detur causa, sive finis, ob quem fuit imposita, nempe evitatio culpæ, & emendatio vitæ Poenitentis, ad quem finem unicè conducit Poenitentia
me.

medicinalis. Ita communiter.

APPENDIX

Ad præcedentem Disputationem.

198 **P**Ræter Indulgentiam plenariam, quam ter in anno largiri possunt Brasilie Episcopi, extant, & aliæ, quas transmarini consequantur, ex multiplici Summorum Pontificum concessione facta Ecclesiis Societatis, & quibusdam ministeriis, ac piis operibus. Ne igitur tanto bono fraudetur defectu notitiæ, qui alioquin, si eam haberent, has etiam Indulgentias consequi vellent, libens transcribam, de quibus indubitabiliter constat ex novo Compendio Indico V. *Indulgentia.*

Indulgentiæ propriæ Scholarium, qui Gymnasia Societatis frequentant.

I **S**cholares utriusque Indiæ B. V. Mariæ Confraternitatibus adscripti, qui in Annuntiationis, & Assumptionis B. V. Festis, Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum susceperint, & coronam vel Tertiam partem Rosarii recitaverint, Indulgentiam plenariam consequentur. Gregorius XIII. ad decennium concessit 12. Augusti 1573. Benedictus XIII. in Bulla. *Animarum saluti*, confirmavit, & prorogavit usque ad 11. Februarii 1750.

2 Eandem Indulgentiam consequentur in mortis articulo, si poenitentes, & Confessi Sacramentum Communionis reficiantur, aut saltem actum contritionis efficiant; si confiteri, & Communicare non poterunt. Benedictus XIII. in citata Bulla.

3 Eisdem ab eodem Pontifice conceduntur decem anni Indulgentiæ, si Præmissa devotè egerint in Festis B. Mariæ V. & Pentecostes, Nativitatis, & Resurrectionis D. N. JESU Christi.

Indulgentiæ communes tam Scholasticis, quam non Scholasticis.

I **O**Mnes utriusque sexus Fideles, qui in utraque India visitaverint Ecclesias Societatis tam erectas, quam erigendas in die Dedicationis, seu Invocationis illarum, aut Circumcisionis Domini, & Confessi, ac contriti Eucharistiæ Sacramentum sumpserint, & ibi pias ad Deum preces fuderint pro S. R. Ecclesiæ exaltatione, ac Fidei Catholicæ propagatione, plenariam peccatorum suorum Indulgentiam consequentur. Concessit primò ad decennium Gregorius XIII. 8. Septembris 1573. Prorogarunt Successores. & nuperrimè Benedictus XIII. in Bulla: *Animarum saluti*: usque ad annum 1750.

2 Idem Pontifex in eadem Bulla, aut de novo concessit, aut prorogavit ad annum 1750. sequentes Indulgentias: videlicet.

3 Plenariam; toties quoties verè poenitentes, & Confessi, ac Sacramentum Communionis refecti aliquem ex Infidelitate, & Idolatria ad veram Dei cognitionem reduxerint.

4 Plenariam: si visitaverint Ecclesiam Meliopurentem S. Thomæ, & Ecclesias Societatis JESU inter se per centum milliaria distantes, in quatuor Festis D. N. B. Mariæ V. & Sanctorum per Præpositum Generalem designandorum.

5 Assistentibus Processionibus, quæ fiunt in diebus Veneris Quadra-

dragesimæ, ad orandum pro conversione Gentilium, & Hæreticorū, si fuerint à Congregatione B. Mariæ, annos tres; si verò non fuerint ex Congregatis, unius anni Indulgentiam.

6 Quadraginta dies visitantibus, & orantibus in Ecclesiis, aut Capellis Societatis erectis, & erigendis, & semel in anno in die à Provinciali assignato septem annos, & totidem Quadragenas.

7 Septem annos visitantibus Ecclesias nostras diebus Feriæ Sextæ 1. Hebdomadæ cujuscunque mensis, ibique quinquies Orationem Dominicam, & salutationem Angelicam recitantibus pro exaltatione Fidei Catholicæ.

8 Decem annos idipsum facientibus in Festis D. N. JESU Christi, B. V. & Tituli, seu Patroni Ecclesiæ.

9 Viginti quinque annos visitantibus Hospitalia, Xenodochia, & similia loca pia, præsertim Indorum, infirmisque inserviando, vel per se, vel per alium: & si ibi pernoctaverint, annos quinquaginta.

10 Visitantes Ecclesias Societatis, ibique devotè orantes in diebus stationum Urbis, easdem, & singulas Indulgentias consequuntur, ac si

Romanas Basilicas, & Ecclesias visitassent.

11 Toties quoties quivis Christi Fidelis Confessus, ac Sacra communione refectus B. V. Coronam, aut Tertiam Rosarii partem recitaverit pro animabus eorum, qui in præfatis utriusque Indiæ navigationibus pro negotio Fidei institutis mortui sunt, toties unam ex eorum animabus à pœnis Purgatorii liberabit.

12 Innocentius XI. Bulla lata 30. Maii 1686. incipit: *Pietatis, ac Christianæ*: concessit docentibus Doctrinam Christianam, & ad sanctum id ministerium cooperantibus Indulgentiam plenariam consequendam semel in anno in die ab Ordinario assignato, si pœnitentes confessi, ac Sacra Communione refecti Ecclesiam designatam visitaverint. Item ducētos dies mittentibus filios, servos, & mancipia ad addiscendam Doctrinam Christianam. Centum annos illis, qui illam publicè docent. Septem annos Magistris Scholarum. Centum annos Patribus, & Matribus familias, illam domesticos docentibus Ducentos dies assistentibus Doctrinæ explicationi, & insuper ducentos dies, quoties infirmos visitaverint.

DISPUTATIO QUARTA

DE DECIMA QUINTA FACULTATE PONTIFICIA,

QUÆ

BRASILIAE EPISCOPIS CONCEDITUR.

SECTIO I.

Quid sit Hæresis?

199 **D**ecima quinta Facultas Pontificia; *Ab solvendi ab Hæresi, & Apostasia à Fide, & à Schismate quoscunque etiam Ecclesiasticos, tam sæculares, quàm Regulares, non tamen eos, qui ex locis fuerint, ubi Sanctum Officium exercetur, nisi in locis Missionum, in quibus impunè grassantur Hæreses, deliquerint, nec illos, qui judicialiter abjuraverint, nisi isti nati sint, ubi impunè grassantur Hæreses, & post judicialem abjuramentum, illuc reversi in hæresim fuerint relapsi, & hos in foro cōscientiæ tantum.*

200 Notatio Prima. Quid sit Hæresis? R. *Hæresis est error voluntarius, & pertinax contrà aliquam doctrinam, & veritatem Fidei Christianæ in eo, qui fidem recepit.* Ità communiter Theologi cū *D Thom. 22. q. 11. art. 1. & 2.* Explicatur definitio per singulas sui particulas. Dicitur *error*: quia recipitur in intellectu. Unde qui metu compulsus aliquod opus externum faceret, v. g. idolis thurificando, dummodo interiùs nullum errorem haberet in intellectu, non esset verè, & propriè Hæreticus, nec in foro

interno incurreret pœnas Hæreticis impositas, v. g. excōmunionem Pontifici reservatam in Bulla Cœnæ.

201 Ratio est: quia talis excōmunicatio contra illos fertur, qui sunt verè, & propriè Hæretici; sed prædictus non est talis defectu erroris intellectualis juxta AA. infra citandos: ergo prædictam excōmunionem non incurrit pro foro interno, esto pro foro externo reputari posset Hæreticus, & ut talis puniri ab Ecclesia. Quo posito, si quis prædictum peccatum, aut aliud simile committeret cū excōmunionem Papalem non incurrat, à quolibet Confessario absolvi potest. Ità *Suar de fide disp. 14. sect. ultim. n. 3. Sayr. in Clavi Reg. lib. 4. Cap. 4. n. 11. Sanch. lib. 2. in Decalog. Cap. 7. n. 8. Castro Palao tom. 1 tract. 4. disp. 3. punct. 2. n. 17. & alii contra Caet. in 22. quæst. 12. art. 1.*

202 Dicitur *Voluntarius*: quia sine voluntate non est peccatum. Sic qui blasfemias, & gravissimas tentationes contrà Deum, & Sanctos involuntariè patiuntur, non sunt Hæretici. *Ledesma 2. par Cap. 6. concl. 3. & Sanch. n. 14.* Ratio est: quia talibus deficit cōsensus, & plena deliberatio. Quod valdè notandum est pro his, qui cū animi angore, & tristitia similes tentationes inviti patiuntur. Hi enim, plerūque sunt animæ Deo charæ, & non flagitiosæ, nam

nam flagitiosos rarò tentationes affligunt. Et quidem modus tales tentationes vincendi, est prorsus eas contemnere, & aliud agere, ac si minimè pungerent, ut bene docet *D. Bonavent. opuscul. de profect. Religios. lib. 2. cap. 3. tom. 7. pag. 615.*

203 Dicitur *pertinax*: qui enim sciens tenet aliquid contrà id, quod ab Ecclesià est definitum Hæreticus reputatur. *D. Thom. 1. part. quæst. 32. art. 4.* Ubi notandum, quod pertinacia non requirit temporis moram, ut adesse dicatur, sed potest in instanti consummari, adeo, ut si plenè advertens teneas aliquid Ecclesiæ determinationi contrarium, verè eris *pertinax*, & obstinatus in tuo errore; etsi postea facti te poeniteat. *Azor. tom. 1. lib. 8. cap. 9. q. 1. Sanch. cap. 7. & alii apud ipsum, Trullench. cap. 2. dub. 2. n. 8. Lugo disp. 20. Sect. 5. n. 157.*

204 Dicitur: *Contra aliquam doctrinam, & veritatem Fidei Christianæ*: quia si sit contrà omnes, est apostasia, quæ in hoc distinguitur ab hæresi, quòd hæc tantum est contraria alicui veritati fidei Catholicæ, illa verò omnibus fidei articulis; & sic Apostata omnia dogmata fidei Christianæ negat, & derelinquit, convertens se ad Judaïsmum, aut Paganismum. Sic non est Apostata, sed tantum Hæreticus, qui divinæ revelationi veræ, privator tamen, non credit, esto ex hoc præcise puniri non possit ab Ecclesià. *Suar. disp. 19. Section. 5. n. 11. & 12. Sanch. cit. cap. 7. n. 32. Fagund. in Decalog. lib. 1. cap. 10. d. n. 36. Castr. Pal. punct. 2. n. 14. & 15.*

205 Dicitur: *in eo, qui fidem recepit*: quia si prius non suscepit fidem, constituit Paganismum, aut

Judaïsmum, quorum primus nullo modo recepit Christi fidem, & secundus tantum in figurà.

206 Notatio Secunda. Hinc de Catechumeno, qui jam in Christum credidit, & fidem suscepit, non tamen Baptismum in re, si interea aliquem fidei articulum neget, dubitari solet: an sit Hæreticus? Negant *Sanch. citat. num. 7. Sayr. tom. 1. lib. 3. cap. 4. n. 11. & alii.* Ratio illis est: quia qui solemniter fidem in Baptismo professus non est, nequit recedere à fide Christi, quam non suscepit: ergo non est Hæreticus, sed infidelis.

207 Affirmant *Suar. disp. 19. Section. 5. n. 3. Azor. tom. 1. lib. 8. cap. 9. quæst. 3. Castr. Pal. tom. 1. tract. 4. disp. 3. punct. 2. n. 20. Fagund. lib. 1. in 1. præcept. Decalog. cap. 10. n. 27. & alii.* Fundamentum est: quia talis Catechumenus, quamvis non sit baptizatus, verè credit in Christum; sed qui verè credit in Christum, si interea aliquem fidei articulum neget, neque est infidelis, neque Judæus: non infidelis, quia is nunquam credidit in Christum, non Judæus, quia is solum credidit in figurà, idest, Christum venturum: ergo talis Catechumenus verè, & propriè est Hæreticus.

208 Quod tamen intelligunt hi AA. de foro interno, & apud Deum; nam in foro externo catechumenus non reputatur Hæreticus, nec ut talis puniri potest ab Ecclesia. *Suar. cit. n. 6. Sanch. cit. n. 34. Castr. Pal. cit. n. 20. & alii apud ipsos.* Ratio est: quia Catechumenus non baptizatus, licet fidem Christi jam profiteatur, nondum tamen in Ecclesiam est ingressus: ergo licet sit Hæreticus internus, aliquem

fidei articulum interim negando, tamen ab Ecclesia puniri nequit, ut Hæreticus publicus. Quod est conforme *Tridentino Sess. 14. cap. 2. ibi: Cum Ecclesia in neminem iudicium exerceat, qui non prius in ipsam per Baptismi januam fuerit ingressus. Quid enim mihi, inquit Apostolus, de his, qui foris sunt, judicare?*

SECTIO II.

Quotuplex sit Hæresis?

209 **N**otatio Unica. Quotuplex sit Hæresis? R. Hæresis dividitur 1. in formalem, & materialem. Formalis est: quando datur error pertinax contra aliquem fidei articulum, ut si quis sciens Christum esse simul verum Deum, & hominem, id contumaciter negaret. Materialis est: quando aliquid ignoranter, aut externè tantum, & non internè, profertur contra fidem.

210 Dividitur 2. Hæresis formalis in mentalem, seu purè internam, & in externam simul, & internam. Hæresis mentalis est, quæ nullo signo ex ipsa hæresi interiori orto, exterius manifestatur: externa verò, & simul interna est, quando error interior intellectus aliquo signo, ex ipsa hæresi interiori orto, & per se illius manifestativo ostenditur.

211 Et quidem hæc Hæresis externa dividitur rursus in eam, quæ est omninò manifesta per se, & in eam, quæ est manifesta per se, sed occulta per accidens. Illa est, quæ manifestatur non solum exterius verbo, aut signo, verum etiam coram pluribus id videntibus, aut audientibus: ista verò est, quæ licet exterius verbo, aut scripto patefiat,

tamen hoc fit, nullo id vidente, aut audiente.

212 Quæres igitur: Quotuplex sit Hæreticus? R. vel esse Affirmativum, vel Negativum. Hæreticus Affirmativus est, quando errorem existentem in mente, verbo, aut factis ostendit: Negativus vero, quando quis legitime convictus de hæresi, pertinaciter illam negat, profitens exterius fidem Catholicam. De modo procedendi contra hæreticum negativum, videantur *Farinac. de Hæresi lib. 5. quæst. 178. §. 1. à n. 20. Cast. Pal. tract. 4. disp. 3. n. 5. & alii apud ipsos.*

SECTIO III.

Quid sit Apostasia à Fide?

213 **N**otatio Prima. Quid sit Apostasia à Fide? R. *Apostasia est error voluntarius, & pertinax contra omnem veritatem, & doctrinam fidei Christianæ in eo, qui fidem suscepit.* vel, ut ait Bañez ex *D. Thom. 2. 2. q. 12. art. 1. Apostasia est retrocessio hominis baptizati à totâ fide.* Definitio liquet ex dictis, ubi de Hæresis definitione, & rursus patet: quia Apostata in hoc deficit ab Hæretico, quod hic habet errorem contrarium huic, aut illi veritati Catholicæ, ille verò omnibus. Videatur *D. Thom. loc. cit.* De Apostasiæ divisionibus. Vide *Delbene part. 2. Dubitat. 236. à n. 1.*

214 Notatio Secunda. An autem Apostasia differat specie ab Hæresi? Duplex est sententia. Prima asserit Hæresim, & Apostasiam specie differre. Sic *Sylvester verb. Hæresis, Camus de locis lib. 12. cap. 9. col. 3. Turrecremata lib. 4. Sum. part. 2. cap. 13.* Secunda verò sententia

tentia docet non differre specie, sed tantum secundum magis, aut minus. Ità *D. Thom.* 22. *quæst.* 2. *art.* 1. ad 3. his verbis : *Unde Apostasia non importat determinatam speciem infidelitatis, sed quandam circumstantiam aggravantem.* *D. Thom.* sequuntur plurimi apud *Sanch. citat.* *Cap.* 7. *n.* 16; & 17.

215 Notatio Tertia. Supposita tamen hac secunda sententia, adhuc superest difficultas : an Apostasia à Fide quando præcisè importat circumstantiam notabiliter aggravantem, sit peccatum necessario aperiendum in Confessione ? Negant plurimi : contrà verò affirmant *Sanch. n.* 17. *Ledesma* 2. *p. tract.* 1. *Cap.* 7. *concl.* 3. *Trullenb. n.* 22 ; & alii. Vide illos.

SECTIO IV.

Quid sit Schisma?

216 **N**otatio Unica. Quid sit Schisma ? *g.* *Schisma est ab unitate Ecclesiæ voluntaria separatio.* Ità *D. Thom.* 22. *quæst.* 39. *art.* 1. *Sylvester* verb. *Schisma Navarrus in summâ Cap.* 2. *n.* 67. *Ledesma tract.* 3. *Cap.* 12. Unde fit, quod omnis Hæreticus sit Schismaticus, cum hæreticus separatur ab unitate Ecclesiæ : quamvis non omnis Schismaticus sit hæreticus : quia Schismaticus potest esse sine assensu contrà fidem, credendo omnibus veritatibus fidei Catholicæ, cum sola voluntate separandi se ab unitate Ecclesiæ, & talis dicitur purè Schismaticus.

217 Sed licet metaphysicè loquendo, hæc ità sint, tamen moraliter semper hujusmodi Schismatici habent aliquam hæresim conjunctam, ut rectè ab Ecclesia recessu-

se videantur. Sic *D. Thom. cit. ad* 3. *Sanch. lib.* 2. *Decalog. Cap.* 36. à *n.* 1. *Castro Pal. tract.* 6. *disp.* 4. *punct.* 5. *Bonac. disp.* 3. *quæst.* 4. *punct.* ultim. §. *proposit.* 1. & 2. & alii communiter. Qui omnes addunt Schisma esse gravissimum peccatum, cum scindat unitatem Ecclesiæ, eam separando à capite, ac proinde incapax, ut aliquando sit veniale ex parvitate materiæ.

218 De Schismate autem, quando in Ecclesia insurgunt plures Summi Pontifices, an omnes sint Schismatici ? Et quid debeant tunc facere fideles ? Respondent *Salmantic. tom.* 3. *Moral. tract.* 21. *Cap.* 8. *punct.* 2. *n.* 15. quòd si contra Pontificem certum alii postea insurgant Pontifices, omnes isti, & eorum sequaces sunt Schismatici : at si nullus sit ritè, & certò in Pontificem electus, sed de omnibus æqualiter dubitetur, tunc omnes tenentur cedere, & conari ad unius capitis designationem : quòd si hoc renuant, & pertinaciter persistant, erunt omnes verè, & realiter Schismatici, Deoque reddent rationem villicationis suæ, & damni inde toti Ecclesiæ provenientis. Et in hoc casu docent ex *Tapia*, *Ledesma*, & *Caetano*, fideles tunc nullum ex illis debere, ut Pontificem habere, cum exponantur periculo errandi, sed tantum credere, se esse membra Ecclesiæ Catholicæ, cujus caput principale est Dominus JESUS Christus.

S E C T I O V.

De pœnis, quibus Hæretici subjacent.

219 **N**Otatio Prima. Quibus pœnis subiaceat Hæreticus? R. Hæreticum variis pœnis temporalibus, & spiritualibus subjacere, de quibus breviter. Prima igitur pœna temporalis, cui subjacet Hæreticus, est confiscatio omnium bonorum, ut patet ex leg. *Manicheos*, C. De hæreticis: & ex pluribus aliis textibus, quos eruditè congerit *Farinac. quæst. 190. n. 1. & in Cap. Excommunicamus leg. 1. §. Damnati*, dicitur: *Ita quod bona hujusmodi damnatorum, si Laici fuerint, confiscentur; si verò Clerici, applicentur Ecclesiis, à quibus stipendia receperunt.*

220 Secunda pœna temporalis est infamia, ob quam hæreticus fit inhabilis ad omnes honores, dignitates, & officia, ut constat ex *Cap. Infames*, 6. *quæst. 1. Cap. statutum 2. De hæretic. in 6. & ex pluribus aliis textibus juris Civilis, & Canonici.* Adquâ infamiæ pœnâ reducitur portatio illius habitus, vulgò, *San Benito*, Crucibus ante, & retrò rubei, & crocei coloris signati.

221 Jam verò si hujusmodi habitelli ethymon scire appetas, deducitur ab eo, quod in primitiva Ecclesia, qui publicè poenitentiam agebant, induebantur sacco, ab Episcopo, vel Sacerdote benedicto, & eo induti coram foribus Ecclesiæ perseverabant quousque ab ea poenitentia absoluti ad Ecclesiæ gremium admittebantur. Atque inde ortum duxit, quod S. Inquisitionis Tribunal imperet, ut simili sacco induti incedant Judæi, vel Hæretici conversi, tam in signum publi-

cæ detestationis erroris præteriti, quàm ad eorum infamiam: quia cum publicè detestati fuerint fidem Catholicam, & Christi crucem, justum est, ut illius signum etiam publicè gestent. *Farinac. de Hæresi, quæst. 193. §. 4. n. 91; & 92.*

222 Tertia est pœna perpetua carceris, ut expressè habetur in *Cap. Excommunicamus 2. De hæreticis*, his verbis: *Siqui autem de prædictis postquam deprehensi fuerint, redire voluerint ad agendum poenitentiam, in perpetuò carcere dānentur.* Videatur *Farinac. quæst. 193. §. 1. n. 103.*

223 Quarta est pœna mortis, ut habetur in leg. *Ariani*. C. De Hæretic, leg. *culpa*, C. De maleficiis, leg. *Quicumque*, C. De Hæretic. Quam potestatem habet Ecclesia à Christo, ut docet *D. Thom. 22. quæst. 11. art. 3. & cum eo plurimi*, quos refert, & sequitur *Suar. de fide disp. 22. à. n. 2.* contra Lutherum, & alios Hæreticos. Sic *D. Petrus Act. 15.* jam Summus Pontifex à Christo creatus ob usurpationem bonorum Ecclesiæ Ananiam, & Saphiram solo verbo interfecit. Hactenus de pœnis temporalibus.

224 Notatio Secunda. Inter pœnas verò spirituales, quas incurrun Hæretici, & quæ instituti nostri sunt propriæ, prima est Excommunicatio, ut constat ex *Cap. Excommunicamus 1. & 2. De Hæreticis*, & *Cap. Quicumque De hæreticis in 6. in Cap. Noverit. De sent. Excommunicat.* Et licet talis excommunicatio olim non esset lata, sed ferenda, ut patet ex *Cap. Siquis Episcopus, 1. quæst. 7. & ex Conciliis antiquis*, juxtà quæ videtur loqui *D. Thom. 22. q. 11. art. 3.* tamen in allegatis juribus, talis excommunicatio est lata, licet non re-

serva-

fervata : reservatur tamen à Pontifice in Canone 1. Bullæ Cœnæ.

225 Secunda pœna spiritualis contra Hæreticos lata, est irregularitas, ut constat ex cap. *saluberrimum*, & cap. *Convenientibus*, 1. *quæst.* 7. & cap. *Nos consuetudinem dist.* 12. ubi Clerici ab hæresi redeantes permittuntur in ordine suscepto ministrare, non tamen alium denuo suscipere.

226 Tertia pœna spiritualis est, privatio potestatis spiritualis, non ordinis, (nisi ad solum quoad usum licitum illius) sed jurisdictionis. Prima pars constat ex cap. *Arianos* 1. *quæst.* 1. ex Cap. *Convenientibus*, & Cap. *Siquis voluerit* 1. *q.* 7. & Cap. *Ordinationes*. Videatur *Suar. disp.* 21. *sect.* 5. *num.* 6. & 9. Secunda verò pars, videlicet privatio jurisdictionis, incurritur ex vi excommunicationis maioris latæ in Canone 1. Bullæ Cœnæ.

227 Quarta pœna Spiritualis est, privatio Beneficiorum, & Officiorum ritè acquisite, & inhabilitas ad alia obtinenda. Ita in Cap. *Quo jure, distinct.* 8. Cap. *Ut commissi*, de Hæretic. in cap. 6. *Ad abolendum* §. 1. De hæretic. cap. *Statutum*, & 1. eodem titul. De hæretic. in 6.

228 Quinta Hæreticorum pœna spiritualis, est privatio sepulture, ut expressè constat ex cap. *Quicumque* De hæretic. in 6. cap. *Excommunicamus*, & 1. §. *Credentes* De hæretic. & cap. *Sicut* De hæretic. in fine, ubi advertendum obiter, quod si quis in publica hæresi decedentem sepeliat, is etiam excommunicatur, ut constat ex cap. *Quicumque*, De hæreticis in 6. Videantur *Filliuc. tract.* 22. cap. 7. *quæst.* 6. *num.* 229. *Castr. Pal. tract.* 4. *disp.* 4. *punct.* 4. & *Farinac.*

loc. cit. quæst. 192. a *num.* 38.

SECTIO VI.

De pœnis, quas incurrunt Apostata à Fide, & Schismaticus.

229 **N**otatio Prima An Apostata à Fide incurrat omnes pœnas, & Censuras, quibus subjacet Hæreticus? R. affirmative. Ratio est: quia omnia jura de hæreticis loquentia procedunt etiam de Apostatis, & omnes pœnæ contra illos in jure latæ, etiam ab istis incurruntur; quatenus isti, aut etiam sunt verè hæretici, aut saltem hæreticis æquiparantur, ut fatentur omnes DD. juris Pontificii, & cum illis *Sanch. lib.* 2. in *Decalog. cap.* 7. *num.* 18.

230 Notatio Secunda. Quas deinde pœnas incurrat Schismaticus? R. multiplices incurrere. Prima est Excommunicatio maior ipso facto incurrenda, ut habetur in Canone 1. Bullæ Cœnæ, Secunda, Privatio jurisdictionis spiritualis. Tertia. Inhabilitas ad Beneficia in posterum habenda, ex cap. *Quia diligentia* de Electione. Quarta. Suspendio ordinis à Schismaticis scienter recepti: ex cap. 1. & 20. De Schismaticis. Quinta. Irritatio beneficiorum ab eis collatorum, ex cap. 17. De Schismaticis. Sexta. Suspicio vehemens hæresis. Septima pœna est, esse subjectos judici Ecclesiastico, ut eos puniat carcere, vel triremibus, aut alia digna pœna. *Bonac. Sanch. Valentia, Silvester, Navarrus, Azor, & alii*, quos citant, & sequuntur *Salmantic. tom.* 5. *Moral. tract.* 21. cap. 8. *punct.* 2. *num.* 14.

S E C T I O VII.

*Qui dicantur propriè Hæretici,
Apostatæ, & Schismatici ad
incurrendas pœnas talibus
impositas?*

231 **N**otatio Prima. Hæreticus internus simul, & externus, qui verbo, aut signo per se manifestat interiorem hæresim, incurrit excommunicationem in Canone I. Bullæ Cœnæ latam. Ratio est: quia talis excommunicatio contra illos fertur, qui verè, & completè crimen hæresis exterius committūt; sed tales sunt, qui hæresim interiorem verbo, aut signo ad id sufficienti exterius manifestant: ergo hi tales incurrunt excommunicationem in Canone I. Bullæ Cœnæ latam. Ita communiter DD.

232 Notatio Secunda. Quæ autem verba, aut signa sint sufficientia ad hæresim internam manifestandam, & complendam externe? R. duo requiri: primùm, quod signum sit completum, & integrum ad hæresim internam exprimendam, sive hoc habeat ex se, sive ex consuetudine, sive ex circumstantiis antecedentibus, concomitantibus, aut consequentibus; aut etiam ex qualitate personæ. Ratio est: quia hæresis interna fieri nequit externa, nisi per significationem sensibilem; atqui talis significatio fieri nequit sensibilis, nisi per signa complete, & integrè hæresim manifestantia: ergo ad hæresis internæ manifestationem requiritur, quod signum ejus manifestativum sit integrum, & completum externe.

233 Secundum requisitum est, quod signum externum sit ex se peccatum grave in materia hæresis. Ra-

tio est: quia excommunicatio maior non incurritur, nisi ob culpam gravem, ut est commune DD. ergo ut incurratur excommunicatio in Canone I. Bullæ Cœnæ lata contra Hæreticos, requiritur, quod signum externum hæresis internæ manifestativum, sit peccatum grave in materia hæresis. Ita quoad utrumque *Suar. disp. 21. sect. 2. Vazq. 1. 2. disp. 160. cap. 5. Sanch. in Decalog. cap. 8. Castro Pal. tract. 4. disp. 3. punct. 3. num. 2.*

234 Hinc colliges 1. prædictam excommunicationem non incurrere hæreticum internum, qui suam hæresim internam manifestat verbo, aut signo externo, quod de se non est peccatum mortale, sed solum veniale in materia hæresis. Ratio est: quia ob parvitatem materiæ non incurritur poena adeò gravis, qualis est excommunicatio maior *Sanch. lib. 2. in Decalog. cap. 8. num. 11. & alii.*

235 Colliges 2. talem excommunicationem multò minus incurrere hæreticum purè internum, qui nec verbo, nec signo hæresim internam manifestat. Ratio est: quia de occultis per se non judicat Ecclesia, ut patet ex cap. *Sicut tuis* §. *ultim.* cap. *Tua.* de Simonia: ergo excommunicatio in Bulla Cœnæ lata hæreticos purè internos non comprehendit. Est commune DD.

236 Notatio Tertia. Ultimum dubium: An hæreticus internus simul, & externus, occultus tamen per accidens, v. g. quia in cubiculo suo, nemine præsentè, animo hæretico Christum conculcavit, incurrat excommunicationem? R. affirmative. Ratio est: quia Ecclesia potest judicare de hæresi, quæ vere externa est: atqui talis hæresis vere externa est: ergo de illa judicat Ecclesia

clesia, eamque punit excommunicatione. Ità multi apud *Sanch. lib. 2. Decalog. Cap. 8. n. 6. Suar. de fide disp. 21. sect. 2. n. 6. Azor. lib. 8. Cap. 10. quæst. 4. Castro Palao tract. 4. disp. 3. punct. 3. n. 1. Barbosa. de potest. Episcop. allegat. 49. n. 9.* Hucusque dicta de Hæreticis, proportionaliter accommoda Apostatis, & Schismaticis, & quæ hic desiderantur, vide apud præcitatos DD.

SECTIO VIII.

Quid de jure possint Episcopi circa Hæresis, Apostasiam, & Schismatis absolutionem?

237 **N**Otatio Prima. An de jure possint Episcopi absolvere ab hæresi, quam incurrunt Hæretici, Apostatæ, & Schismatici, si eorum hæresis sit publica? Certa est resolutio negativa, & Constat ex Canone 1. Bullæ Cœnæ, ubi Pontifex hæresim sibi reservat. Unde sicut Confessor Ordinarius absolvere nequit à peccatis, quæ Episcopus sibi reservat, ut Superior Confessoris Ordinarii, *Trid. Sess. 14. Cap. 7.* ità Episcopus absolvere nequit ab Hæresi, quam Pontifex sibi reservat, ut superior Episcopi.

238 Certum est etiam nec Prælatos regulares absolvere posse sæculares ab excommunicatione, quam incurrunt Hæretici, Apostatæ, & Schismatici, si hæresis sit publica, sive etiam per accidens occulta. Cōstat ex 4. Propositione ab Alexandro VII. damnata, videlicet: *Prælati Regulares possunt in foro cōscientiæ absolvere quoscunque Sæculares ab hæresi occulta, & ab excommunicatione propter eam in-*

cursa. Procedit tamen resolutio secundum jus commune, & non attentis privilegiis, quæ aliquibus Prælati Regularibus specialiter cōceduntur, de quibus aliquid dicemus disp. sequenti.

239 Notatio Secunda. An saltem possint Episcopi post Bullam Cœnæ absolvere ab hæresi occulta, ex vi facultatis ipsis concessæ à *Trid. Sess. 24. Cap. 6. de Reformat*; ibi: *Liceat Episcopis in quibuscumque casibus occultis, etiam sedi Apostolicæ reservatis absolvere: idem, & in hæresis crimine in eodem foro conscientiæ, eis tantum, & non eorum Vicariis, sit permissum.* Est controversia inter AA. circa quam affirmant plurimi potestatem à *Trid.* concessam Episcopis ablatam fuisse per Bullam Cœnæ: *Navar. in sum. Cap. 27. n. 275. vers. 14. Suar. tom. 4. disp. 30. in 3. part. sect. 2. & tom. 5. disp. 21. section. 4. & alii*, quos citat, & sequitur *Sanch. in Decalog. lib. 2. Cap. 11. n. 27.* ultra alios 50. quos refert, & sequitur *Barbos. de potest. Episc. allegat. 40. n. 25.*

240 Contra verò prædictam facultatem non fuisse revocatam per Bullam Cœnæ tenent alii Doctores, quorum plurimos affert *Sanch. proximè citatus.* Idem sentiunt *Dian; Trullenb. Castro Pal; & Leander* apud *Salmantic. tom. 5. tract. 20. Cap. 3. punct. 8. n. 82.* & præterea non pauci, quos refert, & sequitur *Torrecilla in Examin; & potest. Episc. tract. 1. quæst. 1. sect. 1. difficult. 2. n. 4.* Qui omnes, ut notant *Salmantic.* reddunt hanc partem, tum autoritate, tum ratione satis probabilem.

241 Hujusce tamen opinionis probabilitas in novum dubium revocatur,

catur, post. 3. Propositionem ab Alexandro VII. damnatam, nempe: *Sententia asserens Bullam Cœnæ solum prohibere absolutionem hæresis, & aliorum criminum, quando publica sunt, & id non derogare facultati Tridentini, in qua de occultis criminibus sermo est: anno 1629. die 18. Julii in consistorio Sacræ Congregationis Eminentissimorum Cardinalium visa, & tolerata est.* Adhuc enim dubitant DD; an sententia asserens potestatem à Tridentino concessam absolventi ab hæresi occulta non revocari per Bullam Cœnæ, fuerit etiam damnata simul cum prædicta propositione: ita ut in damnatione propositionis prædictæ non solum damnetur, quod prædicta Episcoporum facultas per Bullam Cœnæ non sit revocata, sed etiam damnetur, quod sententia id asserens in Consistorio Eminentissimorum Cardinalium fuerit, ut probabilis, visa, & tolerata?

242 *P. Dominicus Viva in Expositione dictæ propositionis tom. 1. Thes. damnat. pag. mihi 17. n. 4.* asserere non audet utrumque ab Alexandro damnari; censet tamen, quod sicut maximum pondus accessisset sententiæ affirmanti facultatem à Tridentino concessam non revocari per Bullam Cœnæ, si talis sententia in Consistorio visa, & tolerata fuisset: ita maximum pondus de facto accessit sententiæ id neganti ex hoc, quod Pontifex ex Cathedra doceat sententiam ipsam affirmantem non fuisse visam, & toleratam. Unde si antea tenuem habebat probabilitatem sententiæ affirmans, nunc habet tenuissimam: si verò antea erat solidè probabilis, nunc ab ea solida probabilitate multum est deturbata: & à DD. examinandum esset, an à tenui probabilitate de-

clinasset in sufficientem ad prudenter operandum.

243 Retolvunt alii utrumque damnari in propositione. Ità *Carden. in cris. Theolog. tract. 1. disp. 9. Cap. 20. art. 5. n. 345. Lumbier tom. 1. n. 547. & tom. 2. n. 720. & alii*, quos citant, non tamen sequuntur *Salmant. tom. 5. Moral. tract. 20. Cap. 3. punct. 8. n. 83.* Moventur ex eo, quod Summus Pontifex in his propositionibus principaliter damnat praxim earum, & non præcisè eas in Scholis, ut licitas, defendere; sed praxis prædictæ propositionis non est, quod sit visa, & tolerata à S. Congregatione Cardinalium, sed quod de facto ex vi illius sententiæ absolvatur ab hæresi occulta, & aliis criminibus à Summo Pontifice in Bulla Cœnæ reservatis: ergò hoc est, quod præcipue damnat Summus Pontifex.

244 His non obstantibus, defendunt *Salmantic. citati n. 84.* in prædicta propositione solum prohiberi, quod talis sententia fuerit visa, & tolerata à S. Congregatione, & pro hac parte citant, præter alios *Moya in selectis tom. 1. tract. 3. disp. 8. quest. 5. §. 2. n. 5. Torrecilla loco citato n. 22.* Fundantur primò: quia damnatio prædictæ propositionis, sicut & aliarum, est decretum prohibitivum, & odiosum: ergò strictè est interpretandum, & non ampliandum ad casum non expressum, juxta axioma illud: *Odia sunt restringenda*: Tum sic: sed sufficienter interpretatur decretum Alexandrinum, si dicatur illud dumtaxat prohibuisse ultimam partem propositionis damnatæ, cum ibi sit principalis copula ejusdem propositionis hypotheticæ: ergo cum damnatio quo ad primam partem propositionis non sit expressa, ad eam non

non est extendenda.

245 Fundantur secundo : quia si mens Pontificis esset utramque partem hujus propositionis hypotheticæ damnare , non solum esset jam decisum non posse Episcopos absolvere ab hæresi occulta , sed etiam nec ab aliis criminibus Bullæ Cœnæ occultis ; sed videtur nimis durum , alienumque à pietate Ecclesiæ , facultatem Episcopis concessam pro omnibus criminibus occultis derogare : ergò intelligenda non est talis derogatio. Maior ostenditur : quia eodem modo loquitur propositio quo ad hæresim occultam , & quo ad alia crimina , ut patet ex textu dictæ propositionis : ergò vel nullum crimen occultum prohibet absolvere , vel omnia concedit.

246 Quibus suppositis , inclino in iudicium Salmanticensium n. 86. ubi concludunt , quòd ex vi dictæ propositionis adhuc non tollitur probabilitas sententiæ affirmantis posse DD. Episcopos etiam post Bullam Cœnæ absolvere ab hæresi , & aliis criminibus occultis ex facultate ipsis concessa à Trid. loco citato. Videantur Salmanticenses citati.

SECTIO IX.

De absolutione hæresis in articulo mortis.

247 **N**Otatio Prima. An in articulo mortis possit Hæreticus absolvi à quolibet Sacerdote ? R. affirmative. Constat ex *Trid. Sess. 14. Cap. 7.* ibi : *Verum tamen pie admodum , ne hac ipsa occasione aliquis pereat , in eadem Ecclesia Dei custoditum semper fuit , ut nulla sit reservatio in articulo mortis , atque adeo omnes Sa-*

cerdotes quoscumque pœnitentes à quibusvis peccatis , & censuris absolvere possint : ergò & ab hæresi etiam publica , idque seu Sacerdos sit degradatus , seu etiam hæreticus. Suar. tom. 4. in 3. part. disp. 30. sect. 3. à mm. 2. Petrus Hurtado disp. 84. sect. 8. Salmantic. tom. 5. Moral. tract. 20 Cap. 3. punct. 8. n. 93. & communiter DD.

248 Notatio Secunda. Maior est difficultas : an si in articulo mortis adsit Sacerdos habens requisita ad absolvendum ab aliis reservatis , & pariter ab hæresi , possit adhuc pœnitēs simplici Sacerdoti cōfiteri , & ab illo absolvi , tū validè tū licitè. R. affirmative : quo ad utramque partem. Probatur quo ad validum : quia simplex Sacerdos vi ordinis habet facultatem absolvendi , *Trident. Sess. 23. Cap. 15* : ergò ut simplex Sacerdos validè absolvat , ulteriori approbatione non eget , ut patet ex *Trid. sess. 14. Cap. 7. Pie semper in Dei Ecclesia custoditum , ut nulla sit in mortis articulo reservatio* : ex quo principio Tridentinum infert *omnes Sacerdotes quoscumque pœnitentes à quibuslibet peccatis , & censuris absolvere posse* : ergò cū Tridentinum tam illimitatè loquatur , simplex Sacerdos validè saltem tunc absolvat. *Casnedi in Cris. Theolog. tom. 3. disp. 30. n. 202.*

249 Probatur quo ad licitum ; quia nullus est textus , lex , aut præceptum obligans simplicem Sacerdotem , nè præsentè approbato , moribundum absolvat à quibuslibet peccatis , & censuris , cū Tridentinum sine ulla prorsus limitatione dicat *omnes Sacerdotes* , quoscumque pœnitentes à quibuslibet peccatis , & censuris absolvere posse in articulo mortis : ergò nulla est

ratio, vi cuius illimitatum Tridentini assertum restringamus ad casum, quo non adsit Sacerdos approbatus.

250 Urgetur primò: quia cōtingere potest, ut in articulo mortis constitutus summam habeat confitendi cum Sacerdote approbato difficultatem: cūr ergò non guadebit moribundus privilegio Sacerdoti (etiam simplici) concessio, ut per eum possit ob omni peccato, & censura absolvi? Si dicas idèd non posse, quia adest Sacerdos approbatus; hoc ipsum negatur, dum non assignatur lex certa, aut præceptum limitans Tridentini textum, evidenter quo ad hæc illimitatum. Ità *Casned. citat.*

251 Urgetur secundò ex *Tamburin. in methodo expeditæ confessionis lib. 3. Cap. 7. §. 1. quia nimirum: Præpositus de Pœnit. q. 7. dub. 5. n. 4. alique passim ex Trident. Sess. 14. Cap. 7. & quidem probabiliter etiam præsentē Confessario approbato, Castro Palao tom. 1. tract. 4. disp. 4. punct. 3. §. 5. n. 8. & 9. de Lugo de Pœnit. disp. 18. sect. 2. n. 23. vocant probabilem hanc opinionem, cuius probabilitatem sic ego breviter ostendo, ait *Tamburin.* Non potest negari hanc sententiam esse probabilem, ut fatentur ipsi *Castro Pal. De Lug.* & alii sexdecim Doctores à Lugone citati, alii que: sed in jurisdictione probabili, sententia est communis, quòd Ecclesia confert jurisdictionem certam; ergò prædicta jurisdictio non est amplius probabilis, sed certa. Minorem hujus argumenti probat ipse *Castro Pal. eod. tom. 1. disp. 2. de conscientia opinante punct. 5. num. 9. affereus Suar. Thom. Sanch. Basil. de Leon. Aegid. Koninch. Bonacin. aliosque, qui omnes affirmant ope-**

ranti ex opinione probabili, quā scilicet quis probabiliter judicat se habere jurisdictionem statim de facto ab ipsa Ecclesia jurisdictionem certam conferri: ergò.

252 Urgetur tertio: ex *P. Viva tom. 1. Thes. damnat ad finem, sub hoc titulo: Non nullæ difficultates huc pertinentes enodantur, §. Certum quidem est, pag. mihi. 532. ubi habet sequentia. Certum quidem est ex Trid. Sess. 14. Cap. 7. in articulo mortis omnes Sacerdotes quoslibet pœnitentes à quibusvis peccatis, & censuris absolvere posse. In Ecclesia quippe Dei piè admodum custoditum semper fuit, ut nulla sit pro eo articulo reservatio, nè hac ipsa occasione aliquis pereat: ex quo probabiliter multi Doctores docent apud *Dian. part. 4. tract. 4. Resol. 161. & apud Martinum Perez disp. 43. de Pœnit. sect. 4. posse pro eo articulo, nec non in periculo mortis, quolibet Sacerdotem, etiam præsentē Parochō, aut alio jurisdictionem habente in reservata, absolvere à reservatis omnibus, eo quòd Tridentinū loquatur indefinitè, & absque ulla limitatione: Ratio enim à Tridentino adducta, cur id servetur in Ecclesia (videlicet, nè hac occasione aliquis pereat) suadet Ecclesiam velle pro eo articulo adjuvare moribundum quantum potest, ut proinde si erubescat Superiori peccata sua detegere, possit à quolibet Sacerdote absolvi, nè aliter pereat, si ob eam erubescantiam culpas occultet. Quamvis autem à reservatis sine censura conferatur absolutio in articulo mortis à quolibet Sacerdote absque ullo onere, & juxta probabilem sententiam apud *Dianam part. 5. tract. 3. Resolut. 60. & part. 10. tract. 14. Resol. 63.***

cum

cum Marchantio à Millardo, *Januario, Texeda*, etiam absolutio à censuris reservatis, quando non sunt notoriæ, nec deductæ ad forum contentiosum, è quòd ex Tridentino pro illo articulo cesset omnis reservatio; nihilominus quando excommunicatio est notoria, aut deducta ad forum contentiosum, absolvi debet ægrotus cum onere comparendi coram superiore, si cōvalescat, non quidem ut iterum absolvatur, sed ut præstet ei debitum obsequium, & obedientiam, & simul constet apud Superiorem de satisfactione parti præstita, aliter in eandem censuram reincidet. Hæc citatus P. Viva.

253 Dices tamen: ex Trident. colligitur, quòd simplex Sacerdos nequeat absolvere à reservatis, & censuris, præsentem approbato: ibi enim dicitur *nè hac ipsa occasione aliquis pereat, in eadem Ecclesia Dei, &c.* id est, nequis defectu Confessoris damnetur, omnes Sacerdotes possint absolvere in articulo mortis à quibuslibet peccatis, & censuris; sed quando adest Sacerdos approbatus, & jurisdictionem habens, non datur occasio periculi, & damnationis pœnitentis, cum ad sit, cui confiteri possit: ergo, reiecto Sacerdote approbato, nequit moribundus Sacerdoti simplici confiteri.

254 R. negando totum discursum: 1. quia prius est attendendum, & observandum, quod *Trid.* statuit expresse, quàm quod ex eo colligitur, aut colligi potest: *Trid.* autem loc. citat. statuit expresse loquendo indefinite, & illimitate, quod omnes Sacerdotes possint in articulo mortis absolvere quoscunque pœnitentes à quibuslibet peccatis, & censuris. 2: quia *Trid.* Ita

statuit in favorem periclitantium in articulo mortis, non autem ad cōservandam authoritatem Sacerdotis approbati, nec ad illi dandam præferentiam in concursu simplicis Sacerdotis 3: quia contingere potest, ut in articulo mortis constitutus summam habeat confitendi cum Sacerdote approbato difficultatem: cūr ergo pœnitens ille non gaudebit privilegio cuilibet etiam simplici Sacerdoti concessio, ut possit eum ab omni peccato, & censura absolvere? 4. quia nullus est textus, lex, aut præceptum limitativum *Tridentini* quo ad prædicta: ubi autem *Tridentinum* non limitat, undè nobis facultas ad illud limitandum? Quid sit mortis articulus? Dicemus disp. 6. hujus Libri III.

S E C T I O X.

Quid specialiter possint Brasiliæ Episcopi circa Hæresis, Apostasie, & Schismatis absolutionem?

255 **N**Otatio Prima. An possint Brasiliæ Episcopi absolvere ab hæresi, Apostasia à Fide, & Schismate, sive hæc crimina sint occulta, sive publica? R. affirmative: ratio est 1: quia Indultum Apostolicum est amplissimum, nec ullam continet particulam restrictivam, aut limitantem quo ad absolutionem hæresis occultæ tantum, & non publicæ, exceptis quibusdam casibus, de quibus infra; cum igitur favor Principis sit amplè interpretandus, *Castro Pal. de privil. disp. 4. punct. 10. n. 5.* idèd, ubi Pontifex non limitat, nec nos limitare debemus.

256 Ratio est 2: quia ad finem Indulti Apostolici excipiuntur quidam

dam casus, in quibus non possunt Brasilie Episcopi absolvere, nisi in foro conscientie tantum: ergo cum exceptio firmet regulam in contrarium, ex *Regul. jur. in 6. Reg. 4.* recte deducitur, quod in omnibus aliis casibus, qui non sunt excepti, possint Brasilie Episcopi absolvere in utroque foro, seu ab utraque hæresi, tam occulta, quam publica.

257 Ratio est 3: quia praxis habet, ut intra Europam nati, v. g. in Anglia, Scotia, Hibernia, & Hollandia, atque etiam extra Europam in variis Insulis, & Colonis transmarinis Hæreticorum, qui hoc, vel illo casu ad Brasiliam appellant, si forte eorum aliqui, vel zelo PP. Societatis JESU, vel ope aliorum Missionariorum ad fidem Catholicam convertuntur, ut non raro fit, omnes prædicti patrios errores abjurent, faciant professionem Fidei, & ab hæresi publicè absolvantur virtute præsentis Indulti: ergo ex præsentis Indulto possunt Brasilie Episcopi absolvere ab hæresi tam occultâ, quam publica.

258 Notatio Secunda. An ab Hæresi, Apostasia à Fide, & Schismate possint Brasilie Episcopi absolvere omnes, & quascunque personas Ecclesiasticas, tam sæculares, quam Regulares? Certa est resolutio affirmativa, & comprehendit omnes, & quascunque personas Ecclesiasticas, sive dignitate fulgeant, si sint sæculares, sive Superioratu, si Regulares. Ratio est 1: quia Indultum Apostolicum loquitur indefinite, ut Constat ex ejus contextu: sub locutione autem indefinita omnes comprehenduntur.

259 Ratio est 2: quia qui totum dicit, nihil excludit: ex Cap. *Solite* De maiorit; & obedient. leg. *Fulianus*, in principio. ff. De Hæred.

instituit; sed dictio *quicumque* in Indulto posita, non est minus universalis, nec minus comprehendens, quam dictio *quivis*, ut pate patet: ergo sicut dictio *quivis* omnes comprehendit, & neminem excludit, leg, A *procuratore*, C. Mandati, & Cap. *Solite*, De maiorit; & obedient; ita etiam dictio *quicumque* in Indulto posita omnes comprehendit, & neminem excludit, atque adeo omnes, & singulæ personæ Ecclesiasticæ, sive dignitate fulgeant, si sint sæculares, sive superioratu, si Regulares, à Brasilie Episcopis absolvi possunt.

260 Notatio Tertia. Unde deducitur potiori jure posse Brasilie Episcopos absolvere ab Hæresi, Apostasia, & Schismate omnes, & quascunque personas laicas, tam sæculares quam Regulares. Fundamentum est: quia ubi maius conceditur, minus concessum esse videtur, ex Cap. *Ex parte tua*, De decimis. Et in Cap. *Per Venerabilē* Qui filii sint legitimi, dicitur, *quod in maiori conceditur, licitum esse videtur, & in minori*; sed in hominum æstimatione minus est personas laicas, quam personas Ecclesiasticas absolvere posse: ergo si Brasilie Episcopis conceditur potestas absolvendi personas Ecclesiasticas, etiam conceditur potestas absolvendi personas laicas, tam sæculares, quam Regulares.

261 Confirmatur: quia particula *etiam* est reduplicativa, & idem valet, ac si dicat: Brasilie Episcopis conceditur facultas absolvendi non solum personas laicas, sed etiam personas Ecclesiasticas: ergo si Brasilie Episcopis data est facultas absolvendi omnes, & quascunque personas Ecclesiasticas, tam sæculares, quam Regulares; multò magis

gis datur facultas absolvendi omnes, & quascumque personas laicas, tam sæculares, quàm Regulares.

262 Notatio Quarta. An etiam possint Brasiliæ Episcopi abolvere ab Hæresi, Apostasia, & Schismate omnes, & quascumque personas Regulares, tam laicas, quam non laicas, etiam ignorantibus, aut etiam invitis superioribus? R. affirmativè cum *Pignat. tom. 7. consult. 53. num. 1. ad. 1.* dummodò non in fraudem fiat, juxta Cõstitutionem Clementis X. anno 1. ejus Pontificatus §. *Et an habentes, facultatem absolvendi*, Vide, quæ diximus lib. 1. à n. 9.

263 Notatio Quinta. An si Brasiliæ Episcopus (quod Deus avertat) in Hæresim, Apostasiam, aut Schisma incideret, possit dare facultatem alteri, ut ipsum Episcopum absolvat? R. affirmativè. Ratio generalis est: quia hæc potestas Brasiliæ Episcopis concessa, non est contentiosa, sed gratiosa: bene igitur possunt Brasiliæ Episcopi eam committere alteri, ut eam exerceat in ipsoimet. Ità cum *Henriq. Palud. & Maiol. Avila part 7. disp. 10. Dubitatur ultimò*. Ratio verò specialis est; quia in Facult. Catalog. num. 28. Brasiliæ Episcopis conceditur, ut facultates sibi concessas possint alteri communicare: ergò ab illo, cui prædictam facultatem communicaverint, poterunt Brasiliæ Episcopi absolvi ab Hæresi, Apostasia, & Schismate; alioquin deterioris essent conditionis, quàm illi, qui ab ipsis absolvi possunt.

S E C T I O XI.

Quid ulterius possint Brasiliæ Episcopi circa Hæresis, Apostasie, & Schismatis absolutionem?

264 **N**otatio Prima. An possint Brasiliæ Episcopi abolvere omnes, & quascumque personas, quæ ex locis fuerint, ubi S. Officium exercetur, si tales personæ extrà loca Missionum, in quibus impunè grassantur Hæreses, incidant in Hæresim, Apostasiam, aut Schisma? R. negativè. Fundamentum est: quia illi, qui ex locis sunt, ubi S. Officium exercetur, tunc à Brasiliæ Episcopis absolvi possunt, quando tales in locis Missionum, in quibus impunè grassantur hæreses, prædicta crimina committunt, ut dicitur in Indulto: ergò si tales extrà loca Missionum, in quibus impunè grassantur hæreses, incidant in hæresim, Apostasiam, aut Schisma, tunc à Brasiliæ Episcopis absolvi non possunt.

265 Notatio Secunda. An possint Brasiliæ Episcopi abolvere omnes, & quascumque personas, quæ ex locis fuerint ubi S. Officium exercetur, si tales personæ in locis Missionum, in quibus impunè grassantur hæreses, incidant in Hæresim, Apostasiam, aut Schisma? R. affirmativè. Fundamentum est: quia Indultum expresse dicit absolvi non posse, qui ex locis fuerint, ubi S. Officium exercetur, *nisi in locis Missionum, in quibus impunè grassantur hæreses, delinquant*: ergò ab opposito, si tales personæ in locis Missionum, in quibus impunè grassantur hæreses, deliquerint, tunc à Brasiliæ Episcopis absolvi possunt;

nam

nam particula *nisi* est exclusiva , & solum remover ab excipienda absolute, qui ex locis fuerint, ubi S. Officium exercetur, si tales extra loca Missionum delinquant, ut notation. proxim. dictum est. Et hujus ratio est : quia illi, qui in locis Missionum, in quibus impunè grassantur hæreses, delinquant, difficilem fortasse recursum habent ad S. Tribunal, & præterea, quia auctoritas S. Tribunalis non minuitur in eorum absolute, qui delinquant, ubi non este S. Officium.

266 Notatio Tertia. Quinam sint ex locis, ubi S. Officium exercetur? Tribus resolutionibus dirimenda est quæstio. Resolutio, 1. Brasiliæ coloni non sunt ex locis, ubi S. Officium exercetur. Ratio est: quia in Brasilia non est S. Officium. Quavis enim S. Officium vim coactivam habet, & quo ad forum contentiosum exerceatur in Brasilia, Judæos incarcerando, eosque, & altos delinquentes, quos in Lusitaniam transfretare cogit, justissimis poenis afficiendo: tamen in Brasilia forum gratiosum, & conscientiæ non exercet S. Officium, cum ejus Reverendissimi Commissarii, qui per Brasiliam constituuntur, facultatem non habeant absolvendi ab hæresi, & aliis criminibus, de quibus Indultum nostrum. Unde juxta sensum, & finem Indulti nostri verum est, quod in Brasilia non exerceatur S. Officium, *sumpto exercitio* pro foro gratioso, & conscientiæ, & quo ad effectum absolvendi ab Hæresi, ad quem dumtaxat finem respicit Indultum nostrum, & Pontifex in eo concedendo.

267 Resolutio 2. Qui Brasiliam conveniunt, vel causa mercaturæ faciendæ, vel alterius cujuscumque negotii expediendi, & in Brasilia ha-

bitare incipiunt cum animo permanendi in perpetuum, vel saltem per maiorem anni partem, etiam non censentur ex locis, ubi S. Officium exercetur. Ratio est: quia primi per animum habitandi perpetuò in Brasilia acquirunt simpliciter domicilium; *Sanch. lib. 3. de Matrim. disp. 23. n. 1.* secundi verò per animum habitandi in Brasilia per maiorem anni partem, acquirunt quasi domicilium, & jus ad omnia Sacramenta recipienda, præter Ordines. *Sanch. citat. n. 13.* ergò qui domicilium, seu quasi domicilium habent in Brasilia, etiam dicendi sunt ex locis, ubi S. Officium non exercetur quo ad effectum Indulti nostri participandi.

268 Eadem ratio militat 1. in illis, qui ex Africa, ejusve Insulis ad Brasiliam appellant, & hinc habitant etiam ad breve tempus. Ratio est: quia neque in Africa, neque in ejus Insulis S. Officium exerceatur quo ad forum gratiosum, & conscientiæ, sed solum quo ad vim coactivam, & forum contentiosum, eo prorsus modo, quo in Brasilia: ergò sicut Brasilienses non censentur ex locis, ubi S. Officium exercetur, ideòque possunt ab Episcopis absolvi: ita nec illi, qui ex Africa, ejusve Insulis ad Brasiliam appellant, dicendi sunt ex locis, ubi S. Officium exercetur, præsertim accedente ratione, quam dabimus ad finem sequentis paragraphi.

269 Militat 2. in illis, qui ex Asia, ejusve Insulis Brasiliæ applicant, & hinc habitant etiam ad breve tempus. Ratio est: quia licet Goæ in Asia S. Officium exerceatur quo ad utrumque forum tam contentiosum, quam gratiosum, & conscientiæ; attamen, qui ex Asia navigant, & Brasiliæ applicant, redduntur

moraliter impotentes redeundi in Asiam pro absolutione á S. Officio Goano, ad quod veluti spectant, impetranda: deinde tales, quamvis sint in via ad Ulyssiponem, nondum tamen spectant ad S. Officium Ulyssiponense quatenus tales jam Goæ, vel in alio Asiæ loco domicilium, vel quasi domicilium acquisierunt, cum hoc acquiratur primo die statim, ac quis alicubi habitare incipit cum voluntate ibi permanendi, saltem per maiorem anni partem, licet postea Parochiam mutet, & alterius fiat subditus, *Sanch. de matrim. lib. 3. disp. 23. n. 14.* ergo ad Brasiliæ Episcopos spectat Asiaticos absolvere posse, & qui ex Asia ejulvè Insulis Brasiliæ applicant, & hic habitant etiam ad breve tempus.

270 Resolutio 3. Etiam qui in Classe annua, vel navigio solitario, ex Lusitania veniunt cum animo non permanendi in Brasilia, imò potius cum animo intrà quatuor, vel pauciores menses revertendi, dicendi non sunt ex locis, ubi S. Officium exercetur quo ad effectum privilegii nostri fruendi. Ratio est: quia licet tales nec domicilium, nec quasi domicilium in Brasilia acquirant, tamen, nimis durum videtur, quòd dum in Brasilia commorantur, absolvi nequeant virtute privilegii Brasiliici. Primò, quia sunt intrà fines, v. g. Diocesis Fluminensis: Episcopo autem Fluminensi solum prohibetur facultates sibi concessas exercere extrà fines suæ Diocesis. Secundò: quia tales, dum in Brasilia cōmorantur, sunt moraliter impotentes ad S. Officium recurrenti. Tertiò: quia in absolutione talibus conferenda, cum S. Officium tam longè distet, non minuitur ejus auctoritas. Quartò: quia omnes facultates in Cathalogo contentas à n. 1.

usque ad n. 17. potest Episcopus exercere cum peregrinis, advenis, & exteris, etiam Regularibus, ignorantibus, aut etiam invitis eorum superioribus, ut diximus lib. 1. à n. 9. dummodò sint intrà fines suæ Diocesis: una autem ex facultatibus est posse absolvere ab hæresi.

SECTIO XII.

Quid possint Brasiliæ Episcopi circa relapsos in Hæresim, Apostasiam, & Schisma?

271 **N**Otatio Prima. An ab hæresi, apostasia, & schismate possint Brasiliæ Episcopi absolvere eos, qui judicialiter abjurarunt, & post judicialem abjurationem in hæresim fuerunt relapsi, quando isti nati sunt, ubi puniuntur hæreses, ut v. g. in Portugalia? Resolutio negativa colligitur ex Indulto, quòd tantum facultatem concedit absolvendi illos, qui judicialiter abjurarunt, & post judicialem abjurationem in hæresim fuerunt relapsi: quando isti nati sunt, ubi impunè grassantur hæreses, ut v. g. in Anglia, & post judicialem abjurationem illuc reversi, in hæresim fuerunt relapsi: ergò è contrario quando isti nati sunt, ubi puniuntur hæreses, ut v. g. in Portugalia, si post judicialem abjurationem iterum in hæresim fuerint relapsi, absolvi nequaquam poterunt.

272 Notatio Secunda. An ab hæresi, apostasia, & schismate possint Brasiliæ Episcopi absolvere illos, qui judicialiter abjurarunt, & post judicialem abjurationem in hæresim fuerunt relapsi, quado isti nati sūt, ubi impunè grassantur hæreses, ut v. g. in Anglia, & illuc reversi iterum in hæresim fuerunt relapsi? Re-

Nn solutio

solutio affirmativa expressè constat ex Indulto. Quid autem sit abjuratio judicialis? Dicemus infra disp. 6.

273 Notatio Tertia. An verò prædictos relapsos possint Basilicæ Episcopi absolvere in foro externo, & publico, an potius in solo foro interno, & conscientia? & posse Basilicæ Episcopos absolvere in solo foro interno, & conscientia tantum. Ita expressè Indultum.

SECTIO XIII.

Quid veniat nomine Missionum?

274 **N**otatio Prima. Quid nomine Missionum intelligatur? Ratio dubitandi est: quia in Indulto apponitur hæc clausula: *Nisi in locis Missionum, ubi impunè grassantur hæreses*: inquirendum igitur est, quid hic veniat nomine *Missionum*?

275 Dico 1. Nomine Missionum veniunt Missiones Europææ, præsertim Germanicæ, ubi impunè grassantur hæreses, vel quia in locis, ubi fiunt Missiones, prædominantur Lutherani, Calvinistæ, & alii sectarii: unde fit, ut Catholici inter hæreticos vivant, & Missionarii occultè discurrant: vel quia in locis Missionum, licet Religio Catholica prædominetur, adhuc tamen hæretici permittuntur, & illorum errores non puniuntur, ut in variis Germaniæ oppidis. Ratio est: quia præfens Facultas prius fuit concessa Germaniæ Episcopis, ut diximus lib. 1. n. 4. in fine, postea verò Basilicæ Episcopis: ergò nomine Missionum veniunt Missiones Europææ, præsertim Germanicæ.

276 Dico 2. Nomine Missionum veniunt Missiones Basilicæ, si in illis impunè grassentur hæreses. Ra-

tio est: quia præfens facultas Basilicæ Episcopis conceditur ad instar illius, quæ Germaniæ Episcopi prius fuit concessa, ut proximè diximus: ergò nomine Missionum veniunt Missiones Basilicæ, si in illis impunè grassentur hæreses.

277 Dico 3. Nomine Missionum veniunt Missiones Basilicæ, si in illis impunè grassetur Paganismus, aut Judaismus. Ratio est: quia Paganismus, & Judaismus non differunt specie ab hæresi, sed tantam accidentaliter secundum magis, & minus, ut habet *Suar. de fide, disp. 16. sect. 4. n. 8. Koninch. disp. 18. dub. 6. à n. 64. Castro Pal. de fide tract. 4. disp. 2. punct. 1. n. 4.* & ostenditur: quia Paganismus, Judaismus, & Hæresis privant eadem fide, & cum illa habent eandem oppositionem: ergò non differunt specie. Consequentia est bona: quia diversitas specifica in peccatis desumitur ex oppositione ad virtutem: virtus verò, cui opponuntur Paganismus, Judaismus, & hæresis est una, eademque fides. Probatur modo antecedens; quia tota oppositio cum virtute fidei, in Paganismo est negatio totius fidei, hoc est, omnium mysteriorum, quæ à fide Christiana proponuntur: in Judaismo est negatio mysteriorum legis Evangelicæ, in hæresi est negatio aliquorum mysteriorum veteris, & novi Testamenti: ergò est oppositio non formaliter diversa, sed materialiter, siquidem tam Paganismus, quam Judaismus, & hæresis in neganda veritate divinæ revelationis conveniunt, & solum differunt in negandis pluribus, vel paucioribus veritatibus revelatis.

278 Dico 4. Nomine Missionum veniunt Missiones Basilicæ, si in illis impunè grassetur Turcismus. Ratio

tio est : quia Turcismus sub Paganismo comprehenditur , quatenus Turcæ non admittant Christum Redemptorem , & quamvis aliqua ex veteri , & aliqua ex novo Testamento credant , tamen , quia ea non credunt , ut à Christo revelata , sed à Mahomete dicta , ideò Turcæ absolute nominandi sunt Pagani. Ita *Castr. Pal. cit. num. 9.* Unde sub-
tumo : sed Paganismus non differt specie ab hæresi , sed solum materialiter , & secundum magis , & magis , ut proximè diximus : ergo etiam Turcismus non differt specie ab hæresi , sed tantum materialiter , & secundum magis , & minus , adeòque nomine Missionum , ubi impune grassantur hæreses , veniunt etiam Missiones Brasiliæ , si in illis impu-

ne grassetur Turcismus.

179 Notatio Secunda. Hinc deducitur , quod nomine Missionum non veniunt Oppida illa , seu Pagi , in quibus Indi ab infantia baptizati vivunt per modum Reipub. sub Parochis Sæcularibus , vel Regularibus , licet tales Pagi latè dicantur Missiones. Ratio est : quia tales Indi vivunt more Christianorum ; & sub Parochis Catholicis , eorumque directione quoad spiritualia gubernantur , ita ut inter illos non permittatur usus , vel exercitium Paganismi , Judaismi , Turcismi , aut Hæresis : ergo de his Missionibus non loquitur Indultum , neque enim in his Missionibus impune grassantur Paganismus , Judaismus , Turcismus , aut Hæresis.

DISPUTATIO QUINTA

DE DECIMA SEXTA FACULTATE PONTIFICIA,

QUÆ

BRASILIAE EPISCOPIS CONCEDITUR.

SECTIO I.

Quid , & quotuplex sit Reservatio ?

280 **D**ecima Sexta Facultas Pontificia : *Ab solvendi ab omnibus casibus Sedi Apostolicæ reservatis , etiam in Bulla Cælestis Domini contentis.*

281 Notatio Prima. Quid sit Reservatio ? R. Reservatio communiter definitur : *Restriçtio jurisdictionis à legitimo Superiore inducæ Confessariis , per quam restri-*

ctionem ii non valeant aliqua peccata sacramentaliter absolvere. Nogueir. in Bull. Cruciat. disp. 15. num. 4.

282 Notatio Secunda. Quotuplex sit reservatio ? R. Reservationem communiter dividi in Pœnalem , & Medicinalem. Et omiffis aliis explicationibus circa differentiam reservationis ; Gobat tom. 3. tract. 7. num. 260. dicit : *Reservationem tunc esse pœnalem , quando habet censuram annexam : medicinalem verò , quando non habet censuram annexam.*

282 Primi generis sunt casus
Nn ii Pôn-

Pontificii, qui semper reservantur sub excommunicatione, immò propter excommunicationem reservantur, ut tenent communiter DD. & ideo dicuntur habere censuram annexam. Secundi verò generis sunt omnes fermè casus Episcopales, qui plerumque reservantur sine excommunicatione, (quamvis etiam sub illa reservari possint) & ideo dicuntur non habere censuram annexam. Cum diximus casus Pontificios semper reservari sub excommunicatione, id intellige regulariter loquendo; quia olim per Motum proprium Sixti V. contra male promotos reservabatur casus sine excommunicatione; & de facto modo datur casus Papæ reservatus sine excommunicatione, scilicet, peccatum eorum, qui falso, & per calumniam innoxios Sacerdotes Inquisitoribus denuntiant, vel denuntiare faciunt de crimine sollicitationis sibi factæ in confessione; quod quidem peccatum sine excommunicatione sibi, & successoribus suis reservavit Benedictus XIV. in Bull. *Sacramentum Pœnitentiæ*, edita anno 1741. die 1. Junii.

284 Notatio Tertia. Reservatio medicinalis etiam ignorantes ligat. *Nogueir. cit. num. 5.* Ratio est: quia reservatio hæc, cum sit jurisdictionis restrictio, dirigitur ad Confessarium. & in eo residet: ut ergo liget, sufficit, quod Confessario nota sit, licet à pœnitente ignoretur.

285 Notatio Quarta. Reservatio verò pœnalis ignorantes non ligat. *Nogueir. cit. num. 15.* Ratio est: quia censura, sive excommunication, quam secum imbibit reservatio pœnalis, fertur contra contumaces: in ignorante autem non præsumitur contumacia, & ideo ab illo non incurritur reservatio.

285 Hinc deducitur 1. quod si cut quando ignoratur censura reservationi Pontificiæ annexa, neque incurritur censura, neque reservatio; ita etiam quando censura incurritur, & conceditur licentia ad illius absolutionem, censetur etiam concessa ad absolvendum à peccato. & è contrâ. *Nogueir. cit. à num. 14.*

286 Aliter contingit, quando reservatio pœnalis; & sub censura est facta ab Episcopo, tunc enim ait *Nogueir. disput. 18. num. 309* quamvis censura non incurritur ab ignorante, adhuc tamen incurritur reservatio. Ratio illi est: quia Summus Pontifex non reservat delictum sine censura; at verò Episcopus: & cum censura, & absque censura illud reservat: unde sequitur, quod quando ignoratur censura, adhuc ipsum delictum maneat reservatum Episcopo.

Sed probabilius videntur sentire *Lezana*, & alii apud *Nogueir. cit.* qui dicunt peccatum reservatum cum censura non esse reservatum quoties non incurritur censura, v. g. ab ignorante illam, sive reservati sit Papalis, sive Episcopalis. Et ratio est: quia absolute tam Papa quam Episcopus reservant casum cum censura, & sine censura, quamvis Episcopus plures reservet sine censura, quam Papa: ergo idem dicendum est de reservatis Episcopalis, quod dicitur de Papalibus.

Probatur consequentia. Licet Episcopus alios casus sibi reserve sine censura, tamen nunquam si reservavit sine censura illud peccatum, cui censuram annexit: ergo sicut reservatio Papalis dependet a censura in suo fieri, & conservari & ita sunt connexa, ut sublato uno tollatur aliud, & data facultate ad absolvendum à censura, censetur etiam

etiam data ad absolvendum á peccato, & é contra : ità etiam in reservatione Episcopali, ut bene docet *Fagundes in 2. Eccles. præcept. lib. 8. Cap. 1. num. 3.* Tandem, quia reservatio casus cum censura est reservatio pœnalis, quæ non incurritur ab ignorante, ut diximus: ergò ignorans censuram non incurrit, nec pœnam censuræ, nec reservationem peccati, quæ quidem reservatio etiam est pœna.

287 Deducitur 2. quòd sub reservatione alicujus delicti non comprehenduntur actiones leves externæ, quamvis ex affectu mortali interno procedant, v. g. intendit quis subripere quantitatem notabilem ex bonis naufragantium Christianorum: furtum tamen externum fuit leve : in tali casu non incurritur reservatio, neque censura lata in Bulla Cœnæ. *Nogueir. disp. 15. á n. 169.* Ratio est: quia pœna gravis, qualis est censura, non imponitur, nisi ob peccatum grave externum.

288 Deducitur 3. quòd peccata venialia, & mortalia ritè, & jam semel confessa à Pontifice non reservantur, quamvis reservari possint. *Nogueir. disp. 15. n. 7.* tum ob rationem proximè datam, tum quia nemo tenetur talia peccata confiteri, ac proinde inutilis esset talis reservatio. His breviter prælibatis, videamus, qualia peccata sibi reservet Pontifex, ut indè constet, de quibus possunt absolvere Brasiliæ Episcopi.

S E C T I O II.

Casus Sedi Apostolicæ Reservati in Decretalibus.

289 **I**N Decretalibus reservantur Papæ octo excommunicationes præter eam, quæ imponitur *Clement Siquis.* De pœnit. cõtrà inferentes violentiam S. R. E. Cardinalibus, & Episcopis, quæ continetur in *Can. 11. Bullæ Cænæ.*

Prima excommunicatio fertur in percussorem Clerici, vel Monachi in Cap. *Siquis suadente* 17. q. 4.

Secunda, quando fertur à Delegato Papæ in eum, qui rei judicatæ parere contemnit, quæ post transactum annum manet reservata Pontifici. Cap. *Querenti.* De offic. Delegat.

Tertia, quando fertur ab Episcopo in eos, qui litteras Apostolicas falsas habentes non eas destruunt, aut resignant intrà viginti dies, quæ similiter postquam contracta est, manet reservata Pontifici. Cap. *Dura.* De crimine falsi §. *Adjicientes.*

Quarta, in Sacrilegos, qui violenter Ecclesiam confringunt animo eandem spoliandi Cap. *Conquesti.* De sent. excommunic.

Quinta, quæ Pontifex excommunicat Clericos, qui cum excommunicatis de se participant in divinis. Cap. *Significavit* De sent. excommunic.

Sexta, fertur in Incendiarios, qui publicati per sententiam Ecclesiæ ad Sedem Apostolicam pro absolutione mittendi sunt. Cap. *Tu nos.* De sentent. excommun. in 6.

Septima in eos, qui alios in personis, vel in bonis lædunt, eo quòd

quòd sententiam excommunicationis, suspensionis, aut Interdicti in aliquem tulerint, à quà excommunicatione solum à Pontifice absolvi possūt lædentes, nisi intra duos menses resipiscant. Cap. *Quicumque* eodem titulo.

Octava, fertur in capit. *Eos; ibidem*: contra eos, qui post absolutionem ab excommunicatione re-

servata Papæ, sub conditione comparandi coram ipso, vel satisfaciendi parti læsæ, eam conditionem tempore debito implere negligunt. Prædictos casus, & alios infra ponendos, ut facilius memoriæ mandentur, & firmiter retineantur, quidam è Societate nostrà curiosus his versibus comprehendit.

Octo hæc Pontificum sibi Decretalia servant.

1. *In Clerum violenter agens.* 2. *Parere recusans*

Intra annum: & 3. qui bis dena jam luce peracta;

Falsa sibi Romæ retinet diplomata Patrum.

4. *Templorum valvas infringere, opesque sacratas*

Diripere audentem, 5. Sacravè à sede repulso

Admittentem aris secum ad commercia Divum

Ense ferit Pater ipse Patrum: & 6. qui incendia miscet

Tecta per, aut segetes, privato iudice postquam

Constiterit scelus: inde 7. aliis qui damna rependunt,

Propter Apostolico vibratas fulmine pœnas,

Plena ubi supposito bis luna refulserit orbi.

8. *Succumbunt qui, ut Romam adeant, hac lege soluti*

Ulterius Romam ire negant: vel debita certo

Tempore solvenda, emenso haud in tempore solvunt.

SECTIO III.

Casus Sedi Apostolicæ reservati in Clementinis, & Extravagantibus.

290 **I**N Clementinis, & Extravagantibus reservantur Pontifici aliæ octo Excommunicationes. Nona enim lata à Sixto IV. in Extravaganti communi *Grave nimis*. De Relig. & vener. Sanctorum, contra docentes Beatissimam V. conceptam fuisse in peccato originali, &c. Continetur latius in Bullà Alexandri VII.

Prima habetur in Clementinà 1. De Hæreticis §. *Verum* con-

trà Fidei Quæsitores, & eorum vices gerentes, si in usu S. Officii ducantur odio, vel amore.

Secunda habetur in Clementina *Religiosi*. De privilegiis, contra Religiosos ministrantes Sacrum Viaticum, vel Extremam Unctionem, vel solemnizantes matrimonium absque Parochi speciali, expressaque licentia. Item in Religiosos absolventes excommunicatum à Canone, præterquam in casibus sibi à Pontifice concessis.

Tertia habetur Clementina *Capientes*. §. *Sanè*. De pœnis, in Clericos, aut Religiosos, qui aliquem inducunt ad vovendum, vel jurandum, vel aliàs promittendum, quòd

quòd in eorum Ecclesiis electuri sint sepulturam, aut electam mutaturi non sint.

Quarta in Clementina *Gravis* de sententia Excommunicationis contra violantes interdictum quavis actione ex quatuor ibidem positis.

Quinta in Extravag. 1. inter communes de sepulturis contra lacerantes, vel exenterantes, vel coquentes defunctorum cadavera, etiam prætextu eorum ossa alio transferendi, vel eadem conservandi.

Sexta in eadem Extravag. 1. inter communes, de Simonia. In eos, qui recipiunt, & in eos, qui

dant aliquid ob ingressum in Religionem per modum pacti, aut conventionis.

Septima in eadem Extravag. 1. de Regularibus, ubi Martinus II. prohibebat, ne Religiosi Mendicantes ad aliam Religionem transfirent (excepta Carthusiensi) absque Sedis Apostolicæ licentia speciali.

Octava in eadem Extravag. 1. de Simonia. In eos, qui simoniæ realis peccatum committunt. Intellege autem simoniam realem consummatam, in qua de facto datum, & acceptum est temporale pro spiritali.

*E Clementinis, Extravagantibus octo
Adde Patrum servata Patri; ut 1. si ductus amore,
Aut odio in causis Fidei sacra munia tractet
Quæstor, lectusvè eadem tractare Minister.
2. Si Monachus (proprius quin det sua jura Sacerdos)
Connubio jungat stabili, aut si deferat ægro
Christi epulum, extremeve artus morientis inungat.
3. Si pariter quemquam tu juxta altaria suades
Deligere, ut condatur humi post fata sepulchrum.
4. Interdicta modis violes ubi lata quaternis.
5. Si laeeras, aut igne coquis tumultata virorum
Corpora, ut ossa tegas. 6. Si nummum, aut munera pacto
Accipis excipiens in Religionis alumnus.
7. Si tua, quæ primum tenuisti, claustra relinquens,
Claustra aliena petis, nisi sint Carthusia claustra.
8. Si per facta Magum Simonem imitatus avara
Das, recipisvè sacris dona inconcessa Ministris.*

SECTIO IV.

*Casus Sedi Apostolicæ reservati
extra corpus Juris, & Bullam Cænæ.*

291 **S**Ex aliæ circumferuntur
Excommunicationes Pontifici reservatæ extra corpus Juris,

& Bullam Cænæ.

Prima fuit lata à Leone X. in Concilio Lateranensi. In concionatores, vel quosvis alios, qui Evangelicam veritatem, & sacram Scripturam juxta declarationem DD. & Ecclesiæ non pertractant, aut aliquid adjiciunt contrarium, dissonumvè eidem Scripturæ. Item in concionatores,

tores, qui Prælati, aliisve superioribus concionando graviter detrahunt.

Secunda fuit lata à S. Pio V. in quodam Motu proprio, qui incipit: *Regularium personarum*, in foeminas, quæ ingrediantur Monasteria Religiosorum.

Tertia fuit lata ab eodem Pontifice in Constit. quæ incipit: *Intolerabiles*, in eos, qui committunt simoniam confidentialem, ubi comprehenduntur, qui Beneficium ab alio recipiunt sub confidentia, quod illud postea eidem restituent, aut alteri dabunt, vel ejus fructus omnes, aut partem, sive pensionem solvent.

Quarta fuit lata à Gregor. XIV. in quodam Motu proprio, qui incipit: *Ecclesie Catholice*.

Quinta fuit lata à *Concil. Trident. Sess. 22. cap. 11. de Reformat.* in Clericos, aut etiam laicos, qui

præsumunt usurpare bona, res, jura, fructus, redditus, aut jurisdictiones alicujus Ecclesie, Montium pietatis, aliorumve piorum locorum, quæ excommunicatio latius patet canon. 17. Bullæ Cœnæ.

Sexta fuit lata ab Urbano VIII. contra eos, qui sine speciali Sedis Apostolicæ licentia tractatus edunt de gratia, & libero arbitrio, in Bulla, quæ incipit: *In eminenti*.

Septima fuit lata à Trident. & extensa à Gregor. XIII. in constitutione 78. quæ incipit: *Ad tollendum*.

Octava fuit lata ab Alexandro VII. in Bulla: *Sollicitudo omnium Ecclesiarum*, contra eos, qui quovis modo piam sententiam de Immaculata B. Virginis Conceptione, vel contra ejus festum, seu cultum publice, aut privatim voce, vel scripto, aut etiam loqui ausi fuerint.

Hæc quoque privatis damnantur crimina Bullis

1. *Concio, quæ scriptis fiat contraria sacris.*

2. *Aut ubi judicii statuatur tempore certo Formidanda dies, & præscia signa futuri.*

3. *Aut ubi Prælati feriuntur dente maligno.*

4. *Fœmina si vetitum per religiosa virorum Limina tendat iter.*

5. *Siquis fidentibus ausis Percipiat, quæ vult gratis Romana potestas, Dona resignentur.*

6. *Siquis rationibus ultrò Jesuadum impugnet leges.*

7. *Pietatis Acervos Fraudet jure suo, vel Tempa.*

8. *Volumina siquis Edat, ubi arbitrium, Divinaque gratia certant,*

Ni Romana prius sibi sit concessa facultas.

9. *Siquis in arma ruat præmissò stricta duello.*

10. *Siquis primævi conceptam labe Parentis Adstruat ore tenus, scriptisve procacibus illam,*

Quæ Sacri peperit Patris sine crimine Natum.

SECTIO V.

*Casus Sedi Apostolicæ reservati
intra Bullam Cænæ.*

292 **I**Ntra Bullam Cænæ Domini excommunicantur : primo Hæretici cujuscumque sectæ sint, eorumque tum fautores, tum libros legentes, tenentes, imprimantes, & schismatici.

Secundo, Appellantes à Pontifice ad futurum Concilium, eorumque fautores.

Tertio, Piratæ maris Pontificii, eorumque fautores, & receptores.

Quarto, Naufragorum Christianorum bona subripiantes.

Quinto, Imponentes, vel augentes nova pedagia, & gabellas: vel imponi, augeri que prohibita exigentes.

Sexto, Falsificantes literas Apostolicas.

Septimo, Ferentes belli instrumenta ad inimicos Fidei Romanæ, vel hos de Republica Christiana in damnum Fidelium certiores facientes.

Octavo, Impedientes viçtualia in Romam, horumque fautores, & defensores.

Nono, Vexantes eos, qui Sedem Apostolicam petunt; vel ab ea recedunt; & qui falsa jurisdictione vexant Romæ incolas.

Decimo, Vexantes, & deprædantes devotos Romipetas de facto, vel ad id dantes consilium, vel auxilium.

Undecimo, Cardinalium, Episcoporum, Legatorum, Nuntiorum offensores; & horum mandatores, approbatores, fautores.

Duodecimo, Romam per se, vel alios pro negotiis suis ad Curiam recurrentium, horumque agentium vexatores, & spoliatores, opere, consilio, vel favore.

Decimo tertio, Appellantes à gravamine, vel futura executione literarum Apostolicarum ad laicam potestatem, eique crimini se immiscentes, & impediētes earumdem literarum executionem, aut ad gratias impetrandas accessum.

Decimo quarto, Causas spirituales, & spiritualibus annexas auctoritate propria ad se, ut Judices, avocantes, & impediētes facto, consilio, vel favore earum causarum executionem.

Decimo quinto, Sæculares trahentes Ecclesiasticos contra vim Canonum ad sua Tribunalia, & Decreta ferentes contra libertatem Ecclesiasticam.

Decimo sexto, Impediētes etiam indirectè Prælatos, ne sua jurisdictione utantur, eorumque consilarii, auxiliares, & fautores.

Decimo septimo, Usurpantes Ecclesiastica bona, & jurisdictionem.

Decimo octavo, Imponentes, onera Ecclesiasticis personis, & bonis, vel ea ab sponte dante Ecclesiastico recipientes, horumque consultores, & fautores.

Decimo nono, Judices sæculares causis criminalibus Ecclesiasticorum sese interponentes.

Vigesimo, Occupantes terras, & bona Pontificia, ad idque consilium, auxilium, favoremve præstantes.

Hæc bis dena sibi solvenda piacula servant

Pontifices Domini in Cœna: stant ordine primi.

1. *Hæretici: his quicumque favet, qui scripta per ipsos.*

Aut legit, aut retinet, typicove dat ære legenda.

Schismatici pariter: 2. Quique ad decreta futuri

Concilii appellat: vel ad id dat crimine vires.

3. *Is, qui Thyrrenum collustrat navibus æquor,*
Incumbens prædæ, aut prædonem in tecta receptans.

Et 4. Christiadum bona littore subripit udo.

Nec non 5. qui impositò, aut aucto gravat ære clientes,

Falsave 6. Romulidum reddit Diplomata Patrum.

7. *Qui Turcas monitis in bella, vel instruit armis.*

8. *Qui convectantes Romam cerealia turbant.*

9. *Qui peregrinantem Romanæ ad limina Sedis,*

Sive recedentem exagitat, vel urbe morantem,

10. *Rompetasve pios furto premit, aut juvat ausum.*

11. *Purpureis etiã Patribus, vel ab urbe Legatis,*

Præsulibusve aliis quisquis nocet: 12. aut sua Romam

Judicibus summis referentem jurgia vexat.

13. *Nec minùs in sacri quicumque gravamine juris*

A Laicis deposcit opem: & 14. quicumque suprema

Scripta suo ut careant temerarius impedit usu.

15. *Qui libertatẽ, qua Christi Ecclesia pollet,*

Judicio coram imminuit, turbatve profano.

16. *Qui Prælatorum conatibus obstrepit audax,*

Ne sua jura ferant: decretaque Regia poscit,

Poscentesve favore juvat: tum 17. qui sibi furto

Sedis Apostolicæ, aut Templorum jura capefcit.

18. *Qui Templis decimas, onera atque indebita fgit.*

19. *Qui se mistarum immiscens in crimina Judex*

Fura fori proferre audet. 20. Qui prædia, campos,

Pontificumve sacras arces, aut oppida captat.

SECTION VI.

An, & quomodo possint Brasiliæ

Episcopi absolvere à casibus

Sedi Apostolicæ reservatis?

293. **N**otatio Prima. Possunt Brasiliæ Episcopi absolvere ab omnibus casibus Sedi Apostolicæ reservatis, etiam in Bulla Cœnæ Domini contentis. Constat ex facultate Pontificia.

294. Notatio Secunda. Possunt Brasiliæ Episcopi absolvere ab omnibus casibus Sedi Apostolicæ reservatis, etiam in Bulla Cœnæ Domini contentis, quamvis tales casus sint publici. Colligitur ex Indulto Apostolico, quod est amplissimum, & indifferenter loquitur, nec ullam continet particulam restrictivam ad casus occultos. Ubi autem lex non distinguit, nec nos distinguere debemus Leg. *Si servum.*

295. Nihil

295 Nihilominus probatur specialiter de casibus Sedi Apostolicæ reservatis extrà Bullam Cœnæ: quia nimirum à casibus occultis Sedi Apostolicæ reservatis extrà Bullam Cœnæ possunt absolvere Episcopi de jure ordinario per Cap. 6 *Trid. sess. 24. de Reform. Liceat Episcopis*, &c. Ubi committitur Episcopis absolutio quorumcumque casuum occultorum Sedi Apostolicæ reservatorum: ergò quando conceditur specialis facultas absolvendi à casibus Sedi Apostolicæ reservatis extrà Bullam Cœnæ, non conceditur facultas ordinaria, quam habent Episcopi absolvendi à casibus occultis, sed extraordinaria, quam non habent, absolvendi à casibus publicis.

296 Quæprobatio, ut altius percipiatur, notandum 1. tripliciter posse aliquid dici occultum: primò, quod per se, & natura sua non est probabile, quales sunt actus merè interni: secundo, quod per accidens in foro externo probari non potest, quia desunt testes: tertio, quòd licet tribus, aut quatuor testibus probari possit, non tamen est notum notorietate Juris, vel facti.

297 Illud autem dicitur notum notorietate Juris, de quo constat per sententiam judicis, aut confessionem ipsius Rei. Notorium autem notorietate facti illud est, quod est notum in maiori parte Viciniæ, Collegii, Monasterii, vel Parochiæ, dummodò in Vicinia, Collegio, Monasterio, aut Parochia, inveniantur saltem decem personæ.

298 Notandum 2. in citato Trident. loco committi Episcopis facultatem absolvendi à casibus occultis non solum primo, & secundo modo, prout occultum opponitur probabili, & noto duobus, vel tri-

bus; sed etiam à casibus occultis, prout occultum opponitur publico, & notorio tertio modo explicato num. antecedenti; ut contra aliquos benè probat *Nogueir. disp. 15. n. 104.*

299 Notandum 3. Cum *Henr. lib. 6. de Pœnit. Cap. 1. art. ult.* ad finem; per facultatem hanc à Trident. concessam absolvendi à casibus Pontificiis occultis, restitui Episcopis sublatam olim jurisdictionem, quam habebant jure communi. Unde hæc potestas (inquit *Mend. disp. 23. n. 62.*) convenit Episcopis jure communi, & ordinario, & non ex privilegio, nam privilegium non censetur jurisdictionis restitutio.

300 Casus igitur Sedi Apostolicæ reservati extrà Bullam Cœnæ, eo ipso, quòd sint occulti modo dicto, sunt Episcopales, & possunt ab Episcopis absolvi de jure ordinario; atque adeò de his non loquitur Indultum Apostolicum Brasiliæ Episcopis concessum, sed de casibus publicis; cum specialis, & extraordinaria facultas aliquid amplius cōcedat, quàm de jure possunt Episcopi, ut late ostendimus lib. 1. n. 7. & 8. His diligenter notatis.

301 Probatur modò de casibus publicis Sedi Apostolicæ reservatis intrà Bullam Cœnæ. Nam etiam dato, quod Episcopi de jure nequeant absolvere à casibus occultis Sedi Apostolicæ reservatis intrà Bullam Cœnæ, cum tales casus non sint amplius Episcopales, ut fert sententia apud *Nogueir. disp. 15. num. 105. ad num. 113.* post propositionem damnatam ab Alexandro VII. quæ incipit: *Sententia asserens.* Nihilominus ex speciali facultate Pontificia, quam habent Brasiliæ Episcopi, eodem modo possunt ab-

solvere à casibus Sedi Apostolicæ reservatis intrâ Bullam Cœnæ, ac extrâ Bullam Cœnæ, ut apertè innuit particula reduplicativa, & conjunctiva, *etiam* posita in facultate Pontificia, ibi: *etiam, in Bulla Cœnæ Domini contentis*: atqui à casibus Sedi Apostolicæ reservatis extrâ Bullam Cœnæ possunt absolvere Brasilie Episcopi; tametsi tales casus sint publici: ergò etiam à casibus Sedi Apostolicæ reservatis intrâ Bullam Cœnæ, quamvis tales casus sint publici.

302 Notatio Tertia. Possunt Brasilie Episcopi absolvere ab omnibus casibus Sedi Apostolicæ reservatis, etiam in Bulla Cœnæ Domini contentis, tam per se, quam per alios quoscunque, quibus ipsi facultates sibi concessas communicaverint. Constat expressè ex facultatum catalogo num. 28.

303 Notatio Quarta. Habens Pontifici reservatum intrâ, vel extrâ Bullam Cœnæ, & confitens Brasilie Episcopo, vel ejus Delegato, quamvis nullâ ex oblivione mentionem faciat de reservatis manet liber ab reservatione oblitorum, & ab illis potest absolvi à quocunque confessario, perinde, ac si non fuissent reservata. Ità multi, quos citat *Nogueir. disp. 15. n. 143*. Ratio est: quia dum Brasilie Episcopus, vel ejus Delegatus in absolutione dicit: *In quantum ego possum*, intendit absolvere, & reservationem tollere, in quantum potest; potest autem tollere omnem prædictâ reservationem.

304 Notatio Quinta. Idem erit, si talis Pœnitens alicui ex prædictis confiteatur, quamvis faciat confessionem nullam. Ità omnes, quos allegat *Nogueir. disp. 15. n. 147*. Ratio est: quia talis Pœnitens jam Pontificis vices habenti, nempe E-

piscopo, vel ejus Commissario, se, præsentavit animo medicinam ab eo recipiendi circa reservata: ergò eam recepit, ac proinde manet liber à reservatione illorum, quæ in tali confessione, quamvis invalida, aperuit: quemadmodum maneret, si ab Episcopo, vel ejus Commissario, obtineret facultatem, ut alteri confiteri posset, & ab eo absolvi.

305 Notatio Sexta. Etiam extrâ Sacramentum Pœnitentiæ possunt Brasilie Episcopi absolvere ab omnibus casibus Pontifici reservatis, etiam in Bulla Cœnæ contentis. Fundamentum est: quia censuræ tolli possunt extrâ Sacramentum Pœnitentiæ, ut tenet communis sententia apud *Nogueir. disp. 17. n. 82*. Peccata verò Pontifici reservata sub censura reservantur: ablata igitur censure extrâ Sacramentum Pœnitentiæ, etiam ablata manet reservatio.

306 Notatio Septima. Etiam absentem possunt Brasilie Episcopi absolvere ab omnibus casibus Pontifici reservatis, etiam in Bulla Cœnæ contentis. Fundamentum est: quia absolutio à Censuris potest dari extrâ Sacramentum Pœnitentiæ, ut proximè diximus: ergo etiam in absentia. Et quamvis implicet, quòd absolutio à peccatis in absentia conferatur, ut declaravit Clemens VIII. anno Domini 1602. die 20. Junii in Motu proprio, qui incipit: *Sanctissimus*, non tamen implicat, quòd absolutio à censuris detur in absentia, ut proximè diximus. Data igitur absolutione à censuris in absentia, jam reservata non manent, quæ antea sub censurâ reservabantur, ac proinde possunt absolvi à Confessore ordinario.

307 Notatio Octava. Ab omnibus casibus Sedi Apostolicæ reservatis, etiam in Bulla Cœnæ contentis,

tentis, possunt Brasiliæ Episcopi absolvere non solum subditos suos, sed etiam non suos, puta, Peregrinos, Advenas, atque etiam Regulares quoscumque, dummodò hi omnes sint intrà fines propriæ Diœcesis, eo planè modò, quo dictum est *lib. I. d. n. 9.*

308 Notatio Nona. Si Brasiliæ Episcopus (quod Deus avertat) incidat in aliquem casum Pontifici reservatum, etiam in Bullâ Cœnæ contentum, potest absolvi à quocumque Sacerdote, cui ipse facultates sibi concessas communicaverit, aliàs Episcopus esset deterioris conditionis, quàm ejus subditus, imò & non subditus, ut peregrinus, advena &c.

SECTIO VII.

An præter Episcopos, sint etiam in Brasiliâ, qui à casibus Sedi Apostolicæ reservatis possint absolvere?

309 **N**otatio Prima. An autem præter Brasiliæ Episcopos, & eorum Commissarios, sint etiam Regulares, qui possint absolvere à casibus Sedi Apostolicæ reservatis? R. in novo Compendio Indico V. *absolutio* sic haberi de PP. Societatis JESU.

310 Possunt hi, qui mittuntur à Præposito Generali in terras Sarracenorum, Paganorum, aliorumque Infidelium, & in alias Provincias remotissimas, à quibus non potest adiri Sedes Apostolica; concessâ sibi facultate ab eodem Præposito Generali, Fideles ibi commorantes confessione suorum peccatorum auditâ, & pœnitentiâ salutarî impositâ ab omnibus peccatis etiam in Bullâ Cœnæ Domini reservatis,

& à consequentibus censuris, & pœnis absolvere. Paulus III. in Bullâ, data 16. Octobris 1549. incipit. *Licet debitum*. Clemens VIII. in Bullâ. *Domini gregis*, edita 14. Julii 1604.

311 Hanc facultatem confirmavit, & de novo concessit Gregor. XIII. 8. Septembris 1573. per Bullam: *Cum sicut accepimus*. Eamque extendit ad omnes Presbyteros Societatis in Orientali, Occidentaliq; Indiâ, omnibusque Regionibus, Insulis, & Provinciis transmarinis, ad quas Hispani, & Lusitani penetrant comiteantes, & in eisdem Regionibus pro tempore existentes: Bulla edita 6. Jan. 1578. incipit: *Universis Christi Fidelibus*. Hæc extensio facta fuit primò ad decennium, postcâ ad duo decennia à prædicto Gregor. XIII. & consequenter ab illius Successoribus usque ad Benedictum XIII. qui in Bullâ, datâ 12. Decembris 1729. incipit: *Animarum saluti*: eam prorogavit ad duo alia decennia à fine ultimi computanda: idest, usque ad diem 11. Februarii anni 1750. restrictam tamen ad loca, ubi non est Inquisitionis Tribunal, nec Ordinarii intrâ duas dietas hujusmodi absolvendi potestatem habentes, & Fideles inter Infideles vivunt.

312 Avertendum tamen, quòd Patres Societatis, quibus Provinciales prædictam facultatem communicaverint, neminem possunt absolvere in absentia, nec extrâ Sacramentum Pœnitentiæ, ut possunt Brasiliæ Episcopi. Disparitas est: quia Presbyteris Societatis conceditur facultas absolvendi à casibus Pontifici reservatis: *Confessione peccatorum auditâ, & pœnitentiâ salutarî impositâ*; debent igitur tales Presbyteri prius Pœnitentes audire, eorum-

eorumque confessiones excipere , & postea absolvere.

313 At verò Brasiliæ Episcopis conceditur facultas absolvendi sine clausula , quòd Pœnitentes audiant , eorumque confessiones excipiant : undè patet ; quòd Brasiliæ Episcopi possunt liberare à censuris extra Sacramentum Pœnitentiæ , vel etiam in absentia , & postea liberatos remittere ad confessorum ordinarium pro absolutione à peccatis , per ablationem censuræ non amplius reservatis , obtinendâ.

314 Notatio Secunda. An quando conceditur facultas absolvendi ab omnibus casibus Sedi Apostolicæ reservatis , etiam in Bullâ Cœnæ contentis ; intelligatur etiam concessa facultas absolvendi ab hæresi ? Partem affirmativam tenuerunt *Corduba* , *Sottus* , *Farinac.* *Reginald.* *Filliuc.* tom. 1. lib. 1. tract. 8. cap. 10. n. 165. *Fagund.* de *Præcept. Ecclesiæ.* tract. 2. lib. 8. cap. 8. n. 37. & in *Decalog.* tom. 1. lib. 1. cap. 16. n. 3. *Card. Delug.* disp. 23. de *Fide* n. 102. & alii , quos citant *Salmant.* tom. 5. *Theolog. Moral.* tract. 20. cap. 3. punct. 8. n. 87. Moventur hi AA. quia omnes casus Bullæ Cœnæ sunt æqualiter reservati : ergò quando conceditur generaliter ad omnes casus Bullæ Cœnæ , nullus excipitur : qui enim totum dicit , nihil excludit. Prætereà si Summus Pontifex hæresim vellet excludere , illam expressè exciperet , ex cap. 2. De *Translat. Episcop.* ergò si non excipit , signum est velle sub generali concessione eam comprehendere.

315 Negativam verò sententiam vocat communiorem *P. Viva* tom. 1. thes. *Damnat.* in *fn. quæst.* 11. §. *secunda sententia.* Deinde eam tenent *Suar.* de *Fide* disp. 21. *Seçt.*

4. n. 21. *Sanch. lib. 2. Decalog.* cap. 12. n. 10. *Barbos.* de *poteft. Episcop.* tom. 2. allegat. 40. n. 31. *Caltr. Pal.* tom. 1. tract. 4. disp. 4. punct. 3. §. 4. n. 2. *Dian.* part. 1. tract. 5. de *absolutione ab hæresi* *Resol.* 1. & alii , quos referunt *Salmant. cit.* n. 88. Fundamentum est : quia in generali concessione non veniunt , quæ quis in specie non esset verosimiliter concessurus , ex Cap. *In generali* De *Regul. Juris* in 6. sed huiusmodi est casus hæresis : ergò. Probatur minor , quia in *Trident. Sess.* 24. cap. 6. de *Reformat.* post concessionem Episcopis factam circâ absolutionem à casibus occultis , Sedi Apostolicæ reservatis , ut ad hæresim extenderetur concessio , immediatè expressit *Trident* ibi : *Liceat Episcopis &c. idem , & in hæresis crimine in eodem foro conscientie , eis tantum , & non eorum Vicariis , sit permissum :* ergò quia hæresis est casus in specie , qui non venit in generali concessione.

316 Confirmatur : quia in Bullâ Cruciatâ Lusitanâ postquam conceditur generalis facultas absolvendi semel in vitâ , & semel in morte , à casibus Pontifici reservatis , etiam in Bullâ Cœnæ contentis , excipitur hæresis , & pauca alia crimina , à quibus absolvere nequeunt confessori , nequidem virtute Bullæ , ut constat ex textu Bullæ : ergo signum est , quòd hæresis absolutio in generali concessione non intelligitur comprehensa. Pro hac etiam parte asserunt *Salmant. cit.* n. 89. decreti *Alexandri VII.* die 23. Mart. 1656. ad Tribunal S. Inquisitionis Hispanæ , ratione cujus decreti concludunt *Salmant.* ablatam esse probabilitatem sententiæ contrariæ.

317 Quidquid tamen sit de his sen-

sententiis, certum quidem est, quòd Brasiliæ Episcopis concessa sit facultas absolvendi non solum ab omnibus casibus Sedi Apostolicæ reservatis, etiam in Bulla Cœnæ contentis, ut constat ex præsentī Indulto, sed etiam facultas expressa absolvendi ab hæresi, ut constat ex Facult. catalog. n. 15. de quo latè diximus disp. præcedent. Quare in prædictis sententiis examinandis, cum earum resolutiones hic sint superflue, non est, cur amplius immoremur.

318 Notatio Tertia. Difficultas est: an facultas alicui concessa absolvendi ab omnibus casibus Sedi Apostolicæ reservatis, etiam in Bulla Cœnæ contentis, atque etiam ab hæresi, & huiusmodi, revocetur per novam promulgationem Bullæ in Cœnæ Domini? Hanc quæstionem, ejusque resolutionem quoad alios vide apud *La Croix lib. 6. part. 2. n. 1618.* Quo verò ad Brasiliæ Episcopos R. cum eodem *Lacroix dict. n. 1618. §. Instabis*, in fine, facultates Brasiliæ Episcopis concessas non revocari per annuam promulgationem Bullæ in Cœnâ Domini. Ratio est: quia facultates, quas Pontifex Nuntiis, vel Episcopis concedit ad certos annos, cum ad tempus concedantur, dantur cum voluntate præveniendi revocationem novæ Bullæ quotannis in Cœna Domini emanaturæ. Undè cum tales sint facultates Brasiliæ Episcopis concessæ, quatenus ad decennium conceduntur, idcirco non revocantur per annuam promulgationem Bullæ in Cœna Domini.

319 Undè nota, quòd similiter, & ob eandem rationem non revocantur per novam promulgationem Bullæ Cœnæ privilegia illa Indica, seu facultates PP. Societa-

tis concessæ absolvendi ab omnibus casibus Sedi Apostolicæ reservatis, etiam in Bulla Cœnæ Domini contentis, Comp. Indic. verb. *Absolutio*, cum hæc etiam privilegia, seu facultates sint temporariæ, & duraturæ tantum ad annum 1750. ex concessione Benedicti XIII. nisi, quòd tempore habili renovabuntur, ut jam admonitum est.

320 Deinde in dict. Compend. Indic. verb. *Bulla Cœnæ* §. 1. & 2. habetur ita: *Promulgationem annuam Bullæ Cœnæ Domini non revocare privilegia concessa Missionariis ad absolvendum in Indiis, Infideliumque partibus omnes Christi Fideles à casibus in ea reservatis, declaravit Clemens VIII. in citata Bulla: Dominici Gregis, edita 14. Julii 1604.*

321 Possunt Nostri in Indiis absolvere ab omnibus peccatis, & censuris in Bulla Cœnæ Domini reservatis, non solum virtute Bullarum, quæ citantur supra verb. *Absolutio*, sed virtute Bullarum Innocentii IV. *Cum hora decima*, data 21. Julii 1253. Nicolai III. 28. Augusti 1278. & Joannis XXII. 3. Idus Novembris 1321. quas omnes innovavit, & confirmavit Benedictus XIII. in citata Bulla *Preiosus in conspectu Domini* §. 31. absque ulla temporis limitatione pro RR. PP. Prædicatoribus, sicut & virtute Bullarum Clementis V. *Cum hora*; & Leonis X. *Alias felicitis*, qui hoc concesserunt RR. PP. Minoribus, quam concessionem confirmat, innovat, & de novo absque limitatione concedit Benedictus XIII. in prædicta Bulla: *Summe decet.*

Post hæc scripta accepi à viris doctis, Clem. XII. per Bullam: *Romanus Pontifex*, editam die 30. Martii anno 1732. revocasse duodecim

decim Bullas à Benedicto XIII. emanatas in favorem Regularium, inter quas expresse revocat Bullam *Pretiosus*, & Bullam *Summè decet*.

Sed ibi dictus Clemens non revocat Bullam Benedictinam *Animarum saluti*, ideo adhuc vigent privilegia nobis per ipsam concessa.

DISPUTATIO SEXTA

DE DECIMA SEPTIMA FACULTATE PONTIFICIA,

QUÆ

BRASILÆ EPISCOPIS CONCEDITUR.

SECTIO I.

De primo conversis ab hæresi.

322 **D**Ecima Septima facultas Pontificia. *Concedendi Indulgentiam plenariam primò conversis ab hæresi, atque etiam fidelibus quibuscumque in articulo mortis, saltem contritis, si confiteri non poterunt.*

323 Quid sit Indulgentia plenaria? Diximus supra n. 146. Quid verò sit hæresis? Diximus etiam supra n. 200. Unde quoad hæc nil nobis superest addendum. Videantur loca citata.

324 Notatio Prima. Solum dubitari potest 1. Quæ conditiones requirantur, ut primo conversus ab hæresi Indulgentiam plenariam acquirat? R. nullam aliam conditionem requiri, præter conversionem ab hæresi. Ratio est 1. quia nullam aliam conditionem exigit facultas Pontificia, ut ex ejus tenore constat.

325 Ratio est 2. quia ad lucrandum Indulgentiam sufficit executio operis, quod iungitur, modò fiat in statu gratiæ, *Nogueir. in Bul-*

la. Cruc. disp. 7. n. 144. conversio autem ab hæresi, modò sit in statu gratiæ, nil amplius iungitur, quam conversio ab hæresi.

326 Notatio Secunda. Dubitari potest 2. An sicut Episcopus potest Indulgentiam plenariam concedere primo conversis ab hæresi, possit etiam Indulgentiam plenariam concedere primò conversis à Paganismo, Judaismo, aut Turcismo? R. affirmative. Ratio est: quia Paganismus, Judaismus, & Turcismus non differunt specie ab hæresi, sed solum accidentaliter secundum magis, & minus, ut cum multis ostendimus supra à n. 277. ergo in favorabilibus differre non debent Pagani, Judæi, nec etiam Turcæ, atque adeo his omnibus primò conversis ad fidem potest Brasilæ Episcopus Indulgentiam plenariam concedere.

327 His positis, quia in præfenti agimus de primo conversis ab hæresi, non inutile duximus, si ritus, & cæremonias, quæ in actu ipsius conversionis adornando servantur, pleno calamo describamus; sæpe enim fit, ut in locis abhinc remotis viri alioquin docti cum exemplar istius functionis non habeant,

SECTION II.

Praxis, & formula Hæretici cum Ecclesiâ Catholicâ reconciliandi.

part, Coeremonias ejusmodi, & us penitus ignorent, & in hac Episcopali Civitate de hoc negotio consulendâ plus temporis, quàm par est, consumant.

328 Quare supposita Hæretici reductione, ad cujus effectum varia dilemmata affert *Ars de Kin part. 1. cap. 10. pag. mihi 32.* atque etiam supposita ejusdem Hæretici instructione, ad quam nonnulla docet *Lacroix lib. 6. part. 2. à n. 1856.* accipe praxim, & formulam Hæretici cum Ecclesiâ Catholicâ reconciliandi.

329 **I**Mprimis Sacerdos, qui Hæreticum cum Ecclesiâ Catholicâ reconciliare curat, si ad id non habeat specialem facultatē, qualis requiritur ad absolvendum ab hæresi publicâ, & idèò recurrendum sit ad illum, qui eam habet, & committere potest v. g. ad D. Episcopum Fluminensem, petitio fiet hoc ferè modo.

Commettemos nossas vezes ao R. N. da Companhia de JESUS Rio de Janeyro 9. de Dezembro de 1743.
N. Bispo.

EXCELL.^{mo}, E R.^{mo} SENHOR.

DIz Duarte Anderson Inglez de nação natural da Cidade de Londres de idade de 30. annos, e de Profissão Piloto, que conhecendo elle a verdade da Fé Catholica Romana, e que só nella se póde salvar, dezeja reduzir-se ao gremio da S. Igreja Romana, e abjurar todos os erros, em que ategora como Herege vivia; e porque o não pode fazer sem licença de V. Excellencia Reverendissima.

DOr Commissão do Excellentissimo, e Reverendissimo Senhor Bispo do Rio de Janeyro recebi na Capella interior do Collegio da Companhia de JESU desta Cidade a abjuracão da heregia, e a Profissão da Fé Catholica Romana, q fez Duarte Anderson Inglez, e o absolvi da Excommunhaõ na forma, que manda o Sagrado Concilio Tridentino, estando presentes as testemunhas abaixo commigo assignadas aos 6. de Janeyro de 1744.

N da Companhia de JESUS.

Duarte Anderson.

João de Souza.

Andre Dias.

P. A V. Excellencia Reverendissima seja servido commetter os seus poderes ao Padre N. Sacerdote da Companhia de JESUS para lhe receber a abjuracão da heregia, e a profissão da Fé Catholica na Capella interior do Collegio da mesma Companhia desta Cidade do Rio de Janeyro, e para o absolver da Excommunhaõ, em que está incurso.

E. R. M.

Pp

330 Post

330 Post obtentam D. Episcopi licentiam ad Hæreticum cum Ecclesia Catholica reconciliandum invitari debent nonnulli Patrini, seu futuri testes ex nobilioribus loci, aut siqui sint, ex Familiaribus S. Officii, qui in Capellam, seu Ecclesiam, ubi celebranda est reconciliatio, die præfixo conveniant.

331 Ante hæc autem in eadem Capella, seu Ecclesia, ubi celebranda est reconciliatio, parabitur altare parvum, accensis cereis, Imagine Crucifixi, & Missali, seu libro Evangeliorum super altare positus.

332 His paratis ad horam competentem, Sacerdos superpelliceo, & stolâ indutus sedeat propè altare, & per unum ex Assistentibus v. g. per Acolithum, legere faciat petitionem D. Episcopo porrectam, ejusque licentiam ad latus sinistrum, & in parte superiore ejusdem petitionis positam, ut suprà.

333 Cum hæc lecta fuerint, genuflectunt conversus, & Sacerdos, qui statim dicit Orationem.

Actiones nostras quesumus, Domine, adspirando præveni, & adjuvando proseguere, ut cuncta nostra oratio, & operatio à te semper incipiat, & per te cæpta finiatur. Per Dominum nostrum &c.

Et proseguitur dicens hymnum: *Veni Creator Spiritus &c.* usque ad finem. Post recitatum hymnum: *Veni Creator*: surgit Sacerdos, & stans dicit.

Y. *Dominus Vobiscum.*

R. *Et cum Spiritu tuo.*

OREMUS.

Deus, qui corda fidelium Sancti Spiritus illustratione do-

cuiisti, da nobis in eodem Spiritu recta sapere, & de ejus semper cōsolatione gaudere. Per Dominum nostrum JESU Christum &c. in unitate ejusdem Spiritus &c.

334 Finitâ oratione, Deus, qui corda, iterum sedet Sacerdos, non autem conversus, qui genuflexus, ut ante, facit professionē Fidei. Quæ Fidei Professio quâvis hic subjiaciatur idiomate latino, tamen converso danda est patrio ejus idiomate, si latinum non intelligat, aut in alio quocumque idiomate, quod conversus intelligat, atque etiam Commissarius reconciliationis, aut saltem aliquis Catholicus pro interprete assistens.

PROFESSIO FIDEI CATHOLICÆ.

Secundum Bullam Pii IV, & præscriptum Tridentini.

„ **E**GO N. N. firmâ fide credo,
 „ & profiteor omnia, & singula,
 „ quæ continentur in symbolo fidei,
 „ quo Sancta Romana Ecclesia utitur,
 „ videlicet: Credo in
 „ unum Deum Patrem Omnipotentem,
 „ factorem Cœli, & terræ,
 „ visibilium omnium, & invisibilium;
 „ & in unum Dominum JESUM
 „ Christum filium Dei Unigenitum,
 „ & ex Patre natum ante omnia sæcula:
 „ Deum de Deo, Lumen de Lumine,
 „ Deum verum de Deo vero: genitum, non factum,
 „ Consubstantiali Patri, per quem omnia facta sunt:
 „ qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit de Cœlis,
 „ & Incarnatus est de Spiritu Sancto ex Mariâ Virgine, & Homo factus est,
 „ Crucifixus etiam pro nobis sub Pontio Pilato, Passus, & Sepultus est; & resurrexit tertia

„ tertia die secundum Scripturas, &
 „ ascēdit in Coelū, & sedet ad dexte-
 „ rā Patris; & iterum venturus est cū
 „ gloria judicare viros, & mortuos,
 „ cujus regni non erit finis. Et in
 „ Spiritum Sanctum Dominum, &
 „ Vivificantem, qui ex Patre, Filio-
 „ que procedit, qui cū Patre, & Fi-
 „ lio simul adoratur, & conglorifi-
 „ catur, qui locutus est per Prophe-
 „ tas. Et unam Sāctam, Catholicam,
 „ & Apostolicam Ecclesiam; Confi-
 „ teor unum Baptisma in remissio-
 „ nem peccatorum, & expecto re-
 „ surrectionem mortuorum, & vi-
 „ tam venturi sæculi. Amen. Apof-
 „ tolicas, & Ecclesiasticas traditio-
 „ nes, reliquasque ejusdem Ecclesiæ
 „ observationes, & constitutiones,
 „ firmissimè admitto, & amplector.
 „ Item Sacram Scripturam juxtā
 „ eum sensum, quem tenuit, & te-
 „ net Sancta Mater Ecclesia, cujus
 „ est judicare de vero sensu, &
 „ interpretatione Sacrarum Scrip-
 „ turarum admitto: nec eam un-
 „ quam nisi juxtā unanimem consen-
 „ sum Patrum accipiam, & inter-
 „ pretabor. Profiteor quoque sep-
 „ tem esse verè, & propriè Sacra-
 „ menta novæ legis à Christo Do-
 „ mino nostro instituta, atque ad
 „ salutem humani generis, licèt non
 „ omnia singulis necessaria, scilicet
 „ Baptismum, Confirmationem,
 „ Eucharistiam, Pœnitentiam, extre-
 „ mam Unctionem, Ordinem, &
 „ Matrimonium, illaque gratiam
 „ conferre, & ex his Baptismum,
 „ & Confirmationem, & Ordinem
 „ sine sacrilegio reiterari non pos-
 „ se. Receptos quoque, & appro-
 „ batos Ecclesiæ catholicæ ritus in
 „ supradictorum omnium Sacramē-
 „ torum solemnī administratione
 „ recipio, & admitto, & omnia sin-
 „ gula, quæ de peccato originali,

„ & de justificatione in Sacrosancta
 „ Tridentina Synodo definita, & de-
 „ clarata fuerunt, amplector, &
 „ recipio. Profiteor pariter in Mis-
 „ sa offerri Deo verum, & propi-
 „ tiatorium sacrificium pro vivis,
 „ & defunctis, atque in Sanctissi-
 „ mo Eucharistiæ Sacramento esse
 „ verè, realiter, & substantialitèr
 „ Corpus, & sanguinem, unā cum
 „ anima, & divinitate Domini nos-
 „ tri JESU Christi, fierique con-
 „ versionem totius substantiæ panis
 „ in Corpus, & totius substantiæ vi-
 „ ni in sanguinem, quam convertio-
 „ nem Catholica Ecclesia, transub-
 „ stantiationem appellat. Fateor e-
 „ tiam sub altera tantum specie to-
 „ tum, atque integrum Christum;
 „ verumque Sacramentum sumi.
 „ Constanter teneo, Purgatorium
 „ esse, animasque ubi detentas fide-
 „ lium suffragiis juvari: similiter,
 „ & Sanctos unā cum Christo reg-
 „ nantes venerandos, & invocan-
 „ dos, esse eosque orationes Deo
 „ pro nobis offerre, atque eorum
 „ Reliquias esse venerandas. Firmis-
 „ simè assero imagines Christi, ac
 „ Deiparæ semper Virginis, nec
 „ non aliorum Sanctorum haben-
 „ das, & retinendas esse, atque eis
 „ debitum honorem, ac veneratio-
 „ nem impertiendam. Indulgentia-
 „ rum etiam potestatem à Christo
 „ in Ecclesia relictam fuisse, illarū
 „ que usum Christiano populo maxi-
 „ mē salutatem esse affirmo. Sanctā
 „ Catholicam, & Apostolicam Ro-
 „ manam Ecclesiam, omnium Ec-
 „ clesiarum, Matrem, & Magistrā
 „ agnosco, Romanoque Pontifici,
 „ Beati Petri Apostolorum Princi-
 „ pis Successori, ac JESU Christi
 „ Vicario, veram obedientiam spō-
 „ deo, ac juro: cætera item omnia
 „ à Sacris Canonibus, & œcumenis
 „ Pp ii „ con-

„ Conciliis , ac præcipuè à Sacro-
 „ sancta Tridentina Synodo tradi-
 „ ta , definita , & declarata , indubi-
 „ tanter recipio , atque profiteor , si-
 „ mulque contraria omnia , atque
 „ hæreses quasculumque ab Ecclesia
 „ damnatas , rejectas , & anathema-
 „ tizatas , ego pariter damno , reji-
 „ cio , & anathematizo : hanc veram
 „ Catholicam fidem , extrà quam
 „ nemo salvus esse potest , quam in
 „ præsentì sponte profiteor , & ve-
 „ raciter teneo , eandem integram ,
 „ & inviolatam , usque ad extremũ
 „ vitæ spiritum cõstantissimè (Deo
 „ adjuvante) retinere , & confiteri ,
 „ atque à meis subditis , vel illis ,
 „ quorum cura ad me in munere
 „ meo spectabit , teneri , doceri ,
 „ & prædicari , quantum in me erit ,
 „ curaturum , ego idem NN. spõ-
 „ deo , voveo , ac juro : sic me
 „ Deus adjuvet , & hæc sancta Dei
 „ Evangelia : In principio erat Ver-
 „ bum , &c.

335 Postquam facta sit professio
 Fidei , genuflectit Sacerdos , dicen-
 do Psalmum : *Miserere* ulque ad
 finem. Deindè prosequitur.

Kyrie Eleyson.

Christe Eleyson.

Kyrie Eleyson. Pater noster.

Et nè nos inducas , &c.

*Y. Salvum fac servum tuum , Do-
 mine ,*

R. Deus meus sperantem in te.

*Y. Esto ei Domine Turris Fortitu-
 dinis.*

R. A facie inimici.

Y. Nihil proficiat inimicus in eo.

*R. Et filius iniquitatis non appo-
 nat nocere ei.*

Y. Domine , exaudi orationē meam.

R. Et clamor meus ad te veniat.

Y. Dominus Vobiscum.

R. Et cum Spiritu tuo.

OREMUS.

Deus , cui proprium est misere-
 ri semper , & parcere , suscipe
 deprecationem nostram , ut nos , &
 omnes famulos tuos , quos delictorũ
 catena constringit , miseratio tuæ
 pietatis clementer absolvat. Per
 Dominum , &c.

336 Post hæc , si conversus sit
 Baptizandus sub conditione , Bapti-
 zabitur hac forma. *N. Si non es Bap-
 tizatus , Ego te Baptizo in nomine*
*Patris , & Filii , & Spiritus Sã-
 cti.* Postea abolvetur hac forma.

*Authoritate Omnipotentis Dei ,
 & BB. Apostolorum Petri , &
 Pauli mihi commissa , Ego te ab-
 solvo ab omni vinculo excommuni-
 cationis , quam per hæresim incur-
 risti , & restituo te Sacramentis*
Ecclesiæ , & Communioni Fidelium
*in nomine Patris , & Filii , & Spi-
 ritus Sancti. Amen.*

337 Si verò conversus sit omni-
 nõ certus se non esse Baptizatum ,
 tunc solum abiurabit hæresim , fa-
 ciendo professionem Fidei , & so-
 lum Baptizabitur ; non tamen abso-
 lvetur ab excommunicatione , nec ad
 Confessionem exhortabitur , ut ex-
 hortari debet Baptizatus sub con-
 ditione.

338 Hoc deinde discrimen ob-
 servant nonnulli inter utrumque
 Baptismum , quod si Baptismus con-
 fertur sub conditione , tunc confer-
 tur simpliciter , id est , absque ritu ,
 & Cæremoniis , quæ in Baptismo in-
 fantium adhibentur. Si verò Bap-
 tismus confertur absolutè , quia con-
 versus non est Baptizatus , tunc
 Baptismus confertur sub omnibus
 ritibus , & Cæremoniis , quæ in
 Baptismo infantium adhibentur.

339 Administrato igitur baptismo, si ministrandus erat sub conditione, & collata absolutione à censuris, ut supra; aut etiam administrato simpliciter, genuflectunt omnes, & Sacerdos dicit:

Agimus tibi gratias Omnipotens Deus pro universis beneficiis tuis; qui vivis, & regnas in secula seculorum. R. Amen.

340 Cum hymno: *Te Deum*: usque ad finem. His peractis finitur actus reconciliationis, eoque finito, pulsantur campanæ, quæ è turri pendent, in signum lætitiæ, & in obsequium S. M. Ecclesiæ.

341 Restat tamen advertere 1. quod conversus exhortetur ad confessionem, eo modo, quo docet *Lacroix lib. 6. part. 2. n. 1859.* si baptizatus fuit sub conditione, ut proximè diximus, & deinde disponatur ad Sacram Eucharistiam recipiendam, de quibus à se factis, si opus sit, dabitur ei Scheda per R. Commissarium reconciliationis subscripta.

342 Restat advertere 2. quod ad calcem petitionis, & licentiæ à D. Episcopo concessæ attestabitur Sacerdos, se excómissione D. Episcopi N. recepisse professionem Fidei in tali loco factam à N. videlicet, *Per commissaõ do Excellentissimo, e Reverendissimo Senhor Bispo, &c.* ut initio Sectionis: & infra attestationem ipsam nomina sua subscribent conversus ad latus sinistrum, & ad latus dextrum Sacerdos, seu Commissarius reconciliationis, & præterea duo, vel tres, qui fuerunt testes reconciliationis, ut etiam visitur initio Sectionis.

343 Restat advertere 3. quod papyrus hæc, in qua petitio D. Episcopo facta, ejusque licentia pro

reconciliando hæretico concessa, & præterea attestatio Sacerdotis continebuntur, eidem D. Episcopo tradi debent, ut ille apud se servet, vel ad S. Inquisitionis Tribunal remittat.

344 Restat advertere 4. quod converso dabuntur literæ testimoniales abjuractionis suæ, & professionis Fidei à se factæ, in hunc modum.

Ego Rupertus de Campos Societatis JESU notum facio omnibus Christi Fidelibus Eduardum Anderson natione Anglum, in gremium S. Romanæ Ecclesiæ fuisse admissum, omnesque hæreses ex animo abjurasse, factaque professione Fidei juxta Ecclesiæ, Sacrorumque Canonum formulam, ab omni censura Ecclesiastica, ex facultate mihi ab Excellentissimo, & Reverendissimo Domino D. N. N. Fluminensi Episcopo concessa, à me fuisse absolutum. In cujus rei fidem has testimoniales literas illi dedi, sigillo meo munitas, propriaque manu subscriptas. In Collegio Fluminensi Societatis JESU. die Mensis Anni.

Locus sigilli.

Locus nominis.

SECTIO III.

Quibus personis in articulo mortis concedenda sit Indulgentia Plenaria?

345 **C**U'm in præsentī facultate dicatur: *Concedendi Indulgentiam Plenariam.. etiam Fidelibus quibuscumque in articulo mortis.* Videndum in hac Sectione, quæ sint personæ, quibus dicta Indulgentia concedi potest: in sequen-

sequenti verò , quisnam sit articulus mortis.

346 Notatio Prima. Sub clausulâ : *Fidelibus quibuscumque* : veniunt omnes utriusque sexus Christiani , exceptis Hæreticis , Apostatis , & Schismaticis : Ratio est : quia particula *quibuscumque* neminem excludit , dummodo sit Fidelis , seu Fide non careat : ergò comprehendit omnes utriusque sexus Christianos , seu Fideles.

347 Dixi : *Exceptis Hæreticis , Apostatis , & Schismaticis* : quia Hæreticus in favorabilibus non venit nomine Fidelis , cum careat habitu Fidei. *Nogueir. in Bull. Cruc. disp. 2. n. 22.* Deinde Apostata etiam est Hæreticus , quatenus negat omnes Fidei articulos. *Nogueir. disp. 16. n. 22.* Schismaticus verò licet Fidem non omninò deseruerit , quia tamen se subtrahit ab obedientia Summi Pontificis , non est dignus , cui Indulgentia concedatur à Pontifice , quem Schismaticus non agnoscit , ut Christi Vicarium. Præterquam quod *Mend. in Apendic. ad Bull. disp. 1. n. 32.* dicit : *Schismaticum non venire nomine Fidelis.*

348 Notatio Secunda. Sub clausulâ : *Fidelibus quibuscumque* : venit etiam excommunicatus , dummodò pertinax non sit , nec per eum stet , quominus ab Excommunicatione absolvatur in articulo mortis. Ratio est : quia Excommunicatus est Christi Fidelis , cum per Excommunicationem non amiserit Fidem. *Nogueir. disp. 2. n. 29.* in fin. Indultum verò Apostolicum extenditur ad Fideles quoscumque.

349 Confirmatur 1. quia Excommunicatus potest decedere in statu gratiæ , id est , condonatus quoad culpas , si nimirum decedat saltem

contritus , & confiteri non possit : ergò etiam potest decedere condonatus quoad poenas per Indulgentiam Plenariam , si nimirum ei applicetur.

350 Confirmatur 2. quia Excommunicatus , si pertinax non sit , nec per eum stet , quominus ab Excommunicatione absolvatur , & deinde per contritionem ponatur in statu gratiæ ; potest ingredi Ecclesiam , ibique visitare quique altaria in diebus designatis pro Stationibus , & consequi Cruciatiæ Indulgentiam. *Nogueir. disp. 2. n. 30.* ergò etiam si articulo mortis pertinax non sit , nec per eum stet , quominus ab Excommunicatione absolvatur , dummodò per contritionem ponatur in statu gratiæ , poterit consequi Indulgentiam Plenariam , si ab Episcopo ei applicetur.

351 Ratio utriusque est : quia sicut Deus Excommunicatum recipit in suam amicitiam per contritionem , ita Mater Ecclesia in consortium Thesauri sui.

352 Dices tamen. Excommunicatus est extrà Ecclesiam , nec communicat cum Fidelibus in bonis Thesauri Ecclesiæ : ergò neque in articulo mortis potest Indulgētias participare. R. Excommunicatum esse extrà Ecclesiam , dum pertinax est , & Ecclesiæ non obedit : si verò pertinax non sit , nec per eum stet , quominus Ecclesiæ obediat , & per contritionem restituatur in statum gratiæ ; tunc pia Mater Ecclesia illum recipit in consortium Thesauri sui ; sicut Deus illum recipit in suam amicitiam. Unde in articulo mortis poterit Indulgentiam consequi , quam Pontifex concedit Fidelibus quibuscumque sub hac solâ conditione , quod saltem conteratur , si confiteri non poterit.

353 Notatio Tertia. Possunt Brasiliæ Episcopi Indulgentiam Plenariam concedere etiam Regularibus in articulo mortis. Ità habet praxis, & ulterius ostenditur: quia Regulares veniunt nomine Fidelium. *Nogueir. disp. 2. num. 40.* Episcopus autem habet facultatem concedendi Indulgentiam Plenariam Fidelibus quibuscumque in articulo mortis.

354 Notatio Quarta. Possunt Brasiliæ Episcopi Indulgentiam cōcedere etiam absenti in articulo mortis. Ratio est: quia in Indulto Apostolico dicitur: *Saltem contritis*: contritio verò elici potest ab absente. Confirmatur: quia in Indulto additur: *Saltem contritis, si confiteri non poterunt*: sed quod in articulo mortis constitutus nequeat confiteri, vel quia absens est Episcopus, vel alio ex capite, perinde est: ergò ubicumque moribundus sit saltem contritus, quamvis non confiteatur, Indulgentiam acquireret.

355 Ubi notandum, quod licet Pontifex videatur requirere in moribundo saltem contritionem, si confiteri non poterit, ut nimirum potatur in statu gratiæ, existenti enim in peccato Indulgentia non prodest. *Nogueir. disp. 8. n. 41.* Nihilominus si moribundus jam sit in statu gratiæ, v. g. quia post ultimam confessionem non peccavit mortaliter, tunc Pontifex non videtur requirere in tali moribundo contritionem de venialibus, nec mortalibus jam confessis, & remissis.

356 Ratio est: quia ea contritio non requiritur ut forma, & conditio ad Indulgentiam consequendam: sed ut homo per illam ad effectum Indulgentiæ disponatur,

quæ non aliter, cum in statu gratiæ acquiritur. Unde si moribundus jam antea sit in statu gratiæ, quamvis in articulo mortis non conteratur actu, Indulgentiam lucrabitur.

357 Notatio Quinta. Non requiritur petitio moribundi, ut ei concedatur Indulgentia Plenaria in articulo mortis; sed sufficit Episcopi applicatio, & voluntas, seu acceptatio interpretativa moribundi. Ratio est: quia fructus suffragii mihi ab alio applicati acquiritur mihi etiam ignoranti, & non intendenti, ut supra diximus à n. 190: ergò idem dicendum de fructu Indulgentiæ, quam Episcopus offert, & applicat moribundo.

358 Confirmatur: quia Paulus potest solvere pecuniam pro Petro, ignorante ipso: ergò etiam Episcopus ex communi Thesauro potest solvere pro moribundo, ipso ignorante, & cur non? Imò hæc est intentio Pontificis de facto: soepè enim Indulgentiam, & benedictionem moribundo jam sensibus destituto concedit. *Card. de Lug. de Sacram. Pœnit. disp. 27. num. 81. & 82.*

359 Notatio Sexta. Episcopus ipse in articulo mortis constitutus potest sibi applicare Indulgentiam Plenariam. Constat expresse ex facultatum Catalogo n. 19. ibi: *Lucrandi sibi easdem Indulgentias*: ubi Episcopo conceditur facultas concedendi aliis, & præterea lucrandi sibi hanc, & omnes alias Indulgentias, quas ex Indulto Apostolico concedere potest.

SECTIO IV.

*Qualisnam sit articulus mortis,
in quo concedenda est Indul-
gentia Plenaria?*

360 **D**uplex est articulus mor-
tis; verus alter, alter
præsumptus. Verus mortis articulus
ille dicitur, in quo quis verè mor-
iturus est. Præsumptus autem, in
quo quis moriturus præsumitur, sed
verè non moritur. *Nogueir. in Bull.
Cruciat. disp. 8. n. 17.*

361 Notatio Prima. In articulo
mortis verò possunt Brasiliæ Episco-
pi Indulgentiam Plenariam conce-
dere. Ratio est: quia articulus mor-
tis est duplex tantum: verus alter,
& alter præsumptus, ut nuper vi-
dimus: sed de articulo mortis præ-
sumpto dubitatur, an in eo pos-
sint Brasiliæ Episcopi Indulgentiam
plenariam concedere: ergo dubium
non est, quòd in articulo mortis
vero possint Indulgentiam plena-
riam concedere, cum de hoc saltem
intelligi debeat Indultum Apostoli-
cum, Brasiliæ Episcopis concess-
um.

362 Notatio Secunda. Possunt
Brasiliæ Episcopi Indulgentiam Ple-
nariam concedere, non solum in mor-
tis articulo vero, sed etiam præ-
sumpto. *Nogueir. citat. n. 21.* Ra-
tio est: quia Beneficium Principis
est amplè interpretandum, quan-
do illud Princeps non limitat: Pon-
tifex autem dicit: *in articulo mor-
tis*, non limitando ad verum mortis
articulum: ergò neque nos limita-
re debemus, cum in hujusmodi re-
bus propositio indefinita æquiva-
leat universali. *Nogueir. cit.*

363 Notatio Tertia. Dubium est:
an possint Brasiliæ Episcopi dictam

Indulgentiam concedere etiam in
mortis periculo! Ante resolutio-
nem suppono mortis articulum, &
mortis periculum, si strictè suman-
tur, inter se differre: nam mortis
articulus ille est, quando mors ap-
paret infallibiliter inevitabilis, si-
ve proveniat à causis naturalibus,
ut à morbo, vel nimia senectute;
sive à causa extrinsecà, quando v.
g. quis per sententiam Judicis, vel
ab inimico juxta breve spatium oc-
cidendus sit. *Nogueir. cit. n. 35.*

364 Periculum verò mortis il-
lud dicitur, quando probabile da-
tur mortis dubium, quia in eo e-
ventu mors frequenter accidere so-
let: unde prudenter timetur, ut in
eo contingat, v. g. in febris acuta,
vel ægitudine diuturna, ex qui-
bus plures non evaserunt, in pugnâ
campali, vel navali, periculosa na-
vigatione, partu primo foeminae,
& aliis, quæ inspectis circumstantiis
periculosa judicentur. *Nogueir. cit.
n. 36.* ubi benè cum aliis rejicit pe-
riculum remotum v. g. quando na-
vigatio est in principio, & partus
foeminae non sentitur adhuc diffi-
lis. Haftenus differentia inter arti-
culum, & mortis periculum inter
se, si strictè sumantur.

365 Nihilominus, si minùs stri-
ctè sumantur, & moraliter, idem
sunt articulus, & periculum mor-
tis, imò pro eodem sæpè usurpan-
tur in Jure, ut constat ex cap. *Si-
quis suadente* 17. q. 4. ibi: *nisi mor-
tis urgente periculo*, & ex cap.
Non dubium: ubi eadem apponitur
Excommunicatio contra eos, qui
manus violentas in personas Eccle-
siasticas injiciunt, & jam non peri-
culum; ut in cap. *Siquis*, sed mor-
tis articulus nuncupatur, ibi: *Nec
nisi in articulo mortis*. Et non so-
lùm in diversis Juris capitibus, sed
etiam

etiam in eodem capite unum pro alio usurpatur, ut liquet ex cap. *Eas, qui*, de sentent. Excommunic. in 6. ibi. *Propter imminentis mortis articulum*, & statim: *Si cessante postea periculo*. Si plura yellis, adi *Nogueir. cit. n. 37*. His suppositis, ad dubium propositum n. 363.

366 R. affirmative. Ratio est; quia beneficia Principis, qualia sunt Indulta Apostolica, quæ Brasiliæ Episcopis cōceduntur, sunt ample interpretanda, ut tenent omnes: ergo clausula illa: *In articulo mortis*, appositā in Indulto extendi debet ad mortis periculum. Confirmatur: quia in ordine ad pœnas inferendas sæpè confunduntur in jure articulus, & p̄iculum mortis, ut vidimus in præcitatis textibus: ergo à fortiori in ordine ad gratias conferendas v. g. Indulgentias, cū hæ potius admittant interpretationes latas, quam illæ, ut est omnium.

367 Unde deducitur, quod eodem Petro v. g. qui sæpè incidit in mortis periculum, & sæpè convaluit, toties potest Episcopus Indulgentiam plenariam concedere. Ratio est: quia in Indulto Apostolico nulla adhibetur limitatio: ergo neque nos adhibere debemus. Confirmatur: quia Episcopus potest Indulgentiam concedere in favorem plurium, modo sint in mortis periculo: ergo etiam in favorem ejusdem, qui pluries sit in mortis periculo, cū hæc duo idem valeant.

368 Notatio Quarta. Potest quis

in articulo mortis obtinere Indulgentias plenarias, & nihilominus ei superesse pœnam in Purgatorio luendam, si nimirum de aliquibus, aut pluribus venialibus non doluit. Ratio est: quia non remissa culpa, etiam pœna non remittitur, ut supra diximus n. 150. quatenus post commissum peccatum veniale remanet in anima reatus culpæ, quod Theologi vocant peccatum habituale, cui intime conjunctus est reatus pœnæ: perseverante igitur culpa, seu peccato veniali non remisso defectu doloris, perseverat etiam reatus pœnæ, quæ aliàs per Indulgentiam remitti poterat, in Purgatorio luendæ. *Nogueir. disp. 7. n. 11.*

369 Notatio Quinta. Quæ conditiones requirantur ad lucrandam Indulgentiam plenariam, quam in articulo mortis possunt concedere Brasiliæ Episcopi? Dico 1. Requiritur confessio sacramentalis, ut ex Indulto Pontificio aperte colligitur, ibi: *Saltem contritis, si confiteri non poterunt*: ex quibus verbis manifeste apparet, quod si moribundus confiteri poterit, ad confessionem teneatur pro tali Indulgentia lucranda.

370 Notatio Sexta. Dico 2. Ad lucrandam Indulgentiam plenariam, quam in articulo mortis possunt concedere Brasiliæ Episcopi, requiritur saltem contritio, si moribundus confiteri non poterit. Constat aperte ex Indulto Pontificio, ibi: *Saltem contritis, si confiteri non poterunt*.

DISPUTATIO SEPTIMA.

DE DECIMA OCTAVA, ET DECIMA NONA

FACULTATIBUS PONTIFICIIS,

QUÆ

BRASILIE EPISCOPIS CONCEDUNTUR.

S E C T I O I.

De Oratione 40. Horarum, ejusque primæ institutione.

371 **D**ecima octava Facultas Pontificia: *Concedendi Indulgentiam plenariam in Oratione 40. Horarum ter in anno indicenda diebus Episcopo benè visis, contritis; confessis, & sacra communione refectis, si tamen ex concursu populi, & expositione Sanctissimi Sacramenti nulla probabilis suspicio sit sacrilegii ab hæreticis, & infidelibus, aut Magistratibus offensum iri.*

372 Decima nona Facultas Pontificia, Brasilie Episcopis concessa: *Lucrandi sibi easdem Indulgentias.*

373 Notatio Prima. Quæ fuerit occasio instituendi Orationem 40. Horarum? & fuisse vitam licentiosam, & populi Christiani relaxationem in Bacchanalibus: cum enim triduo illo, quod solemne 40. dierum jejunium antecedit, Christiani viderentur passim à Christo suo ad Bacchum, & Venerem palam, & aperte deficere: adeo, ut posito pudore, & omnis Religionis sensu, in omnem licentiam crapulæ, comestationis, lasciviæ, & flagitiorum sese effunderent, quasi ex instante jejunio, quod ad remedium scelerum ab Ecclesia sanctissime

institutum est, scelerum captarent ansam, & ad virtutem per flagitia sese componerent. Hinc occasio nem arripuit Societas JESU, ut vitiis Bacchanalibus bellum indiceret, non aliis obarmata telis, quam exquisito templorum ornatu, pio Musicorum concentu, fervidis ad populum concionibus, ac solemnibus trium dierum precibus cum Indulgentiis plenariis indictis.

374 Primus, qui hunc zelum exercuit, fuit P. Oliverius Manaraus; is enim, superstitè adhuc Parente N. Ignatio, dum Laureti degeret, intellexissetque hisce Bacchi feriis comœdiam publicam omnino infamem, & obscœnam apparari, eam ut impediret, nullum non movit lapidem; sed dum nec oratione, nec ratione, nec comminatione disturbare posset, consilium cepit plenum religionis, & sanctæ industriæ. Orationem 40. Horarum in Sacello Lauretano instituit, quod exquisito, & magnifico apparatu adornavit, eoque populum adeo attraxit, ut foro deserto, actores sibi comœdiam, nemine applaudente, exhibuerint; & pro infami spectaculo, & lavernionum choragio omnes ad celebritatem sacrae Aedis affluerint. *Engelgrave tom. 1. Cæli Empyr. 1. die Bacchanal. pag. mihi 170.*

375 Lapsis post annis, in eundem finem, & bonum spirituale animarum

rum noster laudatissimæ memoriæ Quintus Præpositus Generalis P. Claudius Aquaviva supplicavit Sūmo Pontifici Paulo V. ut particulam Thesauri Ecclesiæ partiretur in eos, qui Orationi 40. Horarum instituende in quacumque nostrarum Ecclesiarum interessent, atque confessione, Sacraque communione animos expiarent. Annuit Pontifex 3. Januarii anno 1603. Pio, ut vocat, Instituto. Et die 2. Februarii anno 1607. & anno 1611. idem Pontifex ampliavit suam gratiam his verbis.

376 Cū autem ejusdem Claudii Præpositi nomine Nobis expositum fuerit nuper, quod maiori cum fructu animarum dicta oratio ageretur, si prædicta Indulgentia ad duos sequentes dies, seu ad tēpus illud totum, quo dicta oratio durat, extenderetur, ac aliàs, ut infrà, in quibuscumque locis concederetur. Nos ad augendum in dies magis, quantum cum Domino possumus, eorundem Fidelium Religionem, & animarum salutem, Cœlestibus Ecclesiæ Thesauris intenti, ut institutum prædictum amplioribus favoribus prosequamur, ejusdē Præpositi Generalis precibus annuentes, omnibus Christi Fidelibus utriusque sexūs, qui verè pœnitentes, & confessi, ac sacra communione refecti orationi 40. Horarum in Ecclesiis prædictorū Religiosorum ubicumque existentibus (non tamen in locis, Ecclesiastico suppositis interdicto) Dominica Quinquagesimæ, aut alterà ex duabus immediatè sequentibus Feriis, eadem oratione durante per aliquod temporis spatium devotè interfuerint, & ibi, ut suprà, aut aliàs prout sua cuique suggeret, devotio, pias ad Deum

preces effuderint, plenariam omnium peccatorum suorum: iis verò, qui sacrâ communione refecti non fuerint, si verè pœnitentes fuerint, & firmum confitendū propositum habuerint, decem Annorum Indulgentiam misericorditer in Domino cōcedimus. In civitate verò Mediolani, hujusmodi orationem 40. Horarum infrà quindecim eos dies, qui Dominicam primam Quadragesimæ immediatè præcedunt, tribus diebus, arbitrio et jussū Præpositi Generalis eligendis, haberi posse concedimus, & iis, qui prædictæ Orationi, his diebus, quibus agetur, ut suprà interfuerint, Indulgentiam eadem modo præscripto concedimus. Volumus autem, ut toto dicto Tri. luo durante semel tantum ubique locorum quisque Christi Fidelis Indulgentiam prædictam consequatur. Præsentibus ad septemium dumtaxat à die publicationis præsentium inchoandum, valituris. Ut autem præsentibus ad singula quæque loca opportuna facilius deferri possint, volumus, ut earum transumptis, etiam impressis, manu alicujus Notarii publici, seu dictæ Societatis Secretarii subscriptis, & sigillo Præpositi Generalis ejusdem Societatis munitis, eadem prorsus fides ubique adhibeatur, quæ ipsis præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ. Datum Romæ ad S. Petrum sub Annulo Piscatoris die 3. Decembris M.D.C.XI. Pontificatus nostri anno septimo.

377 Hanc eandem gratiam Apostolicam sæpius cōfirmarunt Urbanus VIII. Innocentius X. Alexander VII. Clemens IX. Clemens X. & omnes horum Successores, nullo reuente, qui ad finem cujus-

que septenii, in quo eadem gratia renovatur, super cathedram sederent. Quæ quidem gratia, cum quanto Reipublicæ Christianæ emolumento concessa fuerit, & usque in hodiernum diem prorogata, optimè declarant tot hominum milia, quot triduo Bacchanalium confitentur, & communicant in Ecclesiis Societatis.

378 Notatio Secunda. Quare nullo modo prætermittendum est solemne hoc Triduum Bacchanalium in Ecclesiis Societatis, nequidem per occasionem Anni Sancti, ut huic Provinciæ recripit R. adm. P. Thyrsus Gonzales de Santalla XIII. Præpositus Generalis Societatis nostræ per literas à se datas ad hujus Provinciæ Moderatorem anno 1700. prout habetur in libro, qui est penes Præfectum Ecclesiæ Collegii Fluminensis, in quo scribuntur Ordinationes Romanæ, & aliæ advertentiæ ad Ecclesiam spectantes. Literæ R. adm. P. quas ego fideliter transcripsi, sunt tenoris sequentis,

379 „ Certiores facti summus
„ quòd in aliquibus Collegiis ipsius
„ Provinciæ per occasionem Anni
„ Sancti non fuerit expositum Sanctissimum tempore Bacchanalium,
„ & quod ob id ipsum Populus non
„ fuerit invitatus singulis mensibus,
„ ut moris est, ad Confessionem,
„ & Communionem. Factum omnino reprobamus, & ordinamus
„ pro tota Provinciâ, ut singulis annis Sanctis tam laudabilis consuetudo non prætermittatur. *Hucusque R. adm. P.*

380 Circâ quòd duo sunt notanda. Primum, quòd R. adm. P. non solum mentionem facit de solemnizando Triduo Bacchanalium in Ecclesiis Societatis, ut moris est, sed

etiam de solemnizandis Dominicis cujuscumque mensis, in quibus fit communio generalis in Ecclesiis Societatis, etiam concurrente Anno Sancto.

381 Secundum, quòd licet PP. hujus Provinciæ à solemnizando Triduo Bacchanalium, & Dominicis mensium, illo Anno 1700. abstinerint, eo nixi fundamento, quia Anno Sancto suspenduntur Indulgentiæ extra Urbem, ut habet *P. Viva tom. 1. Thesum damnatarum* in fin. ubi de Jubilæo præferim Anni Sancti, *quæst. 4. art. 4.* per totum. Nihilominus R. adm. P. Thyrsus, aliquin sui sæculi Theologus, ab hujusmodi quæstionibus præscindit in sua ordinatione, & positivè jubet, nè anno quidem Sancto prætermittantur in posterum hujusmodi solemnità. Et quidem bene: nam licet eo anno suspendantur Indulgentiæ extra Urbem; adhuc tamen ex tam laudabili consuetudine colligitur multiplex fructus confessionum, & communionum.

382 His notatis, fateor nihil ad rem facere, quòd ego Breve Apostolicum, in quo conceditur Indulgentia mensium, hic appendam; hic enim agimus de Indulgentia in 40. Horis, non verò de Indulgentia in Dominicis mensium. Quia tamen in magnam Populi utilitatem, & fructum animarum fore existimo, si omnibus innotescat, quanta sit Indulgentia mensium: hac de causa Breve Apostolicum hic apponam. Breve igitur Apostolicum à Paulo V. impetratum, ab Urbano VIII. confirmatum, & sic deinceps, ita habet ex Innocentio X. anno 1649. die 5. Februarii.

383 „ Ad augendam Fidelium
„ Religionem, & animarum salutem
„ cælestibus Ecclesiæ Thesauris pia
„ chari-

charitate intenti, omnibus utriusque sexus Christi Fidelibus verè poenitentibus, & confessis, qui aliquam Societatis JESU, vel quancumque aliam sæcularem Ecclesiam ubicumque existentem unà ex Dominicis cujuslibet mensis, quà communio Generalis sollicitudine dilectorum Filiorum Clericorum Regularium dictæ Societatis, & quoad Ecclesias Sæculares de licentiâ Ordinariorum locorum, illorumque Rectorum consensu, agetur, devotè visitaverint, & iisdem Dominicis in prædictis Ecclesiis Sæctissimum Eucharistiæ Sacramentum sumpserint; ibique pro Christianorum Principum cõcordiâ, hæresum extirpatione, ac S. M. Ecclesiæ exaltatione pias ad Deum preces effuderint, Plenariam omnium peccatorum suorum Indulgentiam, & remissionem, quam animabus Fidelium defunctorum applicare possint, misericorditer in Domino concedimus. Præsentibus ad quindecim annos tantum, valituris.

SECTIO II.

Quæ conditiones requirantur ad Indulgentiam lucranda Triduo Bacchanalium?

384 **S**uppono 1. Indulgentiam, quæ Triduo Bacchanalium conceditur in Ecclesiis Societatis, esse unam ex certissimis, quæ concedi solent *Gobat. tom. 2. tract. 4. n. 358.* Ratio est: quia communiter dicitur, quod ad Indulgentiam concedendam requiratur causa gravis: causa verò, propter quam conceditur talis Indulgentia, est gra-

vissima, nempe, ut illo Triduo, & gravissimorum flagitiorum numerus minuatur, & loco illorum egregiæ pietatis opera fiant.

385 Suppono 2. Indulgentiam, quæ Triduo Bacchanalium conceditur in Ecclesiis Societatis, esse Plenariam, quamvis non applicabilem pro animabus Purgatorii, nec nisi semel tantum toto illo Triduo à quocumque comparabilem, ut post Paulum V. expressit Urbanus VIII. in Brevi anni 1639. His suppositis.

386 Notatio Prima. Ad Indulgentiam lucranda Triduo Bacchanalium requiritur 1. Confessio, & communio. Constat ex Brevi Apostolico. Qualis autem debeat esse confessio, & communio? Dixi suprâ *disp. 3. hujus lib. 3.*

387 Notatio Secunda. Requiritur 2. ut Orationi 40. Horarum in Ecclesiis Societatis per aliquod temporis spatium devotè interlit confessus ipse, & communicatus, & ibi pias ad Deum preces effundat, prout sua cuique suggeret devotio. Constat etiam ex Brevi Apostolico.

388 Notatio Tertia. Requiritur 3. ut istiusmodi devotio, & pias ad Deum preces in Oratione 40. Horarum effusæ, aut expresse fiant pro Christianorum Principum cõcordiâ, extirpatione hæresum, & S. M. Ecclesiæ exaltatione, aut saltem in consulo pro eâ intentione, quam habuit Pontifex, qui talem Indulgentiam concessit. Ita praxis.

389 Notatio Quarta. An autem istiusmodi devotio, & preces ad Deum effusæ debeant fieri mentaliter, vel potius vocaliter? Litigant AA. apud *Viva tom. 2. thes. damnat. in fine ubi de Jubileo quæst. 8. art. 5. §. VII. Dubitatur tamen.*

tamen. Ego verò, ut litigantes conciliem, resolvo quamlibet orationem sufficere vocalem, vel mentalem? Ratio est: quia verba sunt intelligenda secundum usum communem, ut docet utrumque Jus: usus autem, penes quem est jus, & norma loquendi, habet, ut dicatur devotè preces ad Deum effundere, & interesse orationi, v. g. 40 Horarum, tùm qui id faceret mentaliter, tùm qui id faceret vocaliter.

390 Notatio Quinta. Adverto tamen, quod si quis orabit vocaliter, debeat ad minimum quinquies Pater noster, & Ave Maria recitare. *Gobat. tom. 2. tract. 3. n. 194.*

391 Notatio Sexta. Ad prædictam Indulgentiam lucranda sufficit, quòd vel unicus homo oret in Templo, cum Breve Apostolicum circa hoc nihil determinatè exigat. *Gobat. citatus n. 149.*

392 Neque obstat 1. quòd per aliquantulum temporis intervallum nemo sit in Templo, aut omnes, qui illic fuerint, per breviusculum tempus dormiant. *Gobat. cit.*

393 Neque obstat 2. quòd ibi orent cum variis animi, voluntariisque distractionibus, modò flectant genua, aut aliter intersint, prout sua cuicque suggeret devotio. Ratio est: quia non aliud requirit Breve, quàm prædicta: genuflexio autem, aut alia devota assistentia, pro piis ad Deum effusis precibus censetur, quamvis aliundè aliqua interveniat distractio. *Gobat. cit. §. Addo.*

SECTIO III.

De Oratione 40. Horarum, quam indicere possunt Brasiliæ Episcopi.

394 **R**eprehendar fortassè, quòd Orationem 40 Horarum Triduo Bacchanalium introdixerim, cùm potius de solà Oratione 40. Horarum, quam indicere possunt Brasiliæ Episcopi, agere debuissim. Cœterum si attendatur, quòd ad lucranda Indulgentia Bacchanalium non aliæ requiruntur conditiones, quàm ad consequendam Indulgentiam, quæ à DD. Episcopis indici potest, facile exulabor, quòd de hac jam dixerim, quidquid de illà, cùm huic conveniat, quantum illi: quatenus ex Oratione 40. Horarum, quam instituerunt Jesuitæ, postea derivatæ sunt aliæ, tū Triduo Bacchanalium, *Engelgrave citat.* tū aliis anni temporibus, *Gobat. cit.* quarum unam suppono, quam indicere possunt Brasiliæ Episcopi. Nihilominus de hac sit specialiter.

395 Notatio Prima. Orationem 40. Horarum cum Indulgentiâ Plenariâ indicere possunt Brasiliæ Episcopi. Constat ex facultate Pontificiâ.

396 Notatio Secunda. Orationem 40. Horarum cum Indulgentiâ Plenariâ indicere possunt Brasiliæ Episcopi in Ecclesiâ, quam maluerint. Ità praxis. Ego enim in hac Civitate Fluminensi nunc vidi ità institui in Parochiâ, vulgò *Candelaria*, nunc in Templo *S. Joseph* nuncupato. Fundamentum est: quia in facultate Pontificiâ non determinatur Ecclesiâ, in quâ indicenda sit Oratio 40. Horarum: relinquitur ergò

ergo arbitrio Episcopi determinatio Ecclesiæ.

397 Notatio Tertia. Indulgentiam Plenariam in Oratione 40. Horarum concedere possunt Brasiliæ Episcopi ter in anno, non solum in hac Civitate Fluminensi, verum etiam in Civitate S. Pauli, in Oppido Sanctorum, in Oppido Spiritus Sancti, & sic in aliis locis, qui sunt intra fines Diocesis Fluminensis. Fundamentum est: quia Indulta Apostolica, quæ Brasiliæ Episcopis cōceduntur, totā Diocesim respiciunt & ad totam illam extenduntur, non verò ad hoc, vel illud tantum Oppidum, ut diximus *lib. 1. à num. 401.*

398 Notatio Quarta. Quibus Anni diebus indicenda sit Oratio 40. Horarum cum Indulgentiā Plenariā? & arbitrio Episcopi id relinqui, ut constat ex facultate Pontificiā, ibi: *Diebus Episcopo benè visis.*

399 Notatio Quinta. Ut in Oratione 40. Horarum Indulgentia acquiratur, debet quis Ecclesiam, in qua indicitur Oratio, visitare, & orare contritus, confessus, & communicatus. Constat ex facultate Pontificiā. Qualiter autem debeat quis esse contritus, confessus, & communicatus? Diximus *disp. 3. hujus lib. 3.*

400 Notatio Sexta. Ad lucrandam Indulgentiam non requiritur, quod confessio, aut communio fiant in Ecclesiā, ubi indicitur Oratio 40. Horarum, sed solum requiritur, ac sufficit, quod contritus, ubicumque confessus sit, & communicatus, visitet Ecclesiam, & ibi oret modo supradictō: neque enim plus exigit facultas Pontificia, ut patet ex ejus contextu, & fit in quibusdam Jubilæis.

401 Notatio Septima. In Ecclesiā, ubi indicitur Oratio 40. Ho-

rarum, debet exponi Sanctissimum Sacramentum. Colligitur ex Facultate Pontificiā, ibi: *Si tamen ex concursu populi, & expositione Sanctissimi Sacramenti.*

402 Notatio Octava. Si verò timeatur periculum sacrilegii ab Hæreticis, vel Infidelibus, vel Magistratibus committendi contrā Sanctissimum Sacramentum, exponi non debet. Constat ex eadem Facultate Pontificiā, ibi: *Si tamen concursu populi, & expositione Sanctissimi Sacramenti, nulla probabilis suspicio sit sacrilegii ab Hæreticis, & Infidelibus, aut Magistratibus offensum iri.*

403 Notatio Nona. An autem de facto timeri possit ejusmodi sacrilegium? R. negative. Ratio est 1. quia Magistratus sunt Catholici. 2. quia Hæretici non sunt hic, nisi unus, vel alter advena, & peregrinus, idque ad breve tempus 3. quia licet inter Indos, & Æthiopes, quorum multi sunt infideles, in Brasiliā vivamus: tamen ex horum servitute, & illorum humili conditione non est, unde timeatur periculum sacrilegii ab Infidelibus perpetrandi contrā Sanctissimum Sacramentum.

404 Notatio Decima. Omnes tam subditi, quam non subditi, ut advenæ, & peregrini, atque etiam Regulares cujuscumque Ordinis, lucrari possunt Indulgentiam plenariam à Brasiliæ Episcopis concessam in Oratione 40. Horarū, dummodò in aliquo trium dierum visitent Ecclesiam, & servant conditiones requisitas. Ratio est: quia inventa in favorem Religionis obesse non valent. *Barbos. de potest. Episcop. part. 3. allegat. 88. n. 27.* Constat etiam ex his, quæ diximus *lib. 1. à n. 9.*

405 Notatio Undecima. Possūt Brasilie Episcopi sibi acquirere Indulgentiam ab ipsis concessam in Oratione 40. Horarum, dummodò fervent, quæ servari debent, visitando Ecclesiam, &c. Fundamentum est: quia in Facult. Catalog. n. 19. ita habetur: *Lucrandi sibi easdem Indulgentias*, id est, Brasilie Episcopis non solum datur facultas concedendi aliis Indulgen-

tiam Plenariam in Oratione 40. Horarum, verum etiam datur facultas lucrandi sibi easdem Indulgentias hanc scilicet 40. Horarum, & reliquas in Facult. Catalogo contentas. Et hæc sufficiant pro decima Octava, atque etiam pro decima Nonafacultate Pontificia: nihil enim, quod super hac ultima addatur, amplius occurrit.

DISPUTATIO OCTAVA

DE VIGESIMA FACULTATE PONTIFICIA,

QUÆ

BRASILIE EPISCOPIS CONCEDITUR.

ORdo, & scribendi methodus, quam hucusque servavimus, in præsentī Indulto interpretando invertitur, & mutatur: nonnulla enim verba, quæ ad ejus finem continentur, explicanda sunt à principio, & statim exponenda pro pleniori ejusdem Indulti intellectu. Sit igitur.

SECTIO I.

Quid sit Purgatorium? Ubi existat? Et quid animæ in eo detentæ patiantur?

406 **V**igesima Facultas Pontificia: *Singulis secundis Feriis non impeditis Officio 9. Lectionum, vel eis impeditis, die immediatè sequenti, celebrando Missam de Requiem in quocumque altari etiam portatili, liberandi animas secundum eorum intentionem à Purgatorii pœnis per modū*

suffragii.

407. Notatio Prima. Quid sit Purgatorium? R. Purgatorium est locus, in quo animæ illorum, qui in gratia moriuntur, ut divinæ Justitiæ satisfaciant pro peccatis in hac vita remissis quidem quo ad culpam, non tamen quo ad totam poenam detinentur. Est veritas Catholica in *Trid. definita Sess. 6. Can. 30 & Sess. 25. Decret. de Purgatorio*. & Constat ex variis locis Sacræ Paginæ, præsertim ex *lib. 2. Machab. Cap. 12.* ubi dicitur, Judam Machabæum collegisse pecunias, & misisse duodecim millia drachmarum Jerosolymam, ut offerretur sacrificium pro iis, qui ceciderunt in bello, in cujus capitis fine sic concluditur. *Suncta ergò, & salubris cogitatio est pro defunctis exorare, ut à peccatis solvantur.*

408 Notatio Secunda. Ubi existat Purgatorium? R. Purgatorium existit in parte inferiori versùs terræ cen-

centrum. Ità cum *D. Thom. in 4. dist. 21. q. 1. art. 1. quæstiuncula 2.* Theologi communiter, quos citat, & sequitur *Suar. tom. 4. in 3. part. disp. 45. sect. 2. n. 3.* Ostenditur: quia locus, qui dicitur in Evangelio. *Sinus Abrahamæ*, fuit versus terræ centrum, ut colligitur ex Symbolo Apostolorum, in quo dicitur de anima Christi: *descendit ad Inferos*: & ad Ephes. 4. *In inferioribus partes terræ*: ergo etiam Purgatorium erit versus terræ centrum in aliquo loco infimo, & humiliori. Ostenditur consequentia: quia si animæ, quæ in illo sinu detinebantur, tanquam in custodia, ab omni reatu personali erant immunes, & nihilominus versus terræ centrum erant inclusæ: multò magis id ipsum dici debet de animabus, quæ non sunt immunes ab omni reatu personali poenæ, ut sunt animæ in Purgatorio detentæ.

409 Notatio Tertia. Quid animæ in Purgatorio detentæ patiantur? & Animæ in Purgatorio existentes afficiuntur poena damni, & poena sensus. Ità cõmuniter Theologi. Poena damni consistit in carentia Visionis Dei, & aliorum bonorum supernaturalium, quæ cum Beatitudine conceduntur, & quibus animæ in Purgatorio detentæ ad tempus privantur. Poena verò sensus est poena alicujus doloris specialiter infligti: non ex eo, quòd subiectum, in quo est, sensum habeat, sed quia provenit ab extrinseco, & sensibili corpore per realem mutationem ad modum rei sensibilis. Quo autem modo id fieri possit, & quanta sit utraque poena? Videatur *Suar. cit.*

410 Mihi placet sententia docens, quòd animæ in Purgatorio detentæ non torqueantur à Dæmoni-

bus. Ratio est: quia animæ in Purgatorio detentæ non solum sunt in gratia, & amicitia Dei, verum etiam Dæmones finaliter, & sæpius in hac vita vicerunt: non decet igitur, ut torqueantur, à quibus victoriam reportarunt. Sic cuna *D. Thom. Suar. ubi suprà sect. 3. n. 8.* & alii apud *Nogueir. in Bul. Cruciat disp. 26. sect. 2. n. 16.* Ad revelationes verò, seu visiones, quæ à sententia contraria adducuntur &c. Esse symbolicas, & allegoricas, & ideò ex illis nihil certum colligi. Ità *Nog. cit.*

411 Certum tamen est animas, quæ in Purgatorio detinentur, plures, & acerbissimas poenas sustinere: tum quia convenit, ut qui in hac vita non plenè satisfecerunt pro peccatis commissis, tandem aliquando satisfaciant, unde ait *D. Aug. in Ps. 37. in principio: Gravior erit ille ignis, quàm quidquid potest homo pati in hac vita*: tum quia in illam Civitatem Hyerusalem Cælestem nihil intrabit coinquinatum, ut dicitur in Apocal. 21; & ideò tales animæ, antequam in Cælum evolent, debent ab omni macula purgari.

SECTIO II.

An animæ in Purgatorio detentæ possint jurari fidelium suffragiis? Et quomodò?

412 **S**uppono 1. Suffragium hîc idem esse, atque auxilium, sive subsidium oblatum ab uno fidei pro alio ad obtinendam à Deò remissionem poenæ temporalis in Purgatorio luendæ. Ità *D. Thom. in 4. disp. 45. Suar. tom. 4. in 3. part. disp. 48. in principio.*

413 Suppono 2. ex *Trid. sess. 14. Can. 13. & ex Cap. Animæ 13.*

Rr

q. 2.

q. 2. quatuor esse genera suffragiorum. In *Trid.* sic notantur: *Ut jejuniis, orationibus, eleemosynis, vel aliis etiam pietatis operibus.* Et in Cap. *Animæ* 13. q. 1. hoc modo: *Animæ defunctorum quatuor modis solvuntur, aut oblationibus Sacerdotum, aut precibus sanctorum, aut charorum eleemosynis, aut jejuniis cognatorum.*

414 Quodnam autem ex his quatuor suffragiis sit præstantius, & utilius defunctis? Constat ex *Trid. sess. 25.* in principio de Decreto Purgatorii, ubi dicitur: *Animas fidelium in Purgatorio detentas, fidelium suffragiis, potissimum verò acceptabili altaris sacrificio juvari.* Videatur de hoc *Nogueir. in Bull. Cruciat. disp. 26. sect. 52. à num. 309.*

415 Suppono 3. præter dicta quatuor suffragia dari etiam Indulgentias, quibus animæ in Purgatorio detentæ juvari possunt. Fundamentum est: quia animæ defunctorum juvari possunt suffragiis, & satisfactionibus viventium, ut statim dicemus: ergò etiam Indulgentiis à Summo Pontifice concessis.

416 Dixi: à *Summo Pontifice concessis*: quia Summum Pontificem posse Indulgentias concedere pro defunctis, nemo Catholicus negat: tum quia id probat diuturnus usus Ecclesiæ in concedendis Indulgentiis pro defunctis, tum quia ita cõtat ex declaratione Xisti IV, & Leonis X. contrariam Lutheri doctrinam, tanquam erroneam condemnantis. His suppositis, sit

417 Notatio Prima. Animæ in Purgatorio existentes possunt juvari fidelium suffragiis. Habetur in *Trid. sess. 25.* in principio, & tenent *Bellarmin; Suar.* & alii, quos

refert, & sequitur *Nogueir. cit. n. 52.* contra hæreticos nostri temporis, qui sicut negant Purgatorium, ita etiam negant posse animas in Purgatorio existentes fidelium suffragiis, orationibus, aut Indulgentiis juvari. Ostenditur ratione: quia animæ in Purgatorio nobiscum habent communionem, & nobiscum uniuntur, tanquam membra viva in uno, eodemque capite, Christo Domino: ergò participare possunt de fructu nostrarum piarum operationum, juxta Symbolū Apostolorum, ibi: *Communionem Sanctorum.*

418 Notatio Secunda. Pia fidelium opera, ut jejunium, oratio, eleemosyna, Missæ Sacrificium, & Indulgentiæ juvant animas defunctorum per modum suffragii. Quod ut plenè intelligatur, præsertim de Indulgentia, nota duplicem esse modum, sub quibus Indulgentiæ conceduntur, nempe per modum absolutionis, & per modum solutionis, seu suffragii.

419 Prima Indulgentia per modum absolutionis tunc datur, quando Pontifex Indulgentiam vivis, tanquam Judex, & Dei Vicarius suis subditis immediatè concedit: secunda verò Indulgentia, quando illam concedit defunctis, qui jam non sunt subditi Pontifici. Quod facit Pontifex Deo offerendo ex thesauro Ecclesiæ æquivalentem satisfactionem pro aliquo defuncto, ut huic Deus ipse remittat poenam pro peccatis suis debitam: Unde solum differunt hujusmodi Indulgentiæ in eo, quod prima exercetur ergà subditos, secunda verò ergà non subditos Pontifici. Ità communiter DD. cum *D. Thom. in 4. dist. 25.*

420 Hæc uberiùs sequenti exemplo declarari solent, assignando duplicem modum, quo Princeps potest

test liberare, seu redimere captivos. Primus modus ita se habet: potest noster Serenissimus Princeps aliquē reum carceribus, seu triremibus damnatum liberare per directam potestatem, & jurisdictionem, quam habet in illum, quia est suus subditus, & locis suae ditionis inclusus detinetur, & sic eum à carceribus, vel triremibus liberando, illum liberat per modum absolutionis, nempe per juridicam absolutionem.

421 Secundo modo, etiam eum liberare valet, scilicet per modum adjuvantis, offerendo alteri Principi, sub cuius potestate est captivus, æquivalentem compensationem, ut sic eum liberet à captivitate, quā detinetur ab extraneo Principe. Primo modo dicitur liberatio per modum absolutionis, quia liberatio fuit per potestatem, quam habebat in suum subditum, sub sua ditione existentem: liberatio verò secundo modo est per modum auxiliantis, quia captivus non est sub sua jurisdictione, sed alterius Principis.

422 Sic in nostro casu. Summus Pontifex concedendo Indulgentias fidelibus viventibus, illos liberat à poenis pro suis peccatis debitis juridica potestate, & per modum absolutionis, quia directam in illos habet potestatem. Defuncti autem detinentur in carceribus, nempe in Purgatorio, sub alterius potestate, nempe Dei, & sic in illos S. Pontifex non habet potestatem: offert tamen Deo, ex Thesauro Ecclesiae, pro animā alicujus in Purgatorio detenti æquivalentem satisfactionem, & sic illam animam adjuvando, dicitur illam juvare per modum solutionis, seu suffragii, non verò per modum absolutionis.

423 Notatio Tertia. Hinc DD. non pauci cū, *Caetan. & Bonac. tom. 1. disp. 6. q. 1. punct. 6. Henriq. & Laym. lib. 5. sum. tract. 7. cap. 7. n. 2.* tenent applicationem Indulgentiae pro defunctis non sortiri infallibiliter suum effectum: quia Deus (inquiunt) non tenetur ipsam applicationem Indulgentiae, sive Indulgentiam applicatam acceptare ex iustitia; sed si illam acceptet, hoc faciet ex sua bonitate, & misericordia.

424 Nihilominus undecim AA. inter quos est *Cast. Pal. tom. 4. tract. 24. punct. 10. n. 45. & Suar. tom. 4. in 3. part. disp. 53. n. 3.* docent dictam Indulgentiam infallibiliter prodesse defunctis. Ratio praecipua desumitur ex Bulla Leonis X. apud *Cardin. De lug. disp. 27. de Pœnit. n. 59.* in qua S. Pontifex asserit, Indulgentias defunctis applicatas, non minus illis prodesse, ac si vivis essent concessae, & ab ipsis viventibus applicarentur defunctis, sed Indulgentias vivis profunt ex certā Christi promissione: ergo etiam prodesse debent defunctis: quia S. Pontifex ex eadem potestate, quā illas concedit vivis, illas defunctis concedit.

SECTIO III.

De conditionibus requisitis ex parte offerentis, ut suffragia pro sint defunctis.

425 **N**otatio Unica. Quae conditiones requirantur ex parte offerentis, ut suffragia pro sint defunctis? R. tres conditiones requiri. Prima est: ut offerens suffragia sit in statu gratiae. Ita communiter Theologi, quos citat, & sequitur *Nogueir. in Bul. Cruc. disp.*

26. *Seet. 12. n. 104.* Probari solet ex illo *D. Paul 1. ad Corinth. 13.* ubi inquit : *Si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas , charitatem autem (id est gratiam) non habuero , nihil mihi prodest :* ergò neque aliis proderit , juxtà solemne Theologorū proloquium : Quòd plus requiratur ad satisfaciendum pro aliis , quam pro se ipso. Unde si existens in peccato mortali non potest pro se ipso satisfacere , multò minùs poterit pro existentibus in Purgatorio.

426 Limitatur tamen hæc conditio ad suffragia , quæ offeruntur à privatis personis , ut jejunia , elemosynæ , orationes &c. non autem ad suffragia , quæ fiunt nomine Ecclesiæ , sicut nec ad ea , quæ habent valorem ex opere operato , ut Sacrificium Missæ : ea enim , quæ fiunt nomine Ecclesiæ aut habent valorem ex opere operato , prosunt defunctis , quamvis ea offerens existat in peccato mortali. *Nogueir. cit. n. 107.*

427 Secunda conditio est , quòd opus , quod pro defunctis offertur , sit bonum , & honestum , si enim Deo displicet , nec satisfactorium , nec impetratorium esse potest. Sic DD. quos citat , & sequitur *Nogueir. cit. n. 117.*

428 Tertia conditio , quæ requiritur ex parte offerentis suffragia pro defunctis , est illorum applicatio , antequam fiant. *Navar. Suar. Henrig. Card. De lug. Moya , & alii apud Nogueir. cit. n. 118.* Ratio est : quia applicatio suffragii tandiù fieri potest , quandiù est in dominio applicantis : at verò suffragium , postquam est factum , jam non est in dominio applicantis : aliter enim poterit operans suspendere applicationem suæ satisfactionis

à tempore , quo illà non indiget , ad tempus , quo illà indigebit.

429 Advertit tamen *Nogueir.* ibidem non esse necessarium , quod applicatio immediatè præcedat suffragium , sed sufficere , si aliquibus diebus præcessisset : tunc enim moraliter perseverat eadem applicatio , dum non retractatur.

SECTIO IV.

De conditionibus requisitis ex parte animarum Purgatorii , pro quibus suffragia offeruntur.

430 **N**Otatio Prima. Requiritur , quòd anima defuncti , pro quo suffragium offertur , verè sit in Purgatorio : nam in Inferno nulla est redemptio , ut canit Ecclesia. Et Beati , cum jam sint in Patrià , suffragiis nostris non egent ; solum igitur existentibus in Purgatorio prosunt nostra suffragia : 1. quia sunt in statu gratiæ : 2. quia adhuc non sunt in Patrià : 3. quia pro pœnà debità adhuc plenè non satisfecerunt.

431 Notatio Secunda. Non requiritur tamen specialis acceptatio defuncti , pro quo suffragium offertur. Ratio est : quia sufficit generalis , & interpretativa voluntas , quam unusquisque Justus habet obtinendi remissionem pœnæ , & solvendi Deo , quacumque ratione possit : ergò adhuc ignorante defuncto , potest illi applicari suffragium. *Nogueir. in Bull. Cruc. disp. 26. Sect. 13. n. 123.*

432 Notatio Tertia. Non requiritur etiam , quòd animæ in Purgatorio existentes in hac vità habuissent specialem devotionem circa easdem animas : quia decedendo ab hac

hac vitâ in gratiâ, suffragia, quæ pro illis offerimus, meruerunt, ut cum *Valentiâ* tenet *Nogueir. cit. n. 124.*

SECTIO V.

Qualiter Missa pro fit animabus Purgatorii?

433 **S**uffragia vel sunt ex opere operato, vel ex opere operantis: suffragia ex opere operato dicuntur ea, quorum præcipuus, & intrinsecus valor est independens à dignitate subjecti, quod illa offert.

434 At verò suffragia ex opere operanti dicuntur, quæ totum suum valorem desumunt à dignitate operantis: & ideo valor hic dicitur *Minus præcipuus, & extrinsecus*, quia scilicet consideratur per ordinem ad operantem, nam qui satisfacit, & offert suffragium, si sit Deo gravior, ejus suffragium præter illum valorem præcipuum, & intrinsecum, quem habet ex opere operato, alium veluti extrinsecum, & accidentalem per ordinem ad ipsum operantem acquirit: his notatis.

435 Notatio Prima. Missa est satisfactoria pro animabus Purgatorii. Constat ex *Trid. Sess. 22. cap. 2.* his verbis. *Quare non solum pro fidelium vivorum peccatis, pœnis, satisfactionibus, & aliis necessitatibus; sed pro defunctis in Christo nondum ad plenum purgatis, ritè iuxta Apostolorum traditionem offertur.* Idem etiam habetur in *Can. 3. ejusdem Sessionis, & Sess. 25. in Decret. de Purgatorio* in principio Sess. traduntque omnes DD. in 3. dist. 54. apud *Suar. tom. 3. in 3. part. disp. 28. Sect. 3.* in fine, & tenet communis usus, &

constans universalis Ecclesiæ sensus.

436 Notatio Secunda. Missa est impetratoria pro animabus Purgatorii. Ità plurimi DD. quos allegat *Nogueir. in Bull. Cruc. disp. 26. Sect. 9. n. 65.* & sequitur expresse quo ad Sacrificium Missæ, *Sect. 14. n. 131.* Probatur 1. quia B. Virgo, & alii Sancti orant pro defunctis, ut constat ex Ecclesiâ, quæ petit in illâ oratione: *Omnipotens Sempiternus Deus, qui Justorum &c. ut intercedente B. V. Mariâ, ac omnibus Sanctis, defuncti delictorum suorum veniam consequantur:* atqui B. Virgo, & alii Sancti per suas intercessionem non possunt satisfacere pro animabus Purgatorii, cum sint extrâ statum merendi, & satisfaciendi: ergo dicendum est Sanctorum intercessionem prodesse animabus Purgatorii per modum impetrationis.

437 Probatur 2. quia Ecclesia in officio defunctorum orat Deum, ut animabus in Purgatorio existentibus remittat pœnas pro peccatis debitas: ergo dum Ecclesia pro illis orat, per modum impetrationis illas adjuvat.

438 Probatur 3. quia confessorius potest injungere pœnitenti, ut pro animabus Purgatorii oret, ut dicitur in Catechismo Romano, in Sacramento Pœnit. n. 80. sed pœnitens in eo casu à se non abdicat satisfactionem, quia à confessorio jubetur, ut pro se satisfaciatur: ergo solum jubetur, ut impetrationem pro defunctis offerat.

439 Notatio Tertia. Valor Missæ prodest defunctis ex opere operato. Ità *D. Thomas, Suar. & Theologi communiter apud Nogueir. cit. n. 127.* Probatur: quia Sacrificium cruentum Crucis, quo Christus Do-

minus

minus in illa pro nobis se ipsum obtulit, nobis profuit ex opere operato, nil aliud in nobis requirens, ut in nobis habeat effectum, nisi ut nobis applicetur, & obicem non inveniatur: ergo etiam Sacrificium incruentum, per quod idem Christus in Missa offertur, ex opere operato prodest immediatè defunctis, nil aliud requirens præter applicationem, & negationem obicis.

440 Quare valor Missæ satisfactorius, & impetratorius ut prodest defunctis ex opere operato, non dependet à sanctitate Sacerdotis offerentis; & ideò quamvis Sacerdos, qui Missam applicat pro defunctis, sit in peccato mortali, effectus iste non frustratur in eo, pro quo applicatur. *Trid. Sess. 22. Cap. 1. ibi: Et hæc quidem illa munda oblatio est, quæ nulla indignitate, aut malitia offerentium inquinari potest.* Secus evenit in suffragio, cujus fructus est ex opere operantis: nam si ab homine in peccato mortali existente fiat, effectum non sortitur.

441 Notatio Quarta. Valor Missæ prodest defunctis etiam ex opere operantis. Probatur: quia Missa est impetratoria pro animabus Purgatorii, ut proximè diximus: ergo quò dignior fuerit persona, quæ Deum oret pro defunctis, eò maior erit pœnæ remissio, quam à Deo impetrabit, præsertim si Missam celebrans fructum ex opere operantis applicet pro defunctis. Confirmatur ab humanis: quia persona gravior, si pro reo intercedat apud Principem, faciliùs veniam impetrabit, quàm persona minùs gravis: ergo etiam Justus, qui pro defunctis oret, faciliùs remissionem pœnæ obtinebit, si sanctior sit, quàm si minùs sanctus.

442 Dixi: præsertim si Missam celebrans fructum ex opere operantis applicet pro defunctis: quia fructus iste acquiritur operanti, & est illius proprius. Unde nisi specialiter de illo disponat in favorem animarum in Purgatorio existentium, illis non proderit: cū fundetur in propria actione celebrantis, nec transeat ex ipso in aliū, nisi ipse velit. *Pasq. quæst. 287. n. 2.*

443 Neque dicas, quòd si Missa prodest defunctis etiam ex opere operantis, sequitur quòd totū statim Purgatorium evacuabitur: hoc non est dicendum: ergo neque illud. Ostenditur sequella: quia sunt homines justissimi, & Deo gratissimi, qui sæpè Missam celebrant pro animabus Purgatorii: ergo illorum dignitas, & conjunctissima cum Deo amicitia efficiet, ut Deus totam animarum pœnam remittat, & sic statim evacuabitur Purgatorium.

444 Non, inquam, hoc dicas: negatur enim maior: ad illius probationem &c. quòd sicut merita Christi, & fructus ex opere operato non applicantur animabus Secundum totum suum valorem, sed secundum moderationem divinæ Misericordiæ simul, & Justitiæ; ita similiter Justorum preces, secundum modum divinæ Providentiæ, & non secundum totam dignitatem precantium exaudiuntur: ita quidem, ut maior pœnarum remissio impetretur, quando orat homo justior, quàm minùs justus: at ita etiam, ut locùs divinæ Justitiæ relinquantur. Ità plures apud *Nogueir. citat. num. 78.*

SECTIO VI.

An Missa de Requiem magis profit Defunctis, quam Missa de die? Et an magis Missa, cui annexa est Indulgentia plenaria, quàm sine illa?

445 **C**ertum in primis est, sacrificium Missæ magis prodesse defunctis, quàm omnia alia suffragia, ut constat ex *Trid. Sess. 25. in principio de Decret. Purgat*; est enim Sacrificium Missæ omnium præstantissimum, cū principalis offerens sit ipse Christus, modo quodam spirituali, ut declarat. *Suar. tom. 3. in 3. part disp. 77. Sess. 1. Vers. Dico secundū.*

446 Notatio Prima. Dubitatur tamen primò: an Missa de Requiem magis profit defunctis, quàm Missa de die? Dico 1. quo ad valorem ex opere operato, tam prodest defunctis Missa de Requiem, quàm Missa de Die. *Pasq. quest. 287. n. 1.* Ratio est: quia essentialis fructus Sacrificii pendet solum ab ipsa substantia sacrificii, non autem ab orationibus, & ritibus ab Ecclesia institutis: sed in qualibet Missa Sacrificium secundum substantiam est idem: ergò idem etiam erit fructus substantialis ipsius, adeoque tam proderit defunctis Missa de Requiem, quàm Missa de Die.

447 Dico 2: quo verò ad valorem ex opere operantis, magis prodest defunctis Missa de Requiem, quàm Missa de Die. *Pasq. cit.* Ratio est: quia orationes, & preces, quæ in Missa de Requiem dicuntur, institutæ sunt ab Ecclesia ad liberandas animas à Purgatorii poenis, & nomine ejusdem Ecclesiæ in prædictum finem dicuntur; atqui in Mis-

sis de Die non militat hæc ratio: ergò.

448 Notatio Secunda. Dubitatur 2: an magis profit defunctis Missa de Requiem, cui annexa est Indulgentia plenaria, quàm Missa de Requiem sine Indulgentia. R. magis prodesse defunctis Missam de Requiem, cui annexa est Indulgentia Plenaria. Fundamentum est: quia præter fructum ex opere operato, quæ Missa ex se habet, & fructum ex opere operantis, qui ex maiori gratia, ac devotione celebrantis acquiri potest; accedit Missæ Indulgentia, seu potestas liberandi animas à Purgatorii poenis secundum celebrantis intentionem: ergò magis prodest defunctis Missa de Requiem cum Indulgentia plenaria, quàm sine illa.

450 Confirmatur: quia satisfactio Missæ pro defuncto applicata, non est infinita, sed limitata, & per divinam providentiam moderata; atqui satisfactio per Indulgentiam plenariam applicata, non est limitata; ergò. Maior est sententia communis. Minor ostenditur: quia per Indulgentiam plenariam satisfit plenè pro quibuscumque debitis absque limitatione, ut suo loco diximus: ergò.

351 Ubi notandum, quòd in diebus, quibus celebrari potest Missa de Requiem, non magis conformatur cum præscripto Missalis, qui celebrat Missam currentem, quàm qui celebrat Missam defunctorum. *Pasq. quest. 288. n. 6.* Ratio est: quia Rubrica in his diebus non exigit Missam de Die, sed relinquit in potestate celebrantis dicere Missam pro defunctis, ita enim habetur in *Rubr. General. tit. 5. n. 3.* qui autem facit, quòd Rubrica concedit, se illi conformat.

S E C T I O VII.

Quid sit Altare portatile; & qualiter eo uti possint Episcopi?

452 **S**uppono 1. dupliciter summi Altare portatile: 1. pro lapide sacro, super quo ponitur hostia, & calix in Sacrificio Missæ. 2. pro altari, quod de facili erigitur, & de facili destruitur in quocumque loco, decenti tamen, & honesto, extra Ecclesiam, aut Capellam.

453 Suppono 2. in hac secunda acceptione nos agere hic de Altari portatili, quod alias dicitur Altare Viaticum, quatenus ille, cui conceditur ejus usus, illud aliquando facit erigere in viâ, seu dum iter facit, & inde dicitur Altare Viaticum. His suppositis

454 Notatio Prima. Altari portatili uti potest Episcopus, etiam extra propriam Diocesim. Desumitur ex cap. final. de Privileg. in 6. ubi clarè conceditur privilegium etiam extra proprias Dioceses, ut constat ex illis verbis: *Se habent diversis ex causis à suis Ecclesiis, & Diocesibus absentare frequenter, nec semper possunt ad Ecclesiam accedere.* Si ergo causa privilegii est, quia se absentant à propriis Diocesibus, necesse est, quod privilegium sit concessum etiam extra proprias Dioceses; quia ut ait *Pasq. quest. 1220. n. 3.* debuit privilegium concedi juxta mensuram causæ, aut moventis, aut impellentis.

455 Notatio Secunda. Potest Episcopus, dum iter facit, in quocumque decenti loco celebrare in Altari portatili, seu facere coram se celebrare. *Pasq. q. 1222. n. 1.*

& 2. Fundatur in eod. cap. final. De Privileg. in 6. ubi Pontifex considerans, quod non sit decens, quod Episcopi præterire sinant diem aliquem, in quo aut non celebrent, aut non audiant Missam, ut hoc commodè præstare possint, ipsis concedit usum Altaris viatici, in quo aut celebrent, aut coram se faciant celebrare.

456 Hinc, dum nocte, apud aliquem hospitantur Episcopi, possunt primo manè, antequam discedant, in aliquo cubiculo honestis usibus destinato erigere Altare pro celebratione, congruenti apparatu instructum, præsertim quando existimant, se non perventuros ad meliorem locum, durante horâ celebrandi. *Pasq. cit. n. 3.*

457 Notatio Tertia. Ex solâ commoditate potest Episcopus uti privilegio Altaris portatilis in propria domo, vel in quocumque alio loco decenti. *Pasq. quest. 1223. n. 3.* Ratio est: quia causa finalis hujus concessionis est inducere Episcopos ad celebrandum, vel ad audiendam Missam, exhibendo modum facilem, & commodum: quæ causa finalis habenda est pro expressâ, cum ex expressis consequatur. *L. Id, quod ff. Si cert. pet.*

458 Unde deducitur 1. quod intentio Pontificis fuit non solum extendere privilegium istud ad necessitatem, sed etiam ad commoditatem Episcoporum.

459 Deducitur 2. non debere Episcopos scrupulosè procedere in usu Altaris viatici, non solum intra aliquod Oratorium celebrationi Missæ tantum deputatum, sed etiam in quocumque alio decenti loco. Ratio est: quia cum usus Altaris viatici Episcopis sit concessus ob facilitatem, & commoditatem

tem celebrandi, vel audiendi Missam, ad hanc solam est respiciendum, tanquam ad causam finalem, ac proinde statim, ac intervenit aliqua commoditas, censenda est adesse causa finalis, & privilegium habere locum. Itá in terminis *Pasq. cit. n. 4.*

460 Deducitur 3. quòd audiens Missam Episcopi, aut quam Episcopus celebrare facit corám se in aliquo loco, ubi transeunter erigit Altare, satisfacit præcepto Ecclesiæ. *Pasq. quest. 1226. num. 4.* Ratio est: quia ad præceptum implendū sufficit quòd Deo exhibetur publicus cultus sacrificii publico modo: publico autem modo exhibetur ex eo, quòd exhibetur in facie Ecclesiæ. At verò tunc exhibetur in facie Ecclesiæ, quando exhibetur corám capite illius Ecclesiæ, nempé Episcopo: sicut Matrimonium dicitur publico modo contractum ex eo, quòd contrahatur corám Parocho.

461 Deducitur 4. quid Brasiliæ Episcopis specialiter concedatur in præsentí Indulto circá Altare portatile? Conceditur enim, quòd celebrando Missam de Requiem diebus in Indulto assignatis possint liberare animas á Purgatorii pœnis secundum eorum intentionem in quocumque Altari, tam intrá Ecclesiam, aut Capellam publicam, quam in quocumque alio Altari, etiam portatili, sive Episcopus sit in viá, sive in aliquo loco diá moretur. Liqueat ex Indulto Apostolico, junctis his, quæ hætenus diximus.

S E C T I O VIII.

Quot animæ liberentur á Purgatorii pœnis per unam Missam de Requiem, cui annexa est, Indulgentia plenaria?

462 **Q**Uæstio oritur ex eo, quod in nostro Indulto dicatur: *Liberandi animas secundum eorum intentionem á Purgatorii pœnis*: particula enim *animas*, posita in plurali, & insuper clausula, *secundum eorum* intentionem, innuere videntur, quòd per unam Missam de Requiem, diebus in Indulto assignatis celebratam, plures simul animæ á Purgatorii pœnis liberari possint. His non obstantibus.

463 Notatio Unica. R. unam tantum liberari posse. Ratio est: quia quando Pontifex concedit Indulgentiam pro liberandis animabus Purgatorii, sub uno tantum opere injuncto, unam tantum animam liberari intendit; atqui in nostro Indulto unum tantum opus injungitur: ergó. Maior probatur: quia in talibus concessionibus Indulgentiarum intervenit quodam veluti pactum inter Pontificem, & illum, qui lucraturus est Indulgentias, quandò exequetur opus injunctum: *Pasq. quest. 755. n. 4. in fin.* ergó quando unum tantum opus injungitur exequendum, una tantum anima liberari intenditur. Minor constat ex nostro Indulto, in quo una tantum Missa de Requiem celebranda injungitur: ergó unum tantum opus.

464 Confirmatur ab absurdo: nam si ex vi Indulti nostri posset celebrans plures simul animas libera-

re á Purgatorii pœnis, non est maior ratio, cur posset duas, aut tres, & non posset quatuor, aut quinque, & sic deinceps: hoc est manifestum absurdum: ergò ex vi Indulti nostri, & per unam tantum Missam de Requiem, quamvis ei annexa sit Indulgentia plenaria, una tantum anima Purgatorii liberari poterit.

456 Nequet obstat, quòd in Indulto apponatur particula *animas* in plurali, & simul clausula, *secundum eorum intentionem*, quæ significare videntur, quòd celebrans possit liberare à Purgatorii pœnis, quot maluerit animas in plurali, & non unam tantum in singulari.

466 Non, inquam, obstat: quia verba Indulti debent intelligi in sensu congruo, ita ut possit celebrans liberare animam, quam maluerit, à Purgatorii pœnis, hanc, vel illam indeterminatè secundum suam intentionem, non autem plures simul animas per unum tantum opus inunctum, nempe unam Missam de Requiem, cum hoc sit contra praxim, & communem usum Ecclesiæ.

SECTIO IX.

Quibus diebus possint Basilicæ Episcopi, celebrando Missam de Requiem, liberare animas à Purgatorii pœnis?

467 **S**uppono 1. S. Sylvestrum Papam, Sabbati, & Dominici diei nomine retento, reliquos hebdomadæ dies Feriarum nomine distinctos, ut jam antea in Ecclesiâ vocari cæperant, appellari decrevisse.

468 Suppono 2. cum praxi Ecclesiæ singulas secundas Ferias animabus Purgatorii esse dies faustos

ob antiquam consuetudinem, & permissionem celebrandi Missam de Requiem, dummodò non occurrat festum duplex de præcepto, aut aliud impediens.

469 Suppono 3. officium de Feria constare tribus tantum lectionibus, excepta Feria Quintâ in Octavâ Domini, aut huiusmodi; & officium de Sancto simplici constare similiter unâ tantum lectione, aut duabus ad plurimum. Unde solum officium de S. duplici, aut festo semiduplici constat 9. lectionibus. His suppositis.

470 Notatio Prima. An Feria secunda, in qua fit de semiduplici, judicanda sit impedita ad legendam Missam de Requiem quoad effectum liberandi animas à Purgatorii pœnis ex Indulto Apostolico, Basilicæ Episcopis concessio? Ratio dubitandi est: quia ea dies, quamvis non sit impedita ad legendam Missam de Requiem, est tamen impedita officio 9. lectionum: unde videtur etiam esse impedita quoad effectum liberandi animas à Purgatorii pœnis, quantum ex tali Indulto. Non obstante hac ratione dubitandi.

471 **R.** Negativè. Fundamentum est: quia talis dies non est impedita ad legendam Missam de Requiem, ut constat ex *Rubr. Missal.* ergò neque quoad effectum liberandi animas à Purgatorii pœnis, quantum ex Indulto nostro: nam beneficium Principis est amplè interpretandum, ut tenent omnes: si autem Indultum Apostolicum non intelligatur de Feria 2. aut 3. in qua etiam fit de semiduplici, tunc non amplè, sed strictè interpretatur Indultum; cum interpretetur cum negatione celebrandi Missam de Requiem quoad effectum liberandi ani-

ánimas à Purgatorii pœnis, eo quidem die, quo aliundè celebrari potest.

472 Dices tamen: Indultum Apostolicum non prohibet, quominus feria 2. aut 3. qua fit de semiduplici, celebretur Missa de Requiem, sed solum prohibet, seu potius non concedit, quòd talibus diebus acquiratur Indulgentia plenaria pro animabus Purgatorii: ergò. & negando antecedens: hoc enim ipsum esset strictè interpretari Indultum Apostolicum, quod tamen debet amplè interpretari, cum sit favor Principis, & in nullius præjudiciu cedat.

473 Undè quando Pontifex cõcedit, quòd singulis Secundis Feriis, aut Tertiis, non impeditis officio 9. Læctionum, liberari possint animæ à Purgatorii pœnis, intelligenda est concessio de hujusmodi feriis impeditis officio 9. Læctionum, quòd juxta Rubricas impediat celebrare Missam de Requiem, ut impedit festum duplex de præcepto; non autem de officio 9. Læctionum, quod non impedit celebrare Missam de Requiem, ut non impedit festum semiduplex, atque adeò in hoc sensu præsumi debet de benigntate Pontificis hanc fuisse ejus mentem, & intentionem in concessione nobis facta.

474 Notatio Secunda. An feria Secunda, aut Tertia, in quibus fit officium duplex ad libitum, dici possit Missa de Requiem quo ad effectum liberandi animas à Purgatorii pœnis, quantum ex nostro Indulto? Ante resolutionem notandum 1. Illud dici officium duplex ad libitum, quod recitatur ex privilegio, & non ex præcepto, ut cum quis recitat de aliquo S. Martyre ob ejus reliquiam insignem, ut

in hoc Fluminensi Collegio aliquoties recitamus.

475 Notandum 2: quòd in Ecclesiis Cathedralibus, si recitentur in choro ejusmodi officia, debet etiam celebrari Missa Conventionalis conformis officio; nam in Cap. *Cum creatura*. De celebrat. Missar. injungitur, quòd Missa conventualis sit conformis Officio secundum congruitatem temporis.

476 Notandum 3: dari sententiam probabilem in festo duplici ad libitum dici posse Missam de Requie 1. quia in festo duplici ad Libitum dici potest Missa votiva: ergò etiam Missa de Requiem. Antecedens est sententia *Pasqualig. quest. 240. n. 2.* Consequentia ostenditur: quia de Missis defunctorum quo ad diem suæ celebrationis eadem est ratio, ac de Missis votivis, *Pasqualig. sub Titul. de Missis defunctorum ad quæstion. 281.* ergò si in festo duplici ad libitum dici potest Missa votiva; dici etiam potest Missa de Requiem.

477 2: quia quòd in tali die recitari possit Officiu duplex ad libitum de S. Martyre, v. g. ob ejus reliquiam insignem, atque etiam dici Missa de eodem, est privilegium; privilegium autem acceptari potest secundum partem, & non obligat ad sui acceptationem secundum se totum, cum totum sit liberum, & facultativum: potest igitur quis acceptare, & uti; privilegio quo ad officium, & nolle acceptare, nec uti quo ad Missam, aut viceversa.

478 Duobus autem modis potest quis se gerere feria 2; vel 3. in quibus occurrit Officiu duplex ad libitum: primo modo, non acceptando privilegium quo ad Officiu, adeoque illud non recitando, sed

Ss ii potius

potius de Feria, quæ tunc occurrit: Secundo modo, acceptando privilegium quo ad Officium, illudque recitando. De primo non est dubium posse celebrare Missam de Requiem, cum respectu istius ea dies non sit impedita officio 9. Lectionum, ut requirit Indultum.

479 Totum dubium est de secundo, qui acceptavit privilegium quo ad Officium, illudque recitat: non vult tamen acceptare quo ad Missam, sed vult dicere Missam de Requiem. De hoc, inquam, dubium est: an feria 2; aut 3. qua recitat tale Officium duplex ad libitum, possit dicere Missam de Requiem quo ad effectum liberandi animas à Purgatorii pœnis, quantum ex nostro Indulto? Et ratio dubitandi est: quia ea dies non solum est impedita officio 9. Lectionum, sed etiam officio duplici, quamvis cum addito *ad libitum*. His notatis, ad quæstionem

480 R. affirmativè. Probatur 1: quia talis feria 2. non est impedita ad legendam Missam de Requiem: ergo neque ad Indulgentiam Lucrandam pro defunctis. Antecedens Constat ex proximè dictis. Consequentia ostenditur: quia impedimentum, quod ex officio 9. Lectionum confurgit, nè feria secunda, vel tertia acquiratur Indulgentia pro defunctis, eodem modo attendendum est in ordine ad Indulgentiam lucrandam ex nostro Indulto, ac attenditur in ordine ad facultatem celebrandi Missam de Requiem, cum aliud non debet præsumi de intentione Pontificis, nec de ejus summa benignitate ergà animas defunctorum; atqui talis feria 2; vel 3, quamvis sit impedita officio 9. Lectionum, attamen non est impedita ad celebrandam Missam

defunctorum: ergo nec ad Indulgentiam lucrandam pro defunctis.

481 Probatur 2: quia impedimentum 9. Lectionum, cujus fit mentio in Indulto, tale esse debet, ut in feria 2. vel 3. impediatur legere Missam defunctorum. non autem tale, ut id non impediatur, prout de intentione Pontificis præsumendum est: atqui solum duplex de præcepto id impedit, non autem duplex ad libitum: ergo in feria 2; vel 3. quæ occurrit duplex ad libitum, sicut dici potest Missa defunctorum, ita pro illis acquiri potest Indulgentia.

482 Neque dicas 1. Privilegium esse quidem facultativum quo ad usum, non verò quo ad separationem Missæ ab officio: quatenus privilegium debet accipi secundum Rubricas, quæ volunt, quod quando officium est duplex, etiam Missa sit conformis officio. Unde in duplici ad libitum dici nequit Missa de Requiem, nequidem sub prætextu lucrando Indulgentiam pro defunctis.

483 Non, inquam, hoc dicas. R. enim; quod Rubrica quando id tale præscribit, loquitur de officio, quod cadit sub præcepto: non autem de officio, quod est ad libitum, ut expressè ait *Pasqual quest.* 240. n. 3. Disparitas est: quia in officio de præcepto, Rubricæ pro illo die non admittunt, nisi unicum ritum circa celebrationem officii, & Missæ; & ideò debet idem ritus manuteneri in utroque: at verò quando officium est ad libitum, tunc Rubricæ pro illo die admittunt duplicem ritum, nempe officii, & Missæ ad libitum, & insuper officii, & Missæ currentis, ita ut utrumque relinquatur arbitrio, & voluntati recitantis: & ideò potest privilegiatus recitare officium juxta unum ritum, & Missam

sam juxtà alterum : nam semper recitat juxtà ritum admissum pro illo die.

484 Neque dicas 2. quod factà electione officii duplicis , servandus sit ritus præscriptus pro eodem officio , ità ut nequeat mutari ad libitum , & difformari Missa ab officio : ergò portali die non est libera celebratio Missæ de Requiem. Non , inquam , hoc dicas. R. enim cum *Pasq. quæst. 240. n. 4.* servandum esse ritum , ad quem se extendit electio , & ideò factà electione officii , servandus est ritus in officio , cum autem electio non se extendat ad Missam , ut nuper diximus , ideò non adest necessitas servandi eundem ritum in Missa.

485 Deinde celebrare Missam diversam ab officio non est mutare ritum , sed est uti ritu , qui ab Ecclesià admittitur pro eodem die , & se conformare partim in uno , & partim in alio ex ritibus admissis ab Ecclesià : sola autem illa mutatio , & variatio ritus non admittitur , quæ non admittitur ab Ecclesià : sic qui recitaret officium duplex ob insignem reliquiam propriæ Ecclesiæ , si in alia Ecclesià Missam diceret , posset Missam dicere ibi currentem , quia celebraret juxtà ritum admissum ab Ecclesià pro illo die secundum declarationes Sacræ Congregationis.

486 Notatio Tertia. An in feriis privilegiatis , in quibus non sit de festis duplicibus , ut sunt feria 2. & 3. maioris Hebdomadæ , aut hujusmodi , dici possit Missa de Requiem quo ad usum nostri Indulti ? Missas votivas in his diebus dici posse affirmat *Quintanaduen. tom. 1. singul. tract. 7. de celebrat. Missar. singulari 40. n. 2.* subdit tamen se cōsulere Sacerdotem , ut si in his die-

bus velit celebrare Missam votivam , non publicè , sed in privato Oratorio celebret. Undè à fortiori affirmandum de Missis defunctorum ob rationem infra dandam.

487 Et deinde ostenditur : quia in talibus feriis non recitatur officium 9. lectionum : in nostro autem Indulto Solum excipitur Feria 2. vel 3. in quâ recitetur officium 9. lectionum , atque adeò sola hæc feria 2. aut 3. & non alia debet censeri impedita quo ad nostri Indulti usum.

488 Confirmatur 1. quia exceptio firmat regulam in contrarium *L. Quæstum §. Denique ff. De Instru. & Instrum. ut nota Gloss. in Rubr. de Reg. Jur. in 6.* cum igitur Pontifex solum excipiat Secundam feriam , aut tertiam , impeditam officio 9. lectionum , rectè sequitur , quod reliquæ feriæ 2. aut 3. veniant in concessione.

489 Confirmatur 2. quia ex *Reg. Jur. in 6.* contra eum , qui mentem suam non expressit , cum posset , facienda est interpretatio : ergò cum Pontifex potuisset exprimere ferias secundas , & tertias privilegiatas , eas excepiendo , eo ipso , quòd eas non exceperit , contra eum facienda est interpretatio , ac proinde exceptæ non sunt prædictæ feriæ 2. aut 3. quo ad nostrum privilegium , sed dicendum , quòd in illis etiam dici possit Missa defunctorum in ordine ad Indulgentiam lucrandam pro defunctis.

490 Idem videtur dicendum de feria 2. & 3. intrà Octavas Epiphaniæ , & SS. Corporis Christi , non obstante , quòd prædictæ feriæ sint privilegiatæ ex declaratione Sacræ Congregationis , juxtà quam in talibus diebus dici nequit Missa defunctorum. Nam stando Rubricis gene-

generalibus, cum talis feria 2. aut 3. non sint dies dominici, nec festum duplex, in quibus solum prohibetur Missa defunctorum; resolvendum videtur in favorem nostri Indulti, dicendumque ei non præjudicare declarationem Sacre Congregationis ob infra dicenda.

491 Neque obstat 1. quod in feriis privilegiatis dici nequeat Missa de Requiem, ut ait *Gavant. in Rubric. Missal. part. 1. tit. 5. n. 2.* litera A. quatenus ejusmodi feriæ excludunt festa duplicia, & à fortiori Missas de Requiem. Quod probatur regulâ illâ, quod *vincens unum, vincat etiam omnia, quæ ab ipso vincuntur.* L. *De accessio-nibus* §. *Et si mihi pignori ff. De Diver. Temp. præscript.* Unde si feriæ privilegiatæ vincunt duplicia, cum duplicia vincant Missas defunctorum, sequitur, quod etiam hujusmodi feriæ vincant Missas defunctorum, tanquam victas à duplicibus.

492 Non, inquam, obstat: quia licet verum sit, quod in feriis privilegiatis dici nequeat Missa de Requiem, attentis declarationibus Sacre Congregationis: nihilominus dici potest Missa de Requiem, primò, stando solum Rubricis generalibus, quæ dicunt: *Missæ autem privatæ pro defunctis quocumque die dici possunt, præterquam in festis duplicibus, & dominicis diebus.* Secundò, si attendatur speciale, & extraordinarium Indultum nostrum, cui præjudicare non debent declarationes sacre Congregationis, celebrandi Missam de Requiem singulis secundis feriis, aut tertiis non impeditis officio 9. Lectionum, ut quidè non impediuntur feriæ etiam privilegiatæ.

493 Ad regulam, quod *vincens*

unum, vincat etiam omnia, quæ ab ipso vincuntur. R. quod regula hæc ut locum habeat, debet comparatio inter vincentem, & victum fieri quo ad ea, quæ sunt ejusdem ordinis, & rationis, ut cum aliis observat *Pasq. cit.* quod tamen non cõtingit in nostro casu: quia quando feriæ privilegiatæ comparantur ad duplicia, quæ vincuntur secundum celebritatem officii, & per consequentiam secundum Missam, quæ trahitur ab officio, comparantur, & ideo celebritas talium feriarum manutenetur contra celebritatem duplicium: quatenus si celebritas duplicium prævaleret, cederet omnino celebritas feriarum, nec amplius locum haberet, cum non possit transferri, sicut transferuntur duplicia. At verò quando celebritas feriarum comparatur ad Missas defunctorum, non comparatur ut ad aliam festivitatem diei, & officii, sed ut ad quid, quod non perturbat celebritatem diei, sed illam relinquit in sua possessione.

494 Non obstat 2: quod in feriis privilegiatis dici nequeant Missæ votivæ quâvis non excludant celebritatem talium dierum: Unde neque dici poterunt Missæ defunctorum, quamvis non excludant celebritatem talium feriarum. Non, inquam, obstat: quia in Missis votivis non urget ea ratio, quæ urget in Missis defunctorum: defuncti enim sustinent gravissimas poenas, quas levare intendit S. Pontifex, quando Indulgentiam concedit per Missam de Requiem: undè est opus maximæ pietatis defunctis subvenire juxta illud 2. Machab. Cap. 12. *Sancta ergò, & salubris est cogitatio pro defunctis exorare, ut à peccatis solvantur.* Quod cum per Missas defunctorum modo præci-

puo

puo obtineatur, ideo debent admitti ab Ecclesiâ, quò frequentius fieri potest, maximè stante speciali, & extraordinario Indulto Apostolico celebrandi quoties non occurrat officium 9. lection.

Video resolutionem appositam supra num. 471. doctioribus non placituras, ideo contrariam cum iisdem ego libenter amplector, quia hoc indultum, quamvis sit favorabile, semper interpretari debet juxta proprietatem verborum, & cõmunem usum, stylumque receptum. Unde non valet indulgentia in fer. 2. vel 3. in quibus recitatur de festo semidup. de præcepto, vel duplici, aut semidup. ad libitum nec festa ad libitum dicenda sunt, quando fit de Sancto ob insignem ejus Reliquiam, nec quando ex speciali indulto fit de Sanctis particularibus alicujus Ordinis, vel Diocesis, ut bene notat *Marati tom. 2. Sect. 3. cap. 10. in Annot. num. 11.* quod etiam patet ex decreto Sac. Congr. apud eundem *Marati in Indice decretor. num. 278.* & quia hujusmodi festa non sequuntur decreta apposita in Breviario pro Sanctis ad libitum, (nec infra Octavam Epiphaniæ, vel Corporis Christi; quia his diebus fit officium novem lect. Valet tamen Indulgentia in fer. 2. maioris hebdomadæ, Paschatis, & Pentecostes cum Missa tamen Officio correspondenti. Ratio est; quia in his diebus non fit officium novem lect., & cum Missa propria diei eadem Indulgentia prodest animabus, quæ prodest cum Missa de Requiem aliis diebus, ut patet ex decreto Sac. Congr. 6. Apr. an. 1688. confirmato ab Innoc. XI. per Breve *Alias postquam 4. Maii 1688. apud Marati tom. 1. in Indice decretor. num.*

625. Quod quidem decretum loquitur de indulto Altaris privilegiati requirente Missam de Requiem; hoc autem quod hic cõceditur Episcopis Brasiliæ, nihil aliud est, nisi indultum Altaris privilegiati, vel omnino ei simile, de quo idem debet esse judicium.

SECTION X.

Resolvuntur obiter nonnulla dubia de aliis Missis celebrandis.

495 **N** Otatio Prima. An Nocte Nativitatis Domini dici possint simul tres Missæ? Non est dubium de Missis cantatis: de his enim extant decreta Sacræ Congregationis, quæ citra dubium prohibent post primam Missam cantatam in nocte Nativitatis Domini, alias duas Missas celebrare. Decreta Sacræ Congregationis, ut clarior fiat resolutio nostra, juvat verbo ad verbum transcribere, prout ea assertit *Pignatelli tom. 7. Consultat. 25. n. 9. sub titulo sequenti.*

An nocte Sacratà Nativitatis Salvatoris post primam Missam cantatam, aliæ duæ Missæ immediate celebrari, & Christi Fidelibus Sacra Eucharistia ministrari liceat?

496 Respondit Sacra Congregatio: *In nocte Nativitatis Domini post primam Missam cantatam, aliæ duæ Missæ non celebrentur, nec Christi Fidelibus Sacra Eucharistia ministretur in Pisaurensi.*

497 Item per hæc alia. *Patres S. Caroli Congregationis Clericorum Regularium petierunt responderi: an liceat in nocte Nativitatis Domini post cantatam primam Missam*

Missam alias duas immediatè celebrare, & communicare Fideles? Et Sacra Congregatio respondit nullo modo licere, sed omninò prohiberi. Die 20. Aprilis 1641.

498 Et cum quidam Regulares id nihilominus licere prætenderint, & præterea rursus in eadem S. Congregatione audiri supplicaverint, ejus Eminentissimi Patres, ipsis auditis, protulerunt decretum.

499 *Cum superioribus dictis consultà hac S. Rituum Congregatione, an esset permittendum celebrari in medià nocte Natalis Domini post Missam cantatam successive alias duas Missas, & in eis S. Communionem exhibere Fidelibus illam deposcentibus; Et respondisset: non esse permittendum, sed omninò utrumque prohiberi. Nihilominus nonnulli Regulares asserentes hoc licere, supplicarunt audiri. Et S. Congregatio. ipsis auditis, cum Procuratoribus, & Advocatis, ad relationem Eminentis. Palloti stetit in decretis, & respondit, iterum prohibendum tam Sacerdotibus celebrare volentibus, quàm confluentibus in medià nocte ad Ecclesias, & Communionem deposcentibus, die 7. Decembris 1641. Quorum decretorū duplicata expedita fuerunt die 9. Augusti 1653. Carolo Episcopo Ostiensi Cardinali Medicis Præfecto, & Bernardino Roccio S. Rituum Congregationis Secretario.*

500 En decreta Sacræ Congregationis, ex quibus apertè constat in nocte Natalis Domini post primam Missam cantatam, nec alias duas Missas immediatè celebrari, nec Sacram Eucharistiam Fidelibus ministrari licere. Quare de tribus Missis cantatis, vel saltem de primà

Missà cantatà, & aliis duabus privatis immediatè celebrandis, non est dubium, cum saltem de his palam loquantur decreta.

501 Totum dubium est de Missis privatis: an scilicet in nocte Nativitatis Domini dici possint successive tres Missæ privatae? Dubium oritur ex nimio eorum scrupulo, ad quorum manus non perveniunt decreta, prout à S. Congregatione emanant, sed solum mutilata, ut apud aliquos AA. inveniuntur. Unde fit, ut singulis annis renovetur hic scrupulus, ipsique scrupulosi, minus prudentes, nos etiam suis scrupulis afficere prætendant. Ad dubium itaque sub his terminis propositum.

502 R. affirmativè. Ratio est: quia decreta S. Congregationis solum versantur circa tres Missas cantatas, vel saltem circa primam Missam cantatam, & alias duas Missas privatas post primam Missam cantatam in nocte Natalis Domini: ergo in talibus decretis nihil deciditur contra tres Missas privatas simul celebrandas in ea Sanctissimà nocte. Antecedens constat ex adductis decretis. Consequentia probatur: quia decreta S. Congregationis fuerunt expedita in eo sensu, in quo erat quæstio de tribus Missis simul celebrandis in nocte Natalis Domini: quæstio autem erat de tribus Missis cantatis, vel saltem de primà Missà cantatà, & aliis duabus Missis privatis immediatè celebrandis post cantatam, & non de tribus Missis privatis.

503 Confirmatur: quia prædicta decisio S. Congregationis, cum sit prohibitiva, versatur circa materiam odiosam: non debet igitur extendi ejus prohibitio ad Missas privatas, juxta Regul. *Odi de Reg. jur.*

ur. in 6 *Odia restringi, favores convenit ampliari.*

504 Neque obstat decretum S. Congregationis, quod affert *Lacroix lib. 6. p. 2. n. 2055. Decret.* 221. videlicet: *Non licet media nocte Nativitatis Dominicæ celebrare successivè alias duas Missas, & in eis Sacram Communionem exhibere Fidelibus illam deposcentibus, & utrumque omninò prohibitum 7. Decemb. 1641.*

505 Non, inquam, obstat hoc decretum, in quo unicè fundantur scrupulosi, qui sententiam affirmativam impugnant: siquidem hoc tale decretum mutilatum affertur à *Lacroix*, vel à quibus illud accepit; cum hoc sit idem omninò decretum, quod ex *Pignatel.* transcripsimus, ut constat ex die, & anno, quibus fuit exeditum: decretum autem, quod affert *Pignatel.* versatur circa Missas cantatas, vel saltem circa primam Missam cantatam, & alias duas privatas, non verò de tribus Missis privatis, & decretum, quod affert *Lacroix*, loquitur de Missis in confuso, & promiscuè, non distinguendo inter Missas cantatas, & privatas, unde patet decretum circumferri mutilatum.

506 Tandem *Andreas Piscàra Castaldus*, in sua praxi Coerimoniarum, seu Sacrorum Romanæ Ecclesiæ Rituum accuratà tractatione, quæ Neapoli in lucem prodit an. 1645. quatuor post annis à decreto Sacræ Congregationis, ita habet *lib. 3. Sect. 2. cap. 4. n. 2.* ubi: *Circà horam, quâ hac nocte celebrari possunt Missæ private, licet ab aliquibus vertatur in dubium: an scilicet præter primam Missam possint aliæ due Missæ noctis tempore celebrari: communi tamen ferè omnium sententiâ, Sa-*

cratæ hujus noctis privilegio, qualibet horâ post mediam noctem simpliciter, & absolutè celebrari posse usu factum est: hoc enim singulariter hac Sacta nocte Christi Nativitate illuminatâ, fidelibus fuit concessum, quo fideles piè, ac devotè ad tantum mysterium celebrandum detinerentur; & ideò cum indefinitè fuerit à Telesphoro Papâ concessum, ut Missæ hac nocte celebrari possint, nullum in hoc erit Missarum discrimen, nisi in Missis solemnibus, quæ præfinitâ horâ, ac tempore, ratione mysterii, quod continent, dici debent: in reliquis privatis Missis nihil est, cùm talis ordo servetur: imò plura incommoda secum afferrent, essetque inordinatissimus ordo, si talis observantia esset distinctio temporis. Hæc *Castaldus*. Idem tenet *tom. 1. Venetiis impresso anno 1707. Pasqualig. quæst. 404. ubi n. 4. cit. pro hac parte Vasq. Suar. Rodrig. Reginald. Cominch. Cardin. de Lug. disp. 20. de Euchar. Sect. 2. n. 25. Bonac. de Sacrific. Miss. lib. 1. cap. 21. n. 8. Sá verb. Missa n. 27. Castr. Pal. part. 4. n. 13. Tambur. Opusc. de Sacrific. Miss. lib. 1. cap. 6. §. 4. n. 13. & alios quamplures. Et quæst. 406.* extendit *Pasq.* ad loca, ubi in nocte Nativitatis D. tres Missæ non fuissent solitæ celebrari.

507 Notatio Secunda. Quando duo, vel plures Sancti eodem die concurrunt in Calendario sub ritu simplici, unus autem eorum ad ritum duplicem elevatur ex privilegio, v. g. ob Reliquiam insignem, an sint separandi, vel potius conjungendi in officio, & Missa? Exemplum sit. De S. Mario unâ cum SS. Martha, Audiface, & Abatum celebratur in Calendario 19. Januarii,

rii, & de omnibus cōiunctim fit officium, & dicitur Missa sub ritu simplici: in hoc autem Fluminensi Collegio fit officium, & dicitur Missa de S. Mario sub ritu duplici ex privilegio, nempe ob ejus Reliquiam insignem. Quæstio modo est: an in hoc Fluminensi Collegio de S. Mario separatim dicendum sit officium, & Missa unius tantum Martyris sub ritu duplici cum commemoratione SS. Marthæ, Audifax, & Abacum sub ritu simplici: an potius de omnibus cōiunctim dicendum sit officium, & Missa plurimorum Martyrum sub ritu duplici, ita ut, sicut S. Marius ob Reliquiam insignem elevatur ad ritum duplicem, sic etiam SS. Martha, Audifax, & Abacum ob conjunctionem cum S. Mario ad ritum duplicem elevandi sint?

508 Ante resolutionem notandum 1. cum *P. Guyeto lib. 1. Cap. 5. quæst. 14. & P. Avendan. tom. 2. Thesaur. Indic. part. 9. sess. 10. num. 113.* duplicem esse rationem conjunctionis in Sanctis, alteram per se, & quasi ex natura rei, quando videlicet eodem die, & loco passi sunt, ut SS. Gervasius, & Protasius, Mauritius cum Sociis, &c. alteram verò per accidens, & ex occasione dumtaxat, quando nimirum nulla alia inter eos necessitudo, aut affinitas intervenit, quam quod eorum natalis in eundem diem incidit, ut SS. Fabiani, & Sebastiani.

509 Notandum 2. Cognatione carnalem in Sanctis esse commendatione dignam. Sic Ecclesia cum Sanctos Fratres celebrat, verbis utitur, quibus fraternitatem exponit, in officio, & Missa, uti rem commendatione dignissimam, ut advertit *Avendan. citat. num. 115.* Adeo, ut ex cognatione carnali metapho-

ram desumat Ecclesia ad cognationem spirituales laudandam, ut in festo SS. Martyrum Joannis, & Pauli, ubi eorum simultaneam pro Christo passionem laudat à fraternitate in Sanctis commendabili: sic: *Quos eadem fides, & passio verè fecit esse germanos.* Id etiam indicat communis illa pro SS. Martyribus decantata laudatio in officii Sacris: *Hæc est vera fraternitas, quæ vincit mundi crimina.* Et in festo S. Cæcilie commendatur illud ejus dictum ad Tiburtium Valeriani Sponsi fratrem, hoc modo: *Hodietate fateor meum cognatum, quia amor Dei te fecit esse contemptorem idolorum.* His notatis

510 Resolutio fit. In hoc Fluminensi Collegio, ubi de S. Mario fit officium, & dicitur Missa sub ritu duplici ob ejus Reliquiam insignem, dividendi non sunt SS. Martha, Audifax, & Abacum modo proposito; sed fieri debet officium, & dici Missa plurimorum Martyrum sub ritu duplici, ita ut, sicut S. Marius ob Reliquiam insignem elevatur ad ritum duplicem, sic & SS. Martha, Audifax, & Abacum ob conjunctionem cum S. Mario ad ritum duplicem eleventur. Probatur resolutio: quia interveniente sola cognatione carnali, aut sola cognatione spiritali, ut rebus ab Ecclesia commendatissimis, jam Sancti non separantur ex consuetudine Ecclesiæ ejusque ritu erga Sanctos quovis modo cōiunctos, ut nuper vidimus in SS. Gervasio, & Protasio, Mauricio, & Sociis, &c. sed SS. Marius, Martha, Audifax, & Abacum non solum in cognatione carnali fuerunt cōiuncti, quatenus SS. Marius, & Martha fuerunt sponsi, & SS. Audifax, & Abacum Sanctorum Marii, & Marthæ fuerunt filii,

filiis; sed etiam in cognatione spiritali fuerunt conjuncti, quatenus eodem die, & loco & idem genus Martyrii passi sunt: ergo à S. Mario non sunt separandi SS. Martha, Audifax, & Abacum. Subsumo: sed si à S. Mario non sunt separandi SS. Martha, Audifax, & Abacum, evidenter sequitur, quod sub eodem ritu celebrari debeant: ergo sicut S. Marius ad ritum duplicem elevatur ob Reliquiam insignem, sicetiam SS. Martha, Audifax, & Abacum ob conjunctionem cum S. Mario ad ritum duplicem elevari debent.

511 Confirmatur 1. quia S. Fabianus Papa, & Martyr ritu duplici gaudet ob conjunctionem cum S. Sebastiano: ergo etiam SS. Martha, Audifax, & Abacum ritu duplici gaudere debent ob conjunctionem cum S. Mario, quando iste ad ritum duplicem elevatur. Ostenditur antecedens: quia S. Fabianus, si seorsim celebraretur, ritu duplici non gauderet, sicut nulli alii Summi Pontifices, & Martyres ritu duplici gaudent, & de facto, ubi S. Sebastianus est Patronus, ut in hac Fluminensi Civitate, transfertur S. Fabianus, postea verò die non impedita fit de eo sub ritu semiduplici: ergo S. Fabianus Papa, & Martyr ritu duplici gaudet ob conjunctionem cum S. Sebastiano, qui celeberrimus Martyr cum sit, quamvis celebraretur seorsim à S. Fabiano, eundem ritum duplicem retineret.

512 Ostenditur consequentia: quia inter SS. Marium, Martham, Audifacem, & Abacum longe maior fuit conjunctio, quam inter SS. Fabianum, & Sebastianum, ut nuper diximus; sed ob minorem conjunctionem cum S. Sebastiano elevatur S. Fabianus ad ritum du-

plicem S. Sebastiani: ergo ob maiorem conjunctionem cum S. Mario elevari debent SS. Martha, Audifax & Abacum ad ritum duplicem S. Marii.

513 Confirmatur 2. quia Sancti in cognatione carnali, & spiritali conjuncti, magis amant simul ita venerari, ut talis cognatio in eorum celebratione appareat, quam in illa esse singulares; sicut enim in vita dilexerunt se, & in morte non sunt separati, ita neque in festiva memoria amant separari: ergo quia SS. Marius, Martha, Audifax, & Abacum ita fuerunt conjuncti, & in vita dilexerunt se, ut in martyrio non fuerint separati; hinc rectè infertur, quod neque in festiva memoria amabunt separari, sed potius amabunt conjunctim celebrari, adeòq; in Fluminensi Collegio de talibus Sanctis fieri debet officium, dici Missa plurimorum Martyrum sub ritu duplici cum unica oratione illis assignata. Id, quod habet *Avendañ. cit. num. 119.* ubi resolutionem extendit ad Sanctos, qui ea solum fuerint ratione conjuncti, quod eodem die passi, aut mortui, quod ratione Reliquiæ unius eorum non debent socii ab ejus cultu separari.

Tandem cum quæsitum fuisset; an in Ecclesia S. Mariæ in Porticu, ubi asservatur brachium S. Marcelliani tantum (occurrentis die 18. Junii) faciendum sit officium de S. Marco sub ritu duplicis minoris de communi plurimorum Martyrum, vel potius de S. Marcelliano tantum de communi unius Martyris? S. R. C. die 7. Augusti 1717. respondit: *Officium esse recitandum de utroque Sancto de communi plurimorum Martyrum.* Ex hoc infertur non esse dividendos eos Sanctos,

étos, qui juncti sunt per se, & quasi ex natura rei, cum videlicet aliqua inter eos consanguinitas Marcus, & Marcellianus, qui erant fratres, idè non sunt dividendi, licet in prædicta Ecclesia reperiatur Reliquia insignis tantum de S. Marcellino. Ita in terminis *Merati in suo The-saur. Sacror. Rit. tom. 2. sect. 3. cap. 10. §. Et contra pag. mihi 56.* Idem ergo, quod de S. Marcelliano in Ecclesia S. Mariæ in Porticu, etiam observandum in Collegio Fluminensi de S. Mario cum SS. Martha, Audiface, & Abacum.

514 Notatio Tertia An de Sanctis, de quibus in hoc Fluminensi Collegio recitamus ex privilegio Pontificio, nempe ob eorum Reliquias insignes, recitare possint Religiosi, qui sunt extra Collegium, ad illud tamen pertinent? Frequens est hoc dubium, pro cuius resolutione affirmativa proponam, quæ apud probatos AA. invenio.

515 Et in primis *Gobat tom. 1. tract. 5. num. 635. pag. mihi 516.* citans pro hac parte *Suar. & Quintanad.* habet sequentia: *Quicumque Clericus Regularis, aut Secularis, existens etiam pluribus annis extra suam Diœcesim, aut Monasterium, sed solum tanquam peregrinus, aut advena, potest recitare Officium de Sanctis, de quibus recitaret, si re ipsa existeret in Diœcesi, aut Monasterio, ad quod pertinet ipse: adeoque de Reliquiis, aut Dedicatione suæ Ecclesiæ privatim.* Hæc *Gobat.*

516 Deinde *Pasqualig. quest. 272. num. 3.* sic habet in terminis. *Dicendum est posse quemcumque absentem celebrare de Sanctis, de quibus celebratur in sua Diœcesi.* Ità *Suar. tom. 1. de Relig. lib. 4. de Horis Canonic. cap. 23. num. 6.*

Lessius lib. 2. de Just. & Jur. cap. 37. dub. 12. num. 75. Reginald. lib. 18. praxis fori Pœnit. num. 169. Molfes. part. 1. sum. tract. 5. cap. 2. num. 16. Vasques de Benefic. cap. 4. dub. 2. art. 1. num. 57. & in his præcis terminis. Quintanad. tom. 1. singul. tract. 7. singul. 24. à num. 1. Et hoc intelligendum, siue celebretur de Titularibus, siue introitu Reliquiarum, siue ex speciali concessione Pontificis, siue ex quocumque alio titulo. Hactenus Pasqualig.

517 Ostenditur à ratione: quia talis Religiosus, v. g. quamvis sit absens, remanet tamen membrum illius Ecclesiæ, & censetur adhuc ipsi incorporatus; quatenus absentia non tollit incorporationem, quæ non tollitur, nisi per incorporationem respectu alterius Ecclesiæ: ergo potest tanquam membrum suæ Ecclesiæ se illi conformare in celebrando Officio, & Missa.

518 Confirmatur 1. Nam, quæ sunt membra coporis, communicant in omnibus, quæ sunt communia toti corpori: ergo cum absentes remaneant membra suæ Ecclesiæ, quatenus non fiunt pars communitalis, in qua tanquam advenæ reperiuntur, idcirco communicabunt in facultate recitandi de iis Sanctis, de quibus recitatur apud suam Ecclesiam.

519 Confirmatur 2. Siquidem qui est absens à propria Ecclesia, potest retinere ritum illius circa recitationem Horarum Canonicarum, & celebrationem Missæ, quamvis sit diversus à ritu Ecclesiæ, apud quam reperitur. Unde Ambrosianus potest recitare Ambrosiano modo; & secundum aliquos etiam tenetur Græcus apud Latinos servare proprium ritum Græcum: ergo à fortiori

tiori poterit celebrare de Sanctis, de quibus celebratur in propria Ecclesia, quia valet argumentum à maiori ad minus, quando minus continetur in maiori, ita ut si licet minus, liceat etiam, quod minus est. L. *In suis*, in fine ff. de Liber, & Posth. & Authent. *Multò magis* C. De Sacrosanct. Eccles.

520 Neque dicas, quod celebratio de his Sanctis est privilegium locale, & sic proinde non sequitur personam extra locum. Quod præsertim quoad Reliquias patet ex Decreto Sacri Rituum congregationis sub die 8. Aprilis 1628. quod Decretum approbavit Urban. VIII. & repositum est inter Decreta, quæ Breviario præfiguntur, & est re-noris sequentis: *Item vetuit; & prohibuit celebrari per totam Civitatem, vel Diocesim, etiam de cujusque Ordinarii auctoritate festum cum Officio, eo quod in loco adsit Ecclesia Parochialis, & Abbatialis, aut aliqua Reliquia; sed tantum in ipsius Sancti Ecclesia Titulari, seu ubi asservatur corpus, aut insignis Reliquia, & non alibi.*

521 Non, inquam, hoc dicas. R. enim privilegium nostrum nequaquam esse locale, sed personale, licet cum relatione ad locum, quatenus non conceditur omnibus, sed tantum personis de tali loco. Quod satis ex eo constat 1. quia materia privilegii est personalis, cum sit actio personalis, nempe recitatio. 2. quia concessio dirigitur ad personas, & non ad locum; neque enim conceditur loco, sed personis de tali loco, quod utique facit, ut privilegium sit personale juxta ea, quæ tradunt Gloss. in cap. *Tua*, De his, quæ fiunt à Prælat. *Barth. in L. 1. num. 2. ff. De Constituit.*

Princip Barbol. in L. *Quia tale num. 5. ff. Solutio Matrimonio. Suares lib. 8. de Legibus cap. 3. num. 10.* eo enim ipso, quod intentio concedentis contemplatur personam, & ad ipsam dirigit suam concessionem, satis declarat, se intendere privilegiare personam.

522 Quod autem dicitur de privilegio, valet proportionaliter de consuetudine, concessione Rubricarum, & de omni alio titulo, ratione cujus licet celebrare de Sanctis; quia cum habeat pro materia aliquid personale, afficit immediate personas, & ideo quod per ipsum licet, ipsimet personæ licet, quandiu remanet de tali loco, licet aliàs absens sit. Ita in terminis *Pasqual. quæst. 272. num. 6.*

523 Unde responsum habes ad præallegatum Sac. Congregationis Decretum, licet in illo apposita sit particula exclusiva *tantum*: talis enim particula eos solum excludit, qui Monasterio, aut Ecclesiæ, ubi asservatur Reliquia, non sunt incorporati: non autem excludit, qui ad idem Monasteriū, aut Ecclesiam, ubi asservatur Reliquia, spectant, quamvis absentes sint, ut habet expressè *Pasqualig. supra citaus num. 516.* Quemadmodum per particulam *tantum* in eodem Decreto non excluduntur ab Officio recitando, & Missa dicenda de Reliquia, qui Ecclesiæ Cathedrali, aut Matrīci, ubi asservatur Reliquia, sunt addicti, quamquam non aliter sint addicti, nisi tanquam Capellani quoad Missam celebrandam, ut tenet idem *Pasqual. quæst. 261. num. 8.*

524 Ex dictis inferitur 1. quod absens celebrare poterit Festum Titularis, & Dedicationis propriæ Ecclesiæ cum suis octavis, non secus ac si esset præsens. *Pasq. quæst. 272. num. 7.*

num. 7. Ratio est: quia licet solemnitas peragatur intra Ecclesiam, potest tamen quoad Officium, & celebrationem Missæ peragi ubicumque ab iis, qui sunt addicti eidem Ecclesiæ, quamvis propter absentiam actu non interviant.

525 Infertur 2. quod Religiosi, quamvis reperiantur in Monasteriis suæ Religionis aliarum Provinciarum, aut ejusdem, possint recitare Officium, & Missam, prout recitatur in Ecclesia sui Monasterii, cui tanquam de ipsius familia incorporati sunt. *Quintanad. tom. 1. singul. tract. 7. singul. 24. num. 6.* quandiu incorporati manent eidem Monasterio.

526 Neque obstat, quod tales Religiosi fiant subditi illius superioris, ubi degunt, & pro tempore habitant: quia sicut hæc subjectio non tollit incorporationem sui Monasterii, ita nec etiam facultatem celebrandi, sicut in ipso celebratur. *Pasqualig. cit. num. 8.*

527 Infertur 3. eos, qui diu morantur extra propriam Diocesim, etiam per maiorem anni partem, ut sunt Scholares, qui studiorum causa degunt apud Universitates, posse celebrare juxta ritum suæ Ecclesiæ de omnibus Sanctis, de quibus in ipsa celebratur. Ratio est: quia ibi sunt tanquam advenæ, & alibi retinent proprium domicilium juxta ea, quæ trahunt *Gloss. Bartol. Bald.* & alii apud *Pasqualig. cit. num. 9.*

528 Et hujus adhuc ratio est: quia Scholares neque per diurnam moram in Universitatibus acquirunt ibi domicilium, cum hoc solum acquiratur ex animo figendi ibi sedem in perpetuum, quod non stat cum animo discedendi. Unde cum retineant præcedens domicilium, ad-

huc remanet de tali Ecclesia, & ideo in celebratione ipsam sequi possunt.

529 Notatio Quarta. An de S. Ignatio P. N. & S. Francisco Xaverio, de quibus ex Indulto Apostolico infra annum singulis hebdomadis recitamus, possimus etiam recitare, & Missam dicere de eisdem in Vigiliis, Feriis quatuor Temporum, & Rogationum? Manifesta est resolutio affirmativa ex literis Romæ missis ad R. R. PP. Indiæ Orientalis, quæ sic habent.

530 Non obstante S. Congregationis Decreto edito 20. Martii 1706. potest à nostris in Vigiliis, Feriis quatuor Temporum, & Rogationum recitari Officium de S. P. Ignatio, vel de S. Francisco Xaverio: quia Summus Pontifex Clemens XI. nec vidit, nec annuit simili Decreto immò vivæ vocis oraculo declaravit R. P. N. Michaeli Angelo Tamburino (ut ipse testatur) se nihil rescire de Decreto illo, nec velle Religionum privilegia imminuere, aut coarctare. ideoque posse nostros prædicta Officia recitare eodem modo, & cum eademmet amplitudine, qua antea solebant.

531 Ob eandem rationem omnes nostri Sacerdotes, quibus R. P. N. Generalis communicaverit (in quantum potest) privilegium recitandi semel in hebdomada de SS. Sacramento, & Conceptione B. V. Mariæ, possunt de ipsis recitare intra Adventum, ac Quadragesimam sicut R. R. PP. Augustiniani, & Carmelitani recitant: constatque ex ipsorum Directoriis, sive Ordinariis hic Romæ impressis: cum enim per aliquot annos in Decreti prædicti observantiam à recitatione dictorum Officiorum intra Advetum, & Quadragesimam abstinissent; per

per suum P. Generalem R. P. Fr. Josephum à S. Theresia consuluerunt S. P. Clementem XI; qui respondit se nec Decretum vidisse, nec approbasse, & posse proinde Fratres recitare dicta officia eo modo, quo prius faciebant.

532 Notatio Quinta. Maius dubium est: an de S. Ignatio P. N. & S. Francisco Xaverio possimus Brasiliæ Patres recitare semel in hebdomadâ, & celebrare etiam intrâ Adventum, & Quadragesimam? Certa est resolutio affirmativa: cum enim Indiæ Patribus ea gratia prius fuisset concessa; pro ejusdem gratiæ extensione ad Brasiliæ Patres postea supplicatum fuit, & à Summo Pontifice benignè obtentum, ut constat ex testimonio authentico ad nos transmissio, quod est, ut sequitur.

PP. Societatis JESU Provinciæ Goanæ in Indiis Orientalibus.

„ **H** Umillime Sactissimo Domino Nostro Clementi Pap. XII. „ supplicantibus Patribus Missionariis Societatis JESU Provinciæ Goanæ, Japoniæ, Sinensis, & Marannensis in Indiis Orientalibus, quatenus ipsis facultatem „ in posterum recitandi semel in hebdomadâ etiam intrâ Adventum, „ & Quadragesimam diebus non „ impeditis, Ritu dup. aut semidup. „ officium Sanctorum Ignatii, & „ Francisci Xaverii, prout vigore „ asserti Indulti Sanct. mem. Innocentii Papæ XII. à Patribus Missionariis dictæ Societatis Provinciæ Malabaricæ peragitur, nec „ non etiam semel in mense, die non „ impeditâ, alterum Officium BB. „ MM. Japonensium, nempe Joannis, Didaci, & Pauli sub ritu se-

„ mid. benignè concedere dignaretur: Sanctitas Sua extensione Officii Sanctorum Ignatii, & Francisci Xaverii tantum Patribus prædictis juxta petita benignè indulget, sit, atque concessit. Die 21. Novembris 1731.

A. F. Cardinalis Zondadari P. Præfekt.

Die 15. Julii 1735.

S Upplicatum fuit pro extensione istius gratiæ ad Provinciam Brasiliæ. Obtenta vivæ vocis oraculo ab eodem Sanctissimo Domino Nostro. Die 28. Julii 1735.

Franciscus Retz.

[L. S.] N. M. Tedeschi Archiep. Apamenus Sacr. Rit. Congr. Secret.

Novum Memoriale.

„ **H** Umiliter supplicat P. Fonseca, ut Sanctitas Sua cõmunicare dignetur PP. Procuratoribus Indiæ Socit. JESU, in Europa existentibus eandem facultatem recitandi Officium Sanctorum Ignatii, & Xaverii, ut in Brev.

R I S P O S T A.

„ **D** Ell Illustrissimo, e Reverendissimo Signore D. Malachia „ d' Inguimbert. Arcivescovo di „ Teodosia, e Prelato Domestico „ della Santità di Nostro Signore „ Clemente Papa XII.

La Notte del dì 3. Decembre 1731.

„ AL Rmo. P. FONSECA.

„ **P** Ne Stimatiss. rassegnala sua piu
 „ ollequiosa servitu Fr. Malachia ;
 „ che nel ritornare da Palazzo , li
 „ fa sapere, che la Santità di nostro
 „ Signore si é degnata concedere la
 „ grazia richi esta nelle tre righe
 „ qui aclusa, ed unite col Breve, che
 „ si fá licito di rimandarle , &c.

533 Ex præcedentibus deducitur, quòd licet de BB. MM. Japponensibus, nempè, Joanne, Didaco, & Paulo recitemus, & Missam dicamus die 5. Februarii sub ritu duplici maiori: tamen de illis recitare non possumus semel in mense, sicut recitamus de Patrocinio S. Joseph sub ritu semiduplici, ex nova concessione facta Patribus Societatis JESU Assistentiæ Lusitanæ die 11. Decembris 1737. Ratio est: quia pro recitatione BB. MM. Japponensium semel in mense impetranda, una cum Officio SS. Ignatii, & Xaverii intra Adventum, & Quadragesimam recitando promiscuè supplicatum fuit, ut supra dicitur: at verò Summus Pontifex ad supplicationem pro SS. PP. Ignatio, & Xaverio factam benignè annuit: ad supplicationem verò pro BB. MM. Japponensibus omninò tacuit. Imò potius de SS. Ignatio, & Xaverio concessit cum insinuata exclusionem

BB. MM. Japponensium, cum adjecit particulam tantum, ibi: *Sanctitas Sua extensionem Officii Sanctorum Ignatii: & Francisci Xaverii tantum Patribus prædictis juxta petita benigne indulget, atque concessit.*

544 Notatio Sexta. In Lusitania, ejusque Dominiis, ab omnibus fit Officium, & dicitur Missa de S. Aloysio Gonzaga Societatis JESU in ejus die 21. Junii sub ritu duplici ex Indulto speciali: per Orbem verò Christianum ab illis, qui scholas Societatis frequentant, & ad Horas Canonicas tenentur, officium recitari potest, & Missa dici de eodem sub ritu duplici primæ Classis cum Octava. Imò non solum in omnibus, & singulis Universitatibus, Gymnasiis, vel Collegiis Generalium, vel non Generalium Studiorum Societatis JESU; verum etiam in aliis, si quibus alicubi placuerit, ubicumque existentibus, vel extituri, eundem S. Aloysium Studiorum eligere Patronum, idem Officium cum Octava, & Missa dici potest de eodem, vel in Ecclesiis dictæ Societatis, vel in aliis quibuscunque. Benedictus XIII. in Decreto, quod incipit: *Cum Sanctissimus*, die 22. Novembris 1729. Clemens XII. in Decreto, edito sub die 21. Novembris 1737. & Benedictus XIV. in Decreto: *Cum ex Decretis*, die 12. Aprilis 1742.

FINIS LIBRI TERTII.

BRASILIAE PONTIFICIAE

LIBER QUARTUS, NOTATIONES

Ad posteriores novem facultates Pontificias,

Q U Æ

BRASILIAE EPISCOPIS CONCEDUNTUR,
COMPREHENDENS.

Dividitur in disputationes octo. Prima agit de Facultate tenendi, & legendi libros prohibitos. Secunda de Facultate praeficiendi Parochii Regulares. Tertia de Facultate celebrandi Missam bis in die. Quarta de Facultate deferendi Sanctissimum Sacramentum occulte ad infirmos. Quinta de Facultate induendi vestibus secularibus, si necessitas urgeat, atque etiam de Facultate recitandi Rosarium, vel alias preces, si Brevarium secum deferre non poterunt. Sexta disputatio tractat de Facultate dispensandi super usu carniū, & lacticiniorum tempore jejuniorum, & Quadragesimae. Septima de Facultate communicandi praedictas facultates, excepti illis, quæ ordinem Episcopalem requirunt. Octava de omnibus Facultatibus gratis, & ad annos decem tantum exercendis.

DISPUTATIO PRIMA.

De vigesima prima facultate Pontificia,
BRASILIAE EPISCOPIS CONCESSA.

SECTIO I.

De pœnis statutis contra libros prohibitos.

IGESIMA Prima facultas Pontificia, quæ Brasiliæ Episcopis conceditur, sic habet: *Tenendi, & legendi, non tamen aliis concedendi libros hæreticorum, vel infidelium de eorum Religione*

tractantium, ad effectum eos impugnandi, & alios quomodolibet prohibitos, præter opera Caroli Molinei, Nicolai Macchiavelli, & libros de Astrologia judiciaria principaliter, vel incidenter, vel aliàs quovis modo de ea tractantes, ita tamen, ut libri ex illis Provinciis non esserantur.

2 Notatio Prima. Quæ pœnæ sint statutz contra libros hæreticos?

Vv

R.

R. Libri hæreticorum, hæresim continentes, vel de Religione tractantes sub excommunicatione Papæ reservata prohibentur in 1. can. Bullæ Coenæ.

3 Hæc etiam prohibitio extensa est in aliquibus Decretis Pontificiis; nam Sixtus V. in quadam Bulla, quæ est vigesima prima in ejus ordine, sub excommunicatione sibi reservata prohibuit libros Astrologiæ Judiciariæ, seu de Divinatione tractantes, quibus futura contingentia intenduntur cognosci.

4 Et Pius IV. in Constitutione, quæ incipit *Dominici gregis*, die 26. Martii anno 1564. edita, & librorum prohibitorum Indici præfixa, sic ait: *Is quidem, qui hæreticorum libros, vel cujusvis authoris scripta propter hæresim, vel falsi dogmatis suspicionem damnata, atque prohibita legerit, habueritve, ipso jure in excommunicationis pœnam incidat, eamque ob causam in eum, tanquam de hæresi suspectum inquiri, & procedi liceat, præter alias pœnas super hoc ab Apostolica Sede, sacrisque Canonibus constitutas.*

5 Præterea Clemens VIII. in Indice librorum prohibitorum sub excommunicatione, non tamen sibi reservata, prohibuit Hæresiarcharum libros, etiamsi de Religione non tractent, nisi prius expurgentur. Item libros Authorum, qui sunt de hæresi suspecti, immò & Catholicorum, quibus aliquæ sunt hæreses admixtæ: quæque expurgatione indigent juxta regulas, de quibus *Azor tom. 1. lib. 8. cap. 16. quæst. 14.*

6 Tandem pro Hispaniæ Regnis extat Constitutio Pauli V. quæ incipit: *Cùm sicut accepimus*, in qua prohibentur omnes libri, qui

indigent expurgatione, sub censura Pontifici, vel Inquisitori Generali reservata. Qui autem sint isti libri, explicatur per tredecim regulas, quæ appositæ sunt in principio Expurgatorii.

7 Notatio Secunda. An libri hæreticorum, hæresim continentes, vel de Religione tractantes, & alii quomodolibet prohibiti juste ab Ecclesia damnentur? R. affirmative, & quidem ita habet praxis Ecclesiæ à tempore Apostolorum: dicitur enim in Act. 1. post. cap. 19. *Multi ex eis, qui fuerunt curiosa sectati, contulerunt libros, & combusserunt eos coram omnibus.* Et ratio ex *Lug. disp. 21. de fide n. 25.* est; quia si necesse est vitare sermones, & colloquia hæreticorum, ut ait Apost. ad Titum 3. *Hæreticum hominem post unam, aut alteram correctionem evita*, à fortiori eorum scripta fugienda sunt, quæ ad Lectores pervertendos efficaciora sunt, siquidem *segnius irritant animos demissa per aures, quam quæ sunt oculis subjecta fidelibus*, eademque est ratio de aliis libris alia lue infectis.

8 Unde etiam gentiles libros suis sectis contrarios prohibebant, & comburebant, ut constat ex *Valerio Maximo lib. 1. cap. 1. & ex M. Tullio lib. 1. de Natura Deorum.* Itaque duplici ex capite libri aliqua lue infecti ab Ecclesia damnantur: primo, ut consulatur bono fidelium, avertendo ab eis venenum, quo infici possint: secundo, ut Author, qui in doctrinæ abusu peccavit, hoc modo placetur. *Azor cit. quæst. 9.*

SECTIO II.

Qui, & sub quibus pœnis prohibeantur hæreticorum libri?

9 **N**otatio Prima. Liber sub excommunicatione Bullæ Cœnæ prohibitus debet esse liber hominis hæretici proprie talis, qualis est, qui à fide per Baptismum suscepta defecit. Ita *Fagund. in 1. Præcept. Decalog. lib. 1. cap. 14. n. 5. Castro Pal. de Fide tract. 4. disp. 2. punct. 10. §. 1. n. 1. & alii communiter*. Ratio est: quia excommunicatio in Bulla Cœnæ lata contra libros hæreticorum est pœna gravis; hæc autem in sensu stricto, & rigoroso accipi debet: ergo solum contra hæreticos, qui fuerint proprie, & strictè tales, quales sunt solum, qui à fide per Baptismum suscepta defecerunt.

10 Unde colligendum primò, sub excommunicatione Bullæ Cœnæ non prohiberi libros Infidelium, Gentilium, aut Maurorum, etiamsi hæresim, aut errorem contra fidem contineant. *Suar. disp. 20. de Fide, sect. 2. num. 11. in fine. Sanch. tom. 1. Decalog. lib. 2. cap. 10. num. 22. Fagund. & Castro Pal. citat.* Ratio est: quia hi nunquam à fide per Baptismum suscepta defecerunt: ergo non sunt proprie, & strictè hæretici.

11 Colligendum secundò, non prohiberi sub excommunicatione Bullæ Cœnæ librum hominis Catholici, quamvis in eo sint inserti errores hæretici. *Navar. in Summa cap. 27. n. 56. Sanch. cit. num. 23. Azor tom. 1. lib. 8. cap. 16. quæst. 2. Suar. tom. 5. in 3. part. disp. 21. sect. 2. num. 10. & alii, quos citat, & sequitur Fagund. citat. n. 6. Ra-*

tio est: quia talis liber non est hominis hæretici.

12 Colligendum tertio, sub excommunicatione Bullæ Cœnæ non prohiberi libros hominis Catholici, in quibus sunt multæ hæreses, quas author Catholicus ob inscitiam, vel ignorantiam dixit. *Sanch. cit. n. 24. Fag. cit. n. 7.* Ratio est: quia adhuc talis liber non est hominis hæretici.

13 Colligendum quartò, non prohiberi sub excommunicatione Bullæ Cœnæ libros hominis Catholici, qui annotationes, & scholia hæreticorum contineant, quamvis ea quoque scholia, & annotationes ibi legantur. *Navarr. Sanch. & alii cum Fagund. num. 8.* Ratio est: quia is liber vere non est hæretici, sed Catholici.

14 Notatio Secunda. Ut liber hæretici sit prohibitus sub excommunicatione Bullæ Cœnæ non requiritur, quòd ejus author sit ab Ecclesia damnatus, sed sufficit, si constet authorem libri esse hæreticum, quamvis adhuc de hæresi damnatus non sit, nec denuntiatus, aut declaratus. *Sanch. n. 22. Fagund. n. 7. Castro Pal. num. 1.* Ratio est: quia adhuc talis vere est hæreticus, & ut talis cognoscitur.

15 Notatio Tertia. Ut liber hæretici prohibeatur sub censura Bullæ Cœnæ, sufficit etiam, quòd unam tantum hæresim contineat, licet ex professo de alia re tractet. *Sanch. num. 34. Fagund. num. 15. Castro Pal. num. 7.* Ratio est: quia in Bulla Cœnæ sic dicitur: *Libros hæreticorum hæresim continentes, aut de religione tractantes*; atqui hoc verificatur de eo libro, qui unam tantum hæresim continet, esto de alia re tractet: ergo.

16 Notatio Quarta. Non requiritur etiam, quòd liber sit impressus,

seu typis mandatus; sed sufficit; quod sit manu scriptus. *Sanch. n. 28. Fagund. n. 11. Suar. disp. 2. sect. 2. n. 10. Castro. Pal. n. 3.* Ratio est: quia liber manu scriptus est vere liber; & periculum infectionis, ob quod hæc prohibitio emanavit; etiam locum habet; tametsi sola manu liber scriptus sit. Accedit, quod aliàs facillimo negotio posset eludi prohibitio Pontificia, manu scilicet scribendo libros hæreticorum, eosque legendo; retinendo &c.

17 Notatio Quinta. An autem brevis scriptura, ut oratio, concio, quæstio, aut epistola hominis hæretici comprehendatur sub prohibitione Bullæ Cœnæ? Maius est litigium. Affirmant aliqui; & rem fusè probant apud *Castro. Pal. num. 4.* qui licet n. 5. fateatur hanc sententiam in præxi tenendam esse.

18 Nihilominus eodem n. 5. non solum satisfacit argumentis contrariis, sed insuper credit probabile esse, breves scripturas, annotationes, lectiones, disputationes, conclusiones, & epistolas hæreticorum non comprehendi sub prohibitione Bullæ Cœnæ. *Castro. Pal. cit. Sanch. n. 29. Bonac. disp. 2. de Censur. quæst. 5. punct. 4. num. 18.* Et hanc sententiam absolute tenet *Fagund. n. 11.* Ratio est: quia poenæ non sunt ampliandæ; & in communi hominum usu, & loquendi modo breves scripturæ, ut concio, epistola &c. non dicuntur libri. Nec militat eadem ratio in his, quæ in libris; ut bene ait *Fagundes*: quia libri diutius permanent, & latius extenduntur: in poenalibus autem ita intelligenda res est; ut salventur verba poenæ, & non extendantur.

19 Hactenus de prohibitione

librorum sub censuris, & poenis solummodo in Bulla Cœnæ statutis, attenta vero prohibitione Clement. VIII. & Pauli V. quilibet liber Infidelis, aut etiam Catholici, cui aliquis error insertus sit, nec legi, nec retineri potest; quin primum expurgatus sit, & emendatus ab his, quibus in Expurgatorio cura expurgandi commissa est. Unde si liber, cujuscumque sit authoris, aliàs sit sub excommunicatione prohibitus, quamvis non sit prohibitus sub excommunicatione Bullæ Cœnæ, adhuc manet prohibitus sub excommunicatione contenta in catalogo librorum prohibitorum, quæ tamen nulli est reservata. *Sanch. cit. num. 26. Sayr. tom. 1. lib. 3. cap. 5. n. 15. Azor tom. 1. lib. 8. cap. 16. quæst. 5.* quos sequitur *Fagund. num. 7. §. Hinc si liber.*

SECTIO III.

Qui, & sub quibus poenis prohibeantur libri de Religione tractantes?

20 **N**otatio Prima: Ii libri censendi sunt de Religione tractare, ac proinde prohiberi sub excommunicatione Bullæ Cœnæ, qui divinam Scripturam, vel partem ejus exponunt, & qui totam Theologiam, vel partem ejus explanant. *Suar. tom. 5. in 3. part. disp. 21. sect. 2. n. 10. Sanch. tom. 1. Decalog. lib. 2. cap. 10. num. 2. Fagund. in 1. Præcept. Decalog. lib. 1. cap. 14. num. 14.* Ratio est: quia tales libri ad materiam fidei spectant, & in eis materia Religionis in communi tractatur.

21 Notatio Secunda. Ii etiam libri, qui de virtute Religionis speciatim tractant, hoc est, de cultu Deo,

Deo, ac Sanctis exhibendo, de Clericis, de Monachis, de Prælati, de Visibili, & Invisibili Ecclesia, libri sunt, qui de Religione tractant. Ita *Sanch. citat. Ugolinus de Castibus Papæ reservatis* 2. part. cap. 1. verbo: *Vel de Religione*, initio, & *Fagund. cit. §. Dico secundò*. Ratio est: quia omnes hi tituli ad Religionem Christianam, & Catholicam spectant, & Bulla Cœnæ generatim loquitur, intenditque, ne hæreticorum errores in his libris sparsi addiscantur.

22 Notatio Tertia. De Religione dicendum etiam est tractare illos libros, qui de moribus Christianis, non politicis tantum, tractant: unde si de conscientia questionibus agerent, de Religione tractare dicentur. Ita docet expresse *Sanch. cit. num. 21.* quem sequitur *Fagund. cit. §. Dico tertio*. Ratio est: quia hoc etiam maxime ad Religionem spectat, nec exiguum inserendi erroris periculum in prædictis libris est.

23 Notatio Quarta. Ille etiam liber dicitur de Religione tractare, qui licet ex professo de Religione non tractet, sed de aliis rebus, ita tamen notabiliter de Religione tractat, ut arbitrio prudentis censeatur ex professo, & non obiter de Religione tractare, idque satis esse ad incursionem censuræ latæ in Bulla Cœnæ contra libros hæreticorum de Religione tractantes. Ita expresse *Sanches* ubi supra, & videtur sentire *Suares* citatus, *Azortom. 1. lib. 8. cap. 6. quæst. 5. Rodrig. in Additam. ad Bullam §. 9. n. 68.* quos citat, & sequitur *Fagund. cit. §. Dico quarto*. Ratio est: quia omnes hi Authores asserunt, quod legentes, retinentes, aut imprimentes hæreticorum libros hæresim

continentes, vel de Fide, aut Religione tractantes, excommunicationem Bullæ Cœnæ incurrant; & nihil interim distinguunt, an ex professo, & ex instituto de hac re tractent, necne: ergo.

S E C T I O. IV.

Qui, & sub quibus pœnis prohibeantur libri de Astrologia tractantes?

24 **N**otatio Prima. An, & sub quibus pœnis prohibeatur Astrologia judiciaria? R: Astrologia judiciaria prohibetur à Sixto V. in Motu proprio, qui incipit: *Moderator Cæli, & terræ*, ibi: *Statuimus, ut contra facientes judicia, & nativitates hominum, quibus de futuris contingentibus successibus, fortuitisque casibus, aut actionibus ex humana voluntate pendentibus, aliquid eventurum affirmare audent, etiamsi id se non certo affirmare asserant, aut protestentur &c. inquirant, & procedant, & in eos severius canonicis pœnis, & aliis eorum arbitrio animadvertant.*

25 Fundatur hæc prohibitio primò in illo Isaia 47. *Stent, & salutant te augures Cæli, qui contemplantur sydera, ut ex eis annuntient ventura tibi.* Est enim ibi quædam imprecatio, ubi loco Augurum vertunt Septuaginta: *Astrologi Cæli*, & D. Hieronymus ibi: *Qui vocantur Mathematici, & astrorum cursu, lapsuque res humanas regi arbitrantur.* Ex quo loco, inquit *Suares* statim citandus, intelligimus, quoties Scriptura augures detestatur, detestari etiam judiciarios Mathematicos.

26 Fundatur secundò in illo Je-

Jeremiæ 10. *Juxta vias gentium nolite discere, & à signis cæli nolite metuere; quæ timent gentes: quia leges populorum vanæ sunt.*

Fundatur tertio in Concil. Toletano 1. in assertione fidei: *Siquis Astrologiæ existimat esse credendum, anathema sit.* Fundatur quarto, in cap. *Non liceat* 26. quæst. 5. ubi prohibentur Christiani *observare Lunæ, & Stellarum cursus: aut inanem signorum fallaciam pro domo faciendâ*, id est regendâ. Vide plura apud *Suar. tom. 1. de Relig. lib. 2. de Superstit. cap. 11. à n. 5. usque ad n. 8.* His positis,

27. Notatio Secunda. Illi libri de Astrologia judiciaria prohibentur, qui ex aspectibus, situ, & motibus astrorum eventus à libero arbitrio pendentes prædicere, vel effectus occultos præsentis, & præteritis revelare intendunt, v. g. quod Comès, aut nobilis, qui ad Regem accedit, ab illo honorifice excipietur: quod uxor fidelitatem marito præstabit in absentia, & similes effectus, quos tamen Deus solum sibi reservavit juxta illud Psalm. 7. v. 10. *Scrutans corda, & renes Deus.* Et Ecclesiastes 8. *Multa hominis afflictio: quia ignorat præterita, & futura nullo scire potest nuntio.*

28. Ratio à priori est: quia libri de Astrologia judiciaria tractantes ad liberum arbitrium tollendum conducunt, quatenus effectus liberos ad causas physicas, & mere naturales reducere conantur, quod de se malum est, immò & plurimum malorum origo esse potest: nam si hoc verum esset, peccata hominum, furta, adulteria, & homicidia, & reliqua omnia flagitia causis naturalibus, & cœlestibus signis tribuerentur, non hominum liberta-

ti, ac proinde peccata non essent, sed physice, & naturaliter fierent.

29. Confirmatur: quia corpora cœlestia non possunt influere in actus liberi arbitrii, & in intellectum, & rationem hominis; corpus enim non potest influere nisi in res corporeas; intellectus autem neque est corpus, nec actus organi corporei, & consequenter nec voluntas, in qua formaliter consistit libertas. Unde cum nullum corpus possit aliquid imprimere, nisi in rem corpoream, impossibile est, quod corpora cœlestia directe imprimant in intellectum, aut voluntatem; hoc enim perinde esset, ac dicere intellectum non differre à sensu.

30. Unde fit, quod Sol, Cœlum, Astra, Planetæ, & corpora cœlestia non possint esse causa operationum liberi arbitrii, licet illud dispositive inclinare possint, quatenus in corpus humanum imprimunt vires sensitivas ad operandum: quia tamen omnes vires sensitivæ obedire possunt rationi, ut docet *Philosophus lib. 3. de Anim. text. 42. & 47.* ideo nulla necessitas libero arbitrio imponitur. Ex quo sequitur, quod contra inclinationem, & impressionem corporum cœlestium adhuc homo possit operari, ut docet *D. Thom. 2. 2. quæst. 95. in O. Caietanus* ibi, & communiter Doctores. Hoc sapientissimus *Fagund. in 1. Præcept. Decalog. lib. 1. cap. 38. n. 7.*

31. Notatio Tertia. Illi etiam libri de Astrologia judiciaria prohibentur, in quibus tractatur de effectibus naturalibus, qui casus fortuiti appellantur, quia sæpè hominibus nil tale opinantibus contingunt, v. g. quod homini eunti in forum tegula è tecto cadens obtundet; quod naviganti in Brasili-

liam

liam hostiles naves occurrent, & hujusmodi. Ita *D. Thom. 22. quæst. 95. art. 1. Suar. tom 1. de Religion. lib. 2. de superst. cap. 11. n. 28. Sanch. l. 2. Decalog. cap. 38. n. 30. Fag. in 1. præcept. Decalog. lib. 1. cap. 38. n. 3.* Ratio est: quia prædicti casus, & similes licet naturales sint, cum tamen non habeant causas naturales fixas, & permanentes, sed ex accidentario rerum concursu eveniant, causam certam in astris habere non possunt, ideoque ex astris tales effectus conjectare, & prædicere vana superstitio, & execranda divinatio est.

32 Notatio Quarta. Illi quoque libri prohibentur, qui de Astrologia Judiciaria agunt, quamvis eorum Authores post latum judicium affirmant, & protestentur, se id non dicere tanquam certum, sed tanquam improbabile, aut tanquam opinione dignum. *Suar. cit. n. 3. Fag. cit. n. 7. in fine.* Ratio est: quia si ista evasio concederetur, nullus Astrologus judiciarius posset convinci: nunquam enim illi dicunt hoc infallibiliter esse eventurum, immò fatentur in generali interdum sua principia deficere, & ideo licet in his prædictio- nibus expresse dicant, se non affir- mare id tanquam certum; nihilomi- nus coram Ecclesia puniendi sunt. Ita *Suar. & Fag. cit.* Ratio est: quia ille modus prænuntiandi futu- ra sub illa protestatione adhuc in- elinat homines ad vanas superstitio- nes; & semper præsumitur ea verba proferri ad occultandam malitiam, & divinationem, adeoque illa est vera superstitio.

33 Notatio Quinta. Illi simili- ter libri de Astrologia judiciaria pro- hibentur, quorum Authores futura libera prænuntiant, & declarant, stò apud se statuunt, & interius redant suum judicium non esse cer-

tum, sed probabile. Ita *Suar. n. 31. Sanch. n. 33. Lessius lib. 2. de Just. cap. 43. dub. 6. n. 42. Fag. cit. n. 8.* Ratio est: quia ex solis as- tris comparari non potest notitia talium futurorum, ita probabilis, ut dici possit id esse probabile, ac proinde qui ex solis astris scientiam prædictam inquit saltem ut probabilem, tacite vult ex scientia, & pacto dæmonis talem cognitionem comparare.

34 Confirmatur: quia illa divi- natio etiam sub specie probabilitatis solum habet fundamentum in regu- lis artis judiciariæ: illæ autem regu- læ non possunt habere probabilita- tem ex solis astris, & ideo damnan- tur, ut industria dæmonum intro- ductæ: id quod bene confirmant verba illa Jeremiæ cap. 10. *Jux- ta vias gentium nolite discere, & à signis Cæli nolite metuere, quæ timent gentes; quia leges populo- rum vanæ sunt.*

35 Notatio Sexta. Nihilomi- nus non prohibentur libri, qui res, & effectus naturales ex causis natu- ralibus prænuntiant, v. g. ex motu, & aspectu stellarum futuras ecli- pses, pluviam, siccitatem, ventos, morbos, & sanitatem. Ita *DD. cit.* Ratio est: quia hæc Astrologia est ars, & scientia effectuum natura- lium, & considerat causas naturales talium effectuum; considerat enim ex effectibus syderum, & planeta- rum vim naturalem: ex situ autem, oppositione, splendore, aspectuque illorum contemplatur effectus natu- rales, quos physice producant: er- go non est prohibita talis scientia, nec libri de ea tractantes.

36 Accedit, quòd nullibi in ju- re prohibetur talis scientia, quia in Bulla Sixti V. quæ incipit: *Cæli, & terræ moderator*, in qua Astro-
logia

logia judicialis damnatur, quæ de futuris eventibus prænuntiat, statim hæc naturalis excipitur: *Exceptis dumtaxat futuris eventibus, ex naturalibus causis necessario, vel frequenter provenientius, quæ ad divinitatem non pertinent.* Et infra ferendo legem contra judicarios, addit: *Præterquam circa agriculturam, navigationem, & rem medicam.*

37 Et hujus adhuc ratio est: quia hæ artes utuntur observationibus effectuum naturalium syderum, & planetarum, & pendent ex constellatione illorum, ex ventis, & pluviis, & serenitatibus, siccitate, aut humiditate, quæ omnia possunt causari ab stellis. Unde prænuntiare poterunt Astronomi naturales bonam, vel malam navigationem in genere, fertilem, aut sterilem fructuum novitatem, & futuros morbos, vel sanitates. An autem possint etiam ex aspectu corporum cœlestium, observata pueri nativitate, conjectare temperamentum, & complexionem illius, & ex illo aliquantulum probabiliter suspicari naturalem inclinationem, & futuram propensionem, v. g. ad iram, ad mansuetudinem, ad libidinem, ad amicitiam, ad hæc, vel illa exercitia naturalia? Vide *Fag. cit. n. 10.*

SECTIO V.

Quæ, & sub quibus pœnis prohibeatur librorum damnatorum lectio?

38 **N**Otatio Prima. Sub excōmunicatione Bullæ Cœnæ prohibetur lectio librorum hæreticorum hæresim continentium, aut de Religione tractantium, scienter facta. Prima pars constat ex

section. præcedentibus: secunda verò pars, quam tenent *Fag. in 1. præcept. Decalog. lib. 1. cap. 14. n. 19. Castr. Pal. de Fide tract. 4. disp. 2. punct. 10. §. 2. n. 1.* & alii communiter, constat ex eo, quod in 1. canone Bullæ Cœnæ, quo cavetur lectio talium librorum, apponitur particula *scienter*.

39 Unde deducitur sub censura Bullæ Cœnæ prohibitam non esse lectionem talium librorum factam cum ignorantia etiam crassa, & affectata, nisi aded esset crassa, & affectata, ut ingens temeritas judicaretur. Ita *Sanches tom 1. Decalog. lib. 2. cap. 10. n. 38. Fagund. cit. n. 19. & 20.*

40 Idem docet cum *Ugolino, & Sanches Fag. cit. n. 21.* si legens librum ignoret hæresim continere, aut de Religione tractare; aut si ignoret esse hominis hæretici, quamvis sciat hæresim continere, aut de Religione tractare. Ratio est: quia Bulla utrumque simul petit, & quod liber sit hominis hæretici, & quod hæresim contineat, aut de Religione tractet.

41 Notatio Secunda. Sub censura Bullæ Cœnæ prohibetur lectio libri hæretici; tametsi à libro hæresim expungas. Ita *Suar. Ugolino. & Sanch.* quos citat, & sequitur *Fag. n. 15. Castr. Pal. citatus §. 1. n. 7.* Ratio est: quia particularis expunctio non tollit communem libri prohibitionem. Secus, si expunctio facta esset autoritate publica, tunc enim legi potest talis liber, quin incurratur talis censura. *Fagund. n. 15. in fine.*

42 Notatio Tertia. Ut lectio libri hæretici prohibeatur sub censura Bullæ Cœnæ, non requiritur, quod verbis proferas rem lectam, sed sufficit, si visu, & mente scripta

ptà percurras. *Fagund. n. 23. Castr. Pal. §. 2. n. 2.* cum multis ibi relatis. Ratio est : quia vera lectio verborum pronuntiationem non requirit, argumento ex l. 2. §. *Inspectio ff.* Quemadmodum testamentum aperitur.

43 Requiritur tamen, ut intelligas, quod legis. Unde si librum legas in lingua, quam ignoras, compositum, non incurris excommunicationem Bullæ Cœnæ. *Suar. & Sanch.* quos refert, & sequitur *Fagund. n. 30. & Castr. Pal.* proxime allegatus. Ratio est : quia attentò sine, ob quem prohibetur lectio libri hæretici, nullo modo comprehenditur, immò semper fuit exceptus prædictus casus.

44 Notatio Quarta. Legere librum hæreticum, qui aut hæresim contineat, aut de Religione tractet, etiam ipsius libri authori prohibetur sub censura Bullæ Cœnæ. *Sanch. tom. 1. Decal. lib. 2. cap. 10. n. 37. & Ugolinus*, quem citat, & sequitur *Fagund. n. 18.* Immò si author adhuc hæreticus sit, & ab excommunicatione ipsius hæresis non sit absolutus, dupliciter excommunicatus erit ; semel ratione hæresis ; & semel ratione lectionis ipsius libri. Si autem jam absolutus sit, erit tantum posteriori excommunicatione ligatus. *Fag.* citatus.

45 Notatio Quinta. Ut lectio libri hæretici prohibeatur sub censura Bullæ Cœnæ, non requiritur, quòd hæresim contineat, & simul de Religione tractet : sed sufficit, quòd alterum horum contineat, vel hæresim, vel de Religione tractet. Ita *Sanch. & Ugolin.* quos citat, & sequitur *Fagund. n. 13.* Ratio est : quia Bulla Cœnæ aperte loquitur disjunctive, & alterutrum tantum petit.

46 Colliges primò, quòd licet liber sit hominis hæretici, si tamen nec hæresim contineat, nec de Religione tractet, non prohibetur ejus lectio sub excommunicatione Bullæ Cœnæ. Ita AA. citati. Ratio est : quia ut incurratur excommunicatio Bullæ Cœnæ, requiritur, quòd liber & sit hominis hæretici, & quod aut hæresim contineat, aut de Religione tractet. Dixi : *Ut incurratur excommunicatio Bullæ Cœnæ* : quia ut incurratur excommunicatio lata contra legentes libros prohibitos in Indice, sufficit prædicta lectio.

47 Colliges secundò, non prohiberi sub excommunicatione Bullæ Cœnæ lectionem libri, cujus author sit Catholicus, quamvis in eo sint inserti errores alicujus hæretici, idque etiamsi in tali libro solum sententiæ, & errores hæreticorum legantur, præcipua legentis intentio fuerit errores Hæreticorum scire, & cognoscere Ita *Navarr. Sanch.* & alii, quos refert, & sequitur *Fagund. n. 6.* Ratio est : quia talis liber non est hominis hæretici, & in Bulla Cœnæ non punitur intentio, & affectus sciendi, sed factum ipsum legendi libros hæreticorum.

48 Notatio Sexta. An sub censura Bullæ Cœnæ prohibeatur lectio facta per alium, ita ut, quamvis non legas librum hæreticum, audias tamen legentem ? Affirmat absolute *Suar. de Fide disp. 20. sect. 2. n. 9.* ideoque etiamsi legentem ad lectionem non induxeris. Videantur fundamenta Suares apud ipsum, & AA. statim allegandos.

49 Alii distinctione utuntur, & dicunt lectionem factam per alium, seu lectionis auditionem non esse prohibitam sub censura Bullæ Cœnæ, si alium ad legendum nullo

modo induxisti: secus, si aliquo modo ad legendum induxisti. Fundamenta hujus sententiæ lege apud AA. infra allegandos: pro sententia contraria.

50 Probabilius tamen est in neutro casu incurri censuram Bullæ Cœnæ. Sic relato *Ugolino Sanch. lib. 2. Decalog. cap. 10. num. 48. Coninch disp. 18. dub. 11. num. 178. Castr. Pal. cit. §. 2. n. 4. Fagund. cit. n. 27. & his omnibus fusius Delbene part. 1. de Officio S. Inquisition. dubitat. 39. à n. 3.* Fundamentum est: quia leges pœnales extendendæ non sunt ultra propriam significationem: at sub verbo *legentis* non comprehenditur audiens legere, esto ad legendum induxerit: tum quia neque inductio ad legendum, neque auditio, est lectio proprie; tum quia legere proprie, est visu, & mente scripta percurrere.

51 Ubi nota, quòd ob hanc etiam rationem non incurrit pœnam Bullæ Cœnæ, qui memoriter recitat librum hominis hæretici hæresim continentem, aut de Religione tractantem: quia scilicet memoriter recitare non est legere proprie. Ita *Suar. Ugolin. Sanch. Azor, & alii*, quos citat, & sequitur *Fag. n. 25.*

52 Jam vero famuli, qui jussu domini legunt librum hominis hæretici, hæresim continentem, aut de Religione tractantem, incurunt censuram Bullæ Cœnæ. *Sanch. n. 49. Azor tom. 1. lib. 8. cap. 16. quæst. 4. & Santarellus*, quem citat, & sequitur *Fag. n. 28.* Ratio est: quia tales famuli scienter legunt, & jussio dominorum non eos excusat, nisi aliunde excusentur, ut notat *Fag. n. 28:* afferens ibi aliqua exempla, & rationes excusandi.

53 Notatio Septima. An prohibitio sub censura Bullæ Cœnæ admittat parvitatem materiæ in legendis libris hæreticorum? Negant *Ugolinus de censuris. Papæ reservatis 2. part. verb. Ac eorumdem libros §. 1. vers. 8. & Toletus in Summa in Bull. Cœnæ excomm. 1. num. 24.* Fundantur in verbo illo *quomodolibet*, ita ut sensus sit, *quomodolibet* legentes, hoc est, etiam parum. Unde etiam parum legentes libri hæretici incurrunt excommunicationem Bullæ Cœnæ juxta hos AA.

54 At constans opinio DD. affirmat dari in hac etiam re parvitatem materiæ, eamque excusare ab incurrenda censura Bullæ Cœnæ: *Sanch. cit. n. 31. Sayr. tom. 1. lib. 3. cap. 5. n. 12 §. Alii tamen. Azor tom. 1. lib. 8. cap. 16. quæst. 3. & alii*, quos citat, & sequitur *Fagund. n. 4.* Fundamentum est: quia in aliis rebus parvitas materiæ à peccato mortali, & ab excommunicatione incurrenda excusat: ergo in hac quoque excusabit; neque enim assignabitur dispar ratio.

55 Tota difficultas est in assignanda parvitate materiæ: Nihilominus sapientissimo *Fagundes* placet sententia *Sanches, Emmanuelis Rodrigues, Vivaldi, & Sà*, qui asserunt integram paginam libri in folio impressi, tametsi liber sit ex voluminibus magnis, quæ vulgò dicuntur de *marca mayor*, adhuc esse materiam parvam. Ratio est: quia minor quantitas videtur insufficiens (quidquid dicat *Suar. de Fide disp. 20. sect. 2. num. 20.*) ad peccatum mortale, & tam gravem censuram incurrendam; & qui minus legit, non videtur legere librum hæretici, ut loquitur Bulla Cœnæ.

56 Neque hoc regulandum est ex periculo, ut vult *Becanus in 2. part. Summ. cap. 15. quæst. 8. n. 8.* Fundamentum est: quia excommunicatio non fertur ratione periculi uniuscujusque particularis, sed communis. Unde nimis rigorose loquuntur *Azor, & Sayrus* citati: ille dum ait sufficere pauca verba; hic dum solum requirit decem lineas. Ità *Fagund. cit. n. 4.* sic quin excedas pravitatem materiæ, poteris legere citra incursionem censuræ latæ in Bullâ Cœnæ, Proœmium, Præfationem, Epistolam ad Lectorem, aut etiam Indicem libri Hæretici. *Fagund. cit. n. 12.*

SECTIO VI.

Quæ, & sub quibus pœnis prohibetur librorum damnatorum retentio?

57 **N**otatio Prima. Sub excommunicatione Bullæ Cœnæ prohibetur retentio librorum hæreticorum hæresim cõtinentium, aut de Religione tractantium, scienter facta. Totum constat ex sect. præcedentibus, ubi egimus de lectione eorundem librorum.

58 Dicitur *scienter facta*, quia si detur ignorantia vel prohibitionis, vel excommunicationis, tunc non excommunicatur retinens. *Sanch. lib. 2. Decalog. cap. 10. n. 38. & 39. Suar. de fide disp. 20. Sect. 2. n. 17.* & alii ab eisdem relati. Ubi nota, quod non solum ignorantia utcumque excusat, sed etiam ignorantia crassa, & affectata, modò non sit ingens temeritas: nam si adsit ingens temeritas, tunc incurritur excommunicatio. *Sanch. n. 32. Bonacin. disp. 2. de Censuris, quæst. 5. punct. 4. n. 8. Castr. Pal. de fide,*

tract. 4. disp. 2. punct. 10. §. 2. n. 1.

59 Notatio Secunda. Sub eadem censurâ prohibetur retentio prædictorum librorum, siue libri sint tui, siue alieni, siue: pud te, siue apud alium retineas. *Suar. de fide, disp. 20. Sect. 2. n. 21. Sanch. lib. 2. Decalog. cap. 10. n. 52. Sayrus tom. 1. lib. 3. cap. 5. num. 16. Fagund. in 1. Præcept. Decalog. lib. 1. cap. 14. n. 31. Castr. Pal. cit. n. 7.*

60 Unde hac censurâ ligantur Bibliopolæ, si prædictos libros retineant; & si nomine alieno retineant, quia verè retinent. Nec etiam refert quavis lingua liber scriptus sit, ut retentor excusetur, eò quod illam non intelligat: quia retentio hæc non requirit libri intelligẽtiã. Idem dicitur de aromatariis, qui hos libros, ut aromata obvolvant, habent; quia hi quoque verè retinent. Ità AA. allegati.

61 Notatio Tertia. Ipsemet Hæreticus si librum suum retineat, aut hæresim continentem, aut de Religione tractantem, incurrit censuram Bullæ Cœnæ. *Sanch. Ugolin; & Fagund. cit. n. 18.* Imò si adhuc hæreticus sit, & ab excommunicatione ipsius hæresis non sit absolutus, dupliciter excommunicatus erit: semel ratione hæresis, & semel ratione retentionis ipsius libri. Ità prædicti AA. Si autem jam absolutus sit, erit tantum posteriori excommunicatione ligatus. *Fag. cit.*

62 Notatio Quarta. Ad incurrendam censuram Bullæ Cœnæ sufficit, quod pars alicujus libri ex prædictis retineatur: quia etiam is, qui partem habet, verè dicitur retinere librum. Quod verum habet, siue ea pars, quam quis habet, hæresim contineat, siue non: quia eo

ipso, quod liber hæresim contineat, totus est prohibitus; adeoque retinens partem, licet in eà non sit hæresis, excommunicationem incurrit. Ità docet expresse *Sanch. cit. n. 54. & Fagund. cit. n. 32.*

63 Notatio Quinta. Ab excōmunicatione Bullæ Coenæ incurrenda non excusaris, quamvis prædictos libros retineas sub prætextu eos impugnandi, & sine periculo perversionis. *Suar. de fide. disp. 20. sect. 2. num. 21. Sanch. cit. num. 53.* quos citat, & sequitur *Castro Pal. citat. num. 9.* Ratio est: quia lex prohibet retentionem absolute, & non curat, quā intentione libri retineantur. Deindè in retentione, & refutatione ex propria voluntate accepta, esse potest periculum perversionis; qui enim firmus esse præsumitur, sæpè cadit, & laqueis, quos existimabat facilè dissolvere, irretitur.

64 Notatio Sexta. Quemadmodum respectu legentis excusat parvitas materiæ, ut suprà diximus n. 54. ità respectu retinentis excusat parvitas temporis, non solum quandiu expectatur tempus tradendi tales libros DD. Inquisitoribus, ut tenent *Sayrus, Graphis, & Ugolinus*, quos citat, & sequitur *Fag. num. 33.* Sed etiam post datam commoditatem eos præsentandi, excusabit parvitas temporis, ut v. g. unus, vel alter dies.

65 Ratio primi est: quia non dicitur verè retinere contra Ecclesiæ præceptum, qui opportunum reddendi tempus expectat; sicut non dicitur rem alienam invito domino retinere ille qui commodum reddendi tempus expectat. Secundi verò ratio est: quia retentio unius, aut alterius diei ad tantam poenam incurrendam videtur modica reten-

tio, sicut & in restitutione rei alienæ, quæ strictiori jure naturæ obligat, id contingit; qui enim rem retineret, invito domino, per unū, aut alterum tantum diem, non propterea graviter delinqueret, si haberet animum restituendi statim post illum terminum. Ità in terminis *Fagund. citatus, Sayrus, Bonac; Sanch. & alii*, quos citat, & sequitur *Castro Pal. citat. num. 11.*

66 Notatio Septima. Imò si tēpus, quo de facto retines librum, breve sit, quamvis voluntatem haberes longo tempore retinendi, adhuc retentio illa exterior levis censeri debet ad effectum incurrendi censuram Bullæ Coenæ *Castro Pal. citat.* Ratio est: quia non incurritur censura ex voluntate retinendi, sed ex voluntate executioni mandata, quæ cum non sit integra, & in materia gravi exercita, sed in materia levi, ideò non sufficit ad incurrendam censuram, sicut dicitur de legente.

67 Ubi cum *Sanches* notat *Castro Pal. citat. n. 11.* quod retinens unum tantum folium, excusatur ab incurrenda censura: quia non videtur tam gravis materia in retentione, quàm in lectione: non enim ità graviter lædit retentio, quàm lectio.

68 Notatio Octava. An ille, qui prædictos libros haberet, si illos propria manu combureret, & DD. Inquisitoribus non traderet, incurreret excōmunitationem Bullæ Coenæ? R. non incurrere excōmunitationem Bullæ Coenæ, qui librum ex prædictis combureret, licet DD. Inquisitoribus non traderet. Ità *Suar. de fide disp. 20. section. 2. num. 23. Sanch. lib. 2. Decalog. Cap. 10 num. 56. Fag. cit. num. 33. Castro Pal. num. 12.*

Ratio est : quia qui librum comburit , non est retinens librum , qui Solus excommunicatur in Bulla Cœnæ.

69 Nihilominus qui prædictos libros combureret , & non traderet DD. Inquisitoribus , contraheret excommunicationem latam in Bulla Julii III. quæ incipit : *Cum meditatio* , quam adducit *Pegna* , ut teltatur *Castr. Pal.* proximè citatus , ubi post alia habet sic : Omnes , & singulos libros , Lutheranos , aut alios hæreticos , seu Lutheranam , aut falsam sectam in se continentes , vel à nobis , & dicta Sede quomodolibet reprobatos , penes se eos ex quavis causâ etiam mercaturæ , & ex nostrâ , ac ejusdem Sedis permissione , ac licentiâ etiam speciali , ut præfertur , penes eos existentes , Inquisitoribus hæreticæ pravitatis , in civitatibus , in quibus libri hujusmodi existunt , consignare debeant realiter , & cum effectu , & contrâ inobedientes apponit excommunicationem , & alias poenas adversus hæreticos latas : & nè aliquis intelligeret supradictam Bullam loqui tantum de personis illo tempore retinentibus libros prohibitos , Pius IV. in alia Bulla , edita anno 1564. quæ incipit : *Locum pro munere* : supradictam prohibitionem , & censuram extendit ad eos , qui postea habuerint. Idemque cavetur in regulis Indicis librorum prohibitorum autoritate *Trident.* editi , & à Pio IV. confirmati , & jussu Clement. VIII. renovati , & in Bullâ Pauli V. pro Hispaniæ Regnis , quæ habetur in principio expurgatorii. Hæc *Castr. Pal. cit.*

70 Accessit propositio ab Alexandro VII. damnata , die 18. Martii anno 1666. quæ est in ejus ordine 45. & habet sic. *Libri prohibiti, donec expurgentur, possunt retine-*

ri, usque dum adhibitâ diligentia corrigantur. Cujus propositionis expositionem vide apud *P. Viva tom. 1 Thesum damnatarum.* Adverte tandè , omnes alios libros quomodolibet damnatos , præter hæreticorum hæresim continentium , aut de Religione tractantium , quamvis non sint prohibiti sub censurâ Bullæ Cœnæ ; esse tamen prohibitos , eorumque retentionem sub illis pœnis , & censuris , de quibus suprâ à n. 4.

SECTIO VII.

Quibus personis prohibeatur librorum damnatorum lectio, & retentio ?

71 **N**Otatio Prima. Prohibitio legendi , & retinendi hæreticorum libros , hæresim continentes , vel de Religione tractantes , comprehendit quasunque personas quacunque dignitate , sive Ecclesiastica , sive sæculari fulgentes. Undè comprehendit Episcopos , Archiepiscopos , Primates , Patriarchas , Cardinales ; & ex Sæcularibus etiam Reges , & Imperatores ; cùm & hi etiam , tanquàm oves , & membra Ecclesiæ , in iis , quæ ad Religionem , & bonum fidei spectant , directioni Ecclesiæ subdantur. *Suar. de fide disp. 20. Sect. 2. n. 26. Azor. p. 1. lib. 8. cap. 16. quest. 13. Fagund. in 1. Præcept. Decalog. lib. 1. cap. 14. n. 22. Sæch. lib. 2. Moral. cap. 10. n. 45. Barbosa. de Potest. Episcop. allegat. 90. n. 8. & alii , quos adducit , & sequitur Delbene de Offic. S. Inquisit. part. 1. Dubitat. 45. n. 1. & 2.*

72 Neque obstat , quòd Episcopi , Archiepiscopi , Primates , Cardinales , & alii Prælati habeant licen-

licentias, & privilegia legendi libros hæreticorum, &c. Non, inquam, obstat: quia hujusmodi licentiæ, & privilegia revocata sunt per Julium III. in Constitutione, quæ incipit: *Cum meditatio*: per Paulum IV. in Constitutione, quæ incipit: *Cum in futurum*: & per Pium IV. in Constitutione, quæ incipit: *Cum pro munere*: apud *Pegnam* inter literas Apostolicas, in quibus Constitutionibus expressè dicitur; quòd nemini licitum est legere libros hæreticorum, quacumque præfulgeat dignitate, & expressè revocantur facultates concessæ quibuscumque personis cujuscumque statûs, & conditionis, etiamsi Episcopali, vel Archiepiscopali, vel alia maiori dignitate Ecclesiastica seu Sæculari præ eminentiâ fulgeant, Inquisitoribus, & Commissariis exceptis. *Sanch. Azor. Barbos. Fagund.* & alii proximè citati.

73 Hinc certum est primò, quòd nec licentiam legendi, nec retinendi libros hæreticorum dare possunt Episcopi, Archiepiscopi, Primates, Patriarchæ, aut alii præter Pontificem; quia scilicet Pontifex id sibi reservavit in Bullâ Cœnæ per clausulam illam, *sine auctoritate nostrâ, & Sedis Apostolicæ &c.* *Navarrus lib. 1. consiliorum consil. 1. quæst. 36. Azor. tom. 1. lib. 8. cap. 16. quæst. 7. Emmanuel Rodrig. in addit. ad Bullam Cruciatæ. §. 9. n. 68. & Sanch. tom. 1. Decalog. lib. 2. cap. 10. n. 43. & Fagund. in 1. Præcept. Decalog. cap. 14. n. 44.*

74 Certum est secundò, quòd nec Inquisitores possunt prædictam licentiam concedere ob eandem rationem, nisi ad id expressam habeant facultatem. Ità *Azor* citatus *quæst. 12. Sanch.* proximè citatus,

n. 43. Graphis part. 1. lib. 4. cap. 18. n. 46. Fag. cit. n. 45.

75 Notatio Secunda. An saltem Capitulum Cardinalium, Sede Vacante, possit licentiam concedere legendi, & retinendi libros Hæreticorum? Affirnat *Ugolinus de casibus Papæ reservatis 2. part. verbo. Ac eorundem libros. §. 1. n. 1. versic. 2. Ratio illi est*: quia Capitulum Cardinalium, Sede Vacante, in omnem Pontificis jurisdictionem succedit, [quâ succedit Capitulum Episcopi, Sede Vacante.

76 Dicendum tamen non posse Capitulum Cardinalium, Sede Vacante, eam facultatem alicui concedere, nisi servatis omnibus circumstantiis, in quibus ei conceditur, ut aliquid possit in casibus Papæ reservatis juxta Cap. *Ubi periculum*, De election. in 6. videlicet, nisi tam grave, & tam evidens periculum immineat, ut omnibus, & singulis Cardinalibus videatur ei celeriter occurrendum. Ratio est: quia in his, quæ ad potestatem, & jurisdictionem Pontificis pertinent, non possunt se aliâ viâ intrittere Cardinales, etiam Sede Vacante, ut constat ex Clementinâ, *Ne Romani* De Electione, & tradit *Säch. tom. 1. Decalog. lib. 2. cap. 10. n. 44. Suar. de fide disp. 20. Sect. 2. n. 28. & alii, quos refert, & sequitur Fagund. cit. n. 47.*

77 Dictum est suprâ: *Quòd neque Episcopi, neque Inquisitores concedere possunt facultatem legendi, aut retinendi libros hæreticorum, hæresim continentes, vel de religione tractantes*: (quamvis eos legere possint Inquisitores, & illorum Commissarii, ut vult *Graphis, Pegna, Farinacius, apud Castr. Pal. tract. 4. de fide disp. 2. punct.*

10. §. 3. n. 3.) quia si libri de religione non tractent, nec hæresim contineant, aut ab hæreticis compositi fuissent, dum erant Catholici, aut postquam Ecclesiæ fuerunt reconciliati, tunc optime possunt Inquisitores concedere, cui visum fuerit, facultatem legendi. *Azor, Pegna, & Farinacius*, quos citat, & sequitur *Castr. Pal. citatus*, n. 5. versic. *Dixi non posse*, & habetur regula 2. Expurgatorii Romani.

78 Idem videtur Episcopis concedere *Delbene de Offic. S. Inquisition. part. 1. dubitat. 56. petitione 23. à n. 12.* non quoad libros hæreticos hæresim continentes, aut de religione tractantes; sed quoad alios quoscunque libros quomodolibet prohibitos, sub hac tamen limitatione, quòd scilicet possint concedere facultatem non legendi libros prohibitos absolute, sed solum suspensos, aut solum prohibitos secundum quid, donec scilicet corrigantur, & in hoc sensu intelligendam esse dicit secundam regulam Indicis, in qua Episcopis datur facultas, & jus examinandi, & approbandi libros prohibitos, inquit, secundum quid, & solum suspensos usque ad sui correctionem, & non prohibitos absolute. Videatur *Delbene* citatus.

SECTIO VIII.

Quid Brasiliæ Episcopis specialiter concedatur circa librorum damnatorum lectionem, ac retentionem?

TErminis præsentis Indulti explicatis per antecedentes sectiones, superest, ut ad speciales gratias, quæ in illo continentur, deveniamus. Hactenus enim nil,

nisi ejus clausulas, & verba explanavimus, & quasi viam sternimus ad ea percipienda, quæ Brasiliæ Episcopis specialiter conceduntur. In quo namque pretio erunt, quæ alicui specialiter conceduntur, nisi prius proponantur, & declarentur generaliter prohibita, supra quæ cadit, & in quibus dispensat ipsa specialis concessio? His positis, sit

79 Notatio Prima. Possunt Brasiliæ Episcopi retinere, ac legere libros hæreticorum, vel infidelium, de eorum religione tractantes, ad effectum eos impugnandi, & alios quomodolibet prohibitos, quibusdam exceptis, de quibus infra. Constat expresse ex Indulto Apostolico supra n. 1.

80 Notatio Secunda. An possint Brasiliæ Episcopi retinere, ac legere prædictos libros solius curiositatis gratia, aut alio fine, qui non sit ad effectum eos impugnandi? R. negative. Ratio est: quia Brasiliæ Episcopis solum conceditur facultas tenendi, & legendi prædictos libros ad effectum eos impugnandi, & non ob alium finem, ut expresse loquitur Indultum: retinere autem, aut legere solius curiositatis gratia, etiam Episcopis interdictum est, ut cum *Toledo in Summa ad Bullam Cænæ excommunic. 1. n. 24. Sanch. tom 1. Decalog. 12. cap. 10. num. 40. Et Ugolino de casibus Papæ reservatis 2. part. verb. Ac eorumdem libros*, in fine tenet expresse *Fagund. in 1. Præcept. Decalog. lib. 1. cap. 14. n. 22.*

81 Notatio Tertia. An possint Brasiliæ Episcopi legere per alium, v. g. jubendo famulum legere, ut ipsi audiant ad effectum impugnandi, quin famulus incurrat excommunicationem? R. cum distinctione, & dico primo. Si famulus non intel-

intelligat linguam, in qua scriptus sit liber, poterit legere, & Episcopus audire, quin famulus incurrat excommunicationem. Ratio est: quia legere, & non intelligere, perinde est, ac non legere; & ideo qui legit, & non intelligit, non incurrit censuram in Bulla Cœnæ latam contra legentes, ut cum *Suar. Sanch. Fagund. Castr. Pal.* dicimus supra num. 43.

82. Dico secundò: si vero famulus intelligat linguam, in qua scriptus est liber, tunc non posset legere, quin incurreret excommunicationem in Bulla Cœnæ latam contra legentes. Ratio est: quia licentiam dare non possunt Episcopi, ut alii legant, ut constat ex Indulto: deinde talis famulus vere legeret: ergo. incurreret excommunicationem in Bulla Cœnæ latam contra legentes.

83. Notatio Quarta. An autem Brasiliæ Episcopus incurreret excommunicationem, sicut famulus, qui ejus jussu legeret, casu, quo famulus intelligeret? R. negative. Ratio est: quia præterquam quod legentes per alium, seu audientes, non ligentur censura Bullæ, ut cum *Ugolino Sanch. Coninch. Fagund. Castr. Pal. & Delben.* dicimus supra n. 50. Brasiliæ Episcopus habet facultatem legendi: ergo & audiendi. Neque obstat ejus inductio, ut famulus legat: nam inductio ad legendum non est lectio propria, cum lectio propria sit visu, & mente scripta percurrere.

84. Notatio Quinta. An possint Brasiliæ Episcopi præcipere famulis, ut apud se teneant, & servant libros quomodolibet prohibitos, quin famuli incurrant excommunicationem? R. negative. Ratio est: quia imprimis Episcopi nemini dare possunt licen-

tiam tenendi prædictos libros, ut constat ex Indulto Apostolico: deinde si libri sint prohibiti in Bulla Cœnæ, eos retinens ligatur censura Bullæ, siue libri sint proprii, siue alieni, siue linguam, in qua scriptus est liber, calleat, seu non calleat, ut cum *Suar. Sanch. Sayr. Fagund. & Castr. Pal.* diximus supra n. 59. & n. 60. si vero libri sint aliunde prohibiti extra Bullam Cœnæ, tenetur quis tradere Inquisitoribus, eosque tenere non potest apud se sub excommunicatione per Julium III. lata in Bulla, quæ incipit: *Cum meditatio*: ut vidimus supra n. 69. ergo Brasiliæ Episcopi præcipere non possunt famulis, ut apud se teneant, ac servant libros quomodolibet prohibitos.

85. Notatio Sexta. An possint Brasiliæ Episcopi concedere, ut alter teneat, aut legat libros prohibitos, etiam ad effectum eos impugnandi, quos ipsi Episcopi tenere, & legere possunt ex Indulto Apostolico sibi concessio. Resolutio negativa constat ex restrictione in Indulto facta ibi: *Non tamen aliis concedendi.*

86. Neque obstat, quòd in facultatum Cathologo n. 28. detur Episcopis facultas communicandi facultates sibi concessas: hoc enim intelligitur, servatis servandis; sicut igitur dicto num. 28. datur Episcopis facultas communicandi facultates sibi concessas, non tamen quæ requirunt Ordinem Episcopalem, vel non sine sacrorum Oleorum usu exercentur; quia hæc communicatio excipitur ibidem dicto n. 28. ita similiter non possunt Episcopi concedere, ut alter teneat, aut legat libros prohibitos, quos ipsi tenere, & legere possunt ex speciali Indulto Apostolico; facultas enim aliis concedendi

cedendi excipitur in eodem Indulto.

87 Notario Septima. An possint Brasiliæ Episcopi tenere, & legere, etiam ad effectum impugnandi, opera *Caroli Molinei*, *Nicolai Macchiavellii*, & libros de Astrologia judiciaria principaliter, vel incidenter, vel alias quovis modo de ea tractantes? Resolutio negativa constat expresse ex Indulto Apostolico.

88 Notatio Octava. An saltem possint Brasiliæ Episcopi tenere, & legere libros de Astrologia tractantes, in quibus res, & effectus naturales ex causis naturalibus prænuntiantur, ut cum ex motu, situ, & aspectu stellarum prædicuntur futuræ eclipses, pluviz, siccitates, venti, morbi, & hujusmodi? Resolutio affirmativa liquet ex dictis supra à n. 35.

89 Notatio Nona. An possint Brasiliæ Episcopi in alias Provincias mittere libros prohibitos, quos ipsi ad effectum impugnandi tenere, & legere possunt ex Indulto Apostolico? R. negativè: quia facultas ipsis concessa sub limitatione, & restrictione data est, videlicet, dummodo tales libri, quos ipsi impugnabunt, ex ipsorum Provinciis in alias non mittantur, ibi: *Ita tamen, ut libri ex illis Provinciis non efferantur*: in qua ultima clausula cavet Pontifex, ne tales libri spargantur, illos extrahendo ab unis Provinciis in alias, nisi remittantur ad Inquisitores.

90 Notatio Decima. An spirante facultate, quam ad decennium habent Brasiliæ Episcopi, tenendi, & legendi libros quomolibet prohibitos, quibusdam exceptis, ad effectum eos impugnandi; possint iidem Episcopi donec reno-

vationem facultatis de novo habuerint, adhuc tenere, & legere tales libros absque incurfione censurarum? Affirmamus, si nihil novi superveniat, ratione cujus probabiliter putent Episcopi non esse sibi de novo concedendam eam licentiam. Ratio est: quia cum Episcopi semel jam illam licentiam obtinuerint, & nunc de præfenti insistent pro ejus innovatione, habent Romanæ Sedis voluntatem præsumptam, & interpretativam, quod interim possint retinere prædictos libros, siquidem ex priori concessione habent virtualiter declaratum, quod absit periculum infectionis, & concessio solita innovari, durat virtualiter.

91 Neque obstat, quod res concessa ad tempus, elapso eo tempore, censetur denegata: quia id verum est, quando non solet concessio innovari: at secus, quando solet innovari, quia tunc antecederet concessum ex voluntate concedentis interpretativa durat virtualiter, etiam illo tempore intermedio. Ita *Delbene de Offic. S. Inquisition. part. 1. dubitat. 40. petitione 7.*

92 Notatio Undecima. De Patribus Societatis JESU circa præfens institutum sic habetur in novo Compendio Indico Romæ impresso anno 1730. verbo *libri* ibi: *Possunt Indici Missionarii (ubi non est Inquisitio) concedere personis dignis facultatem legendi libros infidelium, ac hæreticorum, & quoscumque alios prohibitos, & damnatos, ad effectum dumtaxat hujusmodi libros, vel hæreses, & errores in eis contentos confutandi ad breve tempus, & quousque ejusdem librorum confutandorum lectio necessaria fuerit.*

Concessit ad vicennium Clemens XI. 22. Septembris 1708. Concessit, & extendit Benedictus XIII. per citatam Bullam: Animarum

saluti: usque ad annum 1750. Qui autem Patres dicta facultate uti debeant? Advertitur ibidem dicto Compend. loco citato.

DISPUTATIO SECUNDA.

DE VIGESIMA SECUNDA FACULTATE PONTIFICIA,

QUÆ

BRASILÆ EPISCOPIS CONCEDITUR.

SECTIO I.

Quid sit Parochus, & Parochia?

93 **V**igesima Secunda Facultas Pontificia. *Præficiendi Parochiis Regulares, eisque suos deputandi Vicarios in defectu Sæcularium, de consensu tamen suorum Superiorum.*

94 Notatio Prima. Quid sit Parochus? R. Parochi nomen, cujus varium est etymon apud *Barbos. de Offic. & potest. Parochi cap. 1.* significat Sacerdotes illos, qui auctoritate Episcoporum Ecclesiis præficiuntur, ut populo Sacramenta ministrant.

95 Notatio Secunda. Quid sit Parochia? R. Parochia, seu Ecclesia Parochialis est locus, in quo degit populus, alicui Ecclesiæ deputatus intra certos fines, non minus, quam decem domibus, seu familiis distinctis constans, ut habetur in cap. *Unio. 10. q. 3.*

96 Notatio Tertia. Quid sit Vicarius? R. Vicarius, & Parochus sunt synonyma, & unum pro alio usurpatur: dicitur enim Vicarius

non ille, qui pro alio curam animarum exercet, (is enim Parochus non est, sed Coadjutor) sed ille, qui vicem gerit Episcopi, qui Diocesis suæ Parochus est universalis. *Barbos. cit. n. 17.* Unde qui sic dicitur Vicarius, vere Parochus est, quia Parochianos suos proprio nomine curat.

97 Rursus Vicarii aut sunt perpetui, aut temporarii. Hi gubernant ad tempus, & sunt amovibiles ad nutum Episcoporum, & in Brasilia plerumque instituuntur absque ullo oppositorum concursu (non tamen sine examine) quia Ecclesiæ, quibus præficiuntur, sunt adeo tenuis, & exigui redditus, ut vix sit, qui eis præfici velit, etiam prætermisso concursu, & examine Synodali. Vicarii vero perpetui, & inamovibiles, seu collati, ut aiunt, habito oppositorum concursu, & prævio examine Synodali instituuntur eo plane modo, quo dicitur in *Constit. Babiensib. lib. 3. tit. 22. n. 518.*

98 Quia vero de concursu, examine, & idoneitate personarum ad Parochias sermo est; ne aliunde emendicentur, quæ aliquando consulere opus est, & nonnisi multis tra-

iduntur apud Autores : hic sū-
atim reddam , & praxi proponam
fficientia.

SECTIO II.

*Qualiter Examinatores debeant
digniores Episcopo renūtiare?*

9 **N**Otatio Unica. An Exa-
minatores Synodales ex
fficio debeant Episcopo propo-
nere, quis ex examinatis dignior
? Sententiam affirmativam tenent
edefma in Sum. 2. parte tract. 7.
ap. 2. conclus. 7. difficult. 13.
zor 2 part. lib. 6. cap. 15. quæst.
Villalob. in sum. tom. 2. tract.
difficult. 5. num. 7. Zerola in
praxi Episcop. part. 1. vers. Pa-
rochia §. 2. Navarr. lib. 2. de
testitut. cap. 2. n. 187. & alii ,
hos citant , & lequuntur Salman-
cens. tract. 18. cap. unic. punct.
§. 7. num. 339. & 340. Primum
fundamentum desumitur ex Trid.
ss. 24. de reformat. cap. 18. ubi
statuam decernit , qui debeant
se Examinatores Synodales , ait :
tracto deinde examine , renun-
centur , quotcumque ab his idonei
judicati fuerint , etate , moribus ,
doctrina , prudentia , & aliis re-
bus ad Vacantem Ecclesiam guber-
mandam opportunis , ex hisque E-
piscopus eum eligat , quem cæteris
magis idoneum judicaverit : in qui-
bus Concilii verbis præcipitur , quod
examinatores renuntient Episcopo
idoneitatem in scientia , moribus ,
prudentia , & aliis ad munus Paro-
ni necessariis , ut postea Episcopus
digniores eligat : ergo debent re-
nuntiare Episcopo , nè in electio-
ne erret , quanta sit examinatorum
idoneitas , & quis inter examinatos
dignior sit , aliàs male posset Epif-

cops digniorem eligere.

100 Secundum fundamentum
deducitur ex Bulla Pii V. quæ inci-
pit : *In conferendis* : data 1566.
quæ est in Bullario inter Constitu-
tiones hujus Pontificis ordine 32.
& ad verbum affert *Barbos. 3. part.*
de potest. Episcop. allegat. 60. n.
12. ubi dicitur : Ut autem non solum
dignis , sed magis idoneis repertis
juxta ejusdem Concilii Decretum ,
Parochiales Ecclesiæ conferantur ;
volumus , & eadem auctoritate
decernimus , quod si Episcopus mi-
nus habilem posthabitis magis ido-
neis post examen per concursum ha-
bitum elegerit ; possunt hi , qui fue-
runt rejecti à mala electione hu-
jusmodi ad Metropolitanum , vel
si ipse eligens sit Metropolitanus
aut exemptus , ad vicinorem Ord-
inarium , uti Sedis Apostolicæ de-
legatum , aut aliàs ad dictam Sedē
Apostolicam appellare , & præe-
lectum ad novum examen coram
ipso appellationis Indice , & ejus
Examinatoribus provocare. Sed
hoc Decretum inutile esset , si Exa-
minatores non deberent Episcopo
renuntiare , quis ex examinatis sit
dignior. Nam ex quo principio ju-
ridicè constare poterit , elegisse E-
piscopum minus dignum , si Exa-
minatores juridicè id illi declarare
non teneantur ; cum nullus alius te-
stificari posset , quis ex examinatis di-
gnior fuit inventus : ergo ut possit
fieri juridica appellatio à mala ele-
ctione minus digni , necesse est di-
cere , Examinatores ex officio de-
bere digniores Episcopo renuntiare.

101 Tertium fundamentum est:
quæ Examinatores designantur à
Concilio , ut sint tanquàm instru-
menta rationalia , & Advocati , qui-
bus maiorem examinatorum idonei-
tatē agnoscat Episcopus , licet ulti-

num iudicium de hac maiori idoneitate à Concilio concedatur Episcopo : sed Advocati tenentur Iudici renuntiare , quis ex litigantibus maiorem iustitiam habeat : ergò similiter Examinatores debent Episcopo declarare , quis ex Oppositoribus sit dignior.

102 Quartum fundamentū : quia Episcopus sub mortali tenetur investigare , quis sit dignior ad beneficia , ut præceptum Concilii eligendi digniores adimpleat : sed idem Concilium assignat , ut media ad id cognoscendum Examinatores : ergò isti tenentur ei de maiori idoneitate oppositorum renuntiare.

103 Neque dicas primò , ex *Trid. Sess. 24. de Reformat. cap. 18.* colligi , ad Examinatores solum pertinere Episcopo renuntiare , qui idonei reperti sint ; non verò qui digniores inveniantur : hoc enim solum Episcopi est ; qui ex idoneis approbatis , quem ipse digniorem iudicaverit , eligere debet. Non , inquam , hoc dicas : quia huic objectioni satisfacimus in primo fundamento nostræ sententiæ , ubi declaravimus , qualis sit Concilii mens.

104 Non dicas Secundò , contrarium nostræ sententiæ declarasse Sacram Concilii Congregationem , ut referunt *Lug. Cardin. de Iustit. disp. 35. Sect. 5. n. 64. Garcia de Benefic. part. 9. cap. 2. n. 109. & alii.* Non , inquam , hoc dices : R. enim Sacram Rituum Congregationem solum decidisse Episcopum , postquam ex Examinatorum renuntiatione cognoverit , quis sit dignior ex oppositoribus , posse , quin attendat ad maiorem votorum calculum , ex his , qui inventi fuerint digni , eligere , quem maluerit ; fortassè enim scit aliundè Episcopus illum , qui ratione scien-

tiæ aliis dignior fuit inventus , et minus dignum defectu prudentiarum , & aliarum qualitarum quæ ad Parochiæ regimen necessaria sunt : Hoc tamen non tollit obligationem Examinatorum dandi sua vota super oppositorum maiori , aut minori dignitate. Et ut ait *Ledesma. Los Obispos , que quieren descargar su consciencia , le deben seguir , y con esto cumplir con Dios , y con los hombres.* E fere eadem verba profert Villalob.

105 Non dicas tertio ; Episcopum , secluso Concilii præcepto , posse per se ipsum oppositores Examinare , & quem digniorem iudicavit , eligere : sed Concilii Decretum solum jubet , ut adhibeat Examinatores , qui iudicent de idoneitate Examinati , non verò de qualitate excessus : ergò hoc ultimum ad Episcopum tantum pertinet. Non , inquam , hoc dicas : R. enim , quòd licet Episcopus posset antea Beneficia conferre independenter ab Examinatoribus ; tamen hoc ipso , quòd Tridentinum ad id Examinatores designaverit , & præceperit , ut Beneficia dignioribus conferantur , tenentur Examinatores de maiori Oppositorum dignitate Episcopum certiores facere , né in hoc Episcopus errorem committat.

106 Non dicas quarto ; Examinatores solum esse consultores , & Iudices de idoneitate Oppositorum , non verò Electores. Undè licet , si interrogentur ab Episcopo de maiori idoneitate , illam renuntiare debeant : attamen , si non interrogentur , ad id ex vi muneris non tenentur. Non , inquam , hoc dicas : R. enim Examinatores non esse consultores liberos , sed necessarios , & ex

& ex vi proprii muneris. Quare licet Episcopi ab eis maiorem Oppositorum idoneitatem non requirant, ipsi ex officio eam declarare tenentur, ut sic electio dignioris intenta à Concilio non prætermittatur.

SECTIO III.

Quis nomine dignioris intelligatur.

107 **N**Otatio Unica. An nomine dignioris intelligatur, qui ad Parochiam gubernandam utilior est? R. affirmative cum Azor 2. part. lib. 6. cap. 15. quæst. 1. Tapia tom. 1. Caten. moral. lib. 5. quæst. 5. art. 4. num. 1. Barbof. in Concil. sess. 24. cap. 18. à num. 129. & alii, qui sequuntur D. Thom. 2. 2. quæst. 63. art. 2. Probatur resolutio 1. quia potest contingere, quòd quis sit doctior, & sanctior, & tamen non sit utilior ad officium, ad quod eligitur, si nimirum careat prudentia, aut aliis rebus ad officium recte obeundum necessariis. Unde Concil. Trident. sess. 24. cap. 1. de Reformat. postquam dixit peccare mortaliter, qui non eligunt digniores, addidit, magis se explicans, & quos Ecclesiæ magis utiles ipsi judicaverint: ergo sub nomine dignioris intelligit Concilium utiliores respectu Ecclesiæ, quòd pluries consistit, non præcise in virtute, aut scientia, sed etiam in prudentia, & aptitudine ad munera Parochialia obeunda.

108 Probatur resolutio 2. quia Beneficia Ecclesiastica primo, & principaliter instituta sunt ad utilitatem Ecclesiæ, ut habeat dignos ministros: quamvis etiam secunda-

rio, & minus principaliter instituta sint in præmium eorum, qui ob virtutem, & studia de Ecclesia benemeriti sunt. Primum constat; quia primitiæ, & decimæ, quas Fideles ex Dei præcepto Ecclesiis offerunt, & ex quibus Beneficia fundantur, non alia intentione conferuntur, quam ut Ecclesia dignos ministros habeat, & prædictis stipendiis alantur, ne ad alia exercitia sæcularia sedivertant. Unde dicitur lib. Num. c. 18. *Filiis Levi dedi decimas pro ministerio, quo serviunt mihi in tabernaculo.* Et in Concil. Lateran. sub Leon. X. habetur: *Beneficium dari propter officium.* Et refertur cap. final. de Rescript in 6. Ergo Beneficia Ecclesiastica primo, & principaliter instituta sunt ad Ecclesiæ utilitatem, & ad alendos ministros, qui digne ei inserviant, fidelesque verbo, & exemplo instruant.

109 Secundum etiam constat ex Trid sess. 24. cap. 1. ubi ait: *Digniores esse eligendos, non precibus, vel humano affectu, aut ambientium suggestionibus, sed eorum exigentibus meritis.* Ergo merita habent exigentiam ad Beneficia, & consequenter Beneficia non solum instituta sunt in Ecclesiæ bonum, sed etiam in eorum, qui merentur præmia. Confirmatur: quia cessaret studium, & honesta æmulatio in studio proficiendi, nisi quis intelligeret, suis laboribus, & meritis præmia responsura esse. Immodò è contrario sequeretur, quòd si essent duæ Ecclesiæ, quæ æqualiter ministro indigerent, & illarum Beneficia non essent æque pingua, posset Beneficium pingius dari minus digno, quod tamen falsum est: ergo quia Beneficia instituta sunt non solum in Ecclesiæ utilitatem, sed

sed etiam in ministrorum præmia.

110 Probatur resolutio tertio ex doctrina *D. Thom. 2. 2. quæst. 63. art. 2. ibi: Considerare oportet, quod dignitas alicujus personæ potest attendi dupliciter: uno modo simpliciter, & secundum se, & sic maioris dignitatis est ille, qui magis abundat in spiritualibus gratiæ donis. Alio modo per comparisonem ad bonum commune: contingit enim quandoque, quod ille, qui est minus sanctus, & minus sciens, potest magis conferre ad bonum commune propter potentiam, vel industriam secularem, vel propter aliquid hujusmodi, & quia dispensationes spiritualium principaliter ordinantur ad utilitatem communem secundum illud 1. ad Corinth. 12. Unicuique datur manifestatio spiritus ad utilitatem: ideo quandoque absque acceptione personarum in dispensatione spiritualium illi, qui sunt simpliciter minus boni, melioribus præferuntur. Sicut etiam & Deus gratias gratis quandoque concedit minus bonis. Hucusque Angelicus Doctor.*

111 Ex quibus *D. Thomæ* verbis recte inferunt *Thomas Hurtad. Resolut. Moral. part. 2. tract. 12. cap. 1. à n. 1330. & Barbof. 3. part. de Potestat. & Offic. Episcop. allegat. 60. à n. 101.* quod ille judicandus est dignior, si cætera sint paria, primo, qui altero, cum quo concurrat, sit senior. Secundo, ille, de cujus bonis fundata est Ecclesia. Tertio, Sacerdos in concursu non Sacerdotis. Quarto, originarius de gremio Ecclesiæ respectu extranei. Quinto, graduat in aliqua scientia. Sexto, qui præditus est maiori prudentia, integritate, & moribus, ut dignior

est præferendus ad Beneficium ei, qui sola scientia præeminet. Et ideo minus doctus, cujus mores sunt noti, & approbati, præferendus est magis docto, cujus vita ignoratur. Septimo, qui nullum Beneficium habet, præfertur habenti. Octavo, potens, & nobilis, quia hæc aliquando solent non parum conducere ad maius Ecclesiæ bonum, adversariosque comprimendos. Nono, pauper præferendus etiam est diviti; quia Ecclesia *Mater pauperum* dicitur, eosque *bonorum suorum dominos* appellat. Ultimo, dignior est judicandus, qui aptior est ad Beneficium, ejusque munera exercenda, & onera obeunda. Unde has omnes qualitates pensare debent Electores, & Examinatores Synodales, ut sine passione rectè judicent, quis dignior habendus sit ad Beneficia obtinenda. Ita ferme *Salmanticenses tom. 6. Theolog. Moral. tract. 28. cap. unic. punct. 8. §. 5. n. 307. & 308.*

SECTIO IV.

De electione digni, omisso digniori, ad Parochias.

112 **N**Otatio unica. An electio digni ad Ecclesias Parochiales, omisso digniori, sit valida? Sententiam negativam tenent *Gonzales glossa 4. super regul. 8. Cancellar. à num. 136. Sanches in Consil. lib. 2. cap. 1. dubitat. 6. n. 6. Castro Palao tract. 13. disp. 2. punct. 11. §. 2. num. 2. Hurtad. Resolut. Moral. 2. part. tract. 12. cap. 1. resol. 23. num. 1180. & alii, quos citant, & sequuntur Salmanticens. tom. 6. Theolog. Moral. tract. 28. cap. unic. punct. 8. §. 7. n. 345.* Præcipuum fundamentum est

est Decretum *Trident. sess. 24. cap. 18.* ubi loquendo de electionibus Parochorum ait ibi: *Quod provisiones, seu institutiones, præter supradictas formas factæ, subreptitiæ esse censeantur*: & Pii V. Constitutio in Bulla, quæ incipit: *In conferendis*, data 15. Kalend. April. anno 1566. & est in Bullar. *Cherub.* ordine 32. ibi enim annullantur provisiones factæ contra formam à Concilio præscriptam: sed præcipuum, quod pro forma electionis ibi intenditur, est, quòd provisio Parochialium fiat in his, qui digniores post examen peractum inventi fuerint: ergo annullatio Concilii specialiter super electione digni, omisso digniori, cadit.

113 Confirmatur primò; quia quando aliquid assignatur pro forma alicujus actus, si hæc ad unguem non observetur, totus actus corruit, est ipso jure nullus, ut constat ex cap. *Cum dilecta* de Rescript. ubi *Felin. à num. 6.* id late comprobatur, & cap. *Sicui* de Præbend. in 6. sed *Tridentinum* pro forma electionis designat, quod eligatur dignior: ergo si hic non eligitur, tota electio nulla, & irrita ipso jure est.

114 Confirmatur secundo; quia sic tenuit Rota 18. Decemb. 1581. & 4. Maii 1582. in una Detursen. Parochialis de Villa-Franca coram Domino Gipsio, ut refert *Garcia part. 9. cap. 2. n. 232. & 233. & Farinac. in noviss. decis. 672. & 674.* affirmando ibi non solum esse nullam prædictam electionem, verum etiam electum non facere fructus suos: ergo vera est nostra sententia.

115 Dices primò. Ideo electio digni, omisso digniori, esset nul-

la, & irrita, quia ex *Concil. Trid. sess. 24. cap. 18.* ita infertur; sed ex Concilii verbis loco citato nil tale infertur. Ostenditur hoc; quia verba Tridentini referenda sunt ad provisiones factas de minus dignis, non servata forma ibi præscripta, quoad oppositorum examen, non vero quoad provisionis validitatem: ergo electio digni, omisso digniori non est nulla, & irrita, sed valida.

116 R. negando minorem: ad ejus probationem R. negando antecedens: quia si irritatio illa cadit supra modum, quo examinari debent oppositores ad Parochias, potiori jure debet cadere supra modum provisionis de digniori; tum quia examen ita rigidum solum ordinatur, ut dignior eligatur; tum etiam quia verba Concilii post præceptum de digniori eligendo apponuntur ibi: ergo potius debent cadere supra modum provisionis, quæ immediatior est, quam supra modum examinis, quod ab ipsis verbis remotius est.

117 Dices Secundò. In tantum electio digni, omisso digniori, esset nulla, & irrita, in quantum talis esse colligitur ex Bulla Pii V. quæ incipit *In conferendis*, data 15. Kalend. April. anno 1566. & est 32. in Bullar. *Cherub.* ubi ait Pontifex hujusmodi electiones, contra *Tridentini* formam factas, *nullas, irritas, ac nullius roboris, vel momenti fore, & esse, nullumque provisum jus, aut titulum, etiam coloratum, possidendi præbere*; sed Pius V. in tali Bulla solum dicit primò, quòd dignior rejectus possit appellare ad Metropolitanum, qui potest, rei veritate comprobata, digniori Beneficium conferre: solum dicit secundò, quòd dignus provisus non amoveatur à Beneficio,

neficio, quousque electio revocetur: ergo non dicit, quod electio digni, omisso digniori, sit nulla, & irrita.

118 R. concedendo maiorem. Ad minorem R. quod Sum. Pontifex non ideo permittit appellationem, quia credat electionem minus digni esse validam, sed, ut constet nullitas dictæ electionis, & appareat, quod minus dignus electus fuit; & ita appellationis Judex possit cassare electionem factam, & Beneficium digniori conferre; si enim hæc non præcedant, & probentur, dignus à possessione Beneficii repelli non potest, cum non juridice, & certo constet, digniorem esse rejectum. Et ideò optime ait Pontifex, quod pendente appellatione, provisorius ab Ordinario non removeatur: ne interim Ecclesia absque certo Pastore existat, & passim Pastores mutantur. Unde quousque appellans per tres sententias conformes, aut duas, quæ in rem judicatam transeant, possessorem Beneficii vicerit, à Beneficio amovendus non est possessor, ut late probant Gonzalez super regul. 8. Cancellar. de Mensib. & alternat. Gloss. 6. à n. 189. & Garcia de Benefic. part. 9. cap. 2. §. 1. n. 147.

119 Dices tertio. Quando providetur dignus, omisso digniori; fructus suos facit; donec electio per Judicem appellationis revocetur: ergo quia electio fuit valida, & dignus manet vere Parochus, etiam omisso digniori.

120 R. negand. antecedens; quia talis dignus tenetur fructus Beneficii digniori restituere, deductis expensis obsequio Beneficii dignis, quando juridice constet electionem fuisse nullam: (quia solum quasi conditionate ejus fructus in-

terim percepit:) hoc est, quousque proferatur sententia in dignioris favorem. Si tamen dignior fructus perceptos non vendicat, tunc dignus eos restituere non tenetur, ut probat *Hurtad. cit. num. 1821.* aliis citatis, exemplo hæreticorum, quorum bona applicantur fisco, & omnes contractus, horumque alienationes ipso jure annullantur; & tamen ante judicis sententiam restituere non tenentur.

121 Dices quartò. Ex nostro dicendi modo sequeretur, quod nulla electio, & provisio esset certa, & segura, & daretur locus mille scrupulis; nam si in dicto casu electio esset nulla, teneretur provisorius Beneficium dimittere, etiam digniori rejecto non appellante: quare ad hæc vitanda dicendum est dictam electionem esse validam.

122 R. negand. antecedens, ejusque insinuatam probationem; quia appellans raro probare poterit; minus dignum fuisse electum; cum maior dignitas à pluribus requisitis dependeat, ut supra diximus n. 111. & licet maior scientia probari fortasse posset, non tamen maior prudentia, diligentia, & aptitudo ad ovium regimen, quæ non minus necessaria sunt, quam scientia, ut quis dignior vere sit. Et adeo vehemens est præsumptio pro electione ab Ordinario facta secundum Rotam in una *Barcin. Par. 29. Novemb. 1613.* apud *Farinac. decis. 537.* ut debeat evidenter ab appellante de mala electione dolus probari: unde præcluditur locus scrupulis circa obligationem Beneficium dimittendi.

SECTIO V.

An Regularis possit Parochus institui?

123 **R**egularis hic dicitur, qui remittit vota substantialia Religionis, & Prælati obedientiam præstat intra claustra, vel etiam extra claustra; sub subjectione tamen sui superioris, ratione cujus subjectionis, & obedientiæ ab Ordinario, ejusque jurisdictione est exemptus. Unde sit

124 Notatio Prima. An de jure communi possit Regularis institui Vicarius Parochiæ sæcularis? Duplex est sententia de hac re; altera negat, ut videre est apud *Sanch. tom. 2. Decalog. lib. 7. cap. 27. n. 34.* altera vero affirmat, data necessitate, aut utilitate Ecclesiæ, prout affert *Themud. tom. 4. decis. 69. à n. 44.*

125 Notatio Secunda. An ex dispensatione Pontificia possit Regularis institui Vicarius Parochiæ sæcularis? Certa est resolutio affirmativa. Ratio est: quia ex dispensatione Pontificia potest Regularis institui Episcopus, ut constat ex usu, & quotidiana praxi Ecclesiæ: ergo à fortiori institui potest Vicarius Parochiæ sæcularis, cum hoc sit minus, & sub illo maiori contineatur, juxta *Regul. 80. Jur. n. 6.*

SECTIO VI.

An possint Brasiliæ Episcopi suis Parochiis præficere Regulares?

126 **N**otatio Prima. An possint Brasiliæ Episcopi

Regulares assumere in Vicarios? Ante responsionem nota, Parochias Brasiliæ esse in duplici differentia: aliæ enim sunt, quibus non est assignata portio congrua ex patrimonio Regio, sed inserviunt Parochi ducti stipendio, quod populus sponte offert, & singulis annis contribuit, præter fructus ordinarios, qui ex officio Parochi proveniunt. Aliæ vero Parochiæ congruam portionem recipiunt ex patrimonio Regio, quæ annuatim solvitur in Ecclesiasticarum vicem decimarum, quas ex conventionem facta cum Sede Apostolica percipit Potentissimus Portugalliæ, & Brasiliæ Rex, tamquam Ordinum Militarium Magnus Magister, & Administrator supremus.

127 Rursus Parochiæ, quibus solvitur annua portio ex patrimonio Regio, & communiter dicuntur Ecclesiæ collatæ, adhuc dividuntur in eas, quæ sunt tenuis, & exigui redditus, præter portionem regiam, & in eas, quarum redditus sunt pingues, etiam non attendita portione regia. Hæ quoties Parocho viduantur, concursu, & die examinis indicto, non desunt Sacerdotes sæculares, qui oppositores esse curent, & ad examen turmatim confluant: illarum vero vix reperiri potest, qui Parochus esse velit; adeo, ut non semel Episcopis necesse sit compellere, qui futuri sint Parochi. His notatis ad quæstionem

128 Responsio sit. Possunt Brasiliæ Episcopi suis Parochiis quibuscumque præficere Regulares, eisque suos deputare Vicarios. Constat ex Indulto Apostolico, ubi Brasiliæ Episcopis concedit Summus Pontifex, quod Parochiis possint præficere Regulares, eisque suos

deputare Vicarios absque ulla limitatione, aut restrictione ad has, vel illas Parochias: ergo nec nos restringere debemus, juxta Gloss. *Differentiam*, in L. fin. C. de hæredit. vel action. maxime, quia Indultum Apostolicum nemini præjudicat, & est favor Principis, qui est ample interpretandus, juxta Bart. & Jason. in L. *Beneficium* ff. de Constit. Princip.

129 Notatio Secunda. Quæ sit praxis præsentis Indulti? Duplici resolutione exponitur. Resolutio prima. Brasiliæ Episcopi de facto Parochiis non collatis præficiunt Regulares, eisque suos deputant Vicarios. Sic ego Parochiæ, vulgò de *Inhaúma*, ab hac Fluminensi Civitate duas circiter leucas sitæ præfectum vidi, & Vicarium ab Excellentissimo D. D. Francisco à S. Hieronymo felic. record. Episcopo Fluminensi deputatum cognovi R. P. Fr. Benedictum à Conceptione ex familia Carmelitana. Huic vero præcesserat in eodem officio, & loco R. P. Fr. Antonius ab Assumptione, Franciscanus de Observantia, ut vocant, ex Provincia S. Thomæ in India Orientali. Sic etiam aliis Ecclesiis Fluminensibus sæpè destinati sunt Parochi Religiosi Paduani.

130 Resolutio secunda. Brasiliæ Episcopi de facto Parochiis etiam collatis, quarum tenues sunt redditus, præficiunt Regulares, eisque suos deputant Vicarios. Hinc Parochiam à Conceptione B. V. vulgò *Itanhabè*, ab oppido Sanctorum decem leucas, & amplius distantem, non minori prudentia, quam zelo administrabat, qui me perhumaniter excepit, cum illac Missionarius discurrerem anno 1717. R. P. Fr. Bernardus ab Incarnatio-

ne ex gremio Benedictino, postea dignissimus D. Abbas Monasterii Olindensis. Fundatur utraque hæc praxis in eo, quòd raro appareat Sacerdos sæcularis idoneus, qui talibus Parochiis ob tenues earum redditus præesse ambiat.

131 Notatio Tertia. Dubium tamen est; an dum vacant Parochiæ collatæ, quarum redditus sunt pingues, possint Brasiliæ Episcopi præficere Regulares, eisque suos deputare Vicarios? Pars affirmativa primo aspectu apparet probabilis: quia Indultum Apostolicum est amplissimum, & non distinguit inter has, & illas Parochias, ibi: *Præficiendi Parochiis Regulares*.

132 Nihilominus in partem negativam inclino. Ratio mihi est: quia in Indulto Apostolico apponitur hæc conditio: *In defectu sæcularium*: in illis vero Parochiis, quarum redditus sunt pingues, non desunt Sacerdotes sæculares, qui provideri curent, ut supra diximus n. 127. cum igitur respectu talium Parochiarum non purificetur conditio à Pontifice requisita, ut Parochiis præficiantur Regulares; inde puto, talibus Ecclesiis præfici non posse.

133 Exciperem tamen Canonicos S. Joannis Evangelistæ, vulgò *Loyos*, quorum unus, vel alter in Brasiliam quandoque veniunt: hi enim, licet vivant congregati adinstar Regularium; tamen non sunt ex genere eorum, quos supra descripsimus n. 123. imò, & quoad beneficia Ecclesiastica obtinenda Clericis sæcularibus æquiparantur. Sic unum ex his Vicarium instituit novissime diebus nostris, primum S. Antonii ad Carmelum in Civitate Bahiensi, deinde B. Mariæ Virginis à Purificatione

extra civitatem, Excellentissimus, & Reverendissimus D. D. Ludovicus Alvares de Figueiredo, felic. record. Archiepiscopus Bahiensis.

134 Notatio Quarta. Quæ conditiones requirantur, ut Brasiliæ Episcopi Regulares assumant in Vicarios? R. requiritur primò defectus Sacerdotum sæcularium, qui Parochiis præficiantur. Constat ex Instituto Apostolico, ibi: *In defectu sæcularium*, intellige *Sacerdotum*.

135 Requiritur secundò, ut in hujusmodi Regularium Vicariatum conveniant cum Episcopis superiores Regularium, qui instituendi sunt Vicarii. Constat etiam ex Instituto Apostolico, ibi: *De consensu ament suorum superiorum*.

136 Unde deducitur primò, non posse Regulares assumi in hujusmodi Vicariatus, recusantibus eorum superioribus.

137 Deducitur secundò, non sumi Regulares in Vicarios perpetuos, & inamovibiles, sed solum amovibiles, & ad tempus, donec appareant Sacerdotes sæculares idonei, qui talibus Ecclesiis præficiantur.

138 Deducitur tertio, Regulares non assumi in hujusmodi Vicariatus, prævio concursu, aut examine Synodali; sed tantum ex eorum idoneitate aliunde nota, vel etiam præcedente examine, non tamen Synodali. An vero hujusmodi Regulares, dum munere Parochiali funguntur, si in officio delinquant, amovere possint Episcopi? Tractat Montenegro lib. 1. tract. 13. sect. 2. & lib. 5. tract. 2. sect. 9.

SECTIO VII.

An possit Episcopus Parochos examinare?

139 **I**N primis quæstio non est instituti nostri: eam tamen excito, tum quia praxi utilis est, tum maxime, quia cum Parochum quemdam ex perpetuis, at de scientia male suspectum, ad examen revocasset Excellentissimus, & Reverendissimus D. D. Fr. Antonius de Guadalupe felic. recordat. Episcopus Fluminensis, de jure dubitavit non nemo, per Universitatem Conimbricensem in sacris Canonibus formatus, quem ego ad publicam hujus Fluminensis Collegii Bibliothecam duxi, eique non aliter respondi, quam Authores infra citandos pro parte affirmativa edocendo.

140 Deinde non est quæstio de Parochis temporariis, seu qui ad tempus instituuntur; hi enim, cum sint amovibiles ad placitum Episcoporum, citra dubium possunt in novum examen revocari, quoties id congruum videbitur, ut statim patet ex iis, quæ de Parochis generaliter dicuntur. Solum igitur est quæstio de Parochis perpetuis, & inamovibilibus, seu collatis, ut aiunt, respectu quorum per sequentes Notationes resolvitur quæstio.

141 Notatio Prima. Omnes omnino Parochos collatos suæ Dioecesis non potest Episcopus ad novum examen revocare. Ita nominatim *Henriq. in Sum. lib. cap. & num. 6. Vasques 3. part. quæst. 93. art. 3. dub. 5. num. 1. Ocagav. de Sacram. tract. 2. de Confess. quæst. 40. num. 7. Suar. de Pœnit. disp. 18. sect. 2. & 8. Zerol. in prax. de Sacram. Pœnit. quæst. 2.*

*Reginald. l. 1. prax. for. Pœnit. n. 201. Barbos. de Potest. Episcop. allegat. 25. num. 23. Pignat. tom. 1. consultat. 133. num. 5. Probatur 1. resolutio : quia Parochus examine , & approbatione Synodali acquisivit jus , quo effectus est idoneus ad munus Parochiale absolute , & non limitate : ergo jus habet justitiæ , ut semper reputetur habilis , donec contrarium ex sufficientibus indiciis non constiterit : est enim regula vulgaris : *Nemo præsumitur malus , nisi probetur.* Cap. *Dudum* de Præsump. Cap. unic. de Scrutin. & Cap. *Inter dilectos* De Fid. Instr.*

142 Probatur 2. resolutio : quia esset judicium valde temerarium suspicari de aliquo absque indiciis , eum esse deperditis moribus ; maxime si aliquando opera virtutis fuisset operatus , ut recte *Lessius lib. 2. de Justit. cap. 29. dub. 4. num. 34.* ergo etiam temerarium esset suspicari de Parocho , qui jam semel est approbatus absolute , & idoneus synodaliter judicatus , eum incidisse in imperitiam , ita ut fas sit illum de novo examinare ; cum ex illa suspitione , quod scilicet suum munus indebite exerceat , injuria Parocho irrogaretur.

143 Probatur 3. resolutio : quia Judex lethaliter peccaret , si aliquem condemnaret ob solam suspicionem ex levibus ortam indiciis , ut ait *Lessius citat. dub. 2. num. 8.* & alii communiter : ergo etiam peccaret Episcopus , si ob solam suspicionem ex levibus ortam indiciis , & multo gravius , si absque ulla suspitione ad examen condemnaret Parochum semel approbatum absolute , & synodaliter judicatum idoneum ad munus Parochiale exercendum. Parochi enim sunt in posses-

sione suæ idoneitatis , & pro se habent præsumptionem , ne absque rationabili causa reputentur illiterati sed potius habiles , atque idonei , ut tradiderunt *Oldrad. conf. 18.* si princip. & Innoc. in cap. *Accepimus* num. 1. de Ætat. & Qualitat. *Filini* in cap. *Ex literis* num. 6. de Constit. & in cap. *cum Venerabilis* num. 49. de Except.

144 Neque obstat primum fundamentum sententiæ contrariæ quam tenent *Dian. coordinat. tom. 1. tract. 3. resol. 15.* & alii quos ibi citat. Necnon alii , quos citat , non tamen sequitur *Torre. cill. in exam. Episcop. tract. 2. quæst. 3. sect. 2. difficultat. 13. n. 52.* Fundamentum est. Episcopus potest ad examen revocare omnes omnino Confessarios , tam Sæculares , quam Regulares etiam semel approbatos absolute , & non limitate : ergo etiam omnes Parochos cum Parochi nullo modo juventur à jure , aut eximantur magis , quam cæteri Confessarii. Et hujus ratio est : quia fundamentum talis approbationis (nempe scientia) est mutabile , & deperdi potest vel per habitum contrarium , vel per infirmitatem , vel per negligentiam , vel per oblivionem , vel per hujusmodi : ergo.

145 Non , inquam , obstat : nam quoad Confessarios Regulares , saltem de revocatione facta ab eodem Episcopo , negat *Leand. de Pœnit. disp. 11. quæst. 91.* & constat ex quadam declaratione Cardinal. quam allegat *Barbos. de Potest. Episcop. part. 2. allegat. 25. num. 8.* Quoad Confessarios vero Sæculares , qui synodaliter examinati , & approbati fuere absolute , etiam negatur ex cap. *Accepimus* , de Ætat. & Qualit. nisi tales Confessarii post per-

peractum examen, & approbationem obtentam absolute, aliunde redderentur inhabiles, ut constat ex eodem cap. *Accepimus*, ibi: *Nisi fortè postquam promoti fuerint, reddiderint se indignos*. Unde si absque causa revocaret novus Episcopus approbationem Confessariis Sæcularibus ab antecessore datam absolute, revocationem hujusmodi fore nullam tradit *Fagundes*, quem citat, & sequitur *Castro Palao part. 4. tract. 13. disp. unic. punct. 17. §. 4. num. 6.*

146 Dato tamen antecedente, negatur consequentia. Diversa ratio est: quia non omnes Confessarii unius integræ Diœcesis tam Sæculares, quam Regulares approbantur prævio examine Synodali; & ideo potest Episcopus omnes eorum approbationes revocare, donec legitime informetur, qui prævio examine approbati sunt, & qui non. At vero Parochi, de quibus est quæstio, fuerunt approbati absolute; prævio examine Synodali, & habito concursu, & ideo jus acquisiverunt, nè amplius revocentur eorum approbationes absque causa.

147 Ad rationem, qua stabilitur fundamentum B. Fundamentum approbationis, qualis est scientia, esse quidem mutabile, & multipliciter variabile, ut bene argumentum: at hoc non obstante, nullum jus habet Episcopus, ut sine ulla rationabili causa exploret, an tale hoc fundamentum approbationis mutatum fuerit, aut variatum; immò è contra pro Parochis est possessio, & præsumptio idoneitatis suæ, ut dicimus in nostris fundamentis.

148 Non obstat secundum fundamentum, quod scilicet non minoris est momenti visitare Parochos in externis, quam in internis; sed

Episcopus ex *Trid. sess. 7. cap. 8. sess. 21. cap. 8. & sess. 24. cap. 3. de Reform.* habet jus visitandi singulis annis, vel saltem biennio, Parochorum vitam, & mores: ergo etiam illorum scientiam, sine qua animarum cura, & Sacramenta non recte administrantur.

149 Non, inquam, obstat: quia aliud est visitare Parochos quoad vitam, & mores, & si mavis, etiam quoad scientiam, sine qua nec animarum cura, nec Sacramenta recte administrantur: aliud verò omnes omnino Parochos ad examen revocare sine causa. Hoc secundum negamus posse Episcopos: illud vero primum non solum posse, sed etiam ad id teneri concedimus, tum ut Tridentino satisfaciant, tum etiam Domino dicenti *Ezechiel. 3. 17. Speculatorem dedi te domui Israel. & Prov. 27. 23. Diligenter agnosce vultum pecoris tui.*

150 Non obstat tertium fundamentum, quod de jure divino naturali incumbit Episcopo pabulum spirituale suis ovibus ministrare: ergo etiam jure divino incumbit Episcopo prospicere, an Parochi scientiam semel acquisitam amiserint, atque novo examine eos probare, ut insufficientes repellat, nè oves fame pereant. Antecedens constat ex *Osea propheticè locuto capit. 4. Quia tu scientiam repulisti, repellam te, nè Sacerdotio fungaris mihi: & ex aliis locis Scripturæ passim.*

151 Urgetur: nam licet Parochi semel approbati fuerint non ideo jus habent justitiæ, ut iterum non examinentur: ergo possunt iterum examinari. Antecedens constat: quia examen à Parochis subeundum cedit in favorem boni communis; atqui bonum particulare cedit bono communi: ergo Parochi etiam cum

incommodo boni proprii, utpote particularis, debent cooperari bono communi, subeundo examen.

152 Non, inquam, obstat: nam licet Episcopi teneantur prospicere, an Parochi idonei sint, & munus suum rectè obeant, ut juri divino, & humano Tridentini satisfaciant: utrique tamen juri satisfacere possunt, & abunde satisfacient, si observent formam à Tridentino præscriptam, in qua non continetur, quòd omnes omnino Parochos unius integræ Diocesis ad novum examen revocent absque rationabili causa.

153 Ad id, quo urgetur R. negando antecedens: quia approbatio est judicium adinstar cujusdam sententiæ latæ, vigore cujus approbatus habet jus justitiæ ad suæ idoneitatis possessionem manu tenendam, ne absque nova causa ab illa deturbetur. Ad antecedentis probationem R. quòd licet bonum commune prævaleat particulari, in nostro tamen casu nullum est bonum commune, quod prævalere debeat: nam bonum commune non stat in eo, quòd Parochi denuo examinentur ad libitum Episcoporum, sed in eo, quòd sint idonei; quando autem Parochi semel ut idonei approbati sunt, & non est suspicio de opposito, nullo modo cedit in bonum commune, sed potius in Reip. scandalum, quòd Parochi in examen revocentur.

154 Notatio secunda. Quando in aliquibus Parochis etiam collatis notus est defectus scientiæ, aut præcedit rumor de eorum imperitia, vel errore in administrandis Sacramentis, tunc potest Episcopus eos examinare. Quod in hac re tenendum tamquam certum affirmat *Pignat. tom. 1. consult. 133. n. 7.*

& in hoc etiam sensu intelligendi sunt Patroni sententiæ contrariæ, quorum unus *Dian. Coordinat. tom. 1. tract. 3. resol. 15.* habet sequentia: *Cum errores, vel fama publica se gerant tamquam accusatores in Parochum, jus habet Episcopus vocandi illum ad suum tribunal, & confessionem juridicam ab eo excipiendo (hoc est per examinationem) scientiæ quantitatem mensurandi, quam similis sufficientem, quam oportet, habere Parochum invenerit, poterit absque dubio, vel ab officio suspendere, aut illi Coadjutorem designare, ut constat ex Trident. Sess. 21. cap. 6.*

155 Notatio Tertia. Certum est etiam, quòd possit Episcopus aliquos Parochos etiam collatos examinare, quando probabiliter judicat Insufficientes esse, vel quia studio non vacarunt, vel quia scientiam, quam prius habebant, perdidit. *Pignat. loco citat.* & alii communiter. Ratio est: quia *Tridentinum Sess. 21. cap. 6.* declarat, quòd possit Episcopus Rectoribus Parochialium illiteratis dare Coadjutorem; sed non aliter commodius, quam per viam examinis potest Episcopus prospicere, an Parochi sint illiterati, ut illis det Coadjutores: ergo ut verba Concilii serventur, potest Episcopus aliquos Parochos etiam collatos examinare, quando probabiliter judicat non esse sufficientes.

156 Notatio Quarta. Prædictos Parochos illiteratos, vel alios quoscunque etiam collatos de scientia male suspectos potest Episcopus examinare tam in actu visitationis, quam extra, tam ipse, quam ejus successor. Ita *Pignat. loc. cit. & Barbosa. de Offic. & potest Parochi.*

rochi cap. 2. n. 10. ait per formula verba: Post electionem factam, & collatam sibi Parochialem non existimet Parochus se non amplius de doctrina, & literatura rationem redditurum; quia sacra Congregatio in una Placentina sub die 6. Augusti 1628. censuit liberum esse Episcopis, tam in visitatione, quam extra, iterum examinare super doctrina, & literatura Parochos approbatos ab antecessore, tempore provisionis Parochialium; necnon superveniente rationabili causa, & suspicione ignorantie posse examinare ad effectum cap. 6. sess. 21. de Reformat.

157 Tandem, ut omnia comprehendamus, idem etiam censuit sacra Concilii Congregatio in una Consentina die 3. Januarii 1594. ac præcipue in una Pampilonensi, in qua cum quærebatur

158 Primò, utrum possit Episcopus examinare Parochos, & Rectores semel approbatos ad curam animarum exercendam, quando ex rationabili, & legitima causa habetur vehemens suspicio de illorum imperitia ad Sacramenta ministranda, & munus suum adimplendum, ut clarius cognita illorum illiteratura, detur illis Coadjutor benemeritus cum assignatione alicujus portionis fructuum pro ejus congrua sustentatione?

159 Secundò, si potest hoc examen facere non solum in actu visitationis, sed etiam extra illam respectu alicujus Parochi, de cujus imperitia habetur certa notitia?

160 Tertiò, si ad hujusmodi examen faciendum requiritur, quòd imperitia talis Parochi examinandi probetur juridice per testes depo-

nentes, an vero sufficiat talem imperitiam constare Episcopo extrajudicialiter, vel quia expositum fuit illi per personas fidedignas, quæ nolunt juridice deponere propter metum, respectum, vel aliam rationem, vel quia ipsemet Episcopus ex rumore, & ex aliquibus actionibus, quas videt, & notat in ipso Parocho, & ex verbis, quæ ex illo audit, & ex aliis accidentibus, quæ occurrunt, facit conjecturam fere evidentem de imperitia illius. His igitur scrupulis anxius supplicat pro declaratione, ut salutare pabulum suis ovibus præbere, suoque muneri satisfacere possit.

161 Sacra &c. die 15. Januarii 1667. censuit ad omnia respondendum affirmative. Quodque possit eos ad examen iterum vocare sub pœna privationis, resolvit eadem S. Congreg. in una Lucerina die 13. Jan. 1594. & in una Interamnen. die 1. Octobris 1602.

162 Extra vero hos casus non potest Episcopus vocare ad examen Parochos. Habent enim intentionem fundatam, ut ad exercitium curæ animarum, & Sacramentorum administrationem admittantur; cum hoc veniat in consequentiam approbationis ab Examinatoribus de eorum persona factæ, ut S. Congregat. resolvit in una Nucerina die 6. Octobris, & 10. Nov. 1617. Quia cum eorum approbatio se habeat per modum sententiæ decernentis de idoneitate, dat jus approbato ad manutenendam suam idoneitatem, quam de jure possidet, & ideo non potest sine causa revocari in dubium ipsa possessio, sicut revocaretur, si jam approbatus iterum ad examen vocaretur.

DISPUTATIO TERTIA.

DE VIGESIMA TERTIA FACULTATE PONTIFICIA,

Q U Æ

BRASILIAE EPISCOPIS CONCEDITUR.

S E C T I O I.

An, & quando teneatur Sacerdos celebrare?

163 **V**igesima tertia facultas Pontificia, Brasiliæ Episcopis concessa. Celebrandi bis in die, si necessitas urgeat, ita tamen, ut in prima Missa non sumpserit abolutionem, per unam horam ante auroram, & aliam post meridiem, sine Ministro, & sub dio, & sub terra, in loco tamen decenti, etiam si Altare sit fractum, vel sine reliquiis Sanctorum, & presentibus hæreticis, schismaticis, infidelibus, & excommunicatis, & aliter celebrari non possit. Caveat vero, ne prædicta facultate, seu dispensatione celebrandi bis in die aliter, quam ex gravissimis causis, & rarissime utatur, in quo graviter ipsius conscientia oneratur. Quod si hanc eamdem facultatem alteri Sacerdoti juxta potestatem inferius apponendam communicare, aut causas ea utendi alicui, qui à S. Sede hanc facultatem obtinuerit, approbare visum fuerit, serio ipsius conscientia injungitur, ut paucis dumtaxat, iisque maturioris prudentiæ, ac zeli, & qui absolute necessarij sunt, nec pro quolibet loco; sed ubi gravis necessitas tulerit, &

ad breve tempus eamdem communicet, aut respectivé causas approbet.

164 Notatio Prima. An aliquoties in anno teneatur simplex Sacerdos Missam dicere? Prima sententia docet simplices Sacerdotes, & quibus nulla est animarum cura commissa, ex solo, & præciso Sacerdotali munere non teneri aliquando Missam dicere. Ita Alens. p. 4. q. 51. membr. 2. art. 4. §. 1. D. Bonav. in 4. distinction. 2. part. 2. art. q. 2. Rodrig. in Summ. tract. de Miss. cap. 249. concl. 4. Joan. Sanch. in Select. de Sacram. disp. 7. num. 16. Cardin. de Lug. disp. 20. de Euchar. sect. 1. Dicastill. de Sacram. tract. 5. disp. 4. dub. 1. num. 10. Castr. Pal. part. 4. tract. 22. disp. unic. punct. 12. n. 2. & alii, quos citant, non tamen sequuntur Fagund. in 1. Eccl. præcept. lib. 3. cap. 15. num. 1. & Pasqualig. quest. 840. n. 4. Fundamentum est, quia nullum apparet præceptum, quod afficiat singulos Sacerdotes ratione officii. Non divinum, quia dum Christus Luc. 22. dixit: Hoc facite in meam commemorationem, imponendo præceptum, ut habet Conc. Trid. sess. 22. cap. 1. de Sacrific. solum imposuit præceptum toti communitati Ecclesiæ, non autem singulis Sacerdotibus. Non naturale, quia ex potestate offerendi non oritur obli-

obligatio offerendi, sicut ex potestate absolvendi, non oritur obligatio absolvendi. Tandem non humani, quia ex cap. *Dolentes* De celebr. Miss. ubi reprehenduntur celebrantes vix quater in anno, non constat, quod reprehendantur simplices Sacerdotes, sed fortasse reprehenduntur Sacerdotes Curati, aut Prælati Ecclesiarum, de quibus infra.

165 Secunda sententia communior affirmat adesse obligationem ex vi Sacerdotii præcisè, & peccare lethaliter, si aliquando non celebrent simplices Sacerdotes. Ità *D. Thom. 3. part. quæst. 82. art. 10.* ubi contrariam sententiam vocat irrationabilem. *Navarr. in Manual. cap. 25. n. 88. Azor part. 1. lib. 10. cap. 24. quæst. 1. Suar. de Sacram. disp. 80. sect. 3. Vasq. 3. part. disp. 232. cap. 1. Coninch. quæst. 83. art. 2. dub. 1. Bonac. quæst. ult. de Euchar. punct. 7. propof. 1. Reginaldus lib. 29. Praxis fori penit. n. 166. Villalob. part. 1. summæ tract. 7. difficult. 49. Layman. lib. 5. Theol. moral. tract. 5. cap. 3. n. 1. Anicus tom. 7. Curs. Theol. disp. 33. Sect. 9. n. 293. Filliuc. tract. 5. cap. 4. n. 96. Tamb. de jur. Abbatis. tom. 2. disp. 5. quæst. 5. & alii plurimi, quos citant, & sequatur *Fagund. in 1. Eccles. præcept. lib. 3. cap. 15. n. 3. & Pasq. quæst. 840. n. 5.* Fundamentum est: quia præceptum offerendi Sacrificium non habetur de jure divino ex illis verbis Christi, Luc. 22. *Hoc facite in meam commemorationem.* In quibus præceptum agnoscit *Trid. Sess. 22. cap. 1.* De Sacrific. dum ait: *Corpus, & sanguinem suum sub speciebus Panis, & Vini Deo Patri obtulit, ac sub earundem rerum sym-**

bolis, Apostolis, quos tunc novi Testamenti Sacerdotes constituebat, ut sumerent, tradidit, & eisdem, eorumque in Sacerdotio successoribus, ut offerrent, præcepit per hæc verba: Hoc facite in meam commemorationem; uti semper Ecclesia Catholica intellexit, ac docuit: ergo jam apparet præceptum divinum à Christo impositum Sacerdotibus de offerendo Missæ Sacrificio.

166 Ratio autem; est quia de jure naturali tenetur quisque Deum colere per Sacrificium, cum solum per Sacrificium Deo exhibeatur supremus cultus debitus; atqui non convenit, quod quisque per se ipsum offerat Sacrificium, cum ad id specialiter instituti sint Sacerdotes, qui offerant nomine aliorum, unde ad Hebr. 5. dicitur: *Omnis Pötifex ex hominibus assumptus pro hominibus constituitur in iis, quæ sunt ad Deum, ut dona offerat, & Sacrificia pro peccatis:* ergo quando quis assumit dignitatem Sacerdotalem, assumit quoque obligationem offerendi Sacrificium, & colendi Deum pro populo, quatenus se constituit ministrum pro hominibus in ordine ad Deum: sicut eò ipso, quod quis assumit in se debitum alicujus, consentiente creditore, tenetur solvere debitum, quod jam suum fecit, & sibi proprium.

167 Ad fundamentum sententiæ oppositæ & jam apparere præceptum divinum ex verbis Christi, Luc. 22. *Hoc facite in meam commemorationem,* quæ verba continent præceptum respectu singulorum Sacerdotum, qui singuli sunt successores Apostolorum, & non solum omnes collectivè. Apparet deinde præceptum naturale, vi cuius te-

netur unusquisque Deum colere per Sacrificium, quam obligationem in se assumunt Sacerdotes etiam simplices, juxta illud D. Pauli: *Pro hominibus constituitur in iis, quæ sunt ad Deum, ut offerat Sacrificia.*

168 Nec urget potestas absolvendi in Ordine ad obligationem absolvendi; cum in his, & similibus nulla appareat obligatio naturalis, sed solum exercitium liberum talis potestatis. Quoad cap. *Dotentes* De celebr. Miss. ubi inter alia peccata aliquorum Sacerdotum, quæ ibi recensentur, unum est, quod vix quater in anno celebrabant; & quavis poena suspensionis ipsis imponatur non propter hoc delictum tantum, sed etiam propter alia, quæ ibi numerantur; nihilominus etiam propter negligentiam celebrandi damnantur, sicut Christus *Math. 25. & Luc. 19.* eum, qui otiose talentum abscondit, ad gehennam damnavit, & 2. *Corinth. cap. 6* hortatur D. Paulus Sacerdotes, *nè in vacuum gratiam Dei accipiant.* & 2. *Timoth. cap. 3.* ait Apostolus: *Noli negligere gratiam tuam;* ille enim Sacerdos, qui creatur, consecraturque ad rem divinam faciendam, gratiam Dei negligere videtur, si nunquam Sacrificium faciat, aut offerat.

169 Dices. Si adesset talis obligatio de jure divino naturali, etiam esset ab Ecclesia determinatum tempus, quo esset implenda; sicut est determinatum tempus confitendi peccata, & sumendi Eucharistiam: cum ergo non sit determinatum tale tempus, dicendum est, non adesse talem obligationem. R. negand. sequelam antecedentis: quia non debuit assignari certum tempus, quatenus Sacrificium est

offerendum Deo juxta occasiones, & necessitates occurrentes, quæ ut plurimum incertæ sunt. Deinde potest esse maior obligatio extensivè in uno tempore, quam in alio, & maior in uno loco, quam in alio.

170 Ad probationem R. pro adimplenda obligatione confitendi peccata determinari ab Ecclesia certum tempus; quia cum talis obligatio comprehendat universim omnes cujusque status fideles, in tantâ hominum multitudine essent propè infiniti, qui talem obligationem nunquam adimplerent, quod cederet in maximum animarum damnum.

171 At non apparuit gravis adeò ratio pro determinando tempore offerendi Sacrificium; quia nimirum obligatio Sacrificandi tantum cadit supra Sacerdotes, qui cum perfectam, ac exemplarem vitam profiteantur; non potuit Ecclesia timere plures fore Sacerdotes, qui ferè nunquam celebrarent. Undè meritò abstinuit ab imponenda temporis determinatione pro adimplenda obligatione celebrandi; prudentissimè verò tempus determinavit pro obligatione confitendi semel in anno.

172 Notatio Secunda. Quoties in anno teneatur simplex Sacerdos celebrare? R. Communior sententia tenet simplicem Sacerdotem celebraturum fore ad minimum in quatuor anni præcipuis solemnitatibus, nempe in die Natalis Domini, Paschæ, Pentecostes, & sin Assumptione B. Mariæ Virginis. Ità D. Thom. 3. part. quæst. 82. art. 10. Sylvester verbo *Missæ quæst. 7.* D. Antonin. 3. part. tit. 13. cap. 16. §. 12. Navar. in manual. cap. 25. n. 88. Thom. Hurad.

14d. tom. 1. moral. resol. tract. 2. cap. 7. resol. 29. §. 6. num. 379. & alii, quos citant, & sequuntur *Fag. in 1. Eccles. præcept. lib. 3. cap. 15. n. 6.* in fine, & *Pasqual. quæst. 841. n. 3.* Fundamentum est: quia ut simplex Sacerdos censeatur obligatus ad celebrandum, debet attendi scandalum alienum, & proprium ipsius detrimentum spirituale, nisi celebret: si autem in prædictis ad minimū festivitatis non celebraret simplex Sacerdos, adesset utique scandalum alienum, & proprium ipsius detrimentum spirituale.

173 Præter hos dies tenetur etiam simplex Sacerdos celebrare in die festo, si non adsit alius, qui celebret. *Ita Rodrig. tom. 1. summ. capit. 247. n. 6. Fernandes part. 3. exam. Theol. moral. cap. 5. §. 8. num. 1. Franc. Lug. lib. 5. de Sacram. cap. 5. quæst. 1. num. 15. & Pasqual. quæst. 842. num. 1.* Ratio est: quia ratione ordinis Sacerdotalis fuit Sacerdos simplex constitutus publicus minister populi in ordine ad offerendum Sacrificium ad Hebr. 5. *Omnis Pontifex ex hominibus assumptus, pro hominibus constituitur in iis, quæ sunt ad Deum, ut dona offerat, & Sacrificia:* ergo ratione muneris suscepti tenetur simplex Sacerdos offerre sacrificium, quoties tenetur populus, ita ut deficientibus deputatis Sacerdotibus, ad ipsum devolvatur obligatio.

174 Quod *Pasqualig. cit. n. 5.* extendit etiam ad Sacerdotem, qui non esset de loco, in quo deficient deputati ad celebrandum, sed tantum ibi contingenter reperiretur. Imò si contingeret adesse in eodem loco plures Sacerdotes simplices, resolvit idem *Pasqualig. cit. n. 6.* quòd tunc obligatio celebrandi prius

erit penes eum, qui magis pertinet ad communitatem, aut quia sit de loco, aut quia jam habeat suam operam in aliquo alio munere additam communitati, ut si exerceret munus docendi, concionandi, &c. nam cum iste aliquo modo pertineat ad communitatem ratione hujus nexùs, obligatio prius consurgit in ipso, quam in cæteris. Si tamen omnes sint æquales, & eodem modo se habeant, obligatio erit æqualiter apud omnes, quia non erit maior ratio de uno, quam de alio, & sic se habebunt, ac quando plures in solidum sunt obligati. Ità tamen, ut celebrante uno, extingueretur in cæteris obligatio, sicut solvendo uno debitum, liberantur cæteri, qui sunt debitores in solidum. Ità ferme *Pasqual. cit.*

175 Tenetur 2. Simplex Sacerdos celebrare, ut impleat præceptum audiendi Missam. Casus contingere potest, si non adsit, à quo audiat Missam, vel quia jam sint celebratæ, quæ erant celebrandæ, vel ex quocumque alio capite, & ideo dubitatur, an tunc ex vi præcepti audiendi Missam teneatur simplex Sacerdos celebrare? Affirmant *Rodrig. tom. 1. summ. cap. 247. num. 6. Franc. Lug. lib. 5. de Sacram. cap. 5. quæst. 1. n. 16. & Pasqual. quæst. 843.* per totam. Ratio est 1: quia Sacerdos ratione muneris non solum tenetur offerre Sacrificium pro populo, sed etiam pro se ipso, ut habetur ad Hebr. 5. *Propterea debet quemadmodum pro populo, ita etiam & pro semetipso Hostias offerre pro peccatis:* ergo cum simplex Sacerdos teneatur offerre Sacrificium, ut populus satisfaciat præcepto audiendi Missam, tenebitur etiam offerre, ut ipse satisfaciat.

176 Ratio est 2: quia audire
Aaa ii Missa

Missam est correlativum ad celebrare, & quia correlativa ita se habent, ut unum non possit esse sine alio, leg. *Filio*, §. *Matri* ff. De admin. leg. inde fit; quod si unum est de necessitate, sit etiam alterum de necessitate. Unde eò ipso, quod Ecclesia in diebus festis præcipit audire Missam, præcipit etiam Missam celebrari, quia dispositum de uno correlativum est etiam dispositum de altero, leg. *fin.* ff. De acceptilat. & L. *Siquis servo* C. De furtis & L. 1. C. De transact: ergo Sacerdos ex vi præcepti audiendi Missam tenetur celebrare, si alio modo non possit audire, cum præceptum obliget etiam ad celebrationem, ut ad connexum, & correlativum cum auditione.

177 Hactenus de Sacerdote simplici non impedito, cui tamen liberum est celebrare, aut non celebrare quotidie; cum nulli Sacerdoti stando in solo jure divino, aut humano, & seclusa quacumque alia obligatione extrinsecà, officiove pastoralis, præceptum sit, aut prohibitum quotidie celebrare.

178 Notatio Tertia. Aliter tamen resolvendum de Parochis; hi enim tenentur vel per se, vel per alios celebrare singulis diebus dominicis, & festis, quibus sui Parochiani Missam tenentur audire, ut docet *Azor tom. 1. lib. 10. cap. 24. quæst. 2. Sylvest. verbo Missa. 1. quæst. 7. Fagund. in 1. Eccles. præcept. lib. 3. cap. 15. num. 8. & alii communiter.*

179 Notatio Quarta. An verò ratione officii, & muneris pastoralis teneantur Parochi aliis diebus præter dies Dominicos, & festivos celebrare? Est dubium. Resolvunt nonnulli non teneri illos quotidie celebrare ratione officii Parochialis.

Ratio est: quia nullibi hoc in jure expressum est, & quia multi Parochi satis pii, & timoratae conscientiae aliquibus diebus Sacrificium intermittunt. Vide plura apud *Fag. cit.* qui non audet appellare reum peccati lethalis eum Parochum, qui diebus tantum Dominicis, & festivis, quibus populus Missam audire tenetur, celebrat; nisi fortè in aliquo Oppido, ubi esset scandalum, si non ita frequenter celebraret, plebe pie, & religiosè id desiderante, & postulante.

180 Notatio Quinta. Placet etiam hic resolvere, quod etiam Sacerdos, qui ratione Capellaniæ, aut Beneficii tenetur quotidie celebrare, mortaliter non peccat abstinendo aliquando ab eo munere ex causa, ut docent communiter DD; nec tenetur per alium eidem obligationi satisfacere. Ita *Abbas in Cap. significatum De præbendis, Angelus, verbo Missa quæst. 15. Sylvest. verbo Missa 1. quæst. 9. versic. 5. Imola in eod. Cap. Significatum De præbendis Azor tom. 1. lib. 10. cap. 24. quæst. 7. Fag. in 1. Eccles. præcept. lib. 3. cap. 15. n. 11. & patet expressè ex eod. Cap. significatum.* Ratio est: quam ibi assignat Summus Pontifex, quia institutio hujusmodi Capellæ, & Beneficii intelligenda est servatis servandis; ita ut si Sacerdos fuerit aliquando legitimè impeditus, aut pie, & religiosè celebrare non possit, non tenetur celebrare per se, nec per alium: Secus tamen, si commodè celebrare possit, & absque justa, & legitima causa abstineat; tunc enim mortaliter peccat, & pacta, & conventa non servat.

SECTIO II.

An possit Sacerdos celebrare bis in eadem die, si necessitas urgeat?

181 **N**Ullum extat præceptū divinum, aut naturale, quo prohibeatur iteratio Missæ in eadem die; nam textus Luc. 22. *Hoc facite in meam commemorationem*; sicut non determinat tempus, ita iterationem Missæ indeterminatam relinquit. Sic de D. Leone Papa scribitur septies, aut novies in die aliquando celebrasse. *Fagund. in 3. Eccles. præcept. lib. 3. cap. 7. n. 12.* & in die Nativitatis Sancti Joannis Baptistæ solebant olim tres Missæ celebrari, ut testatur *Alcuinus de divin. Offic. cap. 30.* & alii apud *Pasqualig. quæst. 293. n. 1.* hodieque servatur idem mos celebrandi ter in Nativitate Domini. Imò pro Regno Valentiaë in Hispania extat privilegium, seu potius consuetudo, quod Clerici Sæculares possint bis celebrare in die Commemorationis defunctorum, semel pro Defunctis, & semel juxta officium idiei; *Pasqualig. cit. n. 2.* Quæ quidem non fierent, si extaret præceptum divinum, aut naturale talia prohibens.

182 At verò, quod secluso die Nativitatis Domini non liceat ex jure Ecclesiastico, nisi semel in die celebrare: constat 1. ex Cap. *sufficit*, De consecrat. dist. 1. ibi: *Sufficit uni Sacerdoti unam Missam in die unam celebrare.* Constat 2. ex Cap. *Consulvisti*, De celebr. Miss. ibi: *Respondemus, quod excepto die Nativitatis Domini, nisi aliter causa necessitatis suadeat, sufficit Sacerdoti semel in*

die unam Missam solūmodò celebrare. Constat 3. ex Cap. *Te referente* eod. tit. De celebr. Miss. ibi *Cui libet Sacerdoti quacumque dignitate fulgeat, unam in die celebrare Missam sufficiat.*

183 An autem verbum *sufficit*, significet hic, *Non licet, aut nolumus*, non examinamus; certum enim est, quod verbum *sufficit* sit hic positivè taxativum, ita ut ex ejus significatione non possint celebrari duæ Missæ in eadem die, ordinariè, & regulariter loquendo, seu verbum *sufficit* importet præceptum, seu prohibitionem, seu hujusmodi. *Pasqualig. quæst. 368. n. 10.*

184 Notatio Prima. Quæstio modò est: an possit Sacerdos celebrare bis in eadem die, si necessitas suadeat? Resolutionem affirmativam supponunt omnes DD., qui varios casus assignant, in quibus potest Sacerdos bis celebrare in eadem die, si necessitas urgeat. Probatur resolutio: quia Pontifex in Cap. *Consulvisti* De celebr. Miss. cum dicit sufficere uni Sacerdoti semel in die unam tantum Missam celebrare, ponit hanc exceptionem; *Nisi aliter causa necessitatis suadeat*: ergò cum exceptio firmet regulam in contrarium, sequitur, quod si necessitas urgeat, possit idem Sacerdos bis celebrare eadem die.

185 Notatio Secunda. Imò cum *Suar. disp. 8. de Eucharist. Sect. 3. except. 3. in fine Laym. lib. 5. Theolog. Moral. tract. 5. dub. 3. n. 213. Castr. Pal. part. 4. tract. 22. disp. unic. punct. 7. n. 10. Cardin. de Lug. disp. 20. de Eucharist. Sect. 1. n. 47. Filliuc. tract. 5. n. 109. Bonac. disp. 4. de Sacram. quæst. ultim. punct. 7. n. 10.*

10. *Leand. de Sacram. tract. 8. disp. 5. q. 41. Dicastill. de Sacram. tract. 5. disp. 40. dub. 2. num. 51. Trullenb. lib. 3. de Sacram. cap. 8. dub. 10. num. 4.* & cum aliis plurimis, quos citat, & sequitur *Pasq. quæst. 389. num. 3.* resolvit ipse, toties celebrare posse Sacerdotem eadem die, quoties necessitas exigat, ac proinde ter, quater, & pluries, si ita necessitas exigat. Probat ex cap. *Consuluisi.* De celebr. Miss. ubi cum Pontifex statuisset, quod quisque Sacerdos debet per singulos dies unam tantum Missam celebrare, posuit exceptionem: *Nisi aliter causa necessitatis suadeat.* Ex qua exceptione sequitur, quod liceat plusquam bis celebrare, si necessitas exigat. Et hujus ratio est: quia tantum licet, quantum excipitur: dum autem excipitur causa necessitatis, excipiuntur omnes casus, in quibus militet causa necessitatis; ac proinde ex vi exceptionis censetur cōcessus numerus ille Missarum, qui requiritur pro casibus necessitatis.

186 Confirmatur: Siquis haberet tres Parochias sibi cōmissas, & à se regendas, & posset tantum bis celebrare singulis diebus festis de præcepto, una Parochia remaneret sine Missa, si non posset habere Sacerdotem, qui suppleret; & non esset maior ratio pro una, quam pro alia; quia omnibus æquè est obligatus ratione muneris, & officii sui, nec maior necessitas est in una Parochia, quam in alia: ergo cum eadem causa militet in omnibus tribus Parochiis, dicendum est, quod talis Parochus posset in omnibus celebrare eadem die, alioquin restrictio ad duas tantum esset contraria causæ finali exceptionis, atque adeo ipsi exceptioni.

187 Notatio Tertia. Nec requiritur maior necessitas ad celebrandum ter, aut pluries, quam ad celebrandum bis. Et contra *Castro Pal.* qui *part. 4. tract. 22. disp. unic. punct. 7. n. 11.* vult requiri causam maioris necessitatis ad celebrandum ter, quam ad celebrandum bis, & adhuc maiorem ad celebrandum quater, quam ad celebrandum ter, & sic deinceps. Tenet tamen *Pasqual. quæst. 390. num. 2.* ubi probat ad hominem contra *Palaum* in casu de Parocho habente tres Parochias; is enim juxta ipsum *Palaum* poterit in singulis celebrare in eadem die, & tamen militat eadem causa quoad omnes, nec est gravior quo ad unam, quam quo ad aliam. Quod etiam significat *Leo Papa Ep. 81. Cap. 1.* ad Dioscorum in alio casu, quando scilicet in aliqua festivitate adest magnus concursus populi, & unicus tantum Sacerdos; nam vult posse celebrare Missam toties, quoties Ecclesia populo impleta fuerit. Unde eadem causa, quæ sufficit pro secunda celebratione, sufficiet etiam pro tertia.

188 Constat etiam: quia in Anglia Capellanus Oratoris Veneti, ante ultimam revolutionem illius Regni, pluries in die celebrare solebat in Oratoris Capella, ut testatur Venirellus se audivisse ab Oratore Veneto, Aloysio Contarèno ad Regem Angliæ *de Miss. Apost. tract. 4. q. 98. dub. 19. num. 205. vers. Resp.* Porro Capellanus dicti Oratoris sex Missas celebrabat singulis diebus, & ex eà tantum causa, ut satisfaceret Catholicis confluentibus, quod etiam privilegio Pontificio stabilitum fuerat. Unde constat causam, quæ sufficit pro secunda celebratione, sufficere etiam pro tertia, & quarta; siquidem omnes istæ

istæ sex Missæ celebrabantur ab eodem Capellano eà solâ de causâ, ut satisfaceret catholicis confluentibus. Ità fermè *Pasqualig. quæst.* 390. n. 4.

189 Notatio Quarta. An verò Parochus, v. g. qui pluries celebrat diebus festis in diversis Parochiis, quas habet, possit permitti in illis bis etiam celebrare diebus ferialibus? R. affirmativè; neque ad hoc requiritur maior necessitas, quàm quòd in iisdem Parochiis ad Missam audiendam populus conveniat. Secus dicendum, si populus non coveniat. Ità expresse *Cardin. de Lug. in Respons. Moral. dub. 12. à num. 1.*

Hoc unum superest diligenter advertere, quòd si cui Sacerdoti aliquando contingat duas, vel plures Missas celebrare eadem die, semper celebrare debet jejunus, ità ut si duas Missas celebret, in primâ purificatorium non sumat. Si verò tres, nec in primâ, nec in secundâ, sed in tertiâ; adeòque semper in ultimâ ablutionem sumat, ut fit in die Natalis Domini: nam si in primâ Missa purificatorium sumpsisset, jam non esset jejunus, & pro ut sic secundam Missam licité non diceret, nec deinceps, ut constat ex cap. *Ex parte* De celebr. Missar. & docent *Azor, Henriq. Navarr.* & alii, quos citat, & sequitur *Fagund. in 1. Eccles. præcept. lib. 3. cap. 16. n. 6. & 12.*

SECTION III.

Qualis debeat esse necessitas, ob quam Sacerdos celebrare possit bis in die?

190 **N**otatio Prima. Cùm necessitas, ratione cu-

jus conceditur iteratio Missæ in eadem die, non sit determinata à Pontifice; locutus est enim Pontifex absolutè absque ullâ determinatione, dicendo: *Nisi aliter causa necessitatis suadeat, sufficit Sacerdoti semel unam Missam solummodò celebrare*; nec certum sit, quanta debeat esse hæc necessitas, cùm tamen certum sit, quòd debeat esse urgens, non quidem physicè, sed moraliter, *Pasq. quæst.* 371 n. 6. & adeò gravis, ut prudentis judiciò sufficiat pro relaxandâ lege obligante ad unam tantum Missam in die celebrandam: hinc pro istiusmodi determinatione, & causâ necessitatis assignandâ disputant Authores, & varios casus ponunt.

191 Primus casus est: Cùm supervenit Episcopus, aut Princeps; & non est alius Sacerdos, qui celebret, dummodò celebranti nuntietur adventus Episcopi, aut Principis, antequàm purificationem sumat celebrans ipse, ut jejunus sit pro secundâ Missa. Ità *Gloss. in Cap. Consultis*, verb. *necessitatis*, De celebr. Missar. *Sà*, verb. *Miss.* n. 24. *Navarr. in manual. cap. 25. n. 87. Casu 2. & Consil. 2. n. 21. de celebr. Missar. lib. 3. Henriq. lib. 9. summ. cap. 30. n. 7. casu 1. & in com. littera Q. Toletus lib. 2. cap. 3. Casu 3. Fagund. in 1. Eccles. præcept. lib. 3. cap. 16. n. 6. & alii, quos citat, non tamen sequitur *Pasqualig. quæst.* 374. n. 2.*

192 Secundus casus est: Quando Sacerdos tenetur celebrare, & pro populo, & pro Episcopo, aut Principe, & non est alius in loco Sacerdos, qui celebret; cùm tamen sit festum de præcepto, & urgeat causa gravis, ob quam Episcopus, aut Princeps nequeat spectare

etare horam consuetam, sed debeat audire Missam summò manè. Ità *Thom. Hurtad. part. 1. resolut. moral. tract. 2. cap. 3. resolut. ult. n. 427. Fag. in 1. Eccles. præcept. lib. 3. cap. 16. n. 6. Pasq. quæst. 375. n. 2.*

193 Tertius casus est: Cùm quis duas habet Parochias, & in his tenetur celebrare die festo de præcepto, nec est alius Sacerdos, quem ipse pro se substituatur ad celebrandum in unâ, dum ipse in aliâ celebrat. Ità *Suar. de Euchar. disp. 80. sect. 3. vers. Ut autem; Vasq. 3. part. disp. 232. cap. 5. n. 51. Fag. in 1. Eccles. præcept. lib. 3. cap. 16. n. 5. Bonac. disp. 4. de Sacram. quæst. ult. punct. 7. §. 5. n. 10. vers. secundo. Laym. lib. 3. tract. 5. cap. 4. n. 6. vers. Circa hos. Amicus tom. 7. Curs. Theol. disp. 33. sect. 11. n. 316. Cardin. de Lug. disp. 20. sect. 1. n. 4. & alii pluri, quos citat, & sequitur Pasq. quæst. 381. n. 3. ubi pro hac parte adducit responsionem Sacræ Concil. Trid. Congregationis sub die 17. Augusti 1621.*

194 Quartus casus est: Cùm aliquis est communicaturus per modum Viatici, & non adest hostia consecrata; quia Sacerdos eam sumpsit, dummodò de necessitate infirmi ante ablutionem sumptam admoneatur celebrans. Hic casus frequentius contingere potest, & ab omnibus admittitur, ait *Laym. lib. 5. tract. 5. cap. 4. n. 6. vers. Circa hos. verò.* Imò hic est casus, in quo necessitas potest habere causam plusquam in aliquo alio, addit *Pasq. quæst. 380. n. 5. in fine.* Illum admittunt *Sá*, verb. *Missæ*, n. 24. *Fag. in 1. Eccles. præcept. lib. 3. cap. 16. n. 8. Amicus tom. 3. Curs. Theolog. disp. 33. sect. 11. n. 320.*

Bonac. disp. 4. de Euchar. quæst. ult. punct. 7. n. 10. Castr. Pal. part. 4. tract. 22. disp. unic. punct. 7. n. 9. casu 2. Cardin. de Lug. disp. 20. de Euchar. sect. 1. n. 44. Dicastill. de Sacram. tract. 5. disp. 4. dub. 3. n. 43. Tambur. Opusc. de Sacrific. Miss. lib. 1. cap. 6. §. 3. n. 2. & 3. vers. Dico tamen.

195 Si tamen Sacerdos nondum hostiam consumpsisset, & admoneretur de necessitate infirmi; tunc particulam suæ hostiæ servare deberet pro huiusmodi infirmo communicando per modum Viatici, casu, quo Sacrarium ibi non esset, nec aliæ hostiæ consecratæ in Sacrarario asservatæ. Ità, *D. Thom. in 4. dist. 12. quæst. 3. art. 2. Sylvestr. verb. Euchar. n. 25. Henricq. lib. 9. summ. cap. 30. n. 7. casu 3. Suar. disp. 80. de Euchar. sect. 3. vers. Ut autem. Fag. in 1. Eccles. præcept. lib. 3. cap. 16. n. 8. Quod non solum in casu extremæ necessitatis, sed etiam in casu devotionis fieri potest, ut docet *Suar. 3. part. tom. 3. disp. 85. sect. 2. §. secundo in sumptione, & latè probat Fag. cit. cap. 20. n. 8.**

196 Aliter etiam, & frequentius, ni fallor, contingere potest casus pro ministrando Viatico: potest enim contingere, ut Parochus vespere, aut jam noctu moneatur de Viatico ministrando summò manè, aut etiam statim post mediam noctem, ob periculum scilicet, & necessitatem infirmi, qui diutius expectare non potest horam consuetam celebrandi pro populo, nec etiam populus confluere ad Missam audiendam summò manè, aut statim post mediam noctem; cùm tamen sit dies festus, & Parochus teneatur celebrare, & populus audire Missam. In hoc casu;

fu, quem non assignant Doctores, non video, cur Parochus non possit celebrare bis in die, primò pro ministrando Viatico, modo ablutionem nonumat; secundò, pro populo ad horam consuetam.

197 Unde quoad hunc etiam casum intelligo Doctores supra citatos pro secundo casu: nam si Sacerdos potest celebrare summo mane, ut Missam audiat Episcopus, aut Princeps, & postea celebrare pro populo ad horam consuetam; cur id non poterit primò, ut ministret Viaticum summo mane, immò & statim post mediam noctem; secundò, ut populus satisfaciat præcepto audiendi Missam; cùm tamen necessitas ministrandi Viaticum sit omnium gravissima inter eas, quæ à Doctoribus allegari solent.

198 Hoc etiam tenentur approbare Doctores supra citati pro tertio casu; nam si Sacerdos habens duas Parochias, potest bis celebrare, non alia de causa, nisi ut Parochiani satisfaciant præcepto audiendi Missam; cur etiam non poterit bis celebrare in casu proposito, ut ministret Viaticum infirmo parochiano? Cùm plus sit necessarium Viaticum moribundo, quam Missa Parochianis? Et præterea, quia plus obligatur Pastor ad ministrandum Viaticum, quam ad celebrandum die festo pro Parochianis, ob maiorem necessitatem, in qua constitutus est moribundus, indigens Viatico.

199 Confirmatur: quia fieri potest, ut moribundus non sit in gratia, quamvis existimet se esse in gratia, & deinde, ut Viaticum per accidens conferat primam gratiam, ut aliqui putant: ergo cum agatur de salute infirmi, adest maxima necessitas ad bis celebrandum. Urge-

tur: quia præceptum sumendi Eucharistiam, servato jejunio naturali, strictius obligat, quam præceptum de non iteranda Missa: plures enim, qui concedunt posse iterari Missam pro conficiendo Viatico, nullo modo concedunt posse iterari à non jejunis; & tamen hoc præceptum relaxatur pro infirmo, ut nimirum infirmus non jejunus possit sumere Viaticum: ergo etiam relaxabitur præceptum de non iteranda Missa, illam iterando, si detur tanta necessitas, quanta urget in casu moribundi.

200 Quintus casus est: Quando in terris hæreticorum, aut infidelium est penuria Sacerdotum, ita ut qui adsunt, non possint satisfacere populo fidei, nisi celebrando bis, aut pluries eadem die. Qui casus non solum habet locum, ubi non est liberum exercitium Religionis Catholicæ, sed etiam ubi liberum est, quando Fideles, quamvis non sint in magno numero, non possunt simul convenire vel ob distantiam habitationum, vel ob alia incommoda gravia. Ita *Laym lib. 5. tract. 5. cap. 4. num. 6. vers. Circa hos. Azor part. 1. lib. 10. cap. 24. quæst. 6. in fine. Suar. disp. 80. de Eucharist. sect. 3. vers. Ut autem. Dicastill. de Sacram. tract. 5. disp. 4. dub. 3. n. 51. Cardin. de Lug. disp. 20. de Euchar. sect. 1. n. 46. Tambur. opusc. de Sacrific. Miss. lib. 1. cap. 6. §. 3. n. 2. & alii, quos refert, & sequitur Pasqualig. quæst. 386. n. 1.*

201 Notatio Secunda. An vero in aliquibus aliis casibus præter assignatos possit pluries celebrari eadem die, si occurrat necessitas moraliter requisita? Affirmant *Navarr. in Manual. cap. 25. n. 87. Henriq. lib. 9. Summ. cap. 30. n. 7. Azor.*

part. 2. lib. 10. cap. 24. vers. Excipiant. Silvestr. verb. Missa quæst. 7. casu 11. Rodrig. part. 1. Summ. cap. 149. conclus. 5. Fagund. in 1. Eccles. præcept. lib. 3. cap. 16. n. 11. Pasqualig. quæst. 388. n. 1.

202 Fundamentum est : quia Pontifex in cap. *Consulvisti* de celebr. Missar. ponit exceptionem generalem , ibi : *Nisi aliter causa necessitatis suadeat*. Exceptio autem generalis locum habet in omnibus , in quibus ratio exceptionis reperitur. Unde cum causa necessitatis veniat sub exceptione , ubicumque adsit causa necessitatis , habebit locum exceptio per legem facta.

203 Advertit autem *Abbas* ad cap. *Consulvisti* , hanc necessitatis causam arbitrio viri prudentis esse relinquendam , quod etiam admittit *Fagund. in 1. Eccles. præcept. lib. 3. cap. 16. num. 11*. Ratio est : quia quando jus aliquid absolute , & non certo , nec definito modo statuit , tunc iudicio prudentis viri committitur definitio. Leg. 1. ff. de jure deliber. & cap. *De causis* de officio Judic. delegat.

204 Notatio Tertia. Quid tamẽ agendum de calice , qui prima Missa non fuit purificatus , quando Sacerdos in diversis locis celebrat eadem die ? R. Sacerdotem in ea hypothesis debere semper uti eodem calice , quem propterea , quo decentius possit , ferre secum debet à loco primæ celebrationis , ad locum , quo vadit iterum celebraturus , ut nimirum , peracto ibi ultimo sacrificio , calicem purificet , & purificatorium jejunosumat , vel aservetur calix in sacrario (si ibi sit) usque ad novam celebrationem ; uti fit de lunula post processiones , & Sacramentum vespere expositum : vel tandem abluatur calix , ablutio ve-

ro in piscinam projiciatur. Colligitur hoc ultimum ex his , quæ docet *Cardin. de Lug. in Respons. Moral. dub. 10. n. 7.*

SECTIO IV.

Qua hora , & loco celebrandum sit?

205 CUM in rubricis Missalis generalibus *part. 1. tit. 15. habeatur : Missa privata saltem post Matutinum , & Laudes quacumque hora ab aurora usque ad meridiem dici potest* : inquirendum , hic est 1. quid veniat nomine auroræ ; & quandiu ante illam celebrari liceat ? 2. quid sit meridies , & quandiu post illum celebrari possit ? 3. quo loco celebrandum sit ?

206 Notatio Prima. Quid veniat nomine auroræ ? R. nomine auroræ venire tempus illud , quo incipit clarescere , seu quo incipiunt remitti noctis tenebræ ante ortum Solis , qui pro varietate regionum , & diversa situatione locorum tardius , aut velocius horizontem ascendit. Unde fit , ut aurora non sit computanda mathematicè , sed moraliter , prout est in vulgari æstimatione , & secundum iudicium prudens. *Pasqualig. quæst. 399. num. 3.*

207 Notatio Secunda. Ut Missa inchoari possit , non est expectandum initium auroræ , sed sufficit , quod in ipso auroræ initio adhuc daret sacrificium , modo non sit consumptum. *Azor part. 1. lib. 10. cap. 25. quæst. 6. Fagund. in 1. Eccles. præcept. lib. 3. cap. 17. num. 6. Bonac. disp. 4. de Sacram. quæst. ultim. punct. 3. num. 2. Cardin. de Lug. disp. 2. de Euchar. sect. 1. n. 33. Layman lib. 5. tract. 5. cap. 4. n. 2. & alii , quos citat , & sequitur Pas-*

Pasqualig. quæst. 400. n. 2. Ratio est: quia eo ipso, quod Missa secundum substantiam Sacrificii attingat initium Auroræ, dicitur celebrari in termino assignato, cum non sit extra terminum. Sicut igitur, qui attingit aliquem annum, dicitur ad ipsum pervenisse, quamvis nondum pervenerit ad totum annum, cum nondum sit completus, leg. *Qui filium. §. Sabmis ff. Ad Senatus Conf. Trebel.* ita etiam dum Missa pervenit ad Auroram, dicitur esse in Aurora, tanquam in termino sibi assignato.

208 Et ratio est: quia in hoc puncto communiter admittitur paritas materiæ. Sic *Azor part. 1. lib. 10. cap. 25. quæst. 6; & Reginald. lib. 29. cap. 9. n. 1073.* dicunt licite celebrari posse per quadrantem, quod alii extendunt ad dimidiam horam, ante Auroram, ut *Suar. disp. 80. de Euchar. sect. 2. vers. Secundo inquiri potest, Fagund. in 1. Eccles. præcep. lib. 3. cap. 17. num. 6. Bonac. disp. 4. de Sacram. quæst. ultim. punct. 9. n. 2.*

209 Aliter assignant Doctores tempus, in quo Missa inchoari possit, dum asserunt licite celebrari posse per horam, & dimidiam ante ortum solis, eamque existimant esse regulam, quæ universaliter servari possit; quia locum habet, etiam quando crepuscula sunt breviora. Ità *Suar. disp. 80. de Euchar. sect. 4. vers. Secundo inquiri potest. Bonac. disp. 4. de Sacram. quæst. unic. punct. 9. n. 5. Castr. Pal. part. 4. tract. 22. disp. unic. punct. 7. n. 12.* & alii, quos citat, & sequitur *Pasqualig. quæst. 401. n. 3. & 5.*

210 Hoc tamen intellige, nisi prævaleat consuetudo in contrarium; tunc enim poterit celebrari Missa per tempus notabile ante Auroram. *Navarr. in manual. cap. 25. n. 85.*

Laym. lib. 5. tract. 5. cap. 4. n. 3. vers. Quinto. consuetudo. Coninch. de Sacram. q. 83. art. 3. dub. 4. n. 217. vers. Navarr. autem Dicassill. de Sacram. tract. 5. disp. 4. dub. 4. n. 56. Fagund. in 1. Eccles. præcep. lib. 3. cap. 17. n. 17. Tab. de Sacrific. Miss. lib. 1. cap. 6. §. 4. n. 4; & alii, quos citat, & sequitur Pasq. quæst. 402. n. 1. Ratio est: quia agitur tantum de jure positivo, vel de consuetudine, quæ de novo taliter induci potest, ut prævaleat juri positivo, aut veteri consuetudini juxta *Cap. fin. De consuet.* Sic ubi artifices consueverunt ante Auroram notabiliter incipere sua exercitia, & prius audire Missam, poterit tunc Missa celebrari notabiliter ante Auroram: nam melius est artifices audire Missam, cum in hoc non solum interveniat profectus spiritualis ipsorum, sed etiam cultus Dei, quam servari consuetudinem non celebrandi ante Auroram. Vide plura apud *Pasqualig. citat.*

211 Notatio Tertia. Quid sit meridies? R. meridiem, seu medium diem esse punctum illud temporis, in quo sol altius elevatur respectu nostri, & radiis suis perpendiculariter nos ferit: quamvis id accipiendum non sit mathematicè, sed moraliter, & cum aliqua latitudine. *Suar. disp. 80. de Euchar. sect. 4. Vasq. 3. part. disp. 232. cap. 4. n. 76. Fagund. in 1. Eccles. præcep. lib. 3. cap. 17. n. 8. Bonac. disp. 4. de Sacram. quæst. ult. punct. 9. n. 4. vers. verum hæc sententia Lug. Cardin. de Euchar. disp. 20. sect. 1. num. 38. Laym. lib. 4. tract. 5. cap. 4. n. 4. Castr. Palao part. 4. tract. 22. disp. unic. punct. 7. n. 14.* & alii plurimi, quos refert, & sequitur *Pasqualig. quæst. 411. n. 5.*

212 Sic potest inchoari Missa usque ad quadrantem, seu tertiam partem horæ, parum, minusvè, post meridiem, *Azor part. 1. lib. 1. cap. 25. quæst. 6. Caspens. tom. 2. Curs. Theolog. tract. 23. disp. 3. sect. 2. num. 63.* licet aliqui dicant hanc opinionem esse nimis rigidam, & idèò extèdant ad horæ dimidium post meridiem, ut *Laym. lib. 4. tract. 5. cap. 4. n. 4. Fagund. in 1. Eccles. præcept. lib. 3. cap. 17. n. 6.* Nèc defunt, qui extendant ad tres quadrantes post meridiem, dūmodo non excedatur. Sic *Bonac. disp. 4. de Sacram. quæst. ultim. punct. 4. n. 6. Tambur. opusc. de Sacrific. Miss. lib. 1. cap. 6. §. 4. num. 19.* Fundantur hi Authores in eo, quòd etiam detur parvitas materiæ in postpositione Missæ post meridiem moraliter acceptum. Videantur Authores cit.

213 Notatio Quarta. Quandiu ex quacumque causa rationabili durat Missa solemnis, etiam si duret usque ad horam tertiam post meridiem, possunt celebrari Missæ privatæ. *Suar. disp. 80. de Euchar. sect. 4. vers.* Quo circa non existimo. *Castro Pal. part. 4. tract. 22. disp. unic. punct. 7. n. 14. vers. Supradictam doctrinam. Tambur. Opusc. de Sacrific. Miss. lib. 1. cap. 6. §. 4. n. 20.* & alii, quos citat, & sequitur *Pasqualig. quæst. 418. n. 1. & 2.* Ratio est: quia semel quòd celebretur Missa, possunt etiam plures celebrari; & quo ad hoc est eadem ratio de Missa solemni, ac de privatis, cum terminus claudens celebrationem Missarum sit idem respectu omnium. Confirmatur: quia Missæ privatæ se habent tamquam accessoriæ, undè Missa Solemnis non solum vulgari locutione, sed etiam in Rubricis, &

Cæremonialibus dicitur Missa principalis, Missa de die: ergò Missæ privatæ tamquam accessoriæ celebrari poterunt, quandiu celebratur solemnis, cum sit regula, quòd accessorium sequatur naturam principalis.

214 Notatio Quinta. Pro ministrando Viatico celebrari potest usque ad horam nonam inclusivè, id est, tertiam post meridiem, supposita necessitate urgente Viatici, & quòd celebraturus sit jejunus. Ità *Vasq. 3. part. disput. 232. cap. 4. n. 14. in fine Castro Pal. part. 4. tract. 22. disp. unic. punct. 7. n. 14. vers. Suprà dictam doctrinam. Tambur. Opusc. de Sacrific. Miss. lib. 1. cap. 6. §. 4. n. 41. in fine,* & alii, quos citat, & sequitur *Pasqualig. quæst. 415. n. 4.* Quæ sententia videtur omninò certa *Pasqualig. n. 5.* & ad praxim absque ullo scrupulo reducibilis. Ratio illi est: quia adest probabilis sententia, quòd etiam absque causa usque ad horam tertiam post meridiem celebrari possit regulariter: casus verò ministrandi Viaticum moribundo est talis, ut faciat licitum sequi quamcumque opinionem probabilem.

215 Imò *Aversa, Franc. Lug. & Quartus*, quos citat, & sequitur idem *Pasqual. n. 6.* tenent, quòd pro conficiendo Viatico celebrari possit per totum diem absque ulla limitatione à jejuniis. Ratio est: quia casus est magnæ necessitatis: Undè ex hoc capite obligantur ii, ad quos spectat cura animarum ratione officii, atque adeò justitiæ, & etiam ratione charitatis, ad ministrandum Viaticum: è contrà verò non prohibentur celebrare, nisi ratione consuetudinis, aut alicujus legis merè positivæ, & humanæ; inter has verò obligationes poten-
tior

tior est prima, utpotè ex duplici titulo, & altioris ordinis, atque adeò debet prævalere.

216 Ex causa itineris, quando scilicet itinerantes in aliquo die festo de præcepto veniunt ad locum post meridiem, tenent *Sà*, verbo *Missan. 27. & Castro Palao part. 4. tract. 22. disp. unic. punct. 1. n. 14. vers. Suprà dictam*, quos sequitur *Pasqualig. quæst. 419. num. 4.* quòd in tali casu possit Missa celebrari per duas, aut tres horas post meridiem. Ratio est: quia causa itineris videtur esse sufficiens, & rationabilis, ut detur regressus ad consuetudinem antiquam, quæ concedebat celebrationem usque ad tertiam horam post meridiem, cum per novam consuetudinem non debeat censerì limitata, & restricta, nisi regulariter, non autem pro casibus, qui secum afferunt aliquam necessitatem: Unde cum hoc probabile sit, tum propter auctoritatem Doctorum, tum etiam propter rationem, poterit ad praxim reduci.

217 Notatio Sexta. Quo loco celebranda sit Missa? R. Missa celebranda est non solum in Ecclesiis consecratis, sed etiam in Ecclesiis, aut Oratoriis tantum benedictis, & cultui divino deputatis. Ità communiter Doctores, qui etiam advertunt, quòd hujusmodi Ecclesiæ, seu Oratoria debent esse approbata vel à Summo Pontifice, vel ab Episcopo. Gloss. in Cap. *Si Ecclesia* De consecrat. Eccles; vel Altaris *Paronormit. n. 3*; & cæteri Doctores ibidem. Constat etiam ex *Trid: Sess. 22. in decreto de servand; & vitand: in celebrat. Missar.* ubi inter alia disponit: *Nervè patiantur (Episcopi) privatis in domibus, atque omninò extrà Ecclesias, & ad divinum tantum cultum dedica-*

ta Oratoria, ab iisdem Ordinariis, designanda, & visitanda Sanctum hoc Sacrificium à secularibus, aut Regularibus quibuscumque peragi. Vide *Pasqualig. quæst. 440.* per totam.

218 Undè peccabit mortaliter, qui absque necessitate celebret extrà loca deputata. Ità *D. Thomas 3. part. quæst. 83. art. 3*; & in *4. dist. 13. quæst. 1. art. 2. quæst. 5. Scotus quæst. 2. art. 2. Suar. disp. 81. de Euchar. sect. 3. init. Azor part. 1. lib. 10. cap. 26. quæst. 8. Fagund. in 1. Eccles. præcept. lib. 3. cap. 13. n. 2. Laym. lib. 5. cap. 5. init;* & alii plurimi, quos citat, & sequitur *Pasqualig. quæstion. 442. n. 2. & 3.* Ratio est: quia gravitas prohibitionis, & gravitas materiæ satis indicant gravitatem culpæ: sed adest prohibitio, quæ ex annexis colligitur esse gravissima, ut constat ex Cap. 1. de Consecrat. dist. 1. & ex Cap. *Hic ergò*, ead. dist. deinde materia de se est gravis: ergò committitur culpa gravis, si absque necessitate celebretur extrà loca deputata.

219 Nihilominus, stante necessitate, licebit celebrare extrà loca deputata, in loco tamen decenti: Ità *D. Thomas 3. part. quæst. 83. art. 3. ad 1. & 2. Scotus quæst. 2. art. 2. §. Item patet. Azor part. 1. lib. 10. cap. 26. quæst. 6. Sà*, verbo *Missan. 20. Suar. disp. 81. de Euchar. sect. 2. vers. Tertia exceptio. Vasq. part. 3. disp. 233. cap. 1. n. 6. Bonac. disp. 4. de Sacram. quæst. ult. punct. 9. n. 10. Laym. lib. 5. tract. 5. cap. 5. n. 3. Castro Palao part. 4. tract. 22. disp. unic. punct. 8. n. 4. Lugo Card. disp. 20. de Euchar. sect. 2. n. 48. vers. Excipit. secundò;* & alii multi, quos citat, & sequitur *Pasqualig. quæst.*

461. n. 1. & 2. Ratio est: quia jura antiqua ita præcipiunt Missas celebrari in locis Deo consecratis, ut tamen excipiant casus necessitatis: ita in Cap. 1. De consecrat. dist. 1. ubi ita decernit Felix IV. & idem Felix in Cap. *Tabernaculum*. Idem etiam repetitur in Cap. *Sicut* ead. Dist. & in Cap. *Concedimus*, Dist. ead.

220 Neque hoc sublatum fuit per *Trid. sess. 22. in decreto de servand. & vitand. in celebrat. Missar.* dum absolutè, & sine ulla exceptione injungit Episcopis, quòd non patiantur celebrari Missas extrà loca deputata. Nam cum prohibitio Tridentini sit generalissima, nunquam censetur comprehendere, quæ fiunt causa necessitatis, ut notat ex variis legibus à se allegatis *Pasqualig. citat. quæst. 461. n. 5.* Imò si comprehenderet, necessitas faceret licitum, quòd aliàs non esset licitum, Cap. *Consuluiti*. De celebrat. Missar. & Cap. *Licet* De poenit; & remiss; & Cap. *Quanto*, De consuetud; & Cap. *Licet* De feriis. Undè quamvis *Trid.* absolutè, & generalitèr loquatur, non comprehendit casus necessitatis, sicut non comprehendebant jura antiqua, à quibus quoad hoc debet Tridentinum accipere interpretationem, & cum necessitas sit de jure communi exclusa, debet etiam censi exclusa à *Trid.*

SECTIO V.

De Ministro, Altari, & Reliquiis in Altari reponendis.

221 **N**otatio Prima. An ut Missa celebretur, requiratur Acolythus, seu Minister? R. consuetudo Ecclesiæ habet, quòd

aliquis Minister inserviat Sacerdoti, quando Offerit Sacrificium. Et licet is Minister non sit necessarius de jure divino, *Bellarmin. lib. 2. de Miss. cap. 9. verè. Et hinc nascitur* Requiritur tamen ex jure Ecclesiastico, ut constat ex Cap. *Hoc quoque* De consecrat. dist. 1.

222 De jure antiquo requirebantur plures Ministri, atque adeò saltem duo, ut statuitur à Sotère Papa in Cap. *Hoc quoque*, De consecrat. dist. 1. At de jure novo sufficit unicus tantum Minister. Ita communiter Doctores, cum Gloss. in dict. Cap. *Hoc quoque*, verbo *Ipse tertius* De consecrat. dist. 1. & *Abbas* in Cap. *Ut quisque* n. 1. & 2. De vità, & honest. Cleric.

223 Notatio Secunda. An peccet, qui sine Ministro celebrat? R. communior sententia tenet peccare mortaliter, qui seclusa necessitate celebrat sine Ministro. *Suar. disp. 87. de Euchar. sect. 1. in fine Bonac. disp. 4. de Sacram. quæst. ul. punct. 9. n. 34. Castr. Pal. part. 4. tract. 22. disp. unic. n. 232 Fagund. in 1. Eccles. præcept. lib. 3. cap. 21. n. 4.*

224 At verò in casu necessitatis non est peccatum, & celebrari potest absque Ministro. *Azor part. 1. lib. 10. cap. 27. quæst. 3. Card. de Lug. disp. 20. de Euchar. sect. 4. n. 103. Tambur. Opusc. de Sacrific. Miss. lib. 1. cap. 2. §. 5. n. 4.*

225 Advertendum tamen, quòd hujusmodi necessitas non est consideranda solum ex deficientià Ministri, sed oportet etiam, quòd interveniat aliqua necessitas, quæ exigat celebrationem v. g. necessitas conficiendi Viaticum, *Lessius de Sacram. quæst. 83. art. 3. dub. 10. n. 69. Tambur. Opusc. de Sacrific.*

crific. Miss. lib. 1. cap. 2. §. 5. n. 4. Dicastill. de Sacram. tract. 5. disp. 4. dub. 12. n. 234. aut necessitas satisfaciendi præcepto audiendi Missam in die festo. Ità Doctores cit. & alii.

226 Notatio Tertia. An liceat adhibere fœminas pro Ministro, ut inserviant celebranti circà Altare? Resolutio negativa constat ex Cap. *Sacratas*, Dist. 23. &c. ubi omninò prohibetur accessus ad Altare mulieribus, ibi: *Prohibendum quoque est, ut nulla fœmina ad Altare præsumat accedere, aut Presbytero ministrare.* Hoc autem fundatur in eo, quòd mulier debet in Ecclesiis tacere juxtà illud Apost. 1. ad Corinth. 14. *Mulieres in Ecclesiis taceant; non enim permittitur eis loqui, sed subditas esse, sicut & lex dicit.* Peccabit igitur mortaliter adhibens fœminam ad ministrandum. *Fagund. in 1. Eccles. præcept. lib. 3. cap. 21. n. 2. Tambur. Opusc. de Sacrific. Miss. lib. 1. cap. 7. §. 5. n. 2. & alii.*

227 Notatio Quarta. An saltem in casu necessitatis possit fœmina ministrare celebranti? R. negativè, etiam supposità necessitate celebrandi, & quòd non sit alius, qui inserviat, nisi fœmina. Quo casu debet potius Sacerdos sibi ipsi respondere, & ministrare. *Laym. lib. 5. tract. 5. cap. 9. n. 13. Fagund. in 1. Eccles. præcept. lib. 3. cap. 21. n. 2. Azor part. 1. lib. 10. cap. 29. quæst. 2. in fine. Suar. disp. 87. de Euchar. sect. 1. in fine Bonac. disp. 4. de Sacram. quæst. ult. punct. 9. n. 33. verè. Addo.* Ratio est: quia concurrunt duo præcepta, alterum de adhibendo Ministro, & alterum, quòd fœmina non ministret Altari, ac proindè debet ante-

poni præceptum, quod strictius obligat: strictius autem obligat præceptum prohibens fœminam ministrare, quàm præceptum de adhibendo Ministro: nam hoc respicit tantum quandam decentiam ab extrinseco, illud verò prohibet indecentiam ex naturà rei.

228 Notatio Quinta. Quid sit Altare? R. nomine Altaris intelligitur illa Ara, in quà Missa celebratur, & sic dicitur, quasi *alta Ara*. Duplex est Altare: alterum dicitur stabile, seu fixum, & alterum portatile. Fixum est tota illa mensa, in quà Missa dicitur, sive tota sit lapidea, sive partim lapidea, & partim lignea. Altare Portatile, vulgò *Pedra d' Ara*, Sacratum esse debet, & peccatum mortale est in eo non sacrato celebrare, ut docent *Suar. & Sylvest. Angel. Sot. Navarr. Ledesm. D. Thom. Palud. Henriq.* quos citat, & sequitur *Fagund. in 1. Eccles. præcept. lib. 3. cap. 22. n. 1.*

229 Ara, (vulgò *Pedra d' Ara*) idèd debet esse lapis, quia significat Christum Dominum, qui ad Corinth. 10. lapis dicitur angularis: Undè non est necesse, quòd totum Altare sit lapideum, sed sufficit, quòd illa pars, vulgò *Pedra d' Ara*, suprà quam reponitur calix, & hostia, sit lapidea, cum tantà verò longitudine, & latitudine, ut calicem, & hostiam capere possit. *Navarr. in manual. cap. 25. n. 83. Suar. disp. 81. de Euchar. sect. 5. dicto n. 2. & alii apud Pasqualig. quæst. 668. n. 2.*

230 Non licet in petrà Aræ, quæ enormiter, & notabiliter sit fracta, celebrare; per notabilem enim fracturam perditur consecratio, ut constat ex Cap. 1. & ex Capit. *Quod in dubiis*, De consecrat.

crat. Eccles. ibi: *Altare, in quo tabula, cui consecrationis benedictio Pontificali ministerio adhibetur, si mota, vel enormiter fracta fuerit, debet non immerito consecrari*: nempè, ut in eo altari celebrari possit.

231 At verò ea Ara notabiliter, & enormiter fracta dicitur, quæ in residuo non potest calicem, & hostiam capere: ubi verò totum Altare lapideum consecratum est, non est necessaria petra Aræ, ut habetur dict. Cap. *Quod in dubiis*, De consecrat. Dist. 1. & docent Navarr. D. Thomas, Suar. & alii, quos citat, & sequitur Fagund. in 1. Eccles. præcept. lib. 3. cap. 22. num. 4.

232 Notatio Sexta. An in consecratione *petræ Aræ* debeant reponi reliquiæ Sanctorum? R. affirmativè: atque ita indicant illa verba Sacerdotis, cum finitâ generali Confessione, Altare Sacrificaturus ingreditur: *Oramus te, Domine, per merita Sanctorum tuorum; quorum reliquiæ hic sunt*. Constat etiam ex Cap. *Placuit*, De consecrat. Dist. 1. ubi jubentur everti Altaria, in quibus non probatur esse reconditas Reliquias SS. Martyrum.

233 His non obstantibus, non est de substantiâ consecrationis *petræ Aræ*, quòd inibi Reliquiæ collocentur. Suar. disp. 71. de Euchar. sect. 5. vers. *Tertio additur*, in fine. Card. de Lug. disp. 24. de Euchar. sect. 2. n. 75. Castr. Pal. part. 4. tract. 5. cap. 5. n. 8. Tambur. Opusc. de Sacrific. Miss. lib. 1. cap. 5. §. 1. n. 10. Fagund. in 1. Eccles. præcept. lib. 3. cap. 22. n. 8.

234 Neque obstant verba illa: *Oramus te, Domine, per me-*

rita Sanctorum tuorum, quorum Reliquiæ hic sunt: nam ea idèò dicuntur, quia ordinariè, & de more Reliquiæ ibi apponuntur, non tamen de obligatione, aut necessitate, & cum ordinariè id fiat, sufficit ad veritatem prædictæ orationis, quamvis in hoc, vel illo Altari deficient.

235 Sic non peccat, qui consecrat Altare, sive fixum, sive portatile sine Reliquiis, modò absit contemptus; ita *Sotus in 4. dist. 13. quæst. 2. art. 3. §. Rursus etiam vers. Sexto denique. Suar. disp. 91. de Euchar. sect. 5. vers. Tertio additur*, circa fin. *Coninch. quæstion. 83. de Sacram. art. 3. dub. 2. n. 24.* & alii jam citati.

236 Sicut etiam non peccat Sacerdos, qui celebrat, quin prius exploret, an inibi sint Reliquiæ, cum ad id non teneatur, sed sufficit, si Altare sit expositum celebrationi, & quòd ii, ad quos pertinet cura Ecclesiæ, faciant in ipso celebrare. Ità *Sotus in 4. dist. 13. quæst. 2. art. 3. in fine, Victoria summ. tit. de Euchar. n. 98. Azor. part. 1. lib. 10. cap. 27. quæst. 11:*

SECTIO VI.

Quibus personis prohibeatur Sacrificio Missæ assistere.

237 CUM in præsentì Indulto fiat mentio eorum, qui cum fidelibus cõmunicare prohibentur, & Sacrificio Missæ assistere, exponendi sũt termini in Indulto appositi, in quibus supponitur dicta prohibitio, ut inde facilius capiat̃ facultas concessa celebrandi coràm talibus personis. Hæ veniunt sub terminis in Indulto positis; nempè

nempè *præsentibus Hæreticis ; Schismaticis , Infidelibus , & Excommunicatis*. Incipiamus ab Infidelibus.

238 Notatio Prima. Sacrificio Missæ assistere non debet Infidelis , seu Paganus , aut non baptizatus. Constat ex Cap. *Clericos*, Dist. 21. & Cap. *Perlectis* Dist. 25. Ratio est: quia Infidelis , seu Paganus , & non baptizatus , non sunt membra Ecclesiæ , cum in eam nondum ingressi fuerint per baptismum : non debeat ergò participare in divinis cum fidelibus , nec Missæ possunt assistere.

239 Notatio Secunda. Sacrificio Missæ interesse prohibentur Excommunicati , qui tamen sunt in duplici differentia : alii enim sunt Excommunicati excommunicatione minori , quæ est una tantum , & solum incurritur , cum quis communicat cum excommunicato vitando , ut habetur in Capit. *Excommunicatos* , & in Cap. *Cum Excommunicato* : alii verò sunt Excommunicati excommunicatione maiori , quæ multiplex est , & multipliciter fertur à jure , vel ab homine.

240 Excommunicatio minor privat tantum usu passivo , seu receptione Sacramentorum. Sic peccat mortaliter , qui hac excommunicatione irretitus aliquod suscipit Sacramentum. *Castro Palao disp. 2. punct. 21. num. 5. Suar. disp. 24. sect. 3. n. 2. Bonac. disp. 2. quæst. 3. n. 3.*

241 Excommunicatio verò maior privat usu activo , & passivo Sacramentorum , communibus Ecclesiæ suffragiis , usu Divinorum Officiorum , cōmunicatione forensi , & civili fidelium , exceptis his quinque casibus , 1. in casu utilitatis , sive spiritalis sive tēporalis ; 2. in casu legis Ma-

trimonialis , 3. in casu subjectionis ; 4. in casu ignorantiae juris , vel facti ; 5. in casu necessitatis , sive animæ , sive corporis , sive bonorum temporalium , qui casus hoc verum comprehenduntur.

Utile , lex , humilis , res ignorata necesse.

242 Ex quo deduces Excomunicatos excommunicatione maiori dividi in toleratos , & non toleratos , seu vitandos. Tolerati sive sint excommunicati à jure , sive ab homine , sive publicum sit esse excomunicatos , sive secretum , illos non tenemur vitare , sed cum illis possumus communicare tam in rebus Sacris , quàm in politicis. Sub his excommunicatis toleratis veniunt Hæretici , & Schismatici , (de quibus etiam Indultum loquitur ,) licet notorium sit eos ob hæresim , & Schisma esse anathematizatos. *Suar. disp. 9. sect. 2. n. 5. Castro Palao disp. 2. punct. 4. n. 5. Bonac. disp. 2. quæst. 2. punct. 1. §. 1. num. 2. Sayr. lib. 2. cap. 12. n. 9.*

243 Excommunicati non tolerati , quos tenemur vitare , unde dicuntur vitandi , sunt duo tantum ex *Concil. Constantien. 1.* Notorius Clerici percussor. 1. Quivis nominatim excommunicatus , & specialiter , ac publicè denuntiatus , quorum cuilibet compētunt effectus excommunicationis maioris , quos proximè recēsuimus. His breviter prælibatis , ad Resolutionem supra positam n. 239. redeamus.

244 Quamvis cum Excommunicatis toleratis non sit prohibitum communicare , ipsis tamen toleratis non licet Missam audire , neque Divinis Officiis adesse , neque cum aliis communicare in divinis. Unde si aliis fidelibus se immisceant , quando sunt tolerati , quamvis secreto

Ccc

sint

sint excommunicati, graviter peccabunt; quia illis tale hoc graviter prohibetur in Cap. *Cum ab homine*. Cap. *Cum desideres* De sentent. excommunicat. *Fagund. in 1. Eccles. præcept. lib. 2. cap. 5. n. 23. Filliuc. tract. 5. cap. 3. quæst. 9. n. 53. Pasqualig. quæst. 348. n. 1.*

245 Quod autem excommunicatis toleratis non licet, multò minus licet excommunicatis vitandis. Undè his non licet Missam audire, nec Divinis Officiis assistere, nec cū aliis communicare in divinis; imò si excommunicatus vitandus Divinis Officiis se ingerat, debet ab Ecclesia repelli, & Missam relinqui, si exire recuset.

246 Notatio Tertia. Quæres autem: quando relinquenda sit Missa, si vitandus insistat eam audire, & nolit ab Ecclesia egredi? R. Si vitandus Ecclesiam ingrediatur, antequam Missa inchoata sit, inchoanda non est, quin prius recedat: si verò superveniat vitandus, postquam Missa inchoata sit, monendus est, ut discedat.

247 Quod si vitandus recusaverit exire ab Ecclesia, novam incurrit excommunicationem Papæ reservatam in Cap. *gravis*. Clement. II. De sentent. excom. Et tunc operà Laicorum expellendus est ab Ecclesia, si commodè fieri possit, aut si laici deerint, etiam operà Clericorum, idque quamvis excommunicatus vi expellendus, sit Clericus. Cap. *Veniens* De sentent. excommunicat. Neque enim per hoc incurritur poena Canonis: quia manus violentæ illi injiciuntur in defensionem Ecclesiasticæ potestatis. *Salmantic. tract. 10. de Censur. cap. 3. punct. 6. n. 69. ad med.*

248 Non solum vitandus est expellendus ab Ecclesia, dum Missa

celebratur, sed etiam omnes adstantes, si ille nolit exire, debent ab Ecclesia recedere: alioquin peccabunt communicando in divinis cum vitando, & incurrunt excommunicationem minorem. Quin & Sacerdos ipse post consumptionem, relictis aliis orationibus, & precibus debet ab altari recedere, & reliquum Missæ complere in Sacristia, vel alio loco opportuno, ut hoc pacto perficiatur Missa. Constat ex cit. Cap. *Veniens*.

249 Notatio Quarta. Dubium tamen est; quo puncto interrompenda sit Missa, si jam sit inchoata, cum ad audiendam concurret excommunicatus vitandus? Alii dicunt relinquendam esse Missam, etiam si inceptus jam sit Canon, qui incipit à verbis: *Te igitur Clementissime*: modò non sit cepta consecratio. Ità *Sayr. lib. 2. de Censur. cap. 3. n. 19. Navarr.* & alii: alii verò dicunt non esse Missam relinquendam, si jam inceptus sit Canon, *Te igitur Clementissime*: *Fagund. in 1. Eccles. præcept. lib. 3. cap. 18. n. 6. Bonac. disp. 2. de censur. quæst. 2. punct. 3. §. 1. n. 13.*

250 Utcumque se res habeat; si vitandus accedat, postquam cepta sit consecratio, prosequetur Missa usque ad consumptionem, ita ut celebrans Missam non relinquat, nec interrumpat ante consumptionem inclusive, nec post consecrationem inclusive. Ità *Azor part. 1. lib. 10. cap. 32. quæst. 1. Suar. disp. 12. de censur. sect. 1. Laym. lib. 1. tract. 5. part. 2. cap. 2. num. 6. Tambur. opusc. de Sacrif. Miss. lib. 2. cap. 7. §. 4.*

SECTIO VII.

Quid Brasiliæ Episcopis specialiter concedatur quo ad Missæ iterationem?

251 **H**Actenus locuti sumus secundum jus commune, ex quo diximus, quid possint circa Missam celebrandam simplex Sacerdos, Parochus, & à fortiori Episcopus. Nunc verò dicendum, quid amplius possint Brasiliæ Episcopi ex speciali facultate, quam à Sede Apostolica concessam habent. Sit igitur

252 Notatio Prima. Ex Indulto Apostolico possunt Brasiliæ Episcopi celebrare bis in die, si necessitas urgeat. Constat ex tenore Indulti. Quod tamen ita intelligendum, ut in primâ Missâ non sumatur vinum purificatorium, seu ablutio, ut dicitur in ipso Indulto, idque semper servandum, quoties celebratur bis in eadem die, ut nimirum Sacerdos celebret semper jejunos.

253 Neque dicas, quòd in præsentî Indulto nihil speciale concedatur, cum omne illud, quod in eo conceditur, competat Episcopis de jure communi, imò nec solum Episcopis, sed etiam cuilibet Sacerdoti, quamvis sit inferior Episcopo, ut in superioribus probatum manet.

254 Non, inquam, hoc dicas: quia in his, & similibus facultatibus semper aliquid de novo conceditur. *Anaclet. tom. 1. lib. 1. Decret. Tit. 3. de Rescriptis, §. 5. n. 137.* quatenus gratia ita accipienda est, ut semper aliquid operetur, seu conferat. *Card. Tuscus lit. V. conclus. 85. n. 65.* alioquin inutilis esset gratia concessa, ut habetur

Cap. *In his 30.* De privileg. ibi: *Ita quòd dicti Fratres aliquam ex indulgentiâ nostrâ videantur in hoc gratiam consecuti.* Ubi Gloss. inquit: *Indulgentia enim semper debet aliquid conferre: aliàs delusoria esse indulgentia Principis.*

255 Undè minùs scrupulosi esse debent Brasiliæ Episcopi, & minùs solliciti, quàm solent, in ponderandis causis pro suarum facultatum praxi, & usu licito, quoad ea scilicet, quæ ex jure possunt, & simul ex speciali favore, & concessione Pontificum: Pontifices enim, quando facultates speciales concedunt, semper aliquid de novo credendi sunt concedere præter id, quod de jure possunt Episcopi: alioquin inutiles essent gratiæ Apostolicæ, & Pontifices in eis concedendis delusorii, quod tamen neque de Pontificibus, neque de eorum indultis præsumi debet. Vide, quæ diximus *lib. 1. n. 7. & 8.*

256 Et quamvis hæc solutio primâ facie videatur non subsistere in præsentî, cum facultas celebrandi bis in die concedatur sub clausulis, & verbis adeò gravibus, ut potius videatur restringere, quam ampliare potestatem Ordinariam, quam habet Episcopus celebrandi bis in die, si necessitas urgeat, ibi: *Caveat verò, nè prædicta facultate, seu dispensatione celebrandi bis in die aliter, quam ex gravissimis causis, & rarissime utatur, in quo graviter ipsius conscientia oneratur.*

257 Solutioni tamen datæ insistendum, dicendumque, præsentem facultatem à Pontifice concessam adhuc non esse otiosam, sed suprâ jus commune aliquid de novo concedere, & operari in gratiam Episcopi: neque enim contenti esse

debemus, ut nova gratia solum confirmet, quod alias jam nobis licitum erat, ut bene *Castr. Pal. de privileg. tract. 3. disp. 4. punct. 9. n. 4.*

258 Operatur igitur præsens facultas 1. ne Episcopus sit tam anxius de necessitate requirenda ad celebrandum bis in die, quam anxius esse debuerat, si celebraret ex facultate sibi concessa ex solo jure communi. Sumus enim in casu, quo Basilicæ Episcopis conceditur, quod alias cuicumque Sacerdoti licitum est juxta opinionem satis probabilem, de qua supra n. 184. facultas igitur Pontificia, quæ Basilicæ Episcopis conceditur, admittere debet amplissimam interpretationem quo ad necessitatem celebrandi, quatenus accipi debet ut potestas facultativa alicujus, non verò ut restrictiva. *Pasqualig. quæst. 429. num. 4.*

259 Operatur præsens facultas 2. quòd tollantur omnes omnino scrupuli, qui suboriri possent ex sententiâ contrariâ, quæ docet non posse celebrari bis in die de jure communi. Universaliter enim, quâdò facultas specialis aliquid concedit, quod secundum alienam opinionem non est licitum, quamvis secundum meam opinionem licitum sit, attamen sequendo adhuc meam opinionem non est certum, quòd hoc sit licitum, sed solum probabiliter; accedente autem facultate speciali, jam sit certum, quòd istud sit licitum. Et sic plura privilegia tam in hac materia, quam in cæteris impetrantur ad sedandos scrupulos, qui oriri possunt ex opinionibus contrariis, sive ex suppositione, quòd non essent licita, quæ postulantur. *Pasqualig. quæst. 426. n. 1.*

260 Undè non obstant verba adeò gravia, & seria in Indulto apposita, quæ videntur facere in contrarium: *Caveat verò &c.* non enim præsumendum est de Pontifice, velle se adimere Episcopis, aut restringere eorum potestatem Ordinariam in ipsomet Indulto, quo eis concedit facultates speciales, ut exprimitur in ipsarum Titulo, ibi: *Facultates speciales &c.* alioquin tales facultates essent illusoriæ, & Pontifex in eis concedendis minus sincerus, quod non est dicendum.

261 Quamvis igitur respectu alterius cujuscumque Sacerdotis necessitas celebrandi bis in die consideranda sit, & regulanda in casibus præter assignatos à n. 192. per judicium prudens, & arbitrium boni viri, ut diximus supra n. 203. tamen respectu Episcopi non requiritur tanta necessitas, nec tam urgens, ut ipse celebret, aut celebrare faciat, quanta requiritur, ut alii celebrent bis in die: cum Episcopus præter potestatem Ordinariam, quam cum aliis communem habet; etiam habeat facultatem specialem à Pontifice concessam, quam alii non habent. Et hoc mihi certum est, tam in hac materia, quam in quavis alia, in qua Pontifex videatur concedere, quod alias Episcopus potest de jure communi.

262 Notatio Secunda. An autem præter Basilicæ Episcopos sint etiam alii, qui habeant specialem facultatem celebrandi bis in die? R. De Patribus Societatis JESU ita haberi in compendio Indico verb. *Miss. §. 2. ibi: Presbyteri Societatis à Præposito Generali missi in Saracenorum, & Infidelium terras, & Provincias remotissimas,*

tiffimas , à quibus non potest adiri
S. Sedes Apostolica , possunt ibi-
dem bis in die diversis in locis
Missas celebrare. Paulus III.
Bulla : Licet debitum 26. Octobris
1549.

S E C T I O VIII.

*Quid Brasiliæ Episcopis specia-
liter concedatur quo ad tem-
pus celebrandi.*

263 **N**otatio Prima. Ex In-
dulto Apostolico pos-
sunt Brasiliæ Episcopi celebrare
per duas horas , & dimidiam , aut
tres circiter horas ante ortum solis.
Ratio est : quia de jure communi
potest quilibet Sacerdos celebrare
per horam , & dimidiam , aut duas
circiter horas ante ortum solis , ut
suprà diximus num. 209. Indultum
verò Apostolicum ultra id , quod
Episcopus potest de jure commu-
ni , concedit celebrare per unam
horam ante , ibi : *Per unam horam ante
Auroram* : potest igitur Episcopus
celebrare per duas horas , & di-
midiam , aut tres circiter horas an-
te solis ortum : in hoc enim tem-
pus convertitur , quod importatur
per hanc clausulam : *Per unam ho-
ram ante Auroram*.

264 Declaratur : quia Pontifex
concedens celebrare , & taxans tem-
pus celebrandi per unam horam an-
te Auroram , horam ipsam , quam
concedit , intendit concedere , tam-
quam alias non concessam , sive ex
Rubricis , sive ex alio capite. *Suar.
disp. 80. de Euchar. sect. 4. vers.
Tertia exceptio. Castr. Pal. part.
4. tract. 22. disp. unic. punct. 7.
n. 13. vers. Quinta sumitur. Tam-
bur. Opusc. de Sacrific. Miss. lib.
1. cap. 6. §. 4. n. 22. alioquin nihil*

concederet Pontifex , quin & illu-
soria esset ejus concessio , cum con-
cederet horam jam concessam : dum
igitur Pontifex concedit celebrare
per unam horam ante Auroram ,
sumptà hac hora , ut sumi debet ,
ut distincta ab Aurorà , à quā Missa
incipere potest de jure communi ,
idem valet Pontificis concessio , ac
si concedat celebrare per duas ho-
ras , & dimidiam , aut tres circiter
horas ante solis ortum.

265 Notatio Secunda. Ex In-
dulto Apostolico possunt Brasiliæ
Episcopi celebrare per unam horam
post meridiem. Constat ex ipso In-
dulto , ibi : *aut aliam (horam) post
meridiem*.

266 Si autem quæras : quomo-
dò accipienda sit hora hæc post me-
ridiem ? R. accipiendam esse mor-
taliter , & cum aliquà latitudine ,
non verò mathematicè , ut suprà di-
ximus num. 211. Unde si de jure
communi potest Missa inchoari ul-
que ad quadrantem primum , seu
tertiam partem horæ post meri-
diem , ut ait *Azor* : vel usque ad
semihoram , ut tenet *Laym. & Fa-
guind.* vel usque ad tres quadrantes
post meridiem , ut volunt *Bonac.
& Tambur.* supra citati num. 212.
rectè sequitur , quod ex speciali fa-
cultate possunt Brasiliæ Episcopi
Missam celebrare per unam horam
post finitum tempus , quod omni-
bus conceditur de jure communi ,
juxtà ea , quæ proximè diximus de
hora computanda ante Auroram ,
à n. 206.

267 Post lapsam igitur primam
horam post meridiem possunt Bra-
siliæ Episcopi Missam inchoare ul-
que ad primum quadrantem , seu
tertiam partem horæ , aut usque ad
semihoram , aut usque ad tres qua-
drantes juxtà diversas Authorum
opinio-

opiniones, ut nimirum à Missæ inchoatione computetur hora post meridiem, tamquam de novo concessa ultra id, quod Episcopus potest de jure communi ob easdem omnino rationes, quas proxime dedimus pro intelligentia temporis, seu horæ concessæ ante Auroram.

268 Ubi advertite diligenter ad celebrandum per unam horam ante Auroram, aut aliam post meridiem, non requiri eam necessitatem, quæ requiritur ad celebrandum bis in die, licet utraq; concessio in eodem Indulto contineatur. Ratio est: quia quando necessitas urget, quilibet Sacerdos potest, etiam secluso privilegio, celebrare usque ad horam tertiam post meridiem, ut supra vidimus num. 214. in quo etiam potest Episcopus dispensare de jure communi, ut cū 27. DD. tenet *Pasq. quæst. 420. n. 3.* Cū igitur Pontifex quando Episcopis concedit celebrare per unam horam post meridiem, multò minus concedat, quam de jure potest Sacerdos, si urgeat necessitas: evidenter deducitur ad hujus concessionis usum non requiri eam necessitatem, quæ requiritur ad celebrandum bis in die.

269 Ad celebrandum igitur per unam horam ante Auroram, aut per unam horam post meridiem, non requiritur causa gravis, sed sufficit causa aliquo modo rationabilis. Ratio est: quia licet materia, aliàs esset gravis, sit levis ratione specialis concessionis in materia favorabili, & nulli præjudicante, atque adeò admittente amplam interpretationem. Accedit, quòd per specialem facultatem Pontificiam concedatur, quod olim sine privilegio licitum erat, ità ut per talem facultatem fiat regressus ad jus, seu cõ-

suetudinem antiquam; hoc autem sufficit, ut interpretatio fiat latissima. *Pasqualig. quæst. 429. n. 4.* & ideò quo ad hoc non requiritur causa gravis.

270 An verò Patres Societatis possint etiam celebrare ante Auroram, & post meridiem? R. in Compendio Indico verb. *Missæ*. §. 1. ità haberi: *Possunt nostri Presbyteri in utraque India ex concessione Gregorii XIII. facta 5. Maii 1578. per Bullam Quanta in Vineâ Domine: celebrare Missam per horam ante Auroram, & infra horam post meridiem. Et ex concessione Alexandri VI. in Bulla: Sanè merita: edita 23. Aprilis 1599. & Clementis VIII. in Bulla: Romanus Pontifex: data 30. Septembris 1592. celebrare à duabus horis post mediam noctem usque ad nonam inclusivè; id est, usque ad horam tertiam.*

SECTIO IX.

Quid Brasiliæ Episcopis specialiter concedatur quo ad Ministrum, & locum celebrandi?

271 **N**Otatio Prima. Possunt Brasiliæ Episcopi celebrare sine Ministro, seu Acolyto, qui Sacrificio Missæ inserviat. Cõstat ex Indulto Apostolico. Deficiente autem Ministro, seu Acolyto, debet Episcopus, si celebret, potius sibi respondere, quam fœminam adhibere pro Ministro, ut supra diximus num. 226. & 227.

272 Ut Episcopus celebret sine Ministro, seu Acolyto non requiritur causa gravis, sed sufficit causa cujuscunque cõsiderationis. Ratio est: quia si causa sit gravis, v. g. conficiendi Viaticum, aut satisfacien-

ciendi præcepto audiendi Missam in die festo, tunc de jure potest Episcopus celebrare sine Ministro, seu Acolytho, ut supra diximus n. 224. ergo ut specialis facultas Pontificia aliquid amplius operetur, quam de jure potest Episcopus; necessariò fatendum est sufficere causam cujuscumque considerationis, ut Episcopus celebret sine Ministro, seu Acolytho.

273 Notatio Secunda. Possunt Brasiliæ Episcopi celebrare sub dio, id est, in loco publico, & campo aperto extrà Ecclesiam, Capellam, aut Oratorium, dummodò locus sit honestus, & decenter ornatus. Constat ex Indulto Apostolico.

274 Notatio Tertia. Possunt Brasiliæ Episcopi celebrare sub terra, id est, in cavernis montium, Catacumbis, cryptis, aut aliis quibuscumque locis subterraneis, ità tamen, ut loca sint honesta, & decenter composita. Constat etiam ex Indulto.

275 Rursus, ut Episcopus celebret in prædictis locis, non requiritur gravis necessitas, supposita speciali facultate Pontificia, sed sufficit quæcumque rationabilis causa. Ratio est: quia licet ordinariè, & regulariter loquendo *Cõcil. Trid. Sess. 22. de servand; & vitand. in celebrant.* celebrare prohibeat extrà Ecclesiam, aut loca ad divinum cultum deputata; tamen in casu necessitatis quilibet Sacerdos potest celebrare extrà Ecclesiam, & loca ad celebrandum deputata in quocumque loco publico, & campo aperto, dummodò locus sit honestus, & decenter ornatus, ut cum *Azor part. 1. lib. 10. cap. 26. quæst. 6. Bonac. disp. 4. de Sacram. quæst. ultim. punct. 9. n. 10. Laym. lib. 5. tract. 5. cap. 5. n. 3.*

Fagund. in 1. Eccles. præcept. lib. 3. cap. 13. n. 14. Castro Pal. part. 4. tract. 22. disp. unic. punct. 8. n. 4. & aliis 56. Doctoribus tenet Pasqualig. quæstion. 461. n. 1.

276 Deinde in casu necessitatis non solum potest Episcopus celebrare, sed etiam dare licentiam celebrandi extrà Ecclesiam, & locum ad Missam non deputatum, v. g. in domo privata, ut tenent *Navar; in manual. cap. 25. n. 81. Barbos. de potest. Episc. allegat. 23. n. 7. Fag. in 1. Eccles. præcept. lib. 3. cap. 13. n. 8. & 10. Castro Pal. part. 4. tract. 22. disp. unic. punct. 8. n. 6. Tambur. Opusc. de Sacrific. Miss. lib. 1. cap. 4. §. 2. n. 6. & 7. & alii plurimi, quos refert, & sequitur Pasq. quæst. 445. num. 3. & 7.*

277 Quod viget, siue necessitas sit conficiendi Viaticum pro communicando infirmo, qui aliter communicare non potest, nisi in ejus domo privata celebretur. *Toletus lib. 2. cap. 2. n. 1. Thom. Hurt. part. 2. tract. 12. cap. 1. in digress. §. 1. dub. 1. n. 2197. & alii, quos citat, & sequitur Pasqualig. quæst. 453. n. 2. siue necessitas sit comunicandi infirmum, qui longa ægritudine detinetur, modò ægritudo non sit habitualis; Barbos. de potest. Episc. part. 2. allegat. 23. n. 9. in fine, Navarr; Vasq. & alii quos citat, & sequitur Pasqualig. quæst. 454. n. 2. & 3. & quæst. 459. per totam asserit idem Pasq. cum multis DD. hanc opinionem esse communissimam, & absque scrupulo practicabilem.*

278 His suppositis, jam patet non requiri gravē necessitatē ad celebrandum in prædictis locis, sed sufficere Episcopo, attenta speciali facultate Pontificia sibi concessa, quam-

quamcumque rationabilem causam. Fundamentum est, quia specialis facultas Pontificia debet aliquid amplius operari, quam de jure potest Episcopus: solum autem intelligitur aliquid amplius operari, cum minuitur scrupulus celebrandi sub dio, & sub terrâ, ita ut respectu Episcopi non requiratur tanta necessitas, quanta de jure requiritur, sed sufficiat minor, ac proinde quælibet rationabilis causa, prout in superioribus dictum manet.

SECTIO X.

Quid Brasiliæ Episcopis specialiter concedatur quo ad Altare, Sanctorum Reliquias, & personarum assistentiam ad Sacrificium Missæ?

279 **N**otatio Prima. Ex Indulto Apostolico possunt Brasiliæ Episcopi celebrare in Altari, seu petrâ Aræ, etiam in dubio, an sit enormiter fracta. Ratio est: quia licet sit mortale celebrare sine Altari, seu petrâ Aræ consecratâ. *Fagund. in 1. Eccles. præcept. lib. 3. cap. 22. n. 4. Castr. Pal. part. 4. tract. 22. disp. unic. punct. 4. n. 1. Tambur. Opusc. de Sacrific. Miss. lib. 1. cap. 5. §. 1. n. 1.* tamen quia Authores dubitant, quæ sit enormis fractura, ac proinde quando amittatur consecratio? Alii enim dicunt petram Aræ non amittere consecrationem, quavis frangatur in omnibus quatuor cornibus. *Laym. lib. 5. tr. 5. cap. 6. n. 6. Castr. Pal. part. 4. tract. 22. disp. unic. punct. 9. n. 8. in fine Lugo Cardin. disp. 20. de Euchar. sect. 2. n. 75. Tambur. Opusc. de Sacrific. Miss. lib. 1. cap. 5. vers. Colligitur primò:* alii verò aliter dis-

currunt de amissione consecrationis Petræ Aræ, inde fit, ut specialis facultas Pontificia non dicatur aliquid operari ultra id, quod de jure possunt Episcopi; nisi dicatur posse Episcopos absque scrupulo celebrare in Altari, seu petrâ Aræ, etiam in dubio, an sit enormiter fracta.

280 Notatio Secunda. Ex Indulto Apostolico possunt Brasiliæ Episcopi celebrare, licet in petrâ Aræ non sint reconditæ SS. Martyrum Reliquiæ. Constat ex Indulto. Privilegium stat in eo, quod licet ad consecrationem petræ Aræ non requiratur de substantiâ reponendas esse in illâ Sanctorum Reliquias, ut docent *Suares, Lug. Cardin. Castr. Pal. Tambur. & Fagund.* supra citati num. 233. tamen ex institutione Ecclesiæ reponi debent juxta Cap. *Placuit* De consecrat. dist. 1. ubi jubetur everti Altaria, in quibus non probatur esse reconditas Sanctorum Reliquias: atque ita supponit Sacerdos, cum Altare Sacrificaturus ingreditur, & ex praxi Ecclesiæ dicit: *Oramus te, Domine; per merita Sanctorum tuorum, quorum Reliquiæ hic sunt.* In hac igitur lege, seu institutione Ecclesiæ dispensat Pontifex, quando concedit Episcopis celebrare posse sine Sanctorum Reliquiis ibi collocatis.

281 Notatio Tertia. Ex Indulto Apostolico possunt Brasiliæ Episcopi celebrare, etiam presentibus Hæreticis, Schismaticis, Infidelibus, & Excommunicatis, si aliter celebrare non possint. Supponit Indultum Hæreticos, Schismaticos, Infideles, & Excommunicatos assistere non posse Sacrificio Missæ, ut supra vidimus à num. 238. cum igitur talibus personis interdicta sit assisten-

assistentia ad Sacrificium Missæ, inde patet, quid Brasiliæ Episcopis concedatur, si aliter celebrare non possint.

282 Dubium tamen est: An Indultum loquatur de Hæreticis, Schismaticis, & Excommunicatis tantum toleratis, an etiam de vitandis? R. Indultum loqui, & intelligi debere non solum de Hæreticis, Schismaticis, & Excommunicatis toleratis, sed etiam de vitandis, ita ut his etiam præsentibus, possint Episcopi celebrare, si aliter celebrare non possint.

283 Ratio est: quia licet Excommunicati tolerati debeant abstinere ab assistentiâ Missæ, ac proinde peccent mortaliter; si ejus celebrationi se ingerant, ut cum *Fagund. Filliuc. & Pasqualig.* diximus supra num. 244. Tamen eos vitare non cogimur, sed adhuc licite cum eis communicamus etiam in divinis, ut cum *Castr. Pal. Bonac. & Sayr.* diximus supra num. 242. ergo ut Indultum Apostolicum intelligatur aliquid amplius operari in gratiam Episcopi, quam de jure potest Episcopus, necessario interpretandum est de Hæreticis, Schismaticis, & Excommunicatis vitandis, ita ut his etiam præsentibus, celebrare possit Episcopus, cum alioquin, etiam secluso privilegio, celebrare possit præsentibus toleratis, non autem præsentibus vitandis, ut supra diximus numer. 243.

284 Quod intellige de celebratione ab introitu Missæ usque ad ejus finem: nam si quilibet Sacerdos celebrare potest ab incepto Canone, vel à consecratione usque ad consumptionem inclusivè, etiam præsentibus vitandis, quando vitandi monentur, ut exeant à loco

celebrationis, ipsi tamen exire non lunt, ut supra diximus num. 250. optimè infertur facultatem Pontificiam loqui, & intelligendam esse de vitandorum præsentia concessa, seu permittà ab introitu Missæ usque ad ejus finem, ut nimirum talis concessio aliquid amplius dicatur efficere, quam de jure possunt Episcopi, alias dicta facultas concederet jam concessum, quod non est dicendum.

SECTIO XI.

Specialis cura Brasiliæ Episcopis commissa pro cognoscendis, & approbandis causis respectu Sacerdotum, qui ab iisdem Episcopis, vel à Sede Apostolica facultatem obtinuerint celebrandi bis in die

285 **P**Ræter gratias speciales; quæ Brasiliæ Episcopis conceduntur, duo ipsis commendantur in præsentem Indulto. Primum: quod si aliquando Episcopus alteri communicarit facultatem celebrandi bis in die, ut communicare potest juxta facultat. Cathalog. n. 28. id minimè faciat, nisi cum magnà consideratione, & sub omnibus illis conditionibus, quæ ad finem præsentis Indulti apponuntur. Circa quod sit

286 Notatio Unica. An, non obstantibus omnibus illis clausulis, quæ ad finem præsentis Indulti apponuntur, possit adhuc Episcopus alteri communicare facultatem celebrandi bis in die, concurrentibus illis solum causis, quæ communiter approbantur à Doctoribus ad

ità celebrandum: an potius requirantur, & expectari debeant graviores causæ? & non requiri, nec expectandas esse graviores causas, sed sufficere solum eas, quæ communiter approbantur à Doctoribus. Ratio est: quia Pontifex, quando Brasiliæ Episcopis gratiam facit communicandi alteri facultatem celebrandi bis in die, non intendit restringere Episcoporum potestatem Ordinariam, imò potius aliquid de novo concedere præsumitur ultra id, quod de jure possunt Episcopi, ut latè diximus supra à num. 254. Quilibet verò Sacerdos etiam simplex potest de jure celebrare bis in die, si aliqua necessitas urgeat ex his, quas communiter approbant Doctores, ut supra vidimus n. 184.

Idque aut cum approbatione Episcopi, si ad illum pateat recursus, ut cum *Barbosa in collect. ad Decret. de Servand. & vitand. in celebrat. Miss. n. 27. Sess. 22. Concil. Trid.* & aliis tenet *Pasq. quæst. 392. num. 1.* aut sine approbatione Episcopi, quando ad illum non patet recursus, ut probat *Pasqualig. cit. n. 4.* Attenta igitur speciali facultate Pontificia, quam ulterius habent Episcopi dandi licentiam, ut Sacerdos celebret bis in die, si necessitas urgeat; rectè deducitur posse Episcopos dictam licentiam concedere etiam concurrentibus iis solum causis, quæ à DD. communiter approbantur, non obstantibus omnibus illis clausulis, & conditionibus, quæ ad finem Indulti apponuntur.

287 Neque obstat, quòd necessitas celebrandi bis in die strictius accipienda sit his temporibus ob copiam Sacerdotum, quam antiquitus accipiebatur, ut notant *Suar. disp. 80. de Euchar. sect.*

3. in fine, Vasq. 3. part. disp. 231. cap. 5. num. 48. Lugo Cardin. de Euchar. sect. 2. n. 45. Dicastill. de Sacram. tract. 9. disp. 4. dub. 3. n. 42. non, inquam, obstat: quia copia Sacerdotum solum minuit casus necessitatis, & facit non esse ita frequentes, & ordinarios, ac antiquitus, ut bene *Pasqualig. quæst. 361. n. 3.* Non tamen tollit, quòd si necessitas urgeat, liceat his etiam temporibus iterare Missam, non secus, ac tempore antiquo, *Layman. lib. 5. tract. 5. cap. n. 6. vers. circ. hos casus. Suar disp. 80. de Euchar. sect. 3. vers. Est autem. Rodrig. in sum. par. 1. cap. 249. n. 5. Francisc. Lug. lib. 5. de Sacram. cap. 2. quæst. 56. n. 38. vers. Notant. primò.*

288 Ratio est: quia multitudo Sacerdotum non tollit facultatem relictam à jure pro casibus necessitatis, quatenus talis facultas non fuit concessa intuitu exigui numeri Sacerdotum, ut proinde cessante causa finali, debeat & ipsa facultas cessare: imò potius est facultas, quæ convenit ex natura rei, seu ex facultate Sacerdotali, quæ est potestas offerendi Sacrificium universaliter, & absque ulla restrictione. Undè cum non fuerit restricta pro casibus necessitatis, remanet cum tota sua amplitudine. Multitudo igitur Sacerdotum solum impedit, nè occurrant tot casus necessitatis, quòt aliàs occurrerent; non autem tollit, nec restringit facultatem antiquam, si fortè occurrant casus necessitatis, quos approbant DD: ergò si occurrant, remanet eadem facultas, quam antea habebant Sacerdotes; & ideò poterunt eodem modo iterare celebrationem, ac antiquitus, urgeat necessitas.

289 Hoc quidem est discrimen
in

inter tempus præsens, & antiquum: quòd tempore præsentì, cum sit multitudo Sacerdotum, raro detur necessitas iterandi Missam, adeoque cum maiori còsideratione nunc procedi debeat, quàm antiquitus: unde fiet, ut ætate nostra non nisi ex verà, & gravissima causà necessitatis permittenda sit iteratio Missæ. Antiquitus verò ex minori causa permittebatur iteratio Missæ, tamquàm quid consuetum, quodque admirationem non pareret ob penuriam Sacerdotum. Hoc tamen discrimen non tollit potestatem à jure concessam celebrandi bis in die, si necessitas urgeat.

290 Jam verò secundum, quod Brasiliæ Episcopis commendatur in præsentì Indulto, est, quod si quis Sacerdos in eorum Diœcesi appareat, qui facultatem celebrandi bis in die, à Sede Apostolica obtentam habeat, tunc Episcopi causas tali facultate utendi examinent, & mature deliberent; an eas sint approbaturi, ità ut ipsarum causarum approbatio graviter, & seriò conscientix ipsorum Episcoporum injungatur. Circa quod etiam sit

291 Notatio Unica. Cùm Pontifex tam graviter còmendet Episcopis, ut hi seriò considerent, qualiter approbent causas celebrandi bis in die, casu, quo quis appareat facultatem celebrandi bis in die, à Sede Apostolica obtentam habēs? R. rationem esse primò: quia licet multitudo Sacerdotum non tollat facultatem, quam jus concedit iterandi Missam, quando urget necessitas; negari tamen non potest, quòd multitudo Sacerdotum impediat, nè jam hodie tot eveniant casus necessitatis, quot antiquitus contingebant: ut igitur Sacerdos, qui specialem facultatem Pontifi-

ciam habeat iterandi Missam, tali facultate non abutatur, judicando per se gravem esse causam, quæ fortassè gravis non erit; idcirco Brasiliæ Episcopis committitur talium causarum examen, & approbatio.

292 Secundò: quia à *Concil. in Decret. de Servad. & vitand. in celebrat. Missar. Sess. 12.* omnibus Episcopis injungitur, ut invigilent, nè in celebratione Missarum committatur aliquis abusus: sicut igitur juxtà tale Decretum Episcoporum est curare, nè illa, quæ ad celebrationem Missæ pertinent, indèbito ordine fiant; ità etiam juxtà præsens Indultum Brasiliæ Episcopis committitur judicare de sufficientia causæ pro iteratione Missæ, quavis facultas iterandi à Sede Apostolica aliàs obtenta sit, idque ex eo maximè, quia usus hujusmodi facultatis requirit maturam considerationem, quæ potius in Episcopo, quam in Sacerdote praticulari præsumi debet.

293 Hinc eos puniri, qui Missam interarent sine legitima causa, ad Episcopos pertinet. *Pasq. quæst. 394. n. 3.* Ratio est: quia iteratio Missæ est licita ex objecto, & solum mala, quia prohibita, quod ex eo convincitur, quia olim plures Missæ in eadem die dicebantur, & nunc etiam in Natali Domini tres ab eodem Sacerdote celebrantur: ergò iteratio Missæ solum est mala, quia prohibita ab Ecclesia, adeoque puniri potest ab Episcopo.

294 Quod intelligitur, nisi iteratio Missæ sine legitima causà, & ex aliis circumstantiis saperet hæresim: tunc enim non ad DD. Episcopos, sed ad DD. Inquisitores spectaret delicti punitio: & qui taliter celebrasse comprehenderetur,

ad S. Tribunal esset remittendus.

295 Si autem quæras: quâ poenâ posset Episcopus punire, qui Missam iteraret sine legitimâ causa? R. poenam hujus delicti esse Episcopo arbitrariam. Itâ *Bonac. disp. 4. de Sacram. quæst. ult. punct. 7. §. 5. n. 10. vers. Verum, ut dixi. Filiuc. tract. 5. cap. 4. quæst. 6. n. 109. & alii, quos citat, & sequitur Pasqualig. quæst. 394. n. 1.* Ratio est: quia neque in Cap. *Consulvisti*, neque in Cap. *Te referente*, De celebrat. Missar. ubi habetur prohibitio plurius celebrandi, neque etiam alibi in jure reperitur aliqua poena taxata contra hoc delictum: manet ergo Episcopis arbitraria, modò sit commensurata, & proportionata delicto graviore, vel minùs gravi ex circumstantiis, ut notat *Menoch. de arbitrariis, casu 407. n. 51. censur. 5. lib. 2.* Undè.

296 Sequitur primò celebrantem bis in die absque legitimâ causa puniri posse poenâ pecuniaria, si delinquens sit persona nobilis, aut literis insignis. *Pasqualig. quæst. 395. n. 1.* Ratio est: quia cum in arbitrariis habenda sit ratio personæ, quæ venit puniendâ, ut ob-

observat *Bart. in leg. Si Societatem, §. Arbitrorum, n. 28. vers. Idem in quantum*, ff. Pro Socio, hinc potest Episcopus, si qualitas personæ itâ exigat, imponere solam poenam pecuniariam, quatenùs potest arbitrium suum moderari, prout patitur subjecta materia. Decius in leg. *Si fugitivi*, n. 93. C. De serv. fugit; & alii cum Gloss. in leg. *Has causas* ff. De condit: & demonstrat.

297 Sequitur secundò prædictum delinquentem posse etiam puniri poena pecuniaria, & simul corporali, aut spirituali, qualis esset v. g. suspensio á celebratione, itâ ut ex utrâque simul fiat poena æquivalens. *Pasqualig. quæst. 395. n. 3.* Cum hac tamen advertentiâ, quòd quælibet poena corporalis, licet levis, est maior quacumque pecuniaria, leg. *In servo* ff. De poen. & notant *Bart. Decius, & alii, quos sequitur Menoch. de Arbitrar. quæst. 30. n. 39. lib. 1.* Quod cum totum sit arbitrium Episcopo, & illius conscientiæ relinquendum, ut habet *Menoch. de arbitrar. quæst. 14. n. 9. lib. 1.* non est, cur in eo declarando diutiùs immoremur.

DISPUTATIO QUARTA

DE VIGESIMA QUARTA FACULTATE PONTIFICIA ,

QUÆ

BRASILIAE EPISCOPIS CONCEDITUR.

S E C T I O I.

Præsentis Indulti Praxis.

298 **V**igesima quarta Facultas Põtificia: *Deferendi Sanctissimũ Sacramentum occultè ad infirmos sine lumine, illudque sine eodem retinendi pro eisdem infirmis, in loco tamen decenti, si ab Hæreticis; aut Infidelibus sit periculum Sacrilegii.*

299 Notatio Unica. Quæ sit praxis præsentis Indulti? R. Præsentis Indulti praxis est. Quando infirmus, cui ministrandum est Viaticum, ab Ecclesiâ ita distat, ut per loca deserta, & solitaria deferendum sit Sacramentum extrâ civitates, & oppida populosa; nec in domo infirmi celebratur Missa, quod tamen ex licentiâ Episcopi fieri posse diximus suprâ num. 276. tunc Parochus, vel de ejus licentiâ alius Sacerdos Eucharistiam includit in thecâ, vulgò *Relicario*, & illam ante pectus defert factus eques, vel pedes cum laternis accensis, vel sine illis, prout occasio fert. Postquàm verò domum infirmi ingreditur, vel antequam ingrediatur, superpelliceo, & stolâ induitur, & Viaticum ministrat, ut mos est, quo ad alia.

300 Dum tamen hæc fiunt, nullum est periculum Sacrilegii ab

Hæreticis, vel Infidelibus committendi contrâ Sanctissimum Sacramentum. 1. quia in Brasiliâ non sunt Hæretici. 2. quia Infideles, quos inter vivimus, aut sunt Indi, aut Æthiopes; ex humili autem conditione priorum, & posteriorum miserâ servitute, non est, cûr timeatur Sacrilegium contrâ Sanctissimum perpetrandum, ut alibi diximus.

His pro præsentis Indulto notatis, ad quæstiones, quæ vel hujus loci sunt propriæ, vel saltem Viatico ministrando utiles, transeamus.

S E C T I O II.

De sumptione Viatici iterandâ.

301 **N**otatio Unica. An infirmus non jejunus, qui jam sumpsit Viaticum, possit illud sumere, durante eadem infirmitate, & mortis periculo? Dixi: *Non jejunus*: quia infirmus, qui sit in jejuniõ naturali, toties potest communicare, quoties potest quicumquè sanus, ac bene valens, in quacumque hora diei etiam post meridiem, ut cum *Sylvest. Angel. Tabien, & Henriq. tenet Fagund. in 1. Eccles. præcept. lib. 3. cap. 7. n. 13.*

302 Deinde infirmus, qui cõmodè potest Viaticum sumere jejunus,

jejunus, ad id tenetur, ut est communis DD. opinio, & quotidiana praxis; & præter *Granad. Suar. Coninch. Fag. & Bonac.* hanc sententiam tenent *Leander, Cardin. de Lug. Amicus*, & alii, quos citat, & sequitur *Dian. Coordinat. tom. 2. tract. 2. resolut. 82. n. 2.* Quæstio igitur procedit de infirmo non jejuno, quique jejunus commodè expectare non potest horam communicandi. His positis, ad quæstionem

303 R. affirmativè cum *Toledo in sum. lib. 10. cap. 15. Sa* verbo *Euchar. n. 50. Coninch. de Sacram. quæst. 80. art. 8. num. 53. Reginald. tom. 2. lib. 29. cap. 6. num. 120. Henriq. lib. 8. cap. 4. n. 1. & cap. 50. n. 1. Suar. in 3. part. tom. 3. disp. 68. sect. 1 & cum aliis, quos cit. & sequitur Dian. Coordinat. tom. 2. tract. 2. resolut. 83.* His addi possunt Doctores infra citandi, qui litigant de intervallo temporis interponendo inter unam, & alteram Viatici sumptionem, & consequenter supponunt pluries sumi posse.

304 Fundamentum hujus sententiæ est: quia moriturus valde indiget tanti Sacramenti præsidio, & sic indigentem ope, & subsidio hujus Sacramenti ad vincendas occurrentes tentationes, & peccandi pericula superanda, non videtur velle pia Mater Ecclesia præcepto jejunii adstringere. Deinde in *Concil. Constantiensi Sess. 13.* dicitur posse Eucharistiam dari non jejuno in casu infirmitatis: ergò cum Concilium non limitet ad unam tantum vicem, nec nos limitare debemus. Præsertim cum in secunda, & tertiâ vice adsit eadem necessitas, quæ in prima, videlicet, né infirmus auxilio tanti Sacramenti privetur.

SECTIO III.

De tempore inter unam, & aliam Viatici sumptionem interponendo.

305 **N**Otatio Prima. Quantum temporis interval- lum sufficiat, ut æger non jejunus, qui jam sumpsit Viaticum, possit illud iterum sumere, durante eadem ægritudine, & mortis periculo? Referamus Doctorum opiniones. *Laym. in Theolog. moral. lib. 5. tract. 4. cap. 6. n. 20.* sic ait. Eucharistia ob mortis periculum si sumpta sit à non jejuno, posse ita accipi saltem post sex dierum intervallum, docent aliqui: quinimò existimo ob justam causam, putà, si aliquis assuetus frequenter communicare, aut sacrificare; propter devotionem, ac desiderium difficile abstineat, permitti ipsi posse, ut altero statim die iterum Sacram Eucharistiam è manu Sacerdotis accipiat non jejunus, dummodò mortis periculum instare videatur. Ità *Layman.*

306 Magister *Serra Domini- canus in 3. part. D. Thom. quæst. 80. art. 8.* hæc scripta reliquit. Si quæras (ait) an in eadem in firmitate possint infirmi non jejuni post sumptum Viaticum communicare? Responderi solet communiter posse, dummodò inter unam, & alteram communionem mediet tempus sex, vel octo dierum. Non desunt tamen, qui dicant, si mortis periculum semper instet, posse etiam altero die post Viaticum sumptum, & deinceps quotidie communicare non jejunum; quia in mortis periculo non solum permittitur non jejunò communicatio, ut possit implere præceptum accipiendi Viaticum, sed

sed etiam, quia moriturus valde indiget hujus Sacramenti præsidio. Ita *Serra*. Et hanc sententiam probabilem esse putat *Tambur. in method. expeditæ Cōmunionis. cap. 5. §. 11. num. 24.*

307 *Castro Pal. tom. 4. tract. 21. disp. unic. punct. 13. n. 14.* habet sequentia. Ego verò dicendum existimo, vel sentiendum esse cum *Vasq.* vel affirmandum non solum post sex, vel octo dies, te posse iterum Viaticum sumere, sed singulis diebus. Nam si constitutis in mortis periculo, ut præcitati Doctores affirmant, nulla est lex posita de præmittendo jejunio communioni: cum datum omnibus sit singulis diebus Eucharistiam accipere, poterunt illam accipere non jejuni, si jejunium servare non possunt. Necessitatem verò tanti Sacramenti singulis diebus habent morituri; ut quid ergo illo privandi sunt? Poterunt ergo singulis diebus communicare, si aliter non possunt. Et ita substinent *Tabiena*, & *Armilla* casu, quo moriturus post semel acceptum Viaticum peccaret mortaliter, quod tamen *Henriq. lib. 8. cap. 50.* solum dicit non decere ob reverentiam Sacramenti, sic sæpius communicare, tacite indicans solum esse minus conveniens, sed non illicitum. *Emmanuel. Sæ, verb. Euchar. n. 5. & 34. edit. Rom.* sine ulla limitatione inquit posse sæpius in eadem ægritudine infirmum etiam non jejunum communicare, quoties expetere videtur. *Laym.* existimat, si aliquis assuetus est frequenter communicare, vel sacrificare, & propter devotionem, ac desiderium difficile abstineat, permitti posse, ut altero statim die iterum Sanctam Eucharistiam à manu Sacerdotis accipiat non jejunus, dum-

modò mortis periculum instare videatur. Hæc omnia *Castro Palao.* Quam etiam sententiam tenent *Hurtad. de Sacram. Euchar. disp. 9. diffic. 11. Leand. de Sacram. tom. 2. tract. 7. disp. 5. quæst. 40. Escobar. in Theolog. moral tract. 7. exem. 6. cap. 5. n. 62. & alii*, quos citat, non tamen sequitur *Dian Coordinat. tom. 2. tract. 2. resol. 87. n. 1. ad med.*

308 *Dian. Coordinat. tom. 2. tract. 2. resol. 85. n. 2. cum Filiuc. tom. 4. cap. 8. n. 238. & aliis*, quos ibi refert, tenet sufficere spatium sex dierum, ut infirmus iterum communicet non jejunus. Idem tenuerat *Resol. 77. n. 2. paulò post mit*; & potea idem repetiit, *Resol. 86. n. 1. Idem verò Dian. Coordinat. tom. 1. tract. 7. Resol. 57. n. 2. in fine* resolverat hæc: sed ego in casibus contingentibus libenter concederem infirmis posse recipere iterum Sanctum Viaticum post intervallum trium, vel quatuor dierum.

309 Et rursus idem *Dian. dict. tom. 2. tract. 2. Resol. 87. num. 3.* hæc habet. Sed si aliquis curiosus inquirat, quot dies debeat supervivere infirmus, ut possit, jam sumpto Viatico, iterum communicare? Respondeo, præter diem sumpti Viatici alteros duos dies. Unde juxta *Dianam* supra citatum non solum post sex, sed etiam post tres, vel duos dies administrari potest, & iterum dari Viaticum infirmo non jejunio, durante mortis periculo. Ex relatis Doctorum opinionibus, in hanc ultimam inclino. Sit igitur

310 Notatio Secunda. Ut infirmus iterumumat Viaticum non jejunus, sufficit spatium duorum dierum. Probatur resolutio: quia Rituale Romanum jussu Pauli V. editum,

tum, ita habet: *Quod si aeger, sumpto Viatico, dies aliquot vixerit, & communicare voluerit, ejus pio desiderio Parochus non deerit.* Ubi Pontifex loquitur de infirmo, qui iterum communicare voluerit non jejunus, ut late probat *Dian. Coordinat. tom. 2. tract. 2. Resol. 77. n. 2. post medium, & rursus dict. tom. 2. tract. 2. Resol. 87. n. 5.* Unde juxta Rituale Romanum non ab uno tantum Theologo compositum, sed à Congregatione plurimorum Cardinalium specialiter ad id deputatorum, & de consilio eruditorum Virorum conscriptum, & approbatum, ut testatur idem Pontifex in Brevi dato Romæ die 17. Junii 1614. ubi etiam addit Pontifex velle se, ut omnes Episcopi, Archiepiscopi, &c. ab omnibus Parochis faciant dictum Rituale Romanum inviolabiliter observari.

311 Juxta Rituale Romanum, inquam, potest infirmus, qui jam sumpsit Viaticum iterum communicare post aliquot dies: atqui pluralis locutio importata per *ly aliquot dies* duorum dierum numero est contenta, ut deducitur ex Regul. *Pluralis* 40. de Regul. jur. in 6. ubi gloss. figurat casus in Cap. *Is cui*, §. 1. De præbend. eod. lib.; & figurari etiam possunt in Leg. *Libertas* §. *post annos*, ff. De manum. testam.; qui casus videri possunt apud *Dian. Coordinat. tom. 2. tract. 2. resol. 87. n. 3.* ergo infirmus, qui jam sumpsit Viaticum, potest illud iterum sumere post duos dies; cum pluralis locutio Ritualis Romani numero duorum dierum verificetur.

312 Et hæc est sententia *Dian. Coordinat. dict. tom. 2. tract. 2. resol. 87. n. 3.* Ubi n. 4. habet sequentia. Et hæc nostra sententia

respicit reverentiam debitam Sacramento, quia non concedit Viaticum sequenti die, ut docent *Palaeus*, & alii supra citati. Respicit etiam necessitatem, & utilitatem infirmorum, quia non differt secundum Viaticum usque ad sextum, vel octavum diem, ut vult *Suar*; & alii: ergo cum sit satis fundata in jure, videtur amplectenda, ut illam amplexi sunt viri doctissimi à me consulti. Et hanc opinionem practicandam censeo non solum cum affueris communicare, sed etiam cum non affueris: quia omnes illo tempore indigent auxilio tanti Sacramenti; unde teneo absolute pro omnibus: quod si aliquis, v. g. sumpsit Viaticum feria secunda, possit illud iterum sumere feria quinta: nam sic dicitur illud sumpsisse, ut vult Rituale Romanum post aliquot dies. Nota, quod nostra sententia ita placuit cuidam viro docto, ut putaverit infirmum non jejunum posse sumere secundum Viaticum post 48. horas; nam unus dies constat ex 24. horis; & sic sumere Viaticum post duos dies. Sed ego puto hos duos dies computandos esse à prima media nocte post diem sumpti Viatici. Hæc laudatus *Dian.*

313 Ego verò, qui sententiam *Dianæ* libenter amplector quoad alia, eam non approbo quo ad hanc ultimam ejus partem; quatenus ego non solum inclino in judicium ejus viri docti, qui putavit infirmum posse iterum sumere Viaticum post 48. horas, verum etiam si infirmus esset assuetus frequentè communicare, vel sacrificare, & propter devotionem, ac desiderium difficile obstineret à Communionem, & tanti Sacramenti commercio; nullus mihi subesset scrupulus practicandi cum tali, saltem pro una, vel altera vice,

opinionem *Laym. Castro Palao*, & aliorum, qui cum his sentiunt posse infirmum non jejunum sumere Viaticum singulis diebus. Ratio mihi est: quia *Laym. Castro Pal.* & hujusmodi viros doctissimos non latuit Rituale Romanum, ejusque Decretum: si igitur non obstante Decreto Ritualis, ob rationes tamen, quibus moti sunt tanti Doctores, judicarunt ipsi posse infirmum singulis diebus sumere Viaticum; quoniam ego scrupulo tangerer, aut quis dubitarem illorum sententiam admittere, & saltem pro una, vel altera vice praticare cum Viro Religioso, pio, ac devoto?

314 Ubi adverte cum *Granad. Suar*; & *Dian. Coordinat. tom. 2. tract. 2. resol. 84. n. 2.* quod licet infirmus expectare posset jejunus per unam, vel alteram horam post mediam noctem, adhuc non esse obligationem in ea intempestiva hora sumendi Viaticum, sed posse differri ad aliud tempus, in quo infirmus non sit jejunus, quod etiam docet *Tammerus tom. 3. disp. 5. quest. 8. dub. 4. n. 84.*

SECTIO IV.

De nova sumptione Viatici, si infirmus incidat in peccatum mortale.

315 **S**tatuimus proximè posse infirmum non jejunum post primam sumptionem Viatici, illud iterum sumere, lapsis diebus aliquot, durante eadem infirmitate, & mortis periculo: nunc verò inquirimus, an ad id teneatur, si post primam sumptionem incidat in peccatum mortale?

316 Notatio Unica. g. infirmum ad id non teneri. Ità *Hurtad. de*

Sacram. Euchar. disp. 10. diff. 2. Cardin de Lug. de Euchar. disput. 16. sect. 3. n. 46. Francisc. Lug. de Sacram. lib. 5. cap. 9. quest. 5. n. 36. & alii, quos citat, & sequitur Dian. Coordinat. tom. 2. tract. 2. Resol. 76. n. 1. Fundamentum est: quia infirmus, qui in mortis articulo semel communicavit, jam satisfecit præcepto divino de recipiendo Viatico pro illo articulo: ergò non tenetur illud iterum recipere. Confirmatur: quia peccatum commissum post sumptionem Viatici, potest aliter aboleri, quàm per novam sumptionem Eucharistiæ, videlicet, per Sacramentum poenitentiae, vel si non adsit copia Confessoris, per actum perfectæ contritionis, & amoris erga Deum super omnia: ergò.

317 Et in hoc sensu exponerem *P. Vasquium, qui in 3. part. tom. 3. disp. 211. cap. 4 n. 38.* docet infirmum non jejunum, qui in mortis articulo jam sumpsit Viaticum, non posse illud iterum sumere, quasi diceret, *non teneri*. Utque ita exponam *P. Vasq.* ex eo moveor, quia *Dian. Coordinat. tom. 2. tract. 2. Resol. 86. n. 1. ad finem hæc habet* ibi: Post hæc scripta inveni *Ludovicum de S. Juan. in summ. tom. 1. quest. 7. art. 10. diff. 4. de Sacram. Euchar. sic asserere: Siendo yo Prelado, dava a los enfermos el Viatico, si lo pedian cada tercero dia, y en la Universidad de Alcalá se sabia, y lo approbavan, sino el Padre Vasquez. Ità ille, ubi etiam notat dictum Gabrielem Vasquez tandem in hanc descendisse sententiam, quod est valde notandum contra illos, qui nixi auctoritate Vasques negant Viaticum sæpius dandū infirmis. *Hæc Dian. citat.**

318 Neque obstat 1. quod si quis in mortis articulo constitutus absolvatur, & postea peccet mortaliter, iterum teneatur absolutionem petere, ut satisfaciatur præcepto confessionis pro illo articulo: ergo etiam si quis in mortis articulo constitutus recipiat Viaticum, & postea peccet mortaliter, iterum tenebitur Viaticum recipere, ut satisfaciatur præcepto communicandi pro illo articulo. Non, inquam, obstat, quia est diversa ratio: nam absolutio à peccatis commissis est medium necessarium ad salutem pro omni tempore, quo quis lapsus sit in peccatum mortale. At verò Eucharistia non est necessaria necessitate medii ad salutem, sed solum necessitate præcepti, quod præceptum imponitur in mortis articulo, ut Eucharistia sumatur tamquam Viaticum, & in memoriam Passionis Christi; cum verò istiusmodi præceptum jam impletum sit, & satisfactum, posita prima suppositione, idcirco deinceps non obligat pro illo articulo, quamvis obliget pro alio.

319 Non obstat 2. quod per peccatum mortale amittatur gratia, seu unio illa cum Deo, quæ Sacramenti Eucharistici videtur esse proprius, & specialis effectus: ergo huiusmodi effectus, seu unionis animæ cum Deo amissio, per solam Eucharistiam reparari potest. Unde ad ejus reparationem tenebitur infirmus, qui jam sumpsit Viaticum, illud iterum sumere casu, quo incidat in mortale. Non, inquam, obstat: quia huiusmodi unionis animæ cum Deo, seu divinæ gratiæ amissio instaurari potest per Sacramentum poenitentiae, vel si non adsit copia Confessoris, per actum perfectæ contritionis, & amoris erga Deum super omnia, ut diximus.

S E C T I O V.

De Viatico conferendo, quando aliquis manè communicavit, & post prandium incidit in articulo mortis.

320 **N**Otatio Unica. An qui manè Missam dixit, vel Sacram Eucharistiam sumpsit, si post prandium incidat in mortis articulum, possit adhuc, vel teneatur eodem die communicare per modum Viatici? Talem non solum posse, sed etiam teneri eodem die communicare per modum Viatici, probat *Dian. Coordinat. tom. 2. tr. 2. resol. 73. 74. 75. per totas, & resol. 81. à n. 4. cum P. Hurtad. de Sacram. Euchar. disp. 10. diff. 2.* qui pro hac parte Vasquium citat in manuscriptis. *Turriano in sum. part. 2. cap. 58. dub. 2. n. 3. Ochagavia de Sacram. tract. de Euchar. quæst. 14. n. 7. Kellisonio in 3. part. tom. 2. quæst. 10. art. 11. notab. 2. & aliis, quos citat dict. resol. 75.*

321 Consonat doctissimorum Virorum commune consilium, & praxis: hanc enim opinionem præstiterunt anno 1638. Patres Societatis JESU Domus Professæ Panormitanæ in Persona Patris Gascone, ut testatur *Dian. Coordinat. tom. 2. tract. 2. resol. 75. n. 2 in fine*, qui cum mane Missam celebrasset, & post prandium lethali morbo correptus fuisset, iterum in eodemmet die Sacram Communionem per modum Viatici ei præbuerunt. Idem fecerunt Madriti P. Vega Rector illius Collegii, & P. Avolos in eodem Collegio, ut testatur *P. Hurtad. ubi supra.*

322 Placet igitur sententia Dianæ,

næ & ex illo probatur 1. quia in mortis articulo omnes tenentur communicare per modum Viatici, ut ex hac vita in aliam securius transmigrant, sed ille, qui modo supradicto, communicavit, non satisfacit huic præcepto: ergo ut illi satisfaciat debet iterum sumere Eucharistiam, ut Viaticum. Maior constat ex Joan. 6. *Nisi manducaveritis &c.* & Luc. 22. *Hoc facite in meam commemorationem*; & ex 1. ad Corinth. 11. *Dominus Jesus, in qua nocte tradebatur &c.* in quibus Scripturæ locis præceptum divinum agnoscunt *D. Thom. 3. part. quæst. 80. art. 11. & cum illo Tannerus, Valentia, Coninch, Suar;* & alii Expositores, quos citat, & sequitur *Præpositus in 3. part. q. 80. art. 11. dub. 1. n. 51.*

323 Ostenditur minor: quia ille, qui bene valet, & nihil cogitat de morte, non dicitur proficisci ex hac vita, nec esse in mortis articulo: ergo neque dici potest, quod satisfacit præcepto communicandi per modum Viatici in mortis articulo, esto alias communicasset: ut igitur satisfaciat, debet iterum sumere Eucharistiam, ut Viaticum. Adeo, ut ex allegatis DD. notet *Dian. citat. resol. 74. n. 2. in fine,* præcepto sumendi Viaticum non satisfacisse, qui proximè ante mortis articulum recepit communionem, sive tunc valeret, sive ægrotus esset, dummodo non esset constitutus in mortis articulo.

324 Probatur 2: quia obligatio sumendi Viaticum est propria illius temporis, quo adest tale præceptum, nec ante fuerat, quandiu periculum non imminabat: ergo illi satisfacere non potuit per communionem prius factam, qui modo supradicto communicavit; sicut è

contra; si homo in periculo mortis existens peccaret, communionem o-mittendo, & postea periculum evadere, non teneretur priorem obligationem implere, quia jam cessavit: ergo etiam non satisfacit præcepto sumendi Viaticum ille, qui antea communicavit, cum adhuc bene valeret, & obligatio sumendi Viaticum nondum existeret.

325 Neque dicas 1: quod ex prohibitione Ecclesiæ non liceat bis in die communicare ex Cap. *Consulisti* De celebrat. Missar. & ex Cap. *Sufficit.* De consecrat. dist. 1. Non, inquam, hoc dicas: quia quando concurrunt duo præcepta, maius præponderat, & est anteponendum minori; atqui in nostro casu concurrunt præceptum Ecclesiasticum de non sumenda Eucharistia bis in die, & præceptum divinum de communicando in mortis articulo: ergo hoc posterius prævalere debet, tamquam maioris ponderis, ut rectè observat *Sanch. in Sum. tom. 1. lib. 1. cap. 10. n. 17.*

326 Non dicas 2: quod talis homo satisfacit quoad substantiam præcepto communicandi in mortis articulo per modum Viatici; cum sensus hujus præcepti sit, quod homo teneatur paulo ante mortem communicare, ut sic ad transitum ex hac vita se præparet: ergo non tenetur amplius communicare. Confirmatur: quia ille, qui audisset Missam in die festo, ignorans tunc esse festum, non tenetur eodem die iterum aliam Missam audire, postquam cognoscit esse diem festum: ergo similiter ille, qui communicavit paulo ante mortem, ignorans mortem esse imminuentem, & proximè futuram, non tenebitur eodem die iterum communicare, postquam se videt in mortis articulo.

327 Non, inquam, hoc dicas : ad eum enim modum, quo præceptum jejunii habet pro fine macerationem carnis, & tamen talis præcepti substantiam non implet, qui non jejunaret die statuto ; sic etiam in nostro casu licet finis hujus præcepti sit, ut per sumptionem Eucharistiæ contra Diaboli insulta Christianus roboretur, tamen huic præcepto non satisfacere, qui extra periculum mortis communicaret; nam ut optimè notat *Vasquez in 3. part. tem. 3. quest. 80. art. 11. disp. 214. cap. 2. n. 13. & 14.* ille adimplet præceptum, qui non solum efficit id, quod præcipitur, sed etiam in tempore, quo præcipitur.

328 Ad confirmationem R. assignando disparitatem: quia ille, qui modo supradicto Missam audit, ideo adimplet substantiam præcepti, & non tenetur eodem die aliam Missam audire, quia Missam audivit tempore habili, & statuto ad audiendam Missam: at verò in nostro casu aliter contingit, quia ille, qui Communionem recepit, cum bene valeret, Eucharistiam non sumpsit per modum Viatici, tempore, quo præcipitur Eucharistia sumi per modum Viatici. Quod facere videtur illud, quod *Ledesma in sum. tract. de Euchar. cap. 27. post. 10. concl.* & alii asserunt, videlicet, quod ille, qui ex ignorantia præcepti illud implevit, præcepto ipsi nihilominus non satisfaciat, nisi antea intentionem aliquam generalem habuisset volendi quocumque opere à se ignoranter facto satisfacere præceptis, quibus tenetur.

329 Non dicas 3: quod quando sumitur Eucharistia manè, sumitur in mortis periculo moraliter, quia sumitur eo tempore, quod valde proximum est articulo mortis;

quandò hæc post prandium supervenit. Non, inquam, hoc dicas: quia præceptum sumendi Eucharistiam in articulo mortis, solum obligat in periculo mortis physice considerato, & non moraliter: quemadmodum præceptum recitandi Horas Canonicas, præcisè, & physice loquendo, solum obligat à media nocte unius diei usque ad aliam mediam noctem ejusdem diei, ut docet *P. Vasquez* supra citatus: parum ergo refert, quòd Eucharistia manè sumpta dicatur sumi in periculo mortis, seu articulo moraliter proximo, quia etiam prout sic non fuit sumpta in periculo, nec in articulo mortis physico; quandò scilicet præceptum obligat.

330 Non dicas 4: quod unusquisque in suis actibus censetur habere intentionem virtualem, vel implicitam implendi omnem obligationem, quam potest, & debet, licet eam ignoret: ergo, qui manè sumpsit Eucharistiam, & post prandium incidit in articulum mortis, censeri debet, quòd adimplevit præceptum communicandi pro eo articulo, licet obligationem suam, & articulum eo tempore ignoraverit. Non, inquam, hoc dicas: quia sicut nemo implet præceptum audiendi Missam in die festo, si pridie illam audierit, & per eam præcepto satisfacere vellet, etiam cum expressa intentione, quia scilicet anticipavit tempus audiendi Missam, & obligationem à præcepto impositam; ita similiter nemo anticipando tempus satisfacit præcepto sumendi Viaticum, licet sub expressa intentione satisfacere vellet, quia scilicet anticipat obligationem à præcepto impositam: multo igitur minus satisfaciet cum sola virtuali, aut implicita voluntate satisfaciendi.

331 Non dicas 5: quod hæc opinio imponat onus morientibus, & veluti novam obligationem inducat sumendi Eucharistiam, quando jam tempore proximo antecedenti sumpta fuit. Non, inquam, hoc dicas quia de hoc onere intelligi debet dictum illud Christi Domini Math. 11. 30. *Fugum enim meum suave est, & onus meum leve*: quatenus sicut obligatio sumendi Viaticum, quando ordinariè sumitur, non affert onus, & molestiam infirmis, sed potiùs maximam consolationem, & levam spirituale pro illis angustis, & tempore afflictionis contra insulta, & suggestiones Diaboli, ita similiter in nostro casu.

332 Constat igitur ex supradictis satis probabiliter posse, & teneri aliquem, secundum hanc opinionem, in eodem die sumere iterum Eucharistiam, si incidat in periculum mortis, sive violentæ, sive naturalis; dummodò tamen prudenter timeatur eodem die moriturus, vel quòd alio die non sit futurus potens communicare. Vide plura apud *Dian. citat.*

SECTIO VI.

De Viatico ad mortem damnatis ministrando.

333 **N**Otatio Prima. An damnatis ad mortem ministranda sit Eucharistia per modum Viatici? R. affirmative. Ratio est: quia ex præcepto divino tenentur omnes sumere Viaticum in periculo mortis, ut supra ostendimus n. 330. atqui damnati ad mortem verè sunt in mortis periculo, imò & in articulo, ut tenet *Rodrig. tom. 1. quest. 62. art. 7.* ergò damnati ad mortem tenentur sumere Eucharistiam, ac proinde illis ministranda

est per modum Viatici.

334 Notatio Secunda. An damnatis ad mortem ministranda sit Eucharistia per modum Viatici, etiam quādo ipsi, vel ex oblivione, vel ex inadvertētia, vel ex aliqua corporis infirmitate jam cibum sumpsere, & amplius non sunt jejuni? R. affirmative. Ità *Quintanad. in Theolog. moral. tom. 1. tr. 4. singul. 14. n. 5. Villal. in sum. tom. 1. tract. 7. diff. 39. n. 11. Henriq. lib. 8. cap. 5. n. 1. Suar. in 3. part. quest. 80. disp. 68. sect. 7. Laym. lib. 6. tract. 4. cap. 6. n. 20. Reginald. in praxi tom. 2. lib. 29. cap. 6. quest. ult. sect. 2. n. 20. & Conich. de Sacram. quest. 80. art. 8. n. 50; & alii, quos citat; & sequitur Dian. Coordinat. tom. 2. tract. 2. Resol. 79. n. 1.* Fundamentum est: quia quādo concurrunt duo præcepta, maius præponderat, & est anteponendum minori; sed in casu proposito cōcurrit præceptum Ecclesiasticum de sumenda Eucharistia in jejunio naturali, & præceptum divinum de cōmunicando in articulo mortis: ergò hoc posterius præceptum, tanquā maioris ponderis, prævalere debet priori præcepto, tanquā minoris ponderis, ut rectè observat *Sanch. in sum. tom. 1. lib. 1. cap. 10. num. 17.*

335 Confirmatur: quia Cōmunio est valde utilis, & quodammodò necessaria damnatis ad mortem, ut in extrema illa lucta tanto præsidio confortentur, & roborentur: ergò illos noluit Ecclesia tanto bono privare, sed potiùs censenda est velle se gerere tanquam piam Matrem, ut damnati ad mortem Viaticum sumant, quamvis non jam sint jejuni.

S E C T I O VII.

De tempore, quo damnatis ad mortem ministrandum sit Viaticum.

336 **N**otatio Prima. Quo die damnatis ad mortem ministranda sit Eucharistia per modum Viatici? *R.* Damnatis ad mortem ministrandam esse Eucharistiam per modum Viatici uno saltè die, antequam suspendantur, aut aliter necem patiantur. Ità *Constitutiones Babienses lib. 1. Tit. 25. n. 90.* quas libere acceptarunt omnes Brasilæ Episcopi, & illis stare decreverunt, donec nova statuta, & Constitutiones proprias unusquisque pro sua Diocesi condant. Loco igitur citato habent Constitutiones: *Mandamos, que aos condemnados à morte por justiça se administrem o Santissimo Sacramento da Eucharistia ao menos hum dia natural antes de padecerem.* Videntur fundari dictæ Constitutiones in eo, quòd non nihil irreverentiæ videatur irrogari Sacramento, si quis Eucharistiam suscipiat illo die, quo ad patibulum rapitur, ut tenet *Sot in 4. dist. 12. quæst. 1. art. 12.* non longè à fine: ergò nè hujusmodi irreverentia irrogetur Sacramento, damnatis ad mortem ministranda est Eucharistia uno saltè die, antequam ad patibulum rapiantur.

337 Notatio Secunda. An aliquando liceat dispensare in proximà Constitutione, ità ut damnatis ad mortem permittendum sit sumere Eucharistiam eodem die, quo puniuntur? Casus cōtingere potest 1. si ad mortem damnatus ex subita notitia sententiæ finalis, vel ex aliquo alio principio, sensibus ità des-

tituatur, ut solùm in se redeat die ipso, quo ei infligendum est supplitium 2: si per mare Brasilicum capiat, aliquis pyrata hæreticus (ut aliquoties fit,) qui zelo PP. Missionariorum hæresim abjuret, & fidē Catholicam profiteatur pridie, quā patibulo affigatur, aut aliter necē subeat, die autem ipso, quo patietur, serio appetat, & ex corde petat Eucharistiam, ut in illa hora afflictionis consoletur, & præsidio tanti Sacramenti roboretur. 3: accidere potest casus multis aliis modis. Quo posito, ad quæstionem

338 *R.* cum DD. statim citandis. In *Constitutione Babiensi* dispensari licet cum damnatis ad mortem; & illis ministrari Eucharistiam per modum Viatici eodem die, quo ad patibulum rapiuntur. Fundamentum est: quia sumptio Eucharistiæ in articulo mortis est de jure divino, ut diximus suprà num. 330. reliqua verò in contrarium sunt de jure Ecclesiastico, quod in concursu juris divini cedere debet; sed damnatus ad mortem ipso die, quo afficiendus est supplitio, est in articulo mortis, seu, quòd idem valet, periculo proximo: ergò in Constitutione Babiensi, utpotè de jure Ecclesiastico, dispensari debet, ut locum habeat sumptio Eucharistiæ de jure divino pro eo articulo, seu periculo proximo.

339 Id innuere videntur verba *Constitut. Babiens. loc. citat.* ibi: *E quando para assim se cumprir, ocorrer alguma urgente advertencia, que necessite de recurso nolo farão a saber com toda a brevidade, para com a mesma acudir-mos á nossa obrigação.* Quid enim significant prædicta verba, nisi quod Prælatus, ut suo muneri Pastoralis satisfaciatur, si damnatus ad mortem non

non communicavit die antecedenti ad supplicium, cum illo dispensabit, ut cōmunicet in ipsomet supplicii die?

340 Ut autem maioris sint ponderis, & authoritatis, quæ dicimus, nil posthac ex nostro, sed ex Authorum sensu afferemus. In primis *Navarr. lib. 5. tit. de pæn. conf. 40. Laym. lib. 6. tract. 4. cap. 6. num. 20. Reginald. tom. 2. lib. 29. cap. 6. Counc. quæst. 80. art. 8. n. 50. Bonac. de Euchar. dist. 4. p. 2. n. 22. Villalobos tom. 1. tract. 7. diff. 39. tit. 11. & alii*, quos citat, & sequitur *Dian. Coordinat. tom. 2. tract. 2. Resol. 78. n. 1.* docent damnatum ad mortem, si iudex nolit expectare, posse, imò debere Eucharistiam non jejunum accipere eodem supplicii die, si jejunus non possit, & sic fecisse cum quodam reo plectendo *D. Guerreiro*, Archiepiscopum Granatensem testantur *Zambranus*, & *Henriq. lib. 8. cap. 50. n. 1.*

341 *Dian. citat. n. 2.* habet sequentia. Si non jejunus propter aliquam causam accepit pro Viatico die ante mortem Eucharistiam, & in ipso supplicii die non solum ex necessitate, sed etiam ex ignorantia, vel inadvertentia cibum sumpsit, si vellet iterum Eucharistiam suscipere post cibi sumptionem, posset: imò etiam forsan posset, si advertens sumpsisset, sed postea facti pœnitens vellet communicare: quia utitur jure suo, & adhuc est in mortis periculo, & incapax recipiendi Eucharistiam non jejunus. Ità in terminis citat. *Dian.*

342 Et rursus eod. *tom. 2. & tract. 3. sed resol. 79. & n. 2.* notandum esse dicit pro damnatis ad mortem non esse necessarium tempus viginti quatuor horarum inter

sumptionem Eucharistiæ, & suscipientis mortem intercurre. Unde ego puto, (ait) cum *Sancio in select. disp. 4. n. 4.* quòd quamvis pridie ad mortem esset sumpta Eucharistia à damnato, si tamen devotionis causa ipso die mortis vellet iterum communicare, minùs pium esset communionem impedire, imò pii Judices ad suscipiendam hortari debent, ut puniendi tolerabilius mortem patiantur, & dæmonii tentationes illa hora maximè turbantes facilius superent. Hæc cum *Sancio cit. Dian.*

343 Accedit *Mayolus de irregul. lib. 3. cap. 24. n. 15.* ubi ita ait: Egò nonnullis in locis, quibus pro Episcopis Magistratum gessi, validiore authoritate, qua potui, induxi, ut damnatis ad mortem ea ipsa die cōmunio concederetur. Sic ille, & ita Romæ observari testatur *Sancius Corsèttus singul. 68. & Antonius Scap. de jure non scrip. lib. 5. cap. 210. n. 7.*

344 Neque dicas cum *Julio Claro. §. final. quæst. 99. n. 3.* & aliis, quos refert *Dian. Coordinat. tom. 2. tract. 2. resol. 79. num. 3.* indecenter recipi Eucharistiam ipso die mortis, & ob id à Judicibus non esse permittendum ministrari.

345 Non, inquam, hoc dicas: quia non cohærent hæc duo, nempe, indecenter suscipi, & ob nostram utilitatem suscipi, si alias cōmunicans debitam dispositionem habeat; cùm autem Eucharistia ad nostram utilitatem instituta sit, necessariò deducitur, quòd quando ex ejus susceptione resultat nostra utilitas, nulla interveniat indecentia.

346 Et sic tollitur scrupulus, in quo fundari videntur *Constitutiones Babienses*; si enim Sacramento, quod ad nostram utilitatem institu-

tum

tum fuit, nulla irrogatur irreverentia, quando, utilitati ad quam instituitur, actu inservit; cur damnatis ad mortem denegabitur eo die, quo tantæ utilitatis indigēt? Imò *Emmanuel Sá*, verbo *Eucharistia* n. 2. quem sequitur *Fagund. de præcept. Eccles. lib. 1. cap. 4. n. 3.* tenet, damnatis ad mortem ministrari posse Eucharistiam per unam horam

ante mortem. Cohæret *Sancius apud Dian. Coordinat. tom. 2. tr. 2. resol. 79. n. 5.* ergò ex dictis, & tot Doctorum autoritate licet dispensare in *Constitutione Babiensi*, si occasio exigat, & damnatis ad mortem ministrare Eucharistiam per modum Viatici eodem die, quo ad necem rapiuntur.

DISPUTATIO QUINTA

DE VIGESIMA QUINTA, ET VIGESIMA SEXTA FACULTATIBUS Pontificiis.

QUÆ

BRASILIE EPISCOPIS CONCEDUNTUR.

SECTIO I.

Usus Vestium Sæcularium Brasilie Episcopis conceditur.

347 **D**UO Indulta Apostolica sub una disputatione comprehendimus; quia attentio prioris Indulti usu nullo, vel ferè nullo, posterioris verò frequentia notissima, de primo nihil dicemus, & de secundo parùm. Primum igitur Indultum, quod est ordine Vigessimum quintum, sic habet: *Induendi vestibus Sæcularibus, si aliter vel transire ad loca eorum curæ commissæ, vel in eis permanere non poterunt.*

348 Cùm autem Vestes sæculares, quibus Brasilie Episcopi uti possunt juxta præsens Indultum, sint ad libitum Variabiles, & quotidie innoventur, ac fiant tam diversis modis, quàm varia sunt tempora, mores, & ritus Gentium;

nihil inde præscribi potest, quod firmum, aut certum esse possit circa vestium cōmutationes. Accedit, quòd Brasilie Episcopi habitu ordinario utantur, nec opus sit proprias vestes dimittere, & sæculares induere. Non est igitur, cur in hujusmodi immoremur.

349 Notatio Unica. Si tamen quæras: quid significant Vestes Episcopales? Adi *Barbos. de potest. Episcop. part. 1. Tit. 1. cap. 5. à num. 8.* & quæ honestate, & colore constare debeant, *Tit. 2. cap. 7. à num. 7.* De quibus etiam, deque habitu ordinario Episcoporum in propriis Diœcesibus, & civitatibus, vide *Ceremoniale Episcoporum, lib. 1. cap. 1. & 3.*

SECTIO II.

Rosarium, & aliæ preces loco divini Officii recitandæ.

350 **S**ecundum Indultum, de quo hic agimus, & est ordine vigesimum sextum, sic habet: *Recitandi Rosarium, vel alias preces, si Breviarium secum deferre non poterunt, vel divinum Officium ob aliquod legitimum impedimentum recitare non valeant.*

351 Notatio Prima. Quid sit Rosarium? *R.* Neminem Catholicorum latet Rosarium esse formulam quandam precandi Deum in honorem B. Mariæ Virginis, qua centies quinquagesies, recitata Angelica salutatione instar Davidici Psalterii, & cuilibet Dècadi interjecta oratione Dominica, per quindecim Decades, quindecim præcipua humanæ instaurationis mysteria, piis meditationibus percensentur.

352 Notatio Secunda. Quomodo accipienda sit clausula illa Indulti: *vel alias preces?* *R.* dictam clausulam esse accipiendam de precibus vocalibus, sive preces per librum, sive memoriter recitentur. Ratio est: quia quælibet ex his recitationibus æquivalet recitationi Rosarii subrogati in locum Breviarii, seu Divini Officii recitandi. Cõfirmatur: quia verbum *recito*, & nomen *prececes*, quibus Indultum utitur, ex propria ethymologia appellant orationes vocales, non verò mentales.

353 Notatio Tertia. An prædictæ preces debeant esse breviores, an potius longiores Rosario? *R.* tales preces esse posse longiores, vel breviores Rosario ad arbitrium Episcopi. Ratio est: quia in Indulto

non determinatur, an tales preces debeant esse longiores, an potius breviores Rosario; quando autem res non determinatur à superiore, arbitrio subditi relinquitur ejus determinatio juxta Cap. *De causis* De offic. delegat.

354 Quod tamen intellige de arbitrio regulando secundum rectâ rationem; quia quoties aliquid relinquitur alterius arbitrio, intelligitur de arbitrio regulato à jure, cum debeat esse arbitrium rectum, ac prudens, ut tradunt *Bart. in Extravag. Ad reprimen. verb. Videbitur n. 4. Paris. Parierfis. Cõcil. 8. n. 21. lib. 4. Cezar de Crass. decis. 8. n. 1. de re jud. Duran. decis. 5. n. 3.*

355 Notatio Quarta. De quo impedimento loquatur Indultum, cum dicit: *Ob aliquod legitimum impedimentum?* *R.* non loqui de impedimento, quo solo superveniente, absque ullo privilegio, aut dispensatione, excusatur quis ab Officio Divino recitando; tunc enim nullius dispensationis, aut cõmutationis opus est.

356 Sic nullius dispensationis, aut commutationis opus est, 1. si Episcopus sit moraliter impotens recitare; nam ubique jam usu receptum est, ut Episcopus cum sibi subditis dispēsset in recitatione Horarum, data causa, saltē ad breve tempus. *Tambur. in Decalog. lib. 2. cap. 5. §. 8. n. 24.* Causa autem datur, si dubitetur de morali impotentia recitandi, *Lacroix lib. 4. n. 1233.* à fortiori ergò poterit Episcopus secum dispensare in recitatione Horarum, data causa, aut legitimo impedimento, nè dicatur esse deterioris conditionis, quàm ejus subditus.

357 2. Si Episcopus Breviarium

rium non habeat inculpabiliter, carentia enim Breviarii inculpata excusat ab Officio Divino recitando; quamvis si totum Officium, aut magnam partem memoriter sciat, in eo casu ad recitandum, quod memoriter scit, obligari dicant *Navarr. Suar. Bonac. Valenc. Azor. Säch. Less. Castro Palao, & Carden. in 2. cris. disp. 33. num. 36.*

358 3. Si Episcopus sit graviter infirmus, v. g. ex notabili dolore capitis, ita ut sine incommodo, vel incremento morbi recitare non valeat. Dicitur: *graviter infirmus*: quia infirmitas levis, v. g. dolor stomachi, aut pectoris, vel etiam aliquandò febris tertiana, aut quartana non excusat, cum tota die non affligat secundum *Navarr. Filliuc. Laym; & Bonac*; quos citat, & sequitur *Lacroix lib. 4. n. 1217.*

359 Nihilominus *Sanches in Cons. lib. 7. cap. 2. disp. 45. n. 4. Tambur. in Decalog. lib. 2. cap. 5. §. 8. à n. 13. Stoz. lib. 1. part. 3. n. 402. Gob. n. 471.* & alii docent, quod si æger ex recitatione Horarum verosimiliter credat aliquam cruditatem stomachi, vel capitis gravitationem, vel virium lassitudinem, vel etiam febrim trahiùs remissionem, excusari ab Horis; quia huiusmodi damna, quæ in corpore sano sunt levia, in ægroto sunt gravia: hinc *Cap. Clericus, 2. Dist. 91.* pro legitima causa non orandi habetur inæqualitas corporis, quæ non sonat morbum gravem.

360 Unde inquirunt iidem Authores cum *Pelliz tom. 1. tract. 5. cap. 8. n. 116.* quòd licet tales infirmi bonam diei partem confabulationibus expendant, atque etiam libros recreationis causa legant, inde non sequitur teneri ad Horas, quia sermones, & lectiones illæ af-

ferunt ægro recreationem, nec morbus inde ingravescit, sed potius levatur: è contrà recitatio Horarum est res seria, & ex sua natura gravat caput, ac molestiam affert. Quare etiam postquam febris infirmum deseruit, dum adhuc vires sunt imbecilles, & homo convalescit, potest ad aliquot dies differre recitationem; quia illa imbecillitas adhuc censetur infirmitas; nec verisimile est, quòd Ecclesia post tot labores neget eam requiem ægro: hinc etiam fieri poterit, ut quis priùs celebret Missam, quam recitet Horas, ut cum *Sanct. Tambur. Stoz. Gob. & aliis tenet Lacroix l. 4. n. 1224. per totum.*

361 In prædictis igitur, & similibus casibus excusatur quis ab Officio Divino recitando, etiam secluso privilegio, & absque ullâ dispensatione, aut commutatione. Quare de his, & huiusmodi impedimenti legitime excusantibus non loquitur Indultum Apostolicum, nec de his intelligi debet; alioquin nihil conferret in gratiam Episcopi, & Pontifex rursus concederet, quòd aliàs concessum est, quod tamen de Pontifice præsumendum non est, nec de ejus gratiis, & specialibus facultatibus alicui concessis, ut jam sæpè diximus. De quo igitur impedimento intelligendum sit Indultum Apostolicum? Dabit Sectio sequens.

SECTIO III.

Quid Brasiliæ Episcopis concedatur circa Divinum Officium recitandum.

362 **N**Otatio Unica. Ex sectione præcedenti deducitur de quo impedimento loquatur, & intelligi debeat præsens Indultum:

dultum: &c. enim loqui, & intelligi debere de dubio, an impedimentum sit legitimum, v. g. de dubio, an infirmitas sit gravis, an levis? de dubio, an recitatio sit allatura grave nocumentum, vel non? de dubio, an tenearis anticipare tempus recitandi, si à prandio labores terriana? de dubio, an postea supplere tenearis Horas respondentes illi tempori, quo ægrotasti? de dubio, an corporis lassitudo sit tanta, ut excuseris, qualis est, v. g. lassitudo per lōgum iter, faciens, ut sit impotentia moralis recitandi, & veluti infirmitas æquiparanter? in his enim, & similibus casibus cū alii affirmant, & alii negent obligationem recitandi, inde oritur prudens dubium: an tenearis recitare? & in his, & similibus dubiis viget, & locum habet Indultum nostrum pro officii dispensatione, seu potius commutatione.

363 Quod dicimus respectu totius Officii Divini, intelligendum etiam est de qualibet ejus parte, ob propositionem 54. ab Innocentio XI. damnatam, videlicet: *Qui non potest recitare Matutinū, & Laudes, potest autem reliquas Horas, ad nihil tenetur, quia maior pars trahit ad se minorem*; ex hac enim damnatione constat, quod si quis non valeat recitare totum officium, adhuc tenetur ad Horas, quas potest: quemadmodum qui non potest solvere totum debitum, tenetur ad partem divisibilem, quam potest. Hinc qui non potest recitare Matutinum, potest autem Laudes, tenetur ad has, etiam dato, quod Matutinum, & Laudes constituent unam Horam; quia communiter censentur veluti dux Horæ; Laudes enim liberè dividuntur à Matutino, & in se seorsim habent formam

unius integræ Horæ. *Carden. m2. Cris. disp. 33. n. 37.*

364 Unde qui Matutinum, Laudes, Primam, aut aliquas alias Horas, ob causam verè excusantem, & impedimentum legitimum recitare non potuit, quo eventu juxta DD. à recitatione deobligatur; cū tamen adhuc ad posteriores Horas teneatur secundum præfatam propositionem ab Innocentio XI. damnatam, tunc in dubio, an posteriores Horas valeat recitare, pro cōmutatione facienda in Rosarium, vel alias preces, & ad tollendos omnes omnino scrupulos viget præsens Indultum, eoque uti possunt Episcopi secum ipsis, vel cum aliis, commutando officium in Rosarium, vel alias preces, ut habet Indultum.

365 Totus hic discursus fundatur in eo, quod gratia ita accipienda sit, ut semper aliquid operetur, seu conferat. *Cardin. Tuscus lit. V. conclus. 85. n. 65.* alioquin inutilis esset gratia concessa, ut habetur Cap. *In his 30.* De privileg: *Ita quod dicti Fratres aliquam ex Indulgentia nostra videantur in hoc gratiam consecuti.* Ubi Glossa inquit: *Indulgentia enim semper debet aliquid conferre; aliàs delusoria esset Indulgentia Principis.* Neque enim, ut ait *Castro Pal. de privileg. tract. 3. disp. 4. punct. 9. n. 4.* contenti esse debemus, ut nova gratia solum confirmet, quod aliàs nobis jam licitum erat; atqui datà causa, aut legitimo impedimento interveniente, excusatur quis à Divino Officio recitando, etiam secluso privilegio, & absque ulla dispensatione, aut commutatione: ergo ut. præsens Indultum dicatur aliquid operari in gratiam Episcopi, & aliquid de novo concedere ultra id, quod de jure potest

test Episcopus ; necessario fatendū est , ex vi talis Indulti dispensare posse Episcopos , seu potius com-

mutare Officium Divinum , quoties occurreret dubium prudens , an impedimentum recitandi sit legitimū.

DISPUTATIO SEXTA

DE VIGESIMA SEPTIMA FACULTATE PONTIFICIA ;

Q U Æ

BRASILIE EPISCOPIS CONCEDITUR.

SECTIO I.

Quid, & quotuplex sit Jejunium?

366 **V**igesima Septima Facultas Pōtificia: *Dispensandi* , quando expedire videbitur , super usu Carnium , Ovorum , & lacticiniorum tempore jejuniorum , etiam Quadragesimæ.

367 Notatio Prima. Quid sit jejunium? R. jejunium juxta Panorm. in Rubr. de observat. jejun. nomen habet à quodam intestino , quod plerumque inane est , & vacuum. Apud SS. PP. accipitur jejunium metaphoricè pro abstinentia vitiorum : Sic *D. August. in tract. 17. in Joan. Jejunium* (inquit) *magnum , ac generale est , abstinere ab iniquitatibus.*

368 Apud Theologos autem stricte , & in sensu proprio accipitur jejunium , prout importat quandam victus abstinentiam , quæ vel est omnimoda cibi , & potus carentia , vel parcimonia in capiendō cibo , & potu , atque adeo sic acceptum jejunium comprehendit naturale , & Ecclesiasticum. *Benedict. Pereyr. in sum. Theol. Moral. p.*

2. tract. 35. de jejun. sect. 1. quest. 1. §. Accipitur 2.

369 Notatio Secunda. Quotuplex sit jejunium? R. jejunium dividi in naturale , & Ecclesiasticum. Naturale definitur : *Perfectissima abstinentia ab omni cibo , & potu , ita ut nihil illorum sumatur , vel per modum cibi , vel per modum potus. Pereyr. citatus.* Quando autem fingatur jejunium naturale? Tradunt AA. in materia de jejunio.

370 Nihilominus placethic notare distinctionem , quam aliqui admittunt inter jejunium naturale , & juris naturalis. Jejunium naturale dicūt , quod proximè definimus ; jejunium verò juris naturalis , quod ratio naturalis præscribit , quando subtrahimus corpori escam , ut animo imperanti promptius obediat. *Azor part. 1. lib. 7. de jejun. cap. 8. quest. 1. Pereyr. cit. n. 744. §. Sed ante illius definitionem.*

371 Ubi etiam distinguit P. Pereyr. inter jejunium Ecclesiasticum ; & juris Ecclesiastici. Juris Ecclesiastici affirmat esse jejunium , quod jure suo præcipit Ecclesia , ut v. g. quando præcipit etiam jejunium naturale ante Communionem , seu S. Eucharistiæ receptionem , quatenus jejunium naturale ante Cōmunionem

nionem non est de præcepto Divino, cum non fuerit impositum à Christo Domino, qui potius post esum agni Paschalis corpus suum Apostolis dispensavit, hodieque dispensatur, quoties datur Viaticū infirmis non jejunis.

372 Jejunium verò Ecclesiasticum definitur: *Voluntaria abstinencia à cibo juxta præscriptum Ecclesiæ, vel receptam consuetudinem.* Dicitur *Voluntaria*: quia qui invitus à cibo abstinet, quia illo caret, non jejūnat in sensu Ecclesiæ. Dicitur *à cibo*; quia jejunium Ecclesiasticum non consistit in abstinencia à potu, sed à solo cibo, sive hic sit densus, ut panis, sive liquidus, ut lac. Ultima clausula *juxta præscriptum Ecclesiæ, vel receptam consuetudinem*, ex poni solet per illam jejunii definitionem apud Authores receptissimam: *Unica comestio, & abstinencia à carnibus.*

373 Undè constat ad jejunium Ecclesiasticum tria requiri. Primum est abstinencia à cibo certi generis, nempe à carnibus. Secundū, & abstinencia plurimū refectiōnū in eodē die, ita ut intrā spatium diei naturalis unica tantum detur comestio, quæ in jure vocatur *cæna*, quavis ex usu jam liceat nocturna refectio, vulgò *Cōsoada*. Tertium est certa comestionis hora; quæ olim erat circa nonam diei, id est, tertiam post meridiem, Cap. *Solent* De consecrat. Dist. 1. hodie autem ex usu recepto est circa meridiem.

SECTIO II.

Qui sint dies jejunii?

374 **N**otatio Prima. Dies jejunii sunt. 1. Tempus

Quadragesimæ, quæ apud nos incipit à feria quarta Cinerum, & (exceptis Dominicis, in quibus non jejunamus, sed à sola carne abstinemus) durat usque ad Sabbatum proximum Paschæ, ex Cap. *Quadragesima* De consecr. dist. 3. An autem jejunium Quadragesimale sit de præcepto Divino? Affirmare videntur SS. PP. inter quos D. August. in Ps. 110. post initium, ait: *Præcipitur nobis jejunium quadragesimum, & ex lege. & ex Prophetis, & ex Evangelio.*

375 Negandum tamen cum *Fagund. de jejun. cap. 5. n. 4. Bonac. de præcept. Eccles. disp. ultima quæst. 1. part. 5. n. 1.* & aliis, quos citat, & sequitur *Pereyr. cit. num. 768. §. Dicendum tamen est.* Ratio est: quia non constat Christum Dominū præcepisse aliquod jejunium; ex eo autem, quod suo exemplo nos docuerit jejunare, & incitaverit ad jejunium, non sequitur illud præcepisse.

376 Ad D. August. & S. Doctorem loqui, & esse intelligendum non de præcepto rigoroso per Christum imposito; cum de tali præcepto non constet, sed de solo exemplo, quod Christus dedit, ex quo Apostoli, & ex Apostolis Ecclesia, moti fuere ad præcipiendum jejunium ad imitationem jejunii Christi Domini. Idem dicendum ad similes SS. Patrum locutiones.

377 Notatio Secunda. Dies jejunii sunt 2: jejunium quatuor Tēporum, Verni, Æstivi, Autumnalis, & Hyberni, ut constat ex Cap. *statuimus* dist. 76. In his quatuor Tēporibus jejunatur tribus tantum diebus nempe feria 4, 6, & sabbato. Sic enim juxta C. *Jejunia*. De cōsecr. dist. 3. aptius conformamur passioni Christi, qui feria 4. fuit vendi-

tus

tus ; & traditus : feria 6. occisus ; Sabbato tandem sepultus.

378 Notatio Tertia. Dies jejunii sunt 3: in perviligio Natalis Domini , & Assumptionis Deiparæ , S. Mathiæ , & Sanctorum Apostolorum. Indicta sunt hæc jejunia ab Innocent. III. in Cap. *Parte* , & in Cap. *Consilium* De observat. jejun. Ab hac tamen indictione , seu præcepto excipitur Vigilia Sanctorum Apostolorum Philippi , & Jacobi , & S. Joannis Evangelistæ ; quia illorum festa celebrantur infra Solēnitatem Paschalem , istius infra Natalem Domini. Excipitur etiam Vigilia S. Barnabæ. Ita *Sanch. in Cōsil. de jejun. dub.* 18.

379 Præter assignatos , in nullo die jejunium jure communi indictum est , quamvis ex consuetudine ubique fere recepta extat jejunandi obligatio in perviligio Pentecostes. Ex eadem consuetudine fuisse statutum jejunium in perviligio S. Joannis Baptistæ , S. Laurentii , & Omnium Sanctorum tradunt communiter Authores. Quod si aliquod ex pervigiis dictis inciderit in Dominica , jejunium in præcedens sabbatum mutatur , ut monet Innocent. in Cap. *Consilium* De observat. jejun.

380 Alia jejunia , quæ olim jure communi statuta erant , ut in feria 4. 6. & Sabbato per annum ex Cap. *Jejunia* De consecr. dist. 3; & in triduo Litaniarum quas dicunt de *Mayo* , ex Cap. *Rogationes* De consecr. dist. 3; & in Adventu Domini , ex Innocent. Cap. *Consilium* De observat. jejun. jam consuetudo abrogavit , quamvis feria 6. & Sabbato à carnibus abstinemus.

381 Excipe Castellam , ejusque dominia , ubi viget consuetudo edendi etiam in sabbatis pecorum

intestina , & extremitates , seu minuta , ut vocant. Hæc de jure communi , vel recepta consuetudine.

382 Quod attinet ad jus peculiare , nec otium , nec possibile est per omnes Dioceses discurrere. Sufficiat pro omnibus Episcopatus Fluminensis , ubi præter communia , speciatim indicta sunt jejunia in vigiliis Ascensionis Domini , Nativitatis B. Mariæ Virginis , ejusque Purificationis , conformiter ad ea , quæ in *Constitutionibus Bahiensibus lib. 2. Tit. 18. num. 406.* statuuntur.

SECTIO III.

Quid veniat nomine Carnis in jejunio prohibita ?

383 **C**ertum imprimis est esu carnum in jejunio Ecclesiastico prohiberi ; quo ad jejunia quadragesimalia habetur prohibitio in Cap. *Statuimus* , Dist. 4. quoad alia verò jejunia sumitur ex Cap. *De esu Carnium* De consecr. dist. 3. sumitur etiam ex intentione Ecclesiæ , quæ semper fuit per jejunium frænare libidinem , & concupiscentiam carnis , debilitato corpore , quod proinde retraxit ab esu carnum ; cum Carnes sint magis nutritivæ , quàm pisces.

384 Incertum tamen est : quid veniat nomine carnis . ut inde cōstet , quid in jejunio Ecclesiastico prohibeatur ? Sunt enim quædam animalia , de quibus dubitatur , sub piscisné , an Carnis appellatione cōtineantur ? Pro quo tamen dubio resolvendo tradunt Authores sequentes regulas.

385 Regula 1. Indiciū animalis carnei est , si possit diu vivere extra aquas. *Lacroix lib. 3. part. 2. num.*

num. 1266. Excipiuntur tamen ab hac regula 1. testudines terræ, ranæ, & limaces, qui extrâ aquas vivunt, & tamen non censentur caro prohibita, ut cum *Reginald. Tambur. & Gobat tenet citat. Lacroix.*

386 Excipiuntur 2. Viperæ, de quibus tenet expresse *Tambur. in Decalog. lib. 4. cap. 5. §. 1. n. 12.* non esse carnem in die jejunii prohibitam. Consentire videtur *Lacroix citatus.* Ratio est: quia Vipera similior est anguillis, quæ prohibitæ non sunt, quàm cæteris animalibus prohibitis; deinde Vipera est exiguæ nutritionis, cum sit multum terrea; non est igitur Vipera in die jejunii prohibita.

387 Regula 2. Si animal magis simile sit animalibus carnem habentibus, quàm non habentibus. *Lacroix citat.* Ad hanc regulam reduci possunt omnes, & quicumque colubri, præsertim aquatici, tum ob identitatem rationis cum viperis, de quibus proximè, tum etiam, quia colubri, quantumvis terrestres, sunt similes murænis, quæ ab omnibus reputantur pisces, & ut tales comeduntur in die jejunii: tandem quia colubri piscibus per Brasiliam notissimis, vulgò *Mossûms*, sunt similes.

388 Regula 3. In dubio, an hoc animal constet carne, nec nè? Cæteri potest non constare carne. *Lacroix citatus.* Ratio est: quia in hoc casu stat possessio pro libertate, quandiu non constet tale animal esse prohibitum in die jejunii.

389 Notatio Prima. Dubium hic se offert: an sub hac regula comprehendatur Lacertus ille grandis, figuram Crocodili referens, undè dicitur Crocodilus Brasilus, vulgò *Jacarè*, quem in suo Dictionario Lusitano sub Litera J. describit Sa-

pietissimus *Bluteau*; fusiùs tamen *Georgius Marcgravius de Liebstad. in Histor. Rer. Natural. Brasil. lib. 6. cap. 15. pag. ubi 242.* Generatur in lacubus hoc animal, & intrâ aquas plerumque vivit; licet aliquoties ad Solem exeat, seque calefaciat, vel suprà truncum arboris decitæ, vel suprà petram eminentem super aquas; aliquoties verò, licet rariùs, per terram graditur. Quid igitur de hoc animali? E-di ne potest in die jejunii?

390 Theologos hac de re consului; aliqui hæsitarunt, alii incunctantèr affirmarunt: nullus verò negavit. His positis Resolutio sit. Diebus jejunii edi potest Crocodilus Brasilus. Ratio est 1: quia de hoc animali saltem dubitatur, sitnè piscis, an potiùs caro prohibita? In dubio autem standum pro possessione libertatis juxtâ regulam tertiam proximè traditam. 2: quia Crocodilus Brasilus gignitur intrâ aquas, & intrâ illas vivit, exceptis casibus, & modo dicto: debet igitur numerari inter aquatica: 3: quia in Hermaphrodito, si prævalet sexus foemineus, reputatur foemina, si verò prævalet sexus masculinus, reputatur mas, seu vir: ergò in nostro casu prævelere debet, ac præferri vitalis illa, & frequèntior Crocodili existentia intrâ aquas rarissimis ejusdè existèntiis extrâ aquas. Abstineo à proponendo Indorum usu, & aliorum hominum de plebe, qui forsan ex alicujus Viri docti consilio, & approbatione jam pridem consuevere Crocodilum Brasilum comedere diebus vetitis, quanquam & hoc pro aliqui congruentia adduci potest.

391 Neque obstat 1: figura Crocodili Brasili adinstar magni lacerti, & non adinstar piscis: quia etiam testudines terræ, ranæ, & limaces

figu-

figuram piscis non habent : imò nec ipsa tot , & tam varia maris conchilia figuram piscis referunt ; & tamē non prohibentur diebus jejunii.

392 Non obstat 2: quòd Crocodilus Brasilius aliquando existat extrà aquas, quia testudines maris aliquando existunt extrà aquas, ripas conscendunt, foveam in arena faciunt, ova ponunt, & sub arena tumulant, donec filii procreantur, quos cum ætas exigit, matres ducunt in aquas, ut ibi crescant, & in posterum vivant; & tamen testudines maris comeduntur diebus jejunii.

393 Post hæc scripta legi apud *Montenegro lib. 4. tract. 4. Sess. 10. pag. mibi 687.* descriptionem cujusdam animalis, quod ille vocat *Iguana*; quod etiam describit *Georgius Marcgravius de Liebestad; in Histor. Rer. Natur. Brasil. lib. 6. cap. 11. pag. mibi 236.* ad dita animalis pictura, ex cujus descriptione, ac figura aperte colligitur esse quædam species Crocodili Brasili, & de tali animali, nempe *Iguana*, affirmat cum aliis, quos citat *Montenegro*, edi posse diebus jejunii.

394 Porro *Iguanæ* descriptio apud citatum *Montenegro n. 1. ex Gudiçalvo Fernandes in 1. Histor. General. Indiar. lib. 3. cap. 3.* ita se habet *Son (las Iguanas) del tamaño de una vara, ó pouco menores, fieras, y pintadas à la vista, que causan horror, porque son como serpientes. Duda-se, se en Quaresma se pueden comer? Y la dificultad está, en que unas vezes parecen acuaticas, porque andan en el agua, otras terrestres, porque communmente se hallan en la tierra, y à vezes muy lexos de las aguas, en las espessuras mas remotas de los montes.*

395 Hæc quidem omnia Crocodilo Brasilo conveniunt, nisi quòd Crocodilus Brasilius diutius vivat intrà aquas, quàm *Iguana*, & corporis mole *Iguanam* excedat. Unde juxtà *Iguanæ* descriptionem, & ad illius exemplum de nostro Crocodilo iterum dico, quòd de *Iguanis* affirmat *Montenegro cit. n. 3. cum P. Josepho de Acoſta lib. 4. de Histor. Natural. de Indias, cap. 38. ibi: Digo, que se pueden comer en Quaresma, sin quebrantar el ayuno.*

396 Deinde juvat hic addere; quod affert idem *Montenegro cit. n. 4. §. Y porque nõ salgamos ibi: Y porque nõ salgamos de cosas particulares de Indias, sea exemplo otro animal, de quien el P. Acoſta dize en su Historia de Indias, lib. 3. cap. 17. estas palabras: En las Indias, que llaman de Barlovento, que son Cuba, Española, Puerto Rico, Jamayca, se halla el animal, que llaman Manati, extraño genero de pescado, (se pescado se puede llamar) animal, que pare vivos sus hijos, y tiene tetas, y leche, com que los cria, y pace, y erba en el campo; pero en effeto habita de ordinario en el agua, y por effole comen por pescado; aunque yo quando en Santo Domingo le comia un Viernes, casi tenia escrupulo, nõ tanto por lo dicho, como porque en olor, y sabor, no parecian sino tajadas de ternera.*

397 Unde deduces Canes aquaticos, & alia animalia partim aquatica, & partim terrestria, non esse carnem in die jejunii prohibitam.

398 Idem dico de Lupis marinis, quorum multi ad Ostia Fluminis Argentei apparent, præsertim propè Insulam à Lupis dictam, ubi ipsi corporum agitationibus navigantium

gantium oculos recreant; & ad risum movent, ac vociferationes.

399 Not. 2. Rogavit à me vir doctus, ut aliquid de Lacerto terrestri, Brasiliçè *Teyuguaçu*; resolverem in rusticorum gratiam; qui illum dicuntur edere diebus vetitis. Animalis figuram; ac descriptionē invenies apud *Georgium Marcgravium in Histor. Natural. Rerum Brasil. lib. 6. cap. 12. pag. mihi. 237.* Resolvo igitur dictum animal edi posse in die jejunii: Ratio est 1: quia talis Lacertus est quodam veluti excrementum; fæx; & immunditia naturæ viventis, ut ita dicam, & reptantis super terram: non est igitur digna ejus caro, ut illam comprehendat prohibitio Ecclesiæ. 2. quia ob hanc omnino rationem facis, & immunditiæ terrestri tenent fortasse Doctores, quod testudo terræ edi possit in die jejunii. 3. quia de Lacerto terrestri dubitatur: an ad illum extendatur prohibitio Ecclesiæ: in dubio autem stat regula de libertatis possessione præferenda. 4: quia Lacertus terrestri habet quandam analogiam cum piscibus, quatenus talis Lacertus dilaceratus, & occisus sanguinem non fundit, sicut plurimi piscium non effundunt. 5: quia idèò colubros dicimus non esse carnes, in die jejunii prohibitas, quia colubri anguillis, murænis, mustumis Brasiliçis, & hujusmodi piscibus assimilantur, quod juxta secundam regulam supra traditam sufficit, ut animal non sit caro prohibita in die jejunii; sed Lacertus terrestris aliquo modo assimilatur Crocodilo Brasilo: ergò sicut Crocodilus Brasilus non censetur caro prohibita in die jejunii, ut supra diximus; ita neque Lacertus terrestris. Hoc fuit in rusticorum gratiam judicium

meum; tu tuum sequerè?

400 Notatio Tertia. Idem iudico de Chamæleonte, licet P. *Benedict. Pereyr. in Sum. Theolog. Moral. part. 2. tract. 35. n. 750.* contrarium sentiat. Ratio est 1: quia omnia rationum momenta; quibus ostendimus Lacertum edi posse in die jejunii, pro Chamæleonte faciunt. 2: quia Chamæleon supra Lacertum habet specialitèr, quod Chamæleon aliquoties in lacus, & fluvios descendat; & intra illos vivat; cum ubi primum ab Indis se appeti, & arcum curvari subodoratur in sui necem; statim ex arboribus in undas; quibus eminet; se precipitet, & sic venatorum insidias prævertit. 3: quia in hoc puncto maxime attendendus est finis Ecclesiæ, quæ in jejunio carnes prohibet, ut alimenta multum nutrientia à fidelibus excludat, ut cum *Bonac. & Trullench.* existimat *Tambur. in Decalog. lib. 4. cap. 5. §. 1. n. 10.* Chamæleontis verò caro parum nutrire censetur;

401 Notatio Quarta. Nihilominus aves aquaticæ; v. g. Corvi marini, & similes; quæ in aquis cibum quærunt, quamvis habeant saporē piscium, sunt prohibitæ in die jejunii. *Fag. & Pereyr cit, ubi supra.*

402 Nomine carnis in jejunio prohibitæ veniunt etiam cartilagine, nervi, & sanguis animalium, quorum caro prohibetur. *Tambur. cit. n. 13.* Ratio est: quia dum prohibetur animal, non possunt non prohiberi omnes ejus partes; quæ ipsum constituunt.

403 Inter carnes prohibitas numeratur etiam jus ex carnibus. *Säch. Bonacin. apud Tambur. cit.* Ratio est: quia jus ex carnibus cōtinet partes subtiliores carnis per elixationem reliquatæ.

404 Numerantur etiam medulla, axungia, & pinguedo vi ignis nondum liquefacta: nam de pinguedine vi ignis jam liquefacta, undè fit sagimen, dicemus infra. Ratio est: quia hujusmodi sunt partes animalis, quod prohibetur, & non mera, & propria excrementa. *Tamburin. num. 14.*

SECTIO IV.

De Lacticiis.

405 **L**acticia dicuntur Lac, caseus, butyrum, & quicumque cibus ex lacte confectus, v. g. cibus ex lacte, & pisce, seu crancorum ungulis conflatus adinstar cibi, vulgò, *manjar branco*: nam qui fit ex lacte, & gallina, & propriè dicitur *manjar branco*, est cibus aliundè vetitus, nempe ob Gallinam, & idè non est Lactici- nium. *Tambur. in Decalog. lib. 4. cap. 5. §. 1. n. 19.*

406 Item ova quæcumque, sive gallinarum, sive quarumque aliarum avium, etiam illa, quæ intra ipsas aves reperiuntur adhuc hærentia in racemo; cum hæc habeant easdem qualitates, & accidentia, scilicet, colorem, saporem, &c, quæ jam edita habent. *Tambur. cit.* Excipe tamen ova testudinum; cum testudines habeantur pro piscibus, & ova sequuntur naturam animalium, quorum sunt ova.

407 Notatio Prima. Dubium modo est: Qualiter Lacticia in jejuniis prohibeantur? Dico primò. In diebus jejunii extrà Quadragesimam, & à fortiori illis diebus, quibus solùm præcipitur abstinencia à carnibus, ut in Sextis feriis, & Sabbatis per annum, non prohibentur Lacticia. Est sententia communis

cum *D. Thom. 22. quæst. 147. art. 4. Sylvestr. verbo Jejun. quæst. 5. Azor tom. 1. lib. 7. cap. 10. quæst. 2. Valent. Reginald. Filiuc; Less. Bonac.* quos citat, & sequitur *Benedict. Pereyr. in sum. Theolog. Moral. part. 2. tract. 35. num. 753. Et cum Vasq. Villalob. Thom. Sanch; & Dian. Tambur. citatus n. 20.* Fundamentum est: quia de lacticiis prohibitis, & non edendis infra annum in jejuniis Vigilarum, quatuor Temporum, & hujusmodi, nulla lex, nec præceptum apparet.

408 Dico secundò. In jejuniis Quadragesimæ, quæ, ut notat *Tābur. cit. n. 23.* solemniora sunt, & strictiora jejunia datur præceptum, seu potius consuetudo non edendi Lacticia. Est sententia còmunis, quam supponunt *Fagund, Caetan.; & alii, quos citat Benedict. Pereyr. cit. §. Siloquamus.* Constat ex Gloss. in *Gratian. ad Cap. Denique De consecrat. dist. 4. & novissimè ex Decreto Alexandri VII. anno 1665. damnantis propositionem, quæ est ordine 32. Videlicet. Non est evidens, quòd consuetudo non comedendi ova, & lacticia in Quadragesima obliget.*

409 Prædictū verò præceptum, seu potius consuetudo non edendi Lacticia in jejuniis Quadragesimæ obligat tantum sub veniali. Ità *Fagund. in 4. Eccles. præcept. lib. 1. cap. 2. n. 11. & 12. præsertim in apologia Lugduni impressa 1631. cum Palao. Caetan; & aliis, præter DD. Conimbricenses, Eborenses, Salmanticenses, & Complutenses, quos citat, & sequitur Tāburin. cit. n. 23.* Ratio est: quia in jure, ubi est de Quadragesima locutio, solùm habetur sic in *Cap. Denique, Dist. 4. Par est, ut ab iis;* quæ

que sementinam ex carnibus originem trahunt, (sic vocantur in jure lacticia) *abstineamus*. Istud verò (*par est*) non significat par præceptum de carnibus, & lacticiis; sed solum significat: *æquum est*; *conveniens est*. Unde inferitur obligatio minor, & præceptum levius, quàm de abstinencia à carnibus. Vide *Fagund. & Tambur. citatos*.

410 Id quod ulterius ostenditur 1: quia in jure stat jejunium cum lacticiis, ut practicatur in territoriis, quibus observatur jejunium, non autem lacticia, ex consuetudine legitimè præscripta: ergo ex eo est, quia præceptum jejunii, quod ibi viget, gravius est, & longè diversum à præcepto abstinendi à lacticiis, quod ibidem non viget. Ostenditur 2: quia in Sextis feriis, & Sabbatis per annum tene-mur abstinere à carnibus, non autem à lacticiis, sicut neque tene-mur jejunare: ergo minor est obligatio abstinendi à lacticiis, quàm obligatio jejunandi.

411 Notatio Secunda. An in Dominicis Quadragesimæ sint etiam prohibita lacticia? R. negativè cum *Dian. & Sanch*; quos citat, & sequitur *Tamburin. cit. num. 26*. Ratio est 1: quia Dominici infrà Quadragesimam non sunt dies jejunii: Lacticia verò solum in diebus jejunii prohibentur. 2: quia Dominici infrà Quadragesimam sūt ultrà dies quadraginta, qui propriè sunt dies Quadragesimæ: ergo ultra hos dies extendi non debet obligatio abstinendi à lacticiis.

412 Adde, quòd in territoriis, ubi est consuetudo non abstinendi, etiam in jejuniis Quadragesimæ, ab ovis, & lacticiis, possunt illa comedi absque ulla dispensatione, &

privilegio, & consequentèr absque ulla culpa, etiam veniali. Ratio est: quia consuetudo legitimè introducta, & ultrà quadraginta annos præscripta, tantæ est efficacitæ, ut sicut leges inducere, ita abrogare potest. Sic *Benedict. Pereyr. cit. n. 751. §. Cum suprà*, ait ibi: *Possum ego testari ex contraria consuetudine non peccare in Translagana Regione eos, qui in jejunio etiam Quadragesimali vescuntur ovis, & lacticiis, si habitent in locis mediterraneis*. De Dioecesium, autem Eborense, Viseensi, & Egitanensi, vulgò *da Guarda*, idem testatur P. *Abreu de Parocho lib. 10. num. 601*.

413 Sic etiam in Brasilia ex consuetudine legitimè præscripta, nunquam fuisse observata lacticia a Patribus gravibus, & doctis nostræ Societatis accepimus. Hinc experimur in Communitatibus Religiosis, quibus non desunt viri docti, & timorati, comedi etiam in jejuniis Quadragesimæ ova, lac, caseum, & hujusmodi, non attentis aliis privilegiis, præter consuetudinem à primà Brasiliæ inventione introductam.

414 Ubique verò terrarum; valde pauperes, vel quia non sunt eis pisces, vel quia stant magno pretio, & similiter agricolæ, si non possint còmode aliud habere, quod comedant præter ova, & lacticia, illa edere possunt etiam in jejuniis Quadragesimæ; & hoc ex pia voluntate Matris Ecclesiæ præcipientis abstinenciam prædictorum. Ità cum multis *Thom. Sanch. tom. 2. de Consis. lib. 5. cap. 1. dub. 19. num. 4*.

S E C T I O V.

Quis possit dispensare in jejunio?

415 **N**otatio Prima. In lege, seu præcepto jejunii potest dispensare Summus Pontifex. Ratio est: quia lex, seu præceptum jejunii est de jure Ecclesiastico, ut constat ex Cap. *Quadragesim.* De cōsecr. dist. 3. ex Cap. *Statuimus* dist. 4. Summus verò Pontifex est juris Ecclesiastici legislator, qui proinde sicut potest leges ferre, ita potest in illis dispensare, ut est tritum.

416 Notatio Secunda. In lege, seu præcepto jejunii potest Summus Pontifex dispensare cum causa, vel sine illa, sub hac tamen distinctione; quod si Pontifex cum causa dispenset, tunc validè, tunc licitè dispensabit; si verò dispenset sine causa, tunc validè, non tamen licitè dispensabit: peccabit enim tunc, saltem venialiter. *Dian. Coordina. tom. 4. tract. 6. Resol. 70, n. 6.*

417 Non peccabit autem, qui à Pontifice sit dispensatus etiam sine causa, utendo dispensatione sibi cōcessa. *Fagund. & Castro Palao* quos citat, & sequitur. *Benedict. Pereyr. in sum. Theolog. Moral. part. 2. tract. 35. num. 792.*

418 Notatio Tertia. In jejuniis peculiaribus suæ Diocesis potest Episcopus dispensare, sicut Pontifex in jejunio juris communis, at in jejunio juris communis nec validè, nec licitè potest Episcopus dispensare sine causa. *Dian. Coordinat. tom. 4. tract. 6. Resol. 69. num. 3.* Ratio primi est: quia Episcopus, respectu suæ Diocesis, est Legislator, qui universim potest in suis legibus dispensare. Ratio secundæ est: quia Episcopus est inferior

Pontifice; inferior autem non dispensat, nec potest dispensare in lege Superioris.

419 Notatio Quarta. Nihilominus data rationabili, & sufficienti causa potest Episcopus dispensare in jejunio juris communis, tunc validè, tunc licitè. Constat ex approbato usu Ecclesiæ, qui potuit annuente tacitè Summo Pontifice eam potestatem Prælati inferioribus impendere. *Benedict. Pereyr. cit. §. Conveniunt. 2.*

S E C T I O VI.

An possint Brasiliæ Episcopi dispensare in esu carniū?

420 **S**ectione proxima egimus de potestate relaxandi jejunium præcisè, & absque ullo respectu ad potestatem permittendi usum carniū, quod amplius est, ut patet. Hic verò examinandum: an, & quis possit concedere usum carniū in diebus jejunii. Et non est dubium 1: id posse Summum Pontificem ob rationes proximè datas sect. præcedēt. Non est dubium 2: id etiam posse omnes illos, quibus Summus Pontifex specialem ad id facultatem concedat.

421 Notatio Prima. An Brasiliæ Episcopis concessa sit facultas dispensandi super usu carniū in diebus jejunii? Resolutio affirmativa constat ex Indulto Apostolico, ibi: *Dispensandi, quando expedire videbitur, super usu carniū tempore jejuniorum.*

422 Notatio Secunda. An possint Brasiliæ Episcopi dispensare super usu carniū diebus jejunii infra annum, v. g. Vigiliarum, Quatuor Temporum, &c. Affirmandum juxta verba Indulti, nempe, *tempore*

pore jejuniorum, quæ aliter intelligi non possunt, nisi de jejuniis infra annum; nam pro jejuniis Quadragesimæ additur ibidem particula: & *Quadragesimæ*.

423 Notatio Tertia. An prædictam facultatem extendere possint Brasiliæ Episcopi ad Sextas ferias, & Sabbata per annum, qui non sunt dies jejunii, sed abstinentiæ à carnibus? R. affirmativè cum *Lacroix lib. 6. part. 3. n. 850.* ubi circa facultatem nostræ similem, Germaniæ Episcopis concessam, sic habet: *Indicavit quidam vir doctissimus posse Episcopum à potiori dispensare etiam pro esu carniū diebus Veneris, & sabbati per annum.* Ità ille. Tu extende ad dies Rogationum, in quibus licet non jejunemus, à carnibus tamen abstinemus.

424 Notatio Quarta. An possint Brasiliæ Episcopi dispensare super usu carniū in jejuniis Quadragesimæ? R. affirmativè: neque enim in alium finem tam principaliter ordinatur præsens Indultum, quàm ut dictam facultatem Brasiliæ Episcopis concedat, prout exprimitur in eod. Indulto, ibi: *Dispensandi super usu carniū tempore jejuniorum, & Quadragesimæ.*

425 Notatio Quinta. An prædicta facultas etiam extendi possit ad Dominicas Quadragesimæ? Affirmamus cum viro illo doctissimo, quem citat, & sequitur *Lacroix*, ubi proximè, ex quorum resolutione infertur nostra à pari: nam si Brasiliæ Episcopis conceditur facultas dispensandi super usu carniū tempore jejuniorum, & Quadragesimæ; quo tempore datur obligatio abstinendi à carnibus simul cum obligatione jejunandi: à fortiori cen-

feri debet concessa facultas dispensandi super usu carniū in Dominicis Quadragesimæ, quibus solum datur obligatio abstinendi à carnibus, non tamen jejunandi.

426 Notatio Sexta. An dispensatus à Brasiliæ Episcopis super usu carniū diebus jejunii, teneatur jejunare? Affirmant *Cordub. Medin. Bonac. & alii apud Benedict. Pereyr. n. 749.* Ratio est: quia non potens in omnibus, tenetur in eo, quod potest: ergò dispensatus in carnibus tenetur ad jejunium quo ad reliqua, putà, quo ad unicam comestionem.

427 Alii distinguunt inter necessitatem præsentem, v. g. ratione viriū, vel stomachi debilitati, & necessitatem futuram, v. g. ratione sanitatis conservandæ, qualiter solent principes dispensari. De dispensatis primo modo dicunt non teneri ad jejunium: secus, de dispensatis secundo modo, quos ad jejunium teneri docent *Reginal. Less. Bonac. & alii*, quos citat *Dian. Coordinat. tom. 4. tract. 6. Resol. 75. num. 3.*

428 Nihilominus de omnibus absolutè dispensatis ad edendas carnes, ulterius ad jejunium non teneri asserunt *Azor part. 1. lib. 7. cap. 10. quest. 3. Fagund. in 4. Eccles. præcept. lib. 1. cap. 2. n. 3. Dian. Coordinat. tom. 4. tract. 6. Resol. 75. n. 3. Villalobos in sum. tom. 1. tract. 24. dub. 8. n. 9. in fine, & cum multis Sanch. Consil. lib. 5. dub. 29. Benedict. Pereyr. n. 749. §. Hæ opiniones. Tamburin. lib. 4. cap. 5. §. 1. n. 2.* Fundamentum est: quia abstinencia à carnibus pertinet ad essentiam jejunii juxta ipsius definitionem: sublata igitur essentia jejunii per dispensationem ad edendas carnes, tollitur jejunium, ejusque

que obligatio. Urgetur : quia non est magis de essentia jejunii unica comestio, quam abstinencia à carnibus ; sed dispensatus in unica comestione non amplius tenetur ad jejunium : ergo neque dispensatus in esu carnum.

429 Quamvis hæc olim probabiliter dicta sint è præfatis DD. nunc certum est dispensatum ad esum carnum teneri ad jejunium, sive ad unicam comestionem. Constat ex litteris Apost. Benedicti XIV. datis in forma Brevis ad omnes Episcopos an. 1741. die 30. Maii, quæ incipiunt *Non ambigimus* ; & ex aliis ejusdem litteris in forma Brevis die 22. Augusti eodem anno, quæ incipiunt *In suprema* ; & ex litteris encyclicis ejusdem etiam in forma Brevis, quæ incipiunt *Libentissimè*. In quibus dicit Papa, quod dispensatus ad esum carnum tenetur servare jejunium, sive unicam comestionem ; & quod nunquam dispensetur ad esum carnum, nisi cum onere servandi jejunii, sive unius comestionis, nisi certa, & periculosa affectæ valetudinis ratio aliter fieri necessario exigit. Etiam declarat, non licere iisdem ad esum carnum dispensatis eandem mensam carnibus, & piscibus instruere.

430 Nec obstat, quod abstinencia à carnibus est de essentia jejunii : ergo qui edit carnes ex dispensatione, non potest obligari ad jejunium, nec jejunium servari potest sine sua essentia. R. enim de essentia jejunii integri, & perfecti esse abstinenciam à carnibus, non vero de essentia jejunii non integri, & imperfecti : qui edit carnes ex dispensatione, & servat unicam comestionem, non jejunat integre, & perfecte, sed non integre, & imperfecte ; tenetur tamen ad hoc je-

junium non integrum, & imperfectum. Sic qui non potest recitare Matutinum, & Laudes ; potest tamen reliquas Horas, tenetur recitare Officium non integrum, & imperfectum, id est, reliquas Horas, quamvis non recitet Officium integrum, & perfectum, id est, septem Horas.

431 Notatio Septima. An dispensatus ad edendas carnes in die jejunii possit illas sæpius comedere eodem die ? Resolutio negativa sequitur ex dictis supra num. 437. Ratio est : quia dispensatus ad carnes in die jejunii tenetur servare unicam comestionem : ergo si non potest sæpius comedere etiam cibos esuriales, v. g. panem, poma, &c. à fortiori non poterit comedere carnes.

432 Aliqui cum *Tambur. lib. 4. cap. 5. §. 1. n. 2.* dicunt, quod dispensatus ad carnes in die jejunii possit eas pluries manducare in die, quia intelligitur absolute dispensatus per totum diem, nisi expresse, vel tacite ex circumstantiis ad unicam comestionem carnum sit dispensatus. Sed jam audiendi non sunt, quia Benedictus XIV. statuit, quod nunquam dispensetur ad esum carnum, nisi cum onere unice comestionis, excepto casu, in quo certa, & periculosa affectæ valetudinis ratio aliter fieri necessario exigit, ut dictum est supra n. 437.

433 Notatio Octava. An dispensatus in carnibus, si illas non edat, teneatur jejunare ? Distingunt Auctores, & dicunt : quod si quis habeat manifestas vires, & salutem ad jejunandum, sed ad præservandum se ab aliqua infirmitate dispensatur in carnibus, tunc si aliqua die jejunii carnes non comedat, tenetur illa die jejunare. Ità *Sanch. in opusc.*

opus. tom. 2. lib. 5. cap. 1. dub. 30. n. 2. & 3. & alii apud Dian. Coordinat. tom. 4. tract. 6. Resol. 76. Ratio est : quia taliter dispensatus nulla ratione excusatur à jejunio, nisi quia abstinencia à carnibus est conditio essentialis jejunii, & illa non servata, non potest servari jejunium; sed taliter dispensatus servat conditionem essentialem jejunii, quatenus carnes non comedit eo die: ergo tali die tenetur jejunare.

434 Siquis verò sit dispensatus in usu carnum propter debilitatem virium, & infirmitatem præsentem, tunc dicunt Authores citati, quòd licet dispensatus aliqua die carnes non comedat, non tenetur jejunare, idque licet ejus saluti conducere carnes non comedere eo die. Ratio est: quia Ecclesia infirmos absolute excusat à jejunio, ut ipsis nocivo; quòd autem uni, vel alteri infirmo non noceat jejunium, est per accidens, & Ecclesia tantum respicit, quod communiter solet evenire.

435 Notatio Nona. An dispensatus ad unum genus carnum, v. g. ad Gallinas, possit quascunque carnes, etiam nocivas, comedere? Communis est sententia affirmativa. *Dian Coordinat. cit. Resolut. 71. n. 2. Villalobos in sum. tom. 1. tract. 23. dub. 8. n. 11. Tamburin. in decalog. lib. 4. cap. 5. §. 1. n. 8.* Ratio est: quia una est, & individua omnium carnum prohibitio: ergò è còtra dispensatio est omnium carnum abrogatio, seu relaxatio.

436 Notatio Decima. An dispensatus ad carnes possit simul edere pisces? R. negativè: Ratio est: quia id absolute prohibitum est à Benedicto XIV. ut dixi supra num. 429. Unde jam audiendi non sunt,

qui contrarium docuerunt apud *Dian. Coordinat. tom. 4. tract. 6. Resolut 72.*

437 Notatio Undecima. An dispensatus ad carnes, etiam censeatur dispensatus ad ova, & lacticia? Affirmamus cum *Thom. Sanch. & Joann. Sanch*; quos citat, & sequitur *Tamburin. n. 3.* Ratio est: quia dispensatus ad maius, censeatur dispensatus ad minus in eodem genere, ex Cap. *Cuilibet* De regul. jur.

SECTIO VII.

An possint Brasiliæ Episcopi dispensare ad edenda lacticia?

438 **A**Dvertendum 1: quæstionem institui de jejunii Quadragesimæ, in quibus datur obligatio abstinendi à lacticiis, non autem de jejunii infra annum, in quibus similis obligatio non datur, sicut neque in Dominicis Quadragesimæ, ut supra diximus.

439 Advertendum 2: quæstionem præscindere à còsuetudine non servandi lacticia etiam in jejunii Quadragesimæ, quam consuetudinem in Brasilia vigere diximus supra. Procedit igitur quæstio supposita obligatione (si in Brasilia daretur) servandi lacticia. In hoc enim sensu quæritur.

440 Notatio Prima. An possint Brasiliæ Episcopi dispensare ad edenda ova, & lacticia diebus jejunii? Resolutio affirmativa constat ex Indulto ibi: *Dispensandi super esu ovorum, & lacticiniorum tempore jejuniorum, & Quadragesimæ.* Possunt itaque Brasiliæ Episcopi dispensare in esu ovorum, & lacticiniorum tempore jejuniorum, & Quadragesimæ: tali tamen dis-

dispensatione non egent illorum subditi ex consuetudine legitimè præscripta contrà lacticia, ut jam diximus.

441 Notatio Secunda. An dispensatus ad ova, & lacticia, etiam censeatur dispensatus ad edendas carnes? Certa est resolutio negativa: tum quia dispensatus ad minus, non censeatur dispensatus ad maius; tum quia jejunium stat cum usu ovorum, & lacticianorum, minimè verò stat, aut stare potest cum usu carniū.

442 Notatio Tertia. An dispensatus ad ova, & lacticia, maneat eo ipso dispensatus ad sagimen, seu lardum porcinum, vulgò *manteiga*, *unto*, *ou banha de porco*? Aliis terminis: An diebus jejuniū, quibus, vel communi lege, vel loci consuetudine, aut speciali privilegio licet comedere ova, lac, caseum, & butyrum ex lacte; liceat quoque vesci sagimine, seu lardo porcino? Negant *Villalobos in sum. part. 1. tract. 23. diff. 8. n. 16. Filliuc. tom. 2. tract. 27. part. 2. cap. 3. num. 61. Pallaus disp. 3. punct. 2. §. 1. n. 8. Benedict. Pereyr. in sum. Theolog. Moral. part. 2. tr. 35. quæst. 4. n. 753.*

443 Advertit tamen *Filliuc. cit.* se loqui de jure communi, quia in aliquibus locis consuetudine potuit induci, ut defectu olei, vel butyri usurpetur sagimen ad præparanda ova: quo calu standum erit consuetudini loci, ex Gloss. in Cap. *Presbyter* dist. 82. verb. *Sagimine. Hostiens. in sum. de observat. jejuniū.*

444 Nihilominus sententiam affirmativam tenent Glossa in Cap. *Presbyter* dist. 82. verb. *Sagim. Hostiens. in sum. Rubrica de obser-*

vat. jejuniū. Abbas in Cap. Consuluit. De judiciis. Sylvest. verb. Jejunium, quæst. 5. num. 16. Azor tom. 1. lib. 7. cap. 10. §. Octavo Quæritur. Fagund. in 4. Eccles. præcept. lib. 1. cap. 2. n. 20. Quam sententiam vocat probabilem Benedict. Pereyr. cit. §. Hæc secunda sententia; & practicandam dicit, ubi fuerit usu recepta; sicut in Sicilia; ut testatur Dian. p. 1. tract. 9. resol. 21. Hanc etiam sententiam sequuntur plures alii DD. infra citandi.

445 Probatur: quia sagimen, seu lardum porcinum, & vel anserum pinguedo, licet ex carne originem trahant, ut ova, lac, caseus, & butyrum ex lacte, re tamen vera non sunt caro, ut docet *Aristoteles. 2. de generat.* finito enim naturali argumento, tunc incipit esse, fieri, & augeri sagimen, seu lardum porcinum, & anserum pinguedo: ergo prædicta potius ad lacticia, quàm ad carnes reduci debent.

446 His addit *Laym. in sum. lib. 4. tract. 8. cap. 1. n. 5.* sententiam hanc affirmativam ad triplicem effectum prodesse. 1: ut Prælati facile dispensent cum pauperibus in usu sagiminis, seu lardi porcini. 2: nè divites illo utentes ad mortale damnentur. 3: ut excusentur servi, qui ex dominorum imperio cibis condiendis sagimen, seu lardum porcinum adhibent.

447 In cujus rei confirmationem transcribam in vulgari, prout circumfertur, discursum luculenter compositum à sapientissimo quodam Magistro Societatis Jesu, ut declarat ejus subscriptio ad finem discursus posita. Res ita se habuit. Ex nostra hac Brasiliæ Ulyssiponem navigaverat R. Joannes Leyte da Sylva, Sacerdos Sæcularis, Paulopolitanus, inter suos magnæ authoritatis

ritatis vir, apud exteros venerandus, mihi verò gratissimus, quoties in Collegio Paulopolitano, cùm ibi Grammaticam docerem per annum 1706. de rebus Ulyssipone visis colloquia misceremur. Is ipsa præter alias Gratias temporales, quas Genti suæ à Serenissimo Lusitanæ Rege Petro II. assecutus fuit, hoc etiam beneficium spirituale in totius Provinciæ Paulopolitanæ utilitatem à D. Nuntio impetrare curavit, nempe, ut per universam Regionem Paulopolitanam absque ullo scrupulo, & in bona conscientia edi posset diebus jejunii sagimen, seu lardum porcinum.

448 Negotio igitur ad D. Nuntium delato, respondit; se, auditis prius Theologis, si eorum judicia intento faverent, benignè indulturum. Tùm P. Leyte literis commendatis, quas secum tulerat, fretus, ad Collegium D. Antonii Magni se contulit, ubi, re exposita, judicium Theologicum postulavit, & obtinuit, ut sequitur.

PROPOSTA.

NA Villa de S. Paulo (hoje Cidade) e outras, que distaõ muitas legoas de porto do mar, e saõ as ultimas terras do Brazil, se usa comer manteyga de porco todo o anno, assim para frigir ovos, como tambem algum peixe de agoa doce, e adubar alguns legumes, que por falta deste he o cõmun sustento nos dias delle, tudo pela grãdissima falta de azeite, que ha naquellas partes; porque a terra o não dá, e algum pouco, que de Portugal lá pode chegar, o não alcançaõ todos, nem ainda para medicamentos, e geralmente as mulheres o não podem comer, nem no

prato, nem por adubo, per particular antojo, que a falta do seu uso lhes tem cauçado.

Ha alli tradiçaõ antiga, de que havia dispensaçãõ para esta manteyga, ou pingõ, pelas razoes referidas, desde os principios daquellas povoaçoens, sem haver cõtra isso prohibiçaõ alguma. E só agora de poucos tempos à esta parte alguns Confessores fizeraõ nisto reparo por não constar da dita dispensaçãõ, mais que por aquella tradiçaõ, e uso antigo de se comer adita manteyga no modo referido.

Tem cauçado este reparo de alguns Confessores grande perturbaçaõ nos moradores destes lugares; porque os mais timoratos padecem detrimento em procurar o azeite de Portugal, e ainda da saude as pessoas, q̃cõ elle se lhes antoja o gesto. E ha grande confuzãõ com esta variedade de pareceres, pois a tradiçaõ, o uso, e a necessidade facilita a huns o continuarem, como dantes, e o escrupulo maltrata a outros, por se verem obrigados a buscar o azeite, de que não gostaõ, e o q̃ não podem alcançar suas posses.

Pergunta-se agora, se pelas razoes apontadas, e da exemplo de algumas Provincias de Castella, e de diversos lugares de Portugal, onde se usa de semelhante pingõ nos dias de peyxes, podem cõsegurança aquelles moradores continuar na sua posse antiga, como se tem dito; ou se poderá o Senhor Nuncio conceder algum Indulto, ou dispensaçãõ, para que assim o façãõ os ditos moradores, e que fiquem livres de algum encargo de consciencia, que neste particular possa haver?

Fá se propoz isto ao Senhor
Hhh Nun-

Nuncio: e respondeu, que, ouvidos os pareceres de Mestres Theologos, deferiria na forma, que melhor se julgasse.

REPOSTA.

P Ara responder a esta proposta base de suppor primeiro, que o costume racional legitimamente prescripto pode moderar, e abrogar as leys humanas, ut cum D. Thom. p. 2. quæst. 97. art. 3. docent cõmuniter Canonistæ in Cap. ult. De conscient, & Legistæ ad l. De quibus ff. De leg. Lessl. 4. cap. 2. dub. 2. n. 8. Castro Pal. tom. 1. tract. 3. disp. 3. §. 2. n. 1. Dian. part. 1. tract. 9. Resol. 21. Didac. de Avend. in thesaur. Indico, tom. 1. tit. 5. cap. 28. n. 216. Reginald. in praxi tom. 1. l. 4. c. 13. sect. 1. n. 147. qui tres authores loquuntur expressè de lege jejunii. Bonac. M. Suar; Sallas. Azor, & alii communiter apud citatos.

2 E entã se diz ser o costume racional, quando, semota lege, quam evertit, turpitudinem, aut deformitatem non continet contra legem divinam, aut naturalem, aut æquitatis rationem, ut cum P. Säch de Matrim. l. 7. disp. 4. n. 24. Granad. tract. 7. p. 2. d. 56. n. 2. explicat Dian. p. 6. tract. 5. Resol. 1. Avend. proximè citatus.

3 E o tempo bastante para o costume prescrever contra a ley, diz Joan. Præpositus, Mascardus, Bonac. Sá, Castro Pal. tom. 1. tr. 3. disp. 3. p. 2. §. 2. n. 5. que são dez annos. E o mais commun dos DD. diz, que contra a ley Canonica são 40. annos. Itã M. Suar; Laym. Reginald. Lessl. & plures alii, quos citat, & sequitur Dian.

p. 6. tract. 5. resol. 2.

4 Hase de suppor 2. que circã delectum ciborum in die jejunii, se hade estar pelo costume da Região, de sorte, que se observe, o que abi for costume legitimamente prescrito. He doutrina de S. Thomaz 22. part. 147. art. 8. ad 3. Reginald. in praxi tom. 1. l. 4. c. 13. sect. 1. num. 147. Filliuc. tom. 2. tract. 27. pag. 2. cap. 3. num. 61. Rodrig. in Bull. §. 6 num. 2. Cruz in Bull. disp. 1. cap. 5. dub. 16. Villalobos tract. 23. Henr. lib. 7. de Indulg. cap. 13. §. 11. Trullenb. in Bull. l. 1. §. 4. dub. 3. Mendo in Bull. disp. 18. c. 2. n. 12. Azor instit. moral. tom. 1. lib. 7. cap. 10. part. 1. tract. 9. Resol. Avend. ubi suprã.

5 Daqui vem, que por costume he licito em algumas Regiões comer ovos, e lactícinios na Quaresma, como em Flandres são licitos os lactícinios no tal tempo, paucis diebus exceptis, teste Diana, & Avendaño citatis. E tambem só por costume he licito em Castella edere in sabbatis intestina animalium, como diz Diana citado. Item ex solã consuetudine in Indiis Hispaniæ sabbatis est licitum Indis carnis usus, ut testatur Avenda. citatus. E onde ha costume comer ovos, e lactícinios na Quaresma, licitamente se podem comer sem peccado venial, ut cum communi docet P. Fag. in 4. Eccles. præcept. l. 1. cap. 2. n. 11. E há este costume no Arcebispo de Evora, Bispo de Vizeu, e outros, teste eod. Fag. Imò, q̃ a obrigação de absterse dos ovos, e lactícinios na Quaresma provem só do costume, e não da ley Ecclesiastica, que o mande sub peccato gravi: he opiniaõ de Peliz; Fag. loco citato n. 12. e approvada em mui-

muitas Universidades, e pelo Tribunal do Santo Officio, e Inquisição, ainda que o P. Mendo in Bull. disp. 18. cap. 1. n. 1. com o mais commum dos DD. diz, que a tal obrigação provem ex lege Ecclesiastica, lata in Cap. Denique dist. 4.

6 Hase de suppor 3. que he opiniaõ muito seguida, que aquelles, a quem he licito comer ovos, e lactícinios em tempo de Quaresma, he tambem licito vesci sagimine, & lardo, sive butyro suillo: ita docent cum Glossa in Cap. Presbyter dist. 82. Sylvest in sum. verb. Jejun. q. 5. §. 2. Angl verb Jejunium, §. 5. Dominicus Balta in Apologia edita Hispal. à n. 1557. citans Bosell. Raymundum, & alios, Tabien. verb. Jejunium §. 7. Conrad. in resp. casuum p. 1. q. 250. in addit. Bartol. de Medi. in instruct. conf. 1. 1. cap. 14. §. 10. sine cum Victor. Bertach. Avilles. Item Annan, Felin. Corzeslus, Owand; & alii, quos citat, & sequitur Sebast. in fasciculo flor. lib. 1. tom. 3. cap. 11. n. 51. Azor tom. 1. instituit moral. lib. 7. cap. 10. q. 8. Fag. in 4. Eccles. præcept. lib. 1. cap. 2. n. 20. Machad. tom. 1. lib. 2. p. 4. tract. 3. doct. 4. n. 5. Bossius tom. 3. de jejunio tit. 21. tr. 9. n. 61. Barb. in Cap. Presbyter n. 2. Pasq. in praxi jejunii decis. 74. n. 4. Benedict. Pereyr. in sum p. 2. tract. 35. num. 754. Hostiens. Panormit. apud. Mend. in Bull. disp. 18. cap. 2. n. 12. Leand. de præcept. Eccles. tract. 5. disp. 2. q. 35. §. Effet probabile. Et non solum licere uti butyro suillo, sed & sanguine, docet SS. 7. Nardus Gallus in Conciliis conciliorum 10. fol. 72. apud. Dian. p. 10. tract. 16. resol. 77.

7 Porem os que seguem a contraria opiniaõ de que naõ he licito

sagimen, & lardum; aos que he licito o uso dos ovos, e lactícinios, dizem, que aonde houver costume de comer sagimen, & lardum, sive butyrum suillum, he licito o tal uso. Ità P. Mend. in Bul. dict. disp. 18. n. 12. ubi sic: Opus non est Bulla Cruciatæ ad usum lardi, seu sagiminis, quo ova parentur, ubi consuetudo id permittit, ut in Sicilia, in Galæcia, & in Regno Peruano propter olei penuriam. Quare standum est locorum consuetudini, ut docent Filliuc; Rodrig. Cruz, Villalobos; Trullenb; Henriq. Idem tenet Regin. in praxi tom. 1. lib. 4. cap. 13. sect. 1. n. 147. Dian. 1. p. tract. 9. resol. 21. & p. 10. tract. 16. resol. 77. Avēd. in thesauro Indico, loco citato n. 227. E acrescenta o P. Mendo, que em algumas Provincias há costume utendi lardo, & sagimine etiam respectu eorum, qui nequeunt edere ova, & lactícinia, eò quod ad alia fercula, & requiratur oleum, & sit inibi magna penuria. Isto supposto.

8 Respondo 1; que sem dispensação alguma podem os dites moradores de S. Paulo, e os mais de que se falla na proposta, usar licitamente da manteyga, de que se trata. Arazão he 1. porque no Estado do Brasil (segundo a informação, que me deram) he licito em todo o tempo comer ovos, e lactícinios; e conforme a opiniaõ dos muitos DD. allegados no num. 6. à quem he licito usus ovorum, & lactíciniorum, tambem he licito usus lardi, & sagiminis. 2. porque em S. Paulo, e mais partes do Brasil ha costume de se usar da tal manteyga, e segundo o que se propoem, o tal costume he de muitos annos bastantes para prescrever, e

he racionavel: conforme o que fica dito no num. 2. e 3. E onde ha este costume, he licito o tal uso, conforme a commun sentença dos DD. como consta do que dissemos no num. 7. E só por esta razão do costume he licito na Provincia de Entre Douro, e Minho uzar da dita manteyga, como consta de certo, e assim se pratica, sabendo-o, e consentindo-o os Prelados pela falta de azeyte, que ha naquella Provincia; e em Buenos Ayres, e todas as Indias de Castella ha o mesmo costume pela mesma razão, como testifica Avendanho no lugar já citado.

9 Pelo que sem fundamento os Confessores metem escrupulo aos ditos moradores. Refere o Padre Avendanho in thesauro Indico tom. 1. tit. 5. cap. 28. n. 228. que o subdelegado Commissario da Bulla da Cruzada, nas Indias de Castella publicara hum ediçto, em que declarava, que era peccado mortal, usus lardi, sive butyri suilli, e mandava sub pœna excommunicationis maioris aos Confessores, que assim o intinasssem aos penitentes. Mas que todos os homens doutos assentaraõ, que o tal ediçto, e censura não tinha vigor contra o costume legitimamente prescrito, nem se fez caso delle, practicando se, como de antes, o uzo da dita manteyga.

10 Respondo 2: que na duvida, se he, ou não he necessaria dispensação para uzar da tal manteyga, pode o dispensado licitamēte obrar sem a tal dispensação, quando a duvida não exclue a probabilidade, como he no caso presente. Assim o tem Bonac. de legib. disp. 1. q. 2. p. 1. n. 18. Barb. de potest. Episcop. p. 2. alleg. 35. num. 18. Castro

Pal. tom. 1. tr. 3. de Dispens. leg. d. 6. p. 5. n. 10.

11 E para tirar todo o escrupulo, pode o Bispo declarar, que não he necessaria dispensação, e dispensar ad cautelam, porque neste caso, em que a duvida (siqua datur) he desta qualidade o pode fazer, como affirma Castro Palao proximè citatus, n. 10. Barb. cit. n. 15. Bonacin. ubi proximè, Sa verb. Dispensatio n. 1. Salas de legib. disp. 20. sect. 3. n. 28. Laym. Theolog. Moral. lib. 1. tract. 4. c. 22. n. 4. Dian. p. 4. tr. 3. Resol. 46. ubi sic: concessio tamen gratis in illo dubio tibi esse necessariam dispensationem, existimo Episcopalem sufficere; tùm quia non videtur Pontifici reservatus casus dubius, sed certus; tùm quia potestas dispensandi latè est interpretanda. Citat Barb. Trullenb. in exposit. Decal. lib. 2. c. 2. dub. 39. n. 4. & loquens de voto reser. voto idem affirmat Säch. in Decal. lib. 4. cap. 40. n. 26. M. Suar. tom. 2. de Relig. lib. 6. de Voto cap. 26. n. 6. E se isto pode fazer o Bispo, à fortiori o Senhor Nuncio. Isto he, o que me parece. salvo meliori judicio: Lisboa Collegio de Santo Antão da Companhia de JESU. 15. de Outubro de 1683.

Sub Censura.

Francisco Pinheyro.

P Arecem-me as resoluções sobreditas muito provaveis, e seguras na consciencia: Lisboa Collegio de Santo Antão da Companhia de JESU. 18. de Outubro de 1683.

Sub Censura.

Sebastião de Magalhaens.

Sup.

Supposta a verdade da proposta, sou do mesmo parecer do Padre Mestre, e doutissimo Consulente, e pelos mesmos fundamentos. Collegio de Santo Antão da Companhia de JESU de Lisboa: 24. de Outubro de 1683.

Sub Censura

Vicente de Liz.

Conformo-me em todas as resoluções com o parecer do Padre M. pelos mesmos fundamentos, em que se funda, que sam muito communis, e pode ajudar muito para nam necessitarem de dispensação a tradição tão antiga, que tem aquellas terras, como se diz na proposta, que havia dispensação para comerem nos dias de peixe as couzas sobreditas; porque ainda que não appareça hoje a dispensação in scriptis, nem quem a visse, aquella tradição tão antiga, que a houve, he hum grande prova, como se ve em outras materias. E assim estam (conforme isto) os moradores daquellas terras em uzo, e posse, seu quasi posse de comerem as couzas sobreditas por dispensação, que tem à tempore immemoriali. Lisboa, Seminario de S. Patricio 25. de Outubro de 1683.

Sub Censura

Domingos Leytao. S. J.

Sou do mesmo parecer do Padre Mestre, e sapientissimo Consulente em todas as suas resoluções, pelos fundamentos, em que se funda, suppondo porem os costumes, que diz ha, assim da dita manteyga em S. Paulo, como dos ovos no

Brazil. Lisboa, Seminario de S. Patricio 25. de Outubro de 1683.

Sub Censura

Affonso de Sylveira.

Tenho por muito seguras na consciência as resoluções acima do Doutissimo P. M. Consulente, e me conformo com ellas, principalmente constando-me, que em alguns Bisposados deste Reyno, donde se padece menos falta de azeite, se practica, consentindo Prelados de summo zelo, e approvando-as V. roens Doutissimos, que foram consultados. Lisboa, Seminario da Companhia de JESU: 26. de Outubro de 1683.

Sub Censura

Francisco da Cruz:

Supposto, o q̃ na proposta se diz, me parece, que a resolução do M. R. P. Mestre Consulente se pode em boa consciencia seguir pelos fundamentos solidos, que a ponta, e tambem, que os Confessores, que neste ponto esculpizão, não tem sufficiente fundamento para repararem nesta materia. No Mosteyro do Santissimo Sacramento em 16. de Novembro de 1683.

Sub Censura

Fr. Ignacio da Costa.

Conformo-me nesta materia com o parecer doutamente discutido, e provaveis razoes, em que se funda o P. M. Consulente, que em boa consciencia, e sem escrupulo se pode seguir. S. Domingos de

Lisboa 21. de Novembro de 1683.

Sub Censura

Fr. Gonçalo do Crato.

Segundo a proposta, me conformo com a resolução do R. Padre Mestre Consulente, que sem escrúpulo, e em boa consciencia se pode seguir. S. Domingos de Lisboa 21. de Novembro de 1683.

Sub Censura

Fr. Manoel da Ascençaõ.

Não acho razão, que possa enfermar as em que se funda este parecer do Doutissimo Consulente; e assim me parece tambem, que os moradores daquellas terras, sendo verdade, o que se propoem, podem viver seguros na consciencia. S. Domingos de Lisboa 23. de Novembro de 1683.

Sub Censura

Fr. Bento de Santo Thomaz.

Nos termos da proposta me parecem muito provaveis as resoluçoens do Doutissimo Consulente; e assim me conformo com o seu parecer pelas razoes doutamente apontadas. S. Domingos de Lisboa; hoje 23. de Novembro de 1683.

Sub Censura

Fr. Manoel Leytaõ.

Certifico eu Philippe Ribeyro Pereyra Ulyssiponense publico authoritate Apostolica Notario dos approvados em esta Corte, e Ci-

dade de Lisboa pelo Ordinario, e Escrivaõ do Meirinho Geral do Tribunal da Legacia, e faço fé, que a mim sobredito Notario me foy apresentado por parte do Reverendo Joaõ Leyte da Sylva, Sacerdote do habito de S. Pedro, humas rezoluçoens, e pareceres de diversos PP. Doutores assignados por elles mesmos, requerendo-me lbe desse o treslado em publica forma, o qual he, o que a traz se contem, que fiz tresladar bem, e fielmente do proprio original, a que me reporto, e concorda com o mesmo original sem cousa, que duvida faça: e por verdade passei a presente por mim feita, e assignada, e corroborada de meus sinaes publico, e razo, de que uzo em semelhantes, e o dito Reverendo Joaõ Leyte da Sylva tornou a levar o proprio original; e de como o recebeo, assignou commigo aqui em Lisboa aos vinte, e nove dias do mez de Janeiro de mil seiscentos, e oitenta, e quatro annos.

V. Philippe Ribeyro Pereyra publico authoritate Apostolica Notario.

Joaõ Leyte da Sylva.

449 Ecce tibi promissum discursum, seu judicium Theologicum unà cum subscriptionibus Doctorum, qui illud approbarunt, & attestatione publici Notarii, fideliter transcriptum! Unde confirmatur 1: Brasiliæ usus, & consuetudo legitimè præscripta non servandi lactinia etiam in jejuniis Quadragesimæ: testimonium enim, seu informatio de tali usu allegata in prædicto judicio Theologico n. 8. cohæret

ret cum notitia illa, quam supra dedi num. 421. de eodem usu non abstinendi à lacticiiniis in Brasilia: quam tamen notitiam ego aliundè, ut dixi, acceperam, non autem ex testimonio, seu informatione in ipso iudicio Theologico data dict. n. 8.

450 Confirmatur 2: probabilitas sententiæ affirmantis dispensatum ad ova, & lacticiinia, esse consequenter dispensatum ad usum sagiminis, seu lardi porcini: quatenus Authoribus pro ea sententia adductis supra num. 452. accedunt tot, & tam graves Authores, (quos tamen non vidi, cum ad manum non sint) ibi in discursu Theologico citati num. 6.

451 Confirmatur 3: cum Paulopolitanis potuisse D. Episcopum Fluminensem, attentis circumstantiis, quæ in discursu Theologico ponderatur num. 10. dispensare de jure ordinario super usu sagiminis, & lardi porcini in diebus jejunii, ut ibidem dicitur, num. 11.

452 His verò prætermiſſis, certum omninò est potuisse D. Episcopum Fluminensem dispensare ex facultatibus extraordinariis, quas à Sede Apostolica concessas habet ad instar earum, quas habet D. Nuntius, Sed fortasse à D. Nuntio supplicata fuit hæc gratia, ex ignorantia Patris Leyte, qui probabiliter nesciebat talia posse D. Episcopum Fluminensem, & ideò ad D. Nuntium recurrit, cū ad proprium Pastorem facilius posset. Igitur Breve D. Nuntii emanavit, ut sequitur.

*Breve à D. Nuntio Ulyssiponen-
si expeditum.*

453 *Marcellus Durazius Dei,
& Apostolicæ Sedis gratia Archie-
piscopus Chalcedonensis, Sanctissi-*

*mi Domini nostri Papæ Prælati
domesticus, & Assistent, ejusque,
& dictæ Sanctæ Sevis in Portu-
gallia, & Algarbiorum Regnis,
atque Dominiis cum potestate lega-
ti de latere Nuntius, Reverendis-
simo in Christo P. Episcopo Sancti
Sebastiani Fluvii Januarii salutem
in Domino sempiternam. Ex parte
communitatis, & Incolarum Oppi-
di, & districtus Sancti Pauli nū-
cupati in Brasiliis, nobis nuper
fuit expositum, fuisse, & esse con-
suetum in illo Oppido, ac distri-
ctu, nec non in finitimis Provin-
ciis subditis Regi Catholico ova,
& pisces, cæteraque fercula tem-
pore jejunii sagimine, & lardo
suillo parare, ex quo in illis parti-
bus deficit oleum Olivarum. Verū
ab aliquo tempore consuevisse quos-
dam Confessores penitentes admo-
nere, non licere uti hujusmodi sa-
gimine, & lardo, ita ut illorum
conscientiæ magnis scrupulis ve-
xentur, dūm ex una parte dubiæ
remanent ex Confessorum admoni-
tionibus, & ex altera ab usu talis
sagiminis, & lardi, quampluri-
mi non abstinere; quare nobis hu-
militer supplicari fecerunt, ut sua-
rum conscientiarum quieti consu-
lere, & alias in præmissis oppor-
tunè providere benignè dignare-
mur. Nos igitur quieti conscientia-
rum eorumdem Incolarum consule-
re volentes, circumspeditioni tuæ
per præsentis committimus, ut
constito prius tibi in illis partibus
fuisse legitimè introductam, & de
præsentis vigere tam in dicto Oppi-
do, ejusque districtu, quam in fi-
nimis Provinciis consuetudinem
utendi tali sagimine, & lardo tem-
pore jejunii pro parandis ovis, &
piscibus, cæterisque ferculis;
nullumque scandalum ex ea oriri,*

eosdem Incolas hujusmodi sagimine, & lardo ad ova, pisces, cæteraque fercula paranda absque ullo conscientiæ scrupulo uti posse declares, dummodò eisdem sagimine, & lardo non utantur pro obsonio. In contrarium faciendum, non obstantibus quibuscumque. In quorum fidem præsentēs manu nostra subscriptas fieri, sigillique nostri jussimus impressione muniri. Datum Ulyssipone die XV. Mensis Januarii. M. D. C. L. XXXIV. Pontificatus Sanctissimi nostri Domini Innocentii PP. XI. anno octavo.

M. Archiepiscopus Chalcedon.

Regist. lib. 4. fol. 145.

M. Albrando Reg.

Sebastianus Massimini Secretarius.

Cumprase, como nelle se contem.
Villa de S. Paulo: 20. de Junho de 1695. annos.

Costa.

454 Ex prædicto Brevi D. Nuntii constat 1. posse Paulopolitanos uti sagimine, & lardo suillo ad ova, pisces, & quæcumque alia fercula paranda diebus jejunii absque ullo conscientiæ scrupulo, ut in ipso Brevi exprimitur.

455 Constat 2. uti nequaquam posse Paulopolitanos sagimine, seu lardo suillo pro obsonio, vulgò *cōduto*: particula enim *dummodo*, quæ in Brevi apponitur, ibi: *dummodò eisdem sagimine, & lardo non utantur pro obsonio*, significat negationem; seu exclusionem concessionis quo ad usum sagiminis, & lardi pro obsonio, seu *conduto*.

Possunt igitur Paulopolitani ova, pisces, legumina, herbas, & quæcumque alia fercula præparare, condire, miscere, & temperare sagimine, & lardo liquefactis loco olei, aut cujuscumque alterius liquoris ciborum temperativi; comedere autem sagiminen, seu lardum suillum pro obsonio, seu *conduto*, nequaquam possunt.

456 Constat 3. prædicta omnia, prout in Brevi continentur, à D. Episcopo Fluminensi fuisse incolis S. Pauli declarata, ut Breve requirit, per R. Emmanuelem da Costa Cordeyro, tunc temporis in Provinciam S. Pauli Visitatorem missum pro Episcopo; ut constat ex ejusdem P. Costa rubrica ad calcem Brevis posita, ibi: *Cumprase, como nelle se contem, &c.*

457 Advertendum adhuc 1. per clausulam illam Brevis: *Ex parte communitatis, & Incolarum Oppidi, & districtus S. Pauli nuncupati in Brasiliis* venire omnia Oppida mediterranea ad Austrum versus, vulgò *de Serra acima*, quæ supremo Gubernatori S. Pauli, ejusque districtus subordinantur hic, & nunc, & ab ipsis S. Pauli, ejusvè districtus incolis fuere fundata, ut *Cuyabà, Guayaz, &c.*

458 Dixi: *Subordinantur hic, & nunc*: quia si labentibus annis dividantur districtus Paulopolitani, & multiplicentur gubernia invicem independentia, ut non semel contingit; id non obstabit, quominus Oppida jam fundata, & in posterum fundanda, modò sint mediterranea, vulgò *de Serra acima*, Paulopolitano gaudeant privilegio.

459 Advertendum 2. hujusmodi Breve D. Nuntii esse interpretandum adinstar privilegii localis, de cujus natura est, ut omnes in loco

co existentes, sive in perpetuum, sive ad tempus, privilegio loci fruuntur, ut in materia de privilegiis tritum est, & usu receptum, ut, v. g. cum quis ad Castellam accedit, & ibi Sabbatis per annum pecorum intestinis, & extremitatibus, seu minutis, ut vocant, vescitur.

S E C T I O. VIII.

Quando expediat dispensare in usu carniū.

460 **P**RO causis dispensandi in usu carniū nullam certam regulam assignant Authores, præter debilitatem viriū, aut sanitatem conservandam in illis, quibus pisces sunt nocivi: quo ad alias enim causas, Prælati dispensandi facultatem habentibus, aut conscientiarum moderatoribus, & iudicio medicorum se remittunt. Sic *Trullenb. in Decalog. tom. 1. lib. 3. cap. 2. dub. 7. n. 16.* ait: quando causa est evidentè iusta, nulla est opus dispensatione; quando non est certa, tunc consulendi viri docti, ut Professor Catuum, Doct. Theologiæ, Confessarius, & Medicus. Si aliquis eorum dicat causam esse sufficientem, nulla requiritur dispensatio: quo in casu ipsi non dispensant, sed declarant causam esse, vel non esse sufficientem; quòd si adhuc dubia esset, tunc recurrendum ad Superiorem, ut dispense; quia tunc necessaria est juris relaxatio, circa quam Medicus, vel Confessarius potestatem non habent. Hæc *Trullenb. & Rocafull. in praxi Theol. Moral. tom. 1. lib. 3. de præcept. Eccles. cap. 11. n. 212.* hæc habet: Si autem dubia res est, tunc necessaria est auctoritas Superioris, vel Episcopi. Ità DD. communiter. His præjactis sit

461 Notatio Prima. An cum illis, quorum debilitatæ sunt vires, expediat dispensare in esu carniū? Resolutio affirmativa supponitur ab omnibus, qui quærunt; an dispensatus in carnibus propter debilitatem viriū teneatur jejunare? Dum enim sic quærunt, vel supponunt dispensationem jam factam, vel de illa facienda non dubitant, sed solum inquirunt de obligatione jejunii, videlicet, an in tali dispensato adhuc perseveret obligatio jejunandi? Quod est valde diversum. Unde pro parte affirmativa quæstionis propositæ citari possunt omnes Authores, qui quærunt: an dispensatus in carnibus propter debilitatem viriū teneatur jejunare? Vide illos suprà num. 434.

462 Notatio Secunda. An cum illis, quibus pisces sunt nocivi, expediat dispensare in esu carniū? Sententia affirmativa probatur eo ferè modo, quo probata manet præcedens resolutio: quia scilicet dum disputatur: an dispensatus in carnibus ob sanitatem conservandam, & quia pisces ei nocent, adhuc teneatur ad jejunium? vel supponitur dispensatio jam facta, vel de ea facienda non dubitatur: sed solum inquitur de obligatione jejunii, nempe, an in tali dispensato extincta sit obligatio jejunii, necne? Igitur pro affirmatione præsentis quæstionis allegari possunt Authores utriusque sententiæ, tam affirmantis, quam negantis sic dispensatum teneri ad jejunium. Vide illos suprà num. 441.

463 Notatio Tertia. An cum habentibus causas, quæ Episcopo videantur rationabiles, expediat dispensare in esu carniū? Certa est resolutio affirmativa. Ratio est; quia arbitrio Episcopi relinquitur dis-

dispensatio facienda in carnibus , quando ei expedire videbitur ; ibi in Indulto : *Quando expedire videbitur*. Quoties igitur causa , quæcû. que illa sit , D. Episcopo apparebit rationabilis , ac sufficiens , ulteriori investigatione non indiget ; cum de D. Episcopo aliud præsumi non debeat quam quod prudenter operabitur.

464 Notatio Quarta. An cum habentibus causas , quæ Episcopo videantur dubiæ , expediat dispensare in esu carniû ? R. affirmative cum *Dian. Coordinat. tom. 4. tr. 6. Resol. 74. n. 4. ubi. cum Caetano in 2.2. D. Thom. quæst. 147. art. 4.* habet sequentia. Rectè *Caetanus* docet Prælatos , ac Superiores , quando subditi proponunt causam dubiam ad obtinendam dispensationem , non debere esse nimis scrupulosos , ac ambiguos , remittentes id conscientiæ subditi petentis ; cum potius ad ipsos Prælatos spectet tunc dispensare , causam dubiam per dispensationem efficiendo iustam. Ità etiam *Azor tom. 1. lib. 7. cap. 29. quæst. 2.* qui citat *Navarrum , Rosellum , & Angelum*.

465 Resolutionē deducit *Dian.* proximè citatus ex *Joan. Sancio in selectis disp. 51. n. 9.* ubi *Sanctius* latè probat , quod dubia causa existente , opus non sit dispensatione. Vide *Dian. citat. Resol. 73. n. 2.*

466 Idem deducitur ex acutissimo *Caramuele in Theol. Moral. lib. 3. de conscient. disp. 1. n. 1395.* ubi *Caramuel* acriter defendit nullo modo necessariam esse dispensationem in dubio , sed sufficere jus naturale divinum , quod legi Ecclesiasticæ de abstinencia à carnibus , & cuicumque alteri præcepto humano prævalet. Quin imò habet ibidè *Caramuel* dispensationis petitionem

in dubio , an necessaria sit dispensatio , fore peccaminosâ. Vide *Dian. cit. resol. 74. num. 2.* Ex quibus ad minimum inferitur non difficulter , sed benignè concedendam esse dispensationem in dubio ; cum dubium in favorem rei sit interpretandum , ut tenet *Regul. jur. n. 6.*

467 Notatio Quinta. An cum iter agentibus , quibus non sunt pisces , expediat dispensare in usu carniû ? R. affirmative , & probatur sic. Non comedere pisces , quia sūt nocivi , & non comedere pisces , quia non sunt absolutè , in idem recidunt : imò deterioris conditionis est quo ad usum piscis , ille , cui non sunt pisces absolutè , quàm ille , cui pisces nocent : nam ille , cui pisces nocent , illos nihilominus edere poterit , si libeat : ille verò , cui non sunt pisces absolutè , illos edere non potest , quamvis illos appetat ; cum pisces non habeat absolutè : sed cum illis , quibus pisces nocent , expedit dispensare in usu carniû : ergo etiam cum iter agentibus , quibus non sunt pisces absolutè. Consequentia videtur bona. Minor est sententia communissima ; ut nuper vidimus Notat. 2.

468 Difficultas est in probanda maiori , contrà quam videtur obstare , quod iter agentes invenire poterunt alios cibos præter pisces , ut , v. g. Lacticinia , ex quibus sufficiens alimentum pro prandio parent. At id non obstat 1 : quia etiam illi , quibus pisces nocent , talia possunt habere , eaque pro prandio parare : & tamen quia pisces non edunt ex nocumento probabili , sunt dispensabiles in usu carniû : ergo etiam iter agentes , quia pisces non habent , erunt dispensabiles in carnibus.

469 Non obstat 2 : quia juxta doctrinam *Leandri de præcept. Eccles.*

Eccles. tract. 5. disp. 2. quest. 19. apud Dian. Coordinat. tom. 4. tr. 6. resol. 85. n. 2. iter agens, vel est persona nimis delicata, assuetaque epulari splendide; vel est persona humilis, & nutrita vilibus escis: si iter agens sit persona gravis, & assueti cibis delicatis, vix ei sufficient pro prandio lacticia, nisi per unum, vel alterum diem, ut colligitur ex *Dian. cit. n. 3.* Si verò iter agens sit persona humilis, & assueti vilibus escis, etiam tali personæ non sufficient pro prandio lacticia, quamvis alia de causa, nempe, quia hujusmodi homines, licet robusti, & assueti vilibus escis, indigent nihilominus sublevatione, & nutrimento maiori, quod *Pasqualig. in praxi de jejun. Decis. 49. n. 2. & 3. cum P. Vidal;* & aliis apud *Dian. citat. n. 1.* dicit esse verum, est talis iter agens per unum tantum diem careret piscibus, & aliis cibis in die jejunii concessis.

470 Ubi adverte pro itinerantibus nimis delicatis, & assuetis epulari splendide, & non solam judicandos esse Magnates, aut Principes, ut exemplificat *Dian. citat. resol. 85. n. 2.* sed etiam Ministros Regios; Sacerdotes, Negotiatores divites, atque etiam his inferiores, qui tamen domi suæ solent epulari abundanter. Ratio est: quia pro his quo ad macerationem, & extraordinariam in jejunio servando mortificationem militat par ratio, ac pro nobilioribus.

471 Ex quibus deducitur 1: quod expediat dispensare in usu carniæ cum iter agentibus à Provinciis maritimis Brasiliæ ad loca mediterranea, ut v. g. *Minas Geraes, Guayaz, Cuyabá,* & hujusmodi loca, quæ sunt à mari remotissima.

472 Deducitur 2: quod expediat

dispensare in usu carniæ cum aliis Brasiliæ Incolis, qui habitant in locis mediterraneis, ubi non sunt pisces, nec recentes, nec sale conditi.

473 Dixi: *nec recentes*: quia aliqua oppida mediterranea Brasiliæ ad fluvios jacent, qui piscibus abundant. Unde si ibi adsint, qui pisces capiant, & vendant, neque ad ipsos piscatores, neque ad illos, qui pisces ibi captos commodè emere possint, extenditur præcedens resolutio.

474 Dixi etiam: *nec sale conditi*: quia licet in aliqua loca mediterranea Brasiliæ, ut in Aurifodinas, aliquoties transportentur pisces sale conditi; tamen tam magno pretio ibi venduntur, ut illos non emant, nisi pauci, sique opulentiores. Quare cum cæteris, qui ibi dictos pisces commodè emere non possunt, respectu quorum perinde est, ac si non essent ibi tales pisces, expedit dispensare in usu carniæ.

475 Notatio Sexta. An expediat dispensare in usu carniæ cum itinerantibus, & aliis Brasiliæ Incolis mediterraneis, qui panem, & carnes tantum habent? Ante resolutionem scire oportet, quantum in præsentis dubio discrepent Authores. Imprimis enim *Dian. Coordinat. tom. 4. tract. 6. resol. 85. n. 2.* dicit, quod si quis per unicum tantum diem careret aliis cibis præter panem, tunc non posset vesci carnibus, sed solo pane contentus esse deberet: secus, si careret per plures dies.

476 *Leander*, ubi supra, docet, quod si persona, cui dictus casus contingere potest, sit nimis delicata, assuetaque epulari splendide, ut sunt Magnates, aut Principes, possit panem, & carnes comedere diebus vetitis: non autem sic, si persona

sona sit robusta , & enutrita vilibus escis , ut pastores , & pauperrimi agricolæ.

477 At verò *P. Vidal. in Arca Theolog. Moral. tit. de jejun. Inquis. 1. num. 70.* loquitur absolute , & indistinctè ait , quòd non habens in diebus jejunii alios cibos præter carnes , possit illas licite comedere pro nutrienda , & conservanda vita , additquè ità sentire communiter DD. ut *Henriq. Fagund. Sylvestr. Azor , Tolet. Filiuc. Bonac. Trullench. & alii*, quos citat , & sequitur *Pasqualig. in praxi de jejun. decis. 49. num. 1. & decis. 83. num. 1. Sanch. lib. 5. consil. cap. 1. dub. 19. num. 4. 5. & 6.*

478 Quod principalius verificari respectu itinerantium suadere conatur *cit. Pasqualig.* primò , quia panis non est cibus suapte natura ordinatus ad vitæ sustentationem , se solo. Secundo , quia panis non est cibus simpliciter , & æquè benè sufficiens ad vitam hominis conservandam , præsertim quando iter agens est defessus ob laborem itineris , quod *Pasqualig. cit. decis. 49. n. 3.* affirmat esse verum , licet iter agens per unum tantum diem careret

aliis cibis concessis. Supposita hac varietate Doctorum.

479 Resolutio sit. Cum itinerantibus , & aliis Brasiliæ Incolis mediterraneis , qui panem , & carnes solum habent in diebus jejunii , expedit dispensare in usu carnum. Fundamentum est : quia inter Authores controversitur , & dubium est : an ille , qui panem , & carnes solum habet , licite carnes comedat diebus vetitis ? In dubio autem benignè concedenda est dispensatio , ut cum communi Doctorum supra diximus.

480 Porro in locis Brasiliæ mediterraneis , qua patent vastissima boum pascua , vulgò *Piaguy* , carnibus , & lacte pressò pro pane utuntur pastores , & reliqui ibi commorantes diebus etiam vetitis. Similiter inter Hispanos nobis vicinos , & ultra Flumen Argenteum habitantes in civitatibus *Buenos Aires , & Santa Fé* , Servos Africanos , & Indos domesticos carnibus sustentari , & ali audimus diebus vetitis. Utrobiquè autem , an ex DD. Episcoporum dispensatione , an potius ex necessitate legis prohibentis excusante id fiat , nobis non constat.

DISPUTATIO SEPTIMA

DE VIGESIMA OCTAVA FACULTATE PONTIFICIA,

Q U Æ

BRASILIAE EPISCOPIS CONCEDITUR.

S E C T I O I.

De potestate Facultates Pontificias communicandi.

481 **V**igesima Octava Facultas Pontificia. *Prædictas facultates communicandi, non tamen illas, quæ requirunt ordinem Episcopalem, vel non sine Sacrorum Oleorum usu exercentur, Sacerdotibus idoneis, qui in eorum Diœcesibus laborabunt, & præsertim tempore sui obitus, ut Sede Vacante, sit, qui possit supplere, donec Sedes Apostolica certior facta, quod quâ primum fieri debet per delegatos, vel per unum ex eis, alio modo provideat: quibus delegatis, auctoritate Apostolica facultas conceditur, Sede Vacante, in casu necessitatis consecrandi calices, patenas, & altaria portalia Sacris Oleis, ab Episcopo tamen benedictis.*

482 Notatio Prima. An facultates Pontificias, quæ Brasiliæ Episcopis conceduntur, possint ipsi communicare? Resolutio affirmativa constat ex Indulto Apostolico, ibi: *Prædictas facultates communicandi, eas scilicet, quæ in catalogo continentur à num. 1. usque ad num. 29. inclusive, sub ea tamé limitatione, quæ sequenti Notatione ponitur.*

483 Notatio Secunda. An omnes omninò facultates, quæ in catalogo continentur, possint Episcopi communicare? R. affirmative, si excipiantur, quæ ad sui usum requirunt ordinem Episcopalem; ut conferre Ordines, atque etiam illa, quæ non nisi Sacris Oleis intervenientibus exercentur, ut consecrare Calices. Constat ex Indulto, ibi: *Prædictas facultates communicandi, non tamen illas, quæ requirunt ordinem Episcopalem, vel non sine Sacrorum oleorum usu exercentur.*

484 Neque dicas, quòd in Indulto detur facultas, Sede Vacante, consecrandi Calices, &c. Hæc enim facultas, non auctoritate Episcoporum, neque cōmunicatione ab ipsis facta, sed solum à S. Sede, & auctoritate Apostolica immediate cōceditur Episcoporum delegatis; ibi: *Quibus delegatis auctoritate Apostolica facultas conceditur, Sede Vacante, in casu necessitatis consecrandi calices, patenas, & altaria portatilia Sacris Oleis, ab Episcopo tamen benedictis.* Quamvis igitur nominatio delegati ad Episcopum spectet, & ab illo immediate dependeat; supposita tamen electione delegati, ejusque nominatione ab Episcopo facta; tunc facultas consecrandi Calices, &c. tali delegato concessa nequaquam ab Episcopo, sed à Sede Apostolica im-

Kkk

mediatè

mediate dependet , & emanat , de quo rursus infra.

485 Simile privilegium habent RR. PP. Provinciales Societatis JESU . & reliqui Superiores de illorum licentia , si non adsit Episcopus. Paulus III. 16. Octobris 1549. in Bulla : *Licet debitum*. Urbanus VIII. 10. Aprilis 1634. in Bulla : *Ut necessitatibus Indiarum*. Benedictus XIII. in Bulla : *Pretiosus in conspectu Domini* : pro RR. PP. Prædicatoribus , data 22. Maii 1727. apud Compend. Indic; verb. *Benedictione* pag. 21. & 22.

486 Privilegium est in usu: ego enim cum per annum 1706. Paulopoli existerem , R. P. Joannem Antonium Andreonium , Societatis JESU Provinciale , altare portatile consecrare vidi : postea verò currente anno 1740. cum Fluminensis Collegii Rectorem agerem , absentibus Excellētissimo , & Reverendissimo D. Fluminensi Episcopo , D. Fr. Antonio à Guadalupe , immortalis memoriæ , & R. P. Joanne Pereyra Societatis JESU Provinciali , de istius licentia Calices consecravi.

487 Notatio Tertia. An aliquas tantum facultates , non tamen omnes , possint Episcopi communicare ? R. affirmative. Ratio est: quia Episcopis datur facultas ad arbitrium , non autem injungitur præceptum communicandi , ut ex Indulto liquet : possunt igitur Episcopi facultates communicare , vel aliquas tantum , juxta rerum , vel temporum exigentias.

488 Confirmatur : quia in facultatum catalogo , quæ Germaniæ Episcopis conceduntur , dicitur , quòd illas communicare possint *in totum* , vel *in partem* ; ut videre est apud *Lacroix lib. 6. part. 3. num.*

846. §. 20. idem ergò dicendum de facultatibus , quæ Brasilæ Episcopis conceduntur , quamvis in earum catalogo talis clausula non exprimitur.

489 Notatio Quarta. An post factam facultatum communicationem , possint Episcopi illam postea revocare ? R. affirmative. Ratio est: quia in facultatum catalogo nulla est clausula , vel dictio prohibens communicationis factæ revocationem , sed de sola ibi constat facultate comunicandi ad arbitrium Episcoporum : ergò sicut liberum est Episcopis facultates comunicare , vel non communicare , ita liberum illis est communicationem revocare , vel non revocare ad arbitrium : præsertim , quia talis communicatio Sacerdotibus idoneis facienda est , ut in catalogo exprimitur ; qui autem idoneus est hodie , cras fortasse non erit.

SECTIO II.

Quibus personis possint Brasilæ Episcopi facultates Pontificias communicare.

490 **N**otatio Prima. An personis laicis possint Brasilæ Episcopi Facultates Pontificias communicare ? R. dictas facultates non nisi personis in statu Sacerdotali constitutis communicari posse , ut constat ex Indulto Apostolico , ibi : *Communicandi... Sacerdotibus idoneis*.

491 Notatio Secunda. An saltem personis in minoribus , Subdiaconatu , aut Diaconatu constitutis possint Episcopi facultates Pontificias communicare ? R. negative , 1: quia in Indulto dicitur : *Sacerdotibus idoneis* : per Sacerdotes autem non

non veniunt personæ in minoribus, neque in Subdiaconatu, aut Diaconatu constitutæ. 2: quia in facultatum Catalogo datur potestas absolvendi in casibus num. 5. 15. & 16. contingentibus: eam verò absolutiorem dare nequeunt per se, nec per alios personæ in minoribus, Subdiaconatu, aut Diaconatu constitutæ. Non per se, ut patet ex natura casuum dd. nn. contingentium: deinde non per alios; quia licet in præfenti facultate 28. concedatur Episcopis potestas communicandi, ipsorum tamen Episcoporum delegatis non conceditur potestas ulterius communicandi.

492 Notatio Tertia. An solis Sacerdotibus possint Episcopi facultates Pontificias communicare? R. affirmativè, & ostenditur tum à priori; quia in Indulto dicitur expressè: *Sacerdotibus idoneis*; tum à posteriori; quia in præfenti Indulto 28. datur Episcoporum delegatis facultas cõsecrandi Calices, Patenas, & Altaria portatilia; ad horum autem consecrationem, cum Sacra Olea interveniant, requiruntur manus Sacræ, seu Sacerdotum.

493 Notatio Quarta. An Sacerdotibus Regularibus possint Episcopi facultates Pontificias communicare? R. affirmativè; quia Pontifex indeterminate, & indistinctè loquitur quo ad Sacerdotes, ibi: *Sacerdotibus idoneis*: non ergò excluduntur Sacerdotes Regulares. Sic Excellentissimus, & Reverendissimus DD. Fr. Josephus Fialho, felic. recordat. Episcopus Olindensis, postquam ad Archiepiscopatum Bahiensem fuit evehctus, ante tamen quam in Bahiam navigasset, pro sui absentia supplenda, R. P. Sebastiano Antunes, Societatis JESU, tum temporis Collegi Olindensis Re-

ctori actuali, facultates Pontificias ætate nostra communicavit.

494 Notatio Quinta. Quæ idoneitas requiratur in Sacerdotibus, quibus Episcopi facultates Pontificias communicabunt? R. idoneitatem requiri, quæ DD. Episcoporum prudentiæ sufficiens appareat; ipsorum enim arbitrio relinquitur talis idoneitatis qualitas, ibi: *Communicandi Sacerdotibus idoneis*.

495 Notatio Sexta. An pluribus Sacerdotibus, an potius uni tantum, possint Episcopi facultates Pontificias communicare? R. quod non uni tantum, sed pluribus simul Sacerdotibus possint Episcopi facultates communicare Ratio est 1: quia Indultum ita loquitur: *Sacerdotibus idoneis, qui in eorum Diœcesibus laborabunt*: similes autem locutiones: *Sacerdotibus: laborabunt*; in pluriali sumi debent.

496 2: quia post hanc clausulam: *Ut, Sede Vacante, sit, qui possit supplere, donec Sedes Apostolica certior facta*; additur, ibidem: *Quod quam primum fieri debebit per delegatos, vel per unum ex eis*: supponit ergò Indultum plures esse posset delegatos. Sic contingere potest, ut conveniens sit; imò & necessarium, ut in *Portu Securo*, v. g. sit unus Episcopi Fluminensis delegatus, in *Terra Nova* alter, alter in Aurifodinis, vulgò *Minas Geraes*, & alter in Aurifodinis, vulgò *Guayaz, Cuyabá*, &c. ob locorum distantiam, & recursum ad DD. Episcopos difficilimum.

497 Notatio Septima. An Sacerdotes, quibus Episcopi facultates Pontificias communicabunt, intra eorum Diœceses existere debeant? Affirmamus ex Indulto, ubi sic: *Sacerdotibus idoneis, qui in eorum Diœcesibus laborabunt*. Et

num. 29. Episcopis injungitur, nè hujusmodi facultatibus Pontificiis utantur: *Extrà fines suæ Diœcesis*. Et rursus in fine post datam diei, & anni, dicitur: *Ità tamen, ut iis nullo modo uti possint extrà fines suæ Diœcesis*. Si igitur Episcopis iterum, atque iterum commendatur, præcipiturque, nè facultatibus sibi concessis utantur extrà fines suæ Diœcesis; à fortiori sequitur, quòd solis Sacerdotibus, qui intrà eorum Diœcesim laborabunt, & existent, possint Episcopi facultates communicare, & non aliis, ut nimirum eorum delegati etiam solùm facultatibus tandiù uti possint, quandiù intrà delegantium Diœcesim laborabunt, & existent, non verò aliibi.

SECTIO III.

Quando possint Brasiliæ Episcopi facultates Pontificias communicare.

498 **N**otatio Prima. Quando possint Episcopi facultates Pontificias communicare? *R.* Quocumque vitæ suæ tempore possunt Episcopi facultates Pontificias communicare. Ratio est 1: quia Pontifex in Indulto nullum tempus determinat. Ratio est 2: quia in Indulto datur Episcopis facultas *communicandi, præsertim tempore sui obitus*: dictio autem *præsertim* non excludit tempus, in quo Episcopi vivunt, sed exprimit tempus illud, in quo potius facultates communicare possunt juxtà ea, quæ tradunt *Sanch. de Matrim. lib. 2. disp. 39. num. 6. Pasqualig. de Sacrif. Miss. tom. 1. quæst. 424. n. 2.* & alii ab eo citati.

499 Ratio est 3: quia dictio &

in Indulto apposita, ibi: & *præsertim tempore sui obitus*; est conjunctiva, & æqualiter copulans tempus præteritum, in quo Episcopi vivent, cum tempore sui obitus; juxtà *Menoch. consil. 943. n. 10. Fas. in L. 1. n. 3. ff. De Just. & Jur. Rota decis. 115. n. 8. p. 1. diversor*: ergò sicut Episcopi possunt facultates Pontificias communicare tempore sui obitus, ità possunt quocumque vitæ suæ tempore.

500 Sic Excellentissimus, & Reverendissimus D. Fr. Antonius à Guadalupe, immortalis memoriæ Episcopus Fluminensis, antequàm in aurifodinarum visitationem olim proficeretur, R. D. Gaspari Gonçalves de Araujo, Cathedralis suæ Decano dignissimo, facultates Pontificias communicavit, ut, eo absente, superesset, qui in hac civitate supplere posset. Ad cuius exemplum Excellentissimus, & Reverendissimus D. Fr. Joannes à Cruce, cum nuper in aurifodinis divertisset, R. D. Emmanueli Freyre Batalha, Magistro Scholæ in Cathedrali, & Vicario suo Generali, easdem facultates, & ob eundem finem communicavit.

501 Notatio Secunda. An tempore sui obitus possint Episcopi facultates Pontificias communicare? *R.* affirmativè ex Indulto; *communicandi, præsertim tempore sui obitus*: ubi redditur ratio; cur Episcopi communicare debeant eo *præsertim tempore*, ut nimirum *Sede Vacante sit, qui possit supplere*. Nam cum Brasilia per longos maris tractus ita à Roma distet, ut difficilimus sit ad illam recursus, imò & moraliter impossibilis in casu urgentis necessitatis; idcirco Pontifices, quibus incumbit universalis animarum cura, ex paternali charitate pro-

provident, ut mortuis Episcopis, in Brasiliensium bonum spirituale supersit, qui suppleat, easdemque facultates Pontificias habeat, ac exercere possit, quas Episcopi, sub limitatione supradicta. Sic Excel'stissimus, ac Reverendissimus DD. Franciscus à S. Hieronymo, boni mem. Episcopus Fluminensis, cum jam morti esset propinquus, R. D. Gaspari Gonçalves de Araujo, Sedis suæ jam tum Decano dignissimo, facultates Pontificias communicavit.

502 Notatio Tertia. Qui teneantur, mortuo Episcopo, Sedem Apostolicam certiolem facere? R. cum distinctione, & dico primò. Si unus tantum fuerit Episcopi delegatus, is tenebitur Sedem Apostolicam certiolem facere de obitu Episcopi, ut patet.

503 Dico Secundò. Si verò delegati fuerint plures, tunc singuli eorum tenentur, aut saltem unus, Sedem Apostolicam certiolem facere de obitu Episcopi. Constat ex Indulto, ibi: *Donec Sedes Apostolica certior facta per delegatos, vel per unum ex eis*: dictio autem, vel est disjunctiva, L. *Si illud* ff. De legat. 2. & quandoque ponitur pro *saltem* Gl. 4. in L. *Judices*, C. De fide instrum.

504 Quando autem Episcoporum delegati fuerint plures, difficile est determinare, quis eorum teneatur primo ordine Sedem Apostolicam certiolem facere de obitu Episcopi. Nihilominus ratio dictat priorem fore, & esse debere, qui aptiori loco sit ad Sedem Apostolicam quam primum certiorandam de obitu Episcopi, qualis esse videtur, qui in hac Episcopali Civitate Fluminensi, v. g. habitabit.

505 Notatio Quarta. Quando

teneantur delegati, mortuo Episcopo. sedem Apostolicam certiolem facere? R. ad id teneri quam primum, ut habet Indultum, ibi: *Quod quam primum fieri debebit.*

506 Dubitari tamen potest, quantum tempus importet hæc dictio, *Quam primum*. Tamburin. de Sacrif. Miss. lib. 3. cap. 1. §. 6. dub. 15. vers. *Respondeo*, ait dictionem *quam primum* intelligi sic: *Quam primum prudenti, & opportuna occasione poterit, ita ut non expectetur ex mera negligentia.*

507 Pasqualig. de Sacrif. Miss. tom. 2. quæst. 1065. dicit, quod quamvis dictio *quam primum* modo importet spatium trium mensium in difficilibus, modò duorum in rebus parvis, ut observant Doctores ex leg. *In fraudem*. c. *Fiscalibus*, ff. De jure fisci: in aliquibus tamen rebus determinari non posse tempus, quod importat ly *quam primum*: quia juxta diversitatem locorum facilius, vel difficilius offertur occasio rem exequendi: fieri enim poterit, quod per plures menses non offeratur occasio opportuna, & fieri poterit, quod intra breves dies offeratur.

508 Ex quibus ad dubium patet responsio. Respondetur enim teneri delegatum, vel delegatos Sedem Apostolicam certiolem facere de obitu Episcopi, data prima occasione navigii, vel directè in Ulyssiponem, vel indirectè per Insulas, ut media hac diligentia, quâ mercibus, & aliis negotiis tractandis communiter adhibent mercatores industrii, de obitu Episcopi properet notitia in Portugalliam, & inde Romam.

509 Notatio Quinta. An peccent Episcoporum delegati, si ex mera negligentia Sedem Apostolicam

cam certiore non faciant de obitu Episcopi? R. peccare: quia verbum *debebit*, quo Pontifex utitur, ibi: *Quòd quam primùm fieri debebit*, significat obligationem, quã talibus delegatis Sedes Apostolica iungit de obitu Episcoporum quam primùm notificando: qui autem obligationi suæ non satisfacit, cum possit, proculdubio peccat juxtã qualitatem obligationis.

510 Notatio Sexta. An verò prædicta obligatio sit gravis, an potius levis? R. esse levem. Ratio est 1: quia licet Pontifex utatur verbo *debebit*, ibi: *Quam primùm fieri debebit*: non tamen exprimit, cum posset, an hujusmodi debitum obliget sub præcepto gravi, vel potius sub levi: in dubio autem benignior interpretatio facienda est, & levior obligatio imponenda juxtã L. *Interpretatione*, & L. *Si Præses*, ff. De poenis, & notat Sayrus in *Clavi Regia*, lib. 3. cap. 7. n. 29. *Dian. Coordinat.* tom. 6. tr. 1. resol. 29. n. 5.

511 2: quia obligatio gravis induci solet per verba, *Jubeo*, *Mando*, *Impero*, *Statuo*, *Præcipio*, aut similia, *Sanch. in Decalog.* lib. 6. cap. 4. à n. 36. Nullo autem ex prædictis verbis utitur Pontifex in præsentem, sed solo verbo *debebit*, quòd licet æquipolleat præcepto, *Benedict. Pereyr. in Elucidar utriusq. jur.* lib. 1. *Elucidat.* 9. sect. 6. n. 224. non inde tamen infertur præceptum grave, cum etiam dentur præcepta levia.

512 3: Quia Pontifex in Facult. Catalog. n. 23; in quo celebrandi bis in die facultas datur, ad imponendum præceptum grave, sequentibus clausulis utitur, ibi: *Caveat verò... in quo graviter ipsius cōscien-*

tia oneratur: & rursus ibid. *Serid. ipsius conscientie injungitur*: ergò quia Pontifex in nostro casu similibus clausulis non utitur, rectè deducimus in nostro casu non imponi præceptum grave.

513 4: quia ex eo, quòd delegatus de obitu Episcopi notificando negligens sit, nullum sequitur inconveniens, nec absurdum grave, cum aliundè possit Sedes Apostolica certior fieri, quatenus data occasione in Europam, de eodem certior fit Serenissimus Portugaliz Rex, ad quem spectat Brasiliæ Episcopos nominare, & Pontifici offerre, qui statim nominatos confirmat, *Barbos. de potest. Episcop.* part. 1. tit. cap. 4. n. 6. Unde per hanc saltem viam poterit Sedes Apostolica certior fieri de obitu Episcopi, & aliter providere citrà inconveniens, & absurdum grave, quod ex negligentia delegati sequatur.

SECTION IV.

Quid possint Episcoporum delegati, quibus facultates Pontificiæ communicantur.

514 **N**otatio Prima. An possint Episcoporum delegati Calices, Patenas, & Altaria portatilia consecrare? Resolutio affirmativa patet ex Indulto, ibi: *Quibus delegatis auctoritate Apostolica facultas conceditur, Sede Vacante, in casu necessitatis, consecrãdi Calices Patenas, & Altaria portatilia Sacris Oleis, ab Episcopo tamen benedictis.*

515 Notatio Secunda. A quo prædicta facultas Episcoporum delegatis concedatur? R. à Sede Apostolica immediate concedi: ibi in

Indulto: *Quibus delegatis auctoritate Apostolica facultas conceditur, Sede Vacante, in casu necessitatis, consecrandi calices, patenas, & altaria portatilia Sacris Oleis, ab Episcopo tamen benedictis*: nam cum initio præsentis facultatis 28. caveatur, nè DD. Episcopi facultates communicent, quæ Sacris Oleis intervenientibus exercentur. Calix verò, Patena, & Altaria portatilia non nisi Sacris Oleis intervenientibus consecrentur; ea de causa necesse fuit declarare, & exprimere, eam consecrandi potestatem, quæ Episcoporum delegatis paulò infra conceditur in eodem Indulto, non jam ab Episcopis, sed ab ipsamet Sede Apostolica immediate concedi.

516 Notatio Tertia. Quando possint Episcoporum delegati Calices, Patenas, & Altaria portatilia consecrare? Respondeo talia posse, *Sede Vacante, in casu necessitatis*, ut constet ex Indulto.

517 Notatio Quarta. Quæ necessitas sufficiat, Sede Vacante, ut Episcoporum delegati Calices, Patenas, & Altaria portatilia consecrent? R. sufficere necessitatem, quæ ex Sede Vacante, præcisè oritur. Ratio est: quia in his locis à Sede Apostolica remotissimis non superest, mortuo Episcopo, qui talia consecret, nisi mortui Episcopi delegatus: (ad Regulares enim, qui similia consecrare possint, non tenentur recurrere Diocesani:) ergò ut mortui Episcopi delegatus Calices, Patenas, & Altaria portatilia consecret, Sede Vacante, sufficit ea necessitas, quæ ex Sede Vacante præcisè oritur.

518 Notatio Quinta. An delegatus, ut post obitum Episcopi suppleat, facultates exercere possit

etiam post adventum novi Episcopi? An potius ab illarum usu, & exercitio statim cessare debeat? Supponit quæstio decennium, ad quod facultates Pontificiæ Episcopo mortuo fuerant concessæ, nondum esse finitum, sed adhuc annos, menses, vel dies restare pro ejus complemento. Hoc supposito

519 Dico primò. Si novus Episcopus, quando in Diocesim advenit facultates Pontificias secum non afferat, tunc mortui Episcopi delegatus facultatibus uti poterit, etiam post adventum novi Episcopi. Ratio est: quia facultates præsertim tempore obitus communicatæ durant tempus in ipsis præscriptum, *Donec Sedes Apostolica, alio modo provideat*, ibi: *Donec Sedes Apostolica certior facta per delegatos, vel per unum ex eis alio modo provideat*: Cum verò, quando novus Episcopus in Diocesim advenit, si dictas facultates secum non afferat, nondum Sedes Apostolica alio modo providerit quo ad hæc; idcirco mortui Episcopi delegatus facultatibus uti poterit, etiam post adventum novi Episcopi.

520 Dico secundò. Si verò novus Episcopus quando in Diocesim advenit facultates Pontificias secum afferat, tunc mortui Episcopi delegatus à facultatum usu, & exercitio statim cessare debet. Ratio est: quia facultates delegato communicantur, ut illis utatur post obitum Episcopi, donec Sedes Apostolica alio modo provideat, ut constet ex Indulto Apostolico; cum autem Sedes Apostolica jam alio modo providerit per novas facultatum concessiones, quas novus Episcopus secum affert, ut supponimus; idè mortui Episcopi delegatus à facultatum usu, & exercitio statim cessare

re debet post adventum novi Episcopi. Dicitio enim *donec*, qua Pontifex utitur, est restrictiva temporis, juxta leg. *Legatum* ff. De annuis legat. adeoque in subiecta ma-

teria significat facultates duraturas, donec alteri à delegato de novo concedantur. Sed fortasse de hoc iterum disp. sequent.

DISPUTATIO OCTAVA

DE VIGESIMA NONA FACULTATE PONTIFICIA,

QUÆ

BRASILIE EPISCOPIS CONCEDITUR.

SECTIO I.

Quo intuitu debeant Brasiliæ Episcopi Facultates Pontificias exercere.

521 **V**igesima nona facultas Pontificia. Et prædictæ facultates gratis, & sine ulla mercede exercentur, & ad annos decem tantum concessæ intelligantur, nec illis uti possit extrâ fines suæ Diœcesis.

522 FERIA quinta die 22. Februarii anno 1725. in Congregatione Generali S. Romanæ, & Universalis Inquisitionis, habitâ in Palatio Apostolico apud S. Petrum coram SS. D. N. D. Benedicto Divinâ Providentia PP. XIII. ac Eminentissimis, & Reverendissimis DD. S. R. E. Cardinalibus in totâ Rep. Christiana contra hæreticam pravitatem Generalibus Inquisitoribus à S. Sede Apostolica specialiter deputatis, Sanctissimus D. N. Papa prædictus N. Episcopo S. Sebastiani in Indiis Occidentalibus supradictas facultates ad decennium concessit, ita

tamen, ut iis nullo modo uti possit extrâ fines suæ Diœcesis.

523 Notatio Prima. An gratis, & sine ulla mercede debeant Brasiliæ Episcopi facultates Pontificias exercere? Adeò clare loquitur Pontifex, ut nulla expositione indigeant ejus verba, ibi: *Prædictæ facultates gratis, & sine ulla mercede exercentur.*

524 Notatio Secunda. Idem dicendum de Episcoporum delegatis. Ratio est: quia Pontifex universaliter loquitur, & indistincte dicit, quòd hujusmodi facultates gratis, & sine ulla mercede exercentur, quin ad Episcopos, vel ad eorum delegatos locutionem dirigit, ibi: *Prædictæ facultates gratis, & sine ulla mercede exercentur*; sed prædictæ facultates tam ab Episcopis, quam ab ipsorum delegatis exercentur, aut exerceri possunt: ergò prædictæ facultates tam ab Episcopis, quam ab ipsorum delegatis gratis, & sine ulla mercede exerceri debent.

525 Notatio Tertia. An si Episcopus, vel ejus Delegatus non gratis, sed sub aliqua mercede facultates Pontificias exercent, valeant nihilominus

nus gratiæ ab ipsis factæ , v. g. dispensationes matrimoniales , aut huiusmodi ? Affirmamus. Ratio est : quia neque in præsentī Indulto 29; neque in toto facultatum Catalogo apparet dictio , vel clausula , quæ gratias ab Episcopis , vel eorum delegatis sic factas irritet , & annulet: ergo gratiæ sic factæ valerent, licet ratione materiæ graviter peccarent Episcopi , vel eorum delegati , qui facultates Pontificias eo modo exercerent.

526 Notatio Quarta. An Episcoporum , vel delegatorum Notarii teneantur gratis , & sine ulla mercede facultates Pontificias expedire ? R. negativè, quemadmodum enim pro dandis dimissoriis ad ordines , v. g. nihil possunt Episcopi recipere juxta *Trid. Sess. 21. de Reformat. Cap. 1. Barbof. de potest. Episcop. part. 2. allegat. 7. num. 26.* possunt tamen Episcoporum Notarii pro conficiendis instrumentis dimissoriarum, *Barbof. cit. num. 27.* ita similiter pro conficiendis instrumentis cujuscumque Gratiæ expediendæ , quæ ex nostro Catalogo concedatur , possunt Episcoporum , vel delegatorum Notarii aliquid recipere , & ita habet praxis.

SECTIO II.

An extrà fines suæ Diœcesis possint Brasiliæ Episcopi facultates Pontificias exercere ?

527 **I**N præsentī Indulto 29. Episcopis injungitur , *Nè facultatibus sibi concessis uti possint extra fines suæ Diœcesis :* & rursus in fine post datam diei , & anni , dicitur : *Sanctissimus D. N. Papa prædictus N. Episcopo S. Sebastiani in Indiis Occidentalibus*

prædictas facultates ad decennium concessit , ita tamen , ut iis nullo modo uti possit extra fines suæ Diœcesis.

528 His non obstantibus , advertendum est sub prædictis lineis non comprehendī facultates , quæ in Catalogo continentur , & simul ad jurisdictionem Ordinariam spectant ; tales enim facultates potius ampliat , quàm restringit Pontifex , ut diximus *lib. 1. n. 7. & 8. v. g. potest Episcopus 1. extrà fines suæ Diœcesis subditum suum excommunicare , & absolvere , Barbof. de potest. Episcop. part. 2. allegat. 6. n. 16. potest Episcopus 2. literas dimissorias dare , si absentes subditi eas petant , ut ab alio ordinentur ; potest Episcopus 3. subditi sui examen demandare Episcopo loci , in quo subditus ipse degit , Barbof. cit. alleg. 7. num. 29. & sic de aliis.* Hæc , inquam , & similia ad jurisdictionem Ordinariam spectantia , quarum aliqua in nostro Catalogo continentur , non intendit Pontifex restringere , neque de his loquitur , cum Episcopis injungit ; *nè facultatibus sibi concessis utantur extra fines suæ Diœcesis :* sed solum de facultatibus extraordinariis , & in Catalogo specialissimè concessis loquitur Pontifex , cum Episcopis prædicta injungit ; & hoc pro certo tenendum. His positis , sit

529 Notatio Prima. An possint Brasiliæ Episcopi facultates Pontificias exercere extrà fines suæ Diœcesis ? R. negativè , cum Indulto Apostolico , in quo nil magis exprimitur , quàm repetita prohibitio Episcopis facta , *Nè facultatibus sibi concessis uti possint extrà fines suæ Diœcesis.*

530 Notatio Secunda. An si Brasiliæ Episcopi facultates Pontifi-

cias exercerent extrà fines suæ Diœcesis, valerent nihilominus gratiæ ab ipsis factæ? R. negativè. Ratio est primò: quia dictio *nec*, quæ Pōtifex utitur, ibi: *nec illis uti possit*: est revocatoria, & irritans facultatem Episcopis concessam, si ea uti præsumant extrà fines suæ Diœcesis; quatenus dictio *nec* inclusam habet negationem. Leg. *Siquis ità stipulatus* 129. De verbor. obligat. & quandoque ponitur pro *non* juxta Leg. 3. §. *Si duo impuberes* ff. De Carb. edicto, & Leg. 1. §. *Si ad fiscum*, & aliàs sæpè, unde in nostro casu idem valet *nec*, ac *non*, & facit hunc sensum: *illis uti non possit extrà fines suæ Diœcesis*.

531 Ratio est Secundò: quia clausula illa: *nullo modo*: quæ Pontifex utitur, ibi: *ità tamen, ut iis nullo modo uti possit extrà fines suæ Diœcesis*: est clausula universalis, negativa, & excludens omnem casum, & dispensationem, ut habet *Cened. post. lib. præct.*, & *Canonic. quæst. singul. 7. n. 1.* & operatur idem, quod clausula decreti irritantis apud *Stephan. Gratian. Marchiæ decis. 51. n. 18.* ergò clausula illa: *nullo modo*; potestatem Episcopis concessam irritat, & invalidat, si Episcopi facultatibus sibi concessis uti præsumant extrà fines propriæ Diœcesis. Unde nec licitè, nec validè facultates Pontificias exercebit Episcopus, qui illas exerceat extrà proprium territorium.

532 Notatio Tertia. An cum alienis subditis, qui tamen existunt intrà fines propriæ Diœcesis possint Brasilie Episcopi facultates Pōtificias exercere? R. affirmativè. Ratio est: quia licet in Indulto determinetur territorium pro facultatum usu, & exercitio; tamen per-

sonæ, cum quibus facultates sunt exercendæ, non determinantur, sed indefinitè loquitur Indultum quoad personas, ut videre est in facult. Catalog. à n. 1. usque ad n. 17. ergò sub eadem indeterminatione, & universalitate loqui debemus dummodò personæ sint intrà proprium territorium Episcopi, qui facultates Pontificias exercet.

533 Confirmatur: quia ex ratione proximè datà affirmat *Pignat. tom. 7. Consultat. 53.* facultates Pontificias, quæ Germaniæ Episcopis conceduntur, extendi ad omnes personas, etiam non subditas Episcopis, nempe ad peregrinos, externos, & advenas, etiam Religiosos dummodò Episcopi intrà proprias Diœceses existant; & Religiosi pariter, peregrini, externi, & advenæ ibidem sint: sed facultates Pontificiæ, quæ Germaniæ Episcopis conceduntur, facultatibus Brasilicis sunt similes, ac ferme eadem à n. 1. usque da n. 17. ut diximus *lib. 1. n. 4.* ergò facultates Pontificiæ, quæ Brasilie Episcopis conceduntur, etiam cum personis non subditis Episcopi exerceri possunt, dummodò tales personæ intrà propriam Episcopi Diœcesim existant.

534 Et hujus adhuc ratio est: quia Pontifex est Pastor supremus, & Universalis, qui bonum spirituale omnium fidelum, ubicumque existant, indies augeri cupit: dummodò igitur facultatum tenor ad unguem servetur, & restrictio à Pōtifice facta ad proprium Episcopi territorium; minimè verò ad personas subditas, vel non subditas Episcopi; dictat ratio, ut subditi, & non subditi Episcoporum, cum omnes sint oves Pontificis à beneficio Pontificis participando non excludantur

dantur, atque adeò etiam cum subditis alienis (respectu Episcopi, non autem respectu Pontificis) modò fiat intrà Episcopi territorium, possit Brasiliæ Episcopus facultates Pontificias exercere.

535 Notatio Quarta. An cum suis subditis, qui sunt extrà fines suæ Diœcesis, possint Brasiliæ Episcopi, qui tamen sunt intrà fines suæ Diœcesis, facultates Pontificias exercere? R. negativè. Resolutio desumitur ex Indulto Apostolico, cujus termini sunt irritantes, & facultatum revocatorii, quatenus bis admonentur Episcopi, nè facultates exerceant extrà fines suæ Diœcesis, ibi: *Nec illis uti possint extrà fines suæ Diœcesis.* Rursus: *Ità tamen, ut iis nullo modo uti possit extrà fines suæ Diœcesis:* ubi dictio *nec* idem valet, ac *non*: & clausula: *nullo modo*, vim habet, & efficaciam decreti irritantis juxta proximè dicta. Sicut igitur cum omnibus personis, quæ sunt intrà fines propriæ Diœcesis, possunt Episcopi facultates exercere, ut supra diximus: ità è converso cum nullis personis etiam subditis, quæ sint extrà fines propriæ Diœcesis, possunt Episcopi facultates exercere, quamvis sint intrà propriam Diœcesim.

536 Notatio Quinta. An Episcopus, qui extrà suam Diœcesim existit, possit facultates Pontificias exercere intra fines suæ Diœcesis? Sensus est: sit Ulyssipone, v. g. Episcopus Fluminensis; deinde dispensationem ab eo petat per literas, vel Procuratorem Titius, v. g. qui Flumine Januario existit, & matrimonium contrahere intendit cum Bértha sibi affine, vel consanguinea intrà gradus prohibitos. In hoc sensu quaritur: an Episcopus Flu-

minensis, qui Ulyssipone existit, possit dispensare cum Titio, qui Flumine Januario existit?

537 Vera mihi est resolutio affirmativa. Fundamentum est primò: quia Episcopus extrà proprium territorium habet potestatem exercendi actus jurisdictionis voluntariæ, ut v. g. concedere dimissiones suis subditis, eoque excommunicare, & absolvere, *Barbos. de potest. Episcop. part. 2. allegat. 6. n. 16.* imò potest Episcopus jurisdictionem etiam contentiosam exercere extrà fines suæ Diœcesis, dummodò causæ contentiosæ cognitio, & effectus ponendus sit intrà fines suæ Diœcesis, *Barbos. cit. n. 18.* ergò cum dispensatio matrimonialis, de qua est dubium, sit in ordine ad propriam Diœcesim, & intrà ejus fines ponendus sit effectus, benè potest Episcopus Fluminensis, qui Ulyssipone existit, dispensare cum Titio, qui Flumine Januario vivit.

538 Declaratur consequentia: quia Pontifex, quando facultates restringit ad proprium Episcopi territorium, præcipuè intendit, quòd usus, & exercitium talium facultatum non extendatur ad personas in aliena Diœcesi existentes, ad vitandas scilicet contentiones, & querelas, quæ probabiliter orientur, si Episcopus alienæ Diœcesi se intromitteret, dispensando cum personis in aliena Diœcesi existentibus, vel alias gratias faciendo habitantibus extrà fines propriæ Diœcesis: sed nullum ex prædictis inconvenientibus sequitur, nec timeri potest, si Episcopus Fluminensis, qui Ulyssipone existit, dispense cum Titio, qui Flumine Januario existit: ergò potest cum illo dispensare.

539 Fundamentum est secundò;
LII ii quia

quâ privilegium, quod nemini nocet, & cedit in favorem causæ piæ, est amplè interpretandum. *Castro Pal. de privileg. disp. 4. punct. 10. num. 5.* Facultates verò Pontificiæ, quæ Brasilæ Episcopis conceduntur, nemini nocent, & sunt in favorem causæ piæ, quatenus sunt in bonum spirituale fidelium Brasilienſium: ergò ubicumque existant Brasilæ Episcopi, possunt dictas facultates exercere, & illis uti in bonum spirituale suarum ovium, dummodo intrâ propriam cujusque Diœcesim ponendus sit effectus, & gratiæ executio.

540 Instabis tamen. Pontifex in Indulto utitur sequentibus clausulis: *Et prædictæ facultates gratis, & sine ulla mercede exerceantur; ita tamen, ut iis nullo modo uti possit extrâ fines suæ Diœcesis*: sed Episcopus Fluminensis, qui Ulyssipone existit, verè est extrâ fines suæ Diœcesis: ergò dispensare nequit cum Titio, quamvis Titius sit Fluminis Januorio.

541 Ante responsionem observatur duplex exercitium considerari posse in verbo *exerceantur*, exercitium activum, & exercitium passivum.

542 Observa 2: duplicem quoque usum dari in verbo *utitur*, alterum activum, passivum alterum. Usus, & exercitium activum facultatum datur, cum Episcopus, v. g. dispensat in impedimento matrimonii; usus verò, & exercitium passivum facultatum tunc datur, cum quis dispensatur in impedimento dicto.

543 Observa 3: cum personis, quæ sint extrâ fines propriæ Diœcesis, nullo modo posse Episcopos facultates Pontificias exercere, aut illis uti, neque usu, & exercitio

activo, neque usu, & exercitio passivo. Non usu, nec exercitio activo: quia Episcopus Fluminensis, v. g. est, revera prohibitus nè cū personis extrâ suam Diœcesim existētibus facultates Pontificias exerceat, aut illis utatur. Deindè non usu etiam, nec exercitio passivo: quia nemo, qui extrâ Diœcesim Fluminensem existat, potest recipere dispensationem, quâ Episcopus Fluminensis facere nequit. Hæc cum personis, quæ sint extrâ propriam Diœcesim.

544 At verò cum personis, quæ sint intrâ propriam Diœcesim, potest Episcopus Fluminensis facultates Pontificias exercere, & illis uti, tam exercitio, & usu activo, quàm exercitio, & usu passivo. Exercitio, & usu activo, quando ipse Episcopus dispensat; exercitio autem, & usu passivo, cum quis ab Episcopo dispensatur.

545 Hoc autem verum est, sive Episcopus Fluminensis existat intrâ propriam Diœcesim, sive existat extrâ illam, v. g. Ulyssipone; cum hoc tantum discrimine, quòd quando Episcopus existit intrâ propriam Diœcesim, facultates Pontificias exercet, & illis utitur, tam activè, quàm passivè intrâ propriam Diœcesim; quando verò existit extrâ propriam Diœcesim v. g. Ulyssipone, facultates Pontificias exercet, & illis utitur, activè extrâ propriam Diœcesim, passivè verò intrâ illam; ad eum ferè modum, quo Pontifex dispensat intrâ fines hujus Diœcesis Fluminensis, dispensat enim activè, cum Romæ dispensat; passivè verò cum hic Flumine Januorio acceptatur dispensatio à Pontifice facta. His positis, ad instantiam supra factam num. 551.

546 R: Episcopum Fluminensem, qui Ulyssipone existit, nullo modo

modo posse, nec activè, nec passivè facultates Pontificias exercere, aut illis uti cum personis; quæ sint extra fines suæ Diœcesis; & in hoc sensu verificantur clausulæ illæ indulti: *Nullo modo exerceantur ita ut iis nullo modo uti possint extra fines suæ Diœcesis.*

547 At verò cum personis, quæ sint intra fines suæ Diœcesis, potest Episcopus Fluminensis, qui Ulyssipone existit, facultates Pontificias exercere, & illis uti, tam activè, quam passivè: activè, dispensando ex loco, ubi existit, passivè verò, cum dispensatio ab eo facta pervenit ad ejus Diœcesim, & ibi ponitur ejus effectus; & executio; quatenus hoc non est contra clausulam illam indulti: *Extra fines suæ Diœcesis*: hæc enim clausula appellat personas dispensandas, minime verò personam dispensantem; & quod inde sequitur, potest Episcopus Fluminensis, qui Ulyssipone existit, dispensare cum Titio Flumine Januario existente: cum per ordinem ad dispensationes Flumine Januario exequendas, perindè se habeat Episcopus Fluminensis, dum Ulyssipone existit, ac si existeret hic Flumine Januario: cum hic Flumine Januario, & intra propriam ejus Diœcesim ponendus sit effectus, & dispensationis executio.

548 His non obstantibus; fervetur ordo à Pontifice præscriptus, & providentia ab eo data de facultatibus communicandis, quoties Episcopus à propria Diœcesi discedat, vel per illam discurrat, ut eo absente sit, qui supplere possit: Sic Excellentissimus, & Reverendissimus DD. Fr. Antonius à Guadalupe san. mem. Episcopus Fluminensis, cum ab Augustissimo Lusitanæ Rege Joanne V. ad Episcopatum

Viseensem in Portugallia fuerit vocatus, antequàm ex hoc Flumine in Tagum solveret anno 1740. R. D. Gaspari Gonçalves de Araújo, Sedis Fluminensis Decano dignissimo, & unà ejus sobriño R. D. Josepho de Souza Ribeyro, & Araújo, ejusdem Sedis Fluminensis Archidiacono, facultates Pontificias communicavit. Excellentissimus verò, & Reverendissimus DD. Fr. Joannes à Cruce, item Episcopus Fluminensis, cum ad aurifodinarum visitationem prosequendam nuper revertisset, R. D. Henrico Moreyra de Carvalho, Sedis Fluminensis Canonico Doctorali, olim, Sede Vacante, Vicario Capitulari, nunc verò D. Episcopi Vicario Generali, & amico meo colendissimo, facultates Pontificias administrandas delegavit.

S E C T I O III.

Quandiu possint Brasiliæ Episcopi facultates Pontificias exercere?

549 **D**Uobus modis præcibitur tempus, ad quod facultates Pontificiæ conceduntur: primò per hos terminos *Ad annos decem tantum cōcessæ intelligātur*: Secundò in hunc modum: *Supradictas facultates ad decennium cōcessit*: & licet aliquod discrimen intercedat inter has clausulas *decem annos*, & *decennium*, ut in simili observavit *Pasqualig. de Sacrific. Miss. quæst. 752.* tamen quia Pontifex in catalogo utramque clausulam jungit, & modò una, modò altera utitur, ideò cessat omne dubium, quod ex utriusque clausulæ diversa acceptione oriri posset. Videantur, quæ diximus lib. I. n. 36. Unde sit

550 Notatio Prima. Quæstio principalis est: Quomodo computandum sit decennium in facultatibus præscriptum? An statim à tempore Datæ, id est, à die, quo Romæ conceduntur, & expediuntur facultates? An potius à die, quo in Brasiliam, & ad manus Episcoporum perveniunt? Distinctione utendum, & dicendum primò. Decennium in facultatibus præscriptum, quo ad illarum valorem, substantiam, & essentiam computandum statim à die Datæ. *Pignat. tom. 7. consultat. 53. n. 9. ad 9. Anaclet. lib. 2. Decretal. tit. 3. §. 2. n. 46.* & DD. communiter. Ratio est: quia quælibet istarum facultatum est, quædam veluti donatio, quæ ubi primùm fit, & acceptatur, statim valet. Arg. L. *Absenti* ff. De donation; in præsentia autem ubi primùm Pontifex concedit, statim adest Episcoporum acceptatio.

551 Dicendum Secundò. Decennium in facultatibus præscriptum, quo ad illarum usum, praxim, & exercitium, computari debet à die, quo in Brasiliam, & ad manus Episcoporum perveniunt Facultates. Constat ex quadam declaratione Sacræ Congregat. de Propaganda Fide die 13. anno 1670. apud *Pignat. citat. Interrogata enim Sacra Cōgregatio à Missionariis pro declaratione: an tempus præscriptum in facultatibus sibi concessis currere inciperet à die expeditionis, vel adventus eorum in Missiones? Sacra Congregatio respondit: quod facultates currerent à die, quo perveniunt ad locum Missionum: ergò similiter in nostro casu. Vide omnino, quæ diximus lib. 1. d. n. 13. usque ad n. 46.*

552 Notatio Secunda. Limita, si aliundè per procuratorem, vel a-

liam personam loco procuratoris substitutam, habeatur notitia prævia de facultatibus jam concessis, & Romæ expeditis, & D. Episcopus cum hac deinde notitia facultates incipiat exercere, ut fieri posse diximus *lib. 1. n. 14.* in hac enim hypothesis ita computari debet decennium, ut currere incipiat à die, quo facultatibus uti capit Excellentissimus; non verò à die, quo postea ad ejus manus perveniunt facultates.

553 Ratio est: quia sicut Episcopi privandi non sunt, quin facultatibus per decennium utantur, ita talibus uti non possunt ultra decennium, ut in catalogo cavetur; si autem Episcopus à die, quo notitiam habuit concessionis, illa uti cepisset, & postea à die, quo ad ejus manus perveniunt facultates, iterum computaret, decennium; in eo casu ultra decennium transcurreret, quod tamen facere non potest. Vide, quæ diximus *lib. 1. d. n. 39.*

554 Notatio Tertia. An decennium in facultatibus præscriptum expiret morte concedentis? Videtur, quod sic; quia initio cujusque Pontificatus promulgatur regula Cancellariæ, quæ revocat quascunque facultates concessas quibusvis Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis, & aliis Prælatiis, & Personis, necnon Apostolicæ Sedis Nunciis... de dispensando cum quibusvis personis super matrimonio contracto, vel contrahendo in gradu prohibito, ac super natalium, & ætatis defectibus, &c. Nihilominus ad quæsitum

555 R. negativè. Ratio est: quia pro Germaniæ Episcopis, quorum Indulta cum Brasiliæ Indultis conveniunt, ut notavimus *lib. 1. n. 11.* dubitatum est anno 1700. cum novus esse Pontifex, videlicet: an relata

latæ facultates Germaniæ Episcopis concessæ, revocatæ essent? *Et interrogata Roma respondit: facultates illas, quæ à S. Officio concessæ sunt, quales ordinariè sunt, quæ Nuntiis Apostolicis, & Episcopis mittuntur, non revocari per illam regulam; sed eas tantum, quæ ab antecessore Papa ipso immediatè concessæ erant.* Ità in terminis *Lacroix lib. 6. part. 3. num. 848.*

556 Subsumo: Sed ex facultatibus Brasiliæ concessis apertè constat, quòd per S. Officiū concessæ fuerint, ibi in fine: *In Congregatione Generali S. Romanæ, & Universalis Inquisitionis habitâ in Palatio Apostolico apud S. Petrum coram SS. D. N. D. Benedicto Divina Providentia PP. XIII. ac Eminentiſſimis, & Reverendiſſimis DD. S. R. E. Cardinalibus in tota Rep. Christiana contra Hæreticam pravitatem Generali'us Inquisitoribus a S. Sede Apostolica specialiter deputatis: ergò facultates Pontificiæ, quæ Brasiliæ Episcopis conceduntur, non expirant morte concedentis.*

557 Notatio Quarta. An decennium in facultatibus præscriptum expiret morte Episcopi, cui conceduntur? R. affirmativè. Ratio est: quia tales facultates non spectant ad jurisdictionem ordinariam Episcoporum maiori ex parte, ut notavimus *lib. 1. n. 5.* ac proinde non sūt perpetuæ cum jurisdictio ordinaria & perpetua recurrant, ut diximus loco citato: ergò facultates, & decennium in illis præscriptum expirant morte Episcopi, cui conceduntur.

558 Advertendum tamen diligenter pro præcedenti Notatione, atque etiam pro illis, quæ diximus *lib. 1. a n. 59.* ut nimirum intelligatur, in quo sensu loquamur in præ-

senti: dicimus enim expirare decennium in facultatibus præscriptum, quo ad illarum transitum, & successionem in Capitulum, Sede Vacante, quatenus tales facultates ad jurisdictionem ordinariam Episcoporum non pertinent maiori ex parte, ut diximus loco citato; minimè verò affirmamus prædictas facultates expirare, aut illarum decennium quoad sui cōmunicationem factam, vel faciendam personæ, vel personis ab Episcopo delegatis, dùm Episcopus vivit, vel tempore sui obitus; nam prout sic durabunt facultates, quantum restabit decennii, nisi prius sit aliter provisum, ut *sect. præced.* diximus per totam.

SECTIO IV.

Quandiu possint Episcoporum delegati facultates Pontificias exercere?

559 **S**uperfluous omninò videtur præsentis sectionis titulus: nam si ad annos decem tantum facultates conceduntur, ut vidimus *sect. præced.* quoniodò poterunt Episcoporum delegati facultates Pontificias exercere, nisi quantum, & in quale tempus Episcopi cōmunicabunt, v. g. ad quinquennium, aut triennium, ad annum, vel mensem, aut etiam ad unum tantum diem intrà decennium ipsum, non autem ultrà illud? Ità quidem est: quia verò *Lacroix lib. 6. part. 2. n. 1598.* dubium affert, quod hic renovari poterit, pro amovendo quocumque scrupulo præsens sectio instituitur.

560 Dubium oritur ex eo, quòd Germaniæ Episcopis variæ facultates concedantur, quas alioquin non habent, & ulterius detur potestas *communicandi aliis Sacerdotibus illas*

illas facultates. Sed in fine subditur: & *prædictæ facultates tantum concessæ intelligantur ad quinquennium.*

561 Jam verò facultates, quæ Germaniæ Episcopis conceduntur, cum Indultis Brasilie, in quibus etiam datur potestas communicandi, magna ex parte coincidunt, dempta temporis differentia; nam Indulta Brasilie durant ad decennium, ad quinquennium verò Indulta Germaniæ, testatur *Lacroix loco cit. & fusiùs lib. 6. part. 3. num. 846.* His positis, sit

562 Notatio Unica. Utrum ex vi potestatis sibi concessæ ad communicandum, possint Brasilie Episcopi facultates Pontificias communicare ad plures, quam decem annos? aut etiam in perpetuum? Pars affirmativa inculcatur primò: quia verba illa Indulti Brasilici: *Prædictæ facultates ad annos decem tantum concessæ intelligantur*, videntur respicere tantum facultates à Papa concessas Episcopis, non autem ab Episcopis communicandas aliis, nam nihil dicunt de communicandis: ergò restrictio ad decennium videtur cadere tantum super concessionem Papæ, & non super communicationem ab Episcopis faciendam.

563 Sed contrà: quia Episcopis datur tantum potestas communicandi facultates sibi concessas, neque enim plus insinuat in re scriptis; sed Episcopis solum datur facultas ad decennium: ergò Episcopi solum possunt communicare ad decennium, non verò ad tempus longius; nemo enim dat, quod non habet; & hæc solum interpretationem, & non ampliorem patitur verbum *communicare*, ut notat *Lacroix citat. n. 1598.*

564 Inculcatur secundo: quia facultas communicandi, cum sit beneficium Principis, debet ample interpretari, & non pius restringi, quam verba sonant: ergò cum detur facultas communicandi absolute sine verbo ullo restringente ad decennium, dicendum est, dari facultatem communicandi ad quodcumque tempus, prout Episcopis expedire videbitur.

565 Sed contrà quia in nostro Catalogo reperiuntur verba ad decennium restringentia, videlicet, *Donec Sedes Apostolica certior facta, quod quamprimum fieri debet, per delegatos, aut per unum ex eis, alio modo provideat*: dictio enim *donec*, quæ Pontifex utitur, est restrictiva temporis, juxta *L. Legatum ff. De annuis legat.* & significat in subjecto puncto facultates tantum duraturas, donec alteri à delegato iterum concedantur, aut de hac re aliter provideatur, vel in Episcopo futuro, vel in quocumque alio: ergò non subsistit argumentum.

566 Inculcatur tertio: quia quando Episcopus dicit; *Titius sit ad decennium Vicarius meus cum potestate approbandi Confessarios*; tunc Titius ex vi hujus potestatis potest approbare in perpetuum, ita ut quamvis potestas approbandi non sit perpetua, tamen approbatio sit perpetua: ergò cum Papa dicat: *Episcopus habeat ad decennium facultatem absolvendi ab hæresi cum potestate hanc facultatem communicandi*; poterit Episcopus communicare in perpetuum, ita ut quamvis potestas communicandi non sit perpetua, tamen facultas communicata sit perpetua.

567 Sed contrà: quia aliundè constat talibus Vicariis, quamvis ipsimet

ipsimet approbati non essent, & ad unicum tantum diem futuri, essent in officio Vicarii, concedi posse ab Episcopis facultatem simpliciter approbandi, & dandi facultatem absolvendi in perpetuum; in nostro autem casu etiam constat limitari tempus ad decennium, & ad tempus longius protrahi non posse propter clausulam Indulti: *donec Sedes Apostolica*, &c. Unde non stat paritas.

568 Inculcatur quartò: quia si ipsimet Episcopi tantum acciperent facultatem, v. g. absolvendi ab hæresi, & non potestatem dandi aliis facultatem absolvendi ab hæresi; tunc tale privilegium esset inutile, cum plerumque Episcopi per se non absolvant.

569 Sed contrà: quia ex potestate communicandi, quæ Episcopis fit, non sequitur posse Episcopos communicare in perpetuum; nemo enim dare potest, quod non habet: si igitur Episcopi solum habent facultatem, v. g. absolvendi ad decennium, quomodo facultatem absolvendi dari poterunt ad tempus longius, quam decennium, aut etiam in perpetuum? Inutile est igitur argumentum; minimè verò inutile est privilegium, quod Episcopis conceditur ad absolvendum per se, vel per alios, estò cum limitatione temporis. Quare

570 Tenenda omninò est pars negativa, nempe, ex vi potestatis sibi concessæ ad communicandum nullatenus posse Brasiliæ Episcopos facultates Pontificias communicare ad plures, quam decem annos, multoque minus in perpetuum. Suadetur primò: quia communicare est facere aliquid sibi, & alteri commune, nempe, ut alter etiam habeat, quod ego habeo: ergo si Episcopus

extrà decennium non habeat, nec alter per ipsum habere poterit.

571 Suadetur secundo: quia si Episcopus posset facultates communicare in perpetuum, cum inter illas sit dispensare in certis gradibus pro Matrimonii contrahendis, ordinare extrà tempora, &c. tunc posset Episcopus dictas, & alias facultates etiam ultima die decennii, quo eas habet, communicare in perpetuum multis Sacerdotibus per totam Diocesim suam dispersis, ita ut hi in perpetuum habituri essent facultates, quas nequidem Episcopus habet; est autem inauditum, quòd ullus Episcopus unquam ita communicarit: & est incredibile, quòd ita communicare possit. a'io-quin fermè frustrà teneretur singulis decenniis petere confirmationem talium facultatum aliis communicandarum, quia satis multos haberet in sua Diocesi, qui dispensarent: ergò.

572 Ità fermè citatus Lacroix quoad quinquennium in Germaniæ facultatibus præscriptum. His tamen non contentus concludit totum pendere à mente, & voluntate Pontificis tales facultates concedentis: nam cum in multis agatur de valore Sacramentorum, meritò debent Ordinarii à S. Sede petere declarationem, (ait) nè Sacramenta exponantur periculo nullitatis.

573 Ego verò superfluum iudico insinuatam diligentiam, & petitionem pro declaratione faciendam: cum de mente Pontificis aperte constet eircà limitationem temporis, ad quod facultates conceduntur, & communicari possunt, per illam scilicet clausulam: *Donec Sedes Apostolica certior facta, quod quam primum fieri debebit, per delega-*

Mmm tos,

tos, vel per unum ex eis, alio modo provideat, in quod fortasse non advertit P. Lacroix. Nam si Pontifex Episcopis facultatem facit communicandi, & insuper communicationem ipsam expressè restringit ad tempus, nempe, *Donec Sedes Apostolica* &c. ad quid est amplius Pontifex consulendus, aut petenda pro natura, & conditione communicationis declaratio?

574 Suadetur tertiò: quia sicut privilegium Principis est amplè interpretandum, nec plùs restringendum, quàm verba sonant: ità etiam non est interpretandum contra mentem Principis, nec plùs ampliandum, quàm ejus verba sonant; sed apertè constat de limitatione temporis, ejusque restrictione ad decennium, & non ad tempus longius, quàm decennium, per illa verba: *Donec Sedes Apostolica* &c. cum particula *donec* sit restrictiva temporis, juxtà L. *Legatum* ff. De annuis legat; & faciat conditionem extinctivam L. *Sufficit*. 56 & Jas. ibi n. 5. ff. De cõdit. indeb.: ergò facultates Pontificiæ, quæ Brasilæ Episcopis conceduntur, & ab ipsis

met communicantur, tandiù durabunt in delegato, quandiù delegari possunt delegari autem non possunt ultra decennium, multoque minus in perpetuum propter jam dicta.

575 Ex quibus manifestè apparet, qualiter cõmunicari possint facultates Brasilicæ; possunt enim Cõmunicari ad decennium v. g. ad triennium, ad annum, vel mensem, aut etiam ad unicum tantùm diem, prout temporum ratio, & locorum distantia postulabunt: ità tamen, ut nullo modo excurrat dicta communicatio ultra decennium Episcopis ipsis præscriptum. Quod etiam verum habet, tametsi Episcoporum delegati, ad quos spectat Sedem Apostolicam certiore facere de obitu Episcopi, munus hoc suum non impleant, etiam de industria; eo nimirum fine, ut Sedes Apostolica defectu notitiæ aliter non provideat; ad huc enim in eo eventu facultatum communicatio terminari, & finiri debet cum ipso decennio Episcopis præscripto. Et hæc sint satis, cedantque in maiorem Dei gloriam, ejusque Matris Intemeratæ B. V. Mariæ.

FINIS LIBRI QUARTI.

APPENDIX

PRO CASIBUS

IN

BRASILIA

RESERVATIS,

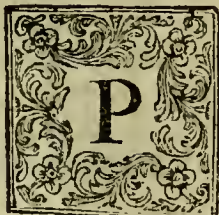
cum desiderata eorum

Expositione.

SECTIO I.

Quid, & Quotuplex sit Reservatio?

I

OSTQUAM
Notationes ad
Facultates Pó-
tificias, quæ
Brasiliæ Epif-
copis conce-
duntur, ut cū-

que absolveram; non defuerunt; qui mihi conati sunt suadere, ut casus in Brasilia reservatos etiam exponerem. Cur enim (aiebant) inter-

pretaris Facultates extraordinarias, ac de sola potestate Pontificia Episcopis factas Brasiliensibus; casus vero, qui sunt illorum proprii, & de jurisdictione ordinaria reservati; explicare contempnis? Alieno tandem iudicio acquievi; & in ejus obsequium, quod alias obedientiæ comparandum est, appendicem hanc instituo.

2 Quæres igitur primò Quid sit Reservatio? R. Reservatio est restrictio jurisdictionis à legitimo Superiore inducta Confessariis, per quam restrictionem ii non valeant aliqua peccata Sacramentali-

Mmm ii

ter

ter absolvere. Colligitur ex Reginald. Tamburin., & aliis apud Nog. in Bull. Cruciat. disp. 15. num. 4.

3 Quæres Secundo: Quotuplex sit Reservatio? R. Reservationem communiter dividi in Pœnalem, quæ fit in odium alicujus delicti, & in Medicinalem, quæ fit propter bonum fidelium, ob rectam gubernationem alicujus Communitatis. Vel aliter: Reservatio pœnalis illa dicitur, quæ habet annexam censuram; medicinalis verò, quæ non habet censuram annexam. Gob. tom. 3. tract. 7. n. 260.

4 Primi generis sunt Casus Pontificii, qui semper reservantur sub excommunicatione, imò propter excommunicationem reservantur, ut tenent communiter Doctores, & ideò dicuntur habere censuram annexam.

5 Secundi generis sunt Casus Episcopales, qui fermè reservantur sine excommunicatione, (quamvis etiam sub illa reservari possint) & ideò dicuntur non habere annexam censuram. Gobat. loc. cit.

SECTIO II.

Quando incurratur Reservatio.

6 Quæres primò: An Reservatio Medicinalis etiam ignorantes comprehendat? R. affirmative cum Sanch. Molin. Card. de Lug. Hurt. Dian. & Soar. Lufit. de Pœnit. tract. 7. disp. 1. sect. 3. num. 68. §. Dicendum itaque. Ratio est, quia Reservatio hæc, cum sit jurisdictionis restrictio, ad Confessarium dirigitur, & in illo residet: ut ergò liget, sufficit, quòd Confessario nota sit, licet à pœnitente ignoretur.

7 Quæres Secundo. An igno-

rantes reservationem pœnalem excusentur ab ejus incurfione? R. affirmative cum Doctoribus proximè citatis. Ratio est; quia censura, si-ve excommunicatio; quam secum imbibit reservatio pœnalis, fertur contra contumaces: in ignorante autem non præsumitur contumacia; & ideò ab illo non incurritur dicta reservatio.

8 Quæres Tertio. An proxima doctrina amplianda sit etiam ad laborantes ignorantia mortaliter culpabili? Probabilis est resolutio affirmativa, dummodò ignorantia non sit crassa, aut supina. Ità Sanch. lib. 9. de Matrim. disp. 32. n. 31. Bonac. de Censur. disp. 1. quæst. 2. punct. 1. num. 10. Barbof. & Dian; quos citat, & sequitur Soar. Lufit. ibi proximè num. 69. Probatur ex textu in Cap. 2. De Cõstitutionib., ubi sermo est de omni ignorantia, quæ non sit crassa, & supina.

9 Neque obstat primò textus in Cap. Cum illorum, De sentent. excomunicat., ubi deciditur percussorem Clerici ignoranter accedentem ad Sacros Ordines incurrere pœnas &c. Nam hic textus loquitur de ignorantia crassa, qualis præsumitur illa, qua notorius clerici percussor accedit ad Sacros Ordines.

10 Non obstat secundo, quòd reservatio sit subtractio jurisdictionis in Confessario &c. talis enim non est; quando habet rationem pœnæ respectu illorum, quos comprehendit, tunc enim in illis residet, non autem in Cõfessario. Soar. citat. num. 70.

11 Nota deinde, quòd sicut quãdo ignoratur censura reservationi Pontificiæ annexa, neque incurritur censura, neque reservatio; ita quãdo censura incurritur, & datur fa-

cultas

eultas ad illius absolutionem, etiam censetur concessa facultas ad absolvendum à peccato, & è contra. *Nogueyr. in Bull. Cruciat. disp. 15. à num. 14.*

12. Aliter contingit, quando reservatio est facta Episcopo sub censura: tunc enim, ut notat *Nogueyr. cit. disp. 18. n. 309.* quamvis censura non incurritur ab ignorante, adhuc tamen incurritur reservatio. Ratio est; quia Summus Pontifex non reservat delictum sine censura: Episcopus verò & cum censura, & sine illa peccatum reservat: ergò licet ignoretur censura ab Episcopo lata, quando sub illa delictum reservat, adhuc tamen delictum manet reservatum Episcopo.

SECTIO III.

Quæ peccata reserventur.

13. **C**ertum quidem est nonnulla peccata mortalia, eaque graviora de facto reservari, ut habet praxis Ecclesiæ, & constat ex *Trident. Sess. 14. cap. 7.*

14. Dubium tamen est primò: An peccata venialia defacto reserventur? R. negativè cum praxi Ecclesiæ, & còmmuni Doctorum. Ratio est; quia reservatio venialium est inutilis: tum quia sine illorum manifestatione obtineri potest absolutio Sacramentalis: tum quia alia via, quàm Sacramento pœnitentiæ impetrari potest venialium remissio. Et idem, quod de venialibus, dicimus, etiam de mortalibus jam ritè confessis, ut habent *Salmantic. tom. 1. Theol. moral. tract. 6. cap. 13. punct. 2. n. 10. & Soar. Lusit. de pœnitent. tract. 7. disp. 1. n. 7.*

16. Dixi: defacto: quia posse Summum Pontificem sibi reservare

venialia, affirmant *Soar. Coninch. Palaut*, & alii, quos citant, & sequuntur *Salmant. citat.* Notat tamen *Soar. Lusit. cit. n. 9.* solum Summum Pontificem, & non alios Prælatos inferiores, posse hujusmodi peccata reservare.

16. Dubium est secundò. An defacto reserventur peccata merè interna? R. negativè cum multis, quos citant, & sequuntur *Salmant. num. 11.* Probatur; quia dum imponitur reservatio, puniri intenditur ea culpa, cujus gravitas sit perceptibilis, ac proinde externa: ergò defacto non reservantur peccata merè interna. Confirmatur; quia ut dicitur in Cap. *Cogitationis*, De Pœnit. *dist. 1.* Ecclesia non punit actus internos. Et in Cap. *A' nobis 1.* De sentent. excommunicationis, Ecclesia non judicat de interioribus.

17. Posse autem peccata merè interna reservari tenent *Soar. de Lug. Navar. Fagund. Sanch*, & alii, quos citat, & sequitur *Soar. Lusit. citat. num. 11.* Ratio est; quia sicut superior potest non concedere jurisdictionem ad peccata merè interna, nec externa absolvenda, ut non concedit, quando Sacerdotem non approbat ad Confessiones audiendas: ita quando Superior jurisdictionem concedit, potest illam concedere absolutam ad peccata externa, limitatam verò ad peccata merè interna absolvenda; sed hoc ultimum esset reservari: ergò peccata merè interna possunt reservari.

18. Unde colliges, reservato aliquo peccato, solum intelligi reservari peccatum externum, & non merè internum; adeo, ut non incurrat casum reservatum, qui facit opus externum, quod de se non est sufficiens ad peccatum mortale, licet

licet internus animus fuerit peccandi lethaliter, ut cum quis furatur quantitatem levem, animum tamen habuit furandi quantitatem gravem. *Granad. Henriq. Soar de Lug. Dian.* & alii, quos refert, & sequitur *Dicastilb. disp. 11. dub. 4. num. 33.* & alii, quos etiam citant, & sequuntur *Salmantic. n. 12.* Ratio est; quia licet talis mortaliter peccaverit ratione internæ voluntatis, opus tamen externum fuit leve, adeoque non reservatum, ut proxime diximus num. 14.

19 Dubium est tertio. An peccata dubia defacto reserventur? R. negativè cum multis, quos citant, & sequuntur *Salmantic. n. 15.* Idque sive dubium sit, an peccatum sit commissum: sive dubium sit, an peccatum sit mortale, sive ex levitate materiæ, sive ex defectu perfectæ deliberationis. Ratio est; quia cum reservatio sit odiosa, & strictè interpretanda, non extenditur ad casus dubios.

20 Dubium est quarto. An poenitens bona fide absolutus per inferiorem à peccato dubio, quod postea reperit fuisse certum, & reservatum, teneatur postea se pro illo præsentare Superiori? R. negative. Ità *de Lug. Dicastilb. Avers. Gabriel, & Anton.* quos citant, & sequuntur *Salmantic. num. 16.* Ratio est; quia Inferior habebat jurisdictionem ad absolvendum à tali casu, hic enim, in quantum dubius, non erat reservatus, & inferior habebat jurisdictionem ad casus non reservados. Confirmatur; quia dispensatus ab Inferiori in voto reservato dubio, licet postea constet decertitudine voti, non tenetur amplius adire superiorem pro illius dispensatione, sed est valide dispensatus; quia votum dubium non est reserva-

tum, & Inferior, ut supponitur, habebat jurisdictionem ad dispensandum in votis non reservatis. Ità cum cōmuni Doctorum tenet *Säch. lib. 4. Decal. cap. 44. num. 10. & Soar. Lusit. n. 22. §. Hec quæstio in fine.*

21 Ex dictis, præsertim à num. 4. deducitur non solum Papam, sed etiam Episcopos posse sibi reservare. Utrumque constat ex *Trident. Sess. 14. cap. 7.* ibi: *Pontifices Maximi pro supremâ potestate, sibi in Ecclesia universa tradita, causas aliquas criminum graviores suo poterunt peculiari judicio reservare. Nec dubitandum est, quin hoc idem Episcopis omnibus in sua cuique Diocesi, in edificationem tamen, non in destructionem, liceat.* Quia verò de Casibus Pontifici reservatis egimus lib. 3. *Brasil. Pontific. à num. 289.* agendum hic est de casibus, qui Brasiliæ Episcopis reservantur. Unde sit

SECTIO IV.

Proponuntur Casus in Brasilia reservati.

22 **C**Asus in Brasilia reservati habentur in *Constitutionibus Bahiensibus l. 1. tit. 45. n. 177.* quæ Constitutiones licet pro solo Archiepiscopatu Bahiensi sint factæ, & ex prima sui institutione ibi tantum vigeant; attamen ex libera, & spontanea illarum acceptatione, etiam in reliquis Brasiliæ Diocesisibus vigent, & servantur, quatenus reliqui Brasiliæ Episcopi, donec speciales, & proprias constitutiones unusquisque condant, Bahienses admiserunt, & illis stare decreverunt. Quod fortasse etiam fecerunt Excellentissimi, & Reverendissimi

diffini DD. Episcopi Angolæ, & S. Thomæ, qui ad Africam spectant, sed tamen inter Metropolitanos Brasiliensis Suffraganeos numerantur. Igitur casus in Brasilia reservati non sunt jam duo supra viginti, ut antea apud Abreum de Paroch. lib. 10. num. 413. & Nogueyr. in Bull. Cruciat. disp. 18. sect. 34. num. 408., sed solum novem, videlicet:

1 *Homicidio voluntario. Neste caso se comprehendem os Mandantes, Consulentes, Auxiliantes: nem he necessario, que se siga o effeito, quando se obra qualquer acção, com animo de matar, como ferindo, atirando á espingarda, ou com setta, ou dando veneno.*

2 *Feitiçaria conhecida por tal, praticada, aconselhada, cu procurada por meyo de cutrem.*

3 *Furtar algũa couza pertencente à Igreja, passando de hum marco de prata. E se for couza pertencente ao Altar, sendo ouro, ou prata, será o tal furto reservado em qualquer quantia.*

4 *Juramento falso em juizo, ou em actos judiciaes, ou perante Superior competente, ainda que do dito juramento não resulte perjuro a terceiro.*

5 *Aconselhar, ou procurar aborto animado, ou não animado.*

6 *Incendio feito de proposito para fazer damno, ainda que elle se não siga.*

7 *Dizimos não pagos às Igrejas, ou áquelles, a quem se devem, que excedão a quantia de quatrocentos reis.*

8 *Reter o albeyo, cujo dono senão sabe, que exceda a quantia de dez tostons. Neste caso se comprehendem reter em seu poder escravos fugitivos, ou que se apartarão de seus senhores, ou furtados;*

e tambem a compra, ou venda dos Indios, que são livres, quando os cativão para os fazerem escravos, ou para outros fins injustos, ou para se servirem delles: e isto se reserva, cu os Indios sejaõ baptizados, ou não.

9 *Excommunhaõ maior á jure, vel ab homine, que não seja reservada a outrem.*

23 En recentes casus, qui in Constitutionibus Bahiensibus servantur, & dicuntur totius Brasiliæ Reservati, quia per omnes Brasiliæ Dioeceses etiam sunt admissi ob rationem proximè datam n. 22. Ut verò dicti casus, supposita eorum intelligentia memoriter retineantur, his versibus comprehenduntur.

Furta, Veneficium, Lethum, Juramen, Abortus, Censuræ, Decimæ, Retinere aliena, Cremare.

Supereft tamen, ut adhuc notetur diligenter declaratio, quæ super duobus ultimis casibus additur in Constitutionibus loco citato num 179. Videlicet:

E declarando os dous casos ultimos de dizimos não pagos, e de reter o albeyo, mandamos que se o penitente, ao tempo, que se confessar, tiver pago os dizimos, a quem se devem, e tiver legitimamente distribuido a pobres (não passando a quantia de dous mil reis) o albeyo, cujo dono senão sabe, ou gastado, ou applicado á fabrica da Igreja, seja absolto pelo Confessor, a quem se for confessor; e passando o achado da dita quantia de dous mil reis, se entregará ao Parocho da Igreja, cujo freguez for o penitente, o qual não disporá delle, sem no lo fazer a saber, ou ao nosso Provizor, para se determinar a sua distribuição; o qual aviso nos fará dentro de hum mez, sen.

sendo no Reconcavo, e no tempo que for possível, sendo mais distante: e pomos pena de excommunhaõ ao Parocho, que assim o não cumprir.

SECTIO V.

Quid reservetur in Brasilia per Homicidium Voluntarium?

24 **P**rimus casus in Cõstitutio-
nibus Bahiensibus refer-
vatus, est: *Homicidio voluntario.*
*Neste cazo se comprehendemos man-
dantes, consulentes, auxiliantes:
nem he necessario, que se siga o ef-
feito, quando se obra qualquer ac-
ção com animo de matar, como fe-
rindo, atirando á espingrada, ou
com setta, ou dando veneno.* Casus
hic aliter reservatur in Brasilia, ac
in aliis Dioccesibus extra Brasiliam:
in aliis enim Dioccesibus extra Bra-
siliam reservatur homicidium volun-
tarium executioni mandatum, & se-
cuto effectu, quamvis hoc ultimum
in reservatione non exprimatur, ut
videre est apud *Nogueyr. in Bull.*
Cruciat. disp. 17. sect. 6. à n. 62.
sic audio reservari in Diocesi Per-
nambucensi, ubi Constitutiones Ba-
hienfes sunt receptæ cum prædicta
restricção in præsentì casu, vide-
licet, quod ibi solum reservetur ho-
micidium voluntarium executioni
mandatum, & secuto effectu, &
non aliter.

25 Hic verò in Diocesi Flumi-
nensi, ubi hæc scribimus, reserva-
tur homicidium voluntarium in tota
ea latitudine, quam habent Consti-
tutiones Bahienfes, quatenus, ut
incurratur reservatio, sufficit, quòd
homicidium sit intentatum, quam-
vis non sequatur effectu, dummo-
dò ponantur actiones de se occisivæ,
ut habet Constitutio.

26 Unde juxta Constitutiones
Bahienfes reservatur ille casus, qui
in aliis Dioccesibus non est reserva-
tus juxta doctrinam communem;
scilicet, quando quis lethaliter, &
cum intentione occidendi hominem
percutit, si ante mortem ipsius ho-
minis percussus, rite confiteatur; se-
cuta enim postea morte, non tene-
tur iterum confiteri, ut cum com-
muni tenet *Nogueyr. citat. disp.*
18. sect. 26. n. 395. Qui casus, li-
cèt in doctrina communi non sit re-
servatus, quia mors postea secuta
solum est effectus peccati, non au-
tem peccatum, quòd in confessione
supponitur remissum: nihilominus
in Constitutionibus Bahiensibus est
reservatus, quia licet confessio fiat
ante mortem secutam, ad re-
servationem tamen incurrendam
fatis est posuisse actionem ex-
ternam occisivam, ut tenet Consti-
tutio.

27 His non obstantibus, reser-
vatione homicidii voluntarii, de quo
egimus *lib. 1. Brasiliae Pontific. à*
n. 213. non incurrunt primò Judi-
ces, & Ministri Justitiæ, qui jux-
tà leges damnant ad mortem, eam-
que exequuntur. *Abreus lib. 10.*
sect. 2. §. 8. num. 837. Ratio est;
quia ut incurratur reservatio homi-
cidii voluntarii debet dari peccatum
mortale in ejus patratione: prædi-
cti verò mortaliter non peccat dam-
nando ad mortem juxtà leges, nec
committunt peccatum homicidii,
quod solum in hoc reservatur, quã-
vis committere possint peccatum
odii, aut vindictæ, si ex prava af-
fectione justam mortis sententiam
proferant, & exequantur.

28 Reservationem homicidii
voluntarii non incurrunt secundò
milites, qui hostes occidunt in bel-
lo justo, Ita *Abreus cit. n. 837.* Ra-
tio;

tio est; quia milites in bello iusto non peccant mortaliter, quo ad reservationem incurrendam requiritur: ergo illam non incurrunt.

29 Secus, si bellum esset iniustum, & ut tale cognitum; quia verò milites non tenentur examinare Causas belli à suo Principe illati, si eis non constet de iniustitia, possunt, & debent bellum iustum reputare: &, quod inde sequitur, licet in eo casu occidant, non incurrunt reservatum. Ità *Abreus citat.*

30 Reservatum non incurrit tertio ille, qui iniustum aggressorem occidit in defensionem vitæ, honoris; pudicitiae, aut bonorum, si illum occidat cum moderamine inculpatae tutelæ. Ità cum multis *Nogueyr. cit. n. 64.* Ratio est: quia sic occidens censetur se defendere, non peccat igitur, nec tenetur ad restitutionem, nec incurrit irregularitatem.

31 Extenditur hæc resolutio primò ad casum, quo iniustus aggressor sit pater, filius, frater, conjux, Sacerdos, Religiosus &c. adhuc enim in eo casu nec reservatio, nec excommunicatio incurritur, ut cum multis tenet *Nogueyr. cit. n. 65.*

32 Extenditur secundò ad casum, quo aggressus fuerit in culpa, ut ab aggressore invaderetur. Ità cum *Molin. Dian. Leand. Soar. Lufit. & aliis Noguey. cit. num. 70* Ratio est: quia licet certum sit aggressum in præsentī casu peccasse mortaliter ob occasionem, quam præbuit, ut ab aggressore impeteretur; attamen non peccavit peccatum homicidii, defendendo se, quatenus habet jus se defendendi. Sic communiter docent Authores de adultero, qui aggressus à marito potest pro sua defensione illum occidere.

33 Dubium tamen est primò:

An reservatum incurrat maritus, qui pro defensione sui honoris occidit uxorem cum adultero deprehensam? Pars negativa suaderi poterat ex nostris *Ordinationibus liv. 5. tit. 38.* in principio, ubi dicitur: *Achãdo o homem casado sua mulher em adulterio, licitamẽte poderã matar assim a ella, como ao adultero, salvo se o marido for peam, e o adultero fidalgo, ou nosso Dezembargador, ou pessoa de mor qualidade.* Ex quibus verbis colligi videtur similem occisorem non peccare mortaliter ex causula illa: *licitamẽte poderã matar*, ut autem incurratur reservatio homicidii voluntarii, debet supponi peccatum mortale in ejus commissione.

34 Nihilominus maritus, qui uxorem occidit in adulterio deprehensam, est homicida voluntarius, & peccat mortaliter juxta propositionem ab Alexandro VII. damnatam, quæ inter alias est 19. *Non peccat maritus occidens propria authoritate uxorem in adulterio deprehensam.* Peccat igitur maritus, qui taliter occidit, adeoque incurrit reservatum homicidii voluntarii, ut habet *Noguey. citat. d. num. 85.* Ratio est: quia occisio, privata auctoritate, est intrinsecè mala, illa verò, auctoritate privata, committitur: deinde jus civile nil potest disponere contra id, quod est intrinsecè malum: ergo jus civile in casu proposito non justificat uxoricidium, estò illud impunitum relinquat.

35 Unde patet ad id, quod affertur ex nostris *Ordinationibus* nempe: *Licitamente poderã matar:* talia enim verba debent intelligi de licito pro foro externo, non verò de licito pro foro interno, & conscientiae, contra quam graviter peccat maritus uxorem occidens in adultero

rio deprehenfam, atque adeò incurrit reservatum homicidii voluntarii.

36 Replicabis primò. Maritus in eo eventu non incurrit excommunicationem, occidens Clericum adulterum, ut constat ex Cap. 1. De sentent excomm. ibi: *Nec ille compellendus est ad Sedem Apostolicam venire; qui in Clericum cum uxore, matre, sorore, vel filia propria turpiter inventum, manus iniecerit violentas.* Et tenent Gloss. ibi verb. *Turpiter, Et Navarr. Sayr. Molin. Laym.* & alii plures cum *Barbos.* apud *Noguey. cit. n. 88.* ergò neque reservatum incurrit maritus, qui occidit uxorem cum adultero inventam.

37 R. negando consequentiam. Diversa ratio est: quia excommunicatio est poena Ecclesiastica, & spiritualis, ut tenent omnes, quam poenam non vult Ecclesia incurrere, & ita declarat in præsentì casu, quamvis iusti doloris. At verò reservatio non est poena in præsentì casu, sed solum medicina, & quædam jurisdictionis restrictio, quæ in confessorio residet, non autem in marito uxorem occidente, & ideò ab eo incurritur reservatio. *Nogueyr. cit. n. 99.* in fine.

38 Replicabis secundò. Peccatum occidentis Clericum turpiter inventum cum propria uxore non manet reservatum Pontifici, ut constat ex cit. Cap. ergò neque uxoricidium in præsentì casu manebit reservatum Episcopo.

39 R. negando consequentiam. Disparitas est: quia quando in peccatis reservatis Pontifici non incurritur excommunicatio annexa, etiam non incurritur reservatio Pontificia; & cum in præsentì casu non incuratur excommunicatio Pontificia, ut

constat ex allegato textu; ideò etiam non incurritur reservatio Pontificia. At verò ad incurrendam reservationem Episcopalem sufficit peccatum mortale, quod ratione suæ gravitatis reservari solet ab Episcopis, ut tenent communiter DD. maritus verò, qui Clericum occidit, vel alium quemcumque turpiter inventum cum uxore sua, citrà dubium peccat mortaliter juxta propositionem ab Alexandro VII. damnatam, quam proximè attulimus n. 34.

40 Dubium est secundò. An reservatum habeat, qui occiderit proximum de ejus licentia, ut accidit Amalecitarum occidenti Saulem, ut dicitur in lib. 2. Reg. Cap. 1. R. reservatum habere, cum nemo sit dominus vitæ suæ, qui eam licentiam possit concedere. Unde qui sic occideret, reservatum incurreret homicidii voluntarii. Ità *Abreus cit. num. 839.*

41 Dubium est tertio. An reservatum incurrat, qui facit homicidium casuale? R. eum, qui facit homicidium casuale, de quo egimus lib. 3. *Brasil. Pontific. à n. 213.* non incurrere reservatum homicidii voluntarii, estò homicidium casuale aliquid culpæ admixtum habeat, & voluntarii in causa, quia scilicet voluisti causam v. g. ebrietatem, ex qua homicidium secutum fuit, non præmissa debita diligentia, ut vitaretur. Ità *Abreus cit. n. 840.* Ratio est: quia licet in eo casu peccatum fueri ex negligentia mortaliter culpabili, vel ex injusta actione, tale tamen homicidium non dicitur simpliciter voluntarium, quod hic solum reservatur.

S E C T I O VI.

Quid reservetur in Brasilia per Veneficium.

42 **S**ecundus casus in Brasilia reservatur per hæc verba : *Feitiçaria conbecida por tal , praticada , aconselhada , ou procurada por meyo de outrem.* In hoc casu reservantur Veneficia , quæ tamen sub multiplici differentia considerari possunt : primò enim dantur Veneficia ad sciendas res occultas , & absentes , & dicitur Superstitio Divinationis. Secundò , ad procurandam sanitatem , & alios effectus alioquin bonos , vel non malos per media inutilia , & superstitiosa , & dicitur Vana Observantia. Tertio ad causandas infirmitates , amores turpes , & alia mala , & dicitur Maleficium. Quartò , ad effectus mirabiles , & impossibiles secundum communem existimationem , & dicitur Magia. Quinto , ad alios effectus superstitiosos de quibus *Abreus de Paroch. lib. 8. cap. 4. n. 207.*

43 Jam verò Veneficium strictè sumptum describi potest : *Quædam vana observantia , in qua quis intendit ope dæmonis nocere proximo in persona , vel in rebus.* Unde qui ita noceat , procurando , ut alter à Dæmone obsideatur , aut infirmetur , aut trahatur amore : aut etiam inducendo tempestates super agros , & similia mala faciendo , mediante dæmonis auxilio expressè , vel tacitè invocati , habet reservatum , ubi Veneficium reservatur. Ità cum *Graff. Bordon. tit. 1. res. sol. 40 n. 13. Soar. Lusit. de Pœnit. tract. 7. n. 359.*

44 Dubitabis primò. An quan-

do reservatur Veneficium , censeantur etiam reservatæ omnes species Superstitionis , Incantationis , Sortilegii , Divinationis , ac Maleficiorum , Magicæ , & Astrologicæ artis ? Affirmant *Abreus de Paroch. lib. 10. cap. 10. sect. 2. n. 815. Graff. Bordon. & alii* , quos refert , non tamen sequitur *Noguey. in Bull. Cruciat. disp. 18. sect. 4. n. 43.*

45 Probabilius verò negat *Nogueyr. cit. à. n. 45.* quatenus dicit in præsentī casu solum reservari Veneficia strictè sumpta , quæ proximè definivimus num. 43. non verò alias magicæ , & maleficii species. Prima ratio est : quia verba legis in potiori significatu sunt accipienda juxta sensum grammaticalem L. 1. *Qui in perpetuum* ff. Si ager vectigal , & cum aliis Juribus , & Doctoribus *Barbos. tract. de Axiomatibus jur. Axiomate 222. n. 25 :* sed Veneficia strictè sumpta ea tantum dicuntur , quæ ordinantur ad tolendum morbum , sive ad illum inferendum , aut alia damna , sive in hominibus , sive in rebus ipsorum , cum pacto expresso , vel tacito cum dæmone , ut diximus n. 43. etgò quando reservatur Veneficium , hæc sola species Veneficii reservatur , non verò aliæ species sortilegii , Divinationis , Magicæ &c.

46 Secunda ratio est : quia ut aliquis casus sit reservatus , debet intelligi juxta tenorem Constitutionum reservantium , ut docuerunt *Sylvest. Graff. Henriq. Castro Pal. Tamburin. apud Nogueyr. cit. n. 46.* reservatio enim est odiosa , adeoque in omni proprietate accipi debent verba casus reservati ; sed verba Constitutionum Bahiensium , nempe : *Feitiçaria conbecida por tal :* non acciperentur in omni proprietate , si ad omnes alias species

maleficiorum extenderentur, præterquam ad Veneficium strictè sumptum: ergò sola Veneficia in sua proprietate, & strictè sumpta reservantur in præsentī casu, non verò aliæ species Sortilegii, Magiæ &c.

47 Confirmatur: quia Clemens VIII. pro casibus regularibus reservandis expressit non solum Veneficia, sed etiam Sortilegia, & Incantationes, ut testatur *Nogueyr. cit. n. 48.* sed si sub Veneficio comprehenderetur omnes species maleficii, superfluum distingueret Pontifex Veneficia à Sortilegiis, & Incantationibus: ergò ex distinctione à Pontifice facta optimè inferitur sub Veneficio non comprehendi alias species maleficii.

48 Ex quibus sequitur non cōprehendi in hoc præsentī casu species superstitionis, ut est v. g. cultus indebitus tributus Deo vero, Idololatria, Divinatio, nec etiam illius species, quæ sunt plures, nec etiam Sortilegium, aut Incantatio, eò quòd non sint Veneficia in eo sensu, quo supra n. 43. quo sensu hic solum reservatur Veneficium. Vide *Nogueyr. cit. n. 47.*

49 Dubitabis secundò. An qui pro Veneficis habentur, & Veneficia conficere existimantur, cum tamen Venefici non sint, nec Veneficia conficere sciant, reservatum incurrant? R. negativè. Ratio est: quia præsens reservatio intelligitur de Veneficio, ut tali cognito, ut habet textus: *Feitiçaria conbecida por tal*: non autè de Veneficio existimato, & præsuppto dumtaxat. Qui igitur putantur esse Venefici, aut ut tales inculcantur sub prætextu operæ, & auxilii dandi ad nocendum, vel ad alios fines turpes (ut nonnulli sunt in Brasilia, præsertim Æthiopes, qui similibus imposturis vi-

vunt) graviter quidem peccant contra primum Decalogi præceptum, non tamen incurrunt præsentem reservationem; quia re verà non sunt Venefici, sed meri deceptores, & alienæ pecuniæ, ad cujus restitutionem tenentur, fures industrii.

50 Dubitabis tertio. An qui colligit herbas, ossa, & alia id generis ad Veneficiorum massam attemperandam, incidat in præsentem casum? R. negativè. Ità cum multis *Nog. in Bull. Cruciat. disp. 18. sect. 4. n. 50.* Ratio est: quia talis nec Veneficia conficit, nec illis utitur jam factis, sed tantum præparat materiam ad Veneficia: quando autem reservatio imponitur alicui delicto, non incurritur, nisi ab illo, qui illud consumat, ac perficit, ut cum pluribus DD. affirmat *Nogueyr. citat.*

51 Dubitabis quarto. An reservatum incurrat non solum ille, qui Veneficia conficit ad inferendum, vel tollendum morbum, vel ad aliis nocendum in persona, vel in rebus; sed etiam ille, qui Veneficiis utitur factis à magistris hujus artis? R. affirmativè: utrumque enim prohibetur expressè in clausulis Constitutionum reservantium: primum enim venit per clausulam: *Feitiçaria conbecida por tal*: secundum verò per clausulam illam: *Feitiçaria praticada*: id est, Veneficii usus, & exercitium.

52 Dubitabis quinto. An idem dicendum de illis, qui consilium dant, ut Veneficium fiat, atque etiam de illo, qui alterius interventu Veneficium procurat ad nocendum, vel ad alios fines à te intentos? R. affirmativè. Ratio est: quia tum de primis, cum de secundis loquuntur expressè Constitutiones, dum dicunt: *Feitiçaria aconselhada*,

ou procurada por meyo de outrem: non est igitur, undè prædicti excusentur ab incurrenda præsentis casus reservatione.

53 Dubitabis sextó. Qualiter se gerere debeat Confessarius, quando pœnitens confitetur peccatum Veneficii, vel aliud ad artes magicas spectans? R. debere examinare primò, an præter Veneficium exercitum, inierit pactum expressum cum dæmone. Secundò, an ibi fuissent additæ aliæ peccatorum species v. g. Hæresis, Idololatria externa, vel sacrilegium. Tertio, an suo Veneficio damnum intulerit. Si Confessariusprehenderit intervenisse hæresim, remittat pœnitentem ad DD. Inquisitores, vel Episcopos Brasilienses, qui intrà fines suæ Diœsis possunt ab hæresi absolvere, ut alibi diximus. Si verò non intervenisset hæresis, cum sit casus reservatus, ab eo potest absolvi, vel de licentia Prælati, vel virtute Cruciatæ, vel Jubilæi.

SECTIO VII.

Quid reservetur in Brasilia per furtum rei ad Ecclesiam pertinentis?

54 **T**ertius casus in Brasilia reservatus sic habet: *Furtar alguma couza pertencente á Igreja, passando de hum marco de prata. E se for couza pertencente ao altar, sendo ouro, ou prata, será o tal furto reservado em qualquer quantia.* Casus hic in nonnullis Diœcesibus reservatur sub nomine generico sacrilegii, cujus species est furtum Ecclesiæ. Cum enim Sacrilegium ex *D. Thom. 22. quæst. 99. art. 3.* definiatur: *Violatio rei Sacrae*: idcirco eam violationem di-

vidunt Doctores in tres species. Prima versatur circà personas Sacras: secunda circà loca Sacra: tertia circà res Sacras. Unde constat Sacrilegium, quod est genus, latius patere, quàm furtum Ecclesiæ, quod est species sacrilegii. In nostro igitur casu minus reservatur, quam ubi reservatur sacrilegium; quatenus in nostro casu solum reservatur tertia species sacrilegii, seu furtum rei ad Ecclesiam pertinentis, ut constat ex allegato text. Constitution.

55 Dubium primum. An reservatum incurrat, qui furatur in Ecclesia res ad Ecclesiam non pertinentes, v. g. tapetē, quibi asservatur ad sedendum? Affirmandum videtur ex text. in Cap. *Quisquis inventus* 17. *quæst. 4.* ubi dicitur committi Sacrilegium ab eo, qui aufert *Sacrum de Sacro, vel non Sacrum de Sacro*: qui autem furatur tapetem in Ecclesia asservatum ad sedendum, licet non furetur *Sacrum de Sacro*, furatur tamen *non Sacrum de Sacro*, quod exprimitur in secunda parte textus Sacrilegium describentis.

56 Nihilominus certa est resolutio negativa. Ratio est: quia hic reservatur furtum rei ad Ecclesiam pertinentis, ille verò tapes, quamvis sit in Ecclesia, ad Ecclesiam non pertinet; & verba reservationis extendi non debent, sed accipienda sunt juxtà propriam sui significationem, ut est omnium.

57 Ad textum, quo inculcatur pars affirmativa R. illum vigere ad plurimum, ubi reservatur Sacrilegium in genere, præsertim si res non Sacra sit sub Custodia Ecclesiæ, ut cum plurimis tenet *Nogueyr. in Bull. Cruciat. disp. 18. sect. 8. n. 184.* non autem vigere in nostro casu, in quo non reservatur Sacrilegium

gium in genere, sed tantum in specie, seu potius species Sacrilegii, nempe furtum rei ad Ecclesiam pertinentis.

58 Dubium secundum. An habeat reservatum, qui furatur res Sacras, vel non Sacras, sive sint intra Ecclesiam, sive extra illam, dummodò ad Ecclesiam pertineant? R. affirmative. Ratio est: quia ita habetur expressum in *Constitution.* ibi: *Furtar alguma couza, pertencente á Igreja*: quæ verba si accipiuntur, ut sonant, nihil aliud intendunt, quam impedire furtum rei ad Ecclesiam pertinentis, ubicumque ea res sit, sive intra, sive extra Ecclesiam: verba autem reservationis accipi debent, ut sonant.

59 Inquires hic: quid sit, & quanti valeat quantitas assignata in Constitutionibus, & dicta Lusitanicè, *Hum marco de prata*, ut inde scias quando incuratur reservatio in furto rei ad Ecclesiam pertinentis? Dico primo. Quantitas assignata in Constitutione, & dicta lusitanicè: *Hum marco de prata*, idè est, ac quantitas dicta lusitanicè: *meyo arratel de prata, ou oito onças, ou sessenta e quatro oitavas.*

60 Dico secundò. Quantitas assignata in Constitutione, & Lusitanicè dicta *Hum marco de prata*: idè valet, ac sex millia, & quater centa regalium, lusitanicè, *seis mil e quatro centos reis*: tali enim pretio pondus argenti assignatum in Constitutione expertus sum vendi, & emi in Civitate Fluminensi. Porro dictæ quantitatis furtum apud Lusitanos est adeo enorme, ut qui illud committit, inevitabiliter damnetur ad mortem ex *Ordinat. Reg. lib. 5. tit. 60. in princip.*

61 Nota tamen hic, ad incurrendam præsentis casus reservatio-

nem non sufficere, si quis furetur solam dictam quantitatem *de hum marco de prata*; sed ulterius requiri, quòd furtum rei ad Ecclesiam pertinentis fiat in maiori quantitate, ita enim exprimitur in *Constit.* ibi: *Passando de hum marco de prata.*

62. Dubium tertium. Quæ quantitas sufficiat, ut incidat in reservatum, qui furatur aurum, vel argentum, si ad Altare pertineat? R. quamcumque quantitatem sufficere, etiam minorem supradicta num. 60. Fundamentum est: quia sic exprimitur in *Constit.* ibi: *E se for couza pertencente ao Altar, sendo ouro, ou prata, será o tal furto reservado em qualquer quantia.* Tanta est Lusitanorum reverentia ergà Altare Domini, ut capite plectendus sit, qui de Altari furetur etiam minorem quantitatem, quam valeat *Hum marco de prata.* *Ordinat. Reg. lib. 5. tit. 60. n. 4. ibi Qualquer pessoa, que furtar prata, ou ouro dos Altares.... morra por isso morte natural, posto que não chegue á valia de marco de prata.*

63 Dubium quartum. An reservatum in furto auri, vel argenti de Altari, sufficiat quantitas levis, an potius requiratur quantitas gravis? Ratio dubitandi est: quia in *Constit.* dicitur: *Em qualquer quantia.* R. ad reservatum in furto auri, vel argenti etiam de Altari, semper requiri quantitatem gravem, & qualis sufficiat ad peccatum mortale, non obstat clausula: *Em qualquer quantia.* Ratio est: quia reservatio supponere debet peccatum mortale, supra quod cadat, cum venialia de facto non reserventur, ut suprà diximus n. 14. Ergò licet in *Constit.* apponatur clausula: *Em qualquer quantia*: tamen, ut reservatum habeat, qui furatur aurum, vel argentum

tum de Altari, semper ejus furtum intelligendum est de quantitate gravi, & accedente ad peccatum mortale. Hic esse debet omnium sensus in præsenti casu juxta doctrinam communem.

64 Quæres tamen: Quæ quantitas sufficiat ad constituendum peccatum mortale in materia furti? &c. de hac re plures esse sententias, quæ videri possunt apud *Lacroix lib. 3. part. 1. à num. 979.* Ego verò, cum in hoc puncto nulla certa regula à Doctoribus tradatur, juxta ea, quæ à Patribus doctis Nostræ Societatis sæpius audiivi, dirigor, ac gubernor. Censeo igitur neminem in Brasilia esse damnandum de furto gravi, & sufficienti ad incurendam præsentis casus reservationem, nisi furetur maiorem quantitatem, quam unum aureum; Lusitanicè, *Hum cruzado.*

65 Moveor specialiter primò; quia Constitutiones Bahienses pro septimo casu reservato incurrendo dictam quantitatem determinant, ibi: *Dizimos naõ pagos às Igrejas, ou áquelles, a quem se devem, que excedaõ a quantia de quatro centos reis*: sed ex mente legislatoris expressa in septimo casu optimè deducitur ad interpretandam ejus mentem in hoc tertio casu: ergò à simili nemo incurret hujus tertii casus reservationem, nisi furetur aurum, vel argentum de Altari, cujus furtum excedat valorem unius aurei.

66 Moveor secundò, & efficaciter: quia in octavo casu *Constit.* reservatur *retentio rei alienæ, cujus dominus ignoratur, quæ excedat valorem mille regalium Lusitanorum, vulgò dez tostoens.* Unde licèt ad mortale constituendum minor quantitas sufficiat, quàm mille regalium Lusitanorum; tamen

legislator expressit maiorem quantitatem requiri ad reservatum in retentione rei alienæ, quàm mille regalium; requiritur enim (ait) ultra mille regalium: ergò ubi legislator non exprimit quantitatem requisitam ad reservatum (ut non exprimit in furto auri, vel argenti de Altari) rectè præsumitur requiri ad minimum ea quantitas, quæ excedat valorem unius aurei.

67 Moveor tertio: quia estò rationes de sufficientia minoris quantitatis ad mortale constituendum sint probabiles, tamen rationes nostræ etiam sunt probabiles, & saltem reddunt quæstionem positivè dubiam ob rationes utrinque probabiles; sed in dubio positivo reservationis non est reservatio, ut supra diximus n. 19., & cum communi tenet *Lacroix lib. 6. part. 2. num. 1599.* in fine, & rursus cum *Soar. Hurtad. Lug. Dicast. & Avers. loc. cit. n. 1604.* ergò stante dubio, illum non audeo de reservatione reprehendere, qui furtum committit in auro, vel argento de Altari, nisi ejus furtum excedat quantitatem unius aurei.

SECTIO VIII.

Quid reservetur in Brasilia per Furamentum falsum in Judicio?

68 **C**Asus ordine quartus, qui in Brasilia reservatur, est: *Furamento falso em juizo, ou em actos judiciaes, ou perante superior competente, ainda que do dito juramento naõ resulte prejuizo a Terceiro.* Ad incurrendum hunc casum reservatum duæ requiruntur conditiones. Prima, quod juretur falsum. Secunda, quod id fiat in judicio,

dicio, vel actis judicialibus, vel coram superiore competente.

69 Pro prima conditione observa, quod quatuor modis potest quis jurare falsum. Primo, quando scit aliquid non esse verum, & affirmat esse verum. Secundò, quando scit aliquid esse verum, & negat esse verum. Tertio, quando jurat scienter dubium pro certo. Quarto, quando jurat scienter certum pro dubio.

70 Pro secunda conditione observa, quod juramentum falsum, ut sit reservatum, debet esse primò in judicio legitimum, nempe in illo, in quo servatur forma juris, sive illa sit accidentalis, sive substantialis, de quo vide *Sanch. in Consil. lib. 6. cap. 3. dub. 36. & cap. 5. dub. 5. Cardin. de Lug. de just. & jur. disp. 40. sect. 1.* Debet esse secundò in actis judicialibus, quales sunt illi, qui pertinent ad judicium legitimum, sive sit sæculare, sive Ecclesiasticum. Debet esse tertio coram superiore, seu iudice competente, qui habeat jurisdictionem ad interrogandum, & examinandos testes.

71 Undè si iudex careat jurisdictione, vel illam habeat impeditam v. g. quia est vitandus, vel procedat non servato juris ordine accidentali, vel substantiali, quia reum interrogat, non præcedente semiplena probatione delicti; tunc juramentum falsum coram illo non erit reservatum. *Cardin. de Lug. de just. disp. 39. sect. 2.* His præjactis

72 Quæres primo. An habeat reservatum reus ille, qui interrogatus à Iudice de crimine omninò occulto, quod vere commisit, jurat se illud non commississe? R. negativè cum *Ægid. Coninch. & Arriag.*

quos refert, & sequitur *Nogueyr. in Bull. Cruciat. disp. 18. sect. 10. n. 239.* Ratio est: quia cum Iudex solum habeat potestatem interrogandi de criminibus, aliquo modo in judicio probatis, aut de quibus reus sufficienter est infamatus; id circò reus in casu proposito sine perjurio respondet: se illud crimen non commississe, quatenus iudex, ut iudex, non interrogat, nec interrogare debet de omninò occultis.

73 Idem dicendum, si reus ob circumstantiam ab omni culpa sit immunis, quia tunc potest juratus negare, se illud crimen commississe, intelligendo eo modo, ac sine, quo à iudice interrogatur. Exemplum fit in eo, qui injustam compensationem debiti, rem alienam subtrahit. Ità cum aliis *Laym. lib. 4. tract. 3. cap. 14. n. 8. & Arriag. tom. 5. de Fide n. 76.* post medium.

74 Quæres secundò. An reservatum incurrat, qui interrogatur de aliquo, quod sub secreto scit, vel non licet, ut alteri manifestetur, si juret se id nescire? R. negativè cum *Ægid. Coninch. & Arriag.* quos citat, & sequitur *Nogueyr. num. 240.* Ratio est: quia ratione circumstantiarum intelligitur reum jurare se id nescire juxta mentem ipsius interrogantis, quam scilicet hic, & nunc habet, vel habere debet ipse interrogans, nempe, ut interroganti manifestetur crimen occultum, quod interrogatus manifestare non tenetur.

75 Quæres tertio. An putans jurare verum, jurans tamen falsum, incurrat præsentem reservationem? R. negativè cum multis, quos citat, & sequitur *Nogueyr. cit. n. 213.* Ratio est: quia putans jurare verum, licet peccet mortaliter non adhiben-

hibendo sufficientem diligentiam ad veritatem indagandam, tamen putat se jurare verum, & non ita contrarium, quod in mente habet, in quo staret juramentum falsum.

76 Quæres quarto. An habeat reservatum, qui putat se falsò jurare, & jurat tamen verum? R. negativè cum *Soar. Peyrin. Lefan. & Tamburin.* quos citat, & sequitur *Nogueyr. cit. num. 214.* Ratio est: quia sic jurans, re ipsa non jurat falsum, sed verum: reservatio autem non imponitur falsæ existimationi, sed rei veritati: ergò licet taliter jurans peccasset mortaliter, adhuc reservationem non incurrit.

77 Quæres quinto. An si quis interrogetur à Judice competente circa materiam levi, incurrat reservatum, si juret falsò? R. affirmativè. Ratio est: quia qui Deum invocatur in testem mendacii, etiam levis, committit peccatum gravissimum, ut habent *Fagund. Castro Pal. Soar. & plures, alii apud Leand. tom. 7. tract. 1. disp. 7. §. 1. quæst. 4.* & colligitur ex propositione ab Innocentio XI. damnata anno 1679. die 4. Martii, quæ est numero 24. & habet sic: *Vocare Deum in testem mendacii levis, non est tanta irreverentia, propterquam velis, aut possis damnare hominem.* Ergò si sic jurans committit peccatum mortale, citra dubium incurrit reservatum. *Nogueir. cit. num. 215.*

78 Quæres sexto. An qui jurat falsum, sine animo jurandi in iudicio, vel actis judicialibus, vel coram iudice competente, incidat in reservatum perjurii. R. affirmative cum *Nog. cit. n. 216.* Ratio est: quia nunquam licet jurare sine animo jurandi juxta propositionem 25. ab Innocentio XI. damnatam, quæ

sic habet: *Cum causa licitum est jurare sine animo jurandi, si res sit levis, si ve gravis:* Ergò neque in casu proposito. licitum est jurare sine animo jurandi, neque in quocumque alio, multòque minus jurando falsum, cum invocare Deum in testem falsi in apparentia, atque etiam solis verbis externis, sit magna irreverentia, & peccatum gravissimum, ut habet *Sanct. Less. Soar. Bonacin. Castro Pal. Trullenb. & Leand. apud Nogueir. cit. n. 217:* Unde tale perjurium est peccatum reservatum. Si plura velis, consule *Nogueir. cit. à n. 221.*

SECTIO IX.

Quid reservetur in Brasilia per Abortum?

76 **Q**UINTUS Casus reservatus in Brasilia, est: *Aconse-lhar, ou procurar abortito animado, ou não animado.* Ad hujus casus intelligentiam suppono primò. Abortum communiter definiri: *Intempestivum, & immaturum humani fœtus ortum.* Qui tunc procuratur, quando aliquis studiose, & de proposito, potionibus, herbis, percutitionibus, aut similibus agit, ut fœtus immaturè, & ante tempus ejiciatur.

80 Suppono secundò: Abortum fœtus animati etiam pertinere ad homicidium voluntarium, quatenus abortus fœtus animati verè, & propriè est occisio creaturæ habentis animam rationalem, licet aliquandiu supervivat, & baptizetur.

81 Suppono tertio: Multiplicem esse opinionem de hora, ac die, qua fœtus humanus animatur, ut videre est apud *Nogueira in Bull. Cruciat. disp. 18. sect. 6. à n. 94.*

Improbabilius tamen fuit cujusdam medici delirium, nempe, foetum tunc incipere animari, quando foemina parit, & in illius utero careat anima rationali. Quod quidem delirium ab Innocent. XI. ut improbabile, fuit damnatum in propositione 35. quæ sic habet: *Videtur probabile omnem fœtum, quādiū in utero est, carere anima rationali, & tunc primum incipere eandem habere, cum paritur, ac consequenter dicendum erit, in nullo abortu homicidium committi.*

82 Suppono quarto: Sententiam esse apud Philosophos, & Theologos receptissimam foetum humanum animari regulariter in masculis post quadragesimam diem, & in foeminis post octogesimam à conceptione. Ità *Azor tom. 3. lib. 2. cap. 4. Quarant in summ. verb. Abortus. Barbosa. de potest. Episc. part. 3. allegat. 51. num. 137. Lezan. tom 3. verb. Abortus n. 10.* ubi testatur id esse receptum in Sacra Pœnitentia: *Tambur. de jur. Abbat. tom. 2. disp. 12. quæst. 2. num. 34. Soar. Lusit. de pœnitent. tract. 7. n. 464.* & alii communiter. His suppositis

83 Quæres primò: Quid reservet Episcopus, quando sibi reservat abortum foetus animati? Ratio dubitandi est; quia Xistus V. in sua Constit. *Effrenatam* apud *Quarant.* verb. *Abortus.* *Nald.* verb. *eodem*, & *Lesan.* eodem verb. *n. 2.* sub excommunicatione Sedi Apostolicæ reservata, & aliis pœnis, casum abortus reservavit, non solum post, sed etiam ante animationem foetus, idque pro omnibus Christi fidelibus, ut videre est apud *Bordon. tom. 1. resolut. 45. n. 11.* Postea verò. Gregor. XIV. in Constit. sua, quæ incipit: *Sedes*

Apostolica, & habetur apud citatos, Xisti Bullam moderatus est, ita ut pœnas abstulerit, quo ad abortum ante animationem foetus, post animationem verò easdem pœnas excommunicationis, & irregularitatis reliquit: voluit tamen, ut excommunicatio dicta non jam Sedi Apostolicæ, sed Ordinario loci esset in posterum reservata. *Soar. de Censur. disp. 44. sect. 2. Gibal. cap. 4. de irregular. quæst. 1. consector. 2. Lesan. supran. 9. Soar. Lusit. proximè num. 465. Nald. & alii, quos refert Bordon. proximè, ut testatur Nogueyr. citat. num. 101.*

84 Si igitur abortus foetus animati jam est Episcopis reservatus, & sub excommunicatione etiam Episcopis reservata de mandato Pontificis, quid reservat Episcopus, quando sibi reservat abortum foetus animati? R. Episcopum nil de novo reservare, quando sibi reservat abortum foetus animati, sed solum declarare, & in memoriam revocare, nequis ignorantiam allegare possit, abortum foetus animati esse Episcopis reservatum sub excommunicatione ipsis etiam reservata, idque de mandato Pontificis.

85 Ubi nota, quòd cum dicta excommunicatio sit Episcopis reservata, licet quando committitur abortus foetus animati, ea ignoretur, & ideò non incurratur, semper tamen incurri casum reservatum juxta ea, quæ suprà diximus num. 12.

86 Quæres secundò. An incurrat reservatum, qui procurat abortum foetus inanimati? R. incurrare, stando Constitutionibus Bahiensibus, si intota sua latitudine servantur; in illis enim expresse prohibetur abortus foetus etiam inanimati

mati sub reservatione , ibi : *Aconselhar , ou procurar aborto animado , ou não animado*

87 Scio , quòd ubi Constitutiones Bahienses non vigent , aut ubi restrictæ sunt in præsentī casu , teneat doctrina communis non reservari abortum foetus inanimati , quando generaliter reservatur procuratio abortus. At verò *Constitutiones Bahienses* ad reservandum abortum foetus etiam inanimati videntur fundari in eo , quòd talis procuratio sit intrinsece mala , mortaliter peccaminosa , & in nullo casu licita , ut constat ex propositione 34. ab Innocent. XI. damnata , videlicet : *Licet procurare abortum ante animationem foetus , nè puella deprehensa gravida occidatur , aut infametur.*

88 Unde licet Monialis cujuscumque observantissimi Conventus , qui ex ejus partu gravissimè infamaretur , concepisset ope Dæmonis incubi , eam violenter cognoscentis , adhuc ei non liceret procurare abortū foetus etiam inanimati : quia scilicet foetus ille adhuc est humanus , ex semine hominis per dæmonem ad illum effectum adducto , adeoque intrinsece malus talis foetus abortus , ut liquet ex propositione damnata.

89 Quæres tertio. An incurrat reservatio , quando procuratio abortus stare potest sine peccato , ut v. g. quando mulier est in vitæ periculo , & non datur aliud remedium , ut vivat , nisi pharmacum ex natura sua curativum talis infirmitatis , quamvis inde sequatur abortus , qui non intenditur , sed prævidetur ? R. negative cum *Card. de Lug. Leand. Moya Basil. Põc. Bonacin. Navar. Bord. Soar. Lusit. & Lefan* ; quos citat , & se-

quitur *Nogueyr. cit. n. 111.* ad finem. Ratio est : quia in tali casu non committitur mortale , quod requiritur ad incurrendam reservationem : ideò autem non committitur mortale , quia talis abortus non procuratur directè , & cõtingit præter intentionem , cum solum intendatur directè expellere humores noxios , quamvis indirectè sequatur abortus.

90 Imo si nulla spes sit , quòd foetus animatus vivere possit , & baptisari , sit tamen spes , quòd mater vivat , adhuc applicari poterit remedium æquè vtile ad vitam matris , & mortem foetus , ut habet *Pater Eduardus de Oliveira in Cõpend. Bull. Cruciat. cap. 18. art. 1. §. 6. num. 419.* nunquàm tamen licet prægnanti applicare remedium , quòd directè tendat ad abortum , cum id sit intrinsece malum , ut dictum manet.

91 Quæres quartò. An etiam incurrat reservatum , qui consilium dat ad procurandum abortum foetus animati , aut non animati ? R. affirmative ; quia ita exprimitur in *Constit. ibi Aconselhar aborto animado , ou não animado.* Unde quæ dicta sunt de procurante abortum , intelliguntur etiam de consilium dante ad abortum , cum in *Constit.* utrumque exprimitur.

92 Nota postremò. Ad incurrendam reservationem hujus casus sufficere consilium dare , aut procurare abortum , quamvis effectus non sequatur. Ratio est : quia id , & non aliud sonant in sua propria significatione verba reservantia in *Cõstit. ibi : Aconselhar , ou procurar aborto.* Verba autem reservantia , sicut extendenda non sunt ultra propriam significationem , ita etiam sunt accipienda , ut sonant juxta

communem, & vulgarem sensum.

SECTIO X.

Quid reservetur in Brasilia per Incendium?

93 **S**extus casus in Brasilia reservatus habet: *Incendio feito de proposito para fazer damno, ainda que elle senão sigua.* Contingit hic casus, quoties aliquis scilicet excitat incendium cum animo nocendi, quamvis damnum non sequatur. Unde non incurritur reservatio, si casu incendium excite- tur, & damnum inferatur per acci- dens, ut v. g. quando aliquis ignem applicat locis incultis, ut pascua gregibus nascantur, quamvis inde damnum grave alicui secutum sit. *Nogueyr. in Bull. Cruciat. disp. 18. sect. 7. n. 143.* Ratio est: quia incendium istud non fit *de proposito*, nec *ex intentione nocendi*, quod requiritur ad casum reservatum, sed fit casualiter, & præter inten- tionem.

94 Quæres primò. An incur- rat reservatum, qui ex intentione nocendi applicuit ignem, incendium tamen extinctum est, antequam noceret, vel ab hominibus, vel à superveniente pluvia? *R.* Affirmati- ve. Ratio est: quia in Brasilia, ut in- curratur reservatio, sufficit excita- tio incendii ad nocendum, quam- vis damnum non sequatur, ut ha- bet textus expressè, ibi: *Incendio feito de proposito para fazer damno, ainda que elle senão sigua.* Quamvis in Diocesisibus, in quarum Constitutionibus non inveniatut si- milis expressio, solùm incurrit re- servatum Incendiarius, damno se- cuto.

95 Quæres secundò. An refer-

vatum habeat solus ille, qui incen- dium facit, an etiam mandans, con- sulens, vel auxilians? *R.* illum dum- taxat, qui incendium facit, refer- vatum habere, non autem man- dantes, consulentes, vel auxilian- tes. Ratio est: quia in Constitutio- ne, ad cujus verba solùm attenden- dum est, exprimitur tantummodò facere incendium, ibi: *Incendio feito*: Et non exprimuntur man- dantes, consulentes, vel auxilian- tes: reservatio autem, cum sit o- diofa, non debet extendi ultra id, quod verba sonant. *Nogueyr. cit. n. 51. & 142.*

96 Neque contrarium convin- cunt text in Cap. *Pessimam* 23. *quæst. 8.* ibi: *Ignem apposuerit, vel apponi fecerit, aut appositoribus consilium, aut auxilium scienter tribuerit.* Et text. in Cap. *Siquis membrorum*, ibi: *Incendia fecerit, sive facere jusserit, aut facienti consenserit.* Non, inquam, con- trarium convincunt: quia adducti textus loquuntur de aliis poenis in- fligendis, & de restitutione ab in- cendiariis facienda, ut habet *No- gueyr. cit. n. 146.* in fin: minimè verò loquuntur de reservatione in- currenda in nostro casu.

97 Quæres tertio. An inter in- cendiarios rei profanæ, & incendia- rios rei Ecclesiasticæ interfit ali- quod discrimen? *R.* cum distinctio- ne, & dico primò. Inter incendia- rios rei profanæ, & incendiarios rei Ecclesiasticæ nullum interest discrimen, quo ad reservationem incurrendam; utrique enim illam incurrunt. Ratio est: quia textus indifferenter loquitur, ibi: *Incen- dio feito*: non distinguens inter in- cendiarios rei profanæ, & incen- diarios rei Ecclesiasticæ: ubi autem lex non distinguit, nec nos distin- guere

guere debemus, præsertim in odiosis, qualis est reservatio: ergò incendiarius, sive sit rei profanæ, sive rei Ecclesiasticæ, incurrit reservatum.

98 Dico secundò. Inter incendiarios rei profanæ, & incendiarios rei Ecclesiasticæ non intercedit discrimen, quo ad excommunicationem ipso facto incurrendam; quia neutri illam incurrunt ipso facto. De incendiariis rei Ecclesiasticæ tenent *Caetan. Tolet. Navar. Soar. Filiuc. Avil. Sá-Dian. Sayr. Castro Pal.* & alii, quos citat, & sequitur *Nogueyr. citat. n. 149.* Ratio est: quia nullus est textus, in quo excommunicentur ipso facto incendiarii rerum Ecclesiasticarum.

99 De incendiariis vero rei profanæ sequitur ex præcedenti: nam si non apparet textus, in quo excommunicentur ipso facto incendiarii rerum Ecclesiasticarum; multò minùs assignabitur textus, in quo excommunicentur ipso facto incendiarii rei profanæ.

100 Dico tertio. Inter incendiarios rei profanæ, & incendiarios rei Ecclesiasticæ nullum datur discrimen in eo, quòd tam uni, quàm alteri possint ab Episcopo excommunicari. De incendiariis rei Ecclesiasticæ constat ex Cap. *Tua nos* 19. De sentent. excommunicationis. De incendiariis verò rei profanæ non est textus, qui Episcopis id interdicit.

101 Dico quartò. Incendiarius rei profanæ, si ab Episcopo excommunicetur, potest ab eodem Episcopo, vel de ejus licentia, á quocumque alio absolvi, *Nogueyr. loc. cit.* Ratio est: quia non est textus id interdicens.

102 Dico quintò. An verò incendiarius rei Ecclesiasticæ, si ab

Episcopo excommunicetur, nequit ab illo absolvi, cùm in eo casu excommunicatio fiat reservata Pontifici. Constat ex Cap. *Tua nos*. Unde asserit *Coninch. de Sacram. quæst. 13. dub. 5. n. 37. Hunc esse casum, in quo quis potest ligare, & non solvere.*

103 Igitur ante denuntiationem ab Episcopo factam possunt incendiarii rerum Ecclesiasticarum absolvi ab Episcopo: post denuntiationem verò à solo Papa, vel de sola ejus licentia possunt absolvi. Aliter in incendiariis rei profanæ, qui etiam post denuntiationem ab Episcopo factam, possunt ab illo absolvi; & hoc est unicum discrimen, quod inter incendiarios rei profanæ, & incendiarios rei Ecclesiasticæ intercedit.

104 Quæres quartò. An sufficiat, quod incendiarius rei Ecclesiasticæ excommunicetur edicto generali, ut excommunicatio sit Pontifici reservata? Affirmant *Soar. Filiuc. & Bonacin.* apud *Nog. cit. num. 150.*

105 Probabilius tamen dicendum requiri, quòd denuntiatio, seu excommunicatio fiat in speciali, & expresso nomine. Ità *Dian. Castro Pal.* & alii, quos citat, & sequitur *Nogueyr. cit. num. 151.* Ratio est: quia per generalem publicationem nullus incendiarius notus fit, sed æque manet occultus, ac si nulla daretur publicatio: textus verò loquitur de publicatione, qua delinquentes manifestentur, & noti fiant. Argum. *Extravag.* ad evitanda scandala: ergò non de publicatione generali, sed de speciali, & expresso nomine, intelligendus est textus.

S E C T I O XI.

Quid reservetur in Brasilia per Decimas non solutas?

106 **S** Eptimus casus, qui in Brasilia reservatur, is est: *Dizimos naõ pagos ds Igrejas, ou a aquelles, a quem se devem: que excedaõ a quantia de quatro centos reis.* In *Constit. Bahiensib. lib. 2. tit. 21. n. 415.* reservatur hic casus sub excommunicatione: Ut autem incurrat reservatio in eo imposita, tria requiruntur.

107 Primum, ut quantitas decimarum retenta excedat valorem unius aurei, Lusitanicè, *quatro centos reis*, ut constat ex *Constit. citata.*

108 Secundum, ut debitor decimarum peccaverit mortaliter in retinendo; & cum possit, non restituit: *Abreis de Paroch. lib. 10. cap. 10. Sect. 2. §. 14. n. 850.*

109 Tertium, ut quando decimarum retentor confitetur, nondum restituerit, nec ullo modo satisfecerit ei, cui decimæ debentur. *Idem Abreis loc. cit. secus, si quando decimarum retentor ad confessionem accedit, jam satisfecit, vel cum illo, cui decimæ debentur, se composuit; tunc enim non habet reservatum, & à quocumque confessario absolvi potest juxta *Constit. Bahiensib. lib. 1. tit. 44 n. 179.**

110 Sicut non habet reservatum, qui non peccavit mortaliter in retentione decimarum, si habeat propositum solvendi quam primum potuerit. *Nogueyr. in Bull. Cruciat. disp. 18. sect. 11. n. 252.*

111 Neque etiam ille, qui non solvit primitias; cū primitiæ sint diver-

fæ à decimis: reservatio verò ex-
primit tantum decimas, non autem
primitias, ad quas extendi non de-
bet reservatio, cum sit odiosa. Ita
cum multis *Noguey. cit. n. 253.*

112 Quæres primò An incur-
rat reservatum, qui deducit expen-
sas factas in colligendis fructibus,
vel pascendis animalibus, vel ex-
trahit semen terræ mandatum? An-
te responsionem suppono, deci-
mas dividi in reales, personales,
& mixtas. Realis est, quæ provenit
ex fructibus terræ, agrorum, arborum,
& similium. Personalis dicitur, quæ
provenit ex industria personæ, sci-
licet, ex piscatione, venatione, aut
ex alio hominis artificio. Mixta
tandem provenit ex animalibus,
putà, ex fætu, lana, lacte, buty-
ro, & similibus. Hoc supposito

113 R. cum distinctione, &
dico primò. Loquendo de expen-
sis deductis in colligendis fructibus,
vel pascendis, & nutriendis ani-
malibus, atque etiam in extrahien-
do semine terræ mandato, tunc re-
servatum incurrit, qui deducit ex-
pensas. Ità *Fagund. Leand. Abr.*
& alii communiter, quos citat, &
sequitur *Noguey. cit. 254.* De aliis
fructibus patet. At de semine ter-
ræ mandato, ostenditur: quia se-
men terræ mandatum jam mortuum
est: unde quidquid ex eo colligitur,
fructus est: ergò ex illo debetur de-
cima pars, nullis detractis expensis
pro agris colendis.

114 Dico secūdò. Loquendo au-
tē de decimis personalibus v.g. ex
venatione, vel piscatione, quia pro-
babile est posse deduci expensas in
illis factas; etiam probabile est non
habere reservatum, qui ex decimis
personalibus expensas deducit. Ità
Fagund. Leand. & Noguey. citat.
num. 254.

115 Quæ-

115 Quæres secundò. An incurrat reservatum, qui retinet quantitatem assignatam in reservatione, sive eam simul, & per modum unius retinuerit, sive per minuta furta ad eam pervenerit: item sive debeat eadem, sive diversis Ecclesiis, aut personis? R. affirmative cum *Abr.* & aliis ab eo relatis n. 852. Ratio est: quia per modica furta infertur damnum grave sub gravi obligatione restituendi, quando ad quantitatem ad id requisitam pervenitur, ut constat ex propositione ab Innocent. XI. damnata, quæ sic habet: *Non tenetur quis sub pœna peccati mortalis restituere, quod ablatum est per pauca furta, quantumcumque sit magna summa totalis.* Ergò quando per minuta furta quocumque modo pervenitur ad mortale, incurritur reservatio.

116 Quæres tertio. An habeat reservatum, qui per minuta furta pervenit ad quantitatem sufficientem ad mortale, sed ante confessionem restituit illud ultimum furtum, quod compleverat quantitatem sufficientem ad mortale? R. negative cum *Nogueyr. num.* 269. Ratio est: quia restituendo ultimum furtum, quo completur quantitas gravis, liberatur quis à restitutione, ad quam tenebatur sub mortali ob quantitatem gravem. *Sanch. Vasq. Sayr. Fag. Molin. Hurtad. Regin. Granad. Card. de Lug. & Moya*, quos citat, & sequitur *Nogueyr.* proximè: ergò etiam liberatur à reservatione ille, qui ex decimis minutis ablatis ante confessionem restituit illum excessum, quo antea fuerat completa quantitas sufficiens ad reservationem.

117 Quæres quarto. An innodetur præsentì reservatione, qui retinet decimas excedentes quanti-

tatem assignatam in Constitutione, eò quòd opprimatur gravi necessitate, quia non habet necessaria ad sui, & suorum congruam sustentationem? R. affirmative. Ratio desumitur ex damnatione Pontificia Innocent. XI. nempe: *Permissum est furari non solum in extrema necessitate, sed etiam in gravi:* Retinere autem decimas in gravi necessitate est furari: nam ut ait *Vasq. 12. disp. 75. cap. 3. n. 14.* *Perinde est retinere rem alienam, & usurpare: nam retentio nihil aliud est, quàm usurpatio quædam continuata, imò usurpatio ideò est mala, quia ordinatur ad retentionem.* Idem tenet *quæst. 72. art. 6. n. 21.* ubi inquit: *Retentio enim quædam usurpatio est.* Igitur ea tantum paupertas excusat à solutione decimarum, quàm, si solverentur, perirent solventes, ut sæpius in Rota decisum est apud *Nogueyr. num.* 273. Ergò qui retinet decimas excedentes quantitatem assignatam in Constitutione, quamvis opprimatur gravi necessitate, & non habeat necessaria ad sui, & suorum congruam sustentationem, adhuc innodatur præsentì reservatione.

118 Quæres quinto. Qualis excessus decimarum suprâ assignatam quantitatem unius aurei, a liàs *quatro centos reis*, requiratur ad incurrendam reservationem præsentis casus? R. quamcumque quantitatem indeterminatam sufficere, quia etiam textus, cui attendendum est, loquitur indeterminatè, ibi: *Dizimos naõ pagos às Igrejas, ou a aquellas, a quem se devem, que excedaõ a quantia de quatro centos reis.*

119 Replicabis. Reservatio præsentis casus videtur esse Episcopis

pis prohibita in Decreto Sac. Congregat. de mandato Clement. VIII. anno 1602. diē 26. Novēbris, cujus Decretum, seu Literæ de verbo ad verbum habentur apud *Barbos, de potest. Episcop. part. 3. allegat. 50. num. 288.* nempe: *Neque reserventur casus, in quibus absolutio, nisi cum restitutione, vel executione eorum, ad quæ pœnitentes tenentur, non cōfertur.* Sed illis, qui decimas retinent, non confertur absolutio, nisi prius decimas solvant, ut statuitur in *Trid. Sess. 25. cap. 12. de reformat. ibi: Qui decimas subtrahunt, excommunicantur*: neque ab hoc crimine, nisi plena restitutione secuta absolvantur: Ergò, cum reservatio præsentis casus sit Episcopis prohibita, non tenet, ac proinde non incurritur.

120 R. negando maiorem cum *Nogueyr, n. 275. in fin; & P. E. duard. de Oliveyr. in Compendio Bull. Cruciat. cap. 18. art. 1. §. 12. n. 435.* Ratio à priori est: quia Decretum Sacræ Congregationis, quamvis moneat Episcopos, non tamen prohibet, nè ipsi præsentem casum sibi reservent, ut cum *Bord. tom. 1. resolut. 6. n. 17.* notat *Noguey. n. 204.*

121 Ratio à posteriori est: quia non solum in Cōstitutionibus Bahiēnsibus, verum etiam in pluribus aliis Portugalliæ reservatur præsens casus: non est autem credibile id fieri, & absque iustà causà à Doctissimis Episcopis; maxime, quia præsens reservatio non est in destructionem, sed in ædificationem animarum: ergò tenet, & tenere asserunt Authores citati.

S E C T I O XII.

Quid reservetur in Brasilia per retentionem alieni, cujus dominus ignoratur?

122 C Alus octavus, qui in Brasilia reservatur, sic habet: *Reter o alheyo, cujo dono se não sabe, que exceda a quantia de dez tostoens.* Neste caso se comprehendēde reter em seu poder Escravos fugitivos, ou que se apartaraõ dos seus senhores, ou furtados, e tambem a compra, ou venda dos Indios, que são livres, quando os captivaõ para os fazerem escravos, ou para outros fins injustos, qu para se servirem delles: e isto se reserva, ou os Indios sejaõ bautizados, ou não. Circa hujus casus intelligentiam habetur declaratio in *Constit. Bahiens. lib. 1. tit. 44. n. 179.* quæ omnino videnda est suprà n. 23.

123 Ad ulteriorem tamen ejusdem casus declarationem supponendum primò, bona inventa esse in quadruplici differentia. Prima illorum, quæ nunquam habuerunt dominum, ut gemmæ, ambarum, & similia in mari, vel ejus littore inventa: at de his non est casus, quia sunt inventoris, ut docent *Fagund. Fragos. & Scohar*, quos citat, & sequitur *Noguey. in Bull. Cruciat. disp. 18. sect. 12. n. 278.*

124 Secunda differentia est illorum, quæ aliquando habuere dominum, sed per longum tempus super hominum memoriam dominum non habent, ut thesaurus in terra, vel parietibus absconditus, de quibus etiam non procedit casus; quia thesaurus sic inventus pertinet ad inventorem, & ad dominum, in

in cuius agro, vel domo fuit inventus. *Ordinat. Reg. lib. 2. tit. 26. §. 16. & 17. Fagund. in 7. Decalog. præcept. lib. 3. cap. 22. à num. 13. Scober Theol. moral. tom. 1. lib. 7. n. 422.*

125 Tertia differentia est rerum animatarum, quarum dominus reperiri nequit, ut oves, & boves, alia animalis mansueta, de quibus etiam non procedit quæstio de inventis; quia de his inventis, quæ vulgò dicuntur *do vento*, ou *do invento* disponunt *Ordinat. Reg. lib. 3. tit. 94. Fragos. tom. 2. disp. 19. §. n. 5. Fagund. proximè n. 7.*

126 Quarta differentia est illarum rerum inanimatarum, qua ex circumstantiis creduntur habere dominum de præsentis, sed facta diligentia, non reperitur. De bonis itaque inventis in hac ultima consideratione, & sub hac quarta differentia procedit casus, & reservatur retentio rei alienæ, si excedat assignatam summam ipsius reservationis, dummodo inventor peccaverit mortaliter in acceptione, vel retentione huiusmodi; quia si non peccavit, quia semper habuit animum vero domino restituendi rem inventam, & illo non comparente, pauperibus, post adhibitam debitam diligentiam, distribuendi, tunc non incurrit præsentem reservationem. Sic cum *Fragos. Nogueyr. cit. num. 279.*

127 Idem dicitur, si inventor sit pauper, & sibi, vel alteri iam applicavit rem inventam, quia tunc etiam non incurrit reservatum. Ita Doctores communiter apud *Abr. de Paroch. lib. 10. n. 345. in fin.*

128 Supponendum secundò: Circà huiusmodi bona quartæ speciei, & casu inventa duplicem dari sententiam. Prima, & communis

sententia docet, si post debitam diligentiam dominus inveniri non possit, debere in pauperes, vel alia pia opera expendi. Ita *D. Thom. Less. Rebel. Dicastilb. Molin. Fagund. Laym. Castro Pai. Cardin. de Lug. & alii*, quos citat *Nogueyr. n. 288.* Probatur: quia hæc videtur esse rationabilis voluntas domini, & quia sic communi consuetudine receptum est.

129 Secunda sententia probabilis docet posse inventorem ea bona sibi retinere cum intentione ea domino reddendi, si comparuerit. Defendunt hanc sententiam *Sott. Navar. Sá. Trullenb. Mend. Tambur. & alii* plures apud *Nogueyr. n. 289.* Præcipuum huius sententiæ fundamentum est: quia nec jure naturali, nec positivo tenetur inventor ea bona distribuere pauperibus, aut piis locis: ergò potest ea sibi retinere cum animo tradendi domino comparenti, cuius hæc præsumitur voluntas; quia unusquisque præsumitur velle, quod sibi est commodius: domino autem commodius est, quòd inventor dicta dona retineat cum onore ea tradendi, quàm ut in pauperes, aut pia loca distribuat, nulla amplius remanente spe ea recuperandi. Quibus duabus sententiis suppositis.

130 Quæres primò. Quando incurratur reservatio præsentis casus? Dico primò. Stando in prima sententiâ de distributione in pauperes, aut pia loca, tunc incurritur reservatio ab inventore, quando hic potens restituere pauperibus, aut piis locis, antequam ad confessionem accedat, non restituit. Ita *P. Eduard. de Oliveir. in compend. Bull. Cruciat. cap. 18. art. 1. §. 15. n. 450.* Ratio est: quia

retinere rem alienam, & usurpare per inde est, ut *ex Vasq.* diximus suprâ num. 117. Ergo qui retinet quantitatem sufficientem ad reservationem incurrendam, & illam pauperibus non restituit, cum possit, habetur pro usurpatore in re gravi; adeoque incurrit reservatum.

131 Dico secundò: Stando autem in secunda sententia de retentione inventorum cum animo ea reddendi domino, si comparuerit, tunc incurritur præfens reservatio, quando inventor, cum pauper non sit, ut sibi applicet bona inventa, ea retinet cum animo non tradendi domino, quamvis compareat. Ita idem *Eduard. de Oliv. num. 451.* in fin. Ratio est: quia sic retinens est in continua usurpatione rei alienæ, quatenus est cum animo non restituendi domino, quamvis compareat: ergo est in conscientia peccaminosa, ac proinde incurrit reservationem.

132 Et hic est sensus, in quo juxta primam, vel secundam sententiam potest Episcopus sibi reservare peccatum, quod committitur in retentione rei inventæ, ut affirmant *Fragos. Navar. Molin. & Rebel.* quos citat, & sequitur *Abr. de Paroch. lib. 10. n. 247.* quibus subscribit *Nogueyr. cit. num. 280.* in fin.

133 In quo etiam sensu potest Episcopus sibi reservare dispensationem, seu distributionem rerum inventarum, ut affirmat *Nogueyr. n. 286.* Ratio est: quia Episcopi possunt omnia in suo Episcopatu, quæ S. Pontifex in universo Orbe, exceptis specialiter reservatis, ut ex jure, & Doctoribus docent *Sanch. & Soar. apud Nogueyr.* proximè; sed S. Pontifex in Regnis Castellæ ea bona inventa distri-

buit, & applicat sub pœna excommunicationis Fratribus Ordinis S. & I. f. Trinitatis, aut B. Mariæ de Mercede: ergo in Provinciis, ubi S. Pontifex ea bona non applicat, nec distribuit sub reservatione, possunt Episcopi applicare sub reservatione, & distribuere in pia opera, non obstante decisione Sacræ Congregationis die 14. Junii anno 1619. apud *Nogueyr. n. 281.*

134 Intelligitur tamen tradita resolutio, nisi inventor rei alienæ distribuisset pauperibus, vel piis operibus; aut nisi rem alienam retinere velit cum animo reddendi domino, si comparuerit; tunc enim viget sententia negans posse Episcopos sibi reservare dictas dispensationes, seu distributiones, ut tenent *Molin. Rebel. Vasq. Navar. Sylvest. & Gabriel. apud Neg. n. 284.* quidquid in contrarium disponat *Constitutio Babiensis*, ubi suprâ n. 23.

135 Quia verò *Constitutio Babiensis*, quando pœnitens tenetur restituere pauperibus, præscribit modum restituendi, seu distribuendi; adhuc advertendum est diligenter, quod licet Episcopi possint præcipere confessariis sibi subditis sub pœna excommunicationis, ne de talibus bonis disponant, sed dispositionem remittant ipsis, quos Episcopi designant, ut habetur supra n. 23; id tamen non possunt Episcopi præcipere Regularibus exemptis, ut ex *Molin. Peliz. Bord. Navar. Graff. & aliis* habet *Nogueyr. n. 186.* Ratio est: quia modus restituendi ab Episcopis præscriptus non est peccatum, nec censura, sed præceptum, & Regulares solum prohibentur absolvere à peccatis, & censuris Episcopo reservatis, ab aliis vero præceptis

ceptis Episcopalibus sunt omninò exempti.

136 Quod adeò certum est, ut absolute asserat *Rebell. 1. p. lib. 2. quest. 12. n. 26.*, à quo non multum differt *Molin. tom. 3. disp. 747. n. 3.* & consentit. *Nogueyr. n. 285.* Renuente inventore, qui peccavit mortaliter, tradere inventa illis, quibus ab Episcopo tradi præcipitur, posse dimitti à Confessario Regulari, ut, facta prius debita diligentia, distribuat pauperibus, & revertatur: factaque distributione, potest absolvi à Confessario Regulari, præcepto Episcopali circa distributionem, & modum eam faciendi, non attento.

137 Quæres secundò. An incurrat reservatum, qui apud se retinet servos fugitivos, vel à dominis suis ablentes, vel furto ablatos? Indubitata est resolutio affirmativa, constat enim expresse ex *Constit. ibi: Neste cazo se comprehende reter em seu poder escravos fugitivos, ou que se aparta-raõ de seus senhores, ou furtados.* Fundatur Constitutio in eo, quod servi sint res sua dominorum suorum, sicut res aliæ inanimatæ, quæ constituunt quartam differentiam retinendi rem alienam, de qua supra n. 126. Quare retinere servos alienos, quocumque modo ex assignatis, ad retentionem rei alienæ reduxit legislator, & in præsentī casu voluit comprehendī jure optimo; quia nimirum qui sic retinet servos, verè retinet res alienas.

138 Quæres tertio. Quando incurrat reservatum prædictus retentor? An statim, ubi primum admittit, & apud se retinet servos alienos; an potius post longum tempus suæ retentionis? R. reservatum incurrare, ubi primum ex

retentione infert damnum grave, & non antea. Ratio est: quia ad reservationem incurrandam requiritur peccatum grave, cum venialia de facto non reserventur, ut supra diximus n. 14.: ergò qui apud se retinet servus alienos quocumque modo ex assignatis, tantummodò incurrit reservatum, postquam ex retentione sua infertur damnum grave servorum dominis.

139 Hoc autem regulandum est juxta quotidianum lucrum, quod servus retentus domino suo acquirere potest, quod tamen non est, nec esse potest idem in omnibus, sed diversum, & variabile juxta naturalem industriam, aut officium servi retenti. Unde si quis apud se retineat servos alienos modo dicto per unum, vel alterum diem, aut quandiu illorum dominis illatum non sit damnum grave, non habebit reservatum.

140 Quæres quartò. An habeat reservatum, qui apud se retinuit dictos servos per longum tempus, & ex tali retentione intulit damnum grave; sed tamen, cum ad Confessionem accedit, jam apud se non retinet dictos servos? R. affirmative. Ratio est: quia de hac retentione servorum idem dicendum est, quod de retentione rei alienæ, cujus explicationem jam dedimus; nam sub eodem casu retentionis rei alienæ, hæc retentio servorum comprehenditur; sed inventor rei alienæ, qui eam occupavit cum peccato mortali sine animo restituendi habet peccatum reservatum juxta *Abreu cit.* & alios communiter etiam si accedat ad confessionem, postquam talem rem consumpsit, destruxit, vel alias jam distraxit: ergò idem dicendum de retentione servorum. Et hujus ul-

tima ratio est : quia in præfenti retinere sumitur moraliter, non physice; qui enim rem obnoxiam restitutioni consumit, destruit, vendit, vel alias distrahit, moraliter retinet, quatenus moraliter non cessat ab injusta prima rei usurpatione. Unde habet reservatum, qui servos alienos retinet moraliter; quamvis non retineat physice, quia reservatio ideo fit, ut quis solvendo debitum à retentione morali cesset.

141 Quæres quintò. An reservatum habeat, qui vendit, aut emit Indos Brasilos, ut fiant servi, & mancipia, vel ob alios fines injustos, vel ut sibi coacti interviant: idque sive Indi fuerint baptisati, & christiani; sive pagani, & non baptisati? Certa est resolutio affirmativa. Constat enim expressè ex *Constit.* ibi: *E tambem a compra, ou venda dos Indios, que são livres, quando os captivão para os fazerem escravos, ou para outros fins injustos, ou para se servirem delles; e isto se reserva, ou os Indios sejam bautizados, ou não.*

142 Fundatur Constitutio in eo, quòd sit gravissimum peccatum vendere, aut emere dictos Brasilos, quorum non bene pro toto libertas venditur auro; quia scilicet Indi Brasili nunquam potuerunt, nec possunt in servitutem redigi, ut constat ex iterata declaratione Pauli III. apud *Avendan. in The-saur. Indic. tit. 1. n. 99.* adjicientis poenam excommunicationis latæ sententiæ sibi reservatæ, & Romano Pontifici pro tempore existenti, atque etiam ex repetitis Regum nostrorum prohibitionibus, de quibus videri possunt *Molin. tract. 2. disp. 32. Rebel. part 1. lib. 1. quest. 10. Solorzan. tom. 1. lib. 2. cap. 9. n. 75. & lib. 3. cap. 6.*

à n. 28. & cap. 7. n. 56. & in *Politic. lib. 2. cap. 1. apud Avendan. proximè.*

SECTIO XIII.

Quid reservetur in Brasilia per excommunicationem maiorem à jure, vel ab homine, alteri non reservatam?

143 **N** Onus, & ultimus casus, qui in Brasilia reservatur, sic habet: *Excõmunhaõ mayor á jure, vel ab homine, que não seja reservada a outrem.* Pro pleniori hujus casus perceptione recolenda hic sunt, quæ de excommunicatione maiori diximus lib. 4. *Brasil. Pontific. n. 239.*

144 Addendum tamen, quid sit excommunicatio maior à jure? Quid excommunicatio maior ab homine? Excommunicatio maior à jure illa dicitur, quæ in jure Canonico continetur, & fertur per modum legis, seu Statuti generalis perpetui. Excommunicatio verò maior ab homine illa est, quæ á judice Ecclesiastico fertur per modum mandati, aut sententiæ temporariæ. Ita cum communi *Bonacin. disp. 1. de censur. quest. 1. punct. 1. n. 5.*

145 Quæres primò. Quid reservent Episcopi, quando sibi reservant excommunicationem à jure, alteri non reservatam? Ratio dubitandi oritur ex Decreto Sacræ Congregat. de mandato Clement. VIII. quod affert *Barbos de potest. Episcop. part 3. allegat. 50. num. 288.* ubi sic: *Videant ipsi Ordinarii, nè illos casus promiscuè reservent, quibus annexa est excommunicatio maior á jure imposita, cujus absolutio nemini reservata sit,*

fit, nisi fortè propter frequentiam, scandalum, aut aliam necessariam causam, aliqui hujusmodi casus nominatim reservandi viderentur. Ex tali igitur decreto constat non posse Episcopos (saltem licitè) sibi reservare indiscriminatim omnes excommunicationes in jure communi latas, & nemini reservatas. Non obstante tali decreto

146 R. posse Episcopos sibi reservare prædictas excommunicationes; tùm quia Decretum Sacræ Cōgregat. quamvis moneat Episcopos, non tamen prohibet, ne ipsi earum absolutionem sibi reservent, ut cùm *Bordon. tom. 1. resolut. 6. n. 17.* notat *Nogueyr. in Bull. Cruciat. disp. 18. sect. 9. n. 204.* tùm quia dictæ excommunicationes à pluribus Episcopis de facto reservantur. Non est autem credibile id fieri illicitè, & absque justa causa, cùm potius, ea supposita, in eodem Decreto Sacræ Congregat. relinquatur locus, & facultas Episcopis, ut possint reservare, ibi: *Nisi fortè propter frequentiam, & scandalum, aut aliam necessariam causam.* Accedit, quòd reservatio Episcopalis non sit in destructionem, sed in ædificationem, ut notat *Nogueyr. n. 203.*

147 Quæres secundò. Quid reservent Episcopi, quando sibi reservant excommunicationem ab homine? R. reservare excommunicationes ab homine latas per sententiam generalem, quæ nulli reservantur, quod fit, quando in sententia excommunicationis nullus excommunicatus exprimitur, nec nominatim declaratur; quia tunc à tali excommunicatione, cùm nemini reservetur, posset quilibet Confessarius Brasiliensis absolvere, nisi Brasiliæ Episcopi eam sibi re-

servarent in præsentì Constitutio-
ne.

148 Secus, quando in sententia fertur excommunicatio ab homine contrà aliquem specialiter, & expresso nomine; quia tunc taliter excommunicatus ab illo debet absolvi, à quo ipsa excommunicatio fuit imposita, vel ab ejus successore, vel à quocumque alio, qui habeat potestatem delegatam. Sic cum *Vasq. Valent. Coninch. Avil. Bonac. Abr. de Paroch. lib. 10. n. 335. & Nogueyr. n. 206.* Tandem pro complemento præsentì Sectionis notandæ sunt tres exceptiones.

149 Exceptio Prima. Qui facit Confessionem voluntariè nullam, non satisfacit præcepto annuæ Cōfessionis, ut constat ex proposit. 14. ab Alexand. VII. damnata, die 24. Septemb. ann. 1665. & præterea incurrit excommunicationem maiorem, ut constat ex *Cōstitutionib. Bahiens. lib. 1. tit. 36. num. 143.* Verùm ab hujusmodi excommunicatione potest quilibet Confessarius absolvere, ut dicitur loc. cit. *Constit. Bahiens.* quod idem est, ac dicere hujusmodi excommunicationem non esse reservatam in Brasilia.

150 Exceptio Secunda. Quamvis ille, qui non confitetur in Quadragesima usque ad Dominicam in Albis inclusivè, incurrat excommunicationem maiorem in *Constit. Bahiens. lib. 1. tit. 36. num. 140.* tamen excipiuntur ibidem n. 141. mares usque ad decimum quartum, & foeminae usque ad decimum secundum ætatis suæ annum, qui omnes, licet non confiteantur perdictum tempus, non incurrunt excommunicationem, & possunt à quocumque Confessario absolvi.

151 Exceptio Tertia. Qui tempore Quadragesimæ usque ad Dominicam in Albis inclusive vagantur extra propriam Parochiam, si postea in eam revertantur post tale tempus, non incurrunt excommunicationem, nisi postquam complentur viginti dies à sua reversione in Parochiam. Idem conceditur illis, qui justam causam habuerunt non implendi præceptum Confessionis intra tale tempus. *Constit. Babiens. lib. 1. tit. 37. n. 146.*

152 Eo autem spatio vincti dierum elapso, si prædicti non confiteantur, nec justam causam probent suæ omissionis, tunc incurrunt excommunicationem, à quâ nullus Confessarius, nisi de Prælati licentia, vel ex alio privilegio, absolvere potest. *Constit. Babiens. loc. cit.*

153 Apponendus hic erat catalogus omnium excommunicationum, quæ tùm à jure communi, tùm à *Constitutionibus Babiensibus* inveniuntur latæ: ab hujusmodi tamen abstinemus; quia omnes, & singulæ hujusmodi excommunicationes videri possunt apud *Cōstit. Babiens. lib. 5. à num. 1085. usque ad n. 1195.*

SECTIO XIV.

Qui sint exempti à Brasiliæ reservatis?

154 **E**Xpositis casibus, qui in Brasilia reservantur, superest, ut primò ad personas, quæ ab illis eximuntur, deinde ad personas, quæ illis subjacent: postremò ad personas, quæ ab illis possunt absolvere, deveniamus, ac per tres Sectiones absolvamus.

155 Quæres igitur primò. An Sacerdotes, qui frequenter cele-

brant, sint exempti à Brasiliæ reservatis? R. affirmative, si unam excipiamus excommunicationem. Ità expressè in *Constit. Babiens. lib. 1. tit. 35. num. 138.* ubi habentur hujusmodi amplissima verba: *E os Sacerdotes, que por obrigação, ou devoção celebraõ frequentemente, se confessaraõ de oito em oito dias, ainda que naõ tenhaõ consciencia de peccado mortal. E para que o possaõ mais facilmente cumprir, lhes damos licença para livremente escolher Confessor Secular, ou Regular, que em algum Bispado esteja actualmente aprovado, ou que fosse huma vez aprovado neste Arcebispado, com licença passada in scriptis para ouvir confissoens, posto que no tal tempo se lhe tenha já acabado a licença, que tinha; naõ tendo porém canonico impedimento, ou outra prohibiçaõ, pela qual razãõ naõ poderaõ escolher o que foy reprovado: e ao tal Confessor escolhido pelos Sacerdotes na forma assima ditta, damos licença para os poder absolver de todos os peccados, ainda que sejaõ a nós reservados, excepto da Excommunição mayor, porque neste caso os absolverá, quem para isso poder tiver.*

156 Inferes! Ergo Sacerdotes, qui non celebrant frequenter, non eximuntur à Reservatis. Probatur illatio; quia reservatio tollitur respectu Sacerdotum, qui frequenter celebrant, ibi in *Constit. E os Sacerdotes que por obrigação, ou devoção celebraõ frequentemente.* Imo ideò tollitur reservatio, ut Sacerdotes frequenter celebrare possint, *ibid. E para que o possaõ mais facilmente*
te

te *cumprir*: ergò Sacerdotes, qui non celebrant frequenter, non eximuntur à reservatis.

157 R. etiam Sacerdotes, qui non celebrant frequenter esse exēptos à Brasiliæ reservatis. Ratio est primò: quia dicti Sacerdotes non excluduntur in *Constit*: ergò neque nos excludere debemus. Ratio est secundo: quia exceptio pro Sacerdotibus facta in *Constitut*. est favor, gratia, & beneficium Principis: favor autem, gratia, & beneficium Principis sunt latè interpretanda. Cap. *In his* De privil & Cap. *Olim* ubi *gloss*. fin. & *Abb. num.* 1. De verb. significat.

158 Quæres secundo. An servi sint exempti à Brasiliæ reservatis? Resolutio affirmativa. Constat expresse ex *Constit. Babienf.* lib. 1. tit. 44. n. 177. ibi: *Pelo que conformando-nos com a disposição do Sagrado Concilio Tridentino, reservamos para nós, e a nossos successores a absolvição dos casos, e peccados seguintes, (reservados) não sendo committidos por escravos, que a respeito destes levantamos a reservação.*

SECTIO XV.

Qui subjaceant Brasiliæ reservatis.

159 Q. Uæres primò. An Peregrinus subjaceat Brasiliæ reservatis? R. affirmative cū *Soar. Lug. Villalob. Dian.* & aliis, quos citant, & sequuntur *Salmantic. tom. 1. Theolog. Moral. tract. 6. de Sacram. Pœnit. cap. 13. punct. 3. num. 26.* Ratio est: quia reservatio, cū sit subtractio jurisdictionis, residet in confessario: ergò si Confessarius in Brasilia,

ubi Peregrinus confitetur, non habeat jurisdictionem ad absolvendam à reservatis, illis subjacet peregrinus.

160 Quod verum est, si reservatum, quod peregrinus confitetur commissum fuerit intra Brasiliam, siue extra illam. Sicut è contrà; si peccatum, quod peregrinus confitetur, sit reservatum extra Brasiliam, & in loco, è quo discessit, cū in Brasiliam venit bona fide, & sine dolo; non autem sit reservatū in Brasilia, tunc potest peregrinus absolvi à confessario, non habente jurisdictionem ad reservata illius loci, è quo peregrinus discessit, cū in Brasiliam venit. Ità *Paludan. Caetan. D. Antonin.*, quos affert, & sequitur *Soar. disp. 20. sect. 1. n. 4. Henriq. Dian.* & alii, quos citat, & sequitur *Lug. disp. 20. sect. 5. n. 71. Præposit. Bonacin.* & alii, quos adducunt, & sequuntur *Salmantic. cit. num. 24.* Ratio est: quia in casu proposito potest se gerere peregrinus, sicut alii, qui sunt incolæ Brasiliæ, & nullis, nisi Brasiliæ reservatis, subjacent, & ita in usu, & praxi servatur: nec enim cōfessarii dum peregrinos audiunt, solliciti sunt interrogare, nec scire tenentur, aut commodè possunt, siqui casus sint in eorum patria reservati: ergò peregrinus, qui reservatum habebat in loco, è quo discessit bona fide, potest hic, ubi tale reservatum non est, à quocumque confessario absolvi.

161 Quæres secundo. An Indi subjaceant Brasiliæ reservatis? Dico primò. Indi, qui sunt subditi Episcoporum, subjacent Brasiliæ reservatis. Ratio est: quia lex reservationis comprehendit omnes Episcoporum subditos, qui in tali lege

lege non sunt specialiter exempti; sed Indi in lege reservationis non sunt specialiter exempti; nulla enim in *Constit. Bahiens.* visitur clausula, quæ Indos eximat à reservatione incurrenda: ergò Indi, qui sunt subditi Episcoporum subjacent Brasiliæ reservatis.

162 Dico secundo. Indi, qui non sunt subditi Episcoporum, eorum reservatis non subjacent. Ratio est: quia reservatio non in alios, quam in subditos fertur, ut dicitur in *Trident. Sess. 14. cap. 7*: ergò Indi, qui non sunt subditi Episcoporum, eorum reservatis non subjacent.

163 Dico tertio. Indi, qui jure belli fiunt servi, sunt exempti à Brasiliæ reservatis. Ratio est: quia *Constitutio Bahiensis* ubi supra num. 158. servos liberat à reservatis, quin distinguat inter servos à nativitate, & servos jure belli: ergò Indi, qui jure belli aliquando fiunt servi: juxta *Ordinat. Reg.* eò ipso fiunt liberi à Brasiliæ reservatis, sicut alii servi, qui tales sunt à nativitate.

SECTIO XVI.

Quis possit absolvere à Brasiliæ reservatis?

164 **I**Mprimis citra controversiam est, cum, qui casus reservat, posse ab illis absolvere; nam reservatio est subtractio jurisdictionis: habet ergò ille, qui reservat, jurisdictionem in se sufficientem ad dandam, & tollendam aliis, ac per consequens ad absolvendum à reservatis suis.

165 Indubitatum quoque est, posse illum, qui in eo genere, & foro superior est reservante, simili-

liter absolvere à peccatis, quæ à suo inferiori reservantur, quia quidquid inferior Prælatus potest, potest etiam qui in eodem genere, & foro, illi præfertur, cum non solum æqualem, sed maiorem jurisdictionem habeat respectu subditorum. Sic Papa absolvere potest à reservatis Episcopo, Generalis à reservatis Provinciali, & sic de aliis.

166 Dicitur: *in eodem genere, & foro*, ad quod scilicet pertinet reservatio; quia si superioritas esset in alio genere, & foro, non sufficeret ad absolvendum à peccatis, etiam Prælato inferiori reservatis. Sic, ut notant *Soar. disp. 30. sect. 1. num. 1. & Granad. tract. 10. disp. 7. num. 2.* Archiepiscopus non potest absolvere à reservatis Episcopo; quia non habet immediatam jurisdictionem in Diæcesibus suffraganeorum in hoc foro, nisi fortasse in actu visitationis.

167 Unde deducitur nullum alium, præter dictos, qui sit reservante inferior, posse absolvere à reservatis, nisi de ipsius reservantis licentia, vel virtute Cruciatæ, vel Jubilæi, vel hujusmodi, sub poena excommunicationis ipso facto incurrendæ, & absolutionis irritæ, ac nullius, ut declaratur in *Constit. Bahiens. lib. 1. tit. 49. num. 178.* ibi: *Dos quaes cazos (reservados) não poderão absolver os Parochos, e mais Cõfessores sem nossa especial licença, ou de quem lha puder dar sob pena de excommunhaõ maior, ipso facto, alem da absolviçaõ ser nulla. Mas poderão absolver de quaesquer outros peccados a nós reservados por direito, ou por costume.*

168 Quæstio modo est primò. An possit Brasiliæ Episcopus, qui reservat, auditis solis reservatis, pœnitentem absolvere, & illum remittere ad inferiorem confessarium pro absolutione non reservatorum? R. negative. Ità *Castro Pal. Gabriel. Sylvest. Vasq. Reginald. Sayr. Card. de Lug.* & alii, quos refert, & sequitur *DiCastilh. disp. 11. dub. 18. num. 317.* & cum aliis *Bonac. disp. 5. quæst. 7. punct. 5. §. 3. Salmantic. tom. 1. Theol. moral. tract. 6. de Sacram. pœnit. cap. 8. punct. 5. à num. 134.* Ratio est: quia Confessionis integritas jure divino præcipitur: sed non est sufficiens causa, quæ ab hujusmodi jure divino observando excuset, continua Prælatorum occupatio, necessitas communicandi in subdito, & similes, quæ à Patronis sententiæ oppositæ allegantur apud *Salmantic. num. 133:* ergò Brasiliæ Episcopus, qui reservat, non potest, auditis solis reservatis, pœnitentem absolvere, & illum remittere ad inferiorem confessarium pro absolutione non reservatorum.

169 Consonat damnatio Pontificia Innocent XI. in propos. 59. nempe: *Licet Sacramentaliter absolvere dimidiatè tantum Confessos ratione magni concursus pœnitentium, qualis v. g. potest contingere in die magnæ alicujus Festivitatæ, aut Indulgentiæ:* nam si non licet confessionem dimidiare ratione magni concursus pœnitentium: cur licebit illam dimidiare ratione occupationum, quibus Prælati premuntur, cum ipsi etiam à gravissimis negotiis facile se valeant expedire eo modo, quo dicitur numero sequenti.

170 Quæstio est secundò. An

si pœnitens confiteatur Brasiliæ Episcopo reservatum, Episcopus verò non absolvat Sacramentaliter, sed mittat pœnitentem ad inferiorem pro absolutione Sacramentali obtinenda, tollatur reservatio? R. affirmativè cum *Soar. & Castro Pal.*, quos citant, & sequuntur *Salmantic. citati cap. 8. punct. 5. num. 68.* Ratio est; quia illa Episcopi remissio ad inferiorem est tacita jurisdictionis delegatio.

171 Quæstio est tertio. An si Episcopi delegato pœnitens confiteatur reservatum, ipse verò delegatus absolutionem illius non præstet, sed alteri absolutionem remittat, tollatur reservatio? R. negativè cum *Soar. Castro Pal. & Salmantic. num. 69.* Ratio est. quia Episcopi delegatus non potest delegare jurisdictionem ad absolvendum, sicut potest Episcopus: ergò in casu proposito non tollitur reservatio.

172 Quæstio est quartò. An si Brasiliæ Episcopo pœnitens confiteatur, & ex oblivione invincibili prætermittat reservatum, maneat liber à reservatione? R. affirmativè cum *Gabriel. Sylvest. Covarruv. Navarr. Sá. Henriq. Coninch. Ledesm.* & aliis, quos citant, & sequuntur *Salmantic. cit. cap. 13. punct. 3. 43.* Ratio est primò: quia habens potestatem absolvendi à reservatis censetur vellet pœnitentem à peccatis liberare quantum potest; sed Brasiliæ Episcopus potest à peccatis invincibiliter oblitis pœnitentem liberare quo ad reservationem, quamvis illum non liberet ab obligatione ea peccata directe confitendi: ergò Brasiliæ Episcopus censetur id ipsum velle. Ratio est secundò: quia quando pœnitens expresse petit, &

Episcopus dare intendit absolutionem adæquatè juxtà omnem potestatem, quam habet, verè tollitur omnis censura, & reservatio: atqui semper censetur pœnitens saltem tacitè id petere, & Episcopus idem intendere, nisi oppositum exprimat: ergò semper per consuetam absolutionem tollitur omnis censura, & reservatio, quæ ab Episcopo tolli potest.

173 Et hoc, sive casus reservati habeant annexam censuram, sive non. Ratio primi est: quia Episcopus absolvens à peccatis priùs intendit, si licitè potest, pœnitentem à censura absolvere, qua ligatus est; quia absolutio censuræ absolutioni Sacramentali præmittitur: sublata ergò censura, tollitur quoque reservatio peccati, cui erat annexa. Ratio secundæ est: quia Episcopus censetur velle facere, quantum potest, & ideo dicitur tollere censuram, ubi adest cum reservatione: ergò à fortiori dicendum velle tollere reservationem; ubi adest sine censura, cum hoc sit minus vinculum, & regulariter præsumatur levior casus. Ita *Salmantic. cit. cap. 13. punct. 9. n. 44.*

174 Tradita doctrina extenditur ad Episcopi delegatos ad ab-

solvendum à reservatis. Ita *Coninch. Castro Palao & Avers.*, quos citant, & sequuntur *Salmantic. cit. cap. 13. punct. 3. n. 45.* Ratio est: quia confessarius à pœnitente electus per jubilæum, aut per Bullam Cruciatæ, est mere delegatus, non potens delegare, nec alteri licentiam dare ad absolvendum à reservatis: & tamen tollit reservationem mediante absolutione indirecta à casibus invincibiliter oblitis, ut etiam Authores partis adversæ fatentur: ergò idem dicendum de Episcopi Brasiliensis delegato.

175 Id, quod dictum est de reservatis invincibiliter oblitis, pariter asserunt *Salmantic. cit. n. 46.* de reservatis ex necessitate, sive ex justa causa prætermisiss v. g. ob vitandum grave damnum ipsius pœnitentis, vel alterius, quod ex talium reservatorum confessione prudenter timeatur: pariter enim affirmant talium reservatorum auferri reservationem, sicut invincibiliter oblitorum, ita ut possint talia reservata cuilibet confessario postea aperiri: & similiter affirmant auferri censuram per absolutionem generalem censurarum ab Episcopo, vel ejus delegato datam. *Homobonus, Dian. de Lug. & Avers.*, quos asserunt, & sequuntur *Salmantic. loc. cit.*

FINIS LAUS DEO,

Virginique Matri.

INDEX

RESOLUTIONUM, ET ALIARUM Rerum, quæ in hoc volumine continentur.

L. librum designat, N. numerum marginalem.

ADVERTE TAMEN, LECTOR, IN HOC INDICE NON comprehendendi casus in Brasilia reservatos, qui ad finem libri quarti appenduntur; quia cum dicti casus sint suo ordine expositi, & peculiaribus sectionibus distincti facile erit reperire, quidquid in unoquoque desiderabitur.

A

ABBAS.

ABBAS, qui jurisdictionem quasi Episcopalem habet, potest benedicere paramenta ecclesiastica, & alia utensilia ad sacrificium Missæ necessaria, lib. 3. n. 69.

Absens.

Absentibus potest Episcopus Brasiliensis in articulo mortis indulgentiam plenariam concedere, lib. 3. n. 354.

Absolvere.

Absolvere possunt Brasiliæ Episcopi tam per se, quam per alios à quibuscumque excommunicationis, suspensionis, aliisque sententiis, censuris, & pœnis ecclesiasticis Papæ reservatis, lib. 2. n. 137. Item à calibus intra Bullam Cœnæ contentis semel in vita, & semel in morte: ab aliis verò calibus Papæ reservatis extra Bullam Cœnæ toties quoties. Ibid.

In articulo mortis quicumque Sacerdos potest absolvere hæreticum, lib. 3. n. 247. Etiam si in articulo mortis adsit Sacerdos habens omnia requisita ad absolvendum ab hæresi, adhuc simplex Sacerdos potest tum validè, tum licitè ab illa absolvere, lib. 3. num. 248.

Qualiter possit absolvere Episcopus Brasiliensis ab hæresi, apostasia à fide,

& à schismate? V. Episcopus Brasiliensis circa absolutionem hæresis, &c.

Absolutio.

Absolutio à reservatis, vel excommunicatione quando licentia per internum fuit petita, & à superiore jam concessa, licet nuntius nondum redierit, est valida, lib. 1. num. 22: Usus tamen talis licentiæ ante acceptam de illa notitiam, quamvis sit validus, est temerarius, adeoque illicitus. Ibid.

Actiones.

Actiones leves externæ, quamvis ex affectu mortali procedant, non comprehenduntur sub reservatione aliqujus delicti, lib. 3. num. 287.

Adamantes.

Adamantes Brasilici in territorio, vulgò *Serro do Frio*, jam antea inventi, noti tandem fuere, & vulgati ano 1730. lib. 1. n. 107.

Adjutor.

Adjutor dicitur, qui alteri cooperatur in aliquo ministerio, seu functione, lib. 2. n. 205.

Advena.

Advena. V. Episcopus Brasiliensis circa absolutionem à calibus Sedi Apostolicæ reservatis.

Adulterium.

Adulterium cum promissione matrimonii est impedimentum dirimens, lib. 2. n. 519. V. Crimen.

Ægrotus.

Ægrotus si petat extremam unctionem, tenetur Parochus ex iustitia, & sub mortali illam ministrare, lib. 3. num. 43. & illam ministrare debet, etiam si ægrotus non petat, nec ullo sensu tunc utatur, lib. 3. num. 45. Ægrotus, qui caret organo sensuum, ungi debet in partibus proximioribus organo, quod non habet, lib. 3. num. 46.

Ætas ad ordines.

Tonsura, & Ordines minores dari non possunt ante usum rationis, lib. 1. n. 237. Dari tamen possunt septennio completo, lib. 1. n. 238. Ad Subdiaconatum requiritur 22. annus: ad Diaconatum 23. annus: ad Presbyteratum 25. annus, lib. 1. num. 239. Sufficit, quod prædicti anni sint incepti, lib. 1. num. 240. Computandi sunt à die nativitatis, etiam si quis nascatur, cæso matris utero, lib. 1. n. 241. Probabiliter non est curandum de die bissexti, lib. 1. n. 242.

Ætas ad Ordines solum est de jure ecclesiastico, lib. 1. n. 243: sic, si Ordo pueris, furiosis, & amentibus, qui usu rationis carent, conferatur, characterem in eorum animas imprimet. Ibid. An si quis Sabbato Sancto nasceretur anno, in quo Pascha die 10. Aprilis caderet, posset, decursis 24. annis, eodem die Sabbati ordinari, si in illo anno Pascha incideret die 10. Aprilis? lib. 1. n. 245.

De jure non possunt Episcopi dispensare in ætate ad Ordines, lib. 1. n. 248.

Brasiliæ verò Episcopi possunt dispensare super defectu ætatis unius anni ad Subdiaconatum, vel Diaconatum, vel Presbyteratum indeterminatè, lib. 1. n. 251.

Ut Brasiliæ Episcopi dispensent super defectu ætatis unius anni ad Subdiaconatum, vel Diaconatum; vel Presbyteratum, requiritur operariorum penuria, lib. 1. n. 258.

Cum quibus personis possint Brasiliæ Episcopi dispensare in ætate ad Ordines? lib. 1. n. 262. Cum jam aliunde dispensato in uno ætatis anno possunt Brasiliæ Episcopi dispensare in alio ætatis anno, ita ut taliter ordinandus ad Ordines suscipiendos accedat dispensatus in duplici ætatis anno, lib. 1. an. 263.

Æthiopes.

Æthiopes Africani, Asiatici, & Americani in ordine ad privilegia neophytorum participanda pro neophytis reputantur, lib. 2. n. 254.

Sunt dispensabiles in quibuscumque consanguinitatis, & affinitatis gradibus, jure Divino non prohibitis, primo excepto: & in omnibus aliis impedimentis, & attinentiis, seu conjunctionibus, in quibus neophyti sunt dispensabiles, lib. 2. n. 252.

Tertius, & quartus consanguinitatis, & affinitatis gradus apud illos sunt extincti, lib. 2. an. 300. Excipitur, si 3. & 4. consanguinitatis gradus sint in linea recta ascendentium, & descendentium, lib. 2. n. 297. Non tamen excipitur, quamvis 3. & 4. gradus sint in linea recta affinitatis, lib. 2. num. 298.

In 3. & 4. consanguinitatis, & affinitatis gradibus mistim conjuncti, quamvis aliunde sint conjuncti in 1. vel 2. gradu, non indigent dispensatione ad matrimonium contrahendum lib. 2. n. 299.

Quandiu extra regiones ultramarinas existunt, privilegiis ultramarinis gaudent, lib. 2. n. 289. Quamvis extra regionis ultramarinas nati sint, cum in Brasiliam veniunt, pro neophytis reputantur, lib. 2. n. 291.

V. Neophytus.

Affinitas.

Affinitas. V. Impedimenta matrimonii.

S. Aloysius.

S. Aloysius Gonzaga Scholarum Societatis JESU Patronus, lib. 3. num. 534. In Lusitania, ejusque dominiis de illo ab omnibus recitatur, & dicitur Missa die 21. Junii sub ritu duplici: ab illis verò, tum sæcularibus, quam regu-

regularibus, qui gymnasia Societatis frequentant, & ad Horas Canonicas tenentur, potest de eodem recitari, & Missa diei sub ritu duplici primæ classis cum octavario. Ibid.

Altare.

Altare dicitur quasi Alta Ara, & significat illam aram, in qua Missa celebratur, lib. 4. n. 228. aut est stabile, seu fixum, aut portatile. Ibid. Fixum est tota illa mensa, in qua Missa dicitur, sive tota sit lapidea, sive partim lapidea, & partim lignea. Ibid.

Altare portatile est lapis ille, qui vulgò dicitur *Pedra d'Ara*. Ibid. Lapis ille debet esse sacratu. Ibid, & tantæ capacitatis, ut calicem, & hostiam capere possit, lib. 4. n. 229. In petra Aræ enormiter fracta non licet celebrare, lib. 4. n. 230. illa verò Ara dicitur enormiter fracta, quæ in residuo calicem, & hostiam non capit, lib. 4. n. 231. Si totum altare fuerit lapideum, & consecratum, superflua est petra Aræ. Ibid.

In consecratione petra Aræ debent de more poni reliquiæ Sanctorum, lib. 4. num. 332. non autem de substantia ejus consecrationis, lib. 4. n. 233. Sic non peccat, qui altare sive fixum, sive portatile consecrat sine reliquiis Sanctorum, modo absit contemptus, lib. 4. n. 235. Unde non tenetur Sacerdos explorare, an in altari, in quo celebrat, sint reliquiæ lib. 4. num. 236.

Dupliciter sumi potest altare portatile, lib. 3. n. 452. Episcopus uti potest altari portatili etiam extra propriam Diocesim, lib. 3. n. 454. In quocumque decenti loco, dum iter facit, celebrare potest in altari portatili, lib. 3. n. 455. Illo uti potest ex sola commoditate, lib. 3. n. 457.

Anima.

Quid anima in Purgatorio detenta patiatur, lib. 3. num. 409. In Purgatorio non torquetur à dæmonibus, lib. 3. num. 410. Pia fidelium opera juvant animam defuncti per modum suffragii, lib. 3. n. 418.

Indulgentia pro anima defuncti appli-

cata illi juxta sententiam probabilem infallibiliter prodest, lib. 3. n. 424.

Tres conditiones requiruntur ex parte offerentis, ut suffragia animabus defunctorum prosint, lib. 3. n. 425.

Quænam verò conditiones requirantur ex parte animæ, ut suffragia illi prosint, lib. 3. n. 430.

Missa non solum est satisfactoria pro animabus Purgatorii, lib. 3. n. 435. sed etiam impetratoria, lib. 3. num. 436. Valor Missæ animabus Purgatorii prodest ex opere operato, lib. 3. n. 439. & ex opere operantis, lib. 3. n. 441. V. Missa, & Episcopus Brasiliensis circa Missam.

Annus.

Per occasionem anni sancti non est prætermittendum jubilæum 40. horarum in Ecclesiis Societatis, lib. 3. num. 378. Idem dicendum de jubilæo in Dominicis singulorum mensium, lib. 3. n. 379.

Annus inceptus habetur pro completo lib. 4. n. 207.

Apostasia à Fide.

Apostasia à Fide distinguitur ab hæresi in eo, quòd hæc sit contraria alicui tantum veritati fidei Catholicæ, illa verò omnibus fidei articulis, lib. 3. num. 204. Definitur: Error voluntarius, & pertinax contra omnem veritatem, & doctrinam fidei Christianæ in eo, qui fidem suscepit, lib. 3. num. 213. Juxta sententiam probabilem differt specie ab hæresi, lib. 3. num. 214. & juxta aliam sententiam etiam probabilem solum differt secundum magis, & minus. Ibid.

Ab illa potest Episcopus Brasiliensis absolvere, sive sit occulta, sive publica, lib. 3. n. 255. Hæc potestas non solum extenditur ad omnes personas Ecclesiasticas tam sæculares, quam regulares, lib. 3. n. 258. sed etiam ad omnes personas laicas tam sæculares, quam regulares, lib. 3. n. 260. & hoc ignorantibus, aut etiam invitis Superioribus regularibus, lib. 3. n. 262. Si Episcopus Brasiliensis incidat in apostasiam, potest alterida-

re facultatem, ut ipsum Episcopum absolvat, lib. 3. n. 263.

Apostata.

Apostata subjacet eisdem pœnis, quibus subjacet hæreticus, lib. 3. num. 229. Quænam sint hæ pœnæ, V. Pœna.

Episcopus de jure non potest absolvere ab hæresi, quam incurrit apostata, si sit publica, lib. 3. n. 233. Idem dicendum de Prælati regularibus per ordinem ad apostatas sæculares, lib. 3. n. 238.

Aqua benedicta.

Aqua, cum qua reconciliatur Ecclesia non consecrata, sufficit, quod sit benedicta à simplici Sacerdote, lib. 3. num. 100. Illa verò, cum qua reconciliatur Ecclesia consecrata, à quolibet Episcopo benedici potest, lib. 3. num. 106.

Aqua, qua simplex Sacerdos extra casum necessitatis Ecclesiam consecratam reconciliat, debet esse benedicta ab Episcopo, lib. 3. n. 114. Aliiter dicendum in casu necessitatis, lib. 3. n. 115. in casu enim necessitatis debet esse ab ipso Sacerdote, non communiter, sed solemniter benedicta, lib. 3. n. 118.

Arbitrium.

Arbitrium prudens regulari debet secundum rectam rationem, lib. 4. n. 362. quod semper intelligitur, quando aliquid arbitrio alicujus relinquitur. Ibid.

Arbor.

Arbor multiplex pro distinguendis consanguinitatis, & affinitatis gradibus simplicibus, & mistis lib. 2. à num 386.

Archiepiscopus.

Archiepiscopus. Vide Episcopus.

Articulus.

In articulo mortis potest Episcopus Brasiliensis concedere indulgentiam plenariam omnibus Christi fidelibus, lib. 3. num. 345. non tamen hæreticis, apostatis, & schismaticis, lib. 3. n. 347. Vide Mors.

Artifex.

Artifices ubi consueverunt Missam au-

dire notabiliter ante auroram, poterit ibi Missa celebrari notabiliter ante auroram, lib. 4. n. 210.

Assessor.

Assessor communiter dicitur, qui alteri comes adjungitur, ut ei consilium præstet in aliqua resolutione, seu dispositione facienda, lib. 2. n. 205.

Astrologia.

Astrologia judiciaria est prohibita, lib. 4. num. 24. Qui sint libri, qui de Astrologia judiciaria tractare dicuntur. Vide Liber.

Aurifodinæ.

Aurifodinæ Brasiliæ, vulgò *Minas Geraes*, fuerunt repertæ anno 1693. lib. 1. n. 108. Ab Excellentissimo, & Reverendissimo D. D. Fr. Antonio de Guadalupe primum visitatæ anno 1726. lib. 1. n. 107.

Aurora.

Aurora dicitur tempus illud, in quo incipit clarescere, seu quo incipiunt remitti noctis tenebræ ante ortum Solis, lib. 4. n. 206. Non est computanda mathematicè, sed moraliter. Ibid.

B

BACCHANALIA.

BACCHANALIA. V. Indulgentia, Oratio 40. Horarum. Societas JESU.

Balsamum.

Balsamum est necessarium non necessitate sacramenti, sed necessitate præcepti ad Chrisma conficiendum, lib. 3. n. 6. Prædicta necessitas non est ex præcepto purè ecclesiastico, sed divino Christi, lib. 3. n. 7.

Baptismus.

Baptismus iteratus inducit irregularitatem, lib. 1. n. 171.

Benedicere.

Benedicere Oleum infirmorum cum cæremoniis, quæ in Pontificali Romano præscribuntur, pertinet ad Episcopum, lib. 3. n. 3. Etiam illud potest

potest benedicere simplex Sacerdos juxta sententiam probabilem, lib. 3. n. 4. Olea sacra benedicuntur, assistentibus duodecim Sacerdotibus, septem Diaconis, septem Subdiaconis, Acolythis &c. lib. 3. n. 9. Tria olea, nimirum Infirmorum, &c. ab Episcopo benedicuntur feria quinta in Cœna Domini, lib. 3. n. 13.

Benedicere olea sacra cum paucioribus Sacerdotibus, quam duodecim, conceditur Episcopis Brasiliensibus, lib. 3. n. 14. etiam extra diem Cœnæ Domini, lib. 3. n. 16. & in quocumque die tam festo, quam non festo, lib. 3. n. 17.

Benedicere paramenta, & alia utensilia ad sacrificium Missæ necessaria potest Episcopus, lib. 3. n. 64. Hanc facultatem benedicendi paramenta, &c. potest Episcopus delegare simplici Sacerdoti, lib. 3. n. 66.

Episcopis Brasiliensibus conceditur facultas delegandi potestatem benedicendi paramenta, &c. non solum absque limitatione personarum, lib. 3. num. 80. sed etiam absque limitatione temporis, lib. 3. n. 81.

Benedicere paramenta, &c. possunt Abbates, qui habent jurisdictionem quasi Episcopalem, & omnes alii Prælati regulares, tam Generales, quam Provinciales, lib. 3. n. 69. quinimodò Rectores Collegiorum Societatis, & Domorum Præpositi, lib. 3. n. 70. & hoc non solum ad usum suarum Ecclesiarum, sed etiam aliarum quarumcumque, lib. 3. n. 73. Hanc facultatem benedicendi paramenta, &c. delegare possunt non solum suis subditis, lib. 3. n. 74. sed etiam alteri cuicumque Sacerdoti non subdito, lib. 3. num. 75.

Beneficium.

Beneficium simoniace obtentum, & fructus ex illo percepti restitui debent, lib. 1. n. 347. V. Simonia.

Beneficium ecclesiasticum instituitur primario, & principaliter ad utilitatem Ecclesiæ, lib. 4. num. 108. secundario verò, & minus principaliter in præmium eorum, qui ob vir-

tutem, & studia sunt de Ecclesia benemeriti, lib. 4. n. 108.

Bigamia.

Bigamia est reiteratio matrimonii consummati, lib. 1. num. 202. Triplex est, vera, interpretativa, & similitudinaria, lib. 1. n. 203. Bigamus est irregularis, lib. 1. n. 202. Bigamus quis sit? lib. 1. n. 204. Quoad effectum dispensationis tam bigamus est, qui cum pluribus uxoribus, quam qui cum duabus tantum matrimonium consummavit, lib. 1. n. 205.

Bigamus interpretative dicitur, qui duas habuit uxores, unam legitimam, & alteram invalidè, si cum utraque consummavit, lib. 1. n. 206. Secus, si matrimonium fuisset nullum defectu consensus. Ibid.

Non est bigamus primò, qui duo matrimonia contraxit, sed utrumque invalide, lib. 1. n. 207.

Secundò, qui uxorem prius à se ipso defloratam ducit, lib. 1. n. 208.

Tertiò, qui cognoscit uxorem vi, fraude, aut dolo oppressam ab adultero. Ibid.

Quartò, qui, pendente lite de adulterio uxoris, illam, jubente iudice, cognoscit. Ibid.

Quintò, qui recipit uxorem suam, quæ ex falsa ipsius mortis fama secundas nuptias inierat. Ibid.

Brasiliæ Episcopi possunt dispensare in bigamia similitudinaria, lib. 1. num. 209. Possunt etiam dispensare in bigamia vera, si præcisa necessitas operariorum fuerit, lib. 1. n. 210. Secus, si præcisa necessitas operariorum non fuerit. Ibid.

Brasilia.

Brasiliæ coloni non sunt ex locis, ubi sanctum Officium exercetur, lib. 3. n. 266. Qui Brasiliam veniunt, v. g. causa mercaturæ exercendæ, & ibi habitare incipiunt cum animo permanendi in perpetuum, vel saltem per maiorem anni partem, non censentur ex locis, ubi sanctum Officium exercetur, lib. 3. n. 267. Idem dicendum non solum de illis, qui ex Africa, ejusque Insulis Brasiliam appel-

lunt, & hic habitant, etiam ad breve tempus, lib. 3. n. 268. sed etiam de illis, qui ex Asia, illiusque Insulis Brasiliæ applicant, lib. 3. n. 269. Quoad effectum fruendi privilegii, Episcopis Brasiliæ concessi, non censentur ex locis, ubi sanctum Officium exercetur, qui in classe annua, vel navigio solitario ex Lusitania venit animo non permanendi in Brasilia, lib. 3. n. 270.

In Brasilia non servantur lactinia ex consuetudine legitime introducta, lib. 4. n. 413. & 449.

Breve.

Breve Pontificium, quo Societati JESU conceditur jubilæum 40. horarum, lib. 3. num. 376. quo verò conceditur jubilæum in Dominicis mensium, lib. 3. n. 383.

Breve D. Nuntii Ulyssiponensis in favorem Provinciæ Paulopolitanæ in Brasilia circa edendum in diebus jejunii sagimen, seu lardum porcinum, vulgò *manteiga, unto, ou banha de porco*, lib. 4. n. 453. interpretandum ad instar privilegii localis, lib. 4. n. 459.

Bulla.

Bulla Pii IV. ejusque concessionis occasio, lib. 2. à n. 107. Viget dicta Bulla, lib. 2. n. 106. Capitulum Brasiliense, Sede vacante, succedit in omnibus privilegiis Archiepiscopis, & Episcopis, ultramarinis, Serenissimo Portugalliæ Regi subjectis, in præfata Bulla conceduntur, lib. 2. n. 108. Recensentur Bullæ privilegia, lib. 2. à n. 137.

Bulla *Animarum saluti*, seu potius pars ejus, dispensationes matrimoniales neophytorum concernens, lib. 2. n. 252.

Bulla Cænæ.

Excommunicationem in I. Canone Bullæ Cænæ latam incurrit hæreticus internus, simul & externus, qui verbo, aut signo per se manifestat interiorem hæresim, lib. 3. n. 231. Prædictam excommunicationem non incurrit, si hæresim internam manifestat verbo, aut signo externo, quod de

se non est peccatum grave, lib. 3. n. 234. & à fortiori si nec verbo, nec signo aliquo hæresim manifestat, lib. 3. n. 235. Cæterum hanc excommunicationem incurrit hæreticus internus, simul & externus, sed occultus per accidens; qualis est ille, qui in cubiculo suo v. g. nemine præsentem, Christum conculcavit, lib. 3. num. 236.

Episcopi de jure non possunt absolvere ab hac excommunicatione, si hæresis sit publica, lib. 3. n. 237. Idem dicendum de Prælatibus regularibus per ordinem ad hæreticos sæculares, sive illorum hæresis sit publica, sive occulta per accidens, lib. 3. n. 238. Probabile est posse Episcopos post Bullam Cænæ ex vi facultatis à Tridentino concessæ absolvere ab hæresi, & aliis criminibus occultis, lib. 3. num. 246.

Casus reservati intra Bullam Cænæ, lib. 3. n. 292. Quinam possint ab his casibus absolvere. V. Societas JESU, Episcopus Brasiliensis circa absolutionem à casibus Sedi Apostolicæ reservatis.

C

CALIX.

CALIX, qui prima missa non fuit purificatus, quando eadem die celebratur in diversis locis, ferri debet à loco primæ celebrationis ad locum, quo iterum celebrabitur, aut asservari in sacrario, aut ablui, & ablutio in piscinam projici, lib. 4. n. 204.

Capellanus.

Capellanus, qui tenetur quotidie celebrare, nec mortaliter peccat, si aliquando à suo munere abstineat, nec tenetur per alium suæ obligationi satisfacere, lib. 4. n. 180.

Capellanus Oratoris Veneti ad Angliam ante ultimam revolutionem pluries in die celebrabat in Capella dicti Oratoris, lib. 4. n. 188.

Capitulum, Sede vacante.

Capitulum, Sede vacante, succedit Episcopo in omnibus, quæ sunt jurisdictionis ordinariæ, lib. 1. n. 63.

Capitulum Brasiliense, Sede vacante, succedit in omnibus privilegiis, quæ Archiepiscopis, & Episcopis transmarinis, Serenissimo Portugalliæ Regi subjectis, in Bulla Pii IV. conceduntur, lib. 2. n. 108. Recensentur Bullæ privilegia, lib. 2. a n. 137. Potest omnia, quæ unà cum Jesuitis potest Episcopus circa neophytorum matrimonia dispensanda, lib. 2. num. 222. Vide Episcopus Brasiliensis.

Cardinales.

Cardinales, Sede vacante, circa libros prohibitos. V. Liber.

Carmina.

Carmina continentia casus Sedi Apostolicæ reservatos in Decretalibus, lib. 3. num. 289. In Clementinis, & Extravagantibus, lib. 3. n. 290. Extra corpus juris, & Bullam Cœnæ lib. 3. n. 291. Intra Bullam Cœnæ, lib. 3. n. 292.

Carnium esus.

Carnium esus prohibetur in diebus jejunii, lib. 4. num. 383. Primum indicium animalis carnei est, si possit diu vivere extra aquas, lib. 4. num. 385. Excipiuntur tamen primò testudines, ranæ, & limaces. Ibid. Secundò, viperæ lib. 4. n. 386. Tertiò, crocodilus Brasilus, vulgò *Jacaré*, lib. 4. à n. 397. Quartò, animal dictum *Iguana*, lib. 4. à n. 393. Quintò, animal dictum *Manatti*, lib. 4. n. 396. Sextò, canes aquatici, & lupi marini, lib. 4. n. 397. & 398.

Secundum indicium animalis carnei est, si animal sit magis simile animalibus carnem habentibus, quam non habentibus, lib. 4. n. 387. Sic colubri, præsertim aquatici, non sunt caro in jejuniis prohibita. Ibid.

Tertium indicium est in dubio, an hoc animal constet carne, necne? lib. 4. n. 388. Sic crocodilus Brasilus non est caro in jejuniis prohibita, lib. 4. à n. 397. neque *Iguana*, lib. 4. à n. 393. neque lacertus, Brasilice *Teyugaçú*, lib. 4. n. 399. nec etiam cha-

mæleon. lib. 4. n. 400.

Nihilominus nomine carniæ, quæ in jejuniis prohibentur, veniunt primò aves aquaticæ, corvi marini, & similes, lib. 4. n. 401. Secundò, cartilagine, nervi, & sanguis animalium, quorum caro prohibetur, lib. 4. n. 402. Tertiò, jus ex carnibus, medulla, axungia, & pinguedo vi ignis nondum liquefacta, lib. 4. num. 403. & 404. V. Dispensatus in esu carniæ. Dispensandum in esu carniæ.

Castella.

In Castella, ejusque dominiis extat consuetudo edendi in sabbatis pecorum intestina, & extremitates, seu minuta, ut vocant, lib. 4. n. 381.

Casus reservati.

Casus reservati Sedi Apostolicæ in Decretalibus, lib. 3. num. 289. In Clementinis, & Extravagantibus, lib. 3. n. 290. Extra corpus juris, & Bullam Cœnæ, lib. 3. num. 291. Intra Bullam Cœnæ, lib. 3. n. 292. Quinam possint ab his casibus absolvere, V. Episcopus Brasiliensis circa absolutionem à casibus Sedi Apostolicæ reservatis. Societas JESU.

Casus in Brasilia reservati. V. Appendix pro casibus in Brasilia reservatis, lib. 4. à n. 186.

Catalogus.

Catalogus Facultatum Brasiliæ Episcopis concessarum, lib. 1. à n. 1.

Catechumenus.

Catechumenus, qui jam in Christum credit, & fidem suscepit, non tamen baptismum in re, si interea aliquem fidei articulum neget, reputatur hæreticus in foro interno, & apud Deum, lib. 3. n. 207. non tamen in foro externo, & apud homines, lib. 3. n. 203.

Causa.

Causa, quæ pro dispensationibus matrimonii impetrandis allegari solet, duplex est, altera finalis, impulsiva altera, lib. 2. n. 361. Finalis est, quæ movet animum dispensantis. Ibid. Impulsiva verò, quæ tantummodò faciliat, lib. 2. n. 362. In dubio, an causa allegata sit finalis, an potius impul-

- impulsiva, censetur impulsiva, lib. 2. n. 364. Nisi una sola causa allegata sit, tunc enim censetur finalis, lib. 2. n. 365. Dispensatio matrimonialis ut licite fiat, requiritur iusta causa, lib. 2. n. 359. Item ut valide fiat, lib. 2. n. 360. Quando una sola causa non est sufficiens pro dispensatione matrimonii impetranda, possunt plures allegari, lib. 2. num. 366. Quando plures causæ allegantur, sufficit, quod una sit vera, lib. 2. num. 367. Dummodo seorsim sumpta sufficiat ad dispensationem concedendam. Ibid.
- Causa *ob infamiam ex copula*, lib. 2. n. 374. Copula non est causa dispensationis concedendæ, lib. 2. n. 375. Debet tamen exprimi in dispensatione petenda, alias dispensatio erit nulla, lib. 2. n. 376. Quamvis sententia contraria sit etiam valde probabilis, lib. 2. n. 384. Præsertim si impedimentum sit publicum, copula verò occulta, lib. 2. n. 379. Adeo, ut possis externe interroganti cum iuramento copulam negare sub hac animi reticentia: Non habui copulam, ut tibi dicam, vel ut in iudicio proferam, lib. 2. n. 380. Nihilominus, si copula exprimitur in dispensatione petenda, non est opus exprimere, quot vicibus habita fuerit, lib. 2. n. 377. Quando allegatur copula, & simul infamia sequenda sceminæ, licet non verificetur copula, si aliunde verificetur infamia sequenda sceminæ, valet dispensatio, lib. 2. num. 378.
- Causa *ob vitanda scandala*, lib. 2. num. 387. Quæ sint scandala vitanda, lib. 2. n. 388. Scandala vitanda sufficit, quod sint probabiliter talia, lib. 2. n. 395.
- Causa *ob angustiam loci*, lib. 2. n. 396. Non admittitur hæc causa in Civitatibus magnis, & insignibus, lib. 2. n. 397. maxime verò in Civitatibus, quæ tercentum focularia non excedunt, lib. 2. n. 398. & 399. Angustia loci non est stricte accipienda, sed morali modo, lib. 2. n. 400.
- Verificatur angustia loci primo, si maior pars personarum in tali loco sint oratrici affines, consanguinei, vel alio quovis impedimento ligati, lib. 2. n. 401.
- Verificatur secundo, si oratrix per quinque, aut sex annos fuisset exposita ad nubendum, & nullus æqualis eam petiisset, lib. 2. n. 402. & 403.
- Verificatur tertio, quamvis in loco sint plures æquales non consanguinei, nec affines, si tamen sint ætate longævi, deformes, concubinarij, &c. vel ex alio matrimonio filios habeant, lib. 2. n. 404. & 406.
- Verificatur quarto, si oratrix sit aliquo crimine, aut vitio diffamata, lib. 2. n. 405.
- Verificatur quinto, si oratrix sit juvenis, & viri, qui eam ducere volunt, senes, aut è contra, lib. 2. n. 407.
- Verificatur sexto, si oratrix sit nobilis, & viri, qui eam ducere volunt, ignobiles, quamvis sint divites, lib. 2. n. 408.
- Verificatur septimò, quamvis in oppidis vicinis sint æquales, quibus oratrix commode nubere posset, lib. 2. n. 409.
- Causa *ob incompetentiam dotis*, lib. 2. n. 419. Admittitur hæc causa in remotioribus tantum gradibus, quando non augmentatur dos, lib. 2. n. 420. Quando verò augmentatur dos, etiam in gradibus propinquioribus admittitur, lib. 2. n. 421. Incompetentia dotis arbitrio dispensantis relinquatur, lib. 2. n. 422. & 425. Non est tamen stricte accipienda, sed morali modo, lib. 2. n. 444. Réputari debet iuxta consuetudinem regionis, quæ in hujusmodi attendenda est, lib. 2. n. 423. Datur incompetentia dotis ad nubendum æquali, quamvis extra patriam in locis finitimis non desint æquales, quibus oratrix nubere posset cum dote minus competenti, lib. 2. n. 443.
- Orator non in omnibus suis bonis in genere, sed in specie dotem assignare debet, lib. 2. n. 426. Nec debet esse aliunde obligatus ad dotandam oratricem

cem vel ex toto, vel ex parte, lib. 2. n. 427. Augmentum dotis debet esse omnino liberum, & non aliunde hypothecatum, lib. 2. n. 428. Promitti debet, & acceptari per scripturam publicam, lib. 2. n. 429. Si fœmina ob paupertatem, & tamquam indotata dispensetur, licet ante matrimonium contractum dives fiat, v. g. ex legato pingui, adhuc valet dispensatio, lib. 2. n. 432. Si fœmina, licet aliqualem dotem habeat, pro indotata dispensetur; aut pro non habente competentem dotem, ista verò sit omnino indotata, probabilius est adhuc valere dispensationem, lib. 2. n. 434. Non requiritur, quod ab oratore, sed sufficit, quod à quocumque alio tertio augeatur dos, lib. 2. num. 437. & 439.

Est sufficiens causa dispensandi, si dos oratricis sit litibus involuta, lib. 2. à n. 439. aut super successione bonorum magni momenti oratrici lites moveantur, lib. 2. à n. 441. Item, si fœmina, ejusque consanguineus, vel affinis instituatur hæredes à testatore divite sub conditione, ut simul contrahant, si dispensatio obtineatur, lib. 2. n. 447.

Est sufficiens causa dispensandi, si facultates parentum ad dotandam filiam non sufficiant, nisi ultra legitimam filix debitam, ipsa aliis filiis præferatur, lib. 2. n. 448. quod verum est, licet certa spes sit alicujus successione, vel donationis bonorum, quæ à libera alterius voluntate dependet, lib. 2. n. 449.

Fœmina censetur pauper primò, licet aliquis promittat, vel ex pacto conveniat illam dotare, si consanguineo, vel affini nubat, lib. 2. n. 445.

Secundò, quando ejus parentes illam dotare non possunt, nisi post ipsorum mortem, lib. 2. num. 446.

Tertiò, si ejus pater plures filias habeat, & juxta suas facultates posset unam sufficienter dotare, sed habita aliarum ratione non potest unam sufficienter dotare, lib. 2. n. 450.

Quartò, quamvis dotem debeat suffi-

cientem ad nubendum æquali, si pravorum mores, aut alias malas qualitates habeat, lib. 2. n. 451.

Fœmina non dicitur pauper primò, si dos, quam habet, sit sufficiens ad nubendum æquali, licet non sit sufficiens ad nubendum consanguineo, vel affini, qui eam ducere intendit, lib. 2. n. 452.

Non dicitur pauper secundò, si habeat legitimam, aut jus ad opulentiam hæreditatem, licet ejus possessionem nondum adierit, lib. 2. n. 453. Non est idem petere dispensationem ob incompetentiam dotis, ac in forma pauperum, lib. 2. n. 454.

Causæ ob ætatem, lib. 2. n. 455. In quibus gradibus admittatur hæc causa, lib. 2. n. 457. Excessus 24. annorum sufficit, ut concedatur dispensatio ob ætatem, lib. 2. n. 458. Quod viget, quamvis fœmina aliquando nubere recusasset, lib. 2. n. 459. Ultra excessum 24. annorum nulla alia causa requiritur, lib. 2. n. 461. In gradibus remotioribus etiam dispensatur, quamvis fœmina solum 24. annum attingat, lib. 2. n. 462. Licet fœmina sit triginta, vel quadraginta annorum, & ultra, sufficit dicere, quod 24. annum, & ultra agit, lib. 2. n. 463.

Causa pro viduis, lib. 2. n. 464. In quibus gradibus admittatur hæc causa, lib. 2. n. 465. & sub quibus conditionibus, lib. 2. n. 466. & 467. Cum viduis non dispensatur ob excessum 24. annorum præcisè, lib. 2. n. 469. Hinc, si ob mulieris ætatem, non addita alia causa, petatur dispensatio, tacendo mulierem esse viduam, dispensatio erit subreptitia, lib. 2. num. 470. Si vidua sit orbata parentibus, vel saltem patre, eoque magis, si ex alio matrimonio filios habeat, dispensari potest, lib. 2. à n. 471.

Cum viduis dispensari solet ob infamiam ex copula, vel ejus suspitione, vel ob alias causas, quæ censeantur graves, piæ, & justæ, lib. 2. n. 468. adeo, ut in dispensatione petenda pro viduis, quando aliæ causæ allegantur,

tur, (unâ exceptâ ob ætatem) necesse non sit exprimere oratricem esse viduam. Ibid.

Causa *pro Neophytis*, lib. 2. num. 475. Ad dispensandum cum neophytis quæcumque causa sufficit, quæ prudentis arbitrio rationabilis judicetur. Ibid. Non requiritur figura iudicii, nec strepitus forensis, lib. 2. n. 476. Religiosi, quibus Indorum cura committitur, possunt procedere circa causas matrimoniales Indorum, juris ordine non servato, lib. 2. n. 477. Idem dicendum de Religiosis, quibus Æthiopum cura demandatur. Ib. Aliæ causæ pro dispensationibus matrimonialibus resumuntur, lib. 2. à n. 478.

Celebrare.

Celebrare Missam. V. Missa. Sacerdos. Episcopus Brasiliensis circa Missam celebrandam. Societas JESU.

Celebrari.

In nocte Nativitatis Domini. post primam Missam cantatam non possunt aliæ duæ immediatè celebrari, lib. 3. n. 495. In eadem tamen nocte possunt tres Missæ privatæ successivè celebrari, lib. 3. n. 501.

Censura.

Censura Papæ reservata absolvi potest à Brasiliæ Episcopis, lib. 2. n. 137. Quando censura Pontifici reservata incurritur, & conceditur licentia ad illius absolutionem, etiam censetur licentia concessa ad absolvendum à peccato, & è contra, lib. 3. n. 285. aliter dicendum de censura Episcopis reservata, lib. 3. n. 286. Quamvis ignorantes non incurrant censuram, nihilominus incurrunt reservationem ab Episcopo factam, lib. 3. n. 286.

Chamæleon.

Chamæleon. V. Carnium esus.

Chorus.

Chorus Misericordiæ in Civitate Fluminensi, ejus erectio, & fundatoris nomen, lib. 1. n. 110. Quot Capellani constet. Ibid. Chorus Candelariæ in eadem Civitate, ejusque fundatio, & Authorum nomina, lib. 1. n. 111. Numerantur ejus Capellani. Ibid.

Chrisma.

Ad Chrisma conficiendum non est necessarium balsamum necessitate sacramenti, sed necessitate præcepti, lib. 3. n. 6. Hoc præceptum non est purè ecclesiasticum, sed divinum Christi, lib. 3. n. 7.

Ad Chrisma consecrandum Sacerdotes sunt Episcopo necessarii, lib. 3. num. 10. Ordinarius Chrismatis conferendi Minister est solus Episcopus, lib. 3. n. 26. In causa necessitatis uti licet Chrismate pro Sacramento extremæ Unionis conferendo, lib. 3. n. 57.

Cœmeterium.

Cœmeterium, si sit contiguum Ecclesiæ, polluitur, pollutâ Ecclesia; non tamen è contra, lib. 3. n. 86. ab illo extrahenda sunt corpora infidelis, & excommunicati ante reconciliationem, si contingat Ecclesiam pollui ex sepultura ipsorum, lib. 3. n. 125. Si sit benedictum communi tantum benedictione, reconciliari potest per simplicem Sacerdotem, lib. 3. num. 132. Si verò sit consecratum, per Episcopum reconciliari debet, lib. 3. n. 133. poterit tamen reconciliari per simplicem Sacerdotem ex delegatione Episcopi Brasiliensis, lib. 3. n. 134. Reconciliata Ecclesia, non manet reconciliatum, lib. 3. n. 137.

Cœna.

Cœna. Vide Bulla Cœnæ.

Cognatio spiritualis.

Cognatio spiritualis est propinquitas personarum ex statuto Ecclesiæ confurgens, lib. 2. n. 615. Matrimonium contrahendum impedit, contractum dirimit. Ibid. Duplex est: altera ex Baptismo, altera ex Confirmatione provenit, lib. 2. n. 616. Proveniens ex Baptismo, dirimit inter baptizantem, & baptizatum, & hujus patrem, & matrem. Ibid. Ex Confirmatione contrahunt cognationem spirituales patrini, & confirmandi cum confirmato, cumque hujus patre, & matre, lib. 2. n. 617. Utraque cognatio est perpetua etiam post mortem illius personæ, ratione cujus contrahitur, lib. 2. n. 618.

Qui per errorem levat filium Petri, existimans se levare filium Pauli, cum neutro contrahit, lib. 2. num. 619. Maximè verò sic baptizans, lib. 2. n. 620.

Infidelis (non baptizatus) baptizans, vel suscipiens filium fidelis, cum nullo contrahit, lib. 2. n. 621. Nec licet infidelis ipse postea baptizetur, lib. 2. n. 623. Sic etiam, licet fidelis baptizet, vel teneat filium infidelis, non contrahit cum parentibus infidelibus ipsius baptizati, vel confirmati, lib. 2. n. 624. Nec licet tales infideles postea baptizentur, lib. 2. n. 625. Unde validum erit matrimonium inter fidelem sic baptizantem, vel susipientem, & inter dictos parentes infideles, quamvis ipsi postea baptizentur, lib. 2. num. 626. Infidelis verò baptizatus, v. g. hæreticus baptizans, vel suscipiens, tum cum persona baptizata, vel suscepta, tum cum ejus parentibus contrahit, lib. 2. n. 622.

Brasiliæ Episcopi possunt dispensare cum quibusvis personis in cognatione spiritali, lib. 2. à n. 627. Excipe inter patrinos, & filios spirituales, lib. 2. à n. 635. Nisi cum neophytis; cum iis enim possunt dispensare etiam inter patrinos, & filios spirituales quoad matrimonia præterita, lib. 2. n. 641. minimè verò quoad matrimonia futura, lib. 2. n. 640.

Jam verò non est necesse exprimere numerum filiorum, quos compater, seu comater de sacro fonte levavit, vel in sacramento Confirmationis tenuit, lib. 2. 629. Secus, quando compater comatris, & rursus, comater compatris prolem tenuit, ac levavit, lib. 2. n. 630. Item, non est necesse exprimere copulam, si fortè inter illos habita fuisset, lib. 2. n. 632. Nisi alia causa alleganda non adesset, lib. 2. num. 633. Facile conceditur istiusmodi dispensatio, lib. 2. n. 634.

Collegium.

De Sanctis, de quibus in Fluminensi Collegio Societatis JESU recitatur ex privilegio Pontificio, nimirum ob

eorum reliquias insignes, recitare possunt Religiosi, qui sunt extra Collegium, ad illud tamen pertinent, lib. 3. n. 514.

Coloni.

Brasiliæ coloni non sunt ex locis, ubi sanctum Officium exercetur, lib. 3. n. 208.

Coluber.

Coluber. V. Carnium efus.

Communicatio facultatum.

Communicatio facultatum fieri potest à Brasiliæ Episcopis, lib. 4. à n. 482. quocumque tempore vitæ suæ, lib. 4. n. 498. Sed præsertim tempore sui obitus, lib. 4. n. 501.

Quibus personis facta fuerit communicatio ætate nostra, lib. 4. num. 493. 500. 501. & 548. Communicatio facultatum expirat, finito decennio in ipsis præscripto, lib. 4. num. 570. quamvis delegati de industria negligent Sedem Apostolicam de Episcoporum obitu certiolem facere. Ibid.

Communio.

Communio per modum Viatici, aut ex devotione. V. Viaticum. Infirmus.

Commutatio.

Commutatio Voti. V. votum.

Concilium.

Concilium Melivetanum, præsentè D. Augustino, celebratum, lib. 2. num. 102. Quid in eo statutum fuerit. Ibid.

Confessarius.

Omnes omninò confessarii qualiter possint ad novum examen revocari, lib. 4. à n. 144.

Confessarius Societatis JESU transmarinus potest dispensare cum neophytis in impedimento petendi debitum conjugale, lib. 2. à n. 608. cum reliquis verò personis, qui neophyti non sunt, id tantum potest de licentia R. P. Provincialis, lib. 2. n. 610. Taliter dispensare potest extra Sacramentum Confessionis, lib. 3. à n. 611. Vide Debitum conjugale.

Confirmatio.

Minister ordinarius confirmationis est solus Episcopus, lib. 3. num. 26. Ex commissione Pontificis etiam simplex Sacerdos potest confirmationem mi-

nistrare, lib. 3. n. 27. Episcopus consecratus, licet excommunicatus, hæreticus, vel degradatus, validè, non tamen licitè ministrat Confirmationem, lib. 3. n. 29. Aliter dicendum, si Episcopus sit solum electus, lib. 3. n. 30. Confirmationis sacramentum iterari non potest, lib. 3. num. 31. Hinc sequitur, quod si confirmatus moreretur, & iterum à mortuis resurgeret, non esset denuò confirmandus, lib. 3. num. 32. Si sacramentum Confirmationis iteretur, non incurritur irregularitas, lib. 3. num. 33.

In locis remotis, quibus raro accedit Episcopus, convenienter confirmantur infantes ante usum rationis, lib. 3. n.

34. Episcopus in sua Diocesi licitè confirmat subditos alterius, lib. 3. n.

35. Pro sacramento Confirmationis chrisma debet esse novum, nimirum consecratum intra illum annum à die Jovis sancti computatum, lib.

3. n. 37. Si anno nondum finito timeatur chrisma defecturum, potest affundi guttatim oleum olivarum, ita tamen, ut quod denuò infunditur, sit semper minus oleo consecrato, lib. 3. n. 40.

Consanguinitas.

Consanguinitas, & illius gradus per quasdam regulas dignoscuntur, lib. 2. à n. 17. Consanguinitatis nomina, lib. 2. à num. 20.

Consecratio.

Consecratio est valida, quamvis fiat cum vino modicæ aquæ misto, lib. 2. num. 313.

Consuetudo.

Consuetudo legitimè introducta sicut leges inducere, ita abrogare potest, lib. 4. n. 412.

Conversus.

Primò conversis ab hæresi concedi potest indulgentia plenaria, lib. 3. num. 322. ut his talis indulgentia concedatur, nihil aliud requiritur, quam conversio ab hæresi, lib. 3. n. 234. Etiam concedi potest ab Episcopis Brasiliensibus indulgentia plenaria primò conversis à Paganismo, Judaismo, &

Turcismo, lib. 3. n. 326.

Copula.

Copula non est causa movens ad dispensationem concedendam, lib. 2. n. 375. est enim mera conditio, lib. 2. n. 313. Debet tamen exprimi in dispensatione petenda, aliàs dispensatio erit nulla, lib. 2. n. 376. Quamvis sententia contraria sit etiam valde probabilis, lib. 2. n. 384. Præsertim si impedimentum sit publicum, copula verò occulta, lib. 2. n. 379. Adeò, ut possis externè interroganti cum juramento copulam negare sub hac animi reticentia: *Non habui copulam, ut tibi dicam, vel, ut in judicio proferam*, lib. 2. n. 380. Nihilominus, si copula exprimatur, non est opus exprimere, quot vicibus habita fuerit, lib. 2. num. 377. Quando allegatur copula, & simul infamia sequenda fœminæ, licet non verificetur infamia sequenda fœminæ, valet dispensatio, lib. 2. num. 378.

Post dispensationem jam factam, nondum tamen contracto matrimonio, si habeatur copula inter consanguineos, vel affines jam dispensatos, necessaria non est nova dispensatio inter ipsos, lib. 2. n. 381. Quod viget, quamvis oratores dispensationem jam esse factam ignorarent, lib. 2. num. 382. Secùs, si post factam dispensationem copula habeatur cum consanguinea illius fœminæ, quam quis ducere intendit intra gradum prohibitum, lib. 2. n. 383. Præsumuntur dispensati vir, & uxor, qui in gradu prohibitio contraxerunt, si per decem annos continuos, & ultra in matrimonio vixerunt, & mortui sunt, lib. 2. n. 373. V. Causa. Infamia. Dispensatus.

Coribòcas.

Coribòcas. V. Misti, vulgò Coribòcas.

Crimen.

Crimen, quod matrimonium dirimit, triplex est, lib. 2. n. 518. Primum est homicidium conjugis ab altero conjugè, & alio tertio sive physice, v. g. gladio, vel veneno, sive moraliter,

liter, v. g. imperio, perfectum: eo nimirum consilio, ut postea inter se matrimonium contrahant. Ibid.

Secundum est adulterium, quando scilicet duo carnaliter se cognoscunt, vivente alterius conjuge, & vel matrimonium ineunt de præsenti, vel saltem dant fidem de ineundo post mortem conjugis, lib. 2. n. 519.

Tertium est raptus, per quem persona cum violentia abducitur matrimonii ineundi causa, lib. 2. n. 520.

Quando non intervenit machinatio mortis, sed solum adulterium cum matrimonio de præsenti, vel cum promissione matrimonii de futuro, incurritur impedimentum criminis, sive promissio matrimonii antecedit, sive subsequatur adulterium, lib. 2. num. 525.

Quando verò intervenit machinatio mortis, incurritur impedimentum criminis, sive vir occidat uxorem, sive uxor virum ad contrahendum cum adulterante, lib. 2. n. 521. Secus, si uxor virum occidit sine intentione ineundi matrimonium, quamvis postea viricidium raptum habeat, lib. 2. n. 522.

Si infidelis de consilio fidelis crimen machinationis committat, nequit post baptismum contrahere cum tali fidei, lib. 2. n. 523. Posset verò, si infidelis homicidium perpetraret absque fidelis consilio. Ibid. Si duo infideles homicidium, vel adulterium committerent cum promissione ineundi matrimonii, posset nihilominus suscepto baptismo, inter se contrahere, lib. 2. n. 524. Quæ requirantur, ut impedimentum criminis contrahatur, lib. 2. à n. 526.

Super impedimento criminis quocumque modo commissi, dummodo non interveniat machinatio mortis, possunt Brasiliæ Episcopi dispensare, lib. 2. n. 142. 145. 534. & à num. 540. Hinc possunt dispensare cum eo, qui, vivente uxore, matrimonium cum alia, quæ prioris matrimonii conscia erat, de facto contraxit, & consummavit, mortuaque prima uxore (neu-

tro tamen in ejus mortem machinante.) petit dispensari, ut in secundo dicto matrimonio remanere valeat, lib. 2. n. 535. Sub quibus tamen conditionibus dispensare debeant, lib. 2. à num. 536. Possunt dispensare cum eo, qui mortem machinatus est, sed tamen sine effectu, lib. 2. à num. 538.

Ad id dispensandus sit neophytus, quamvis mortem machinatus fuisset cum effectu, possunt Brasiliæ Episcopi unà cum Presbyteris Societatis ad id deputatis dispensare in matrimonio jam contracto, ut in eo remanere valeat, lib. 2. à n. 545. Minime verò in ordine ad matrimonium primò contrahendum, lib. 2. n. 550.

Semel dispensatus in crimine machinationis veræ, si iterum incidat in aliud crimen machinationis veræ, & secundam dispensationem petat, non valebit secunda dispensatio, nisi fiat mentio prioris, lib. 2. n. 551. Secus, si in aliud genus criminis incidisset, v. g. in fidem datam cum adulterio, lib. 2. nu. 552. Si prior dispensatio fuisset nulla, valebit omnino secunda dispensatio, licet prioris nulla fiat mentio, lib. 2. n. 553. V. Impedimenta Matrimonii.

Cocodrillus Brasilius.

Cocodrillus Brasilus, vulgò *Jacaré*. V. Carnium esus.

Cultus disparitas.

Cultus disparatis. V. Impedimenta Matrimonii.

D

DAMNATIS AD MORTEM.

DAMNATIS ad mortem ministranda est Eucharistia per modum Viatici, lib. 4. n. 333. Etiam non jejunis, lib. 4. n. 334. Uno saltem die, antequam suspendantur, aut aliter necem patiantur, lib. 4. n. 336. Permitti tamen potest, ut Eucharistiam sumant eodem die, quo puniuntur, lib. 4. à n. 337. In quibus casibus. Ibid.

Si

Si damnatus ad mortem pridie sumplisset Eucharistiam per modum Viatici, & ipso mortis die appeteret iterum sumere ex devotione, putant *Sanc. & Dian.* pium esse illi dare Eucharistiam, lib. 4. à n. 342. Immò *Sa.* & cum eo *Sanc.* tenent damnatis ad mortem ministrari posse Eucharistiam per unam horam ante mortem, lib. 4. n. 346.

Debitum conjugale.

Debitum conjugale fundatur in mutua corporum traditione, lib. 2. n. 556. Amittitur primò, quando ad matrimonium præcessit votum castitatis, aut religionis, lib. 2. n. 557.

Secundò, quando conjux post matrimonium de alterius licentia, vel uterque de mutuo consensu vovent castitatem, vel absque voto pactum ineunt de non petendo, lib. 2. n. 558.

Tertiò quando resultat cognatio spiritalis, qua alter conjugum, vel alteruter fiunt patrini communis filii in Baptismo, vel Confirmatione, lib. 2. n. 559.

Quartò, quando vir cum consanguinea uxoris suæ, vel uxor cum consanguineo mariti sui copulam habent intra primum, vel secundum gradum, & non ultra, lib. 2. n. 560.

Amisso jure petendi, peccat mortaliter, qui absque dispensatione petit, lib. 2. num. 561. Non semper tamen peccat, etiam post amissum jus petendi, qui reddit, immò aliquando reddere tenetur. Ibid.

Ab incurrenda privationis pœna petendi debitum conjugale excusat primò ignorantia facti, lib. 1. num. 562. & 565. Secundò, ignorantia juris, lib. 2. n. 563. & 575. Tertiò, ignorantia pœnæ, lib. 2. num. 564. & 588. V. Jus.

Decennium.

Decennium in facultatibus præscriptum incipit quoad essentiam à die datæ, id est, à die, quo facultates Romæ conceduntur, & expediuntur, lib. 1. à n. 16. & lib. 4. n. 550. Quoad usum verò, & exercitium incipit à die, quo in Brasiliam perveniunt facultates,

& ad manus Episcoporum, lib. 1. à n. 30. & lib. 4. n. 551. Limita, si aliundè per procuratorem, vel aliam personam loco procuratoris substitutam habeatur notitia prævia de facultatibus jam concessis, & Romæ expeditis: & deinde cum hac notitia facultatibus uti cœpisset Episcopus: tunc enim ita computandum est decennium, ut currere incipiat à die, quo facultatibus uti cœpit Episcopus, lib. 1. n. 39. & lib. 4. n. 552. Decennium in facultatibus non expirat morte concedentis, lib. 1. à n. 55. & lib. 4. n. 555. Nec morte Episcopi, cui conceduntur, lib. 1. n. 59. & lib. 4. n. 558.

Dedicatio Ecclesiæ.

In Ecclesiæ dedicatione potest Episcopus concedere indulgentiam unius anni, lib. 3. n. 158. Et in illius anniversario indulgentiam quadraginta dierum. Ibid.

Defunctus.

Defunctus V. Anima. Missa, & Purgatorium.

Delegatus.

Delegatus, mortuo Episcopo, tenetur Sedem Apostolicam de ejus obitu certiore facere, & quo ordine, lib. 4. à n. 502. Tenetur Sedem Apostolicam de obitu Episcopi certiore facere quamprimum, lib. 4. à n. 505. Quamprimum hîc significat occasionem opportunam certiorandi, nempe, data prima occasione navigii, vel directè in Ulyssiponem, vel indirectè per Insulas, lib. 4. n. 508. Peccabit delegatus, si negligat Sedem Apostolicam de obitu Episcopi certiore facere, lib. 4. n. 509. Non tamen sub gravi, sed tantum sub levi, lib. 4. n. 510.

Delegatus potest, præter alia, calices, patenas, & altaria portatilia consecrare, lib. 4. n. 514. Talia potest ex concessione sibi facta immediate à Sede Apostolica, non autem ab Episcopo, lib. 4. n. 484. & 515. Id tantum potest, Sede vacante, in casu necessitatis, lib. 4. n. 527. Sufficit autem necessitas, quæ oritur ex Sede vacan-

vacante præfise, lib. 4. n. 517. Quicumque sit delegatus, ut post obitum Episcopi suppleat; an etiam possit facultates exercere post adventum novi Episcopi, vel potius ab illarum usu, & exercitio statim cessare debeat, lib. 4. à n. 518.

Reliqua vide verb. Episcopus Brasiliensis circa communicationem suarum facultatum. Et verb. Episcopus Brasiliensis circa usum suarum facultatum.

Diaconatus.

Diaconatus conferri potest extra Tempora, & non servatis interstitiis, data rationabili causa, lib. 1. n. 88. In Brasilia sufficit minor causa, quam de jure requiritur, lib. 1. n. 96. Causa hujusmodi non consistit in indivisibili, lib. 1. n. 97.

Ad Diaconatum requiritur 23. annus, lib. 1. n. 239. Sufficit, quod prædictus annus sit inceptus, lib. 1. num. 240. Brasiliæ Episcopi possunt dispensare in uno ætatis anno ad Diaconatū, lib. 1. n. 251. Ut Episcopi Brasiliæ dispensent in uno ætatis anno ad Diaconatum, requiritur operariorum penuria, lib. 1. n. 258.

Dictio.

Dictio *Quivis* est universalis, lib. 1. n. 180. Item dictio *Quilibet*, & dictio *Quicumque*. Ibid.

Dictio *Si* idem aliquando valet, ac dictio *Quamvis*, lib. 2. n. 155. Dictio *Et* est copulativa, lib. 2. num. 204. Dictiones *Immo*, *Etiamsi*, *Quinetiam* sunt ampliativæ, & extensivæ de uno casu ad alium, lib. 2. num. 327.

Dictio *Quamprimum* in rebus difficultibus importat spatium trium mensium, duorum in rebus parvis, lib. 4. num. 507. Ordinarie significat occasionem opportunam rei peragendæ, lib. 4. n. 506.

Dictio *Donec* est restrictiva temporis, lib. 4. num. 320. Dictio *Nec* inclusam habet negationem, lib. 4. num. 530. Quandoque ponitur pro *non*. Ibid.

Dies festi.

Dies festi; quibus ex indulto Apostolico Ordines conferri possunt extra Tempora, & non servatis interstitiis, sunt omnes dies Dominici, & festi de præcepto in foro, lib. 1. n. 142. Sufficit, quod sit dies festus in Diocesi, in qua Ordines conferuntur, lib. 1. n. 143. Pro regularibus ordinandis sufficit, si in eorum Monasterio, aut Religione celebretur festum. Ibid. Possunt Ordines conferri etiam diebus festis, qui tales sunt in choro tantum, lib. 1. n. 145. Dies festi debent esse interpolati, minime verò continui, nisi ex speciali privilegio, lib. 1. à n. 160. Religiosi Societatis JESU ordinari possunt tribus diebus festis etiam continuis, lib. 1. n. 161. In hoc privilegio non communicant alii Religiosi. Ibid. Ut Religiosi Societatis JESU ordinentur tribus diebus festis etiam continuis, sufficit, quod sint dies festi in choro tantum, lib. 1. n. 163. & 164.

Dies jejunii.

Dies jejunii, lib. 4. à n. 382.

Dieta.

Dieta duplex est, altera legalis, vulgaris altera, lib. 2. n. 226. Vulgaris importat iter unius diei juxta consuetudinem regionis, lib. 2. n. 231. & 232. Legalis continet viginti milliaria, lib. 2. n. 226. Quilibet excessus etiam unius milliarii supra viginti milliaria computatur pro secunda dieta legali, lib. 2. n. 227. Secus in dieta vulgari. Ibid.

Dieta in ordine ad privilegia Indica debet accipi de vulgaribus, lib. 2. num. 229. Duæ dietæ important quindecim leucas Brasilicas, parum, minusve, lib. 2. num. 230. V. Leuca. Passus.

Dignior.

Dignior censetur, qui Ecclesiæ utilior est, lib. 4. n. 107. Maior utilitas Ecclesiæ unde dignoscatur, lib. 4. n. 111. electio digni, omisso digniori, est nulla, lib. 4. à n. 112. Hinc electio minus digno, potest dignior appellare à sui rejectione, lib. 4. n. 100.

Diæcesis.

Extra propriam Diæcesim uti potest
Episcopus altari portatili, lib. 3. num.
454. & in quocumque decenti loco,
dum iter facit, lib. 3. n. 455.

Dispensandum in esu carniū.

Dispensandum in esu carniū cum il-
lis, quorum debilitatæ sunt vires, lib.
4. num. 461. Item cum illis quibus
pisces sunt nocivi, lib. 4. n. 462. &
cum habentibus causas, quæ Episco-
po videantur rationabiles, lib. 4. n.
463. immò & cum habentibus cau-
sas, quæ Episcopo appareant dubiæ,
lib. 4. n. 464. In dubio non difficul-
ter, sed benigne concedenda est dis-
pensatio, lib. 4. n. 466.

Dispensandum cum iter agentibus, qui-
bus non sunt pisces, lib. 4. num. 467.
Sive iter agens sit persona delicata,
& aslueta epulari splendide, lib. 4. n.
469. sive persona humilis, & aslueta
vilibus elcis. Ibid. Unde expedit dis-
pensare in esu carniū

Primò, cum Ministris Regiis, Sacer-
dotibus gravibus, negotiatoribus opu-
lentiis, cum iter agunt, si domi suæ
soleant epulari abundanter, lib. 4. n.
470.

Secundò, cum iter agentibus à Provin-
ciis maritimis Brasiliæ ad loca medi-
terranea, v. g. *Minas Geraes*, *Guayáz*,
Cuyabá, &c. lib. 4. n. 471.

Tertiò, cum illis Brasiliæ incolis, qui
habitant in locis, ubi non sunt pis-
ces nec recentes, nec sale conditi,
lib. 4. n. 472.

Quartò, cum itinerantibus, & aliis Bra-
siliæ incolis mediterraneis, qui solum
panem, & carnes habent, lib. 4. num.
479. Quod probabile dicit Pasqualig.
licet iter agens per unum tantum
diem careret cibis in die jejunii con-
cessis, lib. 4. 478.

*Dispensare super impedimentis matri-
monii.*

Dispensare super impedimentis matri-
monii non potest Episcopus de jure,
lib. 2. n. 31. Potest tamen dispensa-
re in matrimonio jam contracto cum
impedimento occulto, quando gravis
necessitas urget, & datur periculum

in mora, vel impotentia adeundi Pa-
pam, dummodo matrimonium sit pu-
blicum, & separatio fieri nequeat si-
ne scandalo, lib. 2. à n. 32. Idem
potest circa matrimonium futurum
cum impedimento occulto, concu-
rentibus prædictis circumstantiis, lib.
2. à n. 51. In prædictis impedimentis,
& sub prædictis circumstantiis potest
dispensare, quamvis interveniat mala
fides ex parte unius tantum contra-
hentiis, lib. 2. à n. 67. Idem potest
quamvis interveniat mala fides ex
parte utriusque contrahentiis, lib. 2.
à n. 75. In prædictis impedimentis,
& sub prædictis circumstantiis potest
dispensare, quamvis impedimentum
sit publicum, lib. 2. à n. 87. Sub præ-
dictis circumstantiis extenditur dicta
potestas ad dispensandum in impedi-
mentis matrimonii, quæ gradibus non
constant, ut v. g. crimen, lib. 2. à
num. 95.

In impedimento occulto etiam occulte
facienda est dispensatio, lib. 2. num.
105. Episcopus non tenetur dispen-
sationes à Papa procurare, nec expen-
sas facere pro earum impetratione,
quamvis dispensandus sit pauper, lib.
2. n. 104. Tenetur tamen dispensa-
re, data iusta causa, lib. 2. n. 483.
Si nolit dispensare, data iusta causa,
potest subditus ad Metropolitanum
recurrere, lib. 2. n. 484.

*Dispensare super impedimentis matri-
monii in Brasilia.*

Dispensare possunt Brasiliæ Episcopi in
impedimentis matrimonii cum qui-
busvis personis: primò, in 4. consan-
guinitatis, & affinitatis gradu simpli-
ci, lib. 2. n. 170. & 141.

Secundò, in 3. consanguinitatis, & af-
finitatis gradu simplici, lib. 2. num.
171.

Tertiò, in 3. & 4. consanguinitatis, &
affinitatis gradibus mistim conjunctis,
lib. 2. n. 172. & 141.

Quartò, in 4. consanguinitatis, & affini-
tatis simplici, & in 3. & 4. gradibus
mistim conjunctis, etiam post con-
tracta scienter, vel ignoranter ma-
trimonia, si copulâ exinde subsequatâ
con-

- consummata fuerint talia matrimonia, lib. 2. n. 143.
- Quintò, in 4. consanguinitatis, & affinitatis simplici, & in 3. & 4. gradibus mixtim conjunctis, etiam post contracta scienter, vel ignoranter matrimonia, licet copula exinde subsecuta consummata non fuerint talia matrimonia, lib. 2. à n. 147.
- Sextò, in 3. & 4. consanguinitatis, & affinitatis gradibus mixtim conjunctis, quamvis tales gradus sint multiplicati, lib. 2. n. 193.
- Septimò, in 2. 3. & 4. consanguinitatis, & affinitatis gradibus mixtim conjunctis, lib. 2. n. 173. & 195.
- Octavo, in 2. 3. & 4. consanguinitatis, & affinitatis gradibus mixtim conjunctis, quamvis dicti gradus sint multiplicati, lib. 2. n. 195.
- Nono, prædicta omnia possunt Brasiliæ Episcopi cum quibusvis personis tum quoad matrimonia præterita, tum quoad futura, lib. 2. n. 174.
- Decimò, cum his verò, qui ab hæresi, vel infidelitate convertuntur ad fidem Catholicam, etiam possunt dispensare in 2. solo consanguinitatis, & affinitatis gradu, sed quoad matrimonia præterita tantum, minimè verò quoad futura, lib. 2. num. 175. & 176.
- Undecimò, in impedimento publicæ honestatis, iustis ex sponsalibus proveniente, lib. 2. n. 505. Et licet in impedimèto publicæ honestatis, quod ex matrimonio rato provenit, dispensare nequeant ex sexta facultate Pontificia ipsis concessa præcisè, lib. 2. num 508.
- Duodecimò, possunt tamen aliundè, nempe ex alio privilegio ipsis concessio dispensare in impedimento publicæ honestatis, etiam ex matrimonio rato proveniente, lib. 2. n. 141.
- Decimotertiò, in impedimento criminis quocumque modo commissi, dummodo non intervenerit machinatio mortis cum effectu, lib. 2. n. 534. 540. 142. & 145.
- Decimoquarto, in impedimento cognationis spiritualis, præterquam inter levantem, & levatum, lib. 2. à n. 627.
- Decimoquinto, in omnibus prædictis casibus, tum quando dispensatur cum illis, qui ab hæresi, vel infidelitate ad fidem Catholicam convertuntur, tum etiam quando dispensatur cum quibuscumque aliis personis, possunt Brasiliæ Episcopi prolem inde susceptam, vel suscipiendam declarare legitimam, lib. 2. n. 144. & 177.
- Decimosextò, possunt dispensare cum gentilibus, & infidelibus, ut post conversionem, & baptismum, quam ex illis maluerint, si etiam ipsa fidelis fiat, retinere possint, nisi prima voluerit converti, lib. 2. à n. 677.
- Dispensare cum neophytis.*
- Dispensare cum neophytis potest Episcopus Brasiliensis: primò, in 2. solo consanguinitatis, & affinitatis gradu, etiam quoad futura matrimonia, lib. 2. n. 203.
- Secundò, potest probabiliter dispensare cum neophytis in 2. consanguinitatis, & affinitatis gradu mixtim cum primo, lib. 2. à n. 208.
- Tertiò, potest dispensare cum neophytis in 1 gradu, etiam rectæ lineæ affinitatis, ex copula illicita resultantis, in occultis tamen, & in foro conscientiæ tantum, ac urgentibus iustis causis, lib. 2. n. 216.
- Quartò, potest dispensare cum neophytis in cognatione spirituali orta ex baptismo, & confirmatione, etiam inter levantem, & levatum, lib. 2. num. 219.
- Quintò, potest dispensare cum neophytis in cognatione legali orta ex adoptione. Ibid.
- Sextò, potest dispensare cum neophytis in impedimento publicæ honestatis, sive ex sponsalibus, sive etiam ex matrimonio rato impedimentum proveniat. Ibid.
- Septimò, potest dispensare cum neophytis in impedimento criminis, etiam morte secuta ex machinatione, quoad matrimonia præterita tantum, lib. 2. à n. 546. Minime verò in ordine ad matrimonia futura, lib. 2. n. 550.
- c Octavò,

Octavò, aliquando prædicta omnia potest Episcopus Brasiliensis se solo, lib. 2. à n. 235.

Nonò, in quibus tamen locis, & sub quibus limitationibus, lib. 2. n. 236. & 239.

Decimò, quandiu id possit Episcopus Brasiliensis se solo, lib. 2. à n. 237.

Undecimò, in omnibus prædictis matrimonii denuo celebratis, aut revalidatis prolem antecederet susceptam potest Episcopus Brasiliensis legitimam declarare, ac decernere, lib. 2. n. 220.

Duodecimò, sub quibus tamen conditionibus prædicta omnia possit Episcopus Brasiliensis, lib. 2. à n. 204.

Dispensatio.

Dispensatio est juris communis relaxatio cum causæ cognitione ab eo, qui legitimam potestatem habet, lib. 2. n. 357. Dispensatio matrimonialis, ut licite fiat, requiritur iusta causa, lib. 2. n. 359. Item, ut valide fiat, lib. 2. n. 360. Dispensatio subreptitia ea dicitur, pro cuius impetratione tacetur veritas alioquin exprimenda, lib. 2. n. 360. Obreptitia verò, pro cuius impetratione allegatur falsitas, qua cognita dispensatio non fuisset concedenda. Ibid.

In dispensatione matrimoniali petendum gradus remotior, tum propinquior exprimi debent, lib. 2. num. 368. Hinc non valet dispensatio, si unius tantum gradus simplicis mentio fiat, cum tamen sit duplicatus, lib. 2. n. 369. In impedimento occulto etiam occulte facienda est dispensatio, lib. 2. num. 105. Præsumitur dispensatio inter virum, & uxorem, qui in gradu prohibito contraxerunt, si per decem annos continuos, & ultra vixerunt, & mortui sunt, lib. 2. num. 373. V. Dispensare. Dispensatus. Episcopus.

Dispensatio ad edendas carnes diebus vetitis non est necessaria in casu necessitatis, lib. 4. n. 460. In dubio, an necessaria sit, quid agendum. Ibid.

Dispensatio in interstitiis.

Dispensatio in interstitiis pro Minoribus

fit quacumque rationabili causa interveniente, lib. 1. n. 82. Ad dispensandum in interstitiis inter Minores, & Subdiaconatum dari debet necessitas, vel utilitas Ecclesiæ disjunctivè, lib. 1. n. 83.

Necessitas Ecclesiæ datur 1. quando ordinandus habet beneficium, cui inservire debet, lib. 1. n. 84. Datur 2. quando desunt ministri, qui solitis officiis satisfaciant. Ibid. Datur 3. quando ordinandus studiis vacat, lib. 1. n. 85. Datur 4. si ætas ordinandi sit provecta, lib. 1. n. 86.

Utilitas verò Ecclesiæ tunc adesse putatur, quando præsumitur obsequium aptius esse præstandum, v. g. si ordinandus sit in sacra Theologia Doctor, vel aliàs vir doctus, & probus, ex cuius ordinatione ornamentum status Ecclesiastici, & futurum Ecclesiæ servitium sperari possit, lib. 1. n. 87.

Pro interstitiis dispensandis ad Diaconatum sufficit quævis causa, quæ Episcopo appareat rationabilis. v. g. sedulo incumbere Philosophiæ, aut Theologiæ: esse idoneus ad prædicandum, aut cantandum Evangelium in solemnibus, lib. 1. n. 88. Ut dispensetur in interstitiis ad Presbyteratum requiritur necessitas simul, & utilitas Ecclesiæ, lib. 1. n. 89.

Ut Brasiliæ Episcopi dispensent in interstitiis ad Subdiaconatum minor necessitas sufficit, quam communiter requiritur, lib. 1. num. 94. Hæc minor necessitas non consistit in indivisibili, sed moraliter pensanda est juxta viri prudentis arbitrium, lib. 1. n. 95.

Ut Brasiliæ Episcopi dispensent in interstitiis ad Diaconatum, minor rationabilis causa sufficit, quam communiter requiritur, lib. 1. num. 96. Etiam hæc causa non consistit in indivisibili, lib. 1. n. 97.

Ut Brasiliæ Episcopi dispensent ad Presbyteratum in interstitiis minor causa sufficit, quam ea, quæ à Tridentino requiritur, lib. 1. n. 98. Sufficit enim sola necessitas, lib. 1. n. 99. Hæc verò necessitas commensurari debet à numero

mero Sacerdotum, qui per totam Dioecesim existunt, lib. 1. à n. 101.
*Dispensatio in interstitiis quoad per-
sonas.*

Cum suis subditis possunt Brasiliæ Episcopi dispensare in temporibus, & interstitiis, lib. 1. n. 120. Etiam quando subditos suos non ordinant, dimissorias tamen dant, ut ab alio ordinentur, lib. 1. n. 122. Etiam cum illo, qui ab Ordinario dimissorias præsentat, in quibus rogatur Episcopus, ut cum dimisso dispense, lib. 1. num. 124. Possunt etiam dispensare cum illo, qui ab Ordinario dimissorias præsentat, ex quibus tamen non constat, an dispensatus accedat, nec deinde rogatur Episcopus ordinaturus, ut cum dimisso dispense, lib. 1. à num. 125. Qua verò ratione possit etiam dispensare cum eo, qui alio dimissus fuit, & huc appulit, deciditur, lib. 1. à n. 137.

Dispensatio in ætate ad Ordines. V. Ætas, Subdiaconatus, Diaconatus, & Presbyteratus.

Dispensatio in votis. V. Votum. *Dispensatio in simonia.* V. Simonia.

Dispensatio matrimonii.

Dispensatio matrimonii concessa in gradu proximiori, v. g. in 2. consanguinitatis, eo ipso censetur concessa in gradu remotiori, v. g. in 3. ejusdem consanguinitatis, lib. 1. n. 255.

Dispensandus in gradibus cognationis.

Dispensatus ex errore in 2. gradu, qui solum petit dispensationem pro 3. manet dispensatus in ipso 3. gradu, lib. 2. n. 156. & 371. Non tamen è contra, lib. 2. n. 371. Post dispensationem matrimonialem jam factam, nondum tamen contracto matrimonio, si habeatur copula inter consanguineos, vel affines jam dispensatos, necessaria non est nova dispensatio inter ipsos, lib. 2. n. 381. Quod viget, quamvis oratores dispensationem jam esse factam ignorarent, lib. 2. n. 382. Secus, si post factam dispensationem copula habeatur cum consanguinea illius scæminæ, quam quis ducere intendit intra gradum prohibi-

tum, lib. 2. num. 383. V. Copula. Dispensare.

Dispensatus in esu carniæ.

Dispensatus in esu carniæ diebus jejunii non tenetur ad jejunium, lib. 4. num. 428. Alii distinguunt inter dispensatos ratione viriæ, vel stomachi debilitati, & inter dispensatos ratione sanitatis conservandæ, & de primis dicunt non teneri ad jejunium, maxime verò de secundis, lib. 4. n. 427. Non potest sæpius comedere carnes in eodem die, lib. 4. num. 331. Nisi aliqua circumstantia contrarium suadeat, lib. 4. n. 432. Eo die, quo carnes non edit, probabile est ad jejunium obligari, lib. 4. n. 433. Alii affirmant de dispensatis ratione sanitatis conservandæ, lib. 4. n. 434. Negant verò de dispensatis ratione viriæ, vel stomachi debilitati. Ibid.

*Dispensatus ad unum genus carniæ potest quascumque, etiam nocivas comedere, lib. 4. n. 435. Non tamen carnes, & simul pisces, si dispensatus sit cum onere jejunandi, seu unicæ comestionis, lib. 4. n. 436. 2. Cum quis dispensatur in esu carniæ, censetur dispensatus ad ova, & lactici-
nia, lib. 4. num. 437. V. Carniæ esus.*

Dispensatus in jejunio.

Dispensatus in jejunio. V. Jejunium.

Distantia.

Distantia à Papa, vel ejus delegato tunc datur, quando in procuranda dispensatione spatium duorum mensium in itinere consumitur, lib. 2. num. 101. Comparatur distantia inter Africam, quæ Italiam respicit, & inter Brasiliam à Roma, lib. 2. num. 103. Papa, vel ejus delegatus censetur adiri non posse, quando obstat oratorum paupertas, lib. 2. n. 100.

Dubium.

Dubium juris, & dubium facti, lib. 1. n. 174. In dubio sive juris, sive facti non incurritur irregularitas, lib. 1. n. 175. Extenditur resolutio ad dubium purum, & ad dubium non purum, lib. 1. n. 176. Item ad utrumque forum, tam internum, quam ex-

ternum, lib. 1. n. 177. Semper tamen excipitur casus homicidii dubii, lib. 1. n. 175.

Dubium sacræ Congregationi de propaganda fide propositum circa intellectum sextæ facultatis Pontificiæ, Brasiliæ Episcopis concessæ, lib. 2. num. 167. Dubium sacræ Congregationi de propaganda fide propositum circa privilegium Societati JESU concessum pro neophytis dispensandis, lib. 2. n. 178.

E

ECCLESIA.

ECCLESIA non reconciliatur, nisi sit polluta, lib. 3. n. 84. Nulla polluitur, nisi prius fuerit benedicta, vel consecrata, lib. 3. n. 84. Quatuor causæ, quibus Ecclesia polluitur, numerantur, lib. 3. n. 85. Ea polluta, polluitur cœmeterium, si sit contiguum, non tamen è contra, lib. 3. n. 86. In dubio, an sit polluta, censetur non polluta, lib. 3. n. 87. Ut habeatur pro polluta, non requiritur sententia iudicis, sed sufficit, quod pollutio sit notoria, lib. 3. num. 90. Iudicium de illius pollutione spectat ad eum, ad quem spectat ejus reconciliatio, lib. 3. n. 91. Multipliciter polluta reconciliatur per unam tantum reconciliationem, lib. 3. n. 93. Si sit polluta, quam citò reconciliari debet, lib. 3. n. 95. Si sit solum benedicta, reconciliari potest per simplicem Sacerdotem, lib. 3. n. 97. Idem dicendum de cœmeterio benedicto, lib. 3. n. 97. Nec ad hoc in simplici Sacerdote licentia Episcopi requiritur de jure, lib. 3. n. 98. Requiritur tamen de facto, lib. 3. n. 99. Sufficit, quod aqua, cum qua reconcilianda est Ecclesia non consecrata, sit benedicta à simplici Sacerdote, lib. 3. n. 100. Solus Episcopus de jure potest illam, si sit consecrata, reconciliare; lib. 3. n. 103. Nec de jure potest illius reconciliationem simplici

Sacerdoti delegare, lib. 3. num. 104. Alteri tamen Episcopo potest, lib. 3. n. 105.

Aqua, cum qua reconcilianda est Ecclesia consecrata, à quocumque Episcopo benedici potest, lib. 3. n. 106. Simplici Sacerdoti potest Summus Pontifex concedere facultatem reconciliandi Ecclesias consecratas, & potest Episcopis concedere facultatem delegandi potestatem, quam de jure habent, reconciliandi Ecclesias consecratas, lib. 3. n. 108.

Episcopus Brasiliensis potest delegare simplici Sacerdoti facultatem reconciliandi prædictas Ecclesias, lib. 3. num. 107. & 110. Aqua, cum qua simplex Sacerdos ex delegatione Episcopi Brasiliensis Ecclesiam consecratam reconciliat extra calum necessitis, debet esse ab Episcopo benedicta, lib. 3. n. 114. Aliter dicendum in casu necessitatis, lib. 3. num. 115. In casu enim necessitatis debet esse benedicta ab ipso Sacerdote, non communiter, sed solemniter, lib. 3. n. 118. Quæ necessitas sufficiat, ut simplex Sacerdos ex delegatione Ecclesiam consecratam reconciliare possit aqua à se benedicta. V. Sacerdos. Si contingat Ecclesiam pollui ex sepultura infidelis, vel excommunicati, ante reconciliationem extrahenda sunt eorum corpora ab Ecclesia, vel cœmeterio, lib. 3. n. 125. Hoc tamen intelligendum est, si corpora infidelis, & excommunicati certo discerni possint ab aliis, lib. 3. n. 126. & 127. Ante reconciliationem Ecclesiæ benedictæ, vel consecratæ non sunt radenda ejus tigna, & parietes, lib. 3. n. 128. Reconciliata Ecclesia, non manet reconciliatum cœmeterium, lib. 3. num. 128.

In dedicatione Ecclesiæ potest Episcopus concedere indulgentiam unius anni, lib. 3. n. 158. Et in illius anniversario indulgentiam quadraginta dierum, lib. 3. n. 158. Indulgentiæ, quæ Ecclesiis Societatis in Brasilia conceduntur, habentur lib. 3. num. 198. Ecclesiæ thesaurus est cumulus, &c. lib.

&c. lib. 3. num. 156.

Episcopatus Fluminensis.

Episcopus Fluminensis à Portu Securo usque ad Novam Coloniam Sacramenti extenditur, lib. 1. num. 115. Portus Securus à linea Æquinoctiali ad Austrum versus jacet ad decimum septimum gradum solarem, ad trigessimum autem quintum Nova Colonia Sacramenti. Ibid.

Episcopus.

Episcopus circa *absolutionem à casibus Sedi Apostolicæ reservatis.* Episcopus de jure potest absolvere à casibus occultis Sedi Apostolicæ reservatis extra Bullam Cænæ, lib. 4. n. 295. Casus Sedi Apostolicæ reservati extra Bullam Cænæ, eo ipso, quod sint occultis, fiunt Episcopales, lib. 3. num. 300.

Episcopus circa *absolutionem hæresis.* Episcopus de jure non potest absolvere ab hæresi, quam incurrunt hæretici, apostatæ à fide, & schismatici, lib. 3. num. 237. Probabile est, Episcopos post Bullam Cænæ ex vi facultatis à Tridentino ipsis concessæ absolvere posse ab hæresi, & aliis criminibus occultis, lib. 3. n. 246.

Episcopus circa *dimissorias concedendas.* Episcopus potest literas dimissoriales concedere suis subditis etiam absentibus, lib. 4. num. 528. Potest suorum subditorum examen committere Episcopo loci, in quo vivunt. Ibid.

Episcopus circa *jejunium dispensandum.* Episcopus potest dispensare in jejniis suæ Diocesis, lib. 4. n. 418. Atque etiam in jejniis juris communis, data rationabili causa, lib. 4. num. 419. Secus, si non detur rationabilis causa, lib. 4. à n. 418.

Episcopus circa *illegitimos dispensandos.* Episcopus potest dispensare cum illegitimis ad Ordines minores, & beneficium simplex, lib. 1. n. 184. Potest dispensare cum illegitimis occultis ad sacros Ordines, lib. 1. n. 185. Reliqua vide verb. Illegitimi.

Episcopus circa *impedimenta matrimonii dispensanda.* Episcopus non potest de jure dispensare in impedimentis

matrimonii, lib. 2. n. 31. Potest tamen dispensare in matrimonio jam contracto cum impedimento occulto quando gravis necessitas urget, & datur periculum in mora, vel impotentia adeundi Papam, dummodo matrimonium sit publicum, & separatio fieri nequeat sine scandalo, lib. 2. à num. 32. Idem potest circa matrimonium futurum cum impedimento occulto, concurrentibus prædictis circumstantiis, lib. 2. à n. 51. In prædictis impedimentis, & sub iisdem circumstantiis potest dispensare, quamvis interveniat mala fides ex parte unius tantum contrahentis, lib. 2. à n. 67. Idem potest, quamvis interveniat mala fides ex parte utriusque contrahentis, lib. 2. à num. 75. In iisdem impedimentis, & sub prædictis circumstantiis potest dispensare, quavis impedimentum sit publicum, lib. 2. à n. 87. Sub prædictis circumstantiis extenditur dicta potestas ad dispensandum in impedimentis matrimonii, quæ gradibus non constant, ut v. g. crimen, lib. 2. à n. 95. Episcopus non tenetur dispensationes à Papæ procurare, nec expensas facere pro earum impetratione, quamvis dispensandus sit pauper, lib. 2. num. 104. Tenetur tamen dispensare, data iusta causa, lib. 2. n. 483. Si nolit dispensare, data iusta causa, potest subditus ad Metropolitanum recurrere, lib. 2. n. 484.

Episcopus circa *indulgentias.* Episcopus à Summo Pontifice habet potestatem concedendi indulgentias, lib. 3. num. 154. In dedicatione Ecclesiæ potest concedere indulgentiam unius anni, lib. 3. n. 358. Et in illius anniversario indulgentiam quadraginta dierum, lib. 3. n. 158. vel aliàs quando placuerit. Ibid. Hoc deinde ultimum possunt Archiepiscopi in tota sua Provincia, & in suffraganeis Diocesis, quamvis non sint in actu visitationis, lib. 3. n. 159. Si Archiepiscopi, aut Episcopi ampliorem indulgentiam concedant, quam ipsis permissum est, solum quoad excessum

- sum irrita est concessio, lib. 3. num. 160. Non solum suis subditis, & extra suum territorium, sed etiam regularibus exemptis possunt indulgentias concedere, lib. 3. n. 161.
- Episcopus circa interstitia dispensanda.* Episcopus potest de jure dispensare in interstitiis ad Ordines, lib. 1. à n. 72. Quæ causæ requirantur, ut Episcopus dispense in interstitiis ad Ordines, lib. 1. à n. 82. Reliqua vide verb. Dispenratio in interstitiis.
- Episcopus circa irregularitatem dispensandam.* Episcopus potest dispensare in omnibus irregularitatibus, quæ ex delicto occulto proveniunt, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, & exceptis aliis deductis ad forum contentiosum, lib. 1. num. 178. Reliqua vide verb. Irregularitas.
- Episcopus circa Missam.* Extra propriam Diocesim potest Episcopus uti altari portatili, lib. 3. n. 454. Dum iter facit, potest in quocumque decenti loco celebrare in altari portatili, seu facere coram se celebrare, lib. 3. n. 455. Et hoc ex sola commoditate, lib. 3. n. 457.
- Episcopus circa olea benedicenda.* Episcopus oleum Infirmorum benedicit cum cæremoniis, quæ in Pontificali Romano præscribuntur, lib. 3. n. 3. Indiget Sacerdotibus ad Chrisma consecrandum, lib. 3. n. 10. Ab illo tria olea, Infirmorum nimirum, &c: feria quinta in Cæna Domini benedicuntur, lib. 3. n. 13.
- Solus Episcopus Chrismatis conferendi est ordinarius Minister, lib. 3. num. 26. Si sit consecratus, licet excommunicatus, hæreticus, vel degradatus, potest valide, quamvis illicite, ministrare sacramentum Confirmationis, lib. 3. n. 29. Aliter dicendum, si sit solum electus, lib. 3. n. 30. In locis remotis, quò raro accedit, convenienter confirmat infantes ante usum rationis, lib. 3. n. 34. In sua Diocesi licite confirmat subditos alterius, lib. 3. n. 35.
- Episcopus circa Ordines conferendos.* V. Ordo.
- Episcopus circa paramenta, & reconciliationem Ecclesiæ.* Episcopus potest benedicere paramenta, & alia utensilia ad sacrificium Missæ necessaria, lib. 3. num. 64. Ad hæc benedicenda potest simplici Sacerdoti facultatem delegare, lib. 3. num. 66. De jure non requiritur illius licentia, ut simplex Sacerdos possit reconciliare Ecclesiam solum benedictam, lib. 3. n. 98. Requiritur tamen de facto, lib. 3. num. 99.
- Solus Episcopus de jure potest reconciliare Ecclesiam, si sit consecrata, lib. 3. n. 103. Non tamen potest de jure simplici Sacerdoti delegare reconciliationem illius, lib. 3. n. 104. Sed potest reconciliationem delegare alteri Episcopo, lib. 3. num. 105.
- Aqua, qua reconcilianda est Ecclesia consecrata, à quolibet Episcopo benedici potest, lib. 3. n. 106. Episcopus potest Pontifex concedere facultatem delegandi potestatem simplici Sacerdoti, quam Episcopi de jure habent reconciliandi Ecclesias consecratas, lib. 3. num. 108. Cæmeterium consecratum debet reconciliari per Episcopum, lib. 3. num. 133.
- Episcopus circa Parochos examinandos.* Episcopus potest ad novum examen revocare Parochos etiam collatos, si eorum notus sit defectus scientiæ, vel præcedat rumor de eorum imperitia, vel errore in sacramentis ministrandis, lib. 4. num. 154. Vel quando probabiliter judicat Parochos esse insufficientes, aut quia studiis non vacarunt, aut quia scientiam, quam antea habebant, amiserunt, lib. 4. n. 155. Idque potest tam in actu visitationis, quam extra, lib. 4. num. 156. Omnes autem omnino Parochos collatos suæ Diocesis non potest ad novum examen revocare, lib. 4. à n. 141. Qualiter possit Confessarios ad novum examen revocare, lib. 4. à n. 144.
- Episcopus circa simoniam.* Episcopus potest absolvere, & dispensare in simonia occulta, lib. 1. n. 353. Secus in

in simonia publica, lib. 1. num. 352. Cum simoniaco occulto, ut sine nova collatione retineat beneficium, etiam potest dispensare, lib. 1. num. 354. Reliqua vide verb. Simonia.

Episcopus circa vota commutanda, & dispensanda. Episcopus potest de jure dispensare, & commutare vota, quæ non sunt reservata, lib. 1. num. 293. Extenditur hæc potestas ad vota de non petenda dispensatione, aut commutatione, lib. 1. n. 294. Item ad vota juramento firmata, lib. 1. num. 295. Reliqua vide verb. Votum.

Episcopus Brasiliensis.

Episcopus Brasiliensis varias habet facultates à Summis Pontificibus specialiter concessas, lib. 1. à n. 1. Ad jurisdictionem ordinariam non pertinent maiori ex parte, lib. 1. à num. 5. At qua parte ad jurisdictionem ordinariam pertinent, etiam aliquid speciale, & de novo conferunt, lib. 1. à n. 7. Illis uti potest Episcopus intra fines suæ Diocæsis etiam cum peregrinis, exteris, & advenis, etiam Religiosis, lib. 1. à n. 9. Statim à die datæ, id est, à die, quo Romæ expediuntur, lib. 1. à n. 16. & lib. 4. n. 505. Sive Episcopus supplicet, & acceptet per se, sive per alios, lib. 1. n. 19. Etiam ante notitiam concessionis, dummodo sit facta, lib. 1. n. 20. Quamvis catalogus facultatum naufragium faciat, aut aliter in via pereat, lib. 1. num. 25. Quod verum est tam pro foro interno, quam pro externo, lib. 1. n. 26. Dictis facultatibus uti potest Episcopus, licet solum sit confirmatus, lib. 1. num. 47. Si excipias, quæ requirunt ordinem Episcopalem, lib. 1. n. 50. Idem potest Archiepiscopus Brasiliensis ante receptionem pallii, lib. 1. à n. 51. Non expirant dictæ facultates morte Episcopi, cui conceduntur, si tempore obitus communicentur, lib. 1. num. 59. & lib. 4. num. 558. Neque morte Pontificis concedentis, lib. 1. à n. 55. & lib. 4. n. 555.

Episcopus Brasiliensis *circa absolutionem à casibus Sedi Apostolicæ reservatis.*

Episcopus Brasiliensis potest absolvere ab omnibus casibus Sedi Apostolicæ reservatis, etiam in Bulla Cœnæ contentis, lib. 3. n. 293. Etiam si tales casus sint publici, lib. 3. num. 294. & hoc non solum per se, sed etiam per alios quoscumque, quibus ipse facultatem sibi concessam communicaverit, lib. 3. n. 302.

Habens Pontifici reservatum intra, vel extra Bullam Cœnæ, & confitens Episcopo Brasiliensi, vel ejus delegato, quamvis nullam ex oblivione de tali reservato mentionem faciat, manet liber à reservatione, lib. 3. num. 303. Idem dicendum, si coniteatur alicui ex prædictis, & faciat confessionem nullam, lib. 3. n. 304.

Extra sacramentum Pœnitentiæ potest Episcopus Brasiliensis absolvere ab omnibus casibus Sedi Apostolicæ reservatis, etiam in Bulla Cœnæ contentis, lib. 3. n. 305. Etiam potest à talibus casibus absentem absolvere, lib. 3. n. 306. Non solum suum subditum, sed etiam non subditum, v. g. advenam, peregrinum, & regularem, lib. 3. n. 307. Si incidat in aliquem casum Sedi Apostolicæ reservatum, in Bulla Cœnæ contentum, potest alteri dare facultatem, ut ipsum Episcopum absolvat, lib. 3. num. 308. Per novam promulgationem Bullæ in Cœna Domini non revocatur facultas Episcopis Brasiliensibus concessa absolvendi ab omnibus casibus Sedi Apostolicæ reservatis, etiam in Bulla Cœnæ contentis, lib. 3. n. 318.

Episcopus Brasiliensis *circa absolutionem hæresis.* Episcopus Brasiliensis potest absolvere ab hæresi, apostasia à fide, & schismate, sive hæc crimina sint occulta, sive publica, lib. 3. n. 255. Hæc potestas extenditur non solum ad omnes personas Ecclesiasticas tam sæculares, quam regulares, lib. 3. n. 258. Sed etiam ad omnes personas laicas tam sæculares, quam regulares, lib. 3. num. 260. Et hoc ignorantibus, aut etiam invitis superioribus regularibus, lib. 3. num. 262. Si Episcopus, Brasiliensis incidat in hæresim,

resim, apostasiam, aut schisma, potest alteri dare facultatem ut ipsum Episcopum absolvat, lib. 3. n. 263.

Non potest tamen absolvere personas, quæ ex locis fuerint, ubi sanctum Officium exercetur, si tales personæ extra loca missionum, ubi impune grassantur hæreses, incident in hæresim, apostasiam à fide, & schisma, lib. 3. n. 364. Aliter dicendum, si in locis, ubi impune grassantur hæreses, deliquerint, lib. 3. n. 265. Non potest absolvere eos, qui judicialiter abjurarunt, & post judicialem abjurationem in hæresim, apostasiam à fide, & schisma fuerunt relapsi, si isti nati sint ubi puniuntur hæreses, v. g. in Portugallia, lib. 3. num. 271. Aliter dicendum, si nati sint ubi non puniuntur hæreses, v. g. in Anglia, lib. 3. n. 272. Hæc tamen absolutio danda est solum in foro interno, & conscientiæ, lib. 3. num. 273.

Episcopus Brasiliensis *circa ætatem ad Ordines*. Episcopus Brasiliensis potest dispensare super defectu ætatis unius anni ad Subdiaconatum, Diaconatum, aut Presbyteratum indeterminatè, lib. 1. n. 251. Cum jam aliunde dispensato in uno ætatis anno adhuc potest dispensare in alio ætatis anno, ita ut taliter ordinandus ad Ordines suscipiendos accedat dispensatus in duplici ætatis anno, lib. 1. à num. 263. Reliqua vide verb. *Ætas ad Ordines*.

Episcopus Brasiliensis *circa bigamiam*. Episcopus Brasiliensis potest dispensare in bigamia similitudinaria, lib. 1. n. 209. Etiam potest dispensare in bigamia vera, si præcisa necessitas operariorum fuerit, lib. 1. num. 210. Reliqua vide verb. *Bigamia*.

Episcopus Brasiliensis *circa causas celebrandi bis in die*. Episcopus Brasiliensis, si quis Sacerdos in ejus Diœcesi appareat facultatem Pontificiam habens celebrandi bis in die, potest approbare, vel non approbare causas ad ita celebrandum, & cur? lib. 4. à n. 290. Sacerdotem, qui sine legiti-

ma causa missam iteraret, potest punire ad arbitrium, lib. 4. n. 293. & 295. vel pœna pecuniaria, lib. 4. n. 296. vel pœna partim pecuniaria, & partim corporali, seu spirituali, lib. 4. n. 297.

Excipitur 2. Sacerdos sæcularis, qui sine legitima causa missam iteraret, & præterea ex aliis circumstantiis fieret suspectus de hæresi: is enim ad DD. Inquisitores esset remittendus, lib. 4. n. 294.

Episcopus Brasiliensis *circa communicationem suarum facultatum*. Episcopus Brasiliensis potest facultates Pontificias sibi specialiter concessas alteri communicare, lib. 4. à num. 482. vel in totum, vel in partem, lib. 4. n. 498. exceptis illis, quæ requirunt Ordinem Episcopalem, vel non sine sacrorum oleorum usu exercentur, lib. 4. n. 483. Communicationem à se factam potest iterum revocare, lib. 4. num. 500. Communicare potest quovis tempore vitæ suæ, lib. 4. num. 498. sed præsertim tempore sui obitus, lib. 4. n. 501.

Communicare non potest personis laicis, lib. 4. n. 491. Nec personis in Minoribus, Subdiaconatu, aut Diaconatu constitutis, lib. 4. n. 491. sed solis Sacerdotibus communicare potest, lib. 4. n. 492. etiam Regularibus, lib. 4. n. 504. uni tantum, vel multis simul, lib. 4. n. 495. dummodo delegandus, vel delegandi ab Episcopo judicentur idonei, lib. 4. n. 494. Et intra ipsorum Diœceses existant, lib. 4. n. 497.

Communicare non potest ad plures; quam decem annos in ipsis facultatibus præscriptos, lib. 4. n. 570. Unde facultatum communicatio expirat, finito decennio in illis præscripto, lib. 4. n. 575. Quamvis delegati de industria negligant Sedem Apostolicam de Episcoporum obitu certiozem facere. Ibid.

Episcopus Brasiliensis *circa esum carniū*. Episcopus Brasiliensis potest dispensare super esu carniū in diebus jejunii, lib. 4. num. 421. Non solum

Ium in jejunis infra annum, v. g. vigiliarum, quatuor temporum, &c. lib. 4. n. 422. sed etiam in jejuniis Quadragesimæ, lib. 4. n. 424. A' potiori potest dispensare in diebus infra annum, in quibus non jejunamus, sed solum à carnibus abstinemus, ut in sextis feriis, sabbatis per annum, & diebus Rogationum, lib. 4. num. 423. Immo & in Dominicis Quadragesimæ, lib. 4. n. 425. Reliqua vide verb. Dispensandum in esu carniū.

Episcopus Brasiliensis circa homicidium.

Episcopus Brasiliensis potest dispensare in homicidio voluntario non solum ad Ordines sacros, & illorum usum, sed etiam ad obtinenda, & retinenda beneficia ecclesiastica simplicia, vel curata, lib. 1. num. 218. Dummodo ex tali dispensatione scandalum non oriatur, lib. 1. num. 217. Reliqua vide verb. Homicidium.

Episcopus Brasiliensis circa illegitimos dispensandos.

Episcopus Brasiliensis potest dispensare cum illegitimis ad sacros Ordines, lib. 1. n. 187. Quin & ad beneficia curata, & dignitates ecclesiasticas, lib. 1. n. 188. Reliqua vide verb. Illegitimi.

Episcopus Brasiliensis circa impedimenta matrimonii dispensanda.

Episcopus Brasiliensis potest dispensare in omnibus matrimonii impedimentis, in quibus potest Episcopus de jure communi, lib. 2. à n. 32. Vide supra verb. Episcopus circa impedimenta matrimonii dispensanda.

Præterea ex facultatibus Pontificiis sibi specialiter concessis potest Episcopus Brasiliensis dispensare in impedimentis matrimonii cum quibuscumque personis.

Primò, in 4. consanguinitatis, & affinitatis gradu simplici, lib. 2. num. 170. & 141.

Secundò, in 3. consanguinitatis, & affinitatis gradu simplici, lib. 2. num. 171.

Tertio, in 3. & 4. consanguinitatis, & affinitatis gradibus mistim conjunctis, lib. 2. n. 172. & 141.

Quartò, in 4. consanguinitatis, & affinitatis simplici, & in 3. & 4. gradibus mistim conjunctis, etiam post contracta scienter, vel ignoranter matrimonia, si copulâ exinde subsecutâ consummata fuerint talia matrimonia, lib. 2. n. 143.

Quintò, in 4. consanguinitatis, & affinitatis simplici, & in 3. & 4. gradibus mistim conjunctis, etiam post contracta scienter, vel ignoranter matrimonia, licet copulâ exinde subsecutâ consummata non fuerint talia matrimonia, lib. 2. à n. 247.

Sextò, in 3. & 4. consanguinitatis, & affinitatis gradibus mistim conjunctis, quamvis tales gradus sint multiplicati, lib. 2. n. 193.

Septimò, in 2. 3. & 4. consanguinitatis, & affinitatis gradibus mistim conjunctis, lib. 2. n. 173. & 195.

Octavò, in 2. 3. & 4. consanguinitatis, & affinitatis gradibus mistim conjunctis, quamvis tales gradus sint multiplicati, lib. 2. n. 195.

Nonò, prædicta omnia potest Brasiliæ Episcopus cum quibusvis personis tum quoad matrimonia præterita, tum quoad futura, lib. 2. n. 174.

Decimò, cum his verò, qui ab hæresi, vel infidelitate convertuntur ad fidem Catholicam, etiam potest dispensare in 2. solo consanguinitatis, & affinitatis gradu, sed quoad matrimonia præterita tantum, minime verò quoad futura, lib. 2. num. 175. & 176.

Undecimò, potest dispensare in impedimento publicæ honestatis, justis ex sponsalibus proveniente, lib. 2. n. 505. Et licet in impedimento publicæ honestatis, quod ex matrimonio rato provenit, dispensare non possit ex sexta facultate Pontificia sibi concessa præcisè, lib. 2. n. 508.

Duodecimò, potest tamen aliundè, nempe ex alio privilegio ipsi concessio, dispensare etiam in impedimento publicæ honestatis, quod ex matrimonio rato provenit, lib. 2. n. 141.

Decimo tertio, dispensare potest in impedimento criminis quocumque mo-

- do commissi, dummodo non inter-
venerit machinatio mortis cum effe-
ctu, lib. 2. num. 534. 540. 142. &
145.
- Decimo quarto, in impedimento cogna-
tionis spiritualis, præterquam inter
levantem, & levatum, lib. 2. à num.
627.
- Decimo quinto, in omnibus prædictis ca-
sibus, tum quando dispensatur cum
illis, qui ab hæresi, vel infidelitate
convertuntur ad fidem Catholicam,
tum etiam quando dispensatur cum
quibuscumque aliis personis, potest
Basilix Episcopus prolem inde sus-
ceptam, vel suscipiendam declarare
legitimam, lib. 2. num. 144 & 177.
- Decimo sexto, dispensare potest cum
gentilibus, & infidelibus, plures ux-
ores habentibus, ut post conversionem,
& baptismum, quam ex illis malue-
rint, si ipsa etiam fidelis fiat, reti-
nere possint, nisi prima voluerit con-
verti, lib. 2. à n. 677.
- Episcopus Basiliensis *circa impedimen-
ta matrimonii dispensanda cum neo-
phytis*. Episcopus Basiliensis potest
dispensare in impedimentis matrimo-
nii cum neophytis.
- Primò in 2. solo consanguinitatis, & af-
finitatis gradu, etiam quoad futura
matrimonia, lib. 2. n. 203.
- Secundò non potest dispensare cum neo-
phytis in 2. consanguinitatis gradu
multum cum 1. lib. 2. à n. 215.
- Tertiò, potest dispensare cum neophy-
tis in 1. gradu, etiam rectæ lineæ af-
finitatis, ex copula illicita resultantis,
in occultis tamen, & in foro consci-
entiæ tantum, ac urgentibus justis
causis, lib. 2. n. 216.
- Quartò, potest dispensare cum neophy-
tis in impedimento cognationis spi-
ritualis ortæ ex baptismo, & confir-
matione, etiam inter levantem, & le-
vatum, lib. 2. n. 219.
- Quintò, potest dispensare cum neophy-
tis in impedimento cognationis lega-
lis ortæ ex adoptione. Ibid.
- Sextò, potest dispensare cum neophy-
tis in impedimento publicæ honesta-
tis, sive ex sponsalibus, sive etiam
ex matrimonio rato proveniat. Ibid.
- Septimò, potest dispensare cum neo-
phytis in impedimento criminis, etiam
morte secuta ex machinatione, quoad
matrimonia præterita, lib. 2. à num.
546. minime verò in ordine ad ma-
trimonia futura, lib. 2. n. 550.
- Octavò, aliquando prædicta omnia po-
test Episcopus Basiliensis se solo,
lib. 2. à n. 235.
- Nonò, in quibus tamen locis, & sub
quibus limitationibus, lib. 2. n. 236.
& 239.
- Decimò, quandiu id possit Episcopus
Basiliensis se solo, lib. 2. à num.
237.
- Undecimò, in omnibus prædictis matri-
moniis denuò celebratis, aut revali-
datis prolem antecederet susceptam
potest legitimam declarare, ac decer-
nere, lib. 2. n. 220.
- Duodecimò, sub quibus tamen limita-
tionibus prædicta omnia possit Bra-
siliæ Episcopus, lib. 2. à n. 204.
- Episcopus Basiliensis *circa indulgen-
tias*. Episcopus Basiliensis potest lar-
giri ter in anno indulgentiam plena-
riam contritis, confessis, ac sacra com-
munionem refectis, lib. 3. num. 162.
Hanc facultatem largiendi ter in an-
no indulgentiam plenariam potest
personis idoneis communicare, lib.
3. n. 163. Potest Episcopus Basili-
ensis in omnibus, & singulis locis
propriæ Diocesis ter in anno indul-
gentiam plenariam largiri contritis,
confessis, ac sacra communionem refe-
ctis, lib. 3. num. 164. Et hoc tribus
anni diebus quibuscumque, sive ii
sint continui, sive interpolati, sive fi-
xi, sive vagi, lib. 3. n. 165. Pro tali
indulgentia concedenda congruen-
tius est dies fixos statuere, lib. 3. n.
166.
- Qui in hac Sancti Sebastiani Civitate
bis tantum lucratus est prædictam in-
dulgentiam, potest eam tertiò lucra-
ri in Civitate D. Pauli, lib. 3. num.
168. Qui in hac Sancti Sebastiani Ci-
vitate ter conatus est indulgentiam
lucrari, adhuc potest in Civitate D.
Pauli ter conari eandem indulgen-
tiam

tiam consequi, lib. 3. num. 169. Qui verò in hac Sancti Sebastiani Civitate jam vere ter lucratus est indulgentiam, nequit illam postea in Civitate D. Pauli iterum lucrari, lib. 3. n. 170.

Prædictam indulgentiam lucrari possunt omnes Christi fideles tam Brasiliæ incolæ, quam advenæ, & peregrini, tam subditi, quam non subditi, atque etiam Regulares exempti, lib. 3. n. 172. Immo ipse Episcopus Brasiliensis eamdem indulgentiam sibi lucrari potest, lib. 3. n. 173.

Ad prædictam indulgentiam lucrandam requiritur primò contritio, lib. 3. n. 174. Sufficit tamen attritio vera, & supernaturalis. Ibid.

Requiritur secundò confessio valida, lib. 3. n. 176. non tamen generalis totius vitæ, lib. 3. n. 194.

Requiritur tertio communicatio, lib. 3. n. 179. non tamen sufficit communicatio sacrilega, lib. 3. n. 180.

Requiritur quartò status gratiæ, lib. 3. num. 181.

Requiritur quintò contritio, confessio, & communicatio, non distributive, sed conjunctive, lib. 3. n. 182. Ad prædictam indulgentiam lucrandam consultius est habere intentionem actualem, vel virtualem, lib. 3. n. 192.

Sufficit ad prædictam indulgentiam lucrandam confessio, & communicatio, quibus satisficit præcepto annuæ confessionis, & communionis, si tempore Quadragesimæ promulgetur talis indulgentia, lib. 3. n. 193. Occasione indulgentiæ plenariæ sicut non sunt imponendæ poenitentiae graves, ita non sunt omittendæ leves, præsertim si sint medicinales, lib. 3. num. 195.

Episcopus Brasiliensis *circa indulgentiam quadraginta horarum*. Episcopus Brasiliensis potest indicare orationem 40. horarum cum indulgentia plenaria, lib. 3. num. 395. & hoc in Ecclesia, quam maluerit, lib. 3. n. 396. Hanc indulgentiam in oratione 40. horarum ter in anno non solum in hac Civitate Fluminensi, sed etiam in

quolibet oppido intra fines Diocesis indicare potest, lib. 3. n. 397. & quibuscumque diebus infra annum ipsius Episcopi arbitrio, lib. 3. n. 398.

Ad lucrandam indulgentiam 40. horarum, quam Episcopus Brasiliensis indicare potest, non aliæ requiruntur conditiones, quam illæ, quæ requiruntur ad consequendam indulgentiam Bacchanalium, lib. 3. n. 394. Vide Indulgentia. Sacramentum.

Episcopus Brasiliensis *circa interstitia dispensanda*. Episcopus Brasiliensis potest dispensare in interstitiis ad Ordines suscipiendos, lib. 1. à num. 72. Quæ causæ sufficiant, ut Episcopus Brasiliensis dispense in interstitiis ad Ordines, lib. 1. à n. 94. Reliqua vide verb. Dispensare in interstitiis.

Episcopus Brasiliensis *circa irregularitatem dispensandam*. Episcopus Brasiliensis, exceptis bigamia vera, & homicidio voluntario, potest dispensare in omnibus irregularibus in jure expressis, aut ex delicto publico provenientibus, ad quas dispensandas jurisdictionem ordinariam non habet, lib. 1. n. 179. Atque etiam in duabus prædictis irregularitatibus, quæ ex homicidio voluntario, & bigamia vera proveniunt, si præcisa necessitas operariorum fuerit, lib. 1. num. 210. Reliqua vide verb. Irregularitas.

Episcopus Brasiliensis *circa lacticinia dispensanda*. Episcopus Brasiliensis potest dispensare super esu ovorum, & lacticiniorum in diebus jejunii, si necessaria sit dispensatio, lib. 4. à num. 438. Dispensatus ad edenda ova, & lacticinia, non censetur dispensatus ad edendas carnes, lib. 4. num. 441. Reliqua vide verb. Lacticinia. Sagma. Lardum.

Episcopus Brasiliensis *circa libros prohibitos*. Episcopus Brasiliensis potest retinere, ac legere libros hæreticorum, vel infidelium, de eorum religione tractantes, & alios quomolibet prohibitos, quibusdam exceptis, ad effectum eos impugnandi, lib. 4. num. 79. non tamen potest illos retinere, aut legere curiositatis gratia,

lib. 4. n. 80. Sicut non potest licentiam dare, ut famulus legat, & ipse audiat, si famulus intelligat linguam, in qua scriptus est liber, lib. 4. num. 82. Secus, si famulus non intelligat, lib. 4. n. 81. Nunquam tamen in primo casu censuram incurrit Episcopus Brasiliensis, lib. 4. num. 83.

Præcipere non potest suis famulis, ut libros quomodolibet prohibitos apud se teneant; quin famuli ipsi incurrant excommunicationem, lib. 4. num. 84. Item non potest concedere, ut alter teneat, aut legat libros prohibitos, etiam ad effectum eos impugnandi, lib. 4. num. 85. multoque minus opera Caroli Molinei, Nicolai Macchiavelli, & libros de Astrologia judiciaria principaliter, vel incidenter, vel aliàs quovis modo de ea tractantes, lib. 4. n. 87. nec libros, quos ipse Episcopus tenere, & legere potest, in alias provincias mittere potest, lib. 4. num. 89. potest tamen illos retinere, ac legere ad effectum eos impugnandi, etiam post elapsum decennium prioris concessionis, donec novam concessionem, quam de more jam petit, expectat, lib. 4. à n. 90. Reliqua vide verb. Liber.

Episcopus Brasiliensis circa *Missam*.

Episcopus Brasiliensis celebrando Missam de Requiem in quocumque loco, & altari, & diebus in indulto assignatis, potest liberare animas à pœnis Purgatorii, lib. 3. n. 461. Per unam Missam de Requiem in prædictis diebus celebratam una tantum anima liberatur, lib. 3. n. 463. Feria secunda, in qua fit de semiduplici, non censetur impedita ad legendam Missam de Requiem in ordine ad liberandas animas à pœnis Purgatorii, lib. 3. n. 471. etiam in ordine ad hunc effectum dici potest ab iisdem Episcopis Brasiliensibus Missa de Requiem feria secunda, & tertia, in quibus fit officium duplex ad libitum, lib. 3. num. 474. Hoc etiam fieri potest in feriis privilegiatis, in quibus non fit de festis duplicibus, ut sunt feria secunda, & tertia maioris hebdomadæ,

lib. 3. n. 486. V. quod dicitur, n. 494. Episcopus Brasiliensis circa *Missam celebrandam*. Episcopus Brasiliensis potest celebrare bis in die, lib. 4. à n. 252. per horam, & dimidiam, aut duas circiter horas ante Solis ortum, lib. 4. num. 263. similiter post meridiem, lib. 4. à n. 265. Ut per tale tempus celebret, non requiritur causa gravis, sed sufficit quælibet causa aliquo modo rationabilis, lib. 4. num. 269. Potest celebrare sine Ministro, seu Acolytho, lib. 4. num. 271. Tunc verò potius debet sibi ipsi respondere, quam fœminam adhibere pro Ministro, seu Acolytho. Ibid. Neque ad celebrandum sine Ministro requiritur causa gravis, sed sufficit causa cujuscumque considerationis, lib. 4. n. 272.

Potest celebrare in loco publico, & campo aperto, dummodo locus sit decenter ornatus, lib. 4. n. 273. item in cavernis montium, catacumbis, cryptis, aut aliis quibuscumque locis subterraneis, dummodo talia loca sint decenter ornata, lib. 4. n. 274. Ut celebret in prædictis locis, non requiritur gravis necessitas, sed sufficit quæcumque rationabilis causa, lib. 4. à n. 275.

Celebrare potest in petra Aræ etiam in dubio, an sit enormiter fracta, lib. 4. n. 279. & licet in petra Aræ non sint reliquæ Sanctorum, lib. 4. n. 280. etiam præsentibus hæreticis, schismaticis, infidelibus, atque excommunicatis etiam vitandis, si aliter celebrare non possit, lib. 4. à n. 281. Licentiam dare potest celebrandi bis in die, concurrentibus solum illis causis, quæ ad id communiter approbantur, lib. 4. n. 286.

Episcopus Brasiliensis circa *Officium divinum*. Episcopus Brasiliensis potest recitare Rosarium, vel alias preces loco Officii divini, lib. 4. num. 350. aut loco totius Officii, aut cujuscunque illius partis, lib. 4. num. 363. Reliqua vide verb. Officium divinum.

Episcopus Brasiliensis circa *olea benedicenda*.

cenda. Episcopus Brasiliensis habet facultatem conficiendi olea sacra cum paucioribus Sacerdotibus, quam duodecim, lib. 3. num. 14. Deficientibus Sacerdotibus sæcularibus potest olea sacra benedicere cum regularibus, lib. 3. n. 15. Eidem conceditur facultas benedicendi olea sacra extra diem Cœnæ Domini, lib. 3. n. 16. & hoc in quocunque die tam festo, quam non festo, lib. 3. num. 17. Vide Necessitas.

Episcopus Brasiliensis *circa Ordines conferendos.* Episcopus Brasiliensis potest Ordines conferre extra Tempora, lib. 1. n. 91. & non servatis interstitiis, lib. 1. à num. 72. Reliqua vide verbo Ordo.

Episcopus Brasiliensis *circa paramenta benedicenda.* Episcopo Brasiliensi conceditur facultas delegandi potestatem benedicendi paramenta, & alia utensilia ad sacrificium Missæ necessaria non solum absque limitatione personarum, lib. 3. n. 80. sed etiam absque limitatione temporis, lib. 3. num. 81.

Episcopus Brasiliensis *circa Parochias providendas.* Episcopus Brasiliensis potest suis Parochiis præficere regulares, eisque suos deputare Vicarios, lib. 4. num. 128. tum respectu parochiæ non collatæ, lib. 4. num. 129. tum etiam respectu Parochiæ collatæ, quæ sit exigui redditus, lib. 4. num. 130. non autem respectu Parochiæ collatæ, cujus redditus sint pingues, lib. 4. à n. 131. Reliqua vide verb. Regularis.

Episcopus Brasiliensis *circa personas ordinandas.* Episcopus Brasiliensis potest dispensare cum suis subditis in temporibus, & interstitiis ad Ordines, lib. 1. n. 91. & 120. Potest etiam dispensare cum regularibus, lib. 1. n. 122. Atque etiam cum illis, qui ab Ordinario suo dimissorias præsentant, in quibus Episcopus rogatur, ut cum dimissis dispenset, lib. 1. n. 124. Reliqua vide verb. Dispensatio in interstitiis quoad personas.

Episcopus Brasiliensis *circa reconcilia-*

tionem Ecclesiæ. Episcopus Brasiliensis potest simplici Sacerdoti delegare potestatem reconciliandi Ecclesiæ consecratas, lib. 3. n. 110. & cœmeteria etiam consecrara, lib. 3. num. 154. Sufficit absentia Episcopi Brasiliensis ultra duas dietas, ut simplex Sacerdos delegatus possit Ecclesiam consecratam reconciliare aqua à se solemniter benedicta, lib. 3. n. 121. Etiam sufficit mors Episcopi Brasiliensis, si supersit, cui facultates ipse communicasset, dum vixit, lib. 3. n. 122.

Episcopus Brasiliensis *circa simoniam dispensandam.* Episcopus Brasiliensis potest dispensare in simonia publica, lib. 1. n. 356. Etiam retentis beneficiis, si simonia non sit realis, lib. 1. n. 357. aut licet sit realis, dummodo sit occulta, lib. 1. n. 358. Reliqua vide verb. Simonia.

Episcopus Brasiliensis *circa Tempora dispensanda.* Episcopus Brasiliensis potest dispensare in Temporibus ad Ordines, lib. 1. n. 91. Ut dispenset in Temporibus, eadem causa sufficit, quæ sufficit, ut dispenset in interstitiis, lib. 1. n. 93. Quæ autem causa sufficiat, ut dispenset in interstitiis, lib. 1. à n. 94. Reliqua vide verb. Dispensare in interstitiis.

Episcopus Brasiliensis *circa vestes induendas.* Episcopus Brasiliensis vestibus sæcularibus uti potest, lib. 4. n. 344. in quibus casibus. Ibid.

Episcopus Brasiliensis *circa vota commutanda, & dispensanda.* Episcopus Brasiliensis potest commutare, vel dispensare tria vota peregrinationis Hierosolimitanæ, Romanæ, & Compustellanæ, lib. 1. n. 299. Item vota simplicia castitatis, & religionis, lib. 1. n. 301. Reliqua vide verb. Votum.

Episcopus Brasiliensis *circa usum suarum facultatum.* Episcopus Brasiliensis tenetur gratis, & sine ulla mercede facultates Pontificias exercere, lib. 4. n. 523. Ad idem tenentur Episcoporum delegati, lib. 4. n. 524. Nihilominus, si Episcopus, vel ejus delegatus non jam gratis, sed sub aliqua

qua mercede facultates Pontificias exercerent, adhuc gratiæ ab ipsis factæ essent validæ, lib. 4. n. 347. Notarius, & alii Officiales non tenentur instrumenta authentica pro gratiis expediendis gratis conficere, lib. 4. n. 526.

Episcopus Brasiliensis nec licite, nec valide potest facultates Pontificias exercere extra fines suæ Diocæsis, lib. 4. à num. 529 nec etiam cum suis subditis, qui existant extra fines suæ Diocæsis, lib. 4. num. 535.

At verò intra fines suæ Diocæsis potest facultates exercere etiam cum subditis alienis, lib. 4. à n. 532. Si personæ, cum quibus facultates exercentur, intra propriam Episcopi Diocæsim existant, potest Episcopus cum illis facultates exercere, quamvis ipse Episcopus existat extra fines propriæ Diocæsis, lib. 4. à num. 536. Reliqua vide verb. Episcopus Brasiliensis circa communicationem suarum facultatum.

Efus carniū.

Efus carniū. V. Carniū efus.

Eucharistia.

Eucharistia ministranda est damnatis ad mortem per modum Viatici, & quando. V. Damnatis ad mortem.

Examen.

Examen Parochorum. V. Parochus.

Examinatores.

Examinatores Synodales tenentur Episcopo declarare, quis ex examinatis dignior sit, lib. 4. n. 99. Designantur à Tridentino tamquam advocati, & instrumenta rationalia, quibus mediantibus maiorem examinatorum idoneitatem agnoscat Episcopus, lib. 4. n. 101. Sunt Episcopi consultores non liberi, sed necessarii ad eligendos digniores Parochos, lib. 4. n. 106. V. Dignior.

Excommunicatio.

Excommunicatio; quæ est quædam censura, seu pœna ecclesiastica, dividitur in maiorem, & minorem, lib. 4. n. 239. Excommunicatio minor est una tantum, & solum incurritur, cum quis communicat cum excommuni-

cato vitando. Ibid. Privat tantum usu passivo, seu receptione Sacramentorum, lib. 4. num. 240. Sic peccaret mortaliter qui hac excommunicatione irretitus aliquod sulciperet Sacramentum. Ibid.

Excommunicatio maior multipliciter incurritur, sicut multipliciter fertur tum à jure, tum ab homine, lib. 4. num. 239, Privat usu activo, & passivo Sacramentorum, communibus Ecclesia suffragiis, &c. lib. 4. num. 241. Exceptis quinque casibus. 1. in casu utilitatis sive spiritualis, sive temporalis. 2. in casu legis matrimonialis. 3. in casu subjectionis. 4. in casu ignorantie juris, vel facti. 5. in casu necessitatis sive animæ, sive corporis, qui casus hoc versu comprehenduntur: *Utile, lex; humilis, res, ignorata, necesse.*

Excommunicationis absolutio, quando licentia absolvendi per internuntium fuit petita, & à superiore jam concessa, licet nuntius nondum redierit, est valida, lib. 1. n. 22. Usus tamen talis licentiæ ante acceptam de illa notitiam, quamvis sit validus, est temerarius, adeoque illicitus. Ibid.

Excommunicatio: Papæ reservata absolvi potest à Brasiliæ Episcopis, lib. 2. n. 137. Excommunicatio incurritur ab his, qui in gradibus prohibitis matrimonium contrahunt, nisi ignorantia juris, aut facti excuset, lib. 2. num. 352. Hæc tamen excommunicatio absolvi potest ab eo, à quo dicti contrahentes dispensari possunt, lib. 2. à n. 354. Reliqua vide verb. Bulla Cœnæ.

Excommunicatus.

Excommunicatus excommunicatione maiori dividitur in toleratum, & non toleratum, seu vitandum, lib. 4. num. 242. Cum excommunicato tolerato possumus communicare tam in rebus sacris, quam in politicis. Ibid. Ipsi verò excommunicatis toleratis prohibetur sub mortali divinis Officiis interesse, & cum aliis fidelibus communicare in divinis, lib. 4. n. 244.

At

At verò excommunicatum non toleratum tenemur vitare, unde dicitur vitandus, lib. 4. num. 343. Duo tantum sunt excommunicari vitandi, 1. notorius Clerici percussor. 2. quivis nominatim excommunicatus, & specialiter denunciatus. Ibid. Excommunicato vitando non licet Missam audire, nec divinis Officiis interesse, nec cum aliis fidelibus communicare in divinis, lib. 4. num. 245. Quid agendum, si excommunicatus vitandus ingrediatur ad Missam audientiam, lib. 4. à n. 246. Vide Missa.

Episcopus Brasiliensis potest excommunicatis in articulo mortis indulgentiam plenariam concedere, si non sint pertinaces, lib. 3. n. 348.

Exercitium facultatum.

Exercitium facultatum duplex est, alterum activum, passivum alterum, lib. 4. n. 541. Exercitium facultatum activum datur, quando Episcopus in gratiam alicujus facultates exercet, lib. 4. n. 542. Exercitium facultatum passivum tunc datur, quando gratia ab Episcopo facta recipitur, seu in actum reducitur. Ibid. Exercitium facultatum expirat, finito decennio in iisdem præscripto, lib. 4. n. 570. Reliqua vide verb. Episcopus Brasiliensis circa usum suarum facultatum.

Extrema unctio.

Extrema unctio est verum, & proprium Sacramentum novæ legis, lib. 3. num. 41. Solus Sacerdos potest illam ministrare, lib. 3. n. 42. Proprius tamen Minister illius est solus Parochus, lib. 3. n. 42. Hic tenetur ex justitia, & sub mortali extremam unctionem ministrare, si ægrotus illam petat, lib. 3. num. 43. immò in casu necessitatis sine superpelliceo, & stola, lib. 3. n. 44. Etiam illam ministrare debet, quamvis ægrotus non petat, nec ullo sensu tunc utatur, lib. 3. n. 45. Ægrotus, qui caret organo sensuum, ungi debet in partibus proximioribus organo, quod non habet, lib. 3. n. 46.

Hujus sacramenti capaces sunt muti, surdi, & cæci à nativitate, lib. 3. n.

47. Ad illius valorem sufficit, si unum oculum, unam manum, &c. inungat Sacerdos, lib. 3. n. 50. Eadem durare infirmitate, si varietur morbi status, ita ut æger dicatur incidere in novum periculum, iterari potest, lib. 3. num. 51.

Quinque unctiones in locis quinque sensuum ita sunt de necessitate sacramenti, ut nulla illarum per se sumpta verum sacramentum, etiam partiale, constituat, lib. 3. num. 52. in praxi tamen tutum est, ut urgente articuli mortis necessitate, possint sub conditione unus oculus, una manus, &c. velociter ungi sine forma crucis, & sub una tantum forma omnes complectente, lib. 3. n. 53.

Ad valorem hujus sacramenti non requiritur de necessitate sacramenti, quod oleum sit eo anno benedictum, lib. 3. num. 55. Requiritur tamen de necessitate præcepti, lib. 3. num. 55. Siquis non habeat oleum hoc anno benedictum, & adhibeat oleum anno præterito benedictum, non peccat, lib. 3. n. 55. Si anno nondum finito timeatur defecturum oleum benedictum, tunc potest affundi guttatim oleum non benedictum, ita tamen, ut quod de novo affunditur, sit semper minus benedicto, lib. 3. n. 56.

In casu necessitatis pro extrema unctione ministranda uti licet chrismate, lib. 3. n. 57. Hujus sacramenti nonnulli effectus habentur, lib. 3. n. 59. Potest esse validum, & informe, ita ut recedente fictione, causet gratiam, lib. 3. n. 60.

F

FACULTAS.

FACULTAS idem sonat, ac facilitas agendi, lib. 1. n. 3. Variæ facultates Brasiliæ Episcopis conceduntur, lib. 1. à n. 1. in bonum spirituale Brasiliensium, lib. 1. n. 3. Quam ob causam concedantur, lib. 1. n. 4. Ad jurisdictionem ordinariam Episcoporum.

corporum pleraque non pertinent, lib. 1. n. 5. & 6. In his tamen, quæ de jure possunt Episcopi, semper aliquid speciale operantur, lib. 1. num. 7. & 8. Valent quoad essentiam à die datæ, id est à die, quo Romæ conceduntur, & expediuntur, lib. 1. à n. 16. Quoad utrum verò, & exercitium valent à die, quo ad Brasiliam perveniunt, & ad manus Episcoporum, lib. 1. à n. 30. Valent, siue Episcopus supplicet, & acceptet per se, siue per alium, lib. 1. n. 19. idque ante notitiam concessionis, lib. 1. num. 20. & quamvis post sui concessionem naufragium faciant, aut in via aliter pereant, lib. 1. n. 25. Quod verum est tam pro foro interno, quam externo, lib. 1. num. 26. Non expirant morte concedentis, lib. 1. à n. 55. & lib. 4. n. 555. Nec morte illius, cui conceduntur, lib. 1. n. 59. & lib. 4. num. 558. Quæ de jure non competunt Episcopis, non transeunt in Capitulum, Sede vacante, lib. 1. n. 61. Quæ verò Episcopis de jure competunt, transeunt in Capitulum, Sede vacante, lib. 1. n. 63. Illis uti possunt Episcopi intra fines suæ Diocesis etiam cum peregrinis, exteris, & advenis, etiam Religiosis, lib. 1. à n. 9. Facultate dispensandi concessa, si nulla fiat exceptio, veniunt omnia, lib. 2. n. 196. & 344.

Facultatum communicatio.

Facultatum communicatio. V. Communicatio facultatum. Et Episcopus Brasiliensis circa communicationem suarum facultatum.

Facultatum usus.

Facultatum usus. V. Episcopus Brasiliensis circa usum suarum facultatum.

Famulus.

Famulus, qui jussu domini legit libros hæreticorum hæresim continentium, aut de Religione tractantium, incurrit excommunicationem Bullæ Cæ-næ, lib. 4. n. 52.

Feria.

Feria secunda, in qua fit de semiduplici, non censetur impedita ad legendam Missam de Requiem in ordine ad ef-

fectum liberandi animas à Purgatorii pœnis, lib. 3. n. 471. etiam in ordine ad eundem effectum dici potest Missa de Requiem ab Episcopis Brasiliensibus feria secunda, & tertia, in quibus fit Officium duplex ad libitum, lib. 3. n. 474. Feriis privilegiatis, in quibus non fit de festis duplicibus, ut sunt feria secunda, & tertia majoris hebdomadæ, dici potest ab iisdem Missa de Requiem, lib. 3. n. 486. V. quod dicitur, n. 494.

Festi dies.

Festi dies, quibus ex indulto Apostolico Ordines conferri possunt extra Tempora, & non servatis interstitiis, sunt omnes dies Dominici, & festi de præcepto in foro, lib. 1. n. 142. Sufficit, quod sit dies festus in Diocesi, in qua Ordines conferuntur, lib. 1. num. 143. Pro Regularibus ordinandis sufficit, si in eorum monasterio, aut Religione celebretur festum. Ibid. Possunt Ordines conferri etiam diebus festis, qui tales sunt in choro tantum, lib. 1. à n. 145. Dies festi debent esse interpolati, minime verò continui, nisi ex speciali privilegio, lib. 1. à n. 160. Religiosi Societatis JESU ordinari possunt tribus diebus festis etiam continuis, lib. 1. n. 161. In hoc privilegio non communicant alii Religiosi. Ibid. Ut Religiosi Societatis JESU ordinentur tribus diebus festis etiam continuis, sufficit, quod sint dies festi in choro tantum, lib. 1. n. 163. & 164.

Fides.

Professio fidei Christianæ, lib. 3. num. 334. V. Apostasia à fide.

Formula.

Formula conficiendi petitiones pro dispensationibus matrimonii impetrandis, lib. 2. à n. 386.

Formula, & praxis hæretici cum Ecclesia Catholica reconciliandi, lib. 3. num. 329.

S. Franciscus Xaverius.

S. Franciscus Xaverius. V. Officium, & Recito.

G

GRADUS.

GRADUS consanguinitatis simplicis, lib. 2. n. 181. Gradus consanguinitatis misti, lib. 2. à n. 186. Gradus remotior trahit ad se, & imbibit propinquiorem, lib. 2. n. 209. Excipe, si gradus propinquior fuerit primus, lib. 2. n. 210. Primus enim gradus nisi exprimatur in dispensatione petenda, dispensatio erit nulla, lib. 2. n. 192.

Quartus consanguinitatis gradus mistim cum quinto non indiget dispensatione, lib. 2. n. 191. & 372. In dispensatione petenda tum gradus remotior, tum propinquior exprimi debent, lib. 2. n. 368. Hinc non valet dispensatio, si unius tantum gradus simplicis mentio fiat, cum tamen sit duplicatus, lib. 2. n. 369.

Gratia.

Gratia statim valet, ubi primum fit, & acceptatur, lib. 1. n. 18. Ut dicatur facta, sufficit dicere: *Fiat*, lib. 1. n. 25. Dicitur tamen informis ante litterarum expeditionem, lib. 1. n. 27.

Gratia specialiter concessa aliquid amplius de novo confert, quam de jure potest Episcopus, lib. 1. n. 7. & 265. lib. 4. n. 254. & 365.

Generalis.

Generalis. V. Benedicere. Paramenta.

Gymnasia.

Gymnasia Societatis JESU qui frequentant, multas possunt lucrari indulgentias, lib. 3. n. 198.

H

HÆRESIS.

HÆRESIS definitur: Error voluntarius, & pertinax contra aliquam doctrinam, & veritatem fidei Christianæ in eo, qui fidem recepit, lib. 3. n. 200. Distinguitur ab apostasia à

fide in eo, quod sit contraria alicui tantum veritati fidei Christianæ, lib. 3. n. 204.

Dividitur in formalem, & materialem, lib. 3. n. 209. Hæresis formalis dividitur in mentalem, seu pure internam, & in externam simul, & internam, lib. 3. n. 210. Hæresis externa dividitur in eam, quæ est omnino manifesta per se, sed occulta per accidens, lib. 3. n. 211. Hæresis secundum sententiam probabilem differt specie ab apostasia à fide, lib. 3. n. 214. Secundum aliam sententiam etiam probabilem solum differt secundum magis, & minus. Ibid.

Hæreticus internus, simul & externus, qui verbo, aut signo per se manifestat hæresim, incurrit excommunicationem primo Canone Bullæ Cœnæ latam, lib. 3. n. 231. Ad hæresim internam manifestandam requiritur primò, quod signum externum sit completum, & integrum, lib. 3. n. 232. Requiritur secundò, quod signum externum ex se sit peccatum grave in materia hæresis, lib. 3. n. 233.

Hinc sequitur primò excommunicationem Bullæ Cœnæ non incurrere hæreticum. internum, qui suam hæresim internam manifestat verbo, aut signo, quod ex se non est peccatum grave, lib. 3. n. 234.

Sequitur secundò, & à fortiori illam non incurrere, qui nec verbo, nec signo aliquo externo hæresim manifestat, lib. 3. n. 235. Etiam non incurrit prædictam excommunicationem hæreticus internus, simul & externus, sed occultus per accidens, lib. 3. n. 236.

Episcopi de jure non possunt absolvere ab hæresi, quam incurrunt hæretici, apostatæ à fide, & schismatici, si illorum hæresis sit publica, lib. 3. num. 237. Idem dicendum de Prælati Regularibus per ordinem ad Sæculares, si illorum hæresis sit publica, siue pet accidens occulta, lib. 3. n. 238. Probabile tamen est, posse Episcopos post Bullam Cœnæ ex vi facultatis à Tridentino ipsis concessæ absolvere

solvere ab hæresi, & aliis criminibus occultis, lib. 3. num. 246.

Episcopus Brasiliensis potest absolvere ab hæresi tam occulta, quam publica, lib. 3. n. 255. Hæc facultas extenditur primò ad omnes personas ecclesiasticas tam sæculares, quam regulares, lib. 3. n. 258. Extenditur secundò ad omnes personas laicas tam sæculares, quam regulares, lib. 3. n. 260. & hoc etiam ignorantibus, aut etiam invitis Superioribus regularibus, lib. 3. n. 262. Si Episcopus Brasiliensis incidat in hæresim, potest alteri dare facultatem, ut ipsum Episcopum absolvat, lib. 3. num. 263. V. Episcopus Brasiliensis circa absolutionem hæresis, &c.

Episcopus Brasiliensis potest concedere indulgentiam plenariam primò conversis ab hæresi, lib. 3. n. 322. Ut hæc indulgentia consequatur, solum requiritur conversio ab hæresi, lib. 3. n. 324.

Hæreticus.

Hæreticus, qui metu compulsus aliquod opus externum faceret, v. g. idolis thurificando, dummodo nullum errorem haberet in intellectu, non esset verè, & proprie hæreticus, nec pro foro interno incurreret pœnas hæreticis impositas, lib. 3. n. 200.

Catechumenus, qui jam in Christum credidit, & fidem recepit, non tamen baptismum in re, si aliquem fidei articulum neget, in foro interno, & apud Deum reputatur hæreticus, lib. 3. n. 207. non tamen in foro externo, & apud homines, lib. 3. num. 208. Omnis hæreticus est schismaticus, non tamen è contra, lib. 3. n. 216. Hæreticus variis subjacet pœnis temporalibus, & spiritualibus, lib. 3. num. 219. Quænam sint hæ pœnæ. V. Pœna.

Hæreticus internus, simul & externus, qui verbo, aut signo per se manifestat hæresim, incurrit excommunicationem in Canone primo Bullæ Cœnæ latam, lib. 3. n. 231. Episcopi de jure non possunt absolvere ab hæresi, quam incurrunt hæretici, si sit publica, lib. 3. n. 237. Idem dicendum

de Prælatibus Regularibus per ordinem ad hæreticos sæculares, sive illorum hæresis sit publica, sive occulta per accidens, lib. 3. n. 238. In articulo mortis potest hæreticus absolvi à quocumque Sacerdote, lib. 3. num. 247. Si in articulo mortis adsit Sacerdos habens requisita ad absolvendum ab hæresi, adhuc hæreticus potest absolvi tum valide, tum licite à quocumque simplici Sacerdote, lib. 3. n. 248. Praxis, & formula hæretici cum Ecclesia Catholica reconciliandi, lib. 3. n. 329. Hæreticis non potest Episcopus Brasiliensis concedere indulgentiam plenariam in articulo mortis, lib. 3. num. 347.

Homicidium.

Homicidium voluntarium, cui annexa est irregularitas, diversimode utriusque partur, lib. 1. à n. 213. In eo possunt dispensare Brasiliæ Episcopi non solum ad sacros Ordines, & illorum usum, sed etiam ad obtinenda, & retinenda beneficia ecclesiastica simplicia, vel curata, lib. 1. num. 218. Dummodo ex tali dispensatione scandalum non oriatur, lib. 1. num. 217. Quando verò scandalum non oriatur. V. Scandalum.

A potiori possunt Brasiliæ Episcopi dispensare in homicidio casuali, lib. 1. n. 219. Quod tamen, ut irregularitatem pariat, debet esse aliquo modo culpabile, lib. 1. n. 216. Possunt etiam dispensare in irregularitate ex defectu perfectæ lenitatis, lib. 1. num. 220. Item cum iudice, testibus, & aliis, qui concurrunt ad mortem, atque etiam cum milite, qui in bello iusto alios occidit. Ibid. In homicidio facto causa propriæ defensionis, quamvis excedatur moderamen inculpatae tutelæ, lib. 1. n. 221. Et in mutilatione gravi alicujus membri principalis. Ibid.

Siquis duo homicidia patravit, & de primo jam fuit dispensatus, impetratio dispensationis pro secundo homicidio non valet, nisi fiat mentio dispensatione jam data pro primo, lib. 1. num. 230. Qui occidit Presbyterum,

rum, & in petenda dispensatione solum dicit, se occidisse hominem, probabiliter manet dispensatus, lib. 1. num. 231. Cum omnibus personis, quæ sint intra fines propriæ Diocesis, potest Brasiliæ Episcopus dispensare in præfatis casibus, lib. 1. n. 232. Si Episcopus dispensationem injuste neget, potest ejus subditus ad Metropolitanum appellare, & ab eo dispensari, lib. 1. n. 233. Dispensatio irregularitatis non habet determinata verba, nec certam aliquam formam, lib. 1. num. 235.

Honestas.

Honestas est propinquitas personarum orta ex sponsalibus, vi cujus ex instructione Ecclesiæ neuter sponforum valide contrahit cum consanguineis alterius, lib. 2. n. 486. Tum ex sponsalibus iustis, tum ex matrimonio rato, non tamen consummato, resultat, lib. 2. n. 489. Item ex matrimonio rato, licet invalido quacumque ex causa, præterquam ex defectu consensus, lib. 2. n. 491. Orta ex sponsalibus validis (ex invalidis enim non oritur) dirimit usque ad primum gradum tantummodo, lib. 2. num. 492. Comprehendit consanguineos alterius sponsi etiam illegitimos, lib. 2. n. 493. Orta verò ex matrimonio rato extenditur usque ad quartum gradum, lib. 2. n. 494. Durat etiam post mortem alterius sponsi, lib. 2. num. 495. & 498. Sponsalibus mutuo consensu dissolutis non perit, lib. 2. à n. 496.

In impedimento honestatis quis possit dispensare. V. Dispensare in Brasilia. Episcopus Brasiliensis.

Hora.

Hora celebrandi Missam incipit ante auroram, & quando, lib. 4. num. 207. Nisi prævaleat consuetudo in contrarium, tunc enim inchoari potest Missa multo ante auroram, lib. 4. num. 210. & 212. Quandiu durat Missa solemnis post meridiem, celebrari possunt Missæ privatæ, lib. 4. n. 213. V. Missa. Oratio 40. horarum.

I

JACARE.

JACARE' V. Carnium esus.

SS. MM. Japponenses.

De SS. MM. Japponensibus, nempe Joanne, Didaco, & Paulo, recitant die 5. Februarii sub ritu duplici maiori Patres Societatis JESU, lib. 3. num. 533.

Jejunium.

Jejunium nomen habet à quodam italiano, quod ferme vacuum est, lib. 4. n. 367. Metaphoricè sumptum accipitur pro abstinentia à vitiis. Ibid. Strictè sumptum dividitur in naturale, & ecclesiasticum, lib. 4. n. 369. Naturale definitur: Perfectissima abstinentia ab omni cibo. & potu. Ibid. Non est de præcepto divino, sed de solo jure ecclesiastico, lib. 4. num. 371.

Datur etiam jejunium, quod dicitur juris naturalis, & est illud, quod ratio naturalis præscribit, ut v. g. quando escam corpori subtrahimus, ut animæ imperanti promptius obediat, lib. 4. n. 370.

Jejunium ecclesiasticum definitur: Voluntaria abstinentia à cibo juxta præscriptum Ecclesiæ, vel receptam consuetudinem, lib. 4. n. 372.

Datur etiam jejunium, quod dicitur juris ecclesiastici, & est illud, quod Ecclesia præcipit, ut quando præcipit jejunium naturale ante communionem, seu Eucharistiæ summptionem, lib. 4. n. 371.

Ad jejunium ecclesiasticum tria requiruntur, lib. 4. n. 373. Requiritur 1. abstinentia à carnibus. Ibid. Requiritur 2. unica comestio. Ibid. Requiritur 3. hora certa comestionis. Ibid. Jejunii dies, lib. 4. à num. 374. Jejunium Quadragesimæ non est de præcepto divino, lib. 4. n. 375.

In jejunio potest dispensare Summus Pontifex. lib. 4. n. 415. Cum causa, vel sine illa, lib. 4. n. 413. Cum causa

sa dispensat tum valide, tum licite. Ibid. Sine causa adhuc dispensat valide, non tamen licite. Ibid. In jejuniis dispensatus etiam sine causa, licite utitur dispensatione sibi facta, lib. 4. num. 417.

In jejuniis peculiaribus cujuscumque Dioecesis potest ejus Episcopus dispensare, lib. 3. n. 418. Atque etiam in jejuniis juris communis, data rationabili causa, lib. 4. n. 419. minime verò, si non detur rationabilis causa, lib. 4. num. 418.

Qui frangit jejunium comedendo carnes, unum probabiliter committit peccatum, lib. 4. n. 438. Unde non tenetur aperire in confessione modum, quo jejunium violavit. Ibid.

S. Ignatius.

V. Officium, & Recito.

Ignorantes.

Ignorantes reservationem medicinalem, illam incurrunt, lib. 3. n. 284. Aliter dicendum de ignorantibus reservationem poenalem, lib. 3. n. 285. Quamvis ignorantes non incurrant censuram, nihilominus incurrunt reservationem ab Episcopo factam, lib. 3. num. 286. At contraria sententia est probabilior. Ibidem.

Iguana.

Iguana. V. Carnium esus.

Illegitimi.

Illegitimi sunt irregulares, sed ab Episcopo dispensabiles ad Ordines minores, & beneficium simplex, lib. 1. n. 184. Dispensati ad Ordines minores non manent dispensati ad beneficium simplex, lib. 1. n. 193. Si sint occulti, probabiliter sunt ab Episcopo dispensabiles ad sacros Ordines, lib. 1. num. 185.

Cum illegitimis potest Papa dispensare ad omnes sacros Ordines, Episcopatus, Dignitates, & beneficia curata, lib. 1. n. 186. Cum illis etiam possunt Brasiliæ Episcopi dispensare ad sacros Ordines, lib. 1. n. 187. Possunt etiam cum iisdem dispensare ad beneficia curata, & Dignitates ecclesiasticas, lib. 1. n. 188. Quamvis illegitimus esset Religiosus, si Brasiliæ

Episcopus eum vellet alicui suæ Parochiæ præficere, lib. 1. n. 192.

Illegitimus dispensatus ad sacros Ordines, & beneficium simplex non manet dispensatus ad beneficium curatum, lib. 1. n. 194. Sicuti si dispensetur ad unum tantum beneficium curatum, non manet dispensatus ad plura. Ibid. Secus, si dispensetur ad beneficium curatum in communi. Ibid.

Illiterati.

Illiterati sunt in duplici differentia: alii enim sunt, qui nec legere sciunt, alii verò, quamvis legere scient, adhuc tamen non habent, quantum doctrinæ requiritur, lib. 1. n. 196. Priores ita sunt irregulares, ut meritò dubitetur, an in eorum irregularitate possit Papa dispensare. Ibid. Circa posteriorum irregularitates mitius agunt Authores; alii enim affirmant, alii negant esse irregulares, lib. 1. n. 197.

Brasiliæ Episcopi possunt dispensare in omni irregularitate ex defectu scientiæ, qui sit contra Canones ecclesiasticos, lib. 1. n. 198. Maximè si illiteratus sit Religiosus, lib. 1. n. 199. Minus enim scientiæ ad Ordines sufficit regulari, quam sæculari. Ibid. & num. 200.

Impedimentum.

Impedimentum physicum, v. g. infirmitas, qua Episcopus Brasiliensis ita detinetur, ut impotens sit aquam benedicere, sufficit, ut simplex Sacerdos possit Ecclesiam consecratam reconciliare aqua à se benedicta, lib. 3. n. 123. Ad hoc ipsum sufficit impedimentum morale, quo Episcopus Brasiliensis redditur moraliter impotens aquam benedicere, lib. 3. num. 124.

Impedimenta matrimonii.

Impedimenta matrimonii sunt inhabilitas personarum, illud contrahere volentium, à jure naturali, vel ecclesiastico proveniens, lib. 2. num. 4. Impedimenta matrimonii alia sunt dirimentia, alia verò impediencia, lib. 2. à num. 4. Impedimenta matrimonii dirimentia, præter defectum consensus, his versibus comprehenduntur.

Eri or,

*Error, Conditio, Votum, Cognatio, Crimen,
Cultûs Disparitas, Vis, Ordo, Ligamen, Honestas,
Si sis affinis, si fortè coire nequibis,
Si Parochi, & duplicis desit præsentia testis:
Hæc facienda vetant connubia, facta retractant.*

Impedimenta verò matrimonii, quæ reddunt, his carminibus continen-
illud tantum impediunt, & illicitum tur.

*Ecclesiæ vetitum, necnon tempus feriarum,
Atque Catechismus, Crimen, Sponsalia, Votum
Impediunt fieri, permittunt facta teneri.*

Cognatio legalis est propinquitas personarum, proveniens ex adoptione perfecta, lib. 2. n. 9. Dirimit usque ad 4. gradum inter adoptantem, & adoptatum, ejusque descendentes. Ib. Dividitur in paternitatem, fraternitatem, & affinitatem, lib. 2. n. 11.

Cognatio spiritualis, quæ à jure ecclesiastico oritur inter personas aliquas ratione Baptismi, & Confirmationis, dirimit matrimonium inter baptizantem, & baptizatum, hujusque patrem, & matrem, lib. 2. n. 15.

Cognatio carnalis est vinculum personarum ab eodem stipite proximo descendentium, dirimitque usque ad 4. gradum lineæ transversæ inclusivè. Quoad 1. gradum fortassis jure maturæ, quoad reliquos verò tres, solo jure ecclesiastico, lib. 2. n. 16. Pro cognatione carnali dignoscenda traduntur regulæ, lib. 2. à n. 17. Ejus describuntur lineæ, lib. 2. à n. 19. Ejusdem exponuntur nomina. lib. 2. à n. 20.

Triplex est Crimen: Primum est homicidium conjugis ab altero conjugē, & alio tertio, sive physice, sive moraliter perfectum, eo consilio, ut postea inter se matrimonium contrahant, lib. 2. n. 22.

Secundum est adulterium, quando duo carnaliter se cognoscunt, vivente alterius conjugē, & vel matrimonium contrahunt de præsentī, vel saltem dant fidem de ineundo post mortem conjugis, lib. 2. n. 23.

Tertium crimen est raptus, per quem persona cum violentia abducitur matrimonii ineundi causa, lib. 2. num.

24. Durat hoc impedimentum, quando rapta in potestate raptoris existit. Ibid.

Cultûs disparitas est diversitas religionis v. g. inter fidelem, & infidelem, lib. 2. n. 25. Dirimit inter baptizatum, & non baptizatum. Ibid. Inter baptizatos verò, licet diversæ religionis, solum impedit, lib. 2. n. 26. Honestas est justitia publicæ honestatis, ob quam nemo potest contrahere cum consanguineis illius, cum qua contraxit sponsalia, vel matrimonium, lib. 2. n. 27. Orta ex sponsalibus dirimit usque ad secundum gradum: usque ad quartum verò orta ex matrimonio rato. Ibid.

Affinitas est propinquitas personarum orta ex copula carnali, sive licita, sive illicita, lib. 2. n. 28. Orta ex copula licita dirimit usque ad quartum gradum inclusivè; orta verò ex copula illicita usque ad secundum tantum. Ibid. Describuntur affinitatis gradus, lib. 2. à n. 29. Ejusdem nomina exponuntur, lib. 2. à num. 30. In impedimentis matrimonii quis possit dispensare. V. Dispensare. Episcopus.

Incestus.

Incestus committitur, quando aliquis post matrimonium consummatum rem habet cum consanguineis uxoris suæ, aut è contra usque ad 4. gradum inclusive, lib. 2. n. 568. Non privat jure petendi debitum conjugale, nisi usque ad 2. gradum, lib. 2. n. 569. Incestus excommunicationem incurrit qui cum consanguinea, vel affine

sine copulam habet, & postea cum eâdem matrimonium contrahit, lib. 2. n. 353. Sic incestuosus ab eo potest absolvi, à quo potest dispensari ad contrahendum, lib. 2. num. 354. & 355.

Indi.

Indi utriusque Indiæ tam Orientalis, quam Occidentalis, Jappones, Sinæ, & alterius cujuscumque transmarinæ nationis homines oriundi, & naturales, in ordine ad privilegia neophytorum participanda, pro neophytis reputantur, lib. 2. n. 255.

Sunt dispensabiles in quibuscumque consanguinitatis, & affinitatis gradibus jure divino non prohibitis, primo excepto: & in omnibus aliis impedimentis, & attinentiis, seu conjunctionibus, in quibus neophyti sunt dispensabiles, lib. 2. n. 252. V. Neophytus.

Tertius, & quartus consanguinitatis, & affinitatis gradus apud illos sunt extincti, lib. 2. à n. 296. Excipiuntur tertius, & quartus consanguinitatis gradus, si sint in linea recta ascendentium, & descendentium, lib. 2. num. 297. Non tamen excipiuntur tertius, & quartus gradus, quamvis sint in linea recta affinitatis, lib. 2. n. 298.

In tertio, & quarto consanguinitatis, & affinitatis gradibus mixtum conjuncti, quamvis aliunde sint etiam conjuncti in 1. vel 2. gradu, non indigent dispensatione ad matrimonium contrahendum, lib. 2. n. 299. Quando extra regiones ultramarinas existunt, privilegiis ultramarinis gaudent, lib. 2. n. 289. Licet extra regiones ultramarinas nati sint, cum in Brasiliam veniunt, pro neophytis reputari debent, lib. 2. n. 291. V. Neophytus, & Missio.

Indulgentia.

Indulgètia definitur: Remissio pœnæ temporalis pro actualibus peccatis debitorum extra sacramentum facta ex thesauro Ecclesiæ dispensatione, lib. 2. n. 140. Dividitur primò in personalem, realem, & localem, lib. 3. n. 145. Quælibet ex his subdividitur in totalem, & partialem, lib. 3. n. 146.

Quænam sit indulgentia totalis, lib. 3. n. 146. Totalis aliquando dicitur plena, aliquandò plenaria, & aliquandò plenissima, lib. 3. n. 147. Nullum tamen datur discrimen inter has indulgentias, lib. 3. n. 148. Inter unam, & aliam indulgètiâ plenariam etiam nullum est discrimen, lib. 3. n. 149. Potest quis obtinere indulgentiam plenariam, & nihilominus ei superesse pœnâ in Purgatorio luenda, lib. 3. n. 150. Quænam sit indulgentia partialis, lib. 3. n. 151.

Ex jure divino solus Summus Pontifex potest concedere indulgentias, lib. 3. num. 153. Ab illo potestatem habent Episcopi concedendi indulgentias, lib. 3. num. 154. Solus Summus Pontifex potest concedere omnes indulgentias tam partiales, quam totales, lib. 3. n. 155. Immo solus ille primario plenarias concedit, & perpetuas, lib. 3. n. 157.

In dedicatione Ecclesiæ potest Episcopus indulgentiam unius anni concedere, lib. 3. n. 158. Etiam in illius anniversario, vel aliàs, quando placuerit, indulgentiam 40. dierum, lib. 3. n. 158. Hoc ultimum possunt etiam Archiepiscopi in tota sua Provincia, & suffraganeorum Diocesisibus, quamvis non sint in actu visitationis, lib. 3. n. 159.

Si Archiepiscopi, aut Episcopi ampliorè indulgentiam concedant, quam illis permissum est, solum quoad excessum irrita est concessio, lib. 3. n. 160. Non solum suis subditis, & extra suum territorium, sed etiam regularibus exemptis possunt indulgentias concedere, lib. 3. n. 161.

Plures sunt indulgentiæ propriæ scholarium, qui gymnasia Societatis JESU frequentant, lib. 3. num. 198. Plures etiam còmunes tam scholaribus, quam non scholaribus, qui Ecclesias Societatis in Brasilia visitant. Ibid.

Indulgentiam plenariam potest Episcopus Brasiliensis concedere primò contra versis ab hæresi, lib. 3. n. 322. Ad illam lucrandam solum requiritur conversio ab hæresi, lib. 3. num. 324.

Etiam

Etiam potest concedere prædictam indulgentiam primò convertis à Paganismo, Judaismo, & Turcismo, lib. 3. n. 326. Indulgentiam plenariam in articulo mortis potest Episcopus Brasiliensis concedere omnibus fidelibus Christianis, lib. 3. n. 345. Non tamen hæreticis, apostatis, & schismaticis, lib. 3. n. 347. Potest etiam prædictam indulgentiam in articulo mortis concedere primò excommunicatis, si non sint pertinaces, lib. 3. n. 348. Secundò regularibus, lib. 3. n. 353. Tertiò absentibus, lib. 3. n. 354. Non requiritur petitio moribundi, ut ei cedatur indulgentia plenaria in articulo mortis, lib. 3. n. 357. Ipse Episcopus Brasiliensis in articulo mortis constitutus potest sibi indulgentiam plenariam applicare, lib. 3. n. 359.

In quolibet mortis articulo sive vero, sive præsumpto, potest Episcopus Brasiliensis prædictam indulgentiam concedere, lib. 3. num. 361. ac etiam in mortis periculo, lib. 3. n. 366. Illi, qui sæpe incidit in mortis periculum, & sæpe convaluit, toties potest indulgentiam concedere, lib. 3. n. 367. Potest quis in mortis articulo indulgentias plenarias obtinere, & nihilominus ei superesse pœnam in Purgatorio luendam, lib. 3. n. 368. Ad indulgentiam in mortis articulo lucranda requiritur confessio sacramentalis, lib. 3. num. 369. vel saltem contritio, si moribundus confiteri non potest, lib. 3. n. 370.

Indulgentia duplex est, alia per modum absolutionis, & alia per modum solutionis, lib. 3. n. 419. Indulgentia defuncto applicata illi juxta sententiam probabilem infallibiliter prodest, lib. 3. num. 424. Tres conditiones requiruntur ex parte offerentis, ut illa proficiat, lib. 3. num. 425. Quænam verò conditiones requirantur ex parte animæ, n. 430. Missa de Requiem, cui annexa est Indulgentia plenaria, magis prodest defuncto, quam Missa, cui non est annexa talis indulgentia, lib. 3. n. 448.

Indulgentia, quæ in triduo Bacchana-

lium conceditur in Ecclesiis Societatis, est una ex certissimis, quæ concedi solent, lib. 3. n. 384. Est etiam plenaria, lib. 3. n. 385. Non est applicabilis pro animabus Purgatorii. Ibid. Requiritur primò ad hanc indulgentiam lucranda confessio, & communio, lib. 3. num. 386. Requiritur secundò, ut orationi 40. horarum in Ecclesiis Societatis per aliquod temporis spatium devotè intersit, & ibi piæ ad Deum preces effundantur, lib. 3. n. 387. Requiritur tertiò, ut istiusmodi preces ad Deum effusæ aut expresse fiant pro Christianorum Principum concordia, aut saltem in consilio pro intentione, quam habuit Pontifex, qui talem indulgentiam concessit, lib. 3. n. 388. Sufficiunt tamen quælibet preces vel mentales, vel vocales, lib. 3. n. 389. Qui vocaliter orat pro hac indulgentia lucranda, debet ad minimum quinque Paternoster, & Ave Maria recitare, lib. 3. num. 390. Pro tali indulgentia lucranda sufficit, quòd unus tantum homo oret, lib. 3. n. 391.

Episcopus Brasiliensis potest indicare orationem 40. horarum cum indulgentia plenaria, lib. 3. num. 395. & hoc in Ecclesia, quam maluerit, lib. 3. n. 396. non solum in hac Civitate Fluminensi, sed etiam in quolibet oppido intra fines Diocesis, lib. 3. n. 397. & quibuscumque anni diebus ipsius Episcopi arbitrio, lib. 3. n. 398. Ut quis hanc indulgentiam acquirat, debet Ecclesiam, in qua indicitur oratio 40. horarum, visitare, & ibi orare contritus, confessus, & communicatus, lib. 3. n. 399. Non tamen requiritur, quòd confessio, & communio fiant in eadem Ecclesia, lib. 3. n. 400. Prædictam indulgentiam possunt lucrari omnes tam subditi, quam non subditi Episcopi, lib. 3. n. 404. Etiam ipse Episcopus Brasiliensis, dummodo servet ea, quæ servari debent, lib. 3. n. 405.

Indulgentia alicui Ecclesie, vel pio loco concessa ad septennium ita accipienda est, in intelligatur duratura

ad septem annos integros, & completos, quamvis tale septennium interrumpatur per annum jubilæi, quo suspenduntur omnes indulgentiæ, lib. 1. num. 35.

Infamia.

Infamia sequenda fœminæ ex copula habita est sufficiens causa ad dispensationem concedendam, lib. 2. num. 375. Quando allegatur infamia sequenda fœminæ, & simul copula habita, quamvis copula non fuisset habita, si tamen sequatur infamia fœminæ, valebit dispensatio, lib. 2. n. 378. V. Causa. Copula.

Infantes.

Infantes ante usum rationis convenienter confirmantur in locis, quò Episcopus raro accedit, lib. 3. n. 34.

Infidelis.

Infidelis an ex copula tempore infidelitatis habita affinitatem contrahat, lib. 2. n. 385. An contrahat sponsalia. V. Sponsalia.

Infidelis (non baptizatus) baptizans, vel suscipiens filium fidelis, cum nullo contrahit cognationem spirituales, lib. 2. n. 621. Nec licet infidelis ipse postea baptizetur, lib. 2. n. 623. Infidelis verò baptizatus, v. g. hæreticus baptizans, vel suscipiens, tum cum persona baptizata, vel suscepta, tum cum ejus parentibus contrahit cognationem spirituales, lib. 2. n. 622. V. Cognatio spiritualis.

Matrimonium ratum infidelium est jure naturæ dissolubile, lib. 2. n. 671. Matrimonium verò consummatum infidelium, quamvis sit jure divino dissolubile, lib. 2. n. 672. est tamen dissolubile ex dispensatione divina, & in bonum fidei, primò, si conjux infidelis ideò nolit habitare cum converso, quia conversus est, lib. 2. n. 673. Secundò, si ex conjugis infidelis contubernio immineat converso periculum perversionis Ibid. Tertiò, si conjux infidelis, quamvis habitare velit cum converso, non tamen sine injuria Creatoris. Ibid. Quamquam licet conjux infidelis velit habitare cum converso, non tamen sine injuriæ

creatoris. Ibid. Quamvis licet conjux infidelis velit habitare cum converso sine injuria Creatoris, id jam hodie non permittitur, lib. 2. n. 687.

Matrimonium infidelium post baptismum probabiliter fit sacramentum gratiæ collativum, lib. 2. n. 676. Infidelis non potest plures habere uxores, lib. 2. n. 683. Sola prima uxor infidelium pro legitima habetur, lib. 2. à n. 678. Pro prima uxore infidelis non semper intelligitur, quæ fuit prior tempore, sed quæ sit prior jure, lib. 2. n. 682. Postquam conjuges infideles convertuntur, & baptizantur, non licet alteri ab altero discedere, lib. 2. n. 685. Hinc non est opus, ut coram Parocho, & testibus de novo contrahant, lib. 2. n. 686. Nec tenentur benedictiones Ecclesiæ recipere, licet optime facerent, si eas reciperent. Ibid. Quando conversus secundam, vel tertiam fœminam retinere mallet, quàm primam, si matrimonium cum prima contractum tempore infidelitatis fuisset validum, tunc debet poni novus consensus ad matrimonium celebrandum, lib. 2. n. 688. & in facie Ecclesiæ celebrari debet, lib. 2. n. 690. Si verò matrimonium cum prima contractum tempore infidelitatis irritum fuisset, tunc conversus dupliciter se gerere potest, primò, retinendo eam, cum qua valide contraxit tempore infidelitatis, dummodo ipsa etiam fidelis fiat, sive sit secunda, sive tertia, lib. 2. n. 691. Secundò, ponendo novum consensum, si alteram retinere malit, ex suppositione tamen, quod prima nolit converti. Ibid. Si matrimonium fuisset validum cum secunda, vel tertia, non verò cum prima, potest conversus retinere illam, cum qua matrimonium fuit validum tempore infidelitatis, dummodo ipsa convertatur, prætermissa omnino prima, licet ipsa velit converti, lib. 2. n. 692.

Æthiopes infideles, qui ex Africa, & Asia, eorumve Insulis in Brasiliam transportantur: & similiter Indi, qui intra Brasiliam à propriis pagis in op-
pida

pida Christianorum abducuntur, possunt post susceptum baptismum, etiam superstitite conjuge infideli, & ejus consensu minimè requisito, nec responso ejus expectato, cum quovis fidei, aliàs tamen rite contrahere, & in facie Ecclesiæ solemnizare, & in eis carnali copula consummatis, quoad vixerint, licite remanere, lib. 2. n. 694. Idque, licet priores conjuges infideles post contractum secundum matrimonium ad fidem convertantur, aut ostendant se juste impositos fuisse ad declarandam suam voluntatem, lib. 2. n. 695.

Infirmus.

Infirmus, qui est in jejunio naturali, potest communicare in quacumque hora diei, etiam post meridiem, lib. 4. n. 301. Si commodè possit Viaticum sumere jejunus, ad id tenetur, lib. 4. n. 302. Aliàs non jejunus ut satisfaciatur præcepto divino; lib. 4. n. 330. Durante eadem infirmitate, & mortis periculo, potest pluries Viaticum sumere etiam non jejunus, lib. 4. n. 303. Singulis diebus secundum aliquos, lib. 4. à num. 306. Secundum verò sententiam, in quam inclinamus, post duos dies, lib. 4. à num. 310. ita ut qui sumpsit Viaticum feria secunda non jejunus, possit illud iterum sumere feria quinta non jejunus, lib. 4. n. 312. & 317. Quando autem permitti possit infirmo non jejunato sumere Viaticum singulis diebus, lib. 4. n. 313. Quod viget, licet infirmus expectare possit jejunus per unam, vel alteram horam post mediam noctem, lib. 4. n. 314. Qui mane Missam dixit, vel sacram Eucharistiam sumpsit, si post prandium incidat in mortis articulum, tenetur iterum communicare per modum Viatici, lib. 4. à n. 320. Dummodo prudenter timeatur eodem die moriturus, vel quod alio die non futurus sit potens communicare, lib. 4. num. 332. Non tenetur tamen bis sumere Viaticum, durante eadem infirmitate, & mortis periculo, licet post primam sumptionem incidat in mortale, lib. 4. n. 316.

Inquisitores.

Inquisitores circa libros prohibitos. V. Liber.

Intentio.

Intentio actualis quænam Sit, lib. 3. n. 185. Quænam virtualis, lib. 3. num. 186. Quænam habitualis, lib. 3. num. 187. Quænam tandem interpretativa, lib. 3. n. 188. Pro indulgentia lucranda, quam Episcopus Brasiliensis ter in anno largiri potest, consultius est habere intentionem actualem, vel virtualem, lib. 3. n. 192.

Interstitia.

Interstitia sunt illa temporis intervalla, quæ currunt ab uno Ordine ad alium suscipiendum, lib. 1. n. 71. Ab uno autem Ordine ad alium suscipiendum currere debet unus annus. Ibid. Annus hic non computatur naturaliter, sed more ecclesiastico nempe, à jejunio quatuor Temporum hujus præsentis anni usque ad simile jejunium anni sequentis. Ibid. Qui ordinatur non servatis interstitiis, quamvis non incurrat suspensionem, nec irregularitatem, graviter tamen peccat, lib. 1. n. 81. Pro interstitiis dispensandis. V. Dispensatio in interstitiis.

S. Joseph.

S. Joseph Officium. V. Patrocinium.

Irregularitas.

Irregularitas dicitur ab *In*, & *Regula*; & idem est, ac sine regula, lib. 1. n. 166. Est impedimentum canonicum ex facto, vel defectu proveniens, quo quis ad Ecclesiasticos Ordines promoveri, & jam promotus in iisdem ministrare prohibetur, lib. 1. num. 167. Differt ab Excommunicatione, Suspensione, & Interdicto, lib. 1. num. 169. Dividitur primò in eam, quæ est ex delicto, & in eam, quæ est ex defectu, lib. 1. num. 170. Secundò, in totalem, & partialem. Totalis est, quæ omni ordine suscipiendo, & suscepti exercitio privat. Partialis verò, quæ aliquo tantum Ordinis ministerio privat. Ibid. Irregularitas tum ex delicto, tum ex defectu multipliciter contrahitur, lib. 1. n. 171. & 172.

In omnibus irregularitatibus ex delicto occulto provenientibus, excepta ea, quæ oritur ex homicidio, & exceptis aliis deductis ad forum contentiosum, possunt Episcopi dispensare de jure, lib. 1. n. 178.

Brasiliæ verò Episcopi, exceptis bigamia vera, & homicidio voluntario, possunt dispensare in omnibus irregularitatibus in jure expressis, aut ex delicto publico provenientibus, ad quarum dispensationes jurisdictionem ordinariam non habent Episcopi, lib. 1. à n. 179. In omnibus irregularitatibus, in quibus potest Episcopus dispensare cum suis subditis, potest etiam dare facultatem alteri, ut dispensec secum ipso, lib. 1. n. 234.

Pluribus irregularitatibus irretitus, totidem indiget dispensationibus, lib. 1. num. 195. Sive irregularitates sint ejusdem generis, v. g. ob homicidium sæpius patratum, sive diversi generis, v. g. ob homicidium, & bigamiam. Ibid.

Irregularitas ex bigamia V. Bigamia.

Irregularitas ex homicidio. V. Homicidium.

Irregularitas ex defectu natalium. V. Illegitimi.

Irregularitas ex defectu scientiæ. V. Illiterati.

Irregularitas quæcumque, præterquam contracta ex bigamia vera, aut homicidio voluntario, aliàs quam in bello contra infideles perpetrato, dispensari potest à Brasiliæ Episcopis lib. 2. num. 138. Dispensari potest à Brasiliæ Episcopis, ut ad omnes sacros Ordines, etiam Presbyteratus, promoveri, & iisdem jam susceptis uti possint irregulares, lib. 2. num. 139. Item, ut recipiant, & retineant quæcumque beneficia etiam curata, Canonicatus, Præbendas, Dignitates, & alia officia etiam in Cathedralibus Metropolitanis, dummodo canonice conferantur, aut collata sint, lib. 2. num. 140.

Non incurritur irregularitas, si sacramentum Confirmationis iteretur, lib. 3. num. 33. Incurritur ab hæretico,

lib. 3. num. 225. Etiam incurritur ab apostata à fide, lib. 3. num. 229.

Judaismus.

Judaismus. V. Missio.

Jus.

Jus petendi debitum conjugale est quædam proprietas, seu passio, quæ ex natura matrimonii resultat, lib. 2. n. 554. Amitti potest perseverante matrimonio, lib. 2. n. 555. In impedimento petendi debitum conjugate potest Episcopus dispensare primò, cum quis voto castitatis ligatus ad nuptias transit, lib. 2. n. 601. Secundò, cum post matrimonium jam contractum alter conjux absque alterius licentia vovit castitatem, lib. 2. n. 602. Tertiò, quando de alterius licentia alter solus vovit. Ibid. Quartò, quando uterque sine alterius licentia. Ibid. Quintò, quando uterque seorsim de alterius licentia, non tamen per modum contractus. Ibid. Sextò, quando uterque de mutua licentia per modum contractus continentiam vovit. Ibid. Septimò, quamvis conjugati matrimonium nondum consummassent, lib. 2. num. 603. Octavò, quamvis petitio debiti interdicta sit ratione afinitatis, quam conjux contraxit cum altero conjuge per copulam illicitam cum ejus consanguinea, lib. 2. num. 604. Nonò, quando conjux cum altero conjuge contraxit cognationem spirituales, lib. 2. n. 605. Decimò, quocumque modo, & toties quoties amittatur jus petendi debitum conjugale, lib. 2. n. 606. & 607. V. Debitum conjugale.

L

LACERTUS.

L ACERTUS, brasiliçè, *Teyugaçu*, V. Carnium esus.

Lacticia.

Lacticia dicuntur lac, caseus, butyrum, & quicumque cibus ex lacte confectus, lib. 4. num. 405. Item ova quæcumque sive gallinarum, sive qua-

quarumque aliarum avium, etiam illa, quæ intra ipsas aves reperiuntur adhuc hærentia in racemo, lib. 4. n. 406. Excipiuntur ova testudinum, quæ pro piscibus habentur, cum ova sequantur naturam animalium, quorum sunt ova. Ibid.

Lacticia prohibentur in jejuniis Quadragesimæ, lib. 4. n. 408. Sub veniali tantum, lib. 4. n. 409. In jejuniis extra Quadragesimam, & aliis diebus infra annum, in quibus solum præcipitur abstinencia à carnibus, non prohibentur lacticia, lib. 4. num. 407. Nec in Dominicis Quadragesimæ, lib. 4. n. 411.

Ab illorum abstinencia etiam in jejuniis Quadragesimæ excusantur 1. coloni cujuscumque territorii, ubi ex consuetudine legitime introducta edifolent, lib. 4. num. 412. ut in Brasilia, lib. 4. num. 413. Excusantur 2. valide pauperes, & similiter agricolæ, qui aliud commode non habent, lib. 4. n. 414. V. Jejunium.

Laicus.

Laicus nec ex commissione Pontificis potest ministrare sacramentum Confirmationis, lib. 3. n. 28. Etiam non potest ministrare sacramentum Extreme Unctionis, lib. 3. num. 42.

Lardum.

Lardum porcinum, seu sagimen, vulgò *manteiga*, *unto*, ou *banha de porco*, comedere possunt Paulopolitani in quibuscumque diebus jejunii, lib. 4. à n. 448. Illud tamen non possunt comedere pro obsonio, vulgò *conduto*, lib. 4. n. 455. Idem intelligitur de omnibus oppidis mediterraneis ad Austrum versus, vulgò de *ferra acima*, lib. 4. n. 457. Quamvis gubernia, & districtus Paulopolitanus in posterum dividantur, & fiant inter se independentia, lib. 4. n. 458.

Lectio.

Lectio librorum prohibitorum quibus pœnis subiaceat. V. Pœna. Lectio librorum hæreticorum hæresim continentium, aut de Religione tractantium qualiter prohibeatur. V. Liber.

Leuca.

Leuca Brasilica ex quatuor millibus passuum constat, lib. 2. n. 233.

Liber.

Libri hæreticorum juxta ab Ecclesia damnantur, lib. 4. à num. 7. Etiam gentiles prohibebant libros suis sectis contrarios, lib. 4. n. 8. Liber hæreticus sub excommunicatione Bullæ Cœnæ prohibitus debet esse liber hominis hæretici proprie talis, lib. 4. num. 9. Non requiritur tamen, quod ejus Author sit ab Ecclesia damnatus ut hæreticus, sed sufficit primò, si constet Authorem libri esse hæreticum, lib. 4. num. 14. Sufficit secundò, si unam tantum hæresim contineat, quamvis de alio tractet, lib. 4. num. 15. Sufficit tertio, quod liber sit manuscriptus, lib. 4. n. 16.

Sub excommunicatione Bullæ Cœnæ probabiliter non prohibetur brevis scriptura, ut oratio, concio, questio, aut epistola hominis hæretici, lib. 4. n. 18. Multoque minus liber infidelium, gentilium, aut Maurorum, quamvis hæresim, aut errorem contra fidem contineat, lib. 4. num. 10. Nec liber hominis Catholici, quamvis in eo inserti sint errores hæretici, lib. 4. n. 11. Aut quamvis hæreses contineat, quas Catholicus ob inscitiam, vel ignorantiam dixit, lib. 4. num. 12. Nec etiam licet annotationes, & scholia hæreticorum contineat, lib. 4. num. 13. Nihilominus liber infidelium, aut hominis Catholici, cui aliquis error sit insertus, sub aliis pœnis prohibetur, lib. 4. n. 19.

Libri hæreticorum de Religione tractantes, qui sub excommunicatione Bullæ Cœnæ prohibentur, sunt primò, qui divinam Scripturam, vel partem ejus exponunt, quique totam Theologiam, vel partem explanant, lib. 4. n. 20. Sunt secundò, qui de virtute Religionis speciatim tractant, hoc est de cultu Deo, ac Sanctis exhibendo, de Clericis, de Monachis, de Prælatibus, de visibili, & invisibili Ecclesia, lib. 4. n. 21. Sunt tertio,

- qui de moribus Christianis, non politicis tantum tractant, ut v. g. de conscientiarum questionibus, lib. 4. n. 22. Sunt quartò, qui licet ex professo de Religione non tractent, sed de aliis rebus, ita tamen notabiliter de Religione tractant, ut arbitrio prudentis censeatur ex professo, & non obiter de Religione tractare, lib. 4. num. 23.
- Libri de Astrologia judiciaria tractantes qualiter prohibeantur, lib. 4. n. 24. Per libros de Astrologia judiciaria tractantes intelliguntur primò, qui ex aspectibus, situ, & motibus astrorum, eventus à libero arbitrio pendentes prædicere, vel effectus occultos præsentis, & præteritos revelare intendunt, lib. 4. n. 27. Intelliguntur secundò libri, in quibus tractatur de effectibus naturalibus, qui casus fortuiti appellantur, v. g. quod naviganti in Brasiliam naves hostiles occurrent, lib. 4. n. 31.
- Intelliguntur tertio libri, qui de Astrologia judiciaria agunt, quamvis eorum Authores post latum iudicium protestentur se id non dicere tamquam certum, sed tanquam probabile, lib. 4. n. 32.
- Intelliguntur quartò libri, quorum Authores futura libera prænuntiant, estò interius credant suum iudicium non esse certum, sed tantum probabile, lib. 4. n. 33. Nihilominus sub libris de Astrologia judiciaria tractantibus non comprehenduntur qui res, & effectus naturales ex causis naturalibus prædicunt, ut v. g. ex motu, & aspectu stellarum futuras eclipses, pluviam, siccitatem, ventos, &c. lib. 4. à n. 35.
- Librorum hæreticorum hæresim continentium, aut de Religione tractantium lectio scienter facta sub excommunicatione Bullæ Cœnæ prohibetur, lib. 4. num. 38. Idque quamvis à libro hæresim expungas, lib. 4. n. 41. Nec requiritur, quod rem lectam verbis proferas, sed sufficit, si oculis, & mente scripta percurras, lib. 4. num. 42. Requiritur tamen, ut intelligas, quod legis, lib. 4. n. 43. Lectio libri hæretici, qui hæresim continet, aut de Religione tractat, etiam Authori ipsius libri prohibetur sub excommunicatione Bullæ Cœnæ, lib. 4. n. 44. Sufficit, quod talis liber hæresim contineat, aut de Religione tractet disjunctivè, lib. 4. n. 45.
- Ab incurrenda tamen excommunicatione Bullæ Cœnæ excusantur primò, qui hæreticorum libros hæresim continentes, aut de Religione tractantes cum ignorantia legunt, lib. 4. n. 34. Sive legentes ignorent libros hæresim continere, aut de Religione tractare: sive ignorent libros esse hæreticorum, quamvis sciant hæresim continere, aut de Religione tractare, lib. 4. n. 40.
- Excusantur secundò, qui legunt hæreticorum libros, qui nec hæresim continent, nec de Religione tractant, lib. 4. n. 46.
- Excusantur tertio, qui Authoris Catholici libros legunt, licet in illis interti sint errores alicujus hæretici, atque etiam licet in talibus libris solum sententiæ, & errores hæreticorum legantur, & præcipua intentio legentium sit errores hæreticorum scire, & cognoscere, lib. 4. n. 47.
- Excusantur quartò, qui libros hæreticorum hæresim continentes, aut de Religione tractantes memoriter recitant, lib. 4. n. 51.
- Excusantur quinto, qui prædictos libros legere audiunt, quamvis ad legendum induxissent, lib. 4. n. 50. Non excusatur tamen, qui legit, ut alter audiat, lib. 4. n. 52.
- In legendis libris hæreticis datur parvitas materiæ excusans ab incurfione censuræ, lib. 4. num. 54. Talis est v. g. Præfatio, Proœmium, Epistola ad Lectorem, Index libri, lib. 4. n. 56.
- Librorum hæreticorum hæresim continentium, de Religione tractantium, retentio scienter facta prohibetur sub excommunicatione Bullæ Cœnæ, lib. 4. num. 57. Sive libri sint tui, sive alieni, sive apud te, sive apud alium reti-

retineas, lib. 4. n. 59. Unde prædicta excommunicatione ligantur Bibliopolæ, & Aromatarii, qui similes libros retinent, quamvis scripti sint in lingua, quam ipsi non intelligunt, lib. 4. n. 60. Ipsemet hæreticus si librum suum retineat, incurrit censuram Bullæ Cœnæ, lib. 4. num. 61. Præter illam, quam incurrit, quia hæreticus. Ibid.

Ad incurrendam censuram Bullæ Cœnæ sufficit, quod pars alicujus libri ex prædictis retineatur, lib. 4. num. 62. Sive ea pars libri hæresim contineat, sive non. Ibid. Dummodo pars libri non sit parva, tunc enim excusaris, lib. 4. num. 56. & 67. non tamen excusaris, quamvis tales libros retineas sub prætextu eos impugnandi, & sine periculo perversionis, lib. 4. n. 63.

Ab incurrenda tamen censura contra retinentes lata excusat primò ignorantia vel prohibitionis, vel excommunicationis, lib. 4. n. 58.

Excusat secundò parvitas temporis in retinendo, lib. 4. n. 64. Quamvis retinere inciperes cum animo retinendi per longum tempus, lib. 4. num. 66.

Excusat tertio talium librorum combustio, lib. 4. n. 68. Licet qui tales libros manu propria combureret, & non traderet DD. Inquisitoribus, adhuc aliam excommunicationem incurret, lib. 4. n. 69.

Prohibitio legendi, & retinendi hæreticorum libros, hæresim continentes, aut de Religione tractantes, comprehendit quascumque personas quacumque dignitate, sive Ecclesiastica, sive sæculari fulgentes, exceptis DD. Inquisitoribus, lib. 4. n. 71. Hinc legendi, & retinendi prædictos libros licentiam dare non possunt DD. Episcopi, Archiepiscopi, Primates, Patriarchæ, lib. 4. n. 73. Immò nec DD. Inquisitores, nisi ad id expressam habeant facultatem, lib. 4. num. 74. Nec etiam Capitulum Cardinalium, Sede vacante, nisi tam grave, & evidens periculum immineat, ut omni-

bus, & singulis Cardinalibus videatur ei celeriter occurrendum, lib. 4. n. 76. Nihilominus DD. Inquisitores, si libri hæresim non contineant, nec de Religione tractent, quamvis sint libri hæreticorum, licentiam dare possunt eos legendi, lib. 4. num. 77. Etiam Episcopis conceditur facultas legendi libros prohibitos, hæresim non continentes, nec de Religione tractantes, estò cum limitatione, nempe, non libros quomodolibet prohibitos, sed solum prohibitos secundum quid, hoc est. suspensos usque ad sui correctionem, lib. 4. n. 78.

Quid Brasiliæ Episcopus possit circa retentionem, & lectionem librorum prohibitorum? V. Episcopus Brasiliensis circa libros prohibitos.

Licentia.

Quando conceditur licentia ad absolvendum à censura Pontifici reservata, etiam censetur concessa ad absolvendum à peccato, & è contra, lib. 3. n. 285. Aliter dicendum de censura Episcopo reservata, lib. 3. num. 286.

Loca.

Brasiliæ coloni non sunt ex locis, ubi sanctum Officium exercetur, lib. 3. n. 286. Qui Brasiliam conveniunt causa v. g. mercaturæ exercendæ, & ibi habitare incipiunt animo permanendi in perpetuum, vel saltem per maiorem anni partem, non censentur ex locis, ubi sanctum Officium exercetur, lib. 3. n. 267. Idem dicendum non solum de illis, qui ex Africa, illiusque Insulis ad Brasiliam appellant, etiam per breve tempus, lib. 3. n. 268. Sed etiam de illis, qui ex Asia, illiusque Insulis Brasiliæ applicant, lib. 3. num. 269. Etiam non censentur ex locis, ubi sanctum Officium exercetur, quoad effectum privilegii fruendi, qui in classe annua, vel in navigio solitario ex Lusitania venit animo non permanendi in Brasilia, lib. 3. n. 270.

Loyos.

Loyos, seu Canonici S. Joannis Evangelistæ præfici possunt Parochiis Brasiliensis.

filiensibus, lib. 4. num. 133.

Lucrari indulgentias.

Lucrari indulgentias. V. Indulgentia.

Episcopus Brasiliensis.

S. Ludovicus.

S. Ludovicus Gonzaga Societatis JESU.

V. Aloysius.

M

MACHINATIO.

MACHINATIO mortis cum effectu inter conjuges est impedimentum dirimens matrimonii, lib. 2. n. 1518. V. Crimen.

Maius.

Maius cui licet, licet etiam minus in eodem ordine, lib. 1. n. 252.

Mala fides.

Mala fides datur, quando sponsi, qui contrahere volunt, non solum sciunt se habere impedimentum, sed etiam sciunt tale impedimentum esse dirimens, lib. 2. n. 87.

Mamalucos.

Mamalucos. V. Mixti, vulgò Mamalucos.

Manatti.

Manati. V. Carnium esus.

Mancipia.

Mancipia in Brasilia à reservatis Episcopalis eximuntur, lib. 2. num. 303.

Matrimonium.

Matrimonium est conjunctio maritalis viri, & feminae inter legitimas personas, causativa gratiae, & individuum vitae societatem retinens, lib. 2. n. 2. Matrimonium ratum inter fideles est à Papa dissolubile per dispensationem, lib. 2. n. 667. Affinitatem non parit, lib. 2. num. 490. & 510. Nisi initiative, quatenus est initium actus conjugalis, lib. 2. num. 490.

Matrimonium consummatum inter fideles est dissolubile quoad torum, lib. 2. n. 668. Minime verò quoad vinculum, lib. 2. n. 669.

In impedimentis matrimonii quis dis-

penset. V. Dispensare. Episcopus. Matrimonium inter infideles V. Infidelis.

Matrimonium valet, cui simplex Sacerdos intersit post petitam à se, mediantibus literis, aut procuratore, & concessam à Parocho, vel Ordinario licentiam assistendi, licet de tali concessione nondum factus sit certus, lib. 1. num. 21. Secus, si dictam licentiam nullo modo petierit. Ibid.

Meridies.

Meridies, seu medius dies est punctum illud temporis, in quo Sol altius elevatur respectu nostri, & radiis suis perpendiculariter nos ferit, lib. 4. n. 211. Non accipitur mathematicè, sed moraliter, & cum aliqua latitudine. Ibid.

Metropolitanus.

Metropolitanus potest dispensare, quando ejus suffraganeus dispensationem injuste negat, lib. 1. n. 233. & lib. 2. num. 484.

Minister.

Minister ordinarius Confirmationis est solus Episcopus, lib. 3. n. 26. Proprius Extremæ Unctionis est solus Parochus, lib. 3. n. 42.

Minus.

Minus, quod in maiori includitur, concessum censetur, concessio maiori, lib. 1. n. 253.

Minuta.

Minuta, ut vocant, seu intestina, & extremitates pecorum eduntur in Castella, ejusque dominiis in sabbatis per annum, lib. 4. num. 381.

Missa.

Missa est satisfactoria pro animabus Purgatorii, lib. 3. num. 435. est etiam impetratoria, lib. 3. num. 436. Illius valor prodest animabus Purgatorii non solum ex opere operato, lib. 3. num. 439. sed etiam ex opere operantis, lib. 3. num. 441. Magis prodest defunctis ex opere operato, quam Missa de die, lib. 3. num. 446. Aliter dicendum ex opere operantis, lib. 3. n. 447. Missa de Requiem, cui annexa est indulgentia plenaria, magis pro-

prodest defunctis, quam Missa, cui non est annexa indulgentia, lib. 3. num. 448. Episcopus, dum iter facit, potest in quocumque decenti loco Missam celebrare in altari portatili, lib. 3. num. 455. Immò facere celebrare. Ibid. Et hoc ex sola commoditate, lib. 3. num. 457.

Episcopus Brasiliensis celebrando Missam de Requiem feria secunda, & tertia cujuscumque hebdomadæ in quocumque decenti loco, & altari portatili, potest liberare animas à Purgatorii pœnis, lib. 3. n. 461. Per unam Missam in prædictis diebus celebratam una tantum anima liberatur, lib. 3. n. 463. Feria secunda, in qua sit de semiduplici, non censetur impedita ad legendam Missam de Requiem quoad effectum liberandi animas à Purgatorii pœnis, lib. 3. num. 471. Etiam quoad hunc effectum dici potest Missa de Requiem feria secunda, & tertia, in quibus sit Officium duplex ad libitum, lib. 3. num. 474. Immò feriis privilegiatis, in quibus non sit de festis duplicibus, ut sunt feria secunda, & tertia maioris hebdomadæ, lib. 3. num. 486. Vid. tamen ibid. n. 494.

Post primam Missam cantatam in nocte Nativitatis Domini non possunt aliæ duæ Missæ immediatè celebrari, lib. 3. num. 495. Aliter dicendum de Missis privatis, lib. 3. n. 501. Quando duo, vel plures Sancti eodem die concurrunt in Calendario, & unus eorum elevatur ad ritum duplicem, non sunt separandi in Missa, & Officio. lib. 3. n. 507.

Missa celebrari debet à simplici Sacerdote, lib. 4. num. 165. Ad minimum in quatuor anni præcipuis solemnitatibus, nempe in die Natalis Domini; Paschæ, Pentecostes, & in Assumptione B. V. Mariæ, lib. 4. num. 172. Præter hos dies etiam à simplici Sacerdote celebrari debet in die festo, si non adsit alius, qui celebret, lib. 4. num. 173 & 175. Quando autem plures adsunt Sacerdotes simplices, quis eorum teneatur Missam

celebrare, lib. 4. num. 174.

Celebrari debet à Parocho per se, vel per alium singulis Dominicis, & festis diebus, in quibus Parochiani tenentur Missam audire, lib. 4. num. 178. Quibus verò casibus extra prædictos dies à Parocho celebranda sit Missa, lib. 4. n. 179.

Secluso die Nativitatis Domini, non licet, nisi semel in die, celebrari, lib. 4. num. 182. Si tamen necessitas suadeat, poterit bis in die celebrari, lib. 4. n. 184. Immò ter, quater, & pluries, si necessitas urgeat, lib. 4. num. 185. Nec requiritur maior necessitas ad celebrandum ter, quater, & pluries, quam ad celebrandum bis in die, lib. 4. num. 187. Proponuntur varii casus, in quibus licet celebrari bis in die, lib. 4. à num. 190. Quo autem modo id etiam permitti possit in diebus ferialibus, lib. 4. n. 189. Sacerdos tamen, qui bis in die aut pluries celebrat, debet purificationem sumere in ultima Missa, lib. 4. n. 189. §. Hoc unum superest. Calix, qui prima Missa non fuit purificatus, quando eadem die celebratur in diversis locis, ferri debet à loco primæ celebrationis ad locum, quo iterum celebrabitur, aut asservari in sacrario, aut ablui, & ablutio in piscinam projici, lib. 4. n. 204.

Sacerdos, qui sine legitima causa Missam iteraret, puniri potest ad arbitrium Episcopi, lib. 4. num. 293. & num. 295. vel sola pœna pecuniaria, lib. 4. n. 296. vel pœna partim pecuniaria, & partim corporali, seu spiritali, lib. 4. n. 297. Excipitur Sacerdos sæcularis, si ex Missæ iteratione, & aliis circumstantiis esset suspectus de hæresi; talis enim ad DD. Inquisitores esset remittendus, lib. 4. num. 294.

Missa inchoari potest ante auroram, & quando, lib. 4. num. 207. Nisi prævaleat consuetudo in contrarium, tunc enim inchoari poterit multò ante auroram, lib. 4. num. 210. & 212. Quandiu durat Missa sollemnis post meridiem, celebrari possunt missæ

ſæ privatæ, lib. 4. num. 213. Si urgeat neceſſitas miniſtrandi Viatici, inchoari poteſt poſt meridiem uſque ad horam tertiam, lib. 4. num. 214. Quod aliqui extendunt ad totum diem, dummodo celebraturus pro Viatico miniſtrando ſit jejunus, lib. 4. n. 215. Itinerantes poſſunt celebrare per duas, vel tres horas poſt meridiem, lib. 4. num. 216. Celebrare debent in locis divino cultui deputatis, lib. 4. num. 217. Peccarent mortaliter qui ſine neceſſitate extra talia loca celebrarent, lib. 4. n. 218. Secus, ſi urgeat neceſſitas celebrandi extra talia loca, dummodo celebretur in loco decenti, lib. 4. num. 219.

De jure eccleſiaſtico requiritur Acolythus, ſeu miniſter, qui inſerviat celebranti, lib. 4. num. 221. Hinc peccaret lethaliter qui abſque neceſſitate celebraret ſine miniſtro, lib. 4. num. 223. Aliter in caſu neceſſitatis, lib. 4. num. 224. Qui caſus non conſideratur in defectu miniſtri, ſed in neceſſitate conſiciendi Viatici, aut ſatiſfaciendi præcepto audiendi Miſſam in die feſto, lib. 4. num. 225. Non licet ſceminam adhibere pro miniſtro, lib. 4. num. 226. nequidem in caſu neceſſitatis, lib. 4. n. 227. in caſu enim neceſſitatis potius debet Sacerdos ſibi ipſi reſpondere, Ibid.

Miſſæ non debet aſſiſtere infidelis, ſeu paganus, aut non baptizatus, lib. 4. num. 238. Nec hæreticus, ſchiſmaticus, aut aliàs excommunicatus, lib. 4. à num. 239. Quid agendum, ſi excommunicatus vitandus Ecclēſiam ingreditur, & inſiſtat Miſſam laudare, ita ut nolit ab Ecclēſia egredi, lib. 4. à n. 246. Quo puncto relinquenda ſit Miſſa, ſi jam ſit inchoata, cum ad illam audiendam concurrit excommunicatus vitandus, lib. 4. à n. 249.

V. Anima. *De Miſſa in generali.*
Qualiter Miſſam celebrare poſſit Braſiliæ Episcopuſ. V. Episcopuſ Braſilienſis circa Miſſam celebrandam.

Habenti privilegium celebrandi per duas horas ante ortum ſolis, ſi concedatur privilegium celebrandi per horas

ante ortum ſolis, celebrare poteſt per tres horas ante ortum ſolis, lib. 1. n. 265.

Miſſam audiens.

Miſſam audiens in die feſto, licet ignoret eſſe diem feſtum, ſatiſfacit præcepto audiendi Miſſam, lib. 4. num. 326. & 328.

Miſſio.

Nomine miſſionum veniunt 1. Miſſiones Europææ, præſertim Germanicæ, ubi impune graſſantur hæreſes, lib. 3. n. 275.

Veniunt 2. Miſſiones Braſilicæ, ſi in illis impune graſſentur hæreſes, lib. 3. n. 276.

Veniunt 3. Miſſiones Braſilicæ, ſi in illis impune graſſetur Paganismus, aut Judaismus, lib. 3. n. 277.

Veniunt 4. Miſſiones Braſilicæ, ſi in illis impune graſſetur Turciſmus, lib. 3. num. 278.

Nomine miſſionum non veniunt oppida illa, ſeu pagi, in quibus Indi ab infantia baptizati vivunt ſub Parochiſ Sæcularibuſ, vel Regularibuſ, lib. 3. n. 279.

Miſtiçoſ.

Miſtiçoſ. V. Mixti, vulgò Miſtiçoſ.

Mixti.

Mixti, qui nullum ſanguinem Europæum habent, ſed ſolo ſanguine Indico, vel Æthiopico mixtim conſtant, in ordine ad privilegia neophytis reputantur, lib. 2. n. 256. & 304.

Omnes, & quicumque mixti, qui ſanguinis Indici, vel Æthiopici plus habent, quam quartam partem, in ordine ad privilegia neophytorum participanda, pro neophytis reputantur, lib. 2. n. 263.

Quælibet portio ſanguinis Indici vel Æthiopici moraliter perceptibilis ultra quartam partem ſufficit, ut quis pro neophyto habeatur, lib. 2. num. 266. Sic trigefima ſecunda portio ſanguinis Indici, vel Æthiopici ultra quartam partem, illi tamen addita, & unita, adhuc eſt portio notabilis, & moraliter perceptibilis, ut quis pro neophyto habeatur, lib. 2. n. 268.

Mixti ex Europæis decedentes, & dif-

- dispensabiles tamquam neophyti, lib. 2. à n. 278. Sub titul. Elenchus mixtorum ex Europæis descendendum.
- Mixti ex Æthiopibus descendentes, & dispensabiles tamquam neophyti, lib. 2. à num. 278. Sub titul. Elenchus mixtorum ex Æthiopibus descendendum.
- Mixti ex Indis descendentes, & dispensabiles tamquam neophyti, lib. 2. à num. 278. Sub titul. Elenchus primus mixtorum ex Indis provenientium. Elenchus secundus. Elenchus tertius. Elenchus quartus.
- Mixti sunt dispensabiles in quibuscunque consanguinitatis, & affinitatis gradibus, jure divino non prohibitis, primo excepto, & in omnibus aliis impedimentis, & attinentiis, seu conjunctionibus, in quibus neophyti sunt dispensabiles, lib. 2. num. 252. V. Neophytus.
- Tertius, & quartus consanguinitatis, & affinitatis gradus apud mixtos sunt extincti, lib. 2. n. 304. 305. & 316. Excipitur 3. & 4. consanguinitatis gradus, si sint in linea recta ascendendum, & descendendum, lib. 2. num. 297. Non tamen excipitur tertius, & quartus gradus, quamvis sint in linea recta affinitatis, lib. 2. n. 298.
- Mixti in 3. & 4. consanguinitatis, & affinitatis gradibus invicem conjuncti, quamvis aliunde sint etiam conjuncti in 1. vel 2. gradu, non indigent dispensatione ad matrimonium contrahendum, lib. 2. num. 299.
- Mixti quandiu extra regiones transmarinas existunt, privilegiis transmari- nis gaudent, lib. 2. n. 289.
- Mixti quamvis extra regiones transmarinas nati sint, cum in Brasiliam veniunt, pro neophytis sunt habendi, lib. 2. n. 291.
- Mixti, vulgò *Mulatos*, stricte sunt illi, qui ex Europæo puro, & Æthiopissa pura, aut vice versa, nascuntur, lib. 2. n. 279.
- Mixti, vulgò *Mamaluços*, proprie appellantur, qui ex Europæo puro, & Inda pura, aut vice versa, nascuntur, lib. 2. n. 280.
- Mixti, vulgò *Coribócas*, vocantur ii, qui ex Æthiope puro, & Inda pura, aut vice versa, nascuntur, lib. 2. num. 281.
- Mixti, vulgò *Mistiços*, intelliguntur, qui ex mixto, vulgò *Mulato*, & ex Æthiopissa pura, aut vice versa, nascuntur, lib. 2. n. 282.
- Mixti, vulgò *Mulatos*, *Mamaluços*, *Coribócas*, & *Mistiços*, aliquando usurpantur large, sicque minus apte ad discernendum illorum sanguinem neophyticum, lib. 2. n. 283.
- Mixti, vulgò *Quarterones*, dicuntur illi, qui sanguinis Indici, vel Æthiopici quartam partem habent, lib. 2. num. 259. & 260. Pro neophytis non habentur, lib. 2. num. 258. & 262.
- Mixti, vulgò *Puchuelos*, dicuntur, qui sanguinis Indici, vel Æthiopici octavam partem habent, seu dimidium unius quartæ partis, lib. 2. num. 259. & 260. Pro neophytis non habentur, lib. 2. n. 258. & 261.
- Mixti, vulgò *Semipuchuelos*, sunt illi, qui sanguinis Indici, vel Æthiopici decimam sextam partem habent, seu dimidium octavæ, lib. 2. num. 259. Pro neophytis non habentur, lib. 2. num. 261.

Monasteria.

Monasteria Religiosorum in Oppido Sanctorum, & Civitate Paulopolitana numerantur quatuor, lib. 1. n. 109. Totidem numerantur in Civitate Fluminensi, lib. 1. n. 110.

Moribundus.

Non requiritur petitio moribundi, ut ei ab Episcopo Brasiliensi concedatur in articulo mortis indulgentia plenaria, lib. 3. n. 357. Ut moribundus in mortis articulo indulgentiam lucretur, requiritur in illo saltem contritio, si confiteri non poterit, lib. 3. num. 370.

Moribundus, qui post ultimam confessionem de præcepto incidit in mortale, tenetur iterum confiteri, lib. 4. num. 326. V. Infirmus. Viaticum.

Mors.

In articulo mortis potest Episcopus Brasiliensis indulgentiam plenariam concedere.

cedere, lib. 3. num. 345. & hoc omnibus fidelibus Christianis. Ibid. non tamen Hæreticis, Apostatis, & Schismaticis, lib. 3. n. 347. Etiam potest prædictam indulgentiam in mortis articulo concedere primò excommunicatis, si non sint pertinaces, lib. 3. n. 348. Secundò, Regularibus, lib. 3. n. 353. Tertiò, absentibus, lib. 3. n. 354. Non requiritur petitio moribundi, ut ei in mortis articulo concedatur talis indulgentia, lib. 3. n. 357. Ipse Episcopus Brasiliensis in mortis articulo constitutus potest sibi prædictam indulgentiam applicare, lib. 3. num. 359.

Articulus mortis duplex est, verus alter, alter præsumptus, lib. 3. num. 360. In quolibet ex his potest indulgentia concedi, lib. 3. num. 361. Periculum mortis, & mortis articulus, si stricte sumantur, differunt inter se, lib. 3. num. 363. Ad indulgentiam in mortis articulo lucrandam requiritur confessio sacramentalis, lib. 3. num. 369. vel saltem contritio, si moribundus confiteri non poterit, lib. 3. n. 370.

In articulo mortis potest hæreticus absolvi à quocumque Sacerdote, lib. 3. num. 247. Si in articulo mortis adsit Sacerdos habens requisita ad absolvendum ab hæresi, adhuc poenitens potest simplici Sacerdoti confiteri, & ab illo tum valide, tum licite absolvi, lib. 3. n. 248.

Mulatos.

Mulatos. V. Mixti, vulgò Mulatos.

N

NATIVITAS.

IN nocte Nativitatis Domini post primam Missam cantatam non possunt aliæ duæ Missæ immediate celebrari, lib. 3. n. 495. Aliter dicendum de Missis privatis, lib. 3. num. 501.

Necessitas.

Necessitas Ecclesiæ ad dispensandum in interstitiis pro ordinibus conferendis datur 1. quando Ordinandus habet beneficium, cui inservire debet, lib. 1. num. 84. Datur secundo, quando desunt Ministri, qui solitis officiis satisfaciant. Ibid. Datur tertiò, quando ordinandus studiis vacat, lib. 1. n. 85. Datur quartò, si ætas ordinandi sit provecta, lib. 1. num. 86.

Ut Brasiliæ Episcopi dispensent in interstitiis ad Subdiaconatum, minor necessitas sufficit, quam communiter requiritur, lib. 1. num. 94. Ut Brasiliæ Episcopi dispensent in interstitiis ad Presbyteratum, sufficit sola necessitas, lib. 1. n. 99. Hujusmodi verò necessitas commensuranda est à numero Sacerdotum, qui per totam Diocesim existunt, lib. 1. à n. 101.

Necessitas urgens facit esse probabile quod aliàs non judicaretur tale, lib. 2. n. 92. Necessitas urgens, ut Episcopus dispense in impedimentis matrimonii, censetur adesse, quando conjuges etiam divites separari non possunt sine scandalo, aut gravi incommodo; si autem maneant conjuncti, donec Papa, vel ejus delegatus dispense, versabuntur in periculo incontinentiæ, lib. 2. n. 100.

Necessitas conficiendi Olea sacra extra diem Cœnæ Domini urget 1. si Episcopus sit legitime impeditus, v. g. ob ægritudinem, lib. 3. n. 19. Urget 2. si in die Cœnæ Domini deficiat balsamum, vel oleum olivarum, lib. 3. num. 20.

Urget 3. si Episcopus à Cathedrali absens sit, v. g. Diocesim visitando, lib. 3. n. 21.

Urget 4. si deficiant omnino Sacerdotes, qui tali functioni adesse possint, lib. 3. num. 22.

Urget 5. quælibet necessitas, quæ in posterum occurret physica, vel moralis, si judicio prudentum talis reputetur, lib. 3. n. 23.

Necessitas celebrandi bis in die, si detur, celebrari poterit, lib. 4. n. 184. Immodò ter, quater, & pluries in die cele-

celebrari poterit, si necessitas sua-
deat, lib. 4. n. 185. Nec ad celebran-
dum ter, quater, & pluries in die
requiritur maior necessitas, quam ad
celebrandum bis in die, lib. 4. num.
187. Proponuntur varii casus, in qui-
bus licet celebrare bis in die, lib. 4. à
num. 190.

Neophytus.

Neophytus dicitur quasi novus in fide:
à *Neos* novum, & à *Phytos* fides, lib.
2. num. 248. Secundum jus commune
reputatur quis neophytus usque ad
decennium, nisi aliud Episcopus in-
terim determinet; decennio enim post
baptismum elapso, neophytus esse de-
finit, lib. 2. n. 249.

At verò secundum jus particulare, & in
ordine ad privilegia Indica participan-
da nomine neophytorum intelligun-
tur omnes oriundi, seu naturales om-
nium tam Orientalium, quam Occi-
dentalium partium, & regionum: im-
mò etiam si *Æthiopes*, *Angolani*, vel
quarumvis aliarum transmarinarum
regionum, etiam si Christianorum fi-
lii, & in infantia baptizati, vel etiam
inter se, vel cum Europæis mixtim
progeniti sint, qui mixti vocantur,
dummodo certas conditiones habe-
ant, lib. 2. n. 251.

Tertius, & quartus consanguinitatis, &
affinitatis gradus apud neophytos sunt
extincti, lib. 2. n. 296. 300. 305. &
316.

Hinc neophytus in 3. & 4. consanguini-
tatis, & affinitatis gradu simplici,
vel mixto invicem conjunctus, non
indiget dispensatione ad matrimo-
nium contrahendum, lib. 2. n. 296.
300. & 305.

Excipitur 3. & quartus consanguinitatis
gradus, si sint in linea recta ascen-
dentium, & descendentium, lib. 2.
num. 297.

Non tamen excipitur 3. & 4. gradus,
quamvis sint in linea recta, affinita-
tis, lib. 2. n. 298.

Neophytus in 3. & 4. consanguinitatis,
& affinitatis gradibus mixtim conjun-
ctus, quamvis aliunde sit etiam con-
junctus in 1. vel 2. gradu, non indi-

get dispensatione ad matrimonium
contrahendum, lib. 2. n. 299.

Neophytus est dispensabilis in 2. solo
consanguinitatis, & affinitatis gradu,
etiam quoad futura matrimonia, lib.
2. n. 203.

Non verò est dispensabilis in 2. consan-
guinitatis, & affinitatis gradu mixtim
cum primo, lib. 2. num. 215.

Est dispensabilis tertio in 1. gradu
etiam rectæ lineæ affinitatis ex co-
pula illicita resultantis, in occultis
tamen, & in foro conscientiae tan-
tum, ac urgentibus iustis causis, lib.
2. num. 216.

Est dispensabilis quarto, in impedimen-
to cognationis spiritualis ortæ ex Ba-
ptismo, & Confirmatione, & inter le-
vantem, & levatum, lib. 2. n. 219.

Est dispensabilis quinto, in impedimen-
to cognationis legalis ortæ ex ado-
ptione. Ibid.

Est dispensabilis sexto, in impedimen-
to publicæ honestatis ortæ ex sponsa-
libus, atque etiam ex matrimonio ra-
to. Ibid.

Ex dispensabilis septimò, in impedimen-
to criminis, etiam morte secuta ex
machinatione, quoad matrimonia
præterita, lib. 2. à num. 546. minime
verò quoad matrimonia futura, lib.
2. num. 550.

Ut cum neophytis dispensetur, sufficit
quod unus contrahentium sit neo-
phytus, lib. 2. num. 285. Non tamen
sufficit, quod unus contrahentium sit
mixtus, vulgò *Quarteiraõ*, & altera
sit mixta, vulgò *Quarteirõa*, ut am-
bo simul sumpti dispensentur tam-
quam neophyti, lib. 2. n. 288. Neo-
phytus, qui extra regiones ultrama-
rinas existit, privilegiis ultramarinis
gaudet, lib. 2. n. 289. V. *Æthiopes*,
Indi, *Mixti*.

Nobilitas.

Nobilitas aut provenit ex genere, aut
ex honoribus, & virtute, aut ex Prin-
cipis privilegio, lib. 2. n. 411.

Nobilitas ex genere reperitur in Duci-
bus, Marchionibus, Comitibus, &c.
lib. 2. n. 412.

Nobilitas ex honoribus, & virtute con-
g ii ceditur

ceditur Doctoribus eximiiis, & omnibus illis, qui officia possederunt, quæ non nisi nobilibus conferri solent, lib. 2. n. 413.

Nobilitas ex privilegio consideratur in illis, qui licet alias nobiles non sint, tamen ex speciali Principis gratia inter nobiles cooptantur, lib. 2. num. 414.

Ad probandam Oratorum nobilitatem in ordine ad dispensationem matrimonii obtinendam quælibet ex prædictis nobilitatibus sufficit, lib. 2. à n. 415.

Nomina.

Nomina consanguinitatis, lib. 2. à num. 20.

Nomina affinitatis, lib. 2. à n. 30.

Notum.

Notum aliud est tale notorietate juris, & aliud notorietate facti, lib. 3. num. 297.

O

OBREPTICIA.

OBREPTICIA dispensatio ea dicitur, pro cuius impetratione allegatur falsitas, qua cognita, dispensatio non esset concedenda, lib. 2. num. 360. Subrepticia verò, pro cuius impetratione tacetur veritas alioquin exprimenda. Ibid.

Occasio.

Occasio instituendi orationem 40. horarum, lib. 3. n. 373. Etiam per occasionem anni sancti non est prætermittendum in Ecclesiis Societatis jubilæum 40. horarum, lib. 3. n. 378. Idem dicendum de jubilæo in Dominicis mensium, lib. 3. n. 379.

Occidentalium partium.

Nomine *Occidentalium partium* intelliguntur omnes Regionēs, & Insulæ, quæ ultra Insulas Fortunatas, & eas, quas Tertiarias appellant, Occidentem versus, ad Regem Catholicum, vel ad Regem Portugalliæ spectant, sive jure domini, sive conquestæ, sive commercii, & navigationis, lib. 2. n. 253.

Occultum.

Quid, & quotuplex sit occultum, lib. 3. num. 296.

Officium.

Sanctum Officium. V. Episcopus Brasiliensis circa absolutionem hæresis, &c.

Quando duo, vel plures Sancti eodem die concurrunt in Calendario, & unus eorum elevatur ad ritum duplicem, non sunt separandi in Officio, & Missa, lib. 3. n. 507. De S. Ignatio, & S. Xaverio, de quibus intra annum ex Indulto Apostolico singulis hebdomadis recitamus officium, etiam recitari potest in vigiliis, feriis quatuor Temporum, & Rogationum, lib. 3. num. 529. Idem possunt Patres Societatis in India, & Brasilia intra Adventum, & Quadragesimam, lib. 3. num. 532.

Officium divinum.

Episcopus Brasiliensis potest recitare Rosarium, vel alias preces loco Officii divini, lib. 4. n. 350. Loco totius Officii, vel cujuscumque ejus partis, lib. 4. num. 363. Non qui totum Officium recitare non potest, adhuc tenetur ad Horas, quas potest. Ibid. Sive Episcopus Breviarium secum deferre non possit, sive aliunde sit legitime impeditus, lib. 4. n. 350. Quando censeatur Episcopus legitime impeditus, lib. 4. à n. 362. Quod Episcopus potest secum ipso, potest etiam cum aliis, lib. 4. n. 364.

Ab Officio divino recitando excusatur primò, qui est moraliter impotens recitare, lib. 4. n. 356. Secundò, qui inculpabiliter Breviarium non habet, lib. 4. n. 357. Nisi talis totum Officium, vel magnam ejus partem memoriter sciat, tunc enim teneri ad recitandum quod memoriter scit, docent nonnulli. Ibid.

Tertiò, qui est graviter infirmus, lib. 4. n. 358. Quartò, qui tertiana, aut quartana febris laborat, si ex recitatione Horarum verosimiliter credat aliquam sibi molestiam superventuram, lib. 4. n. 359. Quamvis bonam diei partem confabulationibus expen-

pendat, aut libros recreationis causa legat, lib. 4. n. 360. aut etiam quamvis prius Missam celebret, quam recitet. Ibid.

Olea sacra.

Olea sacra sunt tria, aliud Infirmorum, aliud ad sanctum Chrisma, & aliud Catechumenorum, lib. 3. n. 2. Oleum Infirmorum benedicitur ab Episcopo cum caeremoniis, quæ in Pontificali Romano præscribuntur, lib. 3. n. 3. & juxta sententiam probabilem benedici potest à simplici Sacerdote, lib. 3. num. 3. Oleum ad sanctum Chrisma conficitur ex balsamo, & oleo, lib. 3. num. 4. Oleum Catechumenorum, in quod etiam dicitur Puerorum, est oleum olivarum ab Episcopo benedictum cum caeremoniis, &c. lib. 3. num. 12. Tria olea sacra benedicuntur ab Episcopo feria quinta in Cæna Domini, lib. 3. n. 13.

Episcopus Brasiliensis potest sacra olea benedicere cum paucioribus Sacerdotibus, quam duodecim, lib. 3. n. 14. Et deficientibus Sacerdotibus, cum Sacerdotibus Regularibus, lib. 3. n. 15. Non solum extra diem Cænæ Domini, si necessitas urgeat, lib. 3. num. 16. Sed etiam in die tam festo, quam non festo, lib. 3. num. 17. V. Extrema Unctio. Confirmatio.

Opera.

Pia opera fidelium juvant animas defunctorum per modum suffragii, lib. 3. num. 418.

Oratio.

Quæ fuerit occasio instituendi orationem 40. horarum, lib. 3. num. 373. Primus illius institutor, lib. 3. num. 374. Etiam per occasionem anni sancti non est prætermittenda in Ecclesiis Societatis oratio 40. horarum, lib. 3. n. 378. V. Episcopus Brasiliensis circa indulgentiam in oratione 40. horarum. Indulgentia. Sacramentum.

Ordinarius.

Nomine *Ordinarii* venit Capitulum, Sede vacante, lib. 2. n. 222.

Ordo.

Ordo est sacramentum, quo traditur potestas circa Eucharistiam rite ad-

ministrandam, lib. 1. num. 65.

Ordines sunt septem, videlicet Ostiarii, Lectoris, Exorcistæ, Acolythi, Subdiaconi, Diaconi, & Presbyteri, lib. 1. n. 66. Ordo enim Episcopalis, an sit distinctus à numeratis, controvertitur, lib. 1. n. 67. Tonsura non est Ordo, lib. 1. n. 66. Dari potest quocumque die, hora, & loco. Ibid. Ordines minores conferri possunt in quibuscumque Dominicis, aut festis diebus, lib. 1. n. 70. Item abique Missa, & à non jejuno. Ibid. Quinimò vespere cujuscumque sextæ feriæ, quæ sit proxima sabbato ordinationis peragendæ, vel etiam feria quarta quatuor Temporum. Ibid.

Ordines minores, attento jure Tridentini, non omnes uno die conferri possunt, lib. 1. num. 72. Si tamen consuetudo sit, omnes Ordines minores, & simul Tonsura eodem die conferri possunt, lib. 1. num. 73. Nihilominus, si quis uno, eodemque die omnes Ordines minores, vel Tonsuram cum minoribus reciperet, ubi non esset consuetudo, non ideo incurreret irregularitatem, lib. 1. num. 74. Stando jure communi, dari nequeunt uno die Ordines minores, & simul Subdiaconatus, lib. 1. num. 75. Stando verò consuetudini, in quibusdam Diocesis dari possunt, lib. 1. n. 76. Duo sacri Ordines eodem die nequaquam dari possunt, lib. 1. num. 77. Hinc si quis eodem die duos sacros Ordines susciperet, suspenderetur ipso facto ab exercitio ultimi Ordinis secundum aliquos, utriusque verò Ordinis secundum alios. Ibid. Nec etiam dari potest unus Ordo sacer sabbato, & alius Ordo sacer sequenti Dominica, etiam continuato jejunio, lib. 1. num. 78. Permittitur Episcopis, ut vel partem ordinationis differant, vel ordinationes omnes sabbato faciendas ad sequentem Dominicam transferant ex causa rationabili, lib. 1. num. 80. Debent tamen ordinans, & ordinandi jejunium sabbati præcedentis continuare, lib. 1. num. 81. Ætas ad Ordines. V. Ætas,

Ætas, Subdiaconatus, Diaconatus, & Presbyteratus.

Orientalium partium.

Nomine *Orientalium partium* intelliguntur omnes Regiones, & Insulæ, quæ ultra Mauritaniam versus Austrum, & Orientem ad Regem Portugalliæ sive jure domini, sive conquestæ, sive commercii, & navigationis pertinent, lib. 2. n. 253.

P

PAGANISMUS.

PAGANISMUS. V. Missio.

Paramenta.

Paramenta ecclesiastica, & alia utensilia ad sacrificium Missæ necessaria possunt ab Episcopo benedici, lib. 3. n. 64. & à Simplicio Sacerdote ex delegatione Episcopi, lib. 3. num. 66. Idem possunt Abbates, qui jurisdictionem quasi Episcopalem habent, & Prælati Regulares, tam Generales, quam Provinciales, lib. 3. num. 69. Idem etiam possunt Rectores Collegiorum Societatis, & Domorum Præpositi, lib. 3. num. 70. Et hoc non solum ad usum suarum Ecclesiarum, sed etiam aliarum quarumcumque, lib. 3. n. 73.

Prædictam facultatem benedicendi paramenta possunt superiores Regulares delegare non solum suis subditis, lib. 3. n. 74. sed etiam alicui Sacerdoti non subdito, lib. 3. n. 75.

Facultas delegandi potestatem benedicendi paramenta conceditur Episcopis Brasiliensibus absque limitatione personarum, lib. 3. n. 80. & absque limitatione temporis, lib. 3. n. 81.

Parochia.

Parochia est locus, in quo degit populus alicui Ecclesiæ deputatus intra certos fines, non minus, quam decem domibus, seu familiis distinctis constans, lib. 4. num. 95. Dividitur in collatam, & non collatam, lib. 4. num. 126. Non collata in Brasilia est, cui nulla congrua portio annuatim

solvitur ex patrimonio Regio. Ibid. Collata verò, cui certa congrua portio annuatim solvitur ex patrimonio Regio. Ibid. Rursus dividitur collata in eam, cujus redditus sunt pingues, & in eam, cujus redditus non sunt pingues, sed exigui, lib. 4. n. 127.

Parochus.

Parochus est Sacerdos, qui autoritate Episcopi alicui Ecclesiæ præficitur, ut populo sacramenta ministret, lib. 4. num. 94. Vicem gerit Episcopi, qui totius Diocesis est Parochus, lib. 4. n. 96. V. Vicarius.

Parochus etiam collatus, si notus sit ejus scientiæ defectus, aut præcedat rumor de ejus imperitia, vel errore in sacramentis ministrandis, potest ad novum examen revocari, lib. 4. n. 154. Vel etiam quando probabiliter judicatur esse insufficiens, vel quia studio non vacavit, vel quia scientiam, quam prius habebat, perdidit, lib. 4. num. 155. Idque tam in actu visitationis Episcopalis, quam extra, lib. 4. à n. 156. Omnes verò Parochi unius integræ Diocesis nullo modo possunt ad novum examen revocari, lib. 4. à num. 141. V. Episcopus.

Parochus tenetur Missam celebrare per se, vel per alium singulis Dominicis, & festis diebus, in quibus ejus Parochiani tenentur Missam audire, lib. 4. num. 178. Quibus verò casibus extra prædictos dies teneatur celebrare, lib. 4. n. 179.

Solus Parochus est Minister proprius Sacramenti Extremæ Unctionis, lib. 3. n. 42. Hic tenetur ex justitia, & sub mortali Extremam Unctionem ministrare, si ægrotus illam petat, lib. 3. num. 43. V. Extrema Unctio.

Parvitas.

Parvitas materiæ admittitur in legendis libris hæreticis, lib. 4. num. 54. Sic legi potest citra incursionem censuræ in Bulla Cœnæ latæ, v. g. Proœmium, Præfatio, Epistola ad lectorem, & Index libri hæretici, lib. 4. num. 56.

Sic etiam datur parvitas temporis in re-

ten-

tentione libri hæretici, ut v. g. unus, vel alter dies, lib. 4. num. 64. Sicut datur in retentione rei alienæ, lib. 4. num. 65. Non incurris censuram, si librum hæreticum per breve tempus retineas, quamvis retinere incipias cum animo retinendi per longum tempus, lib. 4. n. 66.

Parvitas materiæ etiam admittitur in celebratione Missæ tum ante auroram, lib. 4. n. 208. tum post meridiem, lib. 4. n. 212.

Passus.

Ducenta millia passuum quinquaginta leucas Brasílicas important, lib. 2. n. 233.

Patres deputati.

Patres Societatis JESU deputati ad dispensandum cum neophytis in impedimentis matrimonii possunt cum illis dispensare etiam in judiciali foro. Primò, in 2. solo consanguinitatis, & affinitatis gradu etiam quoad futura matrimonia, lib. 2. n. 203.

Secundò, possunt probabiliter dispensare in 2. consanguinitatis, & affinitatis gradu mixtim cum primo, lib. 2. à n. 208.

Tertiò, possunt dispensare in 1. gradu, etiam rectæ lineæ affinitatis, ex copula illicita resultantis, in occultis tamen, & in foro conscientiæ tantum, ac urgentibus iustis causis, lib. 2. n. 216.

Quartò, possunt dispensare in impedimento cognationis spiritualis ortæ ex Baptismo, & Confirmatione etiam inter levantem, & levatum, lib. 2. num. 219.

Quintò, possunt dispensare in impedimento cognationis legalis ortæ ex adoptione. Ibid.

Sextò, possunt dispensare in impedimento publicæ honestatis, sive ex spon- salibus, sive etiam ex matrimonio rato impedimentum proveniat. Ibid.

Septimò, possunt dispensare in impedimento criminis, etiam morte secuta ex machinatione, quoad matrimonia præterita, lib. 2. à num. 546. Minime verò in ordine ad matrimonia futura, lib. 2. n. 550.

Octavò, in omnibus prædictis matrimoniis denuò celebratis, aut revalidatis prolem antecedenter susceptam possunt legitimam declarare, ac decernere, lib. 2. n. 220.

Nonò, ubi non adsunt Ordinarii, vel ultra duas dietas juxta Constitut. Pauli III. editam existunt, possunt prædicti Patres dispensare se solis in omnibus præfatis impedimentis, lib. 2. n. 203. & 242.

Decimò, ubi verò adsunt Ordinarii, vel intra duas dietas præfatas existunt, tenentur dicti Patres dispensare una cum DD. Ordinariis, lib. 2. num. 203.

Undecimò, Patres deputati ad dispensandum cum neophytis ita sunt assessores, & adjutores DD. Episcoporum, ut sine talium Patrum consensu, ubi eorum copia haberi potest, invalida sit dispensatio Episcopalis, lib. 2. à num. 204.

Patrocinium.

De Patrocinio S. Joseph Dominica tertia post Pascha sub ritu duplci, sub ritu verò semiduplici semel in mense possunt recitare Patres Societatis JESU Assistentiæ Lusitanæ, lib. 3. n. 533.

Paulopolitani.

Paulopolitani in Brasília possunt comedere in quibuscumque diebus jejunii sagimen, seu lardum porcinum, vulgò *manteiga*, *unto*, ou *banha de porco*, lib. 4. n. 448. Illo tamen uti non possunt pro obsonio, vulgò *conduto*, lib. 4. n. 455. Nomine *Paulopolitani* intelliguntur omnia Oppida mediterranea ad Austrum versus, vulgò *de Serra acima*, lib. 4. num. 457. quamvis Gubernia, & Districtus Paulopolitani in posterum dividantur, & fiant invicem independentia, lib. 4. n. 458.

Peccatum.

Sub reservatione alicujus peccati non comprehenduntur actiones leves externæ. quamvis ex affectu mortali procedant, lib. 3. n. 287. Peccata venialia, aut mortalia jam confessa non reservantur, sed reservari possunt à Pontifice, lib. 3. n. 288.

Pere-

Peregrini.

Cum peregrinis possunt Brasiliæ Episcopi facultates Pontificias exercere, lib. 1. à n. 9.

V. Episcopus Brasiliensis circa absolutionem à casibus Sedi Apostolicæ reservatis.

Periculum.

Periculum mortis, & mortis articulus non differunt inter se, lib. 3. n. 363. In mortis periculo potest Episcopus Brasiliensis indulgentiam plenariam concedere, lib. 3. num. 366. V. Indulgentia.

Petitiones.

Petitiones pro dispensationibus matrimonii impetrandis qualiter fieri debeant, lib. 2. à n. 386.

Petra Aræ.

In petra Aræ consecranda debent reponi reliquiæ Sanctorum, lib. 4. n. 232. Non tamen de substantia ejus consecrationis, lib. 4. num. 233. Unde non peccat, qui illam consecrat sine reliquiis Sanctorum, dummodo absit contemptus, lib. 4. num. 235. Celebrans non tenetur explorare, an in petra Aræ sint reliquiæ Sanctorum, lib. 4. n. 236. In petra Aræ enormiter fracta non licet celebrare, lib. 4. n. 230. Illa verò petra Aræ dicitur enormiter fracta, quæ in residuo calicem, & hostiam non capit, lib. 4. n. 231. V. Altare.

Pœna.

Variis pœnis tam temporalibus, quam spiritualibus subjacet hæreticus, lib. 3. num. 219. Prima pœna temporalis, cui subjacet hæreticus, est confiscatio omnium bonorum, lib. 3. num. 219. Secunda est inhabilitas, ob quam fit inhabilis ad omnes honores, dignitates, & officia, lib. 3. num. 220. Ad hanc pœnam reducitur portatio illius habitus, vulgò *San Benito*, lib. 3. n. 220. Tertia est pœna perpetua carceris, lib. 3. num. 222. Quarta est pœna mortis, lib. 3. num. 223.

Prima pœna spiritualis, cui subjacet hæreticus, est excommunicatio Summo Pontifici reservata, lib. 3. num. 224.

Secunda est irregularitas, lib. 3. num.

225. Tertia est privatio potestati spiritualis, non Ordinis, sed jurisdictionis, lib. 3. num. 226. Quarta est privatio beneficiorum, & officiorum rite acquisitorum, & inhabilitas ad alia obtinenda, lib. 3. n. 227. Quinta est privatio sepulturæ, lib. 3. n. 228.

Iisdem pœnis, quibus subjacet hæreticus, subjacet etiam Apostata à fide, lib. 3. num. 229. Schismaticus etiam subjacet pluribus pœnis, quæ numerantur lib. 3. num. 230.

Pœna corporalis, estò levis, semper est gravior pœna pecuniaria, lib. 4. n. 297.

Pœnæ statutz contra libros hæreticorum, lib. 4. à n. 2.

Pœnitentia.

Extra Sacramentum Pœnitentiæ possunt Episcopi Brasilienses absolvere ab omnibus casibus Sedi Apostolicæ reservatis, etiam in Bulla Cœnæ contentis, lib. 3. n. 305. Non tamen Presbyteri Societatis JESU in Brasilia, lib. 3. n. 3. n. 312.

Polygamia.

Polygamia jure divino naturali est prohibita, lib. 2. n. 283. In polygamia aliquando dispensatum cum Judæis, lib. 2. num. 684. Cum gentibus nunquam. Ibid.

Pollutio Ecclesiæ.

Pollutio Ecclesiæ. V. Ecclesia.

Pontifex.

Pontifex potest concedere simplici Sacerdoti facultatem reconciliandi Ecclesias consecratas, lib. 3. num. 107. Solus ille jure divino potest indulgentias concedere, lib. 3. num. 153. Ab illo habent Episcopi potestatem concedendi indulgentias, lib. 3. num. 154. Potest concedere omnes indulgentias tam partiales, quam totales, lib. 3. n. 155. Immò solus ille primario plenarias concedit, & perpetuas, lib. 3. n. 157. De facto non reservat peccatum veniale, aut mortale rite, & jam confessum, sed potest illud reservare, lib. 3. n. 288.

Portio.

Portio sanguinis Indici, vel Æthiopici suf-

sufficiens ad constituendum neophytum dispensabilem, lib. 2. num. 263. 266. & 268.

Præceptum.

Præceptum maius, v. g. Divinum, præponderat minori, v. g. humano, lib. 4. num. 342.

Prælati.

Prælati. V. Benedicere. Paramenta. Prælati Regulares. V. Regularis.

Presbyteratus.

Presbyteratus ut conferatur non servatis interstitiis, requiritur de jure necessitas simul, & utilitas Ecclesiæ, lib. 1. n. 89.

Ut à Brasiliæ Episcopis conferatur extra Tempora, & non servatis interstitiis, sufficit sola necessitas Ecclesiæ, lib. 1. num. 99. Necessitas hujusmodi commensurari debet à numero Sacerdotum, qui per totam Diocesim existunt, lib. 1. à n. 101. Ad Presbyteratum requiritur 25. annus, lib. 1. num. 239. Sufficit, quod prædictus annus sit inceptus, lib. 1. n. 240.

Brasiliæ Episcopi possunt dispensare in uno ætatis anno ad Presbyteratum, lib. 1. num. 251. Ut Brasiliæ Episcopi dispensent in uno ætatis anno ad Presbyteratum, requiritur operariorum penuria, lib. 1. num. 258. Cum aliunde dispensato in uno ætatis anno possunt Brasiliæ Episcopi dispensare in alio ætatis anno, ita ut taliter ordinandus ad ordines suscipiendos accedat dispensatus in duplici ætatis anno, lib. 1. à n. 263. An verò si quis sabbato sancto nasceretur anno, in quo Pascha die 10. Aprilis caderet, posset, decursis 24. annis, eodem die sabbati ordinari, si in illo anno Pascha incideret die 10. Martii, lib. 1. num. 245.

Praxis.

Praxis, & formula hæretici cum Ecclesia Catholica reconciliandi, lib. 3. num. 329.

Praxis vigesimæ quartæ facultatis Pontificiæ, Brasiliæ Episcopis concessæ, lib. 4. n. 299.

Preces.

Preces, de quibus agit 26. facultas Pon-

tificia, accipiuntur de vocalibus, lib. 4. n. 352. Possunt esse breviores Rosario, in cujus locum subrogantur ad arbitrium Episcopi, lib. 4. n. 361.

Privilegia.

Privilegia Societatis ultramarinæ. V. Societas JESU.

Privilegium.

Privilegium *adinstar* est illud, quod ad imitationem alterius conceditur, lib. 2. n. 328. Privilegii communicatio est adæquata participatio gratiæ alteri concessæ, quamvis ea adæquatio non exprimatur, lib. 2. n. 324. Privilegia neophytorum, quamvis non sint perpetua, numquam tamen cessant, nec interrumpuntur, lib. 2. n. 356.

In omnibus privilegiis, quæ in Bulla Pii IV. continentur, & Dominis Archiepiscopis, & Episcopis transmarinis, Serenissimo Portugalliæ Regi subiectis, conceduntur, succedit Capitulum Brasiliense, Sede vacante, lib. 2. num. 108. Eiusdem Bullæ privilegia competunt etiam Archiepiscopis, Episcopis, & aliis locorum Ordinariis transmarinis, Serenissimo Portugalliæ Regi subiectis, quorum Ecclesiæ de novo fundantur, lib. 2. à num. 125. Recensentur Bullæ privilegia, lib. 2. à n. 137.

Privilegium, quod nemini nocet, & est in favorem causæ piæ, est amplè interpretandum, lib. 1. n. 49.

Professio.

Professio Fidei Catholicæ, lib. 3. num. 334.

Proles.

Proles illegitima quando possit pro legitima declarari à Brasiliæ Episcopis, lib. 2. n. 144. 177. & 220.

Provincialis.

Provincialis. V. Benedicere. Paramenta.

Puchuelos.

Puchuelos dicuntur illi, qui sanguinis Indici, vel Æthiopici octavam partem habent, seu dimidium unius quarræ partis, lib. 2. n. 259. & 260. Pro neophytis non habentur, lib. 2. num. 258. & 261.

Purgatorium.

Quid sit Purgatorium? lib. 3. n. 407. Ubi existat? lib. 3. num. 408. Quid animæ in Purgatorio detentæ patiantur? lib. 3. n. 409. Non torquentur à dæmonibus in Purgatorio, lib. 3. n. 410. Ibi juvari possunt à fidelibus, lib. 3. n. 417. Eas juvant per modum suffragii pia fidelium opera, lib. 3. num. 418. Indulgentia, quæ in triduo Bachanalium lucratur, non est applicabilis pro animabus Purgatorii, lib. 3. num. 385.

Purificatorium.

Purificatorium semper sumi debet in ultima Missa, quando pluries celebratur in eadem die, lib. 4. num. 189. §. Hoc unum superest.

Q

QUADRAGESIMA.

QUADRAGESIMÆ jejunium non est de præcepto divino, lib. 4. num. 375.

Quadragesima.

Quadragesima. V. Oratio. 40. horarum. Indulgentia.

Quarterones.

Quarterones dicuntur illi, qui sanguinis Indici, vel Æthiopici quartam partem habent, lib. 2. num. 259. & 260. Pro neophytis non habentur, lib. 2. num. 258. & 262.

R

RAPTUS.

RAPTUS datur, quando persona cum violentia abducitur matrimonii ineundi causa, lib. 2. n. 24. Impedit matrimonium, quandiu rapta in potestate raptoris existit, lib. 2. n. 24. & 644. Raptor ante matrimonium celebrandum debet ab excommunicatione absolvi, lib. 2. n. 645. Quando petitur dispensatio pro alio impedimento cum mentione raptus, tunc

ad illum, à quo petitur dispensatio pertinet absolutio excommunicationis, lib. 2. n. 646.

Si scemina tantum sit rapta libidinis exercendæ causa, non incurritur impedimentum raptus, lib. 2. n. 647. Quod tamen, ut incurratur, sufficit violentia moralis per minas, & metum gravem, lib. 2. num. 649. Sed requiritur abductio de loco in locum. Ibid.

Si unus mandet, & alius rapiat, solus mandans incurrit impedimentum. Ib. Idque licet ignoret impedimentum tali crimini esse annexum, lib. 2. n. 654. Sive rapta sit meretrix, sive vidua, lib. 2. num. 650. Impedimentum non incurrit scemina virum rapiens, lib. 2. num. 252.

In impedimento raptus dispensare non possunt Brasiliæ Episcopi, quandiu rapta in potestate raptoris existit, lib. 2. num. 657. Quid Brasiliæ Episcopis concedatur circa impedimentum raptus, lib. 2. à n. 658.

Quamvis dispensatio matrimonialis fiat, quin in dispensatione inferatur tenor facultatum, nec exprimatur tempus, ad quod fuerint concessæ, valet dispensatio, lib. 2. num. 661. Cur Episcopis præcipiatur, ut in dispensationibus matrimonii faciendis inferatur tenor facultatum, & exprimatur tempus, ad quod fuerint concessæ, lib. 2. à n. 662. Praxis dispensandi cum tenore facultatum, & expressione temporis, ad quod fuerint concessæ, lib. 2. à n. 663. V. Impedimenta matrimonii.

Recito.

De sanctis, de quibus in hoc Fluminensi Collegio Societatis JESU ex privilegio Pontificio recitamus, nimirum ob eorum reliquias insignes, recitare possunt Religiosi, qui sunt extra Collegium, ad illud tamen pertinent, lib. 3. n. 514. De Sanctis Ignatio, & Xaverio, de quibus intra annum singulis hebdomadis recitamus, etiam recitari potest in vigiliis, feriis quatuor Temporum, & Rogationum, lib. 3. num. 529. Hoc ipsum possumus in India,

India, & Brasilia intra Adventum, & Quadragesimam, lib. 3. n. 532.

Reconciliatio Ecclesiæ.

Reconciliatio Ecclesiæ. V. Ecclesia. Cœmeterium.

Rectores.

Rectores Collegiorum Societatis, & Domorum Præpositi possunt benedicere paramenta Ecclesiastica, & alia utensilia ad sacrificium Missæ necessaria, lib. 3. n. 70. Hanc facultatem possunt delegare non solum suis subditis, lib. 3. num. 74. sed etiam cuicumque Sacerdoti non subdito, lib. 3. n. 75.

Regularis.

Regularis institui potest Vicarius, lib. 4. n. 124. Ex dispensatione Pontificia etiam institui potest Vicarius Parochiæ sæcularis, lib. 4. n. 125. A Brasiliæ Episcopis assumi potest in Vicarium Parochiæ non collatæ, lib. 4. n. 129. atque etiam Parochiæ collatæ, quæ sit exigui redditus, lib. 4. num. 130. minime verò Ecclesiæ collatæ, cujus redditus sunt pingues, lib. 4. à num. 131.

Ut Regularis assumatur in Vicarium, requiritur primò defectus Sacerdotum sæcularium, lib. 4. n. 134. Unde deducitur, Regulares non assumi in Vicarios perpetuos, lib. 4. n. 137. Requiritur secundò licentia, seu consensus superiorum Regularium, lib. 4. n. 135. Non tamen requiritur examen Synodale, lib. 4. n. 138.

Cum Sacerdotibus Regularibus, deficientibus Sæcularibus, potest Episcopus Brasiliensis olea benedicere, lib. 3. num. 15. Prælatus Regularis potest benedicere paramenta ecclesiastica, lib. 3. n. 69. & 70. potest etiam hanc facultatem delegare non solum suis subditis Regularibus, lib. 3. num. 74. sed etiam cuilibet Sacerdoti non subdito, etiam sæculari, lib. 3. num. 75.

Qui ex privilegio potest reconciliare Ecclesias suas consecratas, potest etiam reconciliare cœmeteria consecrata, lib. 3. n. 175.

Regularis exemptus potest lucrari indulgentiam, quam Episcopus Bra-

liensis ter in anno largiri potest contritis, confessis, ac sacra communione refectis, lib. 3. n. 172. Potest etiam lucrari indulgentiam, quam Episcopus Brasiliensis in oratione 40. horarum indicit, lib. 3. num. 404. atque etiam indulgentiam plenariam in articulo mortis concessam ab Episcopo Brasiliensi, lib. 3. n. 353.

Regularis tam Ecclesiasticus, quam laicus per Episcopum Brasiliensem absolvi potest ab hæresi, apostasia à fide, & à schismate, sive hæc crimina sint occulta, sive publica, lib. 3. n. 258 & 260. & hoc etiam ignorantibus, aut etiam invitis superioribus Regularibus, lib. 3. n. 262. Regularis potest per Episcopum Brasiliensem, vel ejus delegatum absolvi ab omnibus casibus Sedi Apostolicæ reservatis, etiam in Bulla Cœnæ contentis, lib. 3. n. 307.

Regulares verò non possunt absolvere ab excommunicatione, quam incurunt hæretici, apostatæ à fide, & schismatici, sive illorum hæresis sit publica, sive occulta per accidens, lib. 3. n. 238.

Relapsi.

Episcopi Brasilienses non possunt absolvere eos, qui judicialiter abjurarunt, & post judicialem abjurationem in hæresim, apostasiam à fide, & schisma fuerunt relapsi, si isti nati sint, ubi puniuntur hæreses, v. g. in Portugallia, lib. 3. n. 271. Aliter dicendum, si nati sint, ubi non puniuntur hæreses, v. g. in Anglia, lib. 3. num. 272. Hæc tamen absolutio danda est in foro solo interno, & conscientiæ, lib. 3. n. 273.

Reliquiæ.

Reliquiæ Sanctorum debent de more poni in consecratione petræ Aræ, lib. 4. num. 232. Non autem de substantia ejus consecrationis, lib. 4. num. 233. Sic non peccat, qui altare sive fixum, sive portatile consecrat sine reliquiis Sanctorum, modo absit contemptus, lib. 4. n. 235. Unde non tenetur Celebrans explorare, an in altari sint reliquiæ Sanctorum, lib. 4.

num. 236. V. Altare. Collegium, & Recito.

Reservare.

Pontifex de facto non reservat peccatum veniale, & mortale jam confessum, sed potest illud reservare, lib.

3. num. 288. V. Reservatio. Casus reservati.

Reservati casus.

Reservati Sedi Apostolicæ. V. Casus reservati.

Reservati in Brasilia. V. Appendix pro casibus in Brasilia reservatis, lib. 4. à num. 186.

Reservatio.

Reservatio definitur: Restrictio jurisdictionis à legitimo superiore inducta Confessariis, per quam ipsi non valeant aliqua peccata sacramentaliter absolvere, lib. 3. n. 281. Dividitur in pœnalem, & medicinalem lib. 3. n. 282. medicinalis etiam ignorantes ligat, lib. 3. num. 284. non ita pœnalis, lib. 3. n. 285. Si ignorantes non incurrant censuram, non incurrunt reservationem ab Episcopo factam, lib. 3. n. 286.

Sub reservatione alicujus delicti non comprehenduntur actiones leves externæ, quamvis ex affectu mortali interno procedant, lib. 3. num. 287. Liber manet à reservatione, qui habens reservatum tam intra, quam extra Bullam Cœnæ, & confitens Episcopo Brasiliensi, vel ejus delegato, nullam ex oblivione de tali reservato mentionem facit, lib. 3. n. 303. Idem dicendum, si alicui ex prædictis confiteatur, quamvis faciat confessionem nullam, lib. 3. num. 204.

Reservatorum absolutio, quando licentia absolvendi per internuntium fuit petita, & à superiore jam concessa, licet nuntius nondum redierit, est valida, lib. 1. n. 22. Usus tamen talis licentiæ, ante acceptam de illa notitiam, est temerarius, adeoque illicitus. Ibid.

A quibuscumque excommunicationis, suspensionis, aliisque sententiis, censuris, & pœnis ecclesiasticis Papæ reservatis possunt Brasiliæ Episcopi absolvere tam per se, quam per alios,

lib. 2. num. 137. Item à casibus intra Bullam Cœnæ contentis, semel in vita, & semel in morte: ab aliis verò extra Bullam Cœnæ reservatis, toties, quoties. Ibid.

Responsum.

Responsum sacre Congregationis de Propaganda Fide circa intellectum sextæ facultatis Pontificiæ, Brasiliæ Episcopis concessæ, lib. 2. n. 168. Aliud responsum ejusdem S. Congregat. circa privilegium Jesuitis concessum pro neophytis dispensandis, lib. 2. num. 179.

Restitutio.

Non datur obligatio restituendi pretium simoniace receptum pro Sacramentorum administratione, lib. 1. n. 344. nisi pretium excedat congruam sustentationem ministri, tunc enim restitui debet excessus. Ibid. Etiam restitui non debet pretium simoniace acceptum pro Sacramentalibus permanentibus, qualia sunt Agnus Dei, Coronæ benedictæ, & hujusmodi, lib. 1. n. 345. si ex talium datione aliquod incommodum, vel damnum patiaris corporale, vel spirituale. Ibid. Spiritualia, ut Professio Religiosa, & Sacramentorum susceptio, pro quibus datum est pretium, non restituuntur, lib. 1. n. 346.

Restitui tamen debent beneficia simoniace obtenta, & fructus ex eis percepti, lib. 1. num. 347. Idem dicendum de pretio simoniace recepto pro præsentatione, collatione, vel confirmatione beneficii, lib. 1. n. 348. Cui restitui debeant simoniace accepta, lib. 1. à n. 349.

Retentio.

Retentio librorum hæreticorum hæresim continentium, aut de Religione tractantium, qualiter prohibeatur. V. Liber.

Retentio rei alienæ admittit parvitatem temporis, lib. 4. n. 65.

Rosarium.

Rosarium quid sit, lib. 4. n. 359.

S

SACERDOS.

Simplex Sacerdos potest benedicere oleum Infirmorum, lib. 3. n. 3. Sacerdotes sunt Episcopo necessarii ad Chrisma consecrandum, lib. 3. num. 10. Cum paucioribus Sacerdotibus, quam duodecim, conceditur Episcopis Brasiliensibus olea sacra conficere, lib. 3. n. 14. immò, deficientibus Sacerdotibus Sæcularibus, cum Regularibus, lib. 3. n. 15.

Ex commissione Pontificis potest simplex Sacerdos Confirmationem ministrare, lib. 3. num. 27. non tamen ex commissione Episcopi, lib. 3. n. 28. Quilibet Sacerdos, licet excommunicatus, vel degradatus, valide ministrat extremam unctionem, lib. 3. n. 42. In causa, quo Sacerdos non habeat oleum eo anno benedictum, & adhibeat oleum anno præterito benedictum, non peccat, lib. 3. n. 55.

Simplex Sacerdos ex delegatione Episcopi potest benedicere paramenta ecclesiastica, lib. 3. n. 66. Cuilibet Sacerdoti potest superior Regularis delegare facultatem benedicendi prædicta paramenta, lib. 3. num. 74. & 75. Huic tamen non potest Episcopus Brasiliensis delegare facultatem consecrandi calices, patenas, &c. lib. 3. n. 83. Solum Ecclesia benedicta reconciliari potest per simplicem Sacerdotem, lib. 3. n. 97. Idem dicendum de cœmeterio etiam benedicto, lib. 3. num. 97. Ad hoc non requiritur licentia Episcopi de jure, lib. 3. n. 98. Requiritur tamen de facto, lib. 3. n. 99. Sufficit, quod aqua cum qua à simplici Sacerdote reconciliatur Ecclesia non consecrata, sit ab illo benedicta, lib. 3. n. 10.

Simplici Sacerdoti non potest Episcopus delegare reconciliationem Ecclesiæ consecratæ, lib. 3. num. 104. potest tamen Summus Pontifex lib. 3. num. 107. Summus Pontifex potest concedere facultatem Episcopis

delegandi simplici Sacerdoti potestatem, quam de jure habent Episcopi reconciliandi Ecclesias consecratas, lib. 3. n. 108.

Simplici Sacerdoti potest Episcopus Brasiliensis delegare facultatem reconciliandi Ecclesias consecratas, lib. 3. n. 110. Aqua, cum qua simplex Sacerdos ex delegatione Episcopi Brasiliensis Ecclesiam consecratam reconciliat, extra casum necessitatis debet esse ab Episcopo benedicta, lib. 3. n. 114. aliter dicendum in casu necessitatis, lib. 3. num. 115. in casu enim necessitatis potest esse ab ipso simplici Sacerdote, non communiter, sed solemniter benedicta, lib. 3. num. 118.

Ut simplex Sacerdos delegatus Ecclesiam consecratam reconciliare possit aqua à se ipso solemniter benedicta, sufficit 1. absentia Episcopi ultra duas dietas, lib. 3. num. 121. Sufficit 2. mors Episcopi, casu, quo superfit, cui facultates suas ipse communicasset, dum vixit, lib. 3. n. 122. Sufficit 3. quodcumque impedimentum physicum, v. g. infirmitas, qua Episcopus ita detinetur, ut impotens sit aquam benedicere, lib. 3. num. 123. Sufficit 4. quodcumque impedimentum morale, quo Episcopus reddatur moraliter impotens aquam benedicere, lib. 3. n. 124.

Per simplicem Sacerdotem tantum benedictione reconciliari potest cœmeterium benedictum, lib. 3. num. 132. at per eundem ex delegatione Episcopi Brasiliensis reconciliari potest cœmeterium consecratum, lib. 3. n. 134.

A' quocumque Sacerdote potest hæreticus in articulo mortis absolvi, lib. 3. n. 247. Etiam si in articulo mortis adsit Sacerdos habens requisita ad absolvendum ab hæresi, adhuc potest pœnitens confiteri simplici Sacerdoti, & ab illo tum valide, tum licite absolvi, lib. 3. n. 248.

A' quocumque Sacerdote approbato potest absolvi, qui habens reservatum tam intra, quam extra Bullam Cœ-

næ, & confitens Episcopo Brasiliensi, vel ejus delegato, nullam ex oblivione de tali reservato mentionem facit, lib. 3. n. 303. Idem dicendum, si alicui ex prædictis confiteatur, quamvis faciat confessionem nullam, lib. 3. num. 304.

Sacerdos tenetur aliquoties celebrare sub mortali, lib. 4. num. 165. Saltem in quatuor anni præcipuis festivitatibus, nempe in die Natalis Domini, Paschæ, Pentecostes, & in Assumptione B. V. Mariæ, lib. 4. n. 172. Præter hos dies tenetur etiam celebrare in die festo, si non adsit alius, qui celebret, lib. 4. n. 173. & 175. Quando autem plures adsunt Sacerdotes, quis eorum teneatur celebrare, lib. 4. n. 174.

Sacerdos autem, qui est Parochus, tenetur per se, vel per alios celebrare singulis Dominicis, & festis diebus, in quibus Parochiani tenentur Missam audire, lib. 4. n. 178. Extra prædictos dies quando teneatur Parochus celebrare, lib. 4. n. 179.

Sacerdos, qui ratione Capellanix, vel Beneficii tenetur quotidie celebrare, nec mortaliter peccat, si aliquando à suo munere abstineat ex causa, nec tenetur per alium suæ obligationi satisfacere, lib. 4. n. 180.

Secluso die Nativitatis Domini, non potest, nisi semel in die, celebrare, lib. 4. num. 182. Si tamen necessitas suadeat; poterit bis in die celebrare, lib. 4. num. 184. Immò ter, quater, & pluries, si necessitas urgeat, lib. 4. n. 185. Nec requiritur maior necessitas ad celebrandum ter, quater, aut pluries, quam ad celebrandum bis in die, lib. 4. n. 187. Proponuntur varii casus, in quibus potest celebrare bis in die, lib. 4. à n. 190. Quo autem modo id etiam permitti possit diebus ferialibus, lib. 4. n. 179. Si tamen bis in die, aut pluries celebret, debet purgatorium sumere in ultima Missa, lib. 4. num. 189. vers. Hoc unum superest

Quando eadem die celebrat in diversis locis, calix, qui prima Missa non

fuit purificatus, ferri debet à loco primæ celebrationis ad locum, quo iterum celebrabitur, aut asservari in sacrario, aut ablui, & ablutio projici in piscinam, lib. 4. n. 204. Sacerdos non tenetur explorare, an in altari, in quo celebrat, sint reliquix Sanctorum, lib. 4. n. 236.

Sacerdos, qui sine legitima causa Missam iteraret, puniri potest ad arbitrium Episcopi Brasiliensis, lib. 4. n. 295. vel pœna solum pecuniaria, lib. 4. n. 296. vel pœna partim pecuniaria, & partim corporali, seu spirituali, lib. 4. n. 297.

Excipitur secundò Sacerdos sæcularis, qui sine legitima causa Missam iteraret, & ex aliis circumstantiis fieret suspectus de hæresi; is enim ad DD. Inquisitores esset remittendus, lib. 4. num. 294.

Sacerdos in casu necessitatis potest celebrare extra Ecclesiam in quocunque loco publico, & campo aperto, dummodo locus sit honestus, & decenter ornatus, lib. 4. num. 275. Sive necessitas sit conficiendi Viaticum pro infirmo communicando, sive communicandi infirmum, qui longa ægritudine detinetur, dummodo ægritudo non sit habitualis, lib. 4. num. 277.

Ss. Sacramentum.

Ss. Sacramentum debet exponi in eadem Ecclesia, ubi indicitur oratio 40. horarum, lib. 3. n. 401. Si non timeatur periculum sacrilegii, lib. 3. num. 402. quod de facto non timetur, lib. 3. num. 403. V. Confirmatio. Extrema Unctio. Pœnitentia.

Sagimen.

Sagimen, seu lardum porcinum, vulgò *manteiga*, *unto*, ou *banha de porco*, comedere possunt Paulopolitani in diebus jejunii, lib. 4. à n. 448. Illud tamen non possunt comedere pro obsonio, vulgò *conduto*, lib. 4. num. 455. Item omnia oppida mediterranea ad Austrum versus, vulgò, *de Serra acima*, lib. 4. num. 457. Quamvis gubernia, & districtus Paulopolitanus in posterum dividantur, & fiant in-

invicem independentia, lib. 4. num. 458.

San Benito.

San Benito reducitur ad pœnam inter temporales, quibus subjacet hæreticus, lib. 3. num. 220. Illius etymon, lib. 3. n. 221.

Sancti.

Sancti. V. Collegium, & Recito.

Saracenus.

Saracenus ultra Mauritaniam natus pro neophyto est habendus, lib. 2. num. 292. Secus, si intra Mauritaniam natus sit, lib. 2. num. 293. nisi ejus parentes, vel avi ultra Mauritaniam fuissent nati, lib. 2. num. 294. Quid agendum cum Saraceno intra Mauritaniam nato, lib. 2. n. 295.

Scandalum.

Scandalum non oritur ex dispensatione homicidii voluntarii, quod alibi est publicum, hic verò, ubi dispensatur, occultum, lib. 1. n. 223. Scandalum oritur ex dispensatione cum Paulopolitanis, qui ad capiendos Indos proficiscuntur, & in eis capiendis nonnullos occidunt, lib. 1. num. 228. V. Homicidium voluntarium.

Sedes.

Casus Sedi Apostolicæ reservati. V. Casus reservati.

Semipuchuelos.

Semipuchuelos, qui ex *Puchuelos* nascuntur, dicuntur illi, qui sanguinis Indici, vel Æthiopici decimam sextam partem habent, seu dimidium octavæ, lib. 2. n. 259.

Pro neophytis non habentur, lib. 2. n. 261.

Septennium.

Septennium, & septem anni per ordinem ad indulgentias, quomodo differant, lib. 1. n. 36.

Series.

Series cognationis spiritualis ex Baptismo, & Confirmatione resultans, lib. 2. n. 641. in fine.

Servus.

Servus non fit liber, nisi pro tempore, quo de sua libertate fit certus, lib. 1. n. 23. Servus manumissus tenetur ad jus patronatus. Ibid.

Schisma.

Schisma definitur: Voluntaria separatio ab unitate Ecclesiæ, lib. 3. num. 216. Ab illo potest Episcopus Brasiliensis absolvere, sive sit occultum, sive publicum, lib. 3. n. 255.

Hæc potestas extenditur 1. ad omnes personas Ecclesiasticas, tam Sæculares, quam Regulares, lib. 3. num. 258. Extenditur 2. ad omnes personas laicas, tam Sæculares, quam Regulares, lib. 3. n. 260. Et hoc etiam ignorantibus, aut etiam superioribus Regularibus, lib. 3. n. 262. Si Episcopus Brasiliensis incidat in schisma, potest alteri dare facultatem, ut ipsum Episcopum absolvat, lib. 3. num. 263.

Schismatici.

Omnis hæreticus est schismaticus, non tamen è contra, metaphysice loquendo, lib. 3. n. 216. moraliter loquendo semper Schismaticus habet aliquam hæresim conjunctam, lib. 3. n. 217. Schismaticus pluribus subjacet pœnis, lib. 3. num. 230. quænam hæ sint? V. Pœna.

Episcopi de jure non possunt absolvere ab hæresi, quam incurrunt schismatici, si sit publica, lib. 3. num. 237. Idem dicendum de Prælati Regularibus per ordinem ad sæculares, lib. 3. num. 238. V. Episcopus Brasiliensis circa absolutionem hæresis, &c.

Episcopus Brasiliensis non potest concedere indulgentiam plenariam schismaticis in mortis articulo constitutis, lib. 3. n. 347.

Scholaris.

Scholaris, qui Societatis JESU gymnasia frequentat, multas potest lucrari indulgentias, lib. 3. n. 198.

Simonía.

Simonía nomen habet à Simone Mago, lib. 1. n. 327. Definitur: Studiosa voluntas vendendi, aut emendi pretio temporali aliquid spirituale, vel spirituali annexum, lib. 1. n. 325. Est peccatum contra virtutem Religionis, lib. 1. n. 327. Semper est peccatum grave, etiam in parvitate materiæ. Ibid.

Dividitur 1. in eam, quæ est juris naturalis Divini, & in eam, quæ est juris positivi Ecclesiastici, lib. 1. num. 328.

Secundò, in mentalem, conventionalem, & realem, lib. 1. n. 330. Rursus conventionalis duplex est, altera pure conventionalis, altera conventionalis non pure, lib. 1. n. 331. Sub conventionali, & reali continentur simonia ficta, & confidentialis, lib. 1. num. 332. Confidentialis committitur tum à renuntiante, tum à providente beneficium, lib. 1. n. 333. A' renuntiante tripliciter, 1. per accessum, 2. per regressum, 3. per ingressum, lib. 1. n. 333. & 334. A' providente multipliciter committitur, lib. 1. n. 335.

Nulla incurritur pœna ipso jure lata, nisi ob simoniam in tribus casibus commissam, nempe in Ordine, beneficio, & Religionis ingressu, lib. 1. n. 337. Quibus pœnis subiaceant simoniaci ex Religionis ingressu, lib. 1. n. 338. Quas pœnas incurrant Ordines simoniace dantes, & suscipientes, lib. 1. n. 339. & 340. Quomodo puniantur dantes, & recipientes simoniace beneficium, lib. 1. num. 342. Simonix confidentialis numerantur pœnæ, lib. 1. n. 343.

Non datur obligatio restituendi pretium simoniace receptum pro Sacramentorum administratione, lib. 1. n. 344. Nisi excedat congruam sustentationem Ministri; tunc enim restitui debet excessus. Ibid. Etiam restitui non debet pretium acceptum pro Sacramentalibus permanentibus, qualia sunt Agnus Dei, Coronæ benedictæ, & hujusmodi, lib. 1. n. 345. Præsertim si ex talium datione aliquod incommodum, vel damnum patiaris corporale, vel spirituale. Ibid. Spiritualia, ut Professio Religiosa, & Sacramentum susceptio, pro quibus datum est pretium, non restituuntur, lib. 1. num. 346.

Restitui debent beneficia simoniace obtenta, & fructus ex eis percepti, lib. 1. num. 347. Idem dicendum de

pretio simoniace recepto pro præsentatione, collatione, vel confirmatione beneficii, lib. 1. n. 348. Cui restitui debeant simoniace recepta, lib. 1. à n. 349.

In simonia occulta possunt Episcopi absolvere, & dispensare de jure, lib. 1. num. 353. Secus in simonia publica, lib. 1. n. 352. Cum simoniaco occulto, ut sine nova collatione retineat beneficium, potest Episcopus dispensare, lib. 1. num. 354. Idem à potiori dicendum per ordinem ad diversa beneficia, lib. 1. num. 355. Quamvis Episcopus, qui dispensat, fuisset complex in eadem simonia. Ibid. Ad dispensandum in pœnis simoniæ nulla præscribitur forma. Ibid.

In simonia publica possunt dispensare Brasiliæ Episcopi, lib. 1. num. 356. Etiam retentis beneficiis, si simonia non sit realis, lib. 1. num. 357. Aut quamvis sit realis, dummodo sit occulta, lib. 1. num. 358. At in simonia reali, & publica dispensare nequeunt Brasiliæ Episcopi, nisi dimissis beneficiis, lib. 1. num. 359. Excipe, si beneficia fuerint Parochialia, & non sint, qui Parochiis præfici possint; tunc enim adhuc possunt dispensare in simonia etiam reali, & publica, retentis beneficiis, lib. 1. n. 368. Possunt etiam dispensare secum ipsis, si aliquid simoniace recepissent pro conferendis ordinibus, beneficiis, aut hujusmodi, lib. 1. n. 369. Beneficia hic accipi debent proprie, lib. 1. n. 364. Tales non sunt Capellanix, & Vicariæ ad nutum amovibiles Ibid. Possunt dispensare super fructibus male perceptis ex beneficio simoniace obtento; & quomodo? lib. 1. à n. 356.

Dispensatus in simonia reali post dimissionem beneficii simoniace obtenti non manet privatus aliis beneficiis rite obtentis, lib. 1. n. 360. Nec inhabilis ad alia beneficia in posterum obtinenda, lib. 1. n. 361. Unde poterit ad idem beneficium dimissum redire, lib. 1. num. 362.

Societas JESU.

Societas JESU habet privilegium, ut ejus Religiosi ordinari possint tribus diebus festis etiam continuis, lib. 1. n. 161. In hoc privilegio non communicant alii Religiosi. Ibid. Ut Religiosi Societatis JESU ordinentur tribus diebus festis etiam continuis, sufficit, quod sint dies festi in choro tantum, lib. 1. num. 163. & 164. Non debent ab Episcopis examinari de cantu, & aliis cæremoniis Ecclesiasticis ad Ordines suscipiendos requisiti, lib. 1. n. 161. & 201.

Societas JESU transmarina habet privilegium dispensandi cum neophytis in quibuscumque consanguinitatis, & affinitatis gradibus, jure divino non prohibitis, primo excepto; & in omnibus aliis impedimentis, & attinentiis, seu conjunctionibus, in quibus neophytus est dispensabilis, lib. 2. à n. 203. V. Patres Deputati.

Illis, qui Societatis JESU gymnasia frequentant, propriæ indulgentiæ conceduntur, lib. 3. n. 198. etiam multæ sunt indulgentiæ, quæ tam scholaribus, quam non scholaribus conceduntur in Ecclesiis Societatis JESU in Brasilia, lib. 3. n. 198.

Societati JESU transmarinæ conceditur posse absolvere ab omnibus casibus Sedi Apostolicæ reservatis etiam in Bulla Cœnæ contentis, lib. 3. num. 310. Hæc facultas extenditur ad omnes Presbyteros ejusdem Societatis tam in Occidentali, quam Orientali India, lib. 3. n. 311. Cæterum restricta est ad loca, ubi non est Inquisitionis Tribunal, nec Ordinarius intra duas dietas, lib. 3. n. 311. Hac tamen facultate uti non possunt prædicti Presbyteri in absentia, nec extra Sacramentum Pœnitentiæ, sicut Episcopus Brasiliensis, lib. 3. n. 312. Dubium tamen est, an quando conceditur facultas Religioso Societatis ad absolvendum ab omnibus casibus Sedi Apostolicæ reservatis, intelligatur concessa facultas absolvendi ab hæresi, lib. 3. à n. 314. Per novam promulgationem Bullæ in Cœna

Domini non revocatur facultas absolvendi ab omnibus casibus Sedi Apostolicæ reservatis, lib. 3. n. 318. Societati JESU conceditur jubilæum 40. horarum, lib. 3. n. 375. Hoc jubilæum non est prætermittendum in Ecclesiis Societatis, nequidem per occasionem anni sancti, lib. 3. num. 478. Idem dicendum de jubilæo in Dominicis cujuscumque mensis, lib. 3. num. 379. Breve, in quo Societati conceditur jubilæum 40. horarum, lib. 3. n. 376. In quo verò conceditur jubilæum in Dominicis cujuscumque mensis, lib. 3. num. 383. Indulgentia, quæ in triduo Bacchanalium conceditur in Ecclesiis Societatis, est una ex certissimis, quæ concedi solent, lib. 3. num. 384. Est plenaria, non tamen applicabilis pro animabus Purgatorii, lib. 3. num. 385. V. Collegium. Recito.

Societas JESU habet privilegium concedendi personis dignis facultatem legendi libros infidelium, ac hæreticorum, & quoscumque alios prohibitos, & damnatos, ad effectum dumtaxat hujusmodi libros, vel hæreses, & errores in eis contentos confutandi, lib. 4. n. 92.

Habet privilegium celebrandi bis in die in diversis locis, lib. 4. n. 262.

Habet privilegium celebrandi à duabus horis post mediam noctem usque ad horam tertiam post meridiem, lib. 4. num. 270.

Habet privilegium, ut ejus RR. PP. Provinciales, & reliqui superiores de illorum licentia possint consecrare Calices, Patenas, & Altaria portatilia, si non adsit Episcopus, lib. 4. à num. 485.

Sponsalia.

Sponsalia per verba de futuro nullam certam formam habent, lib. 2. n. 487. Vel fiunt nude, ut cum inter sponsores datur simplex promissio matrimonii, vel fiunt, arrhis intervenientibus, lib. 2. num. 488. Durant etiam post mortem alterius sponsi, lib. 2. n. 495. & 498. Dissolvuntur, si accedat mutuus utriusque sponsi consensus, lib. 2. à num.

496. Nec per posteriora sponsalia, nec per matrimonium ratum dissolvuntur priora sponsalia, lib. 2. num. 499. & 500.

Si Titius sponsalia celebrasset cum Berta, & postea cum ejus matre, vel sorore matrimonium contraxisset, & consummasset; nec cum Berta, nec cum ejus matre, vel sorore valide contrahere posset, lib. 2. num. 501. Ex sponsalibus tempore infidelitatis contractis non confurgit impedimentum publicæ honestatis, lib. 2. num. 502. Quot modis sponsalia sint invalida, lib. 2. à n. 504.

Subdiaconatus.

Subdiaconatus, & simul Ordines Minores dari nequeunt uno die, stando juri communi, lib. 1. n. 75. Stando verò consuetudini, in quibusdam Diocesisibus dari possunt, lib. 3. num. 76. Duo sacri Ordines eodem die nequaquam dari possunt, lib. 1. n. 77. Hinc si quis eodem die duos sacros Ordines reciperet, suspendere- tur ipso facto ab exercitio ultimi Ordinis secundum aliquos, utriusque verò Ordinis secundum alios. Ibid. Nec etiam dari potest unus Ordo sacer sequenti Dominica, etiam continuato jejuniò, lib. 1. n. 78.

Ad Subdiaconatum requiritur 22. annus, lib. 1. num. 239. Sufficit, quod prædictus annus sit inceptus, lib. 1. num. 240. Brasiliæ Episcopi possunt dispensare in uno ætatis anno ad Subdiaconatum, lib. 1. n. 251. Ut Brasiliæ Episcopi dispensent in uno ætatis anno ad Subdiaconatum, requiritur operariorum penuria, lib. 1. n. 258.

Subreptitia.

Subreptitia dispensatio ea dicitur, pro cujus impetratione tacetur veritas alioquin exprimenda, lib. 2. n. 360. Obreptitia verò, pro cujus impetratione allegatur falsitas, qua cognita, dispensatio non fuisset concedenda. Ibid.

Suffragium.

Suffragium idem est, atque auxilium

oblatum ab uno fidei pro alio, lib. 3. n. 411. Quatuor sunt genera suffragiorum, lib. 3. n. 413. Quodnam ex his sit utilius defunctis? lib. 3. num. 414. Præter hæc suffragia dari possunt indulgentiæ, quibus animæ in Purgatorio detentæ juventur, lib. 3. n. 415. Animas defunctorum per modum suffragii juvant pia fidelium opera, lib. 3. num. 418. Tres conditiones requiruntur ex parte offerentis, ut suffragia profint defunctis, lib. 3. num. 425. Quænam verò conditiones requirantur ex parte animæ, lib. 3. n. 430. Suffragia alia sunt ex opere operato, & alia ex opere operantis, lib. 3. num. 433. Missa magis prodest defunctis, quam alia suffragia, lib. 3. n. 445. V. Missa.

Suspensio.

Suspensio, & quæcumque pœna ecclesiastica Papæ reservata tolli potest à Brasiliæ Episcopis, lib. 2. n. 137.

Suspensus.

Suspensus manet ab exercitio ultimi Ordinis secundum aliquos, utriusque verò Ordinis secundum alios, qui uno die duos sacros Ordines suscipit, lib. 1. n. 77.

T

TEMPORA.

TEMPORA sunt feria quarta, sexta, & sabbatum post festum Exaltationis S. Crucis, post diem Cinerum, post Pentecosten, & post festum S. Luciae, lib. 1. n. 69. Temporum sabbatis æquiparantur sabbata ante Dominicam Passionis, & Paschæ, in quibus etiam celebrari possunt Ordinationes. Ibid.

Brasiliæ Episcopi possunt Ordines conferre extra Tempora, lib. 1. n. 91.

Ut Brasiliæ Episcopi Ordines conferant extra Tempora, sufficit eadem causa, quæ sufficit ad dispensandum in interstitiis, lib. 1. n. 93. Quæ autem causa sufficiat ad dispensandum in interstitiis? V. Dispensatio in interstitiis.

Tem-

Tempus.

Tempus celebrandi Missam incipit ante auroram, & quando? lib. 4. num. 207. Nisi prævaleat consuetudo in contrarium, tunc enim inchoari potest Missa multo ante auroram, lib. 4. n. 210. & 212. Quandiu durat Missa solemnis post meridiem, celebrari possunt Missæ privatæ, lib. 4. num. 213. V. Missa.

Thesaurus.

Thesaurus Ecclesiæ est cumulus infinitus ex satisfactionibus Christi Domini, B. Virginis Mariæ, & aliorum Sanctorum constans, lib. 3. n. 156.

Tonsura.

Tonsura non est Ordo, sed dispositio ad Ordines, lib. 1. n. 66. Dari potest quocumque die, hora, & loco. Ibid. Non tamen ante usum rationis, lib. 1. num. 237. Sed post septennium completum, lib. 1. n. 238.

Triduum.

Triduum. V. Indulgentia. Oratio 40. horarum. Societas JESU.

Turcismus.

Turcismus. V. Missio.

V

VALENTIA.

IN Regno Valentia in Hispania extat privilegium, seu consuetudo celebrandi bis in die Commemorationis omnium fidelium Defunctorum, lib. 4. n. 181.

Vestes.

Vestes Episcopales quid significant, lib. 4. num. 349. Vestibus sæcularibus uti potest Brasiliæ Episcopus, lib. 4. n. 347. Quibus casibus? Ibid.

Viaticum.

Viaticum aliquando per accidens confert primam gratiam, lib. 4. n. 199. Si Sacerdos nondum hostiam consumpsisset, & admoneretur de necessitate infirmi, tunc particulam suæ hostiæ servare deberet pro infirmo communicando per modum Viatici, lib. 4. n. 195. Quod aliqui extendunt

ad casum devotionis. Ibid.

Viaticum sumi potest in quacumque hora diei post meridiem, si infirmus sit jejunus, lib. 4. num. 301. Deinde, quando commode fieri potest, semper sumi debet ab infirmo jejunus, lib. 4. num. 302. Alioquin sumi debet ab infirmo etiam non jejunus, lib. 4. n. 322. Pluries sumi potest ab infirmo non jejunus, durante eadem infirmitate, & mortis periculo, lib. 4. n. 303. nempe, singulis diebus juxta probabile, lib. 4. n. 306. juxta verò probabilius post duos dies, lib. 4. à num. 310. ita ut qui sumpsit Viaticum feria secunda non jejunus, possit illud iterum sumere feria quinta non jejunus, lib. 4. num. 312. & 317. Quando autem permitti possit infirmo non jejunus sumere Viaticum singulis diebus? lib. 4. num. 313. quod viget, licet infirmus expectare posset jejunus per unam, vel alteram horam post mediam noctem, lib. 4. num. 314. Qui mane Missam dixit, vel sacram Eucharistiam sumpsit, si post prandium incidat in mortis articulum, tenetur iterum communicare per modum Viatici, lib. 4. à num. 320. Dummodo prudenter timeatur eodem die moriturus, vel quod alio die non futurus sit potens communicare, lib. 4. num. 332. Non tenetur tamen bis sumere Viaticum, durante eadem infirmitate, & mortis periculo, quamvis post primam sumptionem incidat in mortale, lib. 4. num. 316.

Viaticum ministrandum est damnatis ad mortem, & quando? V. Damnatis ad mortem.

Vicaria.

Vicaria. V. Parochia.

Vicarius.

Vicarius, & Parochus sunt synonyma; lib. 4. n. 96. Vicarius dicitur ab eo, quod vicem gerat Episcopi, qui totius Diœcesis Pastor est, lib. 4. num. 96. Aut est perpetuus, aut temporarius, lib. 4. num. 97. Temporarius est amovibilis ad nutum Episcopi, & Vicariæ præfici potest sine opposito-

rum concursu, & examine Synodali, lib. 4. num. 97. Perpetuus verò, seu collatus, ut aiunt, Ecclesiæ præfici-
tur, prævio oppositorum concursu,
& examine Synodali. Ibid.

Regularis institui potest Vicarius, lib. 4. num. 124. ex dispensatione Pontificia etiam Parochiæ sæcularis, lib. 4. num. 125. V. Parochus.

Vinum.

Vinum modicæ aquæ mixtum, licet non sit omnino purum, tamen valori consecrationis non officit, lib. 2. n. 313.

Unctio.

Unctio. V. Extrema Unctio.

Votum.

Votum est voluntaria, & deliberata promissio Deo facta de meliori bono, lib. 1. n. 282. Differt à proposito exequendi rem honestam in obsequium Dei, lib. 1. num. 283. Dividitur 1. in solemne, & simplex, lib. 1. n. 284. 2. in reservatum, & non reservatum, lib. 1. num. 285. 3. in absolutum, & conditionatum, lib. 1. n. 286. 4. in reale, personale, & mixtum, lib. 1. n. 287. Datur etiam votum, quod dicitur commune, seu necessarium, & singulare, seu liberum, lib. 1. num. 288.

Dispensatio voti est integra obligationis ipsius voti ablatio, nomine Dei facta ex rationabili causa, lib. 1. n. 289. Commutatio voti est mutatio illius operis, quod voto promissum fuit, in aliud opus, manente eadem obligatione, lib. 1. n. 290. Concessa potestate dispensandi, intelligitur concessa potestas commutandi, lib. 1. n. 292. Non è contra, lib. 1. num. 291.

De jure possunt Episcopi dispensare, & commutare vota, quæ non sint reservata, lib. 1. n. 293. Extenditur hæc potestas ad vota de non petenda dispensatione, aut commutatione, lib. 1. n. 294. Item ad vota jurata, & iuramenta soli Deo facta, lib. 1. num. 295. Vota commutari possunt extra confessionem. Ibid. Modus, & forma commutandi, lib. 1. n. 296.

Basilicæ Episcopi possunt commutare vota in alia pia opera temporaria, lib. 1. n. 297. & 298. Possunt etiam dispensare, & commutare tria vota Peregrinationis Hierosolymitanæ, Romanæ, & Compostellanæ, lib. 1. num. 299. Item possunt dispensare in votis simplicibus Castitatis, & Religionis, lib. 1. n. 301.

Vota Castitatis, & Religionis ut sint reservata Pontifici, debent esse absoluta, perfecta, & in nullo deficientia, lib. 1. n. 302. Eorum reservatio ita est benigne interpretanda, ut non nisi raro jurisdictionem ordinariam Episcoporum excedat, data rationabili causa, lib. 1. n. 304. & 305.

Proclivitas in luxuriam est rationabilis causa dispensandi in voto Castitatis, & Religionis, lib. 1. n. 306. Tametsi ea proclivitas supervenisset post emissum utrumque votum. Ibid.

Datur etiam rationabilis causa dispensandi in voto castitatis 1. si uterque conjux ante, vel post consummatum matrimonium, cum animo tamen habitandi simul, vovissent ex mutuo consensu, & contractu irrevocabili, quo cessissent jure suo, lib. 1. num. 309. 2. Siquis in gravi periculo, aut infirmitate vovisset castitatem, addendo, vel etiam non addendo, si evasero, si convaluero, lib. 1. num. 310. & 312. Maxime cum ejusmodi votum sit conditionatum, nec transeat in absolutum, aut reservatum, etiam post impletam conditionem. Ibid.

Idem dic de simili voto Religionis, lib. 1. n. 311. 3. Si ille, qui vovit castitatem, esset morti proximus, & nisi sceminam duceret, relinqueret filios illegitimos, lib. 1. n. 313.

4. Si sequatur infamia puellæ, orta ex frequenti ingressu alicujus viri in domum patris ejus, lib. 1. n. 314.

Dispensatus in voto castitatis ad effectum ineundi matrimonium, mortua uxore, iterum obligatur voto, nec secundas nuptias inire potest, lib. 1. num. 307. Et peccat contra votum castitatis, si pollutionem, aut rem habeat cum scemina extra matrimonium,

nium, lib. 1. num. 308.

Ad votum Religionis quod attinet, datur rationabilis causa dispensandi 1. si voventi in ipsius voti executione superveniat magna difficultas, lib. 1. n. 315. Ut in eo, qui vovit Religionem, & voti executionem per multos annos fere usque ad senectutem distulit: & in eo, qui vovit Religionem Minorum, Carthusianorum, aut Dominicanorum, in quibus à carnibus abstinetur, & postea factus fuit ita debilis stomachi, ut dubium sit, an dictam abstinentiam ferre valeat, lib. 2. n. 316. 2. Si detur necessitas conservandæ progeniei alicujus familiæ nobilissimæ, partim dispensabitur, & partim commutabitur votum Religionis, lib. 1. à num. 317.

Non est causa sufficiens dispensandi in voto Religionis, quamvis vovens conferat magnam pecuniæ summam, lib. 1. num. 320. Nisi ea applicetur alicui templo restaurando, aut hujusmodi. Ibid. Ad dispensandum in votis Castitatis, & Religionis non requiritur certitudo, sed sufficit prudens dubium in rationabilitate causæ, lib. 1. à n. 321.

Ufus facultatum.

Ufus facultatum duplex est, alter activus, passivus alter, lib. 4. num. 542. Ufus facultatum activus datur, quando Episcopus v. g. dispensat. Ibid. Ufus facultatum passivus tunc datur, cum quis v. g. dispensatur. Ibid. Ufus

facultatum expirat finitio decennio in ipsis præscripto, lib. 4. n. 570. V. Episcopus Brasiliensis circa usum suarum facultatum.

Utenfilia.

Utenfilia ad sacrificium Missæ necessaria. V. Benedicere. Paramenta.

Utilitas.

Utilitas Ecclesiæ ad dispensandum in interstitiis pro Ordinibus conferendis tunc adesse putatur, quando præsumitur obsequium aptius esse præstandum, lib. 1. n. 87. v. g. si ordinandus sit in sacra Theologia Doctor, vel aliàs vir doctus, & probus, ex cujus ordinatione ornamentum status Ecclesiastici, & futurum Ecclesiæ servitium sperari possit. Ibid.

X

XAVERIUS.

X AVERIUS. V. Officium, & Recito.

Z

ZELUS.

Z ELUS animarum in Missionariis Brasiliensibus aliquando facit, ut piratæ hæretici ad fidem Catholicam convertantur, lib. 4. num. 345.

F I N I S.

STUDIOSO LECTORI

monitum necessarium.

N Ecce duxi ob incuriam primi typographi, & forsan etiam ob imperitiam sui correctoris multa recudere, & alia etiam errata notabiliora in hac pagina exhibere, & alia omittere, quæ facile in legendo emendabis, & maxime circa interpunctionem dictionum. Roga igitur, ut benigne condones typographo, ejusque correctori, non Authori tam præclari operis, qui è Brasilia transmisit ad nos hujus exemplar diligenter correctum, ac perspicuè scriptum. Vale.

<i>Pagina</i>	<i>Paragraphus</i>	<i>Erratum</i>	<i>Correctum</i>
44	208	adu'tero	adulterio
65	319	lit	si
Ibi.	320	obsequi	obsequii
103	column. 1.	alius	aliàs
129	221	pio	pro
153	318	virii	varii
179	434	dispensas	dispensans
191	431	supple <i>ut</i>	ut vitricus
205	540	concedit	concedi
254	128	musivo	musivo
258	158	generales	generale
Ibi	159	posce	posse
278	260	decimus	decimis
280	265	este	est
Ibi	266	habet	habeat
	Ibi	altos	alios
299	column. 2. in medio	ubi	ibi
303	355	potatur	ponatur
381	319	excipit	excipitur
389	269	mortal' rer	moraliter
394	288	supple <i>si</i>	si urgeat
395	293	puniri	punire
400	313	obstinere	abstinere
439	496	posset	posse
404	330	cenferit	cenferi
448	547	Diocefi	Diocesis
477	125	animalis	animalia
	ibi	qua	quæ

7500

CE 12-14 II, 5-3.

Nov 17, 1911

